မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း

အတွဲ-၁

အပိုင်း (ခ)

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်

ဘာသာပြန်စာပေအသင်း ဥက္ကဋ္ဌ

ဦးနု

ကယ်လဂါရီမြို့ ။ ။ကနေဒါနိုင်ငံ အနောက်ပိုင်း၊ အယ်လဗားတားပြည်နယ်ရှိ ကယ်လဂါရီမြို့သည် ဗိုးမြစ်နှင့် အဲလဗိုးမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာအရပ်တွင်တည်ရှိသည်။ ၁၈၈၃ ခုနှစ်တွင် ကနေဒီယန် ပစိဖိတ် မီးရထားလမ်း စတင်ဖေါက်လုပ်သည့်အခါကစ၍ တည်ခဲ့သောမြို့ကလေးဖြစ်သည်။ ရှောကီးတောင်တန်းကိုဖြတ်ကျော်နိုင်သည့် တောင်ကြားလမ်းနှစ်ခု၏ အဝင်ဝတွင်တည်ရှိသဖြင့် အရေးပါသောမီးရထားလမ်းဆုံမြို့ဖြစ်ရာ၊ ၁၈၉၄ ခုနှစ်တွင် မြို့ကြီးတစ်မြို့အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာလေသည်။ အယ်လဗားတား ပြည်နယ်တွင် အက်ဒမန်တန်မြို့ကလွဲလျှင် အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်၏။

ကယ်လဂါရီမြို့သည် ဝင်နီပက်မြို့ အနောက်ဘက် ပရေရီလွင်ပြင်ဒေသတွင် ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဖက်၌တွင်ကျယ်သော မြို့ကြီးဖြစ်သည်။ ထိုပြင် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၁၅၀၀၀၀ မျှ ကျယ်ဝန်းသော ဂျုံစပါးစိုက်ပျိုး၍သိုးမွှားမွေးမြူရေး ဒေသ၏ အချက်အခြာမြို့ကြီးလည်းဖြစ်၏။ ထိုမြို့အနီးအနားမှ ကျောက်မီးသွေးတူးဖေါ်ရရှိ၍ ကျိမြင့်များ၊ ဂျုံစက်များနှင့် ရေနံချက်စက်ရုံများလည်းရှိသည်။ လူဦးရေမှာ ၁၂၃၈၃၇ ယောက် ဖြစ်သည်

ကယ်လဆီယမ် ။ ။ကယ်လဆီယမ် (ထုံးသတ္တု) သည် ပျော့၍ ငွေဖြူရောင်ရှိသော သတ္တုဒြပ်စင်ဖြစ်သည်။ ထိုသတ္တုကို ဓားဖြင့်လှီးနိုင်သည့်ပြင် နန်းကြိုးသေးသေးလည်းဆွဲ၍ရနိုင်သည်။ ကယ်လဆီယမ်ကို သတ္တုသန့်သန့်အနေဖြင့် သဘာဝတွင် တွေ့ရခဲ၏။ သို့သော် အခြားပစ္စည်းများနှင့် ရော၍ ကယ်လဆီယမ် ဒြပ်ပေါင်းအဖြစ်နှင့်မူ အနှံ့အပြားတွေ့ရ၏။ ထင်ရှားသော ကယ်လဆီယမ် ဒြပ်ပေါင်းတို့မှာ (၁)ကယ်လဆီယမ်ကာဗွန်နိတ် (ထုံးကျောက်၊ မြေဖြူ၊ စကျင်ကျောက်) (၂) ကယ်လဆီယမ်ဆာလဖိတ် (ဂျစ်ပဆမ်) (၃)ကယ်လဆီယမ်ဖေါ့စဖိတ် (လူနှင့် တိရစ္ဆာန်အရိုးများတွင်ပါဝင်သော အဓိကပစ္စည်း) ဖြစ်ကြသည်။

ထုံးရည်ကြည်ထဲတွင် ကာဗွန် ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓါတ်ငွေ့လွှတ်လိုက်လျှင် ကယ်လဆီယမ်ကာဗွန်နိတ်သည် အနည်ဖြူများအဖြစ် ကျလာသည်။ ထို့ကြောင့် ထုံးရည်ကြည်သည် နို့ရည်ကဲ့သို့ဖြူသွားသည်။ ထိုကျလာသော အနည်ဖြူကို စစ်၍ အခြောက်ခံယူလျှင် ကယ်လဆီယမ်ကာဗွန်နိတ်အမှုန့်များကိုရ၏။ ထိုအမှုန့် များသည် အရသာမရှိသည့် အပြင် ရေတွင်မပျော်ဝင်နိုင်ချေ။ သို့သော် ကာဗွန် ဒိုင်အောက်ဆိုက်ပျော်ဝင်ရည်ထဲတွင် ထည့်လိုက်သောအခါ ချက်ခြင်းပင် အရည်ပျော် သွား၏။ ကယ်လဆီယမ် ကာဗွန်နိတ် ကိုအမျိုးမျိုးအသုံးပြုနိုင်သည်။ စကျင်ကျောက်သည် ကျောက်ပြား၊ ကျောက်ရုပ်၊ လျှပ်စစ်မလိုက်ပစ္စည်းနှင့်တကွ အခြားအိမ်အသုံးအဆောင်များလုပ်ရာ၌ များစွာအသုံးဝင်သည်။ ထုံးကျောက်သည်လည်းကာဗွန် နိတ်ထဲတွင်အပါအဝင်ဖြစ်၏။ ထုံးကျောက်ကို ထုံးလုပ်ရာ၌လည်းကောင်း အင်္ဂတေလုပ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ကယ်လဆီယမ်ကာဗိုက်လုပ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ သံရည်ကျိုလုပ်ငန်း၌လည်းကောင်း များစွာပင် အသုံးပြုကြသည်။ မြေဖြူသည်လည်း ကာဗွန်နိတ်ဖြစ်၏။ မြေဖြူကိုအများသိကြသည့်အတိုင်း ကျောက်သင်ပုန်းပေါ်၌ စာရေးရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ အဆောက်အအုံနံရံတွင် အဖြူရောင်ခြယ်ရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ သွားတိုက်ဆေးမှုန့် ပြုလုပ်ရန်အတွက်လည်းကောင်း အသုံးပြုသည်။ ထုံးကျောက်ဂူလိုဏ်များအတွင်း၌ ကျောက်စက်ပန်းဆွဲနှင့်ကျောက်စက်မိုးမျှော်တို့ကို တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ ထိုထုံးကျောက်တိုင်တို့သည် တစိမ့်စိမ့်ကျနေသည့်ရေထဲတွင် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ပျော်ဝင်လျက်ရှိရာမှ ခန်းခြောက်သွားသောအခါ ကျောက်ဖြစ်၍ကျန်ခဲ့သော ကယ်လဆီယမ်ကာဗွန်နိတ်များပင် ဖြစ်ကြသည်။

အပင်များ ကြီးထွားသန်မာလာစေရန် ကယ်လဆီယမ်ဒြပ်ပေါင်းများကို လိုအပ်၏။ အရည်ပျော်လွယ်သော ကယ်လဆီယမ်ဖော့စဖိတ် ($Ca_3(Po_4)_2$) သည် အလွန်ကောင်းသောဓါတ်မြေသြဇာ ဖြစ်သည်။ လူတို့သည် အထူးသဖြင့် ကလေး သူငယ်များသည် အစွက်အသီးနှင့် နို့ရည်များကို အထူးဂရုပြု၍ စားသုံးသင့်၏။အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အသီး၊ အရွက်၊ နို့ရည်များကို စားသောက်ခြင်းဖြင့် ထုံးဓါတ်များရရှိပြီးလျှင် အရိုးများ မာလာနိုင်သော ကြောင့်ဖြစ် သည်။ ကယ်လဆီယမ်ဓာတ်ဆားများပါရှိသော အစားအစာများသည် ဝမ်းတွင်းရှိအက်ဆစ်အချဉ်ဓါတ်ကို ဖျက်ဆီးနိုင်၏။ ထုံးဓာတ်နည်းသောကလေးသည် ရစ်ကက်ရောဂါ (အရိုးပျော့နာ)စွဲကပ်တတ်သည်။

ကယ်လဆီယမ်အောက်ဆိုက်(CaO) ကို မဖောက်ထုံးဟုခေါ်၏။ လေထဲတွင်ပစ်ထားလျှင် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်နှင့်ရောစပ် သဖြင့် ကယ်လဆီယမ်ကာဗွန်နိတ် ဖြစ်သွားသည်။ ကယ်လဆီယမ်ဟိုက်ဒရောဆိုက် ($Ca(OH)_2$)ကို ဖောက်ထုံးဟုခေါ်၏။ သဲနှင့်ရောလိုက်သည့်အခါ အင်္ဂတေဖြစ်၏။ အင်္ဂတေကိုင်သောအခါ အင်္ဂတေသည် လေထဲတွင်ရှိသော ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓါတ်ငွေ့ကို စုတ်ယူနိုင်သဖြင့် ကယ်လဆီယမ်ကာဗွန်နိတ်ဖြစ်၍ မာသွားသည်။ သို့သော် လေထဲမှကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် အနည်းငယ်ကိုသာ စုတ်ယူသောကြောင့် အင်္ဂတေသည် ရုတ်တရက်မမာနိုင်ဘဲ တဖြည်းဖြည်းမာသွားရသည်။

$$Ca(OH)_2 + CO_2 = CaCO_3$$

ထုံးကျောက် သို့မဟုတ် ထုံးကိုအမှုန့်ပြုလုပ်၍ လျှပ်စစ်မီးဖိုတွင်ကုတ်မီးသွေးနှင့်အတူထည့်၍ မီးပြင်းတိုက်ပေးသောအခါ ကယ်လဆီယမ်ကာဗိုက် (CaC_2) ကိုရရှိ၏။ ကယ်

လဆီယမ် ကာဗိုက်တွင် ရေအနည်းငယ်ထည့်ပေးလိုက်လျှင် အဆက်တီလင်ဓါတ်ငွေ့ ထွက်ပေါ်လာသည်။

ကယ်လဗင်ဂျေ (ခရစ် ၁၅၀၉–၁၅၆၄)။ ဥရောပတိုက် သမိုင်းတွင် ထင်ရှားသော ခရစ်ယန်အယူဝါဒ အရေးတော်ပုံခေတ်က ကျော်ကြားသူ ပုဂ္ဂိုလ်ထူးများတွင် ဂျွန်ကယ်လဗင်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

ဂျွန်ကယ်လဗင်သည် ၁၅၀၉ ခု ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပစ်ကာဒီနယ် နွာယွန်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ ပထမတွင်သူ၏ဖခင်က သူ့အား ခရစ်ယန် ဘုန်းကြီး ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပါရစ်မြို့တွင် ပညာသင်ကြားပေး ခဲ့ပြီးလျှင်၊ ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ဖြစ်မြောက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ အသက် ၁၂နှစ်အရွယ် ၁၅၂၁ခုနှစ်တွင် ကယ်လဗင်သည် နွာယွန်မြို့ ဂိုဏ်းအုပ်ဘုန်းတော်ကြီးထံ၌ သင်းအုပ် အဖြစ်ခန့်ထားခြင်းခံရ၏။ ထို့နောက် ၂နှစ်ခန့်ကြာလျှင် ပါရစ်မြို့သို့ သွားရောက်၍ မတ်ရကောလိပ်ကျောင်းတွင် ပြင်ပကျောင်းသားအဖြစ် တက်ရောက် ပညာသင်ကြားခဲ့လေသည်။ ၁၅၂၇ ခုနှစ်တွင် သူ၏ဇာတိဖြစ်သော နွာယွန်မြို့ရှိ အယူဝါဒဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်တို့က ခေါ်၍ သင်းထောက်ဆရာအဖြစ် ခန့်အပ်လိုက်လေသည်။

၁၅၂၈ခုနှစ်တွင်သူ၏ဖခင်ကတိုက်တွန်းသဖြင့်အော်လီယန်းမြို့သို့သွားရောက်၍ ဥပဒေပညာကိုလေ့လာသင်ကြားခဲ့ ၏။ နောက်တစ်နှစ်တွင် ဗူးရှ်မြို့သို့ပြောင်း၍ ပညာသင်ကြားပြန်သည်။ ဤကဲ့သို့ ကယ်လဗင် ပညာသင်ကြားနေချိန်၌ ဥရောပတိုက်တစ်ခုလုံးတွင် ခရစ်ယန်အယူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဆွေးနွေးဝေဖန်နေကြသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် မာတင်လူသာသည် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်း၏ မသန့်ရှင်းမစင်ကြယ်မှုများကို အတိအလင်းထုတ်ဖေါ်ကြေငြာ၍၊ ခရစ်ယန်အယူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို လှုံ့ဆော် အားပေးလျက်ရှိ၏။ သူ၏ ဟောပြော ရေးသားချက်များသည် ဂျာမနီနိုင်ငံအတွင်း၌ သာမက ဥရောပတိုက်တစ်တိုက်လုံးရှိ နိုင်ငံအနှံ့အပြားသို့ ဂယက်ရိုက်သွားခဲ့သည်။ မာတင်လူသာ၏ အယူအဆများကို ကယ်လဗင်နှင့် အယူဝါဒပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမား လူငယ်များက လက်ခံယုံကြည်၍ လေ့လာလိုက်စားခဲ့ကြသည်။ (လူသာ မာတင်–ရှု။)

ကယ်လဗင်သည် ခရစ်ယန်အယူဝါဒ အရေးတော်ပုံကို တရားလမ်းမှန်ကန်သည်ဟု ယုံကြည်သည့်အတိုင်း အယူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားတို့၏ အယူအဆများကို လက်ခံပြီးလျှင် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းမှ ခွဲထွက်ပြီးနောက်၊ မဆုတ်မနစ်သာလုံ့လနှင့် အယူဝါဒပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ များစွာထိရောက်အောင်မြင်ခဲ့သည်။

သို့သော် ထိုသို့အယူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သဖြင့် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းသားများ ကြီးစိုးသည့် ပါရစ်မြို့တော်တွင် ကယ်လဗင်သည် ဆက်လက်၍ မနေနိုင်တော့ဘဲ ပါရစ်မြို့တော်မှ အန်ဂူလမ်းမြို့သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရ၏။ ထို အတောအတွင်း 'ခရစ်ယန်အယူဝါဒ၏ ဥပဒေသများ' ခေါ်စာအုပ်ကို အန်ဂူလမ်းမြို့ရှိကသီဒရယ်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းမှရေးသားခဲ့၏။

၁၅၃၆ ခု ဇူလိုင်လ အတွင်း၌ ကယ်လဗင်သည် အဖေါ်၂ ဦးနှင့်ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ ဂျီနီးဗါးမြို့ရှိ အင်းထမင်းဆိုင်တစ်ခုတွင် ဝင်ရောက်တည်းခိုခဲ့၏။ ထိုသူ ၃ ဦးမှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာကြသူများဖြစ်၍ မည်သူနှင့်မျှ တွေ့ဆုံရန် စိတ်မကူးနိုင်ကြပေ။ သို့ရာတွင်ဂျီနီးဗားမြို့ရှိ အယူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမား တရားဟောဆရာ ဂီယုမ်ဖားရဲသည် ကယ်လဗင်တို့လူစု ဆိုက်ရောက်လာကြောင်းသိရလျှင် ကယ်လဗင်တို့ဆီသို့သွားရောက်ကာ ကယ်လဗင်အား ဂျီနီးဗားမြို့တွင် အယူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကို ဆောင်ရွက်ရန် တောင်းပန်လေသည်။ ဂျီနီးဗားမြို့မှာ အယူဝါဒအရေးတော်ပုံကို လုံးဝလက်ခံသောမြို့ဖြစ်သောကြောင့် ကယ်လဗင်လည်း ဖားရဲ၏ တောင်းပန်ချက်ကိုလက်ခံလေသည်။ အမှန်သော်ကား ကယ်လဗင်သည် ဂျီနီးဗားမြို့တွင်နေရန်မူလကစိတ်မကူးခဲ့သော်လည်း သူသည် လပေါင်းအနည်းငယ်ကလွဲ၍ ကွယ်လွန်သည်အထိ ထိုမြို့၌ပင်နေထိုင်ခဲ့၏။

မကြာမီ ကယ်လဗင်နှင့်ဖားရဲတို့သည် ဂျီနီးဗားမြို့အုပ်ချုပ်ရေးကို ကြိုးကိုင်နိုင်ခဲ့သဖြင့် ရဟန်းအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ အတော်အတန် အောင်မြင်ခဲ့၏။ ထိုအုပ်ချုပ်ရေး စနစ်အရ အယူဝါဒဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်ကြီးများသည် အာဏာပိုင်များ ဖြစ်လာကြ၍၊ ပြည်သူလူထုအား အယူဝါဒ စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ နေထိုင်ကျင့်ကြံစေရန်အမိန့်များထုတ်ဆင့်လေသည်။ ရွှေငွေရတနာအလှအပ ဝတ်ဆင်မှုများကိုလည်း ပိတ်ပင်သည်။ သူတို့၏ စနစ်နှင့်ဆောင်ရွက်ချက်များမှာ အတော်အတန်အောင်မြင်ခဲ့သော်လည်း၊ ၁၅၃၇ ခုနှစ်တွင် ရဟန်းအစိုးရကို ပုန်ကန်တော်လှန်မှု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သဖြင့် ကယ်လဗင်နှင့်ဖားရဲတို့လည်း ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည်။ ဖားရဲမူကား ပြန်မပေါ်လာတော့ချေ။ ကယ်လဗင်မှာ စထရပ်ဇဗူးမြို့တွင် ခေတ္တတိမ်းရှောင်နေယင်း၊ ထိုမြို့သူတစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ပြုပြီးလျှင် သူ၏ဘာသာရေးအယူအဆများကို ပိုမိုတိကျမှန်ကန်စေရန် လေ့လာအားထုတ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် များမကြာမီ ဂျီနီးဗားမြို့မှ ကယ်လဗင်ကို ပြန်လည်ပင့်ခေါ်ခဲ့လေသည်။

ထိုစဉ် ကဂျီနီးဗာမြို့သည် ကယ်လဗင်၏ မြို့တော်ဟုတွင်လျက် အယူဝါဒပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဌာနချုပ်သဖွယ် ဖြစ်နေခဲ့ပေသည်။ သူသည် ဆက်လက်၍ ရဟန်းအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အတိုင်း အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ၁၅၅၃ခုနှစ်တွင် အယူ

ဝါဒလွှတ်လပ်မှုကို လိုလားသော ဂျီနီးဗာမြို့သူမြို့သားများသည် ကယ်လဗင်၏ ဝါဒများကိုသဘောမကျသော ဆာဗီးတပ်ဆိုသူ တရားဟောဆရာတစ်ဦးအား မီးရှို့သတ်ဖြတ်ပစ်လိုက်ကြ၏။ ထိုကိစ္စသည် ကယ်လဗင်၏ အုပ်ချုပ်မှုလုပ်ငန်းတွင် အမည်းစက်ထင်စေခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ပေါ့ပေါ့ဆဆနေထိုင် သွားလိုသူတို့အဖို့မှာ ကယ်လဗင်၏အုပ်ချုပ်ပုံကို နှစ်သက်နိုင်စရာမရှိပေ။ တနင်္ဂနွေနေ့များ၌ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းမတက်သူများကို ကြီးလေးစွာ အပြစ်ပေးခြင်း၊ လူအများအား ဘာသာရေး အယူအဆ တစ်ခုတည်းကိုသာ လိုက်နာစေခြင်းစသည်တို့မှာ တင်းကျပ်လှပေသည်။ ဤသို့သူ၏ စနစ်နှင့်စည်းကမ်းများမှာ အလွန်ပြင်းထန်၍ အာဏာရှင်ဆန်နေသော်လည်းကယ်လဗင်ကိုယ်တိုင်မှာမူ ညာတာ ထောက်ထားတတ်သောစိတ်၊သနားကြင်နာတတ်သောသဘောထားနှင့် ရန်သူပင်ဖြစ်စေကာသည်းခံတတ်သောနှလုံးရှိသူဖြစ်၍ သစ္စာမြဲမြံသူလည်းဖြစ်၏။အယူဝါဒလွှတ်လပ်မှုအတွက် ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်ပြုလုပ်ရာတွင်ကယ်လဗင်သည် အမှန်တရားကိုသာ ရှာဖွေသူ ဖြစ်သောကြောင့် မည်သည့်အယူအဆမျိုးကိုမဆို သဘောတရားတစ်ခုအဖြစ် လက်ခံစဉ်းစားခဲ့၏။ အယူဝါဒ ရေးရာတွင်သာ ဤသို့အမြင်ကျယ်ခဲ့သည် မဟုတ်ဘဲ၊ တိုင်းရေးပြည်ရေးတွင်လည်း ဆန်းသစ်သောအမြင်များ ရှိခဲ့လေသည်။

ခရစ်ယာန်အယူဝါဒ ပြုပြင်ရေး ခေါင်းဆောင် ဂျွန်ကယ်လဗင်

ဂျီနီးဗာမြို့တော်၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို သူ၏လက်သို့ ဝကွက်၍ အပ်နှင်းကြသောအခါ၊ မြို့တွင်းရှိ အညစ်အကြေးများကို သန့်ရှင်းစေခြင်း၊ လူအများကိုစုဝေါစည်းဝေး၍ ဥပဒေစည်းမျဉ်းများကိုပြုပြင်ပေးခြင်းစသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်၏။ အထည်အလိပ်များ ရောင်းဝယ်ခြင်းဖြင့် ဂျီနီးဗားမြို့ကြီး၏ စီးပွားရေးကို ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့သည်။ သူ့အဖို့မှာမူကား သူ့တစ်အိမ်ထောင်စား လောက်ရုံမျှသော လစာကိုသာယူ၍ စာအုပ် များကိုစီရင်ရေးသားနေခဲ့ပေသည်။

ကယ်လဗင်၏ အယူဝါဒဆိုင်ရာသဘောတရားများသည် နောင်အခါ ပရက်စဗီတီးရီးယန်းဂိုဏ်းဟုတွင်သော ခရစ်ယာန်ဂိုဏ်းခွဲ၏ အခြေခံသဘောတရားများ ဖြစ်လာလေသည်။ ထိုပြင် ယင်းအယူဝါဒသဘောတရားများသည် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် စတင်အမြစ်တွယ်ခဲ့ပြီးနောက်၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့လည်းကောင်း၊ ဟော်လန်၊ စကော့တလန်နှင့် အင်္ဂလန်တိုင်းပြည်များသို့၎င်း ၊ တဖြည်းဖြည်းပျံ့နှံ့ သွားလေသည်။

ကယ်လဗင်သည် စင်စစ် ခက်ထန်သော စိတ်ဓာတ်ရှိသူတစ်ယောက်ဖြစ်သော်လည်း၊ ဖြောင့်မတ်၍သတ္တိရှိ၏။ မိတ်ဆွေသင်္ဂဟများအပေါ် မြဲမြံစွာခင်မင်တတ်၍၊ သူမှန်သည် ထင်လျှင် ထင်သည့်အတိုင်း ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်းမဲ့စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုတတ်၏။ အလုပ်ကိုလည်းစိတ်ရောကိုယ်ပါမနားမနေလုပ်ကိုင်တတ်သဖြင့် ကျန်းမာရေးချုတ်ယွင်းခဲ့ရာမှ၊ ၁၅၆၄ခုနှစ် အသက် ၅၅ နှစ် အရွယ်တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။ သူ၏ ရုပ်အလောင်းကို ရိုးရိုးပင်မြှုပ်နှံလိုက်သောကြောင့် ယခုအခါ သင်္ချိုင်းရာကိုပင် မတွေ့နိုင်တော့ပေ။

ကယ်လဗင် ဒဗျူ၊တိ (ခရစ် ၁၈၂၄-၁၉၀၇)

။ ။ ယခုအခါ အမေရိကတိုက်နှင့် ဥရောပတိုက်အကြားရှိ ရေအောက်ကြေးနန်းဖြင့် အကြောင်းကြားဆက်သွယ်ဘူးသူ တိုင်းသည် ရှုပဗေဒပါရဂူကြီး လော့ကယ်လဗင်အား သတိရ ကျေးဇူးတင်သင့်ကြပေသည်။ (ရေအောက်ကြေးနန်း - ရှု။) လော့ကယ်လဗင်ကား မီရာဂါလာဗာနိုမီတာခေါ် မှန်တပ်လျှပ်စစ်ဓါတ်စီးကြောင်းတိုင်း ကရိယာကို ထွင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ သူ၏ကရိယာသည် အလွန်သေးငယ်လှသည့် လျှပ်စစ်ဓါတ်စီးကြောင်းကိုပင် ပြသွမ်းနိုင်ပေသည်။ ပထမဆုံး ဥရောပတိုက်နှင့် အမေရိကတိုက်အကြား အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာရေပြင်အောက်၌ ကြေးနန်းကြိုးချ၍ ကြေးနန်း ရိုက်ကြားလိုက်ရာတွင်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်စီးကြောင်းမှာ လွန်စွာသေးငယ် လှသဖြင့် အခြားလျှပ်စစ်ဓါတ်စီးကြောင်းတိုင်း ကရိယာတို့သည် လျှပ်စစ်စီးသည်ကို မပြနိုင်ကြပေ။ သို့ရာတွင် လော့ကယ်လဗင်၏ မီရာဂါလဗာနိုမီတာဖြင့် ထိုသေးငယ်လှသည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်စီးကြောင်းကိုသိနိုင်သည့်အတွက် ကြေးနန်းစာများကို ဖတ်ရှုနိုင်ခဲ့ပေသည်။

လော့ကယ်လဗင် သည် ၁၈၂၄ ခု ဇွန်လ ၂၆ ရက်နေ့တွင်

မွေးဖွားသည်။ အမည်ရင်းမှာ ဝီလျံသွန်မဆင်ဖြစ်၍ ဖခင်မှာစကော့တလန်ပြည် ဂလပ်စဂိုးတက္ကသိုလ် သင်္ချာပါမောက္ခ ဂျိမ်းသွန်မဆင် ဖြစ်သည်။ သွန်မဆင်သည် ၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ် ပီတာဟောက်ကောလိပ်ကျောင်း၌ ဝင်ရောက် ပညာသင်ကြားခဲ့၍ ၁၈၄၅ ခုနှစ်၌သင်္ချာပညာတွင် ပထမတန်းဂုဏ်ထူးနှင့် အောင်မြင် ဘွဲ့ရခဲ့သည်။ ထိုပြင် စမစ်ဆုကိုလည်း ရရှိခဲ့သေးသည်။ ထို့နောက် သွန်မဆင်သည် ပါရစ်မြို့သို့ သွားရောက်၍ ပြင်သစ်ရူပဗေဒ ကဝိကြီး ရာညိုး ထံ၌ တစ်နှစ်ကာလမျှ ပညာဆည်းပူးခဲ့ပြီးလျှင် ပြန်လာသောအခါ ဂလပ်စဂိုးတက္ကသိုလ်၌ သဘာဝယထာဘူတပညာ (ရူပဗေဒ)ပါမောက္ခအဖြစ်ဆောင်ရွက်လေသည်။ ထိုအချိန်တွင် သူသည်အသက် ၂၂နှစ်မျှသာ ရှိသေး၏။ သွန်မဆင်သည် ၁၈၅၇ ခုနှစ်၌ မီရာဂါလဗါနိုမီတာကို ထွင်သောအခါ၌ ၃၃ နှစ်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ၁၈၆၆ ခုနှစ်တွင် ဆာဘွဲ့ရရှိ၍ ၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင် ဗဲရွန်အဖြစ်သို့ တိုးတက် ချီးမြှင့်ခံခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဆာဝီလျံသွန်မဆင်အမည်မှ ပြောင်းလဲကာ လော့ကယ်လဗင်ဟူ၍ ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

လော့ကယ်လဗင်သည် ၅၃ နှစ်တိုင်တိုင် ဂလပ်စဂိုးတက္ကသိုလ်တွင် ပါမောက္ခအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့၍ ၁၈၉၉ ခုနှစ်တွင် အငြိမ်းစားလေသည်။ ထို့နောက်တွင် အနီစွဲရောက်သည့် တိုင်အောင် သိပ္ပံပညာ နှင့် ဆိုင်သောပညာရပ်များကို လေ့လာခဲ့သည်။ သူသည် များပြား လှစွာသော တွေ့ရှိမှုများ၊ တီထွင်မှုများကို အောင်မြင်စွာ စွမ်းဆောင် နိုင်ခဲ့လေသည်။ သိပ္ပံပညာ စာအုပ်စာတမ်းမြောက်မြားစွာ ကိုလည်းရေးသားခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ်စာတမ်းများမှာ သူ၏ ကြံဆချက်များ၊ ဆန်းသစ်သည့် တွေ့ရှိမှုများ အကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော စာအုပ်စာတမ်း များဖြစ်သည်။ သူ၏ တီထွင်မှုအချို့မှာ သံလိုက်ဓာတ်အနှောင့် အယှက်ကို ကောင်းစွာခံနိုင်ရည်ရှိသည့် သင်္ဘောအိမ်မြှောင်သစ်၊ လျှပ်စစ် အားတိုင်းကရိယာ အသစ်အဆန်းအမျိုးမျိုး စသည်တို့ဖြစ်သည်။ သူထွင်ခဲ့သည့် ပစ္စည်း များသည်များပြားလွန်းသဖြင့် ရေးသားဖော်ပြ၍ ဆုံးနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။

လော့ကယ်လဗင်သည် အပူမှ ပါဝါအဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ ပါဝါမှအပူအဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ ပြောင်းလဲပေးခြင်းနှင့်ဆိုင်သည့်အချက်များကို မြောက်မြားစွာတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုတွေ့ရှိမှုများကို စုပေါင်းလိုက်သောအခါ၊ သာမိုဒိုင်နမစ်ခေါ် သိပ္ပံပညာရပ်ခွဲတစ်ခု ပေါက်ဖွားလာလေသည်။

ကယ်လဗင်သည် သူ၏သိပ္ပံပညာနှင့်ဆိုင်သော စွမ်းဆောင်မှုများအတွက် လူအများ၏ ချီးမွမ်းထောမနာပြုခြင်းကိုခံခဲ့ရသည်။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ အစည်းအရုံး၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၁၈၉၀ပြည့်နှစ်မှ ၁၈၉၅ခုနှစ်အထိ တော်ဝင်အသင်း၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၁၉၀၄ခုနှစ်၌ ဂလပ်စဂိုးတက္ကသိုလ်၏ အဓိပတိအဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၀၂ ခုနှစ်တွင် အော်ဒါအော့မဲရစ် (အိုအမ်)ဘွဲ့ထူးကိုရခဲ့၏။ သူသည် အမျိုးမျိုးသော ချီးကျူးထောမနာ ပြုမှုတို့ကိုခံယူခဲ့ရသော်လည်း ရိုးသားစွာပင်နေထိုင်ခဲ့၍ အသက် ၈၃ နှစ် အရွယ် ၁၉၀၇ခု ဒီဇင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ရူပဗေဒပါရဂူကြီး လော့ကယ်လဗင်

ကဲဗော့ရေ (ခရစ် ၁၄၅၀–၁၄၉၈) ။ ။ဂျွန်ကဲဗော့သည် ဂျီနိုးဝါးမြို့သား အီတာလျံလူမျိုးဖြစ်၍ သူ၏အမည်ရင်းမှာ ဂျီဗန်နီးကာဗိုးတိုးဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန်သို့ ရောက်မှ ဂျွန်ကဲဗော့ဟု အမည်တွင်သည်။ ကဲဗော့သည် ၁၄၅၀ ပြည့်နှစ် လောက်တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ ၁၁ နှစ်သားအရွယ်တွင် ဗင်းနစ်မြို့သို့ သွားရောက် နေထိုင်ခဲ့ပြီးနောက် သင်္ဘောသား အဖြစ် အသက်မွေးခဲ့သည်။ တစ်ခါသော် ကဲဗော့လိုက်ပါသွားသောသင်္ဘောသည် အရောင်းအဝယ်အတွက် မက္ကာမြို့သို့ရောက်ခဲ့၏။ ထိုစဉ်က မက္ကာမြို့မှာ အရှေ့တိုင်း မှလာသော ကုန်များနှင့် အနောက်တိုင်းမှကုန်များကို ဖလှယ်ရာ ဈေး

မြို့ကြီးဖြစ်၍၊ အရှေ့တိုင်းမှကုန်များကို ကုန်းလမ်းရိုးဖြင့် အဆင့်ဆင့် သယ်ယူကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့ကိုရေလမ်းမှ သယ်ယူနိုင်လျှင် ခရီးလည်းတို၊ မြန်လည်းမြန်မည်ဟု စိတ်တွင် ထင်မြင် မိသည့်အတိုင်းကဲဗော့သည် ထိုရေလမ်းကို ရှာဖွေရန် စိတ်ကူးခဲ့လေသည်။

၁၄၈၄ခုနှစ်ခန့်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ပြီးနောက် လန်ဒန်နှင့်ဗရစ္စတိုမြို့များရှိ အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်ကြီးများအား သူ၏အကြံအစည်များကိုထုတ်ဖော်၍ အကူအညီ တောင်းခဲ့သည်။ အင်္ဂလန်မှအနောက်ဘက်သို့ သင်္ဘောလွှင့်သွားခဲ့လျှင် အရှေ့ဘက်ဒေသများသို့ ခရီးတိုတိုနှင့်ရောက်နိုင်မည်ဟု ကဲဗော့သည်ယူဆခဲ့၏။ ကုန်သည်ကြီးများ၏ အကူအညီကို ရရှိခဲ့သဖြင့် ခရီးထွက်ရန်စီစဉ်နေဆဲတွင် ကိုလံဗပ်သည် အနောက်အိန္ဒိယ ကျွန်းများကို ၁၄၉၂ ခုနှစ်တွင် တွေ့ရှိကြောင်း ကြားသိခဲ့ရလေသည်။ ထိုစဉ်က အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းများကို အရှေ့တိုင်း(ဝါ)အာရှတိုက်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဟု ထင်မှတ်ခဲ့ကြ၏။ သို့ဖြစ်ရာ ကဲဗော့သည် ကိုလံဗပ် သွားခဲ့သောလမ်း၏ မြောက်ဘက်ကျသော လမ်းမှ သွားရန် ကြံစည်ပြန်လေသည်။

ကဲဗော့၏အကြံအစည်ကို အင်္ဂလန်ပြည့်ရှင် သတ္တမဟင်နရီဘုရင်က လိုလားသဖြင့် ကဲဗော့အား ခရီးထွက်ခွင့်အမိန့်စာချွန်များကို အပ်နှင်းခဲ့၏။ ထိုခွင့်ပြုစာချွန်များကို ရရှိသဖြင့် ကဲဗော့ ရှာဖွေတွေ့ရှိသောနယ်မြေများသည် အင်္ဂလန်ပြည်ဘုရင်ပိုင်ဖြစ်ရမည့်ပြင် ထိုသို့ခရီးထွက်ခဲ့သည့်အတွက် ရရှိမည့်အကျိုးအမြတ် ၅ပုံ ၁ ပုံကိုလည်း ဘုရင်အားပေးဆက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ကဲဗော့တို့ လူစုအတွက်ကား သူတို့ရှာဖွေတွေ့ရှိသည့် နယ်သစ်များသို့ အခွန်အကောက်မရှိဘဲ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခွင့်ရရှိမည် ဖြစ်လေသည်။ ကဲဗော့သည် ၁၄၉၇ခု မေလ ၂ ရက်နေ့တွင် 'မက်သယူး' ခေါ် သင်္ဘောကလေးနှင့် ဗရစ္စတိုမြို့မှ ခရီးစတင်ထွက်ခဲ့ရာ၊ ၅၂ ရက်အကြာတွင် နိဗါစကိုးရှားပြည်နယ်ရှိ ကိပ်ဗရက်တန်ကျွန်းသို့ ရောက်ခဲ့၏။ ထိုဒေသကိုပင် ကဲဗော့သည် အာရှတိုက်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့သည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ သူသည် အင်္ဂလန်ပြည်ဘုရင်၏ကိုယ်စား အင်္ဂလိပ်ပိုင်ဒေသအဖြစ် သိမ်းယူခဲ့၏။ ယင်းသို့ ကဲဗော့ပြုခဲ့ခြင်းဖြင့် နောင်အခါ မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့ ကိုလိုနီနယ်သစ်များ တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ကဲဗော့တို့ အင်္ဂလန်သို့ ပြန်ရောက်သောအခါ ဟင်နရီဘုရင်က ဆုတော်လာဘ်တော်များပေးသနား၍၊ ရိက္ခာတော်များလည်း လစဉ်ထောက်ပံ့စေလေသည်။

၁၄၉၈ ခုနှစ်တွင်ဒုတိယအကြိမ် ခရီးထွက်ရန် အတွက် ဘုရင်က သင်္ဘော ၂ စင်း ပေးသနားခဲ့၏။ ထိုအခေါက်တွင် ဂရင်းလန်းကျွန်း၏အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေကိုတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုကမ်းခြေမှ မြောက်ဘက်သို့ခရီးဆက်ပြန်ရာ တဖြည်းဖြည်း အေးလာသဖြင့် သင်္ဘောသား များကခရီးဆက်ရန် ငြင်းဆန်တော်လှန် ကြသောကြောင့် ပြန်ခဲ့ရသည်။ အပြန်ခရီးတွင် ဒေးဗစ် ရေလက်ကြားနှင့် ဗက်ဖင်ကျွန်း တို့ကို ဖြတ်သန်းခဲ့၏။ ကဲဗော့သည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြန်ရောက် ပြီးနောက် မကြာမီ ကွယ်လွန်လေသည်။

ဂျွန်ကဲဗော့၏ သားဖြစ်သူ ဆီဗက်စချန်ကဲဗော့ (၁၄၇၆–၁၅၅၇) မှာလည်း ဖခင်ဖြစ်သူနှင့်အတူ ခရီးထွက်ခဲ့သည်ကစတင် ထင်ရှားခဲ့သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ၁၀၅၈–၁၀၅၉ ခုနှစ် များတွင် အာရှတိုက်သို့ပေါက်သော အနောက်မြောက် ခရီးလမ်းကို စူးစမ်းရှာဖွေယင်း လာဗရာဒေါကမ်းခြေသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၅၁၂ ခုနှစ်တွင် ပဋ္ဌမဖါဒီနန်ဘုရင်အား ဂက်စကိုနီနယ်ကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် ကူညီရန် အတွက်စေလွှတ်ခဲ့သော အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်နှင့်အတူ မြေပုံဆွဲသူအဖြစ် လိုက်ပါသွား၏။ ၁၅၁၈ခုနှစ်မှစ၍ စပိန်နိုင်ငံ ပဋ္ဌမချားဘုရင်ထံတွင်နှစ်ပေါင်းများစွာအမှုထမ်း ခဲ့သည်။ ၁၅၂၇ ခုနှစ်တွင် ဆီဗက်စချန်သည် တောင်အမေရိကတိုက် သို့ ရေသစ်မြေသစ် စူးစမ်း ရှာဖွေရန် သွားရောက်မည့်စပိန်လူမျိုးတို့အား ခေါင်းဆောင်၍ ဗရာဇီးနိုင်ငံ၊ ပလိတ်မြစ်ဝကျွယ်၊ ပါရာနားမြစ်၊ ပါရဂွေးမြစ်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများသို့ လှည့်လည်စူးစမ်းရှာဖွေခဲ့ပြီးနောက်၊ ၁၅၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် စပိန်နိုင်ငံသို့ပြန်ခဲ့လေသည်။

၁၅၄၇ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည် သို့ပြန်လာ၍ ရေကြောင်းအကြံပေးအရာရှိအဖြစ်ဖြင့် အမှုထမ်းလေသည်။ နောက်ပိုင်း ကာလတွင် အာရှတိုက်သို့ပေါက်သော အရှေ့မြောက်ခရီးလမ်းရှာဖွေရန် သင်္ဘောများစေလွှတ်ခဲ့၏။ ထိုသို့စေ လွှတ်လိုက်သော အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည်တစ်ခါသော် ပင်လယ်ဖြူမှတစ်ဆင့် ရုရှနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိခဲ့သဖြင့် ရုရှနှင့် ကုန်စည်အရောင်းအဝယ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဆီဗက်စချန် သည် ဗရစ္စတိုမြို့၌ ၁၅၅၇ ခုနှစ်ခန့်တွင်ကွယ်လွန်လေသည်။

ကဲရကယ် ။ ။ကဲရကယ်သည် ပါးရှင်းကြောင်မြီးတိုဟူ၍လည်း ခေါ်သည့် တောကြောင်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုတောကြောင်ကြီးမျိုးသည် အရွယ်အားဖြင့် မြေခွေးထက် ယောင်ယောင်မျှကြီးသည်။ ကိုယ်အပေါ်ပိုင်းမှာနီညိုရောင်ဖြစ်၍ အောက်ဘက်တွင် ဖြူယော်ယော်အဆင်းရှိသည်။ ထူးခြားချက်မှာနားရွက်များ သည်နက်၍ အဖျားတွင် ပန်းပွားသဖွယ်ရှည်သော အမွေးစုများရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မျက်လုံးအပေါ် တစ်ဖက်တစ်ချက်တွင် အဖြူပြောက် ၂စက်စီရှိ၏။ အမြီးရှည်သည်။

ထိုတောကြောင် ကြီးမျိုးကို အာရှတိုက် တောင်ပိုင်းဒေသများနှင့် အာဖရိကတိုက်တွင် အနှံ့အပြားတွေ့ရှိရသည်။

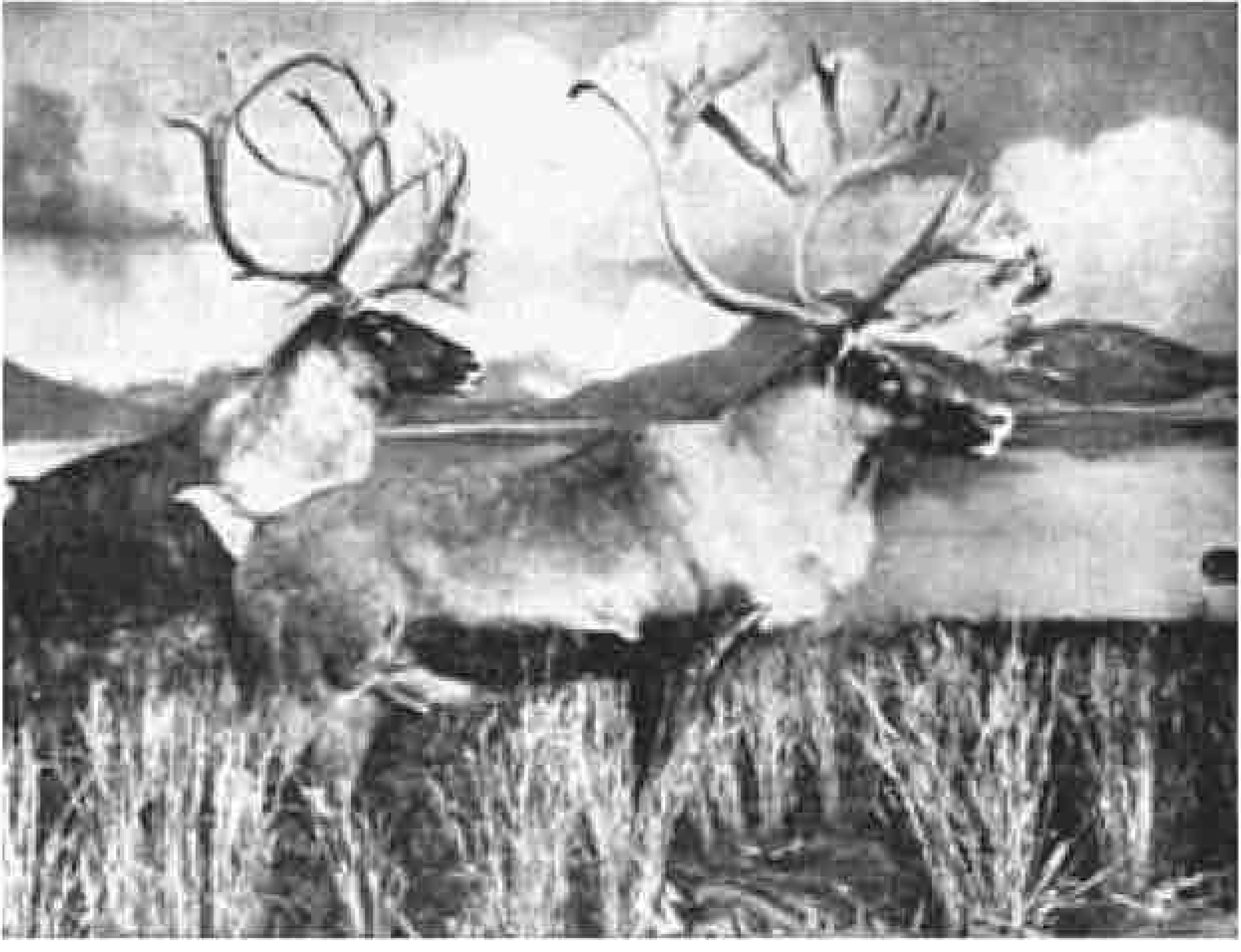

မြောက်အမေရိကတိုက် အလာစကာပြည်နယ်တွင် တွေ့ရများသော ကဲရီးဗူးသမင်ဖိုမ

ထိုတိရစ္ဆာန်မျိုးသည် မြက်တောနှင့် ချုံဖုတ် များထဲတွင် နေလေ့ရှိ၍၊ ဒရယ်ကလေးများ၊ ယုန်၊ ဥဒေါင်းနှင့်အခြား ငှက်ကလေးများကို ဖမ်းယူစားတတ်သော အသားစားသတ္တဝါမျိုးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုတောကြောင်များကိုဖမ်းဆီးမွေးမြူထားလျှင် အလွယ်တကူဖြင့် ယဉ်ပါးလာနိုင်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ အချို့ဒေသများတွင် ထိုတောကြောင်မျိုးကို ယဉ်ပါးအောင်မွေးမြူ၍ သမင်၊ ဒရယ်နှင့် ငှက်ကြီးများကို ဖမ်းဆီးရန် သင်ကြားထားတတ်ကြသည်။

ကဲရီးဗူးသမင်။ ။မြောက် အမေရိကတိုက်ရှိ သမင်တစ်မျိုးကို ကဲရီးဗူးဟု ခေါ်သည်။ အခြား သမင်များနှင့် မတူပေ။ ကြီးမားသော ဦးခေါင်း၊ တိုတုတ်သောလည်ပင်း ခြေထောက်တို့ဖြင့် သန်မာသောအသွင်ကို ဆောင်၏။ ဦးချိုတရမ်းရမ်းနှင့် ကဲရီးဗူးသမင် အုပ်ကြီးများ တောတောင်ခရီးတွင်သွားနေစဉ်ကြည့်လိုက်လျှင် ရှုမငြီးဖွယ်ရာပင်ဖြစ်တော့သည်။

အဖိုနှင့်အမနှစ်ကောင်စလုံး၌ ဦးချိုများရှိသည်။ သို့သော်အမ၏ဦးချိုမှာ ပို၍သေးသွယ်သည်။ ဦးချိုများမှာအရင်း၌ ကားထွက်၍ နဖူးပေါ်သို့ကုပ်ကျလျက်ရှိ၏။ တဖြည်းဖြည်း ရှည်လာသောအခါ အပေါ်သို့အတက် အလက်များ တိုးထွက်လာသည်။

ခြေထောက်တို့မှာလည်း အတော်ပင် ထူးဆန်းလှသည်။ နွားများကဲ့သို့ခွာနှစ်ခြမ်းကွဲနေ၍ မြေပေါ် နင်းသောအခါ ဘေးသို့ ကားထွက်သွား၏။ ရေခဲဖုံးလွှမ်းရာ အရပ်ဒေသတို့၌ ခြေမချော်စေရန် ဖန်တီးပေးသကဲ့သို့ရှိသည်။

မြောက်အမေရိကတိုက်အပြင် ဥရောပတိုက်၊ အာရှတိုက်၊ နော်ဝေးနိုင်ငံ၊ လက်ပလန်နှင့်ဆိုက်ဗီးရီးယား နယ်ပယ်တို့တွင်လည်း ကဲရီးဗူးသမင်များကို တွေ့ရပေသည်။ နော်ဝေးနှင့်ဆိုက်ဗီးရီးယားတို့၌ ရေခဲပေါ်တွင် လှည်းဆွဲရန်အသုံးချ၏။ အချို့ကလည်း နို့ညှစ်ယူရန် အမြောက်အမြားမွေးမြူထားသည်။

ကဲရီးဗူးသမင်အရိုင်းတို့သည် အုပ်ကြီးများဖွဲ့ကာ ရာသီအလိုက် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်သွားလာကြသည်။ နွေဥတု၌ မြက်များ စိမ်းစိမ်းစိုစိုရှိစဉ်တွင် မြောက်ပိုင်း ကဲရီးဗူးသမင်တို့သည် ချိုင့်ဝှမ်းများ၌ မြက်နု၊ သစ်ရွက်နုကို ရှာဖွေစားကာ နေထိုင်ကြ၏။ ဆောင်းဦးပေါက်တွင် ကမ်းခြေသို့ ဆင်းသက်၍ ပင်လယ်ကျောက်ပွင့်တို့ကိုစား သောက်သည်။

ရာသီဥတုလည်း တဖြည်းဖြည်းအေးသည်ထက်အေးလာသောအခါ၊ နှင်းဖြင့်ပြည့်ဝလျက်ရှိသော လေအေး၏ဒဏ်ကို မခံနိုင်သောကြောင့် ကုန်းမြေမြင့် တောကြိုအုံ ကြားတို့သို့

တက်ရောက်ကာ သစ်ကပ်မှော်ပင်ကလေးတို့ကိုသာစားလျက် ဆောင်းဥတု ကိုကုန်လွန်စေ၏။ နှင်းအနည်းငယ် ပျော်စပြုလျှင် ကုန်းမြင့်ပေါ်မှ ဆင်းသက်၍ တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့ လှည့်လည်ပြန်သည်။ စစ်တပ်ကြီးတစ်ခု ချီတက် သကဲ့သို့ရှိ၍ ကဲရီးဗူးသမင်တို့၏ အော်မြည်သံ ခွာသံများကို အဝေးကပင် ကြားနိုင်သည်။

ကဲရီးဗူးသမင်များတွင် တောကဲရီးဗူးနှင့် ကွင်းပြင်ကဲရီးဗူးဟူ၍ ၂ မျိုးကွဲပြားသည်။ အမေရိကတိုက်ရှိ တောကဲရီးဗူးများသည် ကွင်းပြင်ကဲရီးဗူးများထက်ကြီး၍ အမှုအကျင့်မတူပေ။ ကနေဒါနိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမြောက်ပိုင်းတောများတွင်သာ တစ်နှစ်လုံးလိုလိုနေတတ်ကြ၏။ သို့သော်နွေအခါတွင် တစ်ခါတစ်ရံတောတောင်များကို စွန့်ခွာ၍ ကွင်းပြင်များသို့ ဆင်းသက်သွားလာ လှည့်လည်ကြသည်။

ကွင်းပြင်တို့၌နေသော ကဲရီးဗူးသမင်များသည် အခြားသမင်များ ကဲ့သို့ ခုန်ပေါက်ခြင်းမရှိပေ။ ခုန်ရန်လည်း မလိုပေ။ တောကဲရီးဗူးတို့မှာမူ သစ်တုံး၊ ချောက်စသည်တို့ကို ခုန်ကျော်ရသည့်အပြင်၊ ရန်သူပေါ်များရာအရပ် ဖြစ်သောကြောင့် ခုန်ပေါက်နိုင်မှ ဘေးလွတ်ပေမည်။ သဘာဝကား အခြေအနေပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လျော်ညီစွာ နေနိုင်အောင် ဖန်တီးပေးတတ်သည်။ (သမင်-ရှု။)

ပုံပြောကောင်းသော သချ်ာဆရာကြီး

အင်္ဂလိပ်စာပေလောကတွင် မရိုးနိုင်သောဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည့် ဒအဲလစ်ကလေး၏ ထူးဆန်းသောအိပ်မက်' မှာ ကျော်သလောက် ကောင်းသော ကလေးပုံပြင်ဖြစ်၍ မြန်မာကလေးများ အကြိုက်ပင်ဖြစ်ပေမည်။ထိုဝတ္ထုဖြစ်ပေါ်လာသည်မှာ အောက်ပါအတိုင်းပင်။

အင်္ဂလိပ်စာပေလောကတွင် ထင်ရှားသည့် 'အဲလစ်ကလေး၏ ထူးဆန်းသောအိပ်မက်' ဝတ္ထုရေးသူလူးဝစ်ကဲရော

ကဲရောအယ် (ခရစ် ၁၈၃၂-၁၈၉၈)။ ။ 'အဲလစ်ကလေး၏ ထူးဆန်းသော အိပ်မက်' အမည်ရှိ စာအုပ်နှင့် ဒကြေးမုံပြင်ထဲဝယ်' အမည်ရှိ စာအုပ်နှစ်အုပ်ဖြင့်အင်္ဂလိပ်စာပေလောကတွင် ထင်ရှားလာခဲ့သောလူးဝစ် ကဲရောသည်ကား အင်္ဂလန်ပြည် ချက်ရှိုင်ယာနယ် ဒဲရီးစဗါရီမြို့၌ ၁၈၃၂ခု ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ သူ၏ဖခင်မှာ ချားဒေါ့ဂျဆန် အမည်ရှိ အင်္ဂလိပ်ဘုန်းကြီးတစ်ပါး ဖြစ်လေသည်။

လူးဝစ်ကဲရောမှာ ကလောင်အမည် ဖြစ်၍ နာမည်ရင်းမှာချားလတ်ဝစ် ဒေါ့ဂျဆန်ဖြစ်သည်။ သူသည် ရပ်ဂဗီကျောင်းနှင့် ခရိုက်စချပ် ကောလိပ်ကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ထိုကောလိပ်ကျောင်းမှာ အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်တွင် ပါဝင်၏။ ဒေါ့ဂျဆန်သည် သချ်ာပထမတန်း ဂုဏ်ထူးနှင့် အောင်မြင်ပြီးနောက် ၁၈၅၅ခုနှစ်ကစ၍ ထိုကောလိပ်ကျောင်းတွင်ပင် သချ်ာကထိက ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဒေါ့ဂျဆန်စာပေပို့ချသော ခရိုက်စချပ်ကောလိပ်ကျောင်း၏ မဟာဌာနမှူးတွင် သမီးကလေး ၃ယောက် ရှိ၏။ လူပျိုကြီးဒေါ့ဂျဆန်သည် ထိုကလေးမများနှင့် ခင်မင်ရင်းနှီး၍ ထိုကလေးများကို မိမိ၏ သားသမီးများပမာ ချစ်ခင်ခဲ့လေသည်။ ထို ၃ ယောက် အနက် အဲလစ်လစ်ဒဲအမည်ရှိကလေးမကို ဒေါ့ဂျဆန်သည် အထူးပိုမို၍ချစ်ခင်ယုယခဲ့သည်။

ဒေါ့ဂျဆန်သည် ဒအဲလစ် ကလေး၏ ထူးဆန်းသော အိပ်မက်' ပုံပြင်ဝတ္ထုကို သူချစ်သည့်

အဲလစ်ကလေးအတွက်ရည်စူး၍ ရေးသားခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ရေးသားရာတွင် မိမိမှာ သင်္ချာကထိကတစ်ဦးဖြစ်နေသဖြင့် မိမိ၏နာမည်ရင်းကိုမသုံးဘဲ လူးဝစ်ကဲရောဟူသော ကလောင်အမည်ဖြင့် ရေးသားခဲ့၏။ သို့ဖြစ်၍ စာဖတ်ပရိသတ်များက၊ အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်များက သူ့ကို လူးဝစ်ကဲရောအဖြစ်ဖြင့်သာ သိကြလေသည်။ သင်္ချာကထိက ကြီး ဒေါ့ဂျဆန်ကိုကား သိရှိသူ အလွန်နည်းပါးလှသည်။ ဒအဲလစ်ကလေး၏ ထူးဆန်းသောအိပ်မက်' စာအုပ်မှာ ကလေးသူငယ်များအတွက်အထူးကောင်းမွန်သော စာအုပ်ဖြစ်၍၊ ယနေ့အထိထွက်ပြီးခဲ့သမျှသော ကလေးစာအုပ်များထဲတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်အကောင်းဆုံးဖြစ်ပေသည်။ ထိုဝတ္ထုတွင် အဲလစ်ကလေးသည် တစ်နေ့သ၌အိပ်ပျော်နေစဉ် အိပ်မက်ထဲတွင်ထူးဆန်းသော တိုင်းပြည်တစ်ပြည်သို့ရောက်သွားပုံကို ကလေးသူငယ်များအကြိုက်ဖြစ်အောင်၊ ရယ်ဖွယ်၊ လွမ်းဖွယ်၊ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်အဖြစ်အပျက်များဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ရေးသားထားလေသည်။ ပုံထဲတွင်ပါဝင်သောတိရစ္ဆာန်များနှင့် ထူးဆန်းသော သတ္တဝါကလေးများမှာ အထူးပင် စိတ်ဝင်စား ဖွယ်ကောင်းသဖြင့်၊ ထိုစာအုပ်ကို ကလေးသူငယ်များသာမက လူကြီးများပင် နှစ်ခြိုက်ကြလေသည်။

ဒေါ့ဂျဆန်သည် သင်္ချာဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ စာအုပ်များကိုလည်းရေးသားခဲ့၏။ သို့သော်သူ့အမည် ကျော်ကြားခဲ့သည်မှာ ထိုစာအုပ်များကြောင့်မဟုတ်ဘဲ၊ အထက်ဖော်ပြပါပုံပြင်ဝတ္ထုစာအုပ်ကလေး ၂ အုပ်ကြောင့်သာလျှင်ဖြစ်ပေသည်။

၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် သူ၏အနှစ် ၁၀၀မြောက်မွေးနေ့အထိမ်းအမှတ်ကို ကမ္ဘာတဝှန်းလုံး တိုင်းပြည် အနှံ့အပြား၌ ကျင်းပခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အဲလစ်လစ်ဒဲ နေထိုင်လျက်ရှိသော အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ ကျင်းပခဲ့လေသည်။

အဲလစ်ကလေး၏ထူးဆန်းသောအိပ်မက်

မှုပြင်းလှသောနေ့လယ်ပိုင်း နေရှိန်ကြောင့် မှုအိုက်ခြောက်သွေ့ကာ မှုင်းရီငြီးငွေ့ဖွယ်ဖြစ်ရသည့်အထဲတွင် များပိတုန်းတို့၏တဝီဝီညည်းသံသည် သစ်ပင်ရိပ်တွင် လဲလျောင်းနေသော အဲလစ်ကလေးအား အမှုင်းပိုကာငိုက်မျဉ်းလာစေ၏။ ဖြည်းညှင်းစွာ တိုက်ခတ်လျက်ရှိသော လေပူဒဏ်ကြောင့် နွမ်းလျနေသော အဲလစ်၏မျက်လုံးကလေးများသည် တဖြည်းဖြည်းမှေးမှိတ်ကာ အိပ်ပျော်တော့မည့်ဆဲဆဲတွင် ရုတ်တရက် မိမိရှေ့နားသို့ မျက်လုံးနီနီနှင့် ယုန်ဖြူကလေးတစ်ကောင် ရောက်လာသည်ကိုမြင်လိုက်သောအခါ၊ အဲလစ်ကလေးသည် ငိုက်မျဉ်းခြင်းပြေပျောက်၍ ယုန်ကလေးကိုငေးကြည့်နေမိလေသည်။ ယုန်ဖြူကလေးသည်အဲလစ်ကလေးအနီးသို့ရောက်လတ်သော် ပြေးလာသော ကိုယ်ရှိန်ကိုသတ်လိုက်၍ ခေတ္တမျှရပ်တန့်ပြီးလျှင် ဝတ်ထားသောကိုယ်ကျပ်အင်္ကျီအိတ်ထဲမှ နာရီကလေးကို ထုတ်ကြည့်လိုက်၏။ ထိုနောက်အလွန် အရေးကြီးသော ကိစ္စရှိနေသည့်အလားယခင်ကထက် ပိုမိုလျင်မြန်စွာပြေးသွားသည်။ ဤသို့အင်္ကျီကိုဝတ် အိတ်ဆောင်နာရီကို ကိုင်ဆောင်သောထူးထူးဆန်းဆန်းယုန်ကလေးမျိုးကို မတွေ့မြင်ဘူးသော အဲလစ်ကလေးသည် ဆက်လက်ကြည့်ရှုလိုသော စိတ်ဆန္ဒကြောင့် ယုန်ကလေးနောက်သို့ အပြေး လိုက်သွားလေသည်။

ပြေးရင်းလိုက်ယင်းဖြင့် လိုဏ်ခေါင်းတစ်ခုထဲသို့ရောက်သွားကြ၏။ လိုဏ်ခေါင်းအဆုံး သို့ရောက်သော် အဲလစ်ကလေးသည် ကြီးမားသောတံခါးကြီးများရှိ၍ မီးအိမ်များတပ်ဆင်ထားသော အခန်းကျယ်ကြီးတစ်ခုထဲသို့ ရောက်နေမိကြောင်းသိရလေသည်။ အခန်းကြီး၏အလယ်တွင် ဖန်သားအတိပြီးသော သုံးချောင်းထောက် စားပွဲငယ်ကလေးကို ရွှေသော့ကလေးတစ်ချောင်း တင်လျက်သားနှင့်တွေ့ရသည်။ အဲလစ်ကလေးသည် ထိုသော့ငယ်ဖြင့် တံခါးကြီးများကိုဖွင့်စမ်းကြည့်၏။ သို့ရာတွင်အလွန်ကြီးမားလှသော တံခါးသော့ခလောက်ကြီးကို ထိုသော့ငယ်ကလေးဖြင့် ဖွင့်၍မရချေ။

ထိုနောက် အဲလစ်ကလေးသည် ခန်းဆီးတစ်ခုကိုတွေ့ရသဖြင့်ခန်းဆီးကို မလိုက်ရာ နောက်ကွယ်၌ ၁၅လက်မခန့်မြင့်သော တံခါးငယ်ကလေးတစ်ခုကို တွေ့ရသည်။ ရွှေသော့ငယ်ကလေးဖြင့် ဖွင့်ကြည့်လိုက်သော် တံခါးကလေးမှာအလွယ်တကူပွင့်သွားလေသည်။ သို့ရာတွင်တံခါးပေါက်မှာ အဲလစ်ကလေး၏ ကိုယ်နှင့်မျှအောင်သေးငယ်ကျဉ်းမြောင်းလှပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ တံခါးပေါက်ဝမှ အသာချောင်းကြည့်လိုက်သည်တွင် အလွန်လှပသောပန်းဥယျာဉ် ကလေးတစ်ခုကိုတွေ့ရလေသည်။ အဲလစ်ကလေးသည် တံခါးကိုပိတ်၍ အခန်းကြီးထဲသို့ ပြန်လာခဲ့သည်။ စားပွဲအနီးသို့ ပြန်ရောက်လာသောအခါစားပွဲပေါ်တွင် ဆေးပုလင်းငယ်တစ်လုံးကို တွေ့ရပြန်သည်။ ပုလင်းပေါ်တွင် ဒကျွန်ုပ်ကိုသောက်လိုက်ပါ'ဟူ၍ စာတမ်းရေးထားသည်။ အဲလစ်ကလေးသည် သတိကောင်းသူဖြစ်သဖြင့် စာညွှန်းအတိုင်း ရုတ်တရက် မသောက်လိုက်ဘဲ၊ ဒအဆိပ်'ဟုရေးသားထားသော စာတမ်းပါမပါ စစ်ဆေး

ကြည့်လိုက်သေး မပါကြောင်းတွေ့ရမှ ပုလင်း ကိုဖွင့်၍ မော့ချ လိုက်သည့် အဆုံး၌

ဒဟာယ်ထူးဆန်းလှချည်လား ။ အို –ငါ့ကိုယ်လဲတဖြည်းဖြည်းငယ်သွားပါပကော။ ဟင်–ဒီလိုဆိုယင် တစ်ကိုယ်လုံးများပျောက်သွားတော့မှာလား’ အဲလစ်ကလေးသည် အံ့ဩစွာ မြည်တမ်းမိလေသည်။အံ့ဩမည်ဆိုလျှင်လည်း အံ့ဩလောက်စရာပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဆေးရည်ကို သောက်လိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် သူ့ကိုယ်လုံးကလေးသည် တဖြည်းဖြည်း သေးငယ်သွားသည်မှာ နောက်ဆုံး၌ တံခါးပေါက်ကလေးမှ ကောင်းစွာဝင်သာအောင် အမြင့် ၁၀လက်မမျှအထိ အရပ်ပုသွားသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထိုအခါတံခါးပေါက်ကလေးကိုဖွင့်ရန် ရွှေသော့ကလေးကိုစမ်းကြည့်သည်။ ရွှေသော့ကလေးမှာ ပုလင်းကို ကိုင်ကြည့်စဉ်က စားပွဲပေါ်တွင် အမှတ်မဲ့ ချထားခဲ့မိသောကြောင့် လက်တွင်ပါမလာတော့ချေ။ ယခုအခါစားပွဲမှာ အဲလစ်ကလေး၏အရပ်ထက် အဆမတန်မြင့်မားနေပြီဖြစ်ရကား အဲလစ်ကလေးမှာကြံရာမရဖြစ်ကာ ဒေါသလည်းထွက်၊ စိတ်လည်းညစ်လှသဖြင့် ထိုင်၍ငိုနေမိလေသည်။ သို့သော်လည်း အရွယ်နှင့်မလိုက်အောင် အသိဉာဏ်ထက်သန်သည့်အလျောက် ကြာရှည်စွာငိုကြွေးမနေဘဲ တစ်စုံတစ်ခုပြုလုပ်ရန် အနီးတစ်ဝိုက်ကိုကြည့်လိုက်၏။ ထိုအခါဒကျွန်ုပ်ကိုစားလိုက်ပါ’ ဟုရေးသားထားသော ပန်းစာလုံးများပါရှိသည့် ကိတ်မုန့်ကြီးတစ်လုံးကို တွေ့ရလေသည်။ ထိုကိတ်မုန့်ကိုစားလိုက်သောအခါ အဲလစ်ကလေး၏ အရပ်မှာတဖြည်းဖြည်းမြင့်တက်လာပြန်သည်။ အဲလစ်ကလေးလည်း အံ့ဩလှစွာဖြင့်မိမိ၏ ခြေထောက်ကလေးများကို ငုံ့ကြည့်လိုက်ရာ ခြေထောက်နှင့်ခေါင်းမှာ တဖြည်းဖြည်းဝေး၍ဝေး၍ သွားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထိုထက်မြင့်တက်သွားလျှင် သူ၏ခြေထောက်ကို မှုန်ရီမှုန်မွှားသာ မြင်ရပြီးနောက် ပျောက်ကွယ်သွားတော့မည်အထင်နှင့် ဒခြေထောက်ကလေးရေ

တေးဆို၍ ကလေးချော့နေသည့် မြို့စားကတော်ကြီးနှင့် အဲလစ်ကလေးတို့တွေ့ဆုံခန်း

နေရစ်ခဲ့ပေတော့ပေါ့’ ဟူ၍ပင် နှုတ်ဆက်မိလေသည်။

ဤကဲ့သို့ အရပ်မြင့်လာပြန်သော အခါတွင်ကားအရပ် ၁၀လက်မမျှရှိခဲ့စဉ် အပေါ်သို့တစ်မျှော်တစ်ခေါ်ကြီးလှမ်း၍ ကြည့်ရသောစားပွဲပေါ်ရှိသော့ကလေးကို အလွယ်တကူ ကောက်ယူကာ တံခါးငယ်ကလေးကို ဖွင့်နိုင်ပြီဖြစ်သော်လည်း အရပ်မှာများစွာ မြင့်မားနေပြန်သောကြောင့် အကြံရကျပ်နေပြန်၏။ အဲလစ်ကလေးမှာ စိတ်ညစ်လှသဖြင့် ရှိုက်ကြီးတငင်ငိုကြွေးနေသည့်အခိုက် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ ခြေသံကိုကြား၍ ကြည့်လိုက်သောအခါ မိမိ နောက်ယောင်ခံလိုက်လာခဲ့သော ယုန်ဖြူကလေးကိုတွေ့ရလေသည်။ ယုန်ကလေးမှာ တစ်စုံတစ်ခုအတွက် စိတ်ပူပန်နေဟန်ရှိ၏။ အဲလစ်ကလေးကြည့်နေစဉ်မှာ ပင်ယုန်ကလေးသည် ရုတ်တရက်အရေးကြီးဟန်နှင့် လက်ထဲရှိလက်အိတ်ကလေးများနှင့် ယပ်တောင်တို့ကို ပစ်ချလိုက်ပြီးနောက် အခန်းထဲမှပြေးထွက်သွားသည်။ အဲလစ်ကလေးသည် ထိုပစ္စည်းကလေးများကို ကောက်ယူကိုင်တွယ်ရင်း ဒငါ့နှယ်နော်၊ ဒီယုန်ကလေးလာတုန်းက အကူအညီမှ မတောင်းလိုက်ရ’ ဟု ညည်းတွားမိလျက် တွေးတောငေးမှိုင်နေလေသည်။

အဲလစ်ကလေးသည် ကိုင်ထားသော ယပ်တောင်ဖြင့် အမှတ်မဲ့ယပ်ခပ်နေမိသည်။ ထိုအခါအလွန်မြင့်မားလှသောသူ၏အရပ်မှာ တဖြည်းဖြည်းနိမ့်လာ၏။ ယပ်တောင်

ကိုအချိန်မီပစ်မချ လိုက်မိလျှင်ကမ်းပြင်တွင်ပဝင်ပျောက်ကွယ်သွားမည် လောဟုပင်ထင်ရပေသည်။ ဤကဲ့သို့မမြော်လင့်ဘဲ ရုတ်တရက်ငယ်သွားသောမိမိ၏ကိုယ်ခန္ဓာကလေးကိုကြည့်၍ အံ့ဩဝမ်းမြောက်လာခဲ့ရာရေအိုင်ကြီး တစ်ခုထဲသို့ချော်ကျကာသေရေးရှင်ရေးကူးခပ်ရပြန်သည်။ ထိုရေအိုင်ကား သူ၏အရပ်အလွန်တရာ မြင့်မားစဉ်က ကြဲရာမရ၍ ငိုကြွေးရာ၌ ကျဆင်းသောမျက်ရည်အိုင်ပင်ဖြစ်ရာ၊ ယခုကဲ့သို့ အရပ် လွန်စွာသေးငယ်သွားသောအခါထိုမျက်ရည်အိုင်မှာ တကယ့်ရေအိုင်ကြီးကဲ့သို့ ရှိနေတော့သည်။

အဲလစ်ကလေးသည် စိုရွဲလျက်ရှိသော အဝတ်များခြောက်သွေ့စေရန် ရေအိုင်ကမ်းစပ်တွင် ထိုင်နေသည်။ အနီးတွင် ငှက်ကလေးများနှင့်အတူ တစ်ခါမျှမမြင်ဘူးသော သတ္တဝါကလေးများအပြင် ကြွက်ကလေးတစ်ကောင်ကိုပါတွေ့ရ၏။ နှုတ်သီးကောက်ကောက်နှင့် ဒိုဒိုငှက်ကြီးတစ်ကောင်က အပြေးပြိုင်ပွဲတစ်ခုပြုလုပ်ရန်နှင့် အဲလစ်ကလေးကိုလည်းထိုပြိုင်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းဖြင့် စိုရွဲနေသော အဝတ်များမကြာမီ ခြောက်သွေ့သွားလိမ့်မည်ဟု အကြံ ပေးလေသည်။ သို့ဖြင့်အပြေးပြိုင်ကြရာတွင် မည်သူနိုင်၍ မည်သူရှုံးသည်ကို မသိရသော်လည်း အဲလစ်ကလေးမှာ နေရာတစ်ခုသို့ တစ်ယောက်တည်းရောက်နေကြောင်းတွေ့ရလေသည်။

အနီးအပါးတွင် ယခင်ကယုန်ဖြူကလေးကိုတစ်ဖန်တွေ့ရပြန်၏။ ယုန်ကလေးမှာ သူ့လောက်မျှသာရှိသောအဲလစ်ကလေးအား မြင်ရသောအခါယခင်ကကဲ့သို့ မကြောက်ရွံ့တော့ရုံသာမက သူ၏လက်အိတ်ကလေးများကို သွား၍ယူပေးရန်ပင် ခိုင်းလိုက်သေး၏။ လက်အိတ်ကလေးများကိုယူရန်အဲလစ်သည် ယုန်ကလေး၏ လှပသောအိမ်ကလေးအတွင်းသို့ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ အိမ်ကလေးအတွင်း၌ ပုလင်းတစ်လုံးကို တွေ့ပြန်သဖြင့် အထဲရှိဆေးရည်ကိုမော့သောက်လိုက်လေ၏။

ထိုသို့သောက်လိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် အရပ်အမောင်းမှာ ရုတ်တရုတ်ကြီးမားထွားကျိုင်းလာလေတော့ရာ အိမ်ကလေးမှာ သူ၏ကိုယ်လုံးနှင့်မဆန့်အောင် ဖြစ်ကာလက်တစ်ဖက်ကို ပြတင်းပေါက်မှလည်းကောင်း၊ ခြေတစ်ဖက်ကိုမီးခိုးခေါင်းတိုင် အပေါက်မှလည်းကောင်းအပြင်သို့ ထုတ်ထားရ၏။ ယုန်ကလေးလည်း အဲလစ်ကလေးပြန်မလာနိုင်သဖြင့် နောက်ကလိုက်ခဲ့၏။ အဲလစ်ကလေးဖြစ်ပုံကိုမြင်ရသောအခါ ထ၍ခုန်မိမတတ် လန့်ဖျပ်သွားလေသည်။ အဲလစ်ကလေးကို အပြင်သို့ထုတ်ယူနိုင်ရန် အနီးရှိဥယျာဉ်မှူးကလေးများကိုခေါ်၍ ကြိုးစားထုတ်ယူ ကြသော်လည်း မတတ်နိုင်ကြတော့သည့်အဆုံးတွင် အိမ်အတွင်းသို့ ပြတင်းပေါက်မှ ကျောက်စရစ်ခဲကလေးများကို ပစ်သွင်းကြ၏။ ကျောက်စရစ်ခဲကလေးများသည် အိမ်ထဲသို့ရောက်သောအခါ ကိတ်မုန့်တုံးကလေးများ ဖြစ်သွား၏။ ထိုကိတ်မုန့်တုံးကလေးများကို အဲလစ်ကလေးသည် ကောက်၍စားလိုက်သည်တွင် သူ၏ကိုယ်မှာ ကြီးရာမှ တစ်ဖန်ပြန်လည်သေးငယ်သွားသဖြင့် အိမ်ကလေးထဲမှထွက် ပြေးပြီးသော်တောအုပ်တစ်ခုအတွင်း၌ ဝင်ရောက်ပုန်း အောင်းနေလေသည်။ ထိုတောအုပ်ထဲတွင် ပေါက်ဖတ်ကြီးတစ်ကောင်သည် မှိုပွင့်ကြီးတစ်ခုပေါ်၌ထိုင်၍ ဆေးတံရှည်ကြီးကိုခဲယင်း၊ အဲလစ်ကလေးကိုမြင်လိုက်သောအခါ သုန်မှုန်သောမျက်နှာဖြင့် မေးခွန်းပေါင်း သောင်းခြောက်ထောင်ကို မေးမြန်းလေတော့သည်။ အဲလစ်ကလေးမှာ ထိုမေးခွန်းများကို တစ်ခုမျှမဖြေနိုင်သောအခါ ပေါက်ဖတ်ကြီးသည် စိတ်တိုဟန်ဖြင့် ထွက်ခွာသွားရန်ဟန်ပြင်ယင်း ဒမင်းကိုငါတစ်ခုပြောမယ်။ ဒီဘက်အခြမ်းဟာမင့်အရပ်ကို ရှည်လာစေလိမ့်မယ်၊ ဟိုဘက်အခြမ်းကတော့မင့်အရပ်ကို တိုသွားစေလိမ့်မယ်'ဟုပြောကြားခဲ့၏။ အဲလစ်ကလေးလည်း ကောင်းစွာနားမလည်သဖြင့် ဒီဘက်အခြမ်းကတော့ ရှည်လာစေလိမ့်မယ်။ ဟိုဘက်အခြမ်းကတော့တိုသွား စေလိမ့်မယ်တဲ့။ ဘာများပြောတာပါလိမ့်။ ဒီဘက်အခြမ်းဆိုတာ ဘာရဲ့ဒီဘက်အခြမ်းလဲ၊ ဟိုဘက်အခြမ်းဆိုတာကတော့ ဘာရဲ့ဟိုဘက်အခြမ်းပါလိမ့်' ဟူ၍ စိတ်ထဲကမေးမြန်းနေမိရာ ပေါက်ဖတ်ကြီးသည် မေးသံကို ကြားရဘိသကဲ့သို့ ဒီမှိုကိုပြောတာကွဲ၊ ဒီမှို'ဟူ၍ ပြောရင်းထွက်ခွာသွားလေသည်။

အဲလစ်ကလေးသည် ထိုမှိုကြီးကိုထက်ခြမ်းခွဲ၍ တစ်ခြမ်းကိုစားကြည့်လိုက်လျှင် သူ၏အရပ်မှာ ရှိရင်းစွဲထက်ပင်ရုတ်တရက် အရှိန်ပြင်းစွာပုဝင်သွားရာ သူ၏ဦးခေါင်းနှင့်ခြေထောက်တို့ဖျတ်ခနဲရိုက်မိသည်အထိပင် ဖြစ်တော့သည်။ နောက်တစ်ဖန် ကျန်တစ်ခြမ်းကို စားကြည့်လိုက်ပြန်သည်တွင် အရပ်မှာ တစ်ဟုန်တည်း အထက်သို့ထိုးတက်မြင့်မားသွားပြီးနောက် တောအုပ်တစ်ခုလုံးမှာ သူ၏အောက်တွင် ကော်ဇောခင်းထားသကဲ့သို့ ပြားနေတော့သည်။ အဲလစ်ကလေးသည် မှိုကြီးကိုဟိုဖက်တစ်ဖွဲ၊ သည်ဖက်တစ်ဖွဲအနည်းငယ်စီချိန်ဆ စားသောက်ခြင်းဖြင့် သူ၏အရပ်မှာနဂိုသမီးကလေးအရွယ်မျှ ဖြစ်လာလေသည်။

အဲလစ်ကလေးသည် တောအုပ်အတွင်းမှ နေ၍အိမ်ငယ်ကလေးတစ်လုံးကိုတွေ့ရသဖြင့် သွားရောက်ကာ တံခါးကိုခေါက်လိုက်၏။ အတွင်း၌ကား အူသံ၊ အော်သံ၊ ကွဲအက်သံတို့ဖြင့် ဆူညံနေသဖြင့်တံခါးခေါက်သံကို မည်သူမျှမကြားကြချေ။ အဲလစ်ကလေးသည် တံခါးကိုအသာတွန်းဖွင့်၍ အတွင်းသို့ဝင်ခဲ့ရာတွင် မီးခိုးများလုံးနေသော မီးဖိုခန်းထဲသို့ရောက်သွားလေသည်။ မြို့စားကတော်ကြီးတစ်ဦးသည် ခွေးခြေကလေးပေါ်ထိုင်လျက် မွေးခါစကလေးတစ်ယောက်ကို

စိတ်မနှံ့သော ဦးထုပ်ချုပ်သမား၏ လက်ဖက်ရည်ပွဲ၌ အဲလစ်ကလေး၏ဖြစ်အင်

ချိုထားလေသည်။ အနီးတွင် ထမင်းချက်မိန်းမကြီးသည် ဟင်းချိုအိုးထဲသို့ ငရုတ်ကောင်းမှုန့်များကို ခတ်နေ၏။ ငရုတ်ကောင်းမှုန့်အနံ့တို့သည် ကလေးငယ်၏ နှာခေါင်းထဲသို့ဝင်သဖြင့် ကလေးငယ်မှာ ငိုယင်းချေဆတ်လျက်ရှိသည်။ ထမင်းချက်မိန်းမကြီးလည်း ဟင်းချိုအိုးထဲသို့ ငရုတ်ကောင်းမှုန့်များထည့်ယင်းပင် မြို့စားကတော်ကြီးဘက်သို့ လှည့်ကြည့် လှည့်ကြည့်နှင့်ပန်းကန်ပြားများ၊ လက်ဖက်ရည်ကရားများကိုလှမ်း၍ပစ်ပေး၏။ မြို့စားကတော်ကြီးသည် ထိုအပြုအမူကို ဂရုမစိုက်ဘဲ၊ ကလေးကိုသာ ချီမြှောက်လျက် သီချင်းတစ်ပုဒ်ကို သီဆိုနေလေသည်။ သီချင်းဆိုပြီးသော အခါ အဲလစ်ကလေးဖက်သို့လှည့်၍'ရော့၊ မင်း ဒီကလေးကို ထိန်းချင်ရင် ထိန်းတော့'ဟုဆိုကာ ကလေးငယ်ကို ပစ်ပေးပြီးလျှင် ထွက်ခွာသွားလေသည်။ ထိုကလေးငယ်သည် အဲလစ်ကလေး၏ လက်ထဲသို့ရောက်၍ မကြာမီပင် ဝက်ကလေးတစ်ကောင် ဖြစ်သွားလေရာ အဲလစ်ကလေးက အောက်သို့ ချလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် တောနက်ထဲသို့ ပြေးဝင် သွားလေတော့သည်။

အဲလစ်ကလေးလည်း ဆက်လက်ထွက်ခွာလာခဲ့လျှင် အိမ်ကလေးတစ်အိမ်ကိုတွေ့ရှိပြန်၏။ အိမ်ရှေ့ဥယျာဉ်ရှိစားပွဲရှည်ကြီးတွင် လက်ဖက်ရည်ပွဲကျင်းပနေကြသည့်စိတ်မနှံ့သော ဦးထုပ်ချုပ်သမား၊ ယုန်တစ်ကောင်နှင့် ကြွက်တစ်ကောင်တို့ကို တွေ့ရလေသည်။ အဲလစ် ကလေးလာသည်ကိုမြင်သောအခါ 'ဒမလာခဲ့နဲ့ဟေ့။ ဒီမှာနေရာမရှိဘူး' ဟုဆီး၍ ရိုင်းစိုင်းစွာပြောဆိုကြ၏။ အဲလစ်ကလေးသည် စိတ်ဆိုးလာသဖြင့် 'ဒီမှာနေရာ အများကြီးရှိတယ်'ဟု ခပ်မာမာပြော၍ ဝင်ထိုင်လိုက်လေသည်။

ယုန်သည် အဲလစ်ကလေး ဝင်ထိုင်သည်ကို မနှစ်မြို့သဖြင့် 'ဒမဝသေးရင်လဲ ထပ်သောက်အုံးလေ' ဟု ခနဲ့လိုက်၏။ 'အဲလစ်ကလေးကဒသောက်မှမသောက်ရသေးတာကို ရှင်ဘယ်နှယ့်ပြောတာလဲ' ဟုပြန်ပြောလိုက်၏။

သူတို့ပြုမူပုံမှာရိုင်းစိုင်းလှသဖြင့် အဲလစ်ကလေးလည်း ကြာကြာမထိုင်ဘဲထွက်လာခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်၌ ယုန်နှင့် ဦးထုပ်ချုပ်သမားသည် အိပ်ငိုက်နေသောကြွက်ကို လက်ဖက်ရည်ကရားထဲသို့ ဆွဲနှစ်လျက် ပြောင်လှောင်ကစားရင်း ကျန်ရစ်ခဲ့ကြလေသည်။

အဲလစ်ကလေးသည် သူပထမဆုံးတွေ့ခဲ့ရသော အခန်းကြီးသို့ပြန်သွားပြီးလျှင် ရွှေသော့ကလေးဖြင့် တံခါးပေါက်အငယ်ကလေးကို ဖွင့်လိုက်၏။ထိုနောက် သူ့ကိုယ်ကို

အဲလစ်ကလေးနှင့် ဖဲပွင့်မိဖုရားကြီးတို့တွေ့ဆုံစဉ်

အရပ် တစ်ပေမျှ ထိငယ်သွားအောင် မှိုစကလေးများကို စားလိုက်ပြီးလျှင် ထိုတံခါးပေါက်ကလေးမှတစ်ဆင့် ပန်းဥယျာဉ်ကလေးထဲသို့ ပြေးဝင်လာခဲ့လေသည်။ ဥယျာဉ်ထဲတွင် ယခင်ကတွေ့ခဲ့သော မြို့စားကတော်ကြီးသည် ယုန်ဖြူကလေးနှင့်တကွ ဖဲပွင့်ဘုရင်၊ ဖဲပွင့်မိဖုရားတို့နှင့်အတူ ကစားလျက်ရှိကြသည်ကိုတွေ့ရ၏။ ဖဲပွင့်မိဖုရားကြီးလည်း အဲလစ်ကလေးကို မြင်သောအခါ ကပွဲတစ်ခုသို့ခေါ်သွား၏။ ကပွဲတွင် မခံမရပ်နိုင်အောင် အစခံရသောကြောင့် အဲလစ်ကလေးသည် အလွန်အမင်းစိတ်ဆိုးလာ၏။ သို့သော် ထိုစဉ်၌ သူ၏အရပ်မှာ ပကတိအရွယ်အတိုင်းပြန်ဖြစ် လာလေသည်။ အနီးအပါးတွင်လည်း ဖဲပွင့်မိဖုရားကြီးနှင့်တကွ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှမတွေ့ရတော့ချေ။ အဲလစ်ကလေးလည်းစိတ်ဆိုးလျက်–

ဒဟင့်အင်း၊ ဟင့်အင်း ဘာမှလဲမရှိဘဲနဲ့၊ ဖဲထုပ်ကြီးဘဲဥစ္စာ၊ ဘာမှလဲမဟုတ်ဘူး' ဟုအော်ငိုပြီးလျှင် ဖဲထုပ်ကြီးကို ရွှင့်ပစ်လိုက်လေသည်။ ဤတွင်အဲလစ်ကလေးသည် မျက်စိကိုပွတ်သပ်ရင်း နိုးလာတော့၏။ ထိုအခါ သူ့ရှေ့တွင် ယုန်ဖြူကလေး ပထမဆုံး ပေါ်လာသည်ကို မြင်လိုက်ရစဉ်ကကဲ့သို့ပင် သူ့အစ်မ၏ ပေါင်ပေါ်၌ မှီ၍အိပ်နေမိသည်ကို သတိရလာလေသည်။

'ညီမလေး နိုးလာပြီလား။ ထတော့လေ၊ လက်ဖက်ရည် သောက်ချိန်တောင်ရောက်လာပြီ'

သူ့အစ်မကပြုံးရွှင်စွာ ပြောကြားလိုက်လေသည်။ ။

ကဲလားအိပ် (ခရစ် ၁၈၈၀ ဖွား)။

ငယ်စဉ်မှစ၍ စက္ခုနှစ်ကွင်းအလင်းမရသည့်ပြင် နားလည်းပင်း စကားလည်း မပြောတတ်အောင် အနေသူတစ်ဦးသည် အသက်အရွယ်မလွန်မီအတွင်း ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရအောင် ယူနိုင်သည်ဆိုလျှင် လူတိုင်း အံ့သြကြပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့လူတိုင်း အံ့သြလောက်အောင်ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ထူးကိုသာမက အယ်၊ အယ်ဒီဘွဲ့ကိုပင် ဆွတ်ခူးနိုင်စွမ်းခဲ့သူကား ဟယ်လင်ကဲလား ဆိုသူ အမေရိကန်အမျိုးသမီးပင် ဖြစ်လေသည်။

ဟယ်လင် ကဲလားသည် ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု အယ်လဗါးမား ပြည်နယ် တပ်စကမ်းဗီးယားမြို့၌ မွေးဖွားခဲ့လေသည်။ ၁ နှစ်နှင့် ၇ လ သမီး အရွယ်ရောက်သောအခါ စကားလက်ဖျားရောဂါ ပြင်းထန်စွာစွဲကပ်၍ မိဘများက သမီးချစ်၏ အသက်ကို ရွှေနှင့်စက်၍ လဲယူခဲ့ရလေသည်။ ထိုသို့ငွေကြေးမြောက်မြားစွာ အကုန်ခံသည့်အတွက် အသက် မသေသော်လည်း မျက်စိကွယ်၊ နားပင်းဖြစ်ခဲ့ သည်။ စကားလည်းမပြောနိုင်ခဲ့ချေ။ ဟယ်လင် ကလေး ၆ နှစ်သမီးအရွယ်တွင် မိဘနှစ်ပါးသည် သမီး၏ ပညာ သင်ကြားရေးအတွက် ဖိုးရိမ် လှသဖြင့် နားကုဝိဇ္ဇာ (စကား ပြောကြားနန်း စတင်တီထွင်သူ) ဒေါက်တာအယ်လက်ဇန္ဒာ ဂရေဟမ်ဗဲထံ သွားရောက် ပြသကြည့်လေသည်။ ဒေါက်တာဗဲ၏ ညွှန်ကြားချက်အရ မစ္စအန်းဆာလီဗန် အမည်ရှိ ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရ တစ်ဦးထံ သင်ကြားစေလေသည်။ မစ္စဆာလီဗန်မှာငယ်စဉ်က မျက်စိမမြင်ခဲ့ဘဲ ကြီးမှပျောက်ကင်း၍ ထူးချွန်လာသူဖြစ်သည်။

ဟယ်လင်သည် မစ္စဆာလီဗန်၏ အသင်အပြ ကိုခံယူခြင်း၊

ဖေါစတာန်မြို့ ပါကင်မျက်မမြင်ကျောင်းမှ သင်ခန်းစာများကို လိုက်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြည်းဖြည်း စာတတ်လာသည်။ ဆရာ့ပါးစပ်နှင့် လည်ချောင်းကိုလှူလက်နှင့်ထိထား ရုံဖြင့် စကားကိုနားလည်သည့် အလေ့အကျင့်ရခဲ့သည်။ ထိုမှသာမက စကားလည်း ပြောတတ် လာလေသည်။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရက်ကလစ်ကောလိပ်ကျောင်းသို့ တက်ရောက်သင်ကြားရာ ၁၉၀၄ ခုနှစ်တွင် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ထူးကို ဂုဏ်ထူးဖြင့် ဆွတ်ခူး ခဲ့လေသည်။ ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် ဂလပ်စဂိုးတက္ကသိုလ်မှ နှင်းအပ်သော အယ်၊ အယ်၊ဒီဘွဲ့ကိုပင် ရရှိခဲ့လေသည်။

ယင်းတို့ဖြင့်ဟယ်လင်ကဲလားသည် သာမန်လူတို့ ဆွတ်ခူးရန် အထူးခဲယဉ်းသောဘွဲ့ထူးများကို ရရှိခဲ့သည်။ မျက်မမြင် နားမကြား သူတို့၏ လောကတွင် ဟယ်လင်ကဲလားကဲ့သို့ ထူးခြေန် သူကား ရှားလှပေသည်။ ဟယ်လင်သည် ဘာသာမျိုးစုံ တတ်မြောက်၍ ဒကာဒန့်ပ်၏ဘဝ'၊ ဒကျွန့်ပ်လောက' စသည့် စာအုပ်များကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ မျက်မမြင် နားမကြား သူတို့၏ ပညာရေးလောကတွင် အားကျဖွယ် အမျိုးသမီးကြီးပင် ဖြစ်လေသည်။ ကမ္ဘာစစ်ကြီးများ အတွင်းက ခြေကျိုး၊ လက်ကျိုး၊ ဆွံ့အ၊နားပင်း၊ စစ်သည်

ဒုကျိတဟယ်လင်ကဲလား (လက်ဝဲပုံ) သည် 'အ' နေစဉ်အချိန်က စာပေကို ဤသို့လက်ချောင်းကလေးများဖြင့် သင်ယူခဲ့၏။

များအတွက် ဟယ်လင်ကဲလားသည် စိတ်အားတက်ဖွယ် စံပြ သာဓကဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုသူများ၏အကျိုးကို အထူးကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိလေသည်။

ကဲလေးမြို့ ။ ။ကဲလေးမြို့သည် ဒိုဗာရေလက်ကြားပေါ်၌ ရှိသော ပြင်သစ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်၍၊ အင်္ဂလန် ပြည်ဒိုဗာကမ်းခြေနှင့် ၂၂ မိုင်မျှသာကွာဝေးသည်။ တူးမြောင်းများ ဆုံရာတွင် တည်ရှိသည့်ပြင် ၁၈၅ မိုင်မျှကွာဝေးသော ပါရစ်မြို့တော်သို့လည်း မီးရထားလမ်းဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်ရှိသည်။ နှစ်တစ်ရာစစ်ပွဲအတွင်း၌ ကဲလေးမြို့သည် အင်္ဂလိပ်တို့၏ အခြေခံစခန်း တစ်ခုဖြစ်ခဲ့၏။ ၁၃၄၇ ခုနှစ်မှ ၁၅၅၈ ခုနှစ်အထိအင်္ဂလိပ်တို့၏ လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့လေသည်။

ဆိပ်ကမ်းကောင်းရှိသည့်အလျောက် ယခုခေတ်တွင် စည်ကားတိုးတက်လျက်ရှိသည်။ ဒိုဗာမြို့သို့ မီးသင်္ဘော၊ရေအောက်ကြေးနန်းတို့ဖြင့် ဆက်သွယ်ထားရာ ဥရောပတိုက်နှင့် အင်္ဂလန်ပြည် ဆက်သွယ်ရာခရီးလမ်းတွင် အရေးပါသော ဆိပ်ကမ်းမြို့တစ်မြို့ဖြစ်နေလေသည်။ စက်ထိုးဇာလုပ်ငန်း၊ဖန်ထည်လုပ်ငန်း၊ အထည်ရက်လုပ်ငန်း၊ ငါးဖမ်းခြင်းလုပ်ငန်းတို့ကို အထူးတလည်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည့်ပြင် သိုးမွေး၊ သကြား၊ကောက်သီးကောက်နှံ၊အရက်၊ကြက်ဥ၊ငှက်ဥ တို့ကိုလည်း အတော်အသင့်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကား လျက်ရှိသည်။

ပထမကမ္ဘာစစ် အတွင်း၌ ကဲလေးမြို့သည် ဂျာမန်တို့၏ တိုက်ခိုက်မှုကို ကြံ့ကြံ့ခံ၍ တွန်းလှန်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်၌မူ ဂျာမန်တို့၏ လက်တွင်းသို့ ကျဆင်းခဲ့ရလေသည်။ ဂျာမန်တို့သည်အင်္ဂလန်ကို တိုက်ရန်အတွက် ကဲလေးမြို့ကို အခြေခံစခန်းပြုလုပ်ခဲ့ကြ၏။ ဂျာမန်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ အပြန်အလှန် ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် ကဲလေးမြို့မှာ များစွာပျက်စီးခဲ့လေသည်။ ၁၉၄၄ခုနှစ်တွင် ကနေဒီယန်တပ်များ အပြင်းအထန် ဝန်းရံတိုက်ခိုက်သည်ကို မခံရပ်နိုင်သည့်အတွက် ဂျာမန်တို့သည် ကဲလေးမြို့ကို လက်လွှတ်ကြရလေသည်။ ကဲလေးမြို့၏လူဦးရေမှာ ၅၀၀၄၈ ယောက်ခန့်ရှိ၏။

ကော့ကနီး ။ ။လန်ဒန်မြို့သားများကို ဒကော့ကနီး'ဟု ပြောင်လှောင်ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိကြ၏။ သို့သော်အထူးသဖြင့် ချိပဆိုက်အရပ်ရှိ စိန့်မေရီ– လီ–ဗိုးခေါ် ရှေးဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးမှ ခေါင်းလောင်းသံ ကြားနိုင်သည့် အရပ်အတွင်း မွေးဖွားကြီးပြင်းလာသူတို့ကိုသာ ကော့ကနီးဟုခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

ကော့ကနီးဆိုသည့်အင်္ဂလိပ် စကား၏ ဇာစ်မြစ်ကို စိစစ်ရှာဖွေခဲ့သူ ဆာဂျိမ်းမာရေး၏အဆိုအရ ထိုစကားမှာ 'ကြက်ဖ၏ဥ'ဟုအဓိပ္ပါယ်ရ၍ ကြက်မတန်းမများတစ်ခါတစ်ရံအုတတ်

သော ပုံပန်းမကျသည့် ဥသိမ်ဥသေးတို့ကို ခေါ်သော အမည်ဖြစ်လေသည်။ ထိုနောက် လူရိုးလူအကို ကော့ကနီးဟုခေါ်ဝေါ်ကြပြန်၏။ ထို့မှတစ်ဆင့်တက်၍ တောခလေ့ကိုနားမလည်သော မြို့သူမြို့သားတို့အား တောနေလူများက ကော့ကနီးဟု ခေါ်ကြလေသည်။ သို့သော် ယခုအခါ လန်ဒန်မြို့ပေါ်တွင် တွေ့ကြုံရမည့် ကော့ကနီး တို့မှာ အရာရာတွင်လျင်မြန်ဖျတ်လတ်၍ အကင်းပါးသူများ ဖြစ်ပေသည်။ ၁၉ ရာစုနှစ် အစလောက်တွင် ကော့ကနီး သံနေသံထားကို ပြောဆိုသုံးစွဲသူများသည် 'ဝ'ကို 'ဗ'၊ 'ဗ'ကို 'ဝ'ဟု ပြောဆိုတတ်သည်။ ထို့ပြင် 'အဖောက်' ကို 'အဗက်'၊ 'နောင်း'ကို 'နှ'ဟူ၍လည်းကောင်းအထူးသဖြင့်'ဟ'သံကို 'အ'သံဖြင့်၎င်း၊ 'ဂသတ်'သံကိုဖျောက်၍လည်းကောင်း ပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။ သို့သော် ကော့ကနီး သံနေသံထားအတိုင်းကို စာမတတ်သူများသာ ပြောဆိုလေ့ ရှိကြသည် ကိုတွေ့ရလေသည်။

ကော့ကရိတ်မြို့ ။ ။ကော့ကရိတ်မြို့သည် အောက်မြန်မာပြည်တနင်္သာရီတိုင်း၊ ကျိုက္ကမီခရိုင်၊ ကော့ကရိတ်နယ်၏ နယ်ပိုင်ရုံးစိုက်ရာမြို့ဖြစ်၍၊ မော်လမြိုင်အရှေ့ဘက် မိုင်၅၀ ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ မော်လမြိုင်မြို့မှ ကျိုင်းမြစ်အတိုင်း မိုင်၄၀ခန့်ဆန်တက်ကာ ဟောင်သရော မြစ်လက်တက်ဖက်သို့ ချိုးဝင်ပါက ကျုံဒိုးရွာသို့ ရောက်၍၊ထို့မှတစ်ဆင့် မော်တော်ကားဖြင့် ကော့ကရိတ်မြို့သို့ ၁၅မိုင်ခန့်သွား ရသည်။

ကော့ကရိတ်မြို့သည် ယိုးဒယား မြန်မာနယ်စပ်ဖြစ်သော မြဝတီမြို့နှင့် ၄၁မိုင်မျှသာကွာဝေး၍ ကားလမ်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထား၏။ သို့ဖြစ်၍ ကော့ကရိတ်မြို့မှာ ယိုးဒယားနှင့်မြန်မာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် အချက်အခြာဌာနတစ်ခုဖြစ်လေသည်။ ယိုးဒယား၊ ရှမ်း၊ မွန်၊ မြန်မာ၊ ကရင်၊ တရုတ်၊ ကုလားစသည်ဖြင့် လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်၍ တောင်သူလယ်သမားအဖြစ် အသက်မွေးမြူသူများသည်။

ကော့ကရိတ်မြို့၏ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင် ၃.၂ ခန့်ရှိ၍ အိမ်ခြေ ၂၅၀၀ ခန့်နှင့် လူဦးရေ ၁၅၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်မှာ ရှေးအခါက ဟောင်သရောမြို့နယ်ဖြစ်ခဲ့ဘူး၏။ ယခုအခါ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်နှင့် ကြာအင်းမြို့နယ် ၂ ခုပေါင်း၍နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်အုပ်ချုပ်လေသည်။ ဤမြို့နယ် ၂ခုကို ကရင်ပြည်နယ်သို့ ပူးပေါင်း သွတ်သွင်းရန် ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။(ကရင်ပြည်နယ်-ရှု။)

ကော့ဆု အယ် (ခရစ် ၁၈၀၂-၁၈၉၄) ။ ။လူဝီကော့ဆုသည် ဟန်ဂေရီယန် မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဖြစ်၍၊ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံမိုနော့မြို့တွင် ၁၈၀၂ခုစက်တင်ဘာလ ၁၉ရက်နေ့၌ ဖွားမြင်၏။ ဥပဒေပညာကို ဗူးဒပက်တက္ကသိုလ်တွင် လေ့လာ

ဟန်ဂေရီယန်အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး လူဝီကော့ဆု

သင်ကြားခဲ့ပြီးနောက်၊ ဟန်ဂေရီပါလီမန်အထက်လွှတ်တော်သို့ ပျက်ကွက်နေသောအမတ်တစ်ဦး၏ ကိုယ်စားတက်ရောက်ခဲ့လေသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံရေးပြုပြင်မှုများအတွက် ကြိုးပမ်းနေခဲ့သောအဖွဲ့တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ မကြာမီ အရေးပါသူတစ်ဦးဖြစ်လာခဲ့၏။ ထိုနောက်ကော့ဆုသည် ပါလီမန်လွှတ်တော်တွင် အခြေအတင် ဟောပြောချက်များကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သောကြောင့် ထောင်ဒဏ်၄နှစ် အပြစ်ခံရသည်။

ထောင်ထဲ၌နေရစဉ် ရှိတ်စပီးယား စာပေများနှင့် သမ္မာကျမ်းစာတို့ကိုလေ့လာခဲ့ရာ အင်္ဂလိပ်စာကို ထူးချွန်စွာတတ်မြောက်ခဲ့သည်။ တစ်နှစ်မျှ အကျဉ်းခံရပြီးနောက် လွှတ်လာသောအခါ ၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် သြစတြီးယန်းတို့၏လက်အောက်မှ လွှတ်လပ်ရေးအတွက်လှုံ့ဆော်ပေးနေသော ဒပက်စသဂျာနယ်' ၏အယ်ဒီတာ ဖြစ်လာသည်။ ၁၈၄၇ ခုနှစ်တွင် ဟန်ဂေရီ လွှတ်တော်သို့ တစ်ဖန်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရ၍လစ်ဗရယ်ပါတီ၏ ခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာသည်။ ထိုအခါသူသည် သြစတြီးယားက ဟန်ဂေရီကို သြဇာလွှမ်းမိုးနေသည်ကို အကြီးအကျယ် ဝေဖန်ရှုတ်ချ ပြောဆို၍၊ ၁၈၄၈ ခုနှစ်တွင် ဟန်ဂေရီတို့ ပုန်ကန်ထကြွကြသောအခါ ခေါင်းဆောင်ဦးစီးခဲ့သည်။ သူ့ကို အမျိုးသား ကာကွယ်ရေးကော်မတီ၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ခန့်ထားသဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးကို ကြီးကိုင်ခဲ့၏။ ထို့ပြင် ဟန်ဂေရီ နိုင်ငံ လွှတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်းကိုလည်း ထုတ်ပြန် ကြေငြာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်အခါက ကော့ဆုမှာ အာဏာရှင်တမျှ တန်ခိုးကြီးမားခဲ့သည်။ သို့သော် သူ၏ပ

လွှားမှုကြောင့် အခြား ခေါင်းဆောင် များနှင့် သဘောမညီနိုင်ဘဲရှိနေပြီးလျှင် တောင်ပိုင်းဆလစ်လူမျိုးတို့နှင့် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားခဲ့ကြသဖြင့် တော်လှန်ရေးမှာ မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ ဩစတြီးယားသည် ရုရှ၏ အကူအညီဖြင့် တော်လှန်ရေးသမားများကို တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းလိုက်ရာ ကော့ဆုမှာ တူရကီနိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရလေသည်။ ဩစတြီးယားက ကော့ဆုကို ပေးအပ်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း တူရကီအစိုးရသည် အင်္ဂလိပ်တို့၏ စကားကို လိုက်နာလျက် ကော့ဆုကို မပေးအပ်ဘဲကောင်းစွာစောင့်ရှောက်ထားခဲ့သည်။ ၁၈၅၁ခုနှစ်၌ သူသည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ရောက်ရှိသွား၍ လူအများက သောင်းသောင်းဖြဖြ ကြိုဆိုကြလေသည်။

၁၈၅၁–၅၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသို့ အစိုးရဧည့်သည်တော်အဖြစ် အလည်အပတ်သွားရောက်ခဲ့စဉ်က ဟန်ဂေရီ နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးတရားများကို ဟောပြောခဲ့ပြီးလျှင် ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်သို့ပြန်လာ၏။ ထို့နောက် ၁၆ နှစ်ခန့် ကြာသောအခါ ဟန်ဂေရီအစိုးရက၊ ပြစ်မှုရှိသော နိုင်ငံရေးသမားများအားလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာ ခွင့်ပေးလိုက်သဖြင့် သူသည်ဟန်ဂေရီနိုင်ငံသို့ ပြန်မည်ဆိုက ပြန်နိုင်သော်လည်း ဟန်ဂေရီနှင့်ဩစတြီးယားတို့ပူးပေါင်းခြင်းကို မလိုလားသောကြောင့် သူ့တိုင်းပြည်သို့ မပြန်တော့ဘဲ အီတလီ

မျိုးရိုးစဉ်ဆက် ထင်ရှားခဲ့သော ကော့ဆက်မြင်းတပ်သားတစ်ဦး

နိုင်ငံ တျူရင်းမြို့၌ နေထိုင်ရင်း ၁၈၉၄ ခု မတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန် လေသည်။ သူ၏ ရုပ်အလောင်းကို အခမ်းအနားနှင့် ဗူးဒပက်မြို့တွင် မြှုပ်နှံခဲ့လေသည်။

ကော့ဆက်လူမျိုး ။ ။ကော့ဆက်တို့သည် ရုရှနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးဖြစ်၍ ရှေးဇာဘုရင်များရှိစဉ်က အလွန်ရဲရင့်သောမြင်းစီး စစ်သားများအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့ကြ၏။

ကော့ဆက် ဟူသော စကားမှာ တူရကီဘာသာမှဆင်းသက်လာ၍ ‘လွတ်လပ်စွာ လှည့်လည်သူ’ သို့မဟုတ်‘ခွစွန့်စားသွားလာသူ’ ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ သူတို့၏ဘိုးဘေးတို့မှာ ၁၆ ရာစုနှစ်အတွင်းက ဥရောပတိုက်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ စတက်လွင်ပြင်များတွင် နေထိုင်ကြသည့် ရုရှ၊ ပိုး၊ တာတားလူမျိုးများတွင် ပါဝင်ကြ၏။ သူတို့သည် ကော့ဆက်ဟူသောအမည်နှင့် လိုက်လျောညီစွာ တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ လှည့်လည်နေထိုင်ကြ၏။ အနီးအပါးနိုင်ငံများကိုလည်း မကြာခဏဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ကြသည်။

ယင်းတို့အခြေမတည်နေထိုင်ခဲ့ကြရာမှ နောက်ဆုံးရုရှနိုင်ငံအတွင်းသို့ သိမ်းသွင်းခြင်း ခံရသောအခါ၊ ဇာဘုရင်၏ စစ်တပ်တွင် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းကြသည်။ သူတို့သည် စစ်မှုထမ်းသော လူမျိုးစုတစ်စုအနေဖြင့် အခွန်တော် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်၊ မိမိတို့လူမျိုးချင်း အုပ်ချုပ်ခွင့်စသော အခွင့်အရေးများကို ရကြသည်။ မျိုးရိုးအလိုက် မြင်းစီးကျွင်လျှင်၍ မြင်းပေါ်မှပင် ဓားခုတ်၊ သေနတ်ပစ် ကျွမ်းကျင်ကြသည်။

ကော့ဆက်မြင်းတပ်များသည် တိုက်ခိုက်ရေး ကျွမ်းကျင်သလောက်ရက်စက်ကမ်းကြုတ်ကသည်။ဇာဘုရင်များလက်ထက်က ဆူပူသောင်းကျန်းသူများကို နှိမ်နင်းရာ၌ ကော့ဆက် စစ်သားများကို အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ လူအုပ်ထဲသို့ မြင်းကိုဒလကြမ်းစီးလျက် ဓားလွတ်များဖြင့် ရက်စက်စွာခုတ်သတ်ခြင်း၊ သေနတ်များ ပစ်ဖေါက်ကာ နှိမ်နင်းခြင်းပြုလေ့ရှိသောကြောင့် ကော့ဆက် မြင်းသည်တော်များ လာပြီဆိုရုံမျှဖြင့် လူများဝေးရာသို့ရှောင်ပြေးလေ့ရှိကြသည်။

ရုရှတော်လှန်ရေးအတွင်းက ကော့ဆက်တို့သည် နှစ်ဖက်လုံးမှပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ ကြသည်။ ဗေါ်လရှီဗစ်တို့ အောင်မြင်သောအခါ သူတို့၏အထူး အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးကြရသောလည်း ဆိုဗီယက်အစိုးရက သူတို့အဖွဲ့အစည်းကို ပြန်လည်ထူထောင် ပေးခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျာမန်တို့နှင့်တိုက်ခိုက်ရာတွင် ကော့ဆက်တို့သည် ရှုပ်ရှုပ်ချွံချွံဝင်ရောက်အမှုထမ်းခဲ့ကြသည်။

ယခုအခါ ဆိုဗီယက်သမ္မတနိုင်ငံ အတွင်းတွင် ကော့ဆက်များနေထိုင်သောသီးခြားပြည်နယ်ရှိသည်။ ထိုပြည်နယ်ကား ကာဇက်စတန်ဖြစ်၍ ‘ကော့ဆက်တို့၏မြေ’ ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။

ကော့ဒငါး ။ ။ကော့ဒငါးသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူသုံးအများဆုံး ငါးတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ဤငါးကို ကမ္ဘာ့မြောက်ဘက်ခြမ်းရှိ သမပိုင်းပင်လယ်များတွင်အမြောက်အမြားတွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် ဥရောပတိုက် ပြင်သစ်နိုင်ငံ နှင့်မြောက်အမေရိကတိုက် ဗာဂျင်းနီးယားပြည်နယ်တို့၏ မြောက်ဘက်ကျသော အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ ကမ်းခြေများတွင် အထူးပေါများသည်။

ကော့ဒငါးသည်ကိုယ်ထည် ခပ်ပြားပြားဖြစ်၍ အမြီးဘက်သို့ သွယ်ဆင်းသွားသည်။ ကျောပိုင်းနှင့် ကိုယ်နံဘေးတွင် အစိမ်းရောင်သန်းကာ အညိုစက်ကလေးများဖြင့် ပြည့်လျက်ရှိ၍ ဝမ်းပိုင်းမှာဖြူသည်။ သို့သော် ကျက်စားရာအရပ်ကိုလိုက်၍ အရောင်များ အနည်းငယ် ကွဲလွဲတတ်သည်။ ဆူးတောင်ရှည်လျား၍ မေးအောက်တွင် ငါးမှတ်ခမ်းမွေးဟုခေါ်သော အမျှင်နှစ်ပင်ရှိသည်။ သာမန် အရွယ်ရောက်ပြီးသော ကော့ဒငါးသည် အလျား ၂ ပေ ကျော်မျှ ရှည်သည်။ သို့သော် အလျား ၆ ပေ၊ အလေးချိန် ပေါင် ၁၀၀ ကျော်ရှိသည့် ကော့ဒငါးများကိုလည်း တစ်ခါတစ်ရံတွေ့ရတတ်၍၊ တစ်ခါက အလေးချိန်ပေါင်၄၀၀ခန့်စီးသော ကော့ဒငါးကိုပင် ဖမ်းဆီးရမိဘူးလေသည်။

ဤငါးမျိုးသည် ပုစွန်၊ ကနန်း၊ ယောက်သွား၊ ငါးငယ်ကလေးများနှင့်ပင်လယ်ကျောက်ပွင့် အမျိုးမျိုးကိုစား သည်။ အလွန်အစားကြမ်းသည့်အတိုင်း ရေထဲ၌တွေ့ရသမျှ ပစ္စည်းအားလုံးလိုလိုကို စားမျိုတတ်ရာ ကော့ဒငါး၏ ဝမ်းပိုက် အတွင်းမှ ကတ်ကျေး၊ သံဖူး၊ဓား၊ သားရေစ၊ မှန်စ၊ ကျောက်ခဲ၊ သော့တွဲစသည့် ပစ္စည်းမျိုးစုံတွေ့ရဘူးသည်။

အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ မြောက်ပိုင်းကျသော ဥရောပကမ်းခြေဘက်ရှိ ကော့ဒငါးများသည် ဖေဖော်ဝါရီလမှ ဧပြီလအတွင်း ဥအုကြ၍၊ အမေရိကတိုက်ကမ်းခြေတွင် အောက်တိုဘာမှဇန်နဝါရီလအထိ အုကြသည်။ အရွယ်ရောက်ပြီးသော ကော့ဒငါးတစ်ကောင်သည် ဥအုချိန်တစ်ချိန်အတွင်း၌ ဥ ပေါင်း ၃သန်းမှ ၁၀သန်းအထိ အုနိုင်သည်။ သို့သော် ဥများသည် အလွန်သေးငယ်၍ ပင်လယ်ရေမျောဒိုက်များနှင့် အတူ ရေပေါ်တွင်ပေါ်လောပေါ်လျက် မျောနေတတ်ရာ ထိုသို့ မျောနေစဉ်အချိန်တွင်လည်းကောင်း ဥမှပေါက်စအရွယ်တွင် လည်းကောင်း အခြားငါးအမျိုးမျိုးနှင့် ပင်လယ်သတ္တဝါတို့၏ စားသောက်ခြင်းကို ခံရသောကြောင့်၊ ကော့ဒငါးအရေအတွက်သည် ထင်သလောက် များပြားလာခြင်း၊ လျင်စွာတိုးပွားလာခြင်းမရှိချေ။

ကော့ဒငါး၏အသားသည် အနည်းငယ် ကြမ်းတမ်း၍ အရသာမှာပြောပလောက်အောင် မကောင်းချေ။ သို့သော် အာဟာရဓာတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ လွယ်ကူစွာ ဆားနယ်နိုင်၊ အခြောက်လှန်း နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့်၊ ယင်းတို့ကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း မြောက်မြားစွာ ဖမ်းဆီး ပြီးနောက်၊ များသောအားဖြင့် အသားကို ဆားနယ်၍ဖြစ်စေ၊ အခြောက်လှန်း၍ ဖြစ်စေ၊ ရောင်းချကြသည်။ အသားသာမက ကော့ဒငါး၏ အစိတ်အပိုင်း အားလုံးလိုလိုပင် အသုံးဝင်ပေသည်။ ကော့ဒငါး၏ အသည်းမှရသောအဆီသည် ဗီတာမင်ဒီဓာတ်၊ ထုံးဓာတ်နှင့် ဖော့စဖောရပ်တို့ဖြင့် များစွာကြွယ်ဝသောကြောင့် ဆေးဝါးဖက်တွင် များစွာအဖိုးတန်သည်။ ဤအဆီကို ငါးကြီးဆီဟု လူသိများလေသည်။ စည်ဖောင်းများမှ

(ဝဲ) နော်ဝေးပင်လယ်မှဖမ်းမိသော ပေါင်ချိန် ၄၀၀ ရှိ ကော့ဒငါးကြီး (ယာ) နျူးဖောင်းလန်ကျွန်းမှ ကော့ဒငါးခြောက်လှပ်ငန်း

လည်း ငါးစည် ဖောင်းကော်ကို ရနိုင်သည်။ ငါးခေါင်းနှင့်စား မကောင်းသော အသားများကိုမူ အခြောက်လှန်းပြီးသော် အချို့တိုင်းပြည်များတွင် ကျွဲ၊ နွားစာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ မြေဩဇာအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုကြသည်။

ကော့ဒငါးကို အကြီးအကျယ် ဖမ်းဆီးရောင်းချကြသော တိုင်းပြည်များမှာ နော်ဝေး၊ ဆီဒင်၊ ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်၊ ကနေဒါ၊ နျူးဖေါင်းလန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် အလာစကာ ပြည်နယ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ကော့ဒငါးသည် ရေနက်တွင် ကျက်စားသောငါးမျိုးဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို ဆွဲပိုက်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ ငါးမျှားတန်များဖြင့်လည်းကောင်း ဖမ်းဆီးလေ့ရှိကြသည်။

ကော့ပါးနီကပ် အင် (ခရစ် ၁၄၇၃–၁၅၄၃)။ ။ဂရိပညာရှိကြီး တော်လမီလက်ထက်မှစ၍ ရှေးလူတို့သည် စကြာဝဠာ၏ အလယ်ဗဟို၌ ကမ္ဘာတည်ရှိကာ ထိုကမ္ဘာကို နေ၊ လနှင့် ကြယ်များက လှည့်ပတ်လျက်ရှိသည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့နှစ်ပေါင်း ၁၀၀၀ ကျော်မျှ လူတို့ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်မှာ မှားယွင်းကြောင်းကို ပထမဆုံးထုတ်ဖေါ် ပြောပြသူကား နှစ်ကိုလေးယပ် ကော့ပါးနီကပ်ခေါ် ပိုလန်ပြည်သား နက္ခတ္တဗေဒကဝိကြီးဖြစ်၏။

ကော့ပါးနီကပ်သည် ကုန်သည်တစ်ဦး၏သားဖြစ်၍ ၁၄၇၃ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သည်။ ငယ်စဉ်က ဖခင်သေဆုံးသွားသဖြင့် ဦးလေးက ပညာသင်ပေးခဲ့ရသည်။ ကရားကော့ တက္ကသိုလ်၌ သင်္ချာပညာကို လေ့လာခဲ့ပြီးနောက် အီတလီ နိုင်ငံ ဗလုံးမြို့သို့သွားရောက်၍ ခရစ်ယန်အယူဝါဒဆိုင် ရာဥပဒေပညာနှင့် နက္ခတ်ပညာတို့ကို လေ့လာသင်ကြားခဲ့သည်။ နောက်နှစ်အနည်းငယ်ကြာသောအခါ ပက်ဒျူးအား တက္ကသိုလ်၌ ဆေးပညာကို ဆည်းပူးခဲ့ပြန်သည်။

ထို့နောက်သူသည် ပိုလန်နိုင်ငံ သို့ပြန်သွားကာ ဖရောအင်ဗတ်မြို့ကသီဒရယ်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးတွင် အုပ်ချုပ်ရေးဖက်၌ အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဆေးဝါးလည်းကုသပေးရင်း နက္ခတ်ပညာကိုဆက်လက်လေ့လာခဲ့သည်။ နက္ခတ်ပညာကို လိုက်စားသောအားဖြင့် သူ့စုံစမ်းသိရှိရသော အချက်များကို စာအုပ်ပြုစုရေးသားခဲ့ကာ ထုတ်ဝေရန် ပုပ်ရဟန်းမင်း၏ ခွင့်ပြုချက်ကိုပင်ရပြီးဖြစ်သော်လည်း ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းမပြုခဲ့ချေ။ နောက်မှသူ့တပည့်တစ်ယောက်က တောင်းပန်သဖြင့် ကွယ်လွန်ခါနီး၌ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေ ခဲ့လေသည်။

ထိုစာအုပ်တွင် စကြာဝဠာ၏ အလယ်ဗဟို၌ နေကရပ်တည်နေလျက် နေကိုကမ္ဘာလုံးနှင့် အခြားဂြိုဟ်များကလည်ပတ်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ သူ့အယူအဆကို ထိုခေတ်က လူအများကမနှစ်သက်နိုင်ဘဲ ဝိုင်းဝန်းကန့်ကွက်ခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် ထိုအယူအဆ မှန်ကန်ကြောင်းကို ယခုခေတ် နက္ခတ်ပညာရှိအားလုံးက ထောက်ခံအတည်ပြုကြသည်။ သူ စုံစမ်းသိရှိရသော အချက်များကို အမှီတံကဲပြု၍ ကက်ပလာ၊ ဂယ်လီလီယိုစသော နက္ခတ္တဗေဒပညာကျော်များသည် နက္ခတ်ပညာရပ်ကို ဆက်လက်လေ့လာနိုင်ခဲ့ကြလေသည်။

ကမ္ဘာကျော်နက္ခတ္တဗေဒကဝိကြီး ကော့ပါးနီးကပ်

ကော့ဗဒင်၊ အာ (ခရစ် ၁၈၀၄–၁၈၆၅)။ ။အင်္ဂလိပ်လူမျိုး နိုင်ငံပြုသုခမိန်ကြီး ရစ်ချတ်ကော့ဗဒင်သည် အင်္ဂလန်ပြည်ဆပ်ဆက်နယ်မစ်ဒဟာတ်မြို့ အနီးဒန်းဖို့လယ်တော၌ ဖွားမြင်သည်။ မိဘများသည် သားသမီး ၁၁ ယောက် ရှိ၍ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော လယ်သမားများဖြစ်ကြသည်။ ကော့ဗဒင် ငယ်စဉ်ကပင် ဖခင်ကွယ်လွန်သောကြောင့် ဆွေမျိုးများက ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ခဲ့ရ၏။ အသက်၉နှစ်အရွယ်တွင် ညံ့ဖျင်းလှသည့် အလွတ်ပညာသင်ကျောင်း၌ ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစားနေခဲ့ရ၍ ၁၅နှစ်ရွယ်တွင် ဦးလေးတစ်ယောက်က လန်ဒန်မြို့ကုန်လှောင်ရုံတစ်ခု၌ စာရေးခန့်ထား၏။ ထိုကုန်သိုလှောင်ရုံ၌ အလုပ်လုပ်ပြီးနောက်သူ့ဦးလေးလုပ်ငန်းအတွက် နယ်လှည့်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။

အသက် ၂၄ နှစ် အရွယ်တွင် မိတ်ဆွေ ၂ ဦးနှင့်စပ်တူ သရက်ထည်ပိတ် ကုန်သည်ကြီးများအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့၍ ၃ နှစ်ခန့်ကြာသော် ဆက်ဗဒင်မြို့၌ သရက်ထည်ပွင့်ရိုက် စက်ရုံကြီးတစ်ရုံတည်ထောင်၏။ ဤသို့ဖြင့် ကော့ဗဒင်သည်စီး

ပွားရေး အခြေအနေ ခိုင်ခံ့လာခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ ငယ်စဉ်က ပညာကောင်းစွာမသင်ခဲ့ရသည်ကို သတိရ၍ အလွတ်သင် ယူလေ့ကျင့်ခဲ့ပြီးသော် နိုင်ငံအနှံ့အပြားသို့ လှည့်လည်၍ စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးစနစ်များကို လေ့လာခဲ့သည်။

၁၈၃၈ ခုနှစ်တွင် မန်ချက်စတာမြို့ မှကုန်သည် ၇ ဦးတို့ စတင် လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော ကောက်သီးနှံ ဥပဒေတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့တွင် ရစ်ချတ်ကော့ဗဒင်သည် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကောက်သီးနှံဥပဒေတို့မှာ ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် ကောက်သီးနှံထုတ်ယူခြင်း၊ တင်သွင်းခြင်းတို့ကို ချုပ်ချယ်ထားသောဥပဒေများ ဖြစ်ကြသည်။

တစ်ခါက လူထုပညာသင်ကြားရေးအတွက် အတူဆောင်ရွက်ခဲ့ဘူးသော ဂျွန်ဗရိုက်ဆိုသူနှင့် ဤအဖွဲ့တွင် ပြန်ဆုံမိကာ ပူးတွဲဆောင်ရွက်ရပြန်သည်။ ကော့ဗဒင်မှာ အကြံဉာဏ်ထက်မြက်သူဖြစ်၍ ဗရိုက်မှာအပြောအဟောအလွန်ကောင်းမွန်သူဖြစ်လေရာ သူတို့နှစ်ဦးပေါင်းဖက်မိသည့်အချိန်၌ ထိုအဖွဲ့၏လုပ်ငန်းများမှာ များစွာတွင်ကျယ်ခဲ့လေသည်။ (ဗရိုက်ဂျေ–လည်းရှု။) ကောက်သီးနှံဥပဒေ တိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းမှာလွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်ခွင့် ရရှိရေးလုပ်ငန်းကြီး၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှ ဖြစ်သည်။ ကော့ဗင်သည်နိုင်ငံအချင်းချင်း လွတ်လပ်စွာကုန်သွယ်နိုင်မှုသည် သာလျှင် ဗြိတိသျှတို့၏ စီးပွားတိုးတက်ရေး အခြေခံ ဖြစ်သည်ဟု သဘောပိုက်လေသည်။ ထို့ပြင် ပြည်ထောင်ချင်းချင်း လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်နိုင်မှုသည် နိုင်ငံပေါင်းစုံကို စည်းလုံးမိစေနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်သူဖြစ်၍ လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်မှုပြဿနာကို ငြိမ်းချမ်းရေးပြဿနာ၊ လက်နက်လျှော့ပေါ့ရေးပြဿနာတို့နှင့် အမြဲလိုပင်တွဲဖက်ကာ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် စတော့ပို့မဲဆန္ဒနယ်အတွက် အောက်လွှတ်တော်အမတ်အဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက် ခြင်းခံရသည်။ ထိုအခါတွင်ကောက်သီးနှံဥပဒေများကို ဖျက်သိမ်းရန်အချက်ကျလှသောအဆိုများ တင်သွင်းခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် ဆာရောဗတ်ပီး၏ ဘဏ္ဍာရေးစီမံကိန်းများကိုလည်း ကန့်ကွက် ခဲ့သည်။ ၁၈၄၅ခုနှစ်တွင် ကော့ဗဒင်သည် ကောက်သီးနှံဥပဒေတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သောမေးခွန်းများကို ဆာရောဗတ်ပီးထံ တင်သွင်းရာ ဆာရောဗတ်ပီးပင် မဖြေနိုင်အောင် ရှိခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် ဆာရောဗတ်ပီး ရာထူးမှ နုတ်ထွက်၍ ဂျွန်ရပ်ဆဲတက်လာသောအခါ ကော့ဗဒင်အား အစိုးရအဖွဲ့တွင် ရာထူးပေးခဲ့သော်လည်း သူ၏လုပ်ငန်းမှာ လွှတ်တော်အပြင်ဖက်တွင်သာ ရှိပါသည်ဟုဆို၍ ရာထူးကို လက်မခံဘဲနေခဲ့သည်။ ထိုနောက် တစ်နှစ်ခန့်အကြာ ဆာရောဗတ်ပီးအစိုးရအဖွဲ့ ပြန်တက်လာသောအခါ ကော့ဗဒင်တို့၏ လုပ်ငန်းမှာ အောင်မြင်ပြီးမြောက်သွားလေသည်။

ကော့ဗဒင်သည် ပြည်သူ့အကျိုးကို ၇နှစ်မျှ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ၌ ကိုယ်ပိုင် စီးပွားရေးကိုပင် လျစ်လျူရှုထားခဲ့သောကြောင့် သူ၏ဆောင်ရွက်ချက် အောင်မြင်ချိန် တွင် လူဆင်းရဲတစ်ယောက်အဖြစ် လျောကျသွားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် တိုင်းပြည်မှ ကျေးဇူးဆပ်သည့်အနေနှင့် စေတနာရှင်များထံမှ ရန်ပုံငွေ အဖြစ် ရွှေဒင်္ဂါး ပေါင် ၇၅၀၀၀ ကျော်ကောက်ခံစုဆောင်းပေးကြသည်။ ထိုငွေ အချို့အဝက်ဖြင့် သူ၏ မွေးဖွားရာဇာတိအရပ်ရှိ လယ်တဲနှင့် မြေကွက်ကို ဝယ်ယူ၍နေထိုင်ခဲ့၏။

၁၈၄၆ခုနှင့် ၁၈၄၇ခုနှစ်များတွင် ဥရောပတိုက်နိုင်ငံကြီးများသို့ သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့၏။ ထိုနောက် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့၍ ၁၈၄၇ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ယော့ရှိုင်ယာခရိုင် အနောက်ရိုက်ဒင်းမဲဆန္ဒနယ်မှ အမတ်အဖြစ် ပါလီမန် လွှတ်တော်သို့ တက်ခဲ့ပြန်သည်။ ဤအကြိမ်တွင် နိုင်ငံပေါင်းစုံ အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ရေးနှင့် ပြည်ထောင်ချင်းချင်းသဘောတူ လက်နက် လျှော့ပေါ့ရေးဆိုင်ရာအဆိုများကို လွှတ်တော်တွင် တင်သွင်းခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဂျွန်ဗရိုက်နှင့်အတူ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းတွင် စိတ်ပါဝင်စားစွာ ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ခဲ့၏။ ၁၈၄၈ ခုနှင့် ၁၈၅၁ ခုနှစ်များအတွင်း ဗရပ်ဆဲ၊ ပါရစ်၊ ဖရန့်ဖို့၊ အက်ဒင်ဗါရာ၊ မန်ချက်စတာ၊ လန်ဒန်စသော မြို့ကြီးများတွင်နိုင်ငံတကာ ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံကြီးများ ကျင်းပနိုင်အောင် ကူညီခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဝါဒ လက်ကိုင်ထားသူ ဖြစ်သည့်အတိုင်း ကရိုင်းမီးယားစစ်ပွဲကို ကန့်ကွက်ခဲ့၏။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် အကြမ်းဖက်မှုကိုလည်း ပြစ်တင်ရှုတ်ချခဲ့၏။ သို့ရာတွင် သူ၏ငြိမ်းချမ်းရေးဝါဒကြောင့် နောက်ထပ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မအောင်မြင် ခဲ့ချေ။ ထို့ကြောင့် ဆပ်ဆက်နယ်ရှိ နေအိမ်သို့ ခေတ္တပြန်လည် နေထိုင်ခဲ့ပြီးနောက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ သွားရောက်ခဲ့လေသည်။ ၁၈၅၉ ခုနှစ်တွင် ပြန်လာသောအခါ လွှတ်တော်သစ်တွင်အတိုက်အခံမရှိ ဝင်ခဲ့ရလေသည်။ ထိုအခါတွင်လည်း လွတ်လပ်စွာကုန်သွယ်မှုအတွက် ဆောင်ရွက်ပြန်သည်။

အမေရိကန်ပြည်တွင်း စစ်ဖြစ်ခဲ့စဉ်က ငွေဝယ်ကျွန်စနစ်ကိုပယ်ဖျက်ရန်လိုလားသူဖြစ်သည့်အတိုင်း မြောက်ပိုင်းနယ်များကိုအားပေးခဲ့၏။ ထိုမျှမကသေး ဗြိတိသျှအစိုးရတို့က တောင်ပိုင်းနယ်များအား အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်ကိုပင် အပြင်းအထန် ကန့်ကွက်ပြောဆိုခဲ့လေသည်။

ကော့ဗဒင်သည် ၁၈၆၅ ခုဧပြီလ ၂ရက်နေ့တွင် လန်ဒန်မြို့၌ကွယ်လွန်သည်။ သူ၏ရုပ်အလောင်းကို သူ၏ဇာတိအရပ် မစ်ဒဟတ်မြို့အနီး လက်ဗင်တန်အရပ်တွင် မြှုပ်နှံခဲ့လေသည်။

ကော့ဗက် ဒဗျူ (ခရစ် ၁၇၆၃–၁၈၃၅)။ ။ဝီလျံကော့ဗက်သည် အင်္ဂလိပ် လူမျိုးစာရေးဆရာ၊ သတင်းစာဆရာနှင့် နိုင်ငံရေးသမားဖြစ်၏။ စိတ်နောက်ကိုယ်ပါပြုတတ်၍ တောင်သူလယ်သမားသားပီပီ တောရွာကျေးလက်ကို ခင်မင်တွယ်တာသည်။ စာရေးဆရာအဖြစ်ဖြင့် မနှစ်သက်စရာတွေ့လျှင် မထောက်မညှာဘဲပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ရွတ်ချဝေဖန်ရေးသားလေ့ရှိသည်။

အင်္ဂလန်နိုင်ငံရေးသမားစာရေးဆရာကြီး ဝီလျံကော့ဗက်

ကော့ဗက်သည် ဆာရီနယ် ဖားနမ်မြို့၌ ၁၇၆၃ခုမတ်လ ၉ရက်နေ့တွင် မွေးဖွားသည်။ မိဘမျိုးရိုး အဆက်အနွယ်များမှာ တောင်သူလယ်သမားများဖြစ်သော်လည်း မိမိရိုးရာအလုပ်ကိုစွန့်၍ လန်ဒန်မြို့တွင် ရှေ့နေစာရေးအဖြစ်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ထို အလုပ်တွင် ငြီးငွေ့လာပြန်သောအခါ စစ်ထဲသို့ဝင်ရောက်အမှုထမ်းခဲ့ရာ ကနေဒါနိုင်ငံ နယူးဗရန်စွစ်နယ်တွင် တာဝန်ကျခဲ့၏။

ထိုသို့ စစ်မှုထမ်းခဲ့စဉ် အရာရှိ အချို့ငွေများကိုအလွဲသုံးစားပြုနေကြောင်းသိရသဖြင့် စစ်တပ်ထဲမှ ထွက်ပြီးလျှင် စစ်ရုံးသို့တိုင်တန်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကော့ဗက်သည် သက်သေ လုံလောက်စွာ မပြနိုင်သောကြောင့်ကိုယ့်ရှုံးကိုယ်ပတ်ဖြစ်မည် စိုး၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေခဲ့ရ၏။ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖီလာဒဲလဖီးယားမြို့သို့ သွားရောက်လျက် နိုင်ငံရေးစာစွက်စာတမ်းများကို ရေးသားထုတ်ဝေ၍ နေခဲ့သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အသရေဖျက်မှုဖြင့် တရားစွဲဆို ဒဏ်ရိုက်ခံရပြီးနောက် ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်၌ အင်္ဂလန်သို့ ပြန်ခဲ့လေသည်။ ၁၈၀၂ ခုနှစ်မှစ၍ ‘ကော့ဗက်နိုင်ငံရေးမော်ကွန်းအပတ်စဉ်’ စာစောင်ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။ ၁၈၀၃ ခုနှစ်တွင် ‘ပါလီမန်ဆွေးနွေးချက်များ’ စာစောင်ကိုထုတ်ဝေပြန်၏။ ၁၈၀၄ ခုနှစ်တွင် အိုင်ယာလန်ပြည်အကြောင်း ဆောင်းပါးတစ်စောင် ရေးသားရာ၌ အိုင်ယာလန်ပြည် ဘုရင်ခံချုပ်နှင့် အခြားအရာရှိများ၏ အသရေကို ထိခိုက်ရေးသားမိသည့်အတွက် တရားစွဲဆိုခြင်း ခံရသည်။ ယခင်က အစိုးရကို ထောက်ခံခဲ့သော ကော့ဗက်သည်ထိုအခါမှစ၍ အစိုးရအား အတိုက်အခံပြုလျက် ပြင်းထန်စွာ ဝေဖန်ရေးသားသော ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးသမားတစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့၏။

ထို့နောက် ၁၈၁၀ ပြည့် နှစ်တွင် ‘မော်ကွန်း’ သတင်းစာ၌ စစ်သားများအား ရိုက်နှက်အပြစ်ပေးခြင်းကို ရွတ်ချသည့် ဆောင်းပါးတစ်စောင်ရေးသားခဲ့သဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်း ခံရပြန်သည်။ အစိုးရကို အကြည်ညိုပျက်စေသည့် ထိုဆောင်းပါးကြောင့် ထောင်ဒဏ် ၂ နှစ်ကျခံရန်အပြင် ဒဏ်ငွေပေါင် ၁၀၀၀ ပေးဆောင်ရန် ရုံးတော်မှ အမိန့်ချမှတ်လိုက်လေသည်။

ထောင်မှ လွတ်လာသည့်အခါ ကော့ဗက်၏ စီးပွားရေးအခြေမှာ လုံးဝပျက်စီးလုမတတ်ရှိလေပြီ။ သို့သော်အား မလျော့ဘဲ ‘မော်ကွန်း’ သတင်းစဉ်ကို ၂ ပဲနီသတင်းစာအဖြစ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရောင်းချခဲ့ရာ တစ်ကြိမ်လျှင် စောင်ရေ ၁ သိန်းမျှ ရောင်းရလေသည်။ ထိုသတင်းစာကြောင့် ယခင်က နပိုလီယန်စစ်ပွဲများအပြီးတွင် အတိဒုက္ခအမျိုးမျိုးရောက်၍ မကျေမနပ်ဖြစ်ကာ ဆူပူလှုပ်ရှားစပြုနေသော အလုပ်သမား လုပ်တန်းစားများမှာ ပိုမို အုံကြွလာခဲ့သည်။ ကော့ဗက်သည် သတင်းစာမှ နေ၍ အလုပ်သမားများ၏ အကျိုးဆောင်အဖြစ် လှုံ့ဆော်ရေးသားခဲ့၏။ အစိုးရလည်း ထိုသို့လှုပ်ရှားလာမှုကို အက်ဥပဒေများဖြင့် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်၍ ခေါင်းဆောင်များကို လိုက်လံဖမ်းဆီးခဲ့လေရာ ကော့ဗက်လည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ရပြန်သည်။ ၁၈၁၈ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါကျမ်းတစ်စောင်ကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့၏။ ထိုသဒ္ဒါကျမ်းမှာ အလုပ်သမားလုပ်တန်းစားများ နားလည်နိုင်အောင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာရေးသားထားသဖြင့် အရောင်းရသွက်သောစာအုပ် ဖြစ်လေသည်။ ၁၈၁၉ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်သို့ ပြန်လာခဲ့ပြီးနောက် ၁၈၁၉ ခုမှ ၁၈၃၂ ခုနှစ်အထိပါလီမန်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို လုံးပန်းခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ပါလီမန်သို့ တက်ရောက်ရန်လည်း ကြိုးပမ်း ခဲ့သည်။ ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ‘ကျေးလက်သို့မြင်းစီး ခရီးလှည့်ခြင်းများ’ ခေါ် စာအုပ်ကို ရေးသား ထုတ်ဝေသည်။ ထိုစာအုပ်တွင် ကော့ဗက်သည် အင်္ဂလန် တစ်ပြည်လုံးကို မြင်းစီးလှည့်လည် သွားလာခဲ့သည့်အကြောင်း ရေးသားထားသည်ဖြစ်ရာ၊ တော

မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဖက်အစွန်ဆုံး ဝိတိုရိယအငူရှိ ကော့သောင်းမြို့

လက်ကျေးရွာတို့ ရှခင်းသာယာပုံနှင့် တောင်သူလယ်သမားတို့၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးပုံတို့မှာ သရုပ်ပေါ်လှပေသည်။

ထိုနောက် ၁၈၃၂ ခုနှစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အက်ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းရသော ပါလီမန်သို့ အိုးလဒမ်း မဲဆန္ဒနယ်မှ ကိုယ်စားလှယ် အဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရ၏။ သို့သော် ကော့ဇက်သည်အသက်အရွယ်ကြီးရင့်ပြီဖြစ်၍ ပါလီမန်တွင် တိုင်းပြည်အကျိုးကို ထိရောက်စွာ မဆောင်ရွက်နိုင်သည့်တိုင်အောင် နောက်တစ်ကြိမ် ၁၈၃၄ခုနှစ်တွင်ပါလီမန်အမတ်အဖြစ် ထပ်မံအရွေးခံရပြန်သေးသည်။

ဝီလျံကော့ဇက်သည် စာရေးသားရာတွင် စိတ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အတိုင်း ရေးသားတတ်၏။ လူတစ်ယောက်ကို ချီးကျူးရာတွင် မော်ရွှေစွာချီးကျူးတတ်ပြီးလျှင်၊ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချရန်ရှိကလည်း မထောက်မညှာဘဲရှုတ်ချတတ်သည်။ မိတ်ဆွေ၊ ရန်သူဟု ခွဲခြားခြင်းမရှိ။ မိမိစိတ်၌ မှန်သည်ထင်ရာကို ပြတ်ပြတ် သားသား ရေးသားဖော်ပြတတ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ကော့ဇက်ရေးခဲ့သောစာများမှာ ယခုထက်တိုင် သစ်လွင်လျက်ရှိ၏။ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထားသဖြင့်လည်း စကားလုံး ပြောင်လေသည်။ ကော့ဇက် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သော စာအုပ်များ အနက် ‘ကျေးလက်သို့ မြင်းစီးခရီးထွက်ခြင်းများ’၊ ‘အင်္ဂလန်ပြည် ပရိုတက်စတန့်ဂိုဏ်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသမိုင်း’ နှင့် ‘အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါကျမ်း’ တို့သည် မကြာခဏ ပြန်လည် ပုံနှိပ်ရသော စာအုပ်များ ဖြစ်လေသည်။

သူသည်စစ်ထဲ၌ စစ်မှုထမ်းစဉ်ကလည်း စစ်သားများအတွက် သဒ္ဒါကျမ်းတစ်စောင် ပြုစုခဲ့သေးသည်။

ဝီလျံကော့ဇက်သည် ဂီးလဖို့မြို့အနီး နော်မန်ဒီခြံကြီး၌ ၁၈၃၅ခု ဇွန်လ ၁၈ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်အနိစ္စ ရောက်လေသည်။

ကော့သောင်းမြို့ ။ ။ကော့သောင်းမြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ တနင်္သာရီတိုင်း မြိတ်ခရိုင်အတွင်း၌ပါဝင်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တောင်ဘက်အစွန်ဆုံး ဖြစ်သော ဝိတိုရိယအငူ ပင်လယ်ကမ်းစပ်၌ တည်ရှိသည်။ ကော့သောင်း နယ်ပိုင်၏ ရုံးစိုက်ရာမြို့လည်းဖြစ်၏။ ကော့သောင်း နယ်မှာ တနင်္သာရီနယ်၏ တောင်ဘက်တွင် ကပ်လျက်ရှိ၍ ကော့သောင်းမြို့နယ်နှင့် မလိဝန်း မြို့နယ်များ ပါဝင်သည်။ ဘင်္ဂလားအော် အတွင်းသို့ စီးဆင်းသော ပတ်ချန်မြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တောင်ဘက်အစွန်ဆုံးနှင့် ယိုးဒယားနိုင်ငံ စပ်ကြားတွင် သဘာဝနယ်နိမိတ်အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိ၍၊ မြို့အရှေ့ဘက်ရှိ ပတ်ချန်မြစ်ဝမှာ လုံခြုံကျယ်ဝန်းသဖြင့် သင်္ဘောကြီးများ ဝင်ရောက်ဆိုက်ကပ်နိုင်၏။

မြိတ်ကျွန်းစု တောင်ဖက်ရှိ ကျွန်းငယ် ကလေးများမှာ ကော့သောင်းနယ်အတွင်းတွင်ပါဝင်၏။ ကော့သောင်းမြို့အနီးတွင် ဇောင်းနင်းကဒန်းနှင့် ဇောင်းဝါးကျွန်းနှစ်ကျွန်းကို အစွဲပြု၍ ယိုးဒယား စကားဖြင့် ‘ကော့စွန်း’ကို မြန်မာများ ကော့သောင်းဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကော့စွန်း၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ ကော့– ကျွန်း၊ စွန်း– နှစ်၊ ‘ကျွန်း နှစ်ကျွန်း’ ဖြစ်သည်။ ကော့သောင်းမြို့ အနောက် မြောက်ဘက်မိုင် ၃၀ခန့် အကွာတွင် ရွှေထွက်သည်ဟုကျော်ကြားသော ရွှေကျွန်း

ခေါ် ရုပ်ဆဲကျွန်းသည်လည်းကောင်း၊ မြို့အနောက်တောင်ဖက် ၄၅ မိုင်အကွာတွင် ငှုးဖရမ် (အဖြိုက်နက်)များထွက်သည့် သံ ကျွန်းခေါ် ဒေးဝစ်ကျွန်းသည်လည်းကောင်း တည်ရှိသည်။

မြို့နယ် တစ်ခုလုံးတွင် လူဦးရေ ၆ဝဝဝ ခန့်ရှိ၏။ နယ်အတွင်း ပင်ရင်း ထွက်ကုန်များမှာ ဆန်စပါးနှင့် သံဖြူဖြစ်၏။ ကြက်ပေါင်စေး၊ ကာလမက်၊ ကွမ်းသီးခြောက်နှင့် ငပိ၊ ငခြောက်များလည်း အနည်းငယ်ရရှိလေသည်။ ကော့သောင်းမြို့မှာ လူနေအိမ်ခြေ ၂၅ဝ ခန့်သာရှိ၍ မြန်မာ၊ ယိုးဒယား၊ တရုတ်၊ ကုလား၊ ပသျှူး၊ ဆလုံလူမျိုးများ နေထိုင်ကြ၏။ ၁၉၅၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၁၅၂ဝ ရှိသည်။ လယ်ယာ အချိန်အခါမဟုတ်သော ကာလများ၌ နယ်သားများသည် ကျွန်းစုများသို့သွားရောက်၍ တံငါလုပ်ငန်း၊ ငှက်သိုက် ရှာဖွေခြင်းလုပ်ငန်း စသည်တို့ကို လုပ်ကိုင်ကြ၏။

ကော့သောင်းမြို့တွင် နယ်ပိုင်ရုံး၊ မြို့ပိုင်ရုံးနှင့် အစိုးရဆေးရုံရှိသည်။ ယိုးဒယား– မြန်မာ နယ်ခြားတွင်ရှိသော မြို့ဖြစ်၍ အရောင်းအဝယ်သွက် လက်သည်။

ကော် ။ ။ခြောင်းဖူး၊ အာဒါလွှတ်၊ ဝီလောပီနံ့နှင့် အာလူးများမှရသော ဒစတ္တ' (ကော်မှုန့်)ကို စေးကပ်စေရန်စီမံထားသည်ကို သာမန်အားဖြင့် ကော်ဟုခေါ်သည်။ ဂျုံမှုန့်များကို ရေနှင့် ကျိုခြင်းဖြင့်လည်း ကော်ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထိုကော်တွင် ကျောက်ချဉ် အနည်းငယ်ထည့်ပြီး စာအုပ်ချုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသည်။ စက္ကူစသည့် သာမန်ပစ္စည်းပေါ့များကို ကပ်စေရာတွင် ထမင်းစေ့နှင့်မုံ့ဟင်းခါးမုံ့ များကို ကော်အဖြစ် အလွယ်တကူ အသုံးပြုတတ်ကြသည်။ အကြိုများကို အိမ်ရှင်မများ ကော်တင်ကြရာတွင် ထမင်းရည်ကို ရေတွင်ရောပြီး ကော်ရည်အဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ ထိုကော်ရည်တွင် လျှော်ပြီး အဝတ်များကိုစိမ်၍ ညစ်ပြီးနောက် အခြောက်လှန်းကြသည်။ ထိုနောက်မှ မီးပူထိုးပြီး ဝတ်လေ့ရှိ ကြသည်။ တမာပင်မှထွက်သော အစေးကိုလည်း ကော်အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။ တမာစေးအနည်းငယ်ကို ခြယ်ဆေးများ ဖျော်ရာတွင်ထည့်၍ ဆေးခြယ်လျှင် ရေဆေးခံသည်ဟုသိရသည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ကော်လုပ်နည်းတစ်မျိုးရှိသည်။ ထိုကော်မျိုးကိုလုပ်ရာတွင် ရွှေကြည်မှုန့်များကို အဝတ်စတစ်ခုနှင့်ထုပ်ပြီး ရေတွင်နှံ့ပေးရသည်။ အဖြူများကုန်သွားသောအခါ အဝါရောင်ဖျော့ဖျော့ရှိသော ကော်ပတ်နှင့်တူသည့် ပစ္စည်းတစ်မျိုး ကိုရသည်။ ထိုပစ္စည်းကိုကော်အဖြစ် အသုံးမပြုနိုင်သေးချေ။ ကွမ်းစားထုံးကို အဆိုပါပစ္စည်း၏တစ်ဝက်မျှနှင့်ရောပြီး တေလိုက်သောအခါတွင်မှ စေးလာကာ ကော်ဖြစ်လာသည်။ ထိုကော်ကို သစ်သားများ အချင်းချင်း ကပ်စေရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကော်ခြောက်သွားသောအခါ အလွန် ခိုင်သဖြင့် အဆက်သည်မကွာနိုင်တော့ပေ။ ထိုကော်သည် ကွဲအက်သောတယောများကို ကပ်ရန်အတွက် ကောင်းသည်။

ကော်သည် တိရစ္ဆာန်များ၏အရိုး၊ အရေပြား၊ ဦးချိုခွာနှင့် အူများမှထုတ်ယူကြသည်။ ကျွဲ၊ နွားများ၏ဦးချိုခွာနှင့်အရေပြားမှ လုပ်ယူသောကော်ကို ကျွဲကော်ဟုခေါ်သည်။ ထိုကော်မျိုးကို ရှေးမြန်မာများ လက်ထက်တွင် သရွတ် (အင်္ဂတေ) ဖေါ်စပ်ရာတွင် အသုံးပြုသည်ဟုဆိုသည်။ စွန်လွှတ်သောသူများသည် ကျွဲကော်ဖြင့် မှန်စာဖေါ်ပြီးနောက် စွန်ကြိုးများကို မှန်စာတိုက်ပေးကြသည်။

တိရစ္ဆာန်များ၏ အရိုးများမှ ကော်ဖေါ်ယူရာတွင် အရိုးများကို ပထမကြိတ်ရသည်။ထိုနောက် နက်ဖသားကတ္တရာသို့မဟုတ် ထိုပစ္စည်းကဲ့သို့ အရိုးကိုပျော်စေနိုင်သည့် ပစ္စည်းတစ်မျိုးမျိုးနှင့်ပြုတ်၍ အဆီကိုထုတ်ယူရသည်။ ပြီးလျှင်အပူကဲထားသော ရေနွေးငွေ့ဖြင့် ကော်ကိုအရည်ပျော်စေရသည်။ ကော်ရည်ကိုစစ်၍ ချေးချွတ်ပြီးနောက် ပျော်ဝင်လျက်ရှိသောရေကို အငွေ့ပျံသွားစေရသည်။ ထိုအခါ ကော်သည် မာလာသည်။ ထိုနောက် လှီးဖြတ်ပြီး အခြောက်လှန်းရသည်။ အရေပြားများမှ ကော်ထုတ်ယူလိုသောအခါ အရေပြားကို သေးသေးစိတ်ပြီးလျှင်ထုံးရည်ကြည်တွင်စိမ်၍ ပြုတ်ယူရသည်။ ငါး၏ အရေပြား၊ စည်ဖေါင်းနှင့် အခြားမလို၍စွန့်ပစ်သော အပိုင်းအစများမှလည်း ကော်ထုတ်ယူကြသည်။ ရေခံကော်များကို နို့မှရသော ကေဆီအင်းခေါ် ဓာတ်ပစ္စည်းမှဖြစ်စေ၊ သွေးအယ်လဗျူမင်မှဖြစ်စေ ထုတ်ယူကြသည်။ ပုံနှိပ်စက်မင်လုံးများနှင့် အခြားစက်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် အသုံးပြုသောကော်တွင် ဂလစ်ဆရင်းပါသည်။

ကော်ကို ပစ္စည်းများဆက်စပ်ရာတွင် အများအပြားအသုံးပြုသည့်ပြင် ရက်ထည်များကို ကော်တင်ခြင်း၊ ကြိတ်သဂ္ဂလတ်ဦးထုပ်များလုပ်ခြင်းတို့တွင်လည်း အသုံးများသည်။

ကော်ကေးရှားနယ် ။ ။အာရှတိုက်နှင့် ဥရောပတိုက်အကြားသဘာဝနယ်နိမိတ်သဖွယ်တည်နေသော ကော်ကေးဆပ် တောင်တန်းများရှိရာဒေသတစ်ဝိုက်ကို ကော်ကေးရှားနယ်ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ဂရိသမိုင်း ပုံပြင်လောကတွင် အလွန်ထင်ရှားသောဒေသဖြစ်၏။ ယခု ခေတ်တွင်လည်း တောင်စဉ်တောင်တန်းတို့ဖြင့် ရှုခင်းသာယာသည့်ပြင် အဖိုးတန် သဘာဝတွင်းထွက် ပစ္စည်းများဖြင့် ပြည့်စုံလှသည်ဖြစ်ရာ၊ ကမ္ဘာ့ရေတန်း နိုင်ငံကြီးများ အထူးစိတ်ဝင်စားလျက်ရှိလေသည်။ ထိုနယ်သည် စတုရန်းမိုင် ၁၈ဝ၁၇၃ မျှကျယ်ဝန်း၏။

ကော်ကေးဆပ် တောင်တန်းသည် ပင်လယ်နက်မှ ကက်

ကော်ကေးဆပ်တောင်တန်းဒေသ၌ ရုရှတို့ဖောက်လုပ်ထားသော တောင်ကြား စစ်လမ်းအတိုင်း မောင်းလာသည့်သိုးတစ်အုပ်

စပျန်ပင်လယ်အထိ မိုင်ပေါင်း ၇၅၀ ကျော်မျှ သွယ်တန်းတည်ရှိလေသည်။ အကျယ်မှာ အချို့နေရာ၌ မိုင် ၃၀ ခန့်သာရှိသော်လည်း အချို့နေရာ၌မူ မိုင် ၁၄၀ ခန့်သာရှိသည်။ ထိုတောင်တန်းသည် အချို့နေရာတွင် မိုင်ဝက်ခန့်သာမြင့်၍ ကျောက်နံရံကြီးသဖွယ် ဖြစ်နေပြီးသော် အချို့တောင်ထိပ်များမှာ ပေ ၁၆၀၀၀ ကျော်မြင့်သည်။ အမြင့်ဆုံးတောင်ထပ်မှာ ပေပေါင်း ၁၈၄၈၁ မြင့်သော အဲလဗရုစ်တောင်ထပ်ဖြစ်၏။ ယင်းမှာ ဥရောပတိုက်၏အမြင့်ဆုံး တောင်ထိပ်လည်းဖြစ်သည်။ အခြား ထင်ရှားသော တောင်ထိပ်များမှာ ဒိုက်ခတော တောင်ထိပ် (၁၇၀၅၄ ပေ)၊ ကော်ရှတန်တောတောင်ထိပ် (၁၆၈၈၀ ပေ) နှင့် ကပ်ဗျက် တောင်ထိပ် (၁၆ယ၅၅၈ ပေ) တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုတောင်ထိပ်တို့မှာ အမြဲလိုပင် နှင်းများဖုံးအုပ်နေသဖြင့် ရှခင်းအလွန်သာယာသည်။ တောင်ကြား များတွင် ရေခဲမြစ်များပေါ်လျက်ရှိရာ ရေခဲမြစ်ပေါင်း ၉၀၀ ကျော်မျှ ရှိသည်။ တောင်ခြေ၊ ဆင်ခြေလျောများတွင် သစ်တောကြီးများ ပေါက်ရောက်သည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ကော်ကေးရှားဒေသတွင် လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်သော်လည်း ရုရှ၊ အာမီးနီးယန်း၊ တားတား၊ ဆာကက်ရှန်နှင့် ဂျော်ဂျီယန်လူမျိုးများမှာ အများဆုံးဖြစ်သည်။ ထိုနယ်တွင် လူဦးရေ ၁၄ သန်းခန့် နေထိုင်ကြ၏။ ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် ရုရှနိုင်ငံသည် ထိုနယ်ကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သော်လည်း၊ အတိုက်အခိုက်ဝါသနာကြီးလှသော ဆာကက်ရှန်နှင့် ဂျော်ဂျီယန်လူမျိုးများ၏ရန်ကို စိတ်မချသဖြင့် ကိုဗီ တောင်ကြားလမ်းကို ဖြတ်၍ စတာပ်ဗရိုပါးမြို့မှ တစ်ဖလစ်မြို့သို့ စစ်လမ်းမကြီး ဖေါက်ထား ခဲ့လေသည်။ ကော်ကေးရှားနယ်သူနယ်သားများသည် ရုပ်ရည်လှပချောမွေ့ခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာပေါ် တွင် အထူး နာမည်ကျော်သူများဖြစ်၏။ ဂျော်ဂျီယန်နှင့် ဆာကက်ရှန်လူမျိုးများမှာ ရဲရင့်ခြင်းနှင့် တူနိုယာဖက်တွင် ကျွမ်းကျင်ခြင်း တို့ကြောင့် ကျော်စောကြသည်။

ကော်ကေးရှားနယ်၏ ကုန်သွယ်ရေးမှာ ရောင်းဝယ်ရေးမှာကက် စပျန်ပင်လယ် ကမ်းခြေပေါ်ရှိ ဗားကူးနှင့် ဒယ်ပင့်မြို့များကို ဖြတ်၍ လည်းကောင်း၊ ပင်လယ်နက်ကမ်းခြေပေါ်ရှိ ဗာတွမ်း၊ ပိုတီနှင့် နာဗါရုပ်ဆီမြို့များ ကိုဖြတ်၍လည်းကောင်း ရောင်းဝယ်ကြသည်။ ဗာတွမ်းနှင့်ဗားကူးမြို့များကို မီးရထားလမ်းဖြင့် ဆက်သွယ် ထားသည့်ပြင်၊ ရေနံပို့ရန် ရေနံမြွန်ကြောင်းကြီး တစ်ခုကိုလည်း သွယ်တန်းထားလေသည်။

၁၉၁၇ ခုနှစ် ရုရှ တော်လှန်ရေးကြီးပြီးဆုံး အောင်မြင်သောအခါ ကော်ကေးဆပ်တောင်တန်းမြောက်ဘက်ရှိ နယ်ပယ်အားလုံးသည် ရုရှဆိုဗီယက် ဆိုရှယ်လစ်ပြည်ထောင်စု သမ္မတနိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်သွား၍ ကော်ကေးဆပ်တောင်တန်း၏ တောင်ဖက်ရှိ နယ်ပယ်တို့သည် ထရန်စကော်ကေးရှန်း ဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ်ပြည်ထောင်စု သမ္မတနိုင်ငံအဖြစ် ပူးပေါင်း ခံခဲ့ကြရသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၃၆ ခုနှစ်၌ ထိုပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ အဖွဲ့အစည်းကို ဖျက်သိမ်းလျက် ဆိုဗီယက်ရုရှအစိုးရလက်အောက်ခံ ဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ်

သမ္မတ နိုင်ငံငယ်ကလေးများကို သီးခြားဖွဲ့စည်းပေးခဲ့၏။ ယင်း တို့မှာ အဇာဗိုင်ဂျန်၊ ဂျော်ဂျီယာနှင့် အာမီးနီးယား ပြည်နယ်များဖြစ်သည်။ ဂျော်ဂျီယာနှင့် အဇာဗိုင်ဂျန်ပြည်နယ်တို့မှာ အစ္စလမ်အယူဝါဒကို ကိုးကွယ်သောနယ်များဖြစ်ကြ၍၊ အာမီးနီးယား ပြည်နယ်ကလေးကား ခရစ်ယန်အယူဝါဒကို ကိုးကွယ်သောနယ်ဖြစ်သည်။ ထို ၃နယ်သည် စတုရန်း မိုင်ပေါင်း ၇၁၀၀၀ မျှ ကျယ်ဝန်း၍၊ စုစုပေါင်း လူဦးရေ ၇၁၀၀၀၀၀ ခန့်ရှိ၏။

ကော်ကေးရှား ဒေသကား သဘာဝတွင်းထွက်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ကုံလုံကြွယ်ဝ၏။ ကြေးနီ၊ ငွေ၊ သံ၊ ကိုဗော့၊ ကန့်၊ ပြဒါး၊ မန်ဂနိစသော အဖိုးတန်ဓာတ်သတ္တုများအပြင် ရေနံလည်း အကြီးအကျယ်ထွက်၏။ ဗားကူးနယ် ရေနံတွင်းများကား ကမ္ဘာကျော်ဖြစ်ကြသည်။ တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် မိုးကောင်းသဖြင့် သစ်တောကြီးများရှိရာ သစ်များစွာထွက်လေသည်။ ထိုဒေသ၏ ထွက်ကုန်များတွင် ကျော်ကြားသော ထွက်ကုန်တစ်မျိုးကား ကော်ဇောဖြစ်၍ အရှေ့တိုင်းထွက် ကော်ဇောများအောက် မညံ့လှချေ။

ကော်စတာရီကားနိုင်ငံ ။ ။ကော်စတာရီကား မှာ အမေရိကတိုက်အလယ်ပိုင်းရှိ သမ္မတနိုင်ငံငယ်တစ်ခုဖြစ်၏။ ကော်စတာရီကား၏ မြောက်ဘက်တွင် နစ်ကရားဂွါနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ကယ်ရစ်ဗျန်ပင်လယ်၊ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ပနားမားနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတို့ အသီးသီးရှိကြ၏။

ထိုနိုင်ငံကလေး၏အကျယ် အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း

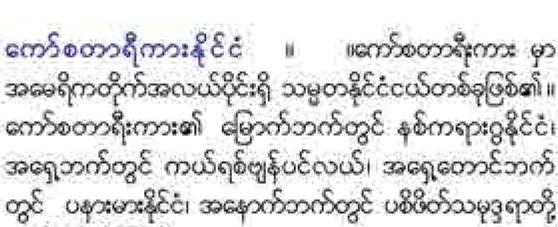

ကော်စတာရီကားနိုင်ငံ ဆန်ဟိုဇေးမြို့တော်၏ရှုခင်းတစ်ရပ်

ကာဖီစေ့များကို နေပူတွင်အခြောက်လှန်းနေစဉ်

၂၃၀၀၀ ရှိ၍ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၁ ခုနှစ်သန်းခေါင် စာရင်းအရ ၈၀၀၈၇၅ ယောက် ဖြစ်သည်။ ကော်စတာရီးကားမှာ ကုန်းမြင့် ဒေသဖြစ်၍ ပင်လယ်ပြင်ထက် ပေ ၃၀၀၀ မှ ၆၀၀၀ အထိ မြင့်သည်။ မီးတောင်ရှင်များရှိ၏။ တောင်နှင့်မြောက်ဖြတ်လျက်ရှိသော တောင်တန်းနှစ်ခုရှိ၍ အကြားတွင် ဆန်ဟိုဇေး ကုန်းပြင်မြင့်ရှိသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းမှာ ကယ်ရစ်ဗျန် ပင်လယ်ကမ်းဖက်တွင် ၁၈၁ မိုင်မျှရှည်လျား၍ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ ကမ်းဖက်တွင် မိုင် ၃၆၀ ရှည်လျား၏။ အကွေ့အကောက်များပေါများလှသည်။ အကြီးဆုံးသောမြစ်မှာ ဆန်ဟွမ်မြစ်ဖြစ်၍ အရှေ့ဘက်သို့ စီးဆင်းသည်။ မြို့တော်မှာ ဆန်ဟိုဇေးဖြစ်၍ လူဦးရေ ၉၃၈၅၈ ယောက်ရှိသည်။ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ ကမ်းခြေဖက်တွင် ပွန်တာရေးနပ်မှာ သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၈၈၆၈ ယောက်ရှိသည်။ ကယ်ရစ်ဗျန်ပင်လယ်ကမ်းခြေဖက်တွင် လီမွန်းမြို့မှာသင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမြို့ အဖြစ် တိုးတက် ကြီးပွားလာလျက်ရှိ၍လူဦးရေ ၁၀၂၂၄ ယောက်မျှ ရှိလေသည်။

ကော်စတာရီးကားကို ၁၅၀၂ ခုနှစ်တွင် ကိုလံဗပ်သည် အမေရိကတိုက်သို့ နောက်ဆုံးအကြိမ်လာရောက်စဉ်က စတင်တွေ့ရှိခဲ့၏။ ကော်စတာရီကားဆိုသောအမည်မှာ စပိန်ဘာသာဖြစ်၍ ဒြွယ်ဝသောကမ်းခြေ' ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။

ကော်စတာရီးကားမှာ စပိန်တို့လက်အောက်တွင် များစွာကြီးပွား တိုးတက်ခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ ၁၈၂၁ ခု စက်တင်ဘာလတွင် စပိန်လက်အောက်မှ တော်လှန်ပုန်ကန်၍ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။

ကော်စတာရီးကား သမ္မတနိုင်ငံ၏ အရေးအပါဆုံး ထွက်ကုန်များမှာ ကာဖီ၊ ငှက်ပျောသီးနှင့် ကိုကိုးတို့ ဖြစ်၏။ ဆန်စပါး၊ ဆေး၊ ကြံ၊ အာလူးတို့ကိုလည်း အနည်းငယ်စိုက်

နပိုလီယန်ခေတ်အခြေကိုပြသော ကော်စီကားကျွန်းမှ ရှုခင်းတစ်ခု

မျိုးကြ၏။ ဒုတိယအရေးကြီးဆုံး လုပ်ငန်းမှာ သတ္တုတွင်းတူးဖော်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ရရှိသောဓာတ်သတ္တုများမှာ ရွှေ၊ မန်ဂနီ၊ ငွေ၊ ပြဒါးနှင့် ကန့်စသည်တို့ဖြစ်သည်။ သစ်တောများရှိသော်လည်း သစ်လုပ်ငန်းမှာ များစွာမကြီးကျယ်ချေ။ ကာဖီခင်းများကို တောင်ကုန်း တောင်စောင်းများတွင် တွေ့နိုင်၏။

ကော်စတာရီကားတွင်နေထိုင် သူများမှာ စပိန်အဆက်အနွယ်များ ဖြစ်ရာ အခြားအလယ်ပိုင်း အမေရိကနိုင်ငံများမှ လူများထက် စပိန်သွေးပို၍များသည်။ စပိန်နှင့် တိုင်းရင်းသားများ ပေါင်းဖက်သဖြင့် ပေါက်ဖွားသော ကပြားများလည်းရှိသည်။ ကပ္ပလီများ ကိုကား မြေနိမ့်ဒေသများတွင် စေခိုင်းရန် ခေါ်ဆောင်ထား၏။

ဗရင်ဂျီဂိုဏ်း ခရစ်ယန်အယူဝါဒကို နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ထား၏။ သို့ရာတွင် အယူဝါဒလွတ်လပ်ခွင့်ရှိ၍ အခြားအယူဝါဒများကိုလည်း ကိုးကွယ်နိုင်သည်။ ပညာရေးတွင် မသင်မနေရ မူလတန်းအထွေတ် ပညာသင်ကြားရေးစနစ်ရှိ၏။ စိုက်ပျိုးရေးကျောင်းနှင့် တက္ကသိုလ်ကျောင်း တစ်ကျောင်းလည်းရှိသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် စပိန်ဘာသာကိုအသုံးပြုသော်လည်း ကျောင်းများတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို သင်ကြားပေးလျက် ရှိလေသည်။

ကော်စီကားကျွန်း ။ ။ကော်စီကားကျွန်းသည် မြေထဲပင်လယ်အတွင်း ပြင်သစ်ကမ်းခြေမှအရှေ့တောင်ဘက် မိုင် ၁၀၀ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိ၍ ကမ္ဘာ တစ်ဝှန်းလုံးကို စိုးမိုးရန် ကြံစည်ခဲ့သူ နပိုလီယန်ဗိုနပတ်၏ မွေးဖွားရာ ဇာတိဖြစ်သည့်အတွက် ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် ထင်ရှားလေသည်။

ကော်စီကားကျွန်းသည် အလျား မိုင် ၁၁၀၊ အနံ မိုင် ၅၀ ခန့်ရှိပြီးလျှင် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၃၃၆၇ မျှ ကျယ်ဝန်း၏။ ၁၉၄၆ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၂၈၆၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ ကျွန်းသူကျွန်းသားများမှာ ရိုးသား ဖြောင့်မတ်သော်လည်း လုံ့လဝီရိယနည်းပါးကြ၏။ စိတ်ပြင်း၍ ရန်တုံ့ ပြန်တတ်သောလူမျိုးဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းစကားမှာ အီတာလျံဘာသာဖြစ်၏။ ကျွန်း၏ မျက်နှာပြင်မှာ တောင်ထူထပ်ပြီးလျှင် ကျယ်ဝန်းသော သစ်တောကြီးများ ဖုံးအုပ်လျက် ရှိသည်။ သစ်အယ်ပင်၊ ထင်းရှူးပင်နှင့် ဝက်သစ်ချပင်များပေါများသည်။ ကမ်းရိုးတန်းလွင်ပြင်များနှင့် တောင်ကြားချိုင့်ဝှမ်းများတွင် စပျစ်ပင်၊ လိမ်မော်ပင်၊ ရှောက်ပင်၊ သံလွင်ပင်နှင့် ပိုးစာပင်များ ပေါက်ကြ၏။ မြေသြဇာကောင်းသော်လည်း စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း ညံ့ဖျင်းလှသဖြင့် ပြည်တွင်းသုံး အတွက်ပင်လျှင် ကောက်သီးကောက်နှံ လုံလောက်အောင် မထွက်ချေ။ ဆင်းရဲသား လူတန်းစားတို့သည် သစ်အယ်သီးအမှုန့်ကို ပေါင်မုန့်ဖုတ်၍ ပဓာနအစာအဖြစ် စားသုံးကြရသည်။ ဆီ၊ အရက်နှင့်ငါးများကို ထုတ်ကုန်အဖြစ် တင်ပို့ရောင်းချကြ၏။ သံ၊ ကြေးနီနှင့် ခနောက်စိမ်းတို့ကို အနည်းအကျဉ်းတွေ့ရသည်။နှမ်းဖတ်ကျောက်နှင့် စကျင်ကျောက်တို့ကို အတော်များများတူးဖော်လုပ်ကိုင်ကြ၏။

ကော်စီကားကျွန်းကို ရှေးဦးစွာအုပ်စိုးသူမှာ ဖီနီ

ရှန်လူမျိုးဖြစ်သည်။ ထို့နောက် လက်ပြောင်းကား၊ ရောမ၊ ဂေါ့သ၊ ဗရန့်၊ ဆာရဆင်၊ ဂျီနိုးဝီး၊ ပြင်သစ်စသော လူမျိုးအသီးအသီးတို့ အုပ်စိုးခဲ့ကြသည်။ ပြင်သစ်တို့သည် ၁၇၆၈ ခုနှစ်တွင် ထိုကျွန်းကို ဂျီနိုးဝါး အစိုးရတို့ထံမှ ဝယ်ယူခဲ့သည်။ ပြင်သစ်အရေးတော်ပုံအတွင်းကမူ ဗြိတိသျှတို့လက်သို့ ခေတ္တမျှ ကျရောက်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ၁၈၁၅ ခုနှစ်၌ ပြင်သစ်တို့က ပြန်လည် သိမ်းပိုက်ပြီးလျှင် ထိုအချိန်မှစ၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ နယ်တစ်နယ်အဖြစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ မြို့တော်မှာ အနောက်ဘက် ကမ်းခြေတွင် ရှိသော အာယက်ချီမြို့ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၃၁၄၃၄ယောက်ခန့်ရှိ၏။ အကြီးဆုံးမြို့မှာ မှုအရှေ့မြောက်ဘက် ကမ်းခြေရှိ ဗားစတီးယားမြို့ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၅၂၂၀၈ ယောက် ရှိသည်။

ကော်စေးပင် ။ ။ကော်စေးပင် များ၏ ရုက္ခဗေဒဆိုင်ရာ အမည်မှာ ဒပါလေကွီယမ် အော့ဗလောင်းဂျီဖိုးလီးယား' ဖြစ်၍ ဆက်ပိုတေစီး မျိုးစဉ်တွင် ပါဝင်သည်။ ထိုသစ်ပင်မျိုးမှာ မိုးများစွာရွာသွန်းသော မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်နှင့် ထိုဒေသအနီး တစ်ဝိုက်ရှိ ကျွန်းများတွင် ပေါက်ရောက်သည်။ အသားမှာမူ၍ အသုံးမဝင်ချေ။ အသုံးဝင်သော အရာမှာ ယင်းအသားမှုနှင့် အခေါက်ကြားနေရာမှထွက်သော နို့စေးဖြစ်၏။ ယင်းကို ကျိုချက်လိုက်လျှင် ကော်ဖတ်နှင့်တူ၍ အနီရင့်ရောင်ရှိသော ပစ္စည်းကိုရသည်။

ကော်စေးပင် မှရသော ကော်စေးမှာ လျှပ်စစ်ဓာတ်မလိုက်သော အရာဝတ္ထုမျိုးဖြစ်သည်။ ရေအောက်ကြေးနန်းကြိုးများကို ကော်စေးပြားဖြင့်ရစ်ပတ်ထားရာ ကော်စေးသည် ရေနှင့် ထိသော်လည်း မပြောင်းလဲချေ။ ယင်းကို နွေးအောင်ပြုလုပ်၍ လိုသလောက်ဆွဲဆန့်နိုင်သည်။

ရော်ဘာခေါ် ကော်ဖတ် ကဲ့သို့ပင် ကော်စေးမှာ ရေစိမ်ခံသည်။ ကန့်နှင့်ရော၍ ချက်နိုင်သော်လည်း ကော်ဖတ် ကဲ့သို့ ရှန်းကန်သတ္တိမရှိချေ။ သို့သော် ရေနွေးတွင် ထည့်က ပျော့၍လာသည်။ ထိုအချိန်တွင် ကိုယ်လိုရာပုံသဏ္ဌာန်ကို ပြုလုပ်နိုင်၍ အေးသောအခါ မာကျောသွားသည်။ ကော်စေးကို ခွဲစိတ်ကုသဆိုင်ရာ အချို့သောပစ္စည်းများ၊ သွားစိုက်အံပုံများပြုလုပ်ရာတွင်အသုံးပြုသည်။

အနောက်နိုင်ငံများတွင် ကော်စေးကို စတင်သုံးစွဲလာသည်မှာ နှစ် ၁၀၀ ခန့်မျှသာ ရှိသေးသော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၌ကား လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ ကော်စေး ရရန် ပင်စည်ကို အထစ်များထစ်၍ နို့စေးကို ခံယူရသည်။ သို့သော် ထိုနည်းမှာနှေးကွေးပြီးလျှင် နို့စေးထွက်လည်း နည်းသည်။ အများဆုံးထွက်အောင် ပြုလုပ်သော အလွယ်ဆုံးနည်းမှာ ထိုအပင်ကို ခုတ်လှဲ ပြီးနောက် နို့စေးထုတ်ယူနည်းပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် တစ်ပင်လျှင် နို့စေးအလေးချိန် ၂ ပေါင်မှ ၃ ပေါင်ခန့် အထိသာ ရသည်။ ဤကဲ့သို့ ခုတ်လှဲပစ်ခြင်းအားဖြင့် ကော်စေးပင် သစ်တောများမှာ ပြောင်တလင်း ဖြစ်သွားလေ့ရှိရာ ယခုအခါ ထိုပြောင်တလင်းများတွင် အပင်သစ်များကို ထပ်၍စိုက်ပျိုးကြသည်။

ကော်စေးပင်များကို တောင်အမေရိကတိုက် ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင်လည်း စိုက်ပျိုးကြသည်။ ကော်စေးပင်၏ အမြင့်မှာပေ ၇၀ မှ ၁၀၀ အတွင်းတွင်ရှိသည်။ ပင်စည်၏ အချင်းမှာ ၂ ပေမှ ၃ ပေ အထိရှိသည်။ အနှစ် ၃၀ ခန့် ရှိသောအပင်ကို အရွယ်ရောက်ပြီဟု ဆိုနိုင်သည်။ အရွက် များမှာ စိမ်းလဲ့လဲ့အရောင်ရှိ၍ အလျား ၆ လက်မခန့်ရှိပြီး လျှင်အနံမှာ အလယ်လောက်တွင် ၂ လက်မခန့်ရှိသည်။ ထိုအပင်မှ အဖြူရောင်အပွင့်များ ပွင့်ကြသည်။

မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်၌ ကော်စေးပင်ကိုလှဲ၍ နို့စေးထုတ်ယူနေကြခြင်း

ကျက်သရေဆောင် အခင်းတန်ဆာ

ပြောင်မြောက်သော လက်မှုပညာတစ်မျိုးဖြစ်သည့် ကော်ဇောရက်လုပ်ခြင်းသည် အရှေ့တိုင်းသားတို့ စတင် တီထွင်ခဲ့သည့်လုပ်ငန်း ဖြစ်၍ ယခုတိုင် အရှေ့တိုင်းဖြစ် လက်ရက် ကော်ဇောများသာလျှင် ဗိုလ်စွဲနေပေသည်။ ချည်မျှင်မှ အဖိုးတန်ကော်ဇော ဖြစ်အောင် အရှေ့တိုင်းသားတို့၏အကြိုက် ရက်လုပ်ထားအပ်သော ကော်ဇောများ အကြောင်းကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။

ကော်ဇော။ ။ခြေချလိုက်လျှင် မြုပ်သွားမတတ် နူးညံ့လှသည့် မွေးရှည်ကော်ဇောကြီးများကား ရှေးအထက် ထက်မှ စတင်၍ ယနေ့ထက်တိုင် ဘုရင့်နန်းတော်ကြီးများ၊ သူဌေးသူကြွယ်၊ မင်းစိုး ရာဇာတို့၏ အိမ်များတွင် ခမ်းနား ထည်ဝါအောင် ကျက်သရေဆောင်သည့် အခင်းများဖြစ်ကြသည်။ ထိုမျှမက ပွဲလမ်းသဘင် အခမ်းအနားတို့တွင်လည်း ထိုကျက်သရေဆောင် ကော်ဇောကြီး မျိုးမပါလျှင် ခမ်းနား တင့်တယ်မှု လိုနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ရသည်။

ထိုအသုံးအဆောင် ကော်ဇောကြီး များကို ပါးရှား၊ တူရကီစသောအာရှနိုင်ငံများတွင် စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာ ယခုထက်တိုင် အရှေ့တိုင်း ဖြစ်ကော်ဇောကြီးများကို ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ယခုခေတ်တွင် ကော်ဇောများကို စက်ဖြင့်ရက်လုပ် ကြသော်လည်း သုခုမ ပညာ လက်မှုလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သော လက်ရက် ကော်ဇောများ၏ တန်ဖိုးမှာ လျော့ကျနည်းပါးမသွားဘဲ ပိုမို ကြီးမြင့်လာသေးသည်။

ထိုကော်ဇောလုပ်ငန်းကို အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အဖြစ် လုပ်ကိုင်ရာ ဒေသများမှာ အိန္ဒိယ၊ ပါးရှား၊ အီဂျစ်၊ တူရကီ၊ အာရှမိုင်းနား နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုလုပ်ငန်းမှာ ကလေးလူကြီးမရွေး လုပ်ကိုင်နိုင်၍ ခေတ်စားသော အိမ်တွင်းမှု လုပ်ငန်းတခုလည်း ဖြစ်သည်။ အရှေ့တိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် မျိုးရိုးစဉ်လာမှ ဆင်းသက်လာသော လုပ်ငန်းဖြစ်ရာ ရှေးက ပုံစံအတိုင်း ရက်လုပ်ကြ၍ ထိုအခြေခံပုံစံတွင်မှ ရက်လုပ်သူ၏ ထွင်ဉာဏ် အလိုက် အတွန့်အတက် ကလေးများ ထည့်သွင်းရက်လုပ်သဖြင့် အဆင် ပုံစံချင်းမှာ နယ်ပယ်ဒေသလိုက်၍ ကွဲပြားကြသည်။

ပန်းပွင့် ပန်းနွယ်များဖြင့် အဆင်ဖော်ထားသော ကော်ဇောမျိုးကို ပါးရှားနိုင်ငံမှ ရက်လုပ်၍ အဝိုင်း၊ လေးထောင့်၊ စကြာစသည့် အဆင်များ ဖော်ထားသည်ကို တွေ့ရလျှင် ကော်ကေးရှား နယ်ဖြစ် ကော်ဇောများဟု သိသာနိုင်သည်။ ပါးရှင်း ကော်ဇောအဆင်နှင့် ကော်ကေးရှန်း ကော်ဇောအဆင် ၂ မျိုးကို ရောစပ်၍ ရက်လုပ် ထားသော ကော်ဇောမျိုးကို ကူးဒစ္စတန်နယ်၌ ရက်လုပ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ကော်ဇောများမှာ အလယ်၌ ဒိုင်းပုံ၊ ဘယက်ပုံများ ပါရှိသည်။ မွတ်စလင်များ အဖို့ သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏အရုပ်များကို ထည့်သွင်း ရက်လုပ်ခြင်းမပြုရန် သူတို့၏ အယူဝါဒက တားမြစ်ထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ် ကော်ဇောကြီးများကား လှပတင့်တယ်၍ အဝါ၊ အပြာ၊ အနီ စသည့် တောက်ပသော အောက်ခံ အသွေး အရောင်များ ပေါ်တွင် စံယူလောက်သည့် အဆင်များဖော်ထားသည်။

စက်ရက်ကော်ဇော များသည် အဆင်အသွေးနှင့် အရုပ်ပုံပန်းဖော်ရာ၌ အရှေ့တိုင်းဖြစ် လက်ရက် ကော်ဇောကို မမှီနိုင်အောင်ရှိသည်။ လက်ရက်ကော်ဇောတွင် ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်မှ ဆင်းသက်ခဲ့သော ဆိုးဆေးနည်းများဖြင့် ဆိုးထားသော ချည်မျှင်တို့၏အသွေးအရောင်များမှာ ဓာတုဗေဒဆိုးဆေးများထက် အသွေးအရောင် နူးညံ့ သိမ်မွေ့လှပ၍ ဆေးခိုင် ပြီးလျှင် ကြာရှည်ခံသည်။ ထိုသမားရိုးကျ ဆိုးဆေး များမှာ အသီးအရွက်တို့မှ ထုတ်ယူသော အရောင်ဆိုး ဆေးများ ဖြစ်ကြသည်။ ရက်လုပ်သည့် ခြည်မျှင်များမှာ သိုးမွေး၊ ကုလားအုပ်မွေး စသည်တို့ဖြစ်ကြ၍ တစ်ခါတစ်ရံ ထိုချည်မျှင်များကို ရွှေချည် ငွေချည် များနှင့် ရောနှော ရက်လုပ်ကြသည်။

လက်ရက် ကော်ဇောများ လုပ်နည်းမှာ အရှေ့တိုင်းနိုင်ငံများ၊ ဂရိတ်ဗြိတိန်၊ ဥရောပ တိုက်တို့၌ ရှေးအဆက်ဆက်က ရက်လုပ်လာခဲ့သည့်နည်းအတိုင်းပင် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကော်ဇောရက်လုပ်သည့် ရက်ကန်းစင်မှာ တိုင်နှစ်တိုင်စိုက်ထူပြီးလျှင် အထက်အောက် တန်း ၂ တန်းကို ကန့်လန့်ချည်ထားသည်။ တိုင်နှစ်တိုင်၏ ကြားနေရာ အကျယ်မှာ ကော်ဇောအနံဖြစ်၏။ ထိပ်တန်း နှင့် အောက်တန်း ၂ တန်းပေါ်တွင် သွယ်တန်း၍ တိုင်ချည်များကို ဆင်ထားသည်။ ကော်ဇောကို အောက်ဖက်မှ စ၍ ဖောက်ချည် သွင်းကာ ကလနားကို ကျစ်လျစ်စွာ ရက်လုပ် ရသည်။ ကလနား အတော်အသင့် ရသည့်အခါမှ ကော်ဇော အဆင်အကွက်ဖော်ရန် ချည်မျှင်များကို တိုင်ချည်တွင် ချည်နှောင်ရသည်။ ထိုသို့ ချည်နှောင် နည်းမှာ ပါးရှင်းချည်နည်းနှင့် တူရကီချည်နည်း ဟူ၍ ၂ မျိုးရှိသည်။ ချည်ရမည့် ချည်မျှင်ကို ၂ လက်မခန့် အပိုင်းကလေးများ ဖြတ်ထားရ၍ တိုင်ခြည် ၂ ပင်တွင်ချည်ရသည်။ ပါးရှင်းချည်နည်းမှာ တိုင်ခြည် ၂ ပင်ရှိသည့်အနက် ချည်ရမည့် ကြိုးစ ၂ စမှာ တိုင်ခြည်တစ်ပင်စီ၏ဘေး၌ တစ်စစီ ထွက်အောင်ချည်ရသည်။ တူရကီချည်နည်းမှာ တိုင်ခြည် ၂ ပင် ကြားထဲ၌ ကြိုးစ နှစ်စလုံးတစ်ပြိုင်တည်းထွက်အောင် ချည်သည့်နည်းဖြစ်သည်။ ပါးရှင်းချည်နည်းမှာ ၁ လက်မ စတုရန်းတွင် ချည်မျှင်ကို ပို၍ ချည်နှောင်ထည့်နိုင်သဖြင့် မထုံးမဖြစ်သော ချည်နည်းဖြစ်

ဖြစ်၍၊ စိပ်စိပ်ကလေး ချည်ထည့်နိုင်ပြီးလျှင် ကော်ဇော မျက်နှာပြင်ကိုညီသည့်အခါ ကပ်၍ဖြတ်ညှိနိုင်သည်။ ကော်ဇော အမျိုးအစားမှာ ၁ လက်မစတုရန်း၌ ချည်နှောင်ထည့်နိုင်သော ချည်မျှင်အရေအတွက်အလိုက် အစားစားခွဲခြားထား၍ အနုဆုံးသောပါရှင်းကော်ဇောမျိုးအချို့မှာ ၁ လက်မစတုရန်း၌ ခြည်မျှင်စပေါင်း ၆၀၀ ကျော်မျှ ချည်ထည့်နိုင်လေသည်။

တိုင်ခြည်များတွင် ချည်မျှင် စကလေးများ ချည်ထည့်၍ ခြည်တစ်နံစာ ပြီးဆုံးသွားသောအခါ၌ ဖောက်ခြည် ၂တန်းမျှကို ပင်ကျော်ပင်ချရက်သွင်းရသည်။ ချည် ထည့်ထား သော ချည်မျှင်စကလေးများ ကျစ်လျစ်မြဲမြဲသွားအောင် အပေါ်မှ ရက်ထည့်သော ဖောက်ချည်ကိုဘီးဖြင့် ဖြီးချပေးရသည်။ ကော်ဇောပုံစံကို စာရွက်ပေါ်တွင် အကွက်ချပြီးမှ ရက်လုပ်ရသည်။ အချို့မှာ ပုံစံကို အလွတ် ကျက်မှတ်ထားကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် တစ်တန်းပြီးတစ်တန်း ရက်လုပ်သွား၍ အတော်အတန်ရလာလျှင် လိပ်တုံးလှည့်၍ အောက်ဖက်ကို လိပ်ထားရသည်။

ပါးရှင်း ကော်ဇောနှင့် ယှဉ်ကြည့်လျှင် တူရကီနိုင်ငံ ကော်ဇောများမှာ အနည်းငယ် ကြမ်းသည်။ ပါးရှား နိုင်ငံ

ကော်ဇောများကို အမွေးပေးပြီးနောက်၊ ဤသို့ ဖြတ်ထုတ်ရသည်

ကော်ဇောရက်လုပ်ရာ ဌာနကြီးများမှာ ကဲမန်၊ ကူးဒစ္စတန်နယ် များဖြစ်ကြ၍၊ အဆင်အသွေး အမျိုးအစားကောင်းသော ကော်ဇောကြီး များကို ရက်လုပ်ကြပြီးလျှင် အမျိုးအစားပေါင်း ၁၄ မျိုးခန့် ပါဝင်သည်။ တူရကီ ကော်ဇောကြီးများကို အူရှက်နယ်မှ အကြီးအကျယ် ရက်လုပ်၍၊ အာရှမိုင်းနားပြည်နယ် အနံ့အပြားမှလည်း ထိုကော်ဇောမျိုး ထွက်သည်။ အိန္ဒိယ နိုင်ငံ၌ မီရာဇပူရ၊ ဗါရာဏသီ၊ မတ်ဆလီပတ်တမ်၊ ကသ္မီရ၊ အမ္ဗရစ်ဆာ၊ ပက်ရှာဝါနယ်များတွင် ရက်လုပ်ကြသော်လည်း ပါးရှင်းကော်ဇောများ၏ အဆင် အသွေးကို မမှီချေ။ သို့ရာတွင် မတ်ဆလီပတ်တမ်၊ ဗါရာဏသီတို့မှ ထွက်သော ပိုးကော်ဇောများမှာမူ အလွန်လှပ၍ လက်ရာကောင်းလေသည်။

အရှေ့တိုင်းများတွင် စတင်အသုံးပြုသော ပစ္စည်းဖြစ်သည့်အလျောက် ကော်ဇောကို ဘုရား၊ ဂူကျောင်း၊ တန်ဆောင်းနှင့် နေအိမ်အဆောက်အအုံတို့တွင် ခင်းကျင်းရန်သာမက နံရံများတွင် ကာရန် ကန့်လန့်ကာ၊ အိပ်ရာခင်း၊ ဆောင်နှင့် ဆင်၊ မြင်းကုန်းနှီး ကကြိုးတန်ဆာအတွက် လည်းအသုံးပြုကြသည်။ ဥရောပနိုင်ငံများတွင် အစပထမ၌ အရှေ့တိုင်းမှကော်ဇောများကို အဖိုးပေး၍ လူကုံထံများဝယ်ယူ သုံးစွဲခဲ့ကြသော်လည်း အလယ်ခေတ်လောက်တွင် အရှေ့တိုင်း ကော်ဇောများကို အတုယူ ရက်လုပ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် လုပ်ကိုင်ရာ၌ အချိန်ကြာ၍ အဖိုးကြီးမြင့်လှသဖြင့် အထူးမှာယူသုံးစွဲသူတို့အဖို့သာ ရက်လုပ်ပေးကြသည်။

ချည်မျှင် စကလေးများနှင့် ချည်နှောင်ရက်လုပ်ရသော ကော်ဇောမျိုး မဟုတ်ဘဲ ကန့်လန့်ကာရက်သကဲ့သို့ တိုင်ခြည် ဖောက်ခြည်များဖြင့် အဆင်အကွက်ဖေါ်ကာရက်လုပ်သည့် ကော်ဇော မျိုးကိုလည်း စတင်အသုံးပြုကြရာ ထို ကော်ဇောမျိုးမှာ တန်ဖိုးမများလှသည့်အတွက် အသုံးများလာလေသည်။ အခြားအသုံးများ၍ လက်ဖြင့်ရက်လုပ်ရသော ကြမ်းခင်း ကော်ဇောမျိုးမှာ အင်ဂရိန်းခေါ် အရောင် ၂မျိုးနှင့် တစ်ဖက်လျှင် အရောင်တစ်မျိုးစီ အဆင်ဖေါ်ထားသော ကော်ဇော များဖြစ်ကြ၏။ ပန်းပုံရုပ်ပုံ ဖေါ် ရက်လုပ်နည်းဖြင့် ရက်လုပ်သည့်ကော်ဇောမျိုးမှာ အဆင်အကွက်ဖေါ်ရာ၌ ခြည်ရောင်အမျိုးမျိုးအတွက် ဘီးလုံးအမျိုးမျိုးထား၍ ရက်လုပ်ရလေသည်။ နောက်နည်းသစ်တစ်ခုမှာ အဆင်ဖော်ရန်အတွက် အရောင်များကို ခြည်မျှင်များ၌ ပထမ အဆင်ပေါ် အရောင်ဆိုးပြီးမှရက်လုပ်ရ၍ အဆင်အကွက် နေသားတကျရှိစေရန် သတိထား၍ ရက်လုပ်ရသည့်နည်းဖြစ်သည်။ ထိုနည်းသစ်ကို ၁၈၃၂ ခုနှစ်တွင်စတင်ခဲ့သည်။

မြောက်အမေရိကတိုက်မှ နက်ဗဟိုး အင်ဒီးယန်း လူမျိုးတို့ ရက်လုပ်သည့် ကော်ဇောများ၊ စောင်များမှာ အရှေ့တိုင်း

ဖြစ် ကော်ဖောများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်သည်။ ထိုလူမျိုးတို့သည်လည်း အရောင်ဆိုးရာ၌ အသီးအရွက်များမှ ထုတ်ယူသောဆိုးဆေးများကို အသုံးပြုကြသည်။

အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ကော်ဖောများကို လက်ရက်ကန်းစင်များဖြင့် လုပ်ကိုင်လာရာ ၁၉ ရာစုနှစ်လောက်တွင် ပြင်သစ်လူမျိုး ဂျိုးဇက်ဂျက္ကတ်က ဂျက္ကတ်ရက်ကန်းစင်ကို တီထွင်လိုက်သဖြင့် အတော်အတန် တိုးတက်လာလေသည်။ ထိုထက် တစ်ဆင့်တိုး၍ ထွင်လိုက်သူမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖော်စတန်မြို့မှ ဆေးကျောင်းသားတစ်ဦးဖြစ်သော အီရက်စတပ်ဗစ်ဂီလို ဆိုသူဖြစ်သည်။ ထိုသူသည် ရက်ကန်းစင်များကို ရေနွေးငွေ့အားဖြင့် ရက်လုပ်နိုင်ရန် တီထွင်လိုက်ရာ ထမြောက်အောင်မြင်၍ ကော်ဖောများကို တစ်နေ့လျှင် ၈ ကိုက်မှ ၂၅ ကိုက်အထိ ရက်လုပ်လာနိုင်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် တိုးတက်အောင် ပြုပြင်လာခဲ့ရာ စက်ရက်ကော်ဖောလုပ်ငန်းသည် ဥရောပ တိုက်တွင် များစွာတိုးတက်ခဲ့လေသည်။

စက်ရက်ကော်ဖော အမျိုးမျိုးတွင် ဗရပ်ဆဲကော်ဖောမှာ အင်္ဂလန်တွင် ရက်လုပ်သော်လည်းပန်းပုံရုပ်ပုံဖော် ရက်နည်းကို စတင်ရက်လုပ်သည့် ဗရပ်ဆဲမြို့ကို အစွဲပြု၍ ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကော်ဖောမျိုးမှာ ပန်းပုံရုပ်ပုံဖေါ်ရက်သကဲ့သို့ အကွက်ဖော် ရက်လုပ်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ မျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် အကွင်းလိုက်ဖေါ်ထားသည့် မွေးပွကော်ဖောမျိုးဖြစ်သည်။ ဝီလတန် ကော်ဖောမျိုးမှာ ဗရပ်ဆဲကော်ဖောမျိုးနှင့် တူသော်လည်း မျက်နှာပြင်ပေါ်မှ ကွင်းကလေးများကို ဖြတ်ညှိထား၍ ကတ္တီပါသားကဲ့သို့ရှိသော မွေးရှည်ကော်ဖောမျိုးဖြစ်သည်။

ဝီလတန် ကော်ဖောမျိုးကဲ့သို့ မွေးရှည်ဖြစ်သော်လည်း အရှေ့တိုင်းလက်ရက်ကော်ဖောများကဲ့သို့ စက်ဖြင့်ရက်လုပ်ထားသော ကော်ဖောမျိုးမှာ အက်စမင်စတာ ကော်ဖောမျိုးဖြစ်သည်။ ဖော်ပြခဲ့သော စက်ရက်ကော်ဖောများ၏ ချွတ်ယွင်းချက်မှာ အရှေ့တိုင်း ကော်ဖောများကဲ့သို့ အလိုရှိရာ အရွယ်အစားစားကို မရနိုင်ဘဲ တစ်နံ့တည်းရှိသော ကော်ဖောလိပ်ထဲမှ ဖြတ်၍ စပ်ယူ ရလေသည်။ ထိုချွတ်ယွင်းချက်ကို ကျော်နင်းရက်လုပ်သော ကော် ဖောမျိုးမှာ ရှနီးကော်ဖောများ ဖြစ်သည်။ မွေးရှည်ကော်ဖောမျိုးပင်ဖြစ်ကာ အဆင်အကွက်မဖော်ဘဲ တောက်ပရွှန်းပြောင်သော အသွေးအရောင်များဖြင့် ပိန်းရက်လုပ်ထား၍ ဈေးကြီးပေးကြရသည်။

ကော်ဖောများကို တာရှည် သုံးနိုင်ရန် တံမြက်သိမ်းဖုံသုတ်စက် (ဓတ်တံမြက်စည်း)ကို အသုံးပြုနိုင်လျှင်ကောင်းသည်။ ယင်းမရှိလျှင် ကော်ဖောလှည်း တံမြက်စည်းကို သုံးသင့်ပေသည်။ ကော်ဖောများညစ်ပေလာသည့်အခါ ဝက်မှင်ဘီးကြမ်း၊ ကော်ဖောလျှော်သော ဆပ်ပြာ၊ ရေနွေးတို့ဖြင့် ပွတ်တိုက်လျှော်၍ သွေ့ခြောက်အောင် လှန်းပေးလျှင် အရောင်များ ပြန်လည်ကောင်းမွန် ရွှန်းပြောင်လာနိုင်သည်။ ကော်ဖောဆိုင်များတွင်လည်း ကော်ဖောများကို မရောင်းမီ ဤကဲ့သို့ပင် လျှော်ပေးလေသည်။ အသုံးမပြုဘဲ ထားသည့်အခါ၌ကား ပိုးမကိုက်စေရန် သတိပြုသင့်လေသည်။ ကော်ဖောတွင် အပေါက်ငယ်များ ရှိလာလျှင် လျင်မြန်စွာ ဖါထေးပေးသင့်သည်။ဖါထေးရာ၌ လိမ်မာကျွမ်းကျင်ရပေမည်။

ကော်ဖောမျက်နှာပြင်ကို စက်ဖြင့်ဖြတ်ညှိပေးခြင်း

ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ် စသည့် နိုင်ငံများ၌လည်း ကော်ဖောစက်ရုံများ ရှိသည်။ အနောက်တိုင်းနိုင်ငံများ၌ စက်ရက် ကော်ဖောလုပ်ငန်းမှာ တစ်နေ့တခြား တိုးတက်ကြီးမွား လျက်ရှိသော်လည်း အရှေ့တိုင်းလက်ရက်ကော်ဖောများမှာ ယနေ့ ထက်တိုင်

ဂုဏ်သရေတက်ဖြိုးလျက်ပင် ရှိသေးသည်။ သို့သော်လက်ရက် ကော်ဇောလုပ်ငန်းသည် အလွန်တစ်ရာ စိတ်ရှည်စွာပြု လုပ်ရ၍ လက်ဝင်လှသည့် လုပ်ငန်းဖြစ်သည်ပြင် ကုန်ထွက် လည်းနှေးသောကြောင့် ပါးရှားတူရက်ကီ စသည့် မျိုးရိုးစဉ်လာ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသော အိမ်တွင်း မှုလုပ်ငန်းတစ်ရပ်မှာ ယခုအခါ အနောက်နိုင်ငံကုမ္ပဏီကြီး များ လက်အောက်ခံ လုပ်ငန်းများဘဝသို့ ကျရောက်လျက် ရှိရချေသည်။

ကော်နေးယီး ပီ (ခရစ် ၁၆၀၆–၁၆၈၄)။ ။ပီယဲကော် နေးယီးသည် နာမည်ကျော် ပြင်သစ်လူမျိုး ပြဇာတ်ရေး ဆရာတစ်ယောက်ဖြစ် သည်။ သူသည် လက်ဦး တွင် ရှေ့နေတစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့ သော်လည်း၊ ၁၆၂၉ ခုနှစ်၌ ရေးခဲ့ သော 'မေလိ' ခေါ် ပြဇာတ်ဖြင့် နာမည် ကျော်လာရကား ရှေ့ နေမလိုက်တော့ဘဲ ပြဇာတ်ကို သာ ရေးသားလေသည်။ ထိုနောက် သူသည် ကာဒင်နယ်ဂိုဏ်းချုပ် ရှစ်ရှလျူး၏ နိုင်ငံရေး သဘောတရားများကို ပြဇာတ်ဖြင့် ဝါဒဖြန့်ပေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် လွတ်လပ်စွာရေးသား တတ်သဖြင့် ၁၆၃၄ ခုနှစ်၌ အလုပ်မှ နုတ်ထွက်လိုက်ပြီး နောက် ၂ နှစ်ခန့်အကြာတွင် အလွန်ထူး ခြားကောင်း မွန်သော 'ဒဆစ်' ခေါ် ပြဇာတ်ကို ရုံတင်သောအခါ ပါရစ် တစ်မြို့လုံး၏ အသည်းစွဲဖြစ်လာခဲ့သည်။

ပီယဲ ကော်နေးယီး

ထိုနောက် ပြဇာတ်(၄)ခုကို ဆက်လက် ရေးသားခဲ့၏။ သို့သော် ၁၆၅၂ ခုနှစ်၌ ရေးခဲ့သော 'ပါသာရီ' ပြဇာတ်ကို လူကြိုက်မများသဖြင့် စိတ်ပျက်ပြီးလျှင် ၆နှစ်ကြာမျှ ပြဇာတ်မရေးဘဲ နေခဲ့သည်။ ၁၆၅၉ ခုနှစ်၌ ပြဇာတ်များကို ပြန်၍ ရေးသော်လည်း ယခင်ကလောက် နာမည်မထွက် တော့ချေ။ ၁၆၈၄ ခု အောက်တိုဘာလ ၁ ရက် နေ့တွင် ပါရစ်မြို့၌ ကွယ်လွန်သွားလေသည်။

ကော်နေးယီး၏ ဇာတ်ကောင်များမှာ ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင် များထဲမှ လူစွမ်းကောင်းများနှင့် တူလှသည်။ အဆိုး အကောင်းခွန်တွဲလျက်ရှိတတ်သော လူ့စိတ်သဘာဝကို မမှုဘဲ မတစ်ထောင် တစ်ကောင် ဖွားကဲ့သို့ ရှာမှရှားသော လူစွမ်းကောင်းများ အကြောင်း ကိုသာ ဖော်ပြထားလေ့ ရှိ၏။ သို့ဖြစ်သည့်အလျောက် သူ့ပြဇာတ်များမှာ များစွာ သဘာဝမကျလှဘဲ၊ လူ့ဘဝနှင့် အဆက်ကင်းကွာ နေလေ သည်။ သို့ရာတွင် လူစွမ်းကောင်းက အခက်အခဲများကို ကျော်နင်း အောင်မြင်လိုက်ပုံကို သူ့ခေတ်က ပွဲကြည့် ပရိသတ်များ ကြိုက်နှစ် သက်ကြသည်။ သူကလည်း သူ့ ဇာတ်ကောင်များကို ပရိသတ်စွဲလောက်အောင် ပြုပြင် ဖန်တီးပေးသည်။ မောလျဲမှလွဲလျှင် ကော်နေးယီးသည် နာမည်အထင်ရှားဆုံး ပြင်သစ်ပြဇာတ်ရေးဆရာ တစ်ဦးဖြစ် သည်။ သူ၏ အကောင်းဆုံးလက်ရာများကား အလွမ်း ပြဇာတ်များ ဖြစ်ပေသည်။

ကော်ဖစ်တွဘုရင်။ ။ကော်ဖစ်တွဘုရင်သည် သမိုင်းပုံ ပြင်အရ သူတောင်းစားမကလေးအား မိဖုရားမြှောက်သည့် ဘုရင်ဖြစ်သည်။ ကော်ဖစ်တွ၏ အကြောင်းကို ပုံပြင်မှာ

ဆာ အက်ဒွပ် ဗန်းဂျုန်း၏ 'ကော်ဖစ်တွဘုရင်နှင့် သူတောင်းစား မယ်' ပန်းချီကား

ထက် ကဗျာ၊ လင်္ကာနှင့် ပန်းချီကားချပ်တို့တွင် ပို၍ ထင်ရှားစွာဖွဲ့နွဲ့ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကဗျာဆရာကြီး တင်နီဆန်သည် ကော်ဖစ်တွအကြောင်း ကဗျာတစ်ပုဒ် စပ်ဆိုခဲ့သည်။ ဗိတိန်ရိယဘုရင်မကြီးလက်ထက်က ကျော်ကြားသော ပန်းချီ ဆရာကြီး ဆာအက်ဒွပ်ဗန်းဂျုန်းကလည်း ဒကော်ဖစ်တွ ဘုရင်နှင့် သူတောင်းစားမယ်' အမည်ရှိသော အလွန်လှပသည့် ပန်းချီကားတစ်ချပ်ကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။

ပုံပြင်အလိုအားဖြင့် ကော်ဖစ်တွ ဘုရင်၏ တိုင်းပြည်မှာ ဝပြောသာယာလှသော်လည်း ဘုရင်မှာ မာနကြီးလှ၍ မ' ဆိုလျှင် အလွန်မုန်းတီးသူဖြစ်သဖြင့် မိဖုရားမြှောက်ရန်အတွက် အချောအလှ မင်းသမီး ကလေးများကိုပင် လျစ်လျူရှုခဲ့ သည်ဟုဆို၏။ တစ်နေ့သော် နန်းတော်တံခါးဝသို့ စုဝေးရောက်လာကြသည့် သူတောင်းစားများ အနက် ရုပ်ရည်အလွန်သန့်ရှင်းသော ဇီနယ်လိုဖွန်း အမည်ရှိသူတောင်းစားမကလေးကိုဘုရင်ကြီးမြင်လေသော်ချစ်ခင်တပ်မက်စိတ်ကို ဖိနှိပ်မရနိုင်အောင်ရှိသောကြောင့် ချက်ခြင်းပင် မိဖုရားမြှောက်ပြီးလျှင် အသက်ထက်ဆုံး ချစ်ခင်ကြင်နာစွာ ရှိကသည်ဟု ဆိုလေသည်။

အဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် အံ့ဖွယ်သစ်စေး

ကော်ဖတ်၏အာနိသင်ကို သိရှိသည်မှာနှစ်ပေါင်း ၁၀၀ကျော် မျှသာရှိသေးသော်လည်း ယခုအခါတွင် အမျိုးပေါင်း ၃၀၀၀၀ ထက်မနည်းသောပစ္စည်းတို့တွင် ယင်းကိုအသုံး ပြုထားလျက်ရှိ၏။ မည်သို့သောစွမ်းအင်ထူးကြောင့် ကော်ဖတ်လုပ်ငန်း အရေးပါ အရာရောက်ရပုံကို ဤအကြောင်းရပ်တွင် ဖြေရှင်းထားလေသည်။

ကော်ဖတ် ။ ။လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၄၅၀ ခန့်က ကမ္ဘာသစ်ကိုတွေ့ရှိခဲ့သူ ကိုလံဗပ်သည် ဒုတိယအကြိမ် အမေရိကတိုက်သို့ ပြန်ရောက်စဉ်၊ တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းလူမျိုးအချို့ မြေကြီးပေါ်၌ ခုန်နိုင်သော အနက်ရောင် ဘောလုံးများနှင့် ကစားနေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ ယခင်ကမြေပေါ်တွင် ခုန်နိုင်သော အရာဝတ္ထုမျိုးကို မမြင်ဘူးသောကြောင့် အလွန်အံ့အားသင့်သွားသည့်အတိုင်း အဆိုပါဘောလုံးအချို့ကို အထူးအဆန်းအဖြစ်ဖြင့်ပြသရန် စပိန်နိုင်ငံသို့ ယူဆောင်လာခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုဘောလုံးများ၌ မည်သည့်ပစ္စည်းမျိုးပါရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုပစ္စည်းသည် နောင်တစ်နေ့တွင် ဤကမ္ဘာ၌ အလွန်အသုံးဝင်သော ပစ္စည်းတစ်ခုဖြစ်လာမည်ကုလည်းကောင်း တွေးတောမိဟန်မတူချေ။ ကိုလံဗပ်လက်ထက်က ဥရောပတိုက်သားတို့သည် အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတို့၏ ခေါ်ပုံအတိုင်း အဆိုပါ ပစ္စည်းကို ဒကူးချူ' ဟု ခေါ်ခဲ့ကြရာ ယခုထက်တိုင်အချို့သော ဘာသာစကားရပ်များ၌ ထိုအတိုင်းခေါ်ဝေါ်လျက် ရှိပေသေးသည်။ သို့ရာတွင်နောင်နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ နီးပါး လွန်မြောက်၍ ၁၇၇၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်သောအခါ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး သိပ္ပံကဝိကြီးဂျိုးဇက် ပရီးစလေးသည် ထိုပစ္စည်းကို ခဲဖျက် (ရာဘာ) အဖြစ် ကောင်းစွာအသုံးပြုနိုင်ကြောင်း တွေ့ရသဖြင့် ရာဘာဟုပင် လွယ်ကူစွာ အမည်ပေး လိုက်သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားအရ ရာဗာဟုခေါ်တွင် လာခဲ့ကြလေသည်။ ရာဗာကို မြန်မာတို့က ကော်ဖတ် (ကြက်ပေါင်စေး) ဟုသိ၍ ရော်ဘာဟုလည်းခေါ်ကြသည်။ ကော်ဖတ်သည် ကမ္ဘာတွင် အထူးဆန်းဆုံး ပစ္စည်းတစ်ခုဖြစ်၏။ ရှိရှိသမျှ ပစ္စည်းများအနက် ကော်ဖတ်သည် ရန်းကန်သတ္တိ အများဆုံးရှိ၍ ရေမတင်နိုင်သည်ပြင် လျှပ်စစ်ကိုလည်း တားဆီးကာကွယ်နိုင်သည်။ ပြင်းထန်သော ဓာတ်ပစ္စည်း အချို့၏ ဒဏ်ကိုလည်း ကောင်းစွာခံနိုင်သည်။ အခြားပစ္စည်းများနှင့် ရောနှောကာ အမျိုးမျိုးစီမံပေးခြင်းဖြင့် ကော်ဖတ်မှလူသုံးပစ္စည်း အမြောက်အမြားပြုလုပ်နိုင်ရာ ယနေ့အထိ ပစ္စည်းအမျိုးပေါင်း ၃၀၀၀၀ ထက်မနည်း ပြုလုပ်နိုင်ပြီ ဟုသိရသည်။ ခဲဖျက်၊ ဖိနပ်အောက်ခံခုံ၊ မိုး ရေခံဖိနပ်၊ ရေခံဦးထုပ်၊ ဘောလုံး၊ ဂေါက်သီး၊တင်းနစ်ဘောလုံး၊ တိုင်ယာ၊ ကျွတ်၊ ဖေါင်တိန်၊ ဘီး၊ တယ်လီဖုန်း စကားပြောခွက်၊ ဓာတ်ကာပစ္စည်း၊ မီးသတ်ပိုက်လုံး၊ ရော်ဘာဖူးဆို့၊ လက်အိတ်၊ ဓာတ်ငွေ့ကာမျက်နှာဖုံး၊ ကစားစရာရော်ဘာပူဖေါင်း၊ ဓာတ်အိမ်ပုံ၊ စက်ပတ်ကြိုး၊ ကြမ်းခင်းရော်ဘာပြား စသည်တို့ကို ကော်ဖတ်မှ ပြုလုပ် ရရှိသောပစ္စည်းများအနက် အချို့အဝက်မျှသာရှိသေး၏။ ဤကမ္ဘာတွင် ကော်ဖတ်မရှိလျှင် မည်သို့ဖြစ်မည်နည်း။ ကော်ဖတ်မရှိလျှင် အဆိုပါ အသုံးအဆောင်ကရိယာများကို မည်သည့်ပစ္စည်းနှင့်မျှ အစားထိုး၍ ပြုလုပ်နိုင်မည်မထင်ချေ။ တစ်နည်းဆိုရသော် ကော်ဖတ်မရှိခဲ့သော် ကျွန်ုပ်တို့၏နေမှုထိုင်မှုနှင့်တကွစက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းအသွယ်သွယ်ကို အလွန်အမင်း ထိခိုက်မည်ဖြစ်၍ တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ တိုးတက်မှု အဝဝသည်လည်း အကြီးအကျယ်ဆုတ်ဆိုင်း ရပ်တန့်သွားဖွယ်ရာ အကြောင်းရှိပေသည်။

ဤမျှလောက် ကော်ဖတ်အသုံးဝင်ခြင်းမှာ ပစ္စည်းအမျိုးမျိုးနှင့် ပေါင်းစပ်နိုင် ခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပေါင်းစပ်ပြုလုပ်ထားသော ပစ္စည်းများသည် တစ်ခါတစ်ရံ ဂုဏ်သတ္တိချင်း ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်နေတတ်သည်မှာလည်း ထူးဆန်း၏။ ဥဒါဟရုဏ်၊ ကော်ဖတ်သည် သာမန်အားဖြင့် မူလအရွယ်ထက် ၁၀ ဆမျှဆန့်ထွက်နိုင်ရာမှ အနည်းငယ်မျှ

ကျွားစားအလုပ်သမားတစ်ဦး ကော်ဖတ်စေးခြစ်နေခြင်း

အက်ဆစ်ဖြင့် စုခဲစေပြီး ကော်ဖတ်စိမ်းကို ဒလိမ့်ဖြင့် အပြားလုပ်နေခြင်း

ကော်ဖတ်ပြားများကို ဆွဲချိတ် အခြောက်ခံထားစဉ်

သင်္ဘောတင်ရန် ကော်ဖတ်တုံးများကို ခွဲစိတ်နေရခြင်း

ဗိုလစ်ဗီးယားမှ သင်္ဘောတင်ဆဲ ကော်ဖတ်တုံးကြီး

ကာလီဖိုးနီးယားသို့ သင်္ဘောဖြင့် ရောက်ရှိလာသော ကော်ဖတ်ထုပ်ကြီးများ

ဆန့်ထွက်ခြင်း မရှိအောင် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ စီမံ ပေးနိုင်သည်။ ပျော့ပျောင်းသော ကော်ဖတ်ကို အနည်းငယ်မျှ ကွေးကောက်၍ မရနိုင်သောပစ္စည်းဖြစ်အောင်လည်း ပြောင်းယူနိုင်သည်။ ရေ၊ လေ၊ အပူနှင့် လျှပ်စစ်စသည်တို့ကို တားဆီး ကာကွယ်နိုင်သော ကော်ဖတ်မှ ရေနှင့်လေကို အဝင်ခံနိုင်သည်ပစ္စည်း၊ အပူနှင့်လျှပ်စစ်လိုက်သည့် ပစ္စည်းများဖြစ်အောင်လည်း ပြုပြင်ယူနိုင်သည်။ ကော်ဖတ်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဖိနပ်အောက်ခံခုံမှာ အပွန်းအပဲ့ဒဏ်ကို ခံနိုင်အောင်မာကျောသော်လည်း ခဲဖျက်မှာမူ အလွယ်တကူနှင့် ပွန်းပဲ့သွားအောင် ပြုပြင်ထားသောပစ္စည်းဖြစ်လေသည်။

စက်ရုံသို့ ရောက်ရှိလာသော ကော်ဖတ်စိမ်းသည် ဂေါက်သီး၊ မော်တော်ကားတိုင်ယာ စသည်တို့ကို အခြေအနေချင်းတူဖို့ဝေးစွ ခဲဖျက်နှင့်ပင် လုံးဝမတူချေ။ အရိုင်းဘဝတွင်ရှိသောကော်ဖတ်သည် အေးလွန်းလျှင် ကြွပ်ဆတ်၍၊ ပူလာလျှင်လည်း အရည်ပျော်စေးကပ်ကာ ကော်ဖတ်နံ့ထွက်တတ်သောကြောင့် ကောင်းစွာ အသုံးမချနိုင်ပေ။ ကော်ဖတ်ကိုကိုလံဗပ် တွေ့ခဲ့သည်မှာ အချိန်အလွန်ကြာမြင့်ပြီဖြစ်သော်လည်း ကော်ဖတ်ကို အနည်းနည်း အဖုံဖုံအသုံးချ နိုင်ခဲ့သည့် ကာလမှာ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ မျှလောက်သာ ရှိပေသေးသည်။ ရှေးဦးစွာ ၁၉ ရာစုနှစ် အစလောက် တွင် ကော်ဖတ်ဖိနပ်၊ ကော်ဖတ် ပိုက်လုံး၊ လေသွင်းထားသော ကော်ဖတ်ဘောလုံး၊ ကော်ဖတ်ခံထားသော မိုးကာအင်္ကျီ စသည်တို့ စတင် ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။ ထိုသို့ ပြုလုပ် ရောင်းချသူများအနက် အင်္ဂလိပ်ဖါရာမြို့မှ စကော့လူမျိုး ချားမက္ကင်တော့မှာထင်ရှား သူတစ်ဦးဖြစ်၏။ ၁၈၂၃ ခုနှစ်တွင် မက္ကင်တော့သည် ကော်ဖတ်ဖြင့် မိုးကာအင်္ကျီပြုလုပ်သည့် နည်းတစ်နည်းကို မူပိုင်ခွင့် မှတ်ပုံတင်ခဲ့သည်။ ထိုနည်းအရကော်ဖတ်ကို ကျောက်မီးသွေးကတ္တရာမှရသော နက်ဖသားကတ္တရာတွင် ပထမအရည်ဖျော်၍ ထိုပျော်ဝင်ရည်ကို ကျောက်ပြားပေါ်၌ဖြန့်ကာ အအေးခံခြင်းဖြင့် ပါးလွှာသော ကော်ဖတ်များရအောင် ပြုလုပ်သည်။ ထိုနောက်ကော်ဖတ်ချပ်ကို အဝတ် နှစ်ထပ် ကြားတွင် သွင်း၍ချုပ်ပြီးလျှင် မိုးကာအင်္ကျီပြုလုပ်ယူ သည်။ ထိုကြောင့် ယနေ့ထက်တိုင်အောင် သူ၏အမည်ကို အစွဲပြုပြီးလျှင် မိုးကာအင်္ကျီကို ‘မက္ကင်တော့’ ဟူ၍ပင် ခေါ်ဝေါ်လျက် ရှိကြပေသည်။

သို့ရာတွင် မိုးကာနှင့်တကွ အထက်၌ဖော်ပြခဲ့သော ပစ္စည်းများတွင် ကော်ဖတ်စိမ်းကို တစ်နည်းတစ်လမ်းပြုပြင်၍ အသုံးချထားခြင်းမျှသာဖြစ်သည့်အတွက် အပူအအေးဒဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတ်ပစ္စည်းများ၏ဒဏ်ကိုလည်းကောင်း ခံနိုင်ရည်မရှိပေ။ ၁၈၃၉ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါမှ ကော်ဖတ်ကို တကယ်တမ်းလက်တွေ့ ကျေနပ်လောက်အောင် ပြုပြင်စီရင်နိုင်သည့်နည်းကို တွေ့ရှိရ၍၊ ထိုနည်းကို စတင်တွေ့ရှိသူကား ချားဂွတ်ယီးယားခေါ် ကမ္ဘာကျော် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးပင်ဖြစ်၏။ ဂွတ်ယီးယားသည် အမေရိကန်လူမျိုး ကုန်သည်တစ်ဦးဖြစ်၍ ကော်ဖတ်ကို လက်တွေ့အသုံးချနိုင်အောင် ၁၀ နှစ်တိုင်တိုင် အမျိုးမျိုးစမ်းသပ် လာခဲ့ရာမှ၊ တစ်နေ့တွင် ထိုနည်းကိုအမှတ်မထင် မမျှော်လင့်ဘဲ ကံအားလျော်စွာ တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုနေ့တွင် ဂွတ်ယီးယားသည် ကော်ဖတ်ကို ကန့်နှင့် ရော၍စမ်းသပ်စဉ် ကော်ဖတ်နှင့်ကန့်ရောထားသည့် ပစ္စည်းအနည်းငယ်သည် မီးဖိုပေါ်သို့ မတော်တဆ ကျသွားသည်။ ထိုပစ္စည်းကို မီးဖိုထဲမှ ထုတ်၍ အမှတ်မဲ့ပင်စစ်ဆေးကြည့်ရာ၊ မိမိအလိုရှိသည့်အတိုင်း အပူအအေးနှင့် အက်ဆစ်တို့၏ဒဏ်ကို ကောင်းစွာ ခံနိုင်ရည်ရှိသည့်အပြင် စေးကပ်ခြင်းအလျင်းမရှိဘဲ ရှုန်းကန်သတ္တိနှင့်လည်း ပြည့်စုံသည့် ပစ္စည်းဖြစ်နေကြောင်းကို အံ့သြစွာတွေ့ရလေတော့သည်။ ဂရိနှင့်ရောမ ထုံးဟောင်းပုံပြင်များတွင် ဗာလကန်ခေါ် မီးနတ်သား တစ်ပါးရှိရာ

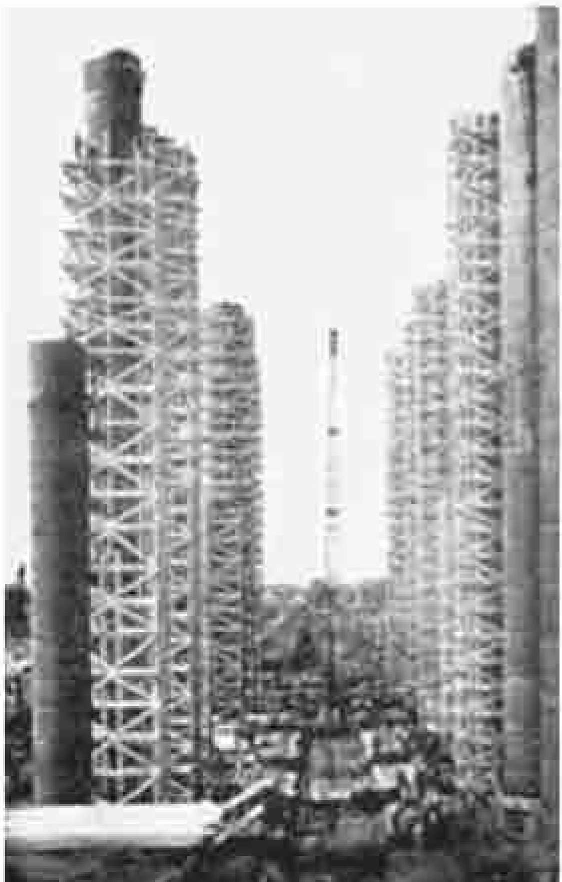

အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ ကမ္ဘာပေါ်၌ အကြီးဆုံး ဓာတ်ချက်ကော်ဖတ် စက်ရုံကြီး

ထိုနတ်သားကို အစွဲပြု၍ ထိုကဲ့သို့ ကော်ဖတ်ကို ကန့်နှင့် ရောပြီး အပဓာတ်ဖြင့်စီမံပေးသည့်နည်းကို ဒွတ်ယီးယားက ဒဇာလကန်နိုက်ဇင်း' ဟု အမည်ပေးခဲ့ လေသည်။ဤနည်းမှာ ကော်ဖတ်သမိုင်းတွင် အရေးအကြီးဆုံးသော တွေ့ရှိမှု ကြီးပင် ဖြစ်တော့၏။ ဤနည်းကိုသာ မတွေ့ရှိသေးပါက မရေ တွက်နိုင်အောင်ပေါများသော ယခုခေတ်သုံး ကော်ဖတ်နှင့် ပြုလုပ်ရသည့် ပစ္စည်းများလည်း ပေါ်ပေါက်နိုင်ဦးမည် မဟုတ်ချေ။ ဤနည်းတွင် ကန့်အပြင် အခြားပစ္စည်းများကို လိုသလိုရောစပ်ပေးနိုင်ပေသည်။ သို့သော် ကန့်မှာ အဓိက လိုအပ်သော ပစ္စည်းဖြစ်၍ ပြုလုပ်ရရှိသော ပစ္စည်းအမျိုးမျိုး၏ ဂုဏ်တို့သည် ရောစပ် ထားသောကန့် အနည်းအများပေါ်တွင် တည်ရှိပေသည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာ အရပ်ရပ်မှာပင် ကော်ဖတ်ဖြင့် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း အမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်လျက်ရှိရာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တစ်ခုတည်းမှ တစ်ကမ္ဘာလုံးမှ ထွက်သောပစ္စည်းများအနက် ၄ ပုံ ၃ ပုံနီးပါး ထွက်သည်ဟု သိရသည်။

ကော်ဖတ်သည် သစ်ပင်၊ နွယ်ပင်များမှ ရသော အစေး တစ်မျိုးဖြစ်၍ ယင်းကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရပ်ဒေသအလိုက် ကြက်ပေါင်စေး ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ကော်ဖတ်စေး ထုတ်ယူ နိုင်သော အပင်မှာ ကမ္ဘာတွင်မျိုးပေါင်း ၁၀၀၀ ကျော်မျှရှိ၍ ကော်ဖတ်စေး အနည်းအကျဉ်းသာထွက်သော အပင်များကို ထည့်သွင်းရေတွက်လျှင် အပင်မျိုးပေါင်း ၁၀၀၀၀ ပင် ကျော်ပေဦးမည်။ သို့သော် ယခုအခါ ကော်ဖတ် စေးကို အများဆုံးထုတ်ယူလျက်ရှိသည့် အပင်မျိုးကား ဟီးဗီးယခေါ် အပင်မျိုးဖြစ်သည်။ ဤအပင်သည် တောင်အမေရိကတိုက်၊ အထူးသဖြင့် ဘရာဇီးနိုင်ငံရှိ အမေဇုန်မြစ်ဝှမ်းဒေသတွင် သဘာဝအလျောက် ပေါက်ရောက်သော အပင်မျိုးဖြစ်၏။ ထိုအပင်မျိုးမှရသော ကော်ဖတ်ကို ရှေးဦးစွာ ဘရာဇီးနိုင်ငံ ပါရာမြို့မှ ရရှိသည့်အတွက် ယနေ့တိုင်အောင် ပါရာကော်ဖတ် ဟုခေါ်တွင်လျက်ရှိသည်။

လက်ဦးတွင် ကော်ဖတ်၏ အသုံးဝင်တန်ဖိုးရှိပုံကို သိလာသည့်အတိုင်း မိမိတို့တိုင်းပြည်မှ ကော်ဖတ်မျိုး နိုင်ငံခြားတိုင်းတစ်ပါးသို့ ရောက်မသွားနိုင်စေရန် ဘရာဇီးနိုင်ငံက အမျိုးမျိုးကြိုးစား၍ နှစ်ပေါင်း အတော်ကြာအောင် ကျပ်တည်းစွာ စောင့်ရှောက် ကာကွယ်သေး၏။ သို့သော် ၁၈၇၅ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ် လူမျိုးတစ်ဦးသည် ဘရာဇီးနိုင်ငံ ကော်ဖတ်တောများမှ ကော်ဖတ်မျိုးစေ့များကို တိတ်တဆိတ်အောင်မြင်စွာ ထုတ်ယူနိုင်ခဲ့လေသည်။ ထိုမျိုးစေ့များကို လန်ဒန်မြို့အနီးရှိကျူးဂါးဒင်ဥယျာဉ်၌ ရှေးဦးစွာ စိုက်ပျိုး၍ ထိုမှတစ်ဆင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ပို့ဆောင်စိုက်ပျိုးလေသည်။ ထိုနောက် မလ္လာယု ကျွန်းဆွယ်၊ ဆုမ

ခေတ်မီစနစ်ဖြင့် ချက်လုပ်ရရှိသော ကော်ဖတ်တုံးများ

ကြား ကျွန်း၊ ဂျားဗါးကျွန်း စသော ကမ္ဘာအရှေ့ပိုင်း ဒေသများတွင်လည်း စိုက်ပျိုးခဲ့ရာ များစွာအောင်မြင်ခဲ့လေသည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှစ်စဉ် ထွက်လျက်ရှိသည့် ကော်ဖတ်အနက် ရာခိုင်နှုန်း ၉၀ခန့်ကိုသီဟိုဠ်ကျွန်း၊ မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်နှင့် ဒတ်ချ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများမှ ရရှိသည်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံနှင့်တကွ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ လိုက်ဗီးရီးယား နိုင်ငံနှင့်ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းတို့မှ ကော်ဖတ်ထွက်သော်လည်း အထက်ပါဒေသများနှင့် စာသော် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်သည်။

ကော်ဖတ်ပင်မှ ရရှိသော အစေးအားလုံးသည် ကော်ဖတ်မဟုတ်ချေ။ နို့ကဲ့သို့ ဖြူသော အရည်ဖြစ်၍ ယင်းကို နို့စေး ဟုခေါ်သည်။ ထိုအရည်ထဲတွင် ကော်ဖတ်သည် သာမန်မျက်စိနှင့်မမြင်နိုင်အောင် သေးငယ်သော အလုံးကလေးများအဖြစ် တွဲလောင်းခိုလျက်ရှိသည်။ ကော်ဖတ်စေးတွင် ကော်ဖတ် အပြင် သကြား၊ ခါတ်ဆား၊ ပရိုတင်း၊ သစ်စေး(ရက်ဇင်)နှင့် ရေတို့လည်း အလိုအလျောက် ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် နို့စေးမှာ သူ့ချည်းသက်သက် အသုံးမဝင်သေးဘဲ ယင်းမှ ကော်ဖတ်ကို နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် သီးခြားခွဲထုတ်ယူရသည်။ များသောအားဖြင့် နို့စေးတွင် အက်ဆီတစ်အက်ဆစ်ကိုရောထည့်ကာ ကော်ဖတ်ကို တစုတည်းခဲ၍ ပေါ်တက်လာစေသော နည်းကို အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်။

အထက်တနေရာတွင် ကော်ဖတ်ကို အပင်အမျိုးမျိုးမှ ရနိုင်ကြောင်းဖော်ပြခဲ့ပြီ။ သို့သော် အခြားအပင်မျိုးမှ

ရသော နို့စေးသည် ဟီးဗီယမျိုးနှင့်စာလျှင် ကော်ဖတ် အပါနည်း၍ အမျိုးလည်း ညံ့ကြသည်။ ဟီးဗီးယမျိုးမှ ရသော နို့စေး၌ ကော်ပတ် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်း ကျော်ကျော် ပါဝင်၍ထိုကော်ဖတ်မှာ ယနေ့အထိကမ္ဘာတွင် မျိုး အသန့်ဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။

ဟီးဗီယမျိုး ဖြစ်သော ကော်ဖတ်ပင်တို့သည် ၇၅ ပေမှ ပေ ၁၀၀ အထိ မြင့်ပြီးလျှင် လုံးပတ် ၁၀ ပေမှ ၁၂ပေအထိ ရှိတတ်သည်။ အပင် ၅ နှစ်သားအရွယ်လောက်သို့ ရောက် သောအခါ ကော်ဖတ်စေးကို ထုတ်ယူနိုင်ပေပြီ။ သို့သော် ထို ကော်ဖတ်စေးမျိုးသည် အများအားဖြင့် ညံ့သေး၍ ထိုထက် အသက်ကြီးလာမှ အကောင်းဆုံး အစေးကို ရရှိတတ်သည်။ ကော်ဖတ်စေး ထုတ်ယူပုံမှာ ပင်စည်တွင် မြေမှ ၄ ပေ ၅ ပေခန့်မြင့်သော နေရာ၌ ဓါး ကောက်ကလေး တမျိုးဖြင့် အခေါက်ကို နို့စေးစီးဆင်းနိုင် အောင် ခပ်စောင်းစောင်း ခြစ်ပေးရ၏။ အချို့က ဗယ်မှ ညာသို့ဖြစ်စေ၊ ညာမှဗယ်သို့ဖြစ်စေ တစ်ကြောင်းတည်းခြစ် ပေး၍ အချို့ကမူ ဗယ်ညာနှစ်ကြောင်းခြစ်ကာ ထိုခြစ် ကြောင်း နှစ်ခုကို အလယ်ရှိ အထက်မှအောက်သို့ ခြစ်ထား သော ခြစ်ကြောင်း၌ လာဆုံ စေသည်။ သို့သော် ခြစ် ကြောင်း တိမ်လွန်းလျှင် အစေးကောင်းစွာ မထွက်ဘဲ နေတတ်၍ နက်လွန်းပြန်ကလည်း နူးညံ့သော အတွင်း သားကို ဒဏ်ဖြစ်စေသည့်အတွက် အပင်သေဆုံးသွားတတ် သဖြင့် ခြစ်ကြောင်းဖေါ်ရာ၌ ကျွမ်းကျင် သူများကိုယ်တိုင် သတိကြီးစွာရှိဖို့ လိုပေသည်။ ခြစ်ကြောင်း အဆုံးတွင် သတ္တုရေတာန်လျှောက် အငယ်စားကလေးကို ပင်စည်၌ ထိုး စိုက်ထား၍ ထိုရေတာန်လျှောက်မှ စီးကျ လာသော နို့စေးကို အောက်ဖက်မှ ခွက်ငယ်ဖြင့် ခံယူရသည်။ အချို့ဒေသတွင် ထိုသို့ စီးကျလာသော နို့စေးခဲ၍ မသွားစေရန် ခွက်ထဲ၌ အမ်မိုးနီးယား၊ ဆိုဒါစသော ဓါတ်ပစ္စည်း အနည်းငယ်ကို ထည့်ပေးထား လေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ ခြစ်ရာတွင် နေ့ဆက် ဖြစ်စေ၊ တစ်နေ့ခြားဖြစ်စေ နံနက်စောစောအချိန်၌ခြစ် ကြောင်း အဟောင်းပေါ်တွင် ထပ်၍ ခြစ်ပေးရသည်။ ထို ကြောင့် ခြစ်ကောင်းများသည် တစ်နေ့ပြီးတစ်နေ့ အောက် ဖက်သို့ တရွေ့ရွေ့ နိမ့်ဆင်း လာသည်။ ခြစ်ကြောင်းများ ရွေ့ဆင်းလာသည်နှင့် အမှု အပေါ်ဖက်ရှိ ခြစ်ပြီးသား နေရာ တွင် နောင်အခါထပ်၍ ခြစ်နိုင်အောင် အသားသစ်သည် တဖြည်းဖြည်း တက်လာပြန်သည်။ အရွယ်ရောက် ပြီးသော ကော်ဖတ်ပင်တစ်ပင်မှ တစ်နှစ်လျှင် နို့စေး ၆ ပေါင်ထက် မနည်း ထွက်တတ်သည်ဟုသိရသည်။

ကော်ဖတ်ခြံ အလုပ်သမားများ နောက်တစ်ဆင့် လုပ် ရသည့် အလုပ်မှာ ခံယူထားသော ခွက်ငယ်များမှ နို့စေး များကို လိုက်လံ သိမ်းဆည်းရခြင်းဖြစ်၏။ ဤနို့စေးများကို ခွက်ကြီး ထဲသို့ ပြောင်းထည့်ရ၍ တစ်နေရာတွင် ဖော်ပြခဲ့ သည့်အတိုင်း အက်ဆီတစ်အက်ဆစ်ကို အချိုးကျထည့် ပေးရ၏။ ထိုအခါ နာရီအနည်းငယ်အတွင်းမှာပင် ကော် ဖတ်သည်ပေါင်းစည်းစုခဲ၍ အပြားလိုက် အပေါ်သို့ပေါ် တက် လာလေသည်။ ဤကော်ဖတ်ပြားများကိုဆယ်၍ ဒလိမ့်များဖြင့် ပြားချပ်သွားအောင်ဖိညှစ်ပေးခြင်း၊ ဆေး ကြောပေးခြင်း၊ နေပူ၊ မီးပူတို့ဖြင့် အခြောက်ခံပေးခြင်း စသောအဆင့်များကို လွန်မြောက်ပြီးသောအခါ ကော် ဖတ်မှာ နိုင်ငံခြားသို့ဖြစ်စေ၊ စက်ရုံကြီးများသို့ဖြစ်စေ ပို့ ဆောင်ရောင်းချရန်အတွက် အသင့်ဖြစ်လေတော့သည်။ နို့စေးမှ ကော်ဖတ်ထုတ်ယူသည့် အခြားနည်းများလည်း ရှိသေးသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကော်ဖတ် အသုံးအများဆုံး လုပ်ငန်း ကား တိုင်ယာနှင့် ကျွတ်လုပ်ငန်းပင်ဖြစ်သည်။ မော်တော် ကားများ ခေတ်မစားသေးမီအချိန်က ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံး တွင် တစ်နှစ်လျှင် ကော်ဖတ်တန်ချိန် ၉၀၀၀၀ ခန့်လောက်ကို သာသုံးစွဲခဲ့ကြ၏။ သို့သော် ယခုအခါ တစ်နှစ်လျှင် တန်ချိန် ပေါင်း သန်းနှင့်ချီ၍ အသုံးပြုလျက်ရှိကြရုံမက တစ်နေ့ တခြား လည်းအသုံးပိုလာဆဲ ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ကော်ဖတ် အထည်ဟောင်းများကိုလည်း ပြန်လည် ပြုပြင်၍ အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဤသို့ အသုံးမပြုပါကလည်း ကျွန်ုပ်တို့ သည် ကော်ဖတ်ကို အသုံးလိုသလောက် ရရှိနိုင်ကြမည် မဟုတ်ချေ။ ကော်ဖတ် အထည် ဟောင်းများကို ပြန်လည် အသုံးပြုသောအခါ ထိုအထည်များတွင်ပါဝင်သော ကန့် နှင့်တကွ အခြားမလိုလားအပ်သည့်ပစ္စည်းများကို ရှေးဦး စွာဖယ်ရှားပစ်ရ၏။ သို့သော် ကော်ဖတ်အစစ် (အသစ်) ကဲ့သို့ကား ကော်ဖတ်ဟောင်းကို နေရာတိုင်း တွင်သုံးရန် မသင့်တော်ပေ။

ကော်ဖတ် အကြောင်းရေးရာတွင် သဘာဝကော်ဖတ်ကို တု၍ ဓါတုဗေဒနည်းဖြင့် လူတို့ချက်လုပ်ကြသော ဓါတ် ချက်ကော်ဖတ် အကြောင်းကို မဖော်ပြလျှင် ပြည့်စုံမည် မဟုတ်ချေ။ ဓါတ်ချက် ကော်ဖတ်များမှာ အမှန်စင်စစ် သဘာဝကော်ဖတ်နှင့် အနီးစပ်ဆုံးတူညီ အသုံးပြုနိုင် အောင် လူတို့ကြံစည်ချက်လုပ်ကြသော ကော်ဖတ်တုများ ပင်ဖြစ်သည်။ ကော်ဖတ်တုများကို ကြံစည်ချက်လုပ် ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ ကမ္ဘာစစ်ကြီးများအတွင်း သဘာဝကော်ဖတ် ထွက်သော နိုင်ငံများနှင့် အဆက်ပြတ် ရသည့်အတွက်ပင် ဖြစ်၏။

ပထမ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဂျာမန်နိုင်ငံတွင် ဗျူနာဟု ခေါ်သော ကော်ဖတ်တုများကို စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့ကြ သည်။ ဗျူနာကော်ဖတ်တုတွင် အခြေခံ ဓါတ်ပစ္စည်းများမှာ ဗျူတာဒိုင်အင်း ဖြစ်၏။ ယင်းကို ဂျာမန်တို့သည် ထုံး

ကျောက်နှင့် ကျောက်မီးသွေးကို ပေါင်းစပ် ပေးပြီးနောက် အဆင့်ဆင့်ထုတ်ယူကြရ၏။ ယခုအခါ၌မူ အယ်လကိုဟော သို့မဟုတ် ရေနံမှလည်း ထုတ်ယူလျက် ရှိကြသည်။ သို့သော် ဗျူတာ ဒိုင်အင်းတစ်ခုတည်းမှ ချက်လုပ်ရရှိသော ကော်ဖတ်မှာကျေနပ်လောက်အောင်မကောင်းမွန်သေးပေ။ ဗျူတာဒိုင်အင်းတွင် အက်သဲဗင်ဇင်းမှရရှိနိုင်သော စတိုင်ရင်းခေါ် ဓာတ်ပစ္စည်းကို ထပ်မံပေါင်းစပ်ပေးမှ ယခင်ကထက် ကောင်းသော ကော်ဖတ် တုမျိုးကို ရလာသည်။ သို့ရာတွင် ဤ ဓါတ်ပစ္စည်းနှစ်ခု ပေါင်းစပ်ဓာတ်ပြောင်းကာ ကော်ဖတ်တု ဖြစ်လာစေရန် အခြားကက်တလစ်(ဓာတ်ကူ) တစ်ခုကိုလည်း ထည့်ပေးရသေး၏ ထိုသို့ ထည့်ပေးရသော ကက်တလစ်ကိုမူ ဂျာမန်တို့က လျှို့ဝှက်ထားခဲ့ကြ၏။ ယခုသော် ဆိုဒီယမ်ကို ကက်တလစ် အဖြစ်နှင့် အသုံးပြုနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရပေပြီ။

ဗျူတာဒိုင်အင်းနှင့် စတိုင်ရင်း တို့ပေါင်းစပ်မှုမှ ရရှိသော ကော်ဖတ်တုကို ဗျူနာ–အက် (စ) ဟုခေါ်၏။ ဗျူတာဒိုင်အင်းကို စတိုင်ရင်း အစား အကရီလို နိုက်ထရီးနှင့် ပေါင်းစပ်ပေးခြင်းဖြင့်ရရှိသော ကော်ဖတ်တုမှာမူ ဗျူနာ–အင် ဟုတွင်၍ ဤကော်ဖတ်တု မျိုးကိုလည်း ဂျာမနီနိုင်ငံကပင် လက်ဦး ကြံစည်ခဲ့လေသည်။

ပထမကမ္ဘာစစ်ပြီးသွားသောအခါ သဘာဝကော်ဖတ်များကို ပြန်လည် ရရှိကြသဖြင့်ကော်ဖတ်တုချက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းမှာ ကုန်ကျသည့်စရိတ်နှင့် မမျှသည့်အတွက် တိမ်မြှုပ် ကွယ်ပျောက်သလောက် ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ကော်ဖတ်အကြီးအကျယ်ထွက်ရာ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများ ဂျပန်လက်သို့ကျရောက်နေသည့် အချိန်မှစ၍ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဗျူနာကော်ဖတ်ချက်နည်းကို မှတည်၍ ကော်ဖတ်တု ချက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများပြန်လည် ထွန်းကား လာပြန်သည်။

ဗျူနာ ကော်ဖတ်များအပြင် နီယိုပရင်းကော်ဖတ်၊ လစ်ဇာတီကော်ဖတ်၊ ဗျူတဲကော်ဖတ်၊ သိုင်အိုကောကော်ဖတ် စသော အခြားဓါတ်ချက်ကော်ဖတ်များလည်း အမျိုးမျိုး ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာခဲ့၏။ ဤကော်ဖတ်တုများသည် တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး ဂုဏ်သတ္တိချင်း မတူသည့်အတွက် ဂုဏ်သတ္တိအလိုက် သင့်တော်သလို အသုံးချရ ပေသည်။ သဘာဝကော်ဖတ်ကိုမူ မည်သည့် ကော်ဖတ်တုမျိုးမှ နေရာတိုင်းတွင်မမီနိုင်ချေ။ သို့သော် အချို့နေရာတွင် အချို့သောကော်ဖတ်တုက သဘာဝ ကော်ဖတ်ထက်သာသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏။

ကော်ဖတ်တု လုပ်ငန်း၏ အနာဂတ်အရေးမှာ ကုန်ကျမည့် စရိတ်ပေါ်တွင်တည်လျက်ရှိရာ ဤကိစ္စ၌ကျွမ်းကျင်သူ ပါရဂူများကပင် ကော်ဖတ်တုကို သဘာဝကော်ဖတ်ကဲ့သို့ စရိတ်အကုန်အကျ သက်သာစွာနှင့်ချက်လုပ်နိုင်ရမည်ဟု ယုံကြည်လျက် ရှိကြသည်။ အားလုံးကို ခြုံကြည့်လျှင်ကော်ဖတ်တု ချက်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းသည် နောင်အခါ အလွန်ကြီးကျယ်သောလုပ်ငန်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရာ အကြောင်းများစွာ ရှိပေသည်။

ကော်မှုန့် ။ ။ကော်မှုန့် (ကစီ) သည် ဆန်၊ ပဲ၊ ပြောင်းဖူး၊ ဂျုံ၊ အာလူး၊ မုန့်လာဥဝါနှင့် အခြားသစ်ဥသစ်ဖု သစ်မြစ်များမှ အများဆုံး ထုတ်ယူရရှိနိုင်၍ လုပ်ငန်း၌လည်းကောင်း၊ စားရေး၌လည်းကောင်း အသုံးဝင်သည်။ အရောင်မှာ ဖြူဆွတ်ဆွတ်ရှိ၍ အမှုန့်ကလေးများမှာ မွမွကလေးဖြစ်သည်။ လေထိသော်လည်း အရောင်မပျက်ဘဲ စားကြည့်လျှင်လည်း မည်သည့် အရသာမျှမရှိချေ။ ကော်မှုန့် ကို အင်္ဂလိပ်လို ဒစတာ့ဟုခေါ်၍ ယင်း၏ဓါတုသင်္ကေတမှာ $C_6H_{10}O_5$ ဖြစ်သည်။

အာလူး၌ ကော်မှုန့် ၅ ပုံ ၁ ပုံပါ၍ ဂျုံ အမျိုးမျိုးနှင့် ပြောင်းဖူးတို့တွင် ၃ပုံ ၂ ပုံပါပြီးလျှင် ဆန်တွင် ၁၀ ပုံ ၉ ပုံခန့် ပါ၏။ ကော်မှုန့်ကို သာမန်မျက်စိဖြင့် ကြည့်လျှင် ဖြူစင်ပြောင်လက်သော အမှုန့်ကလေးများချည်းဖြစ်သော်လည်း၊ မှန်ဘီလူးဖြင့် ခွဲခြားကြည့်လျှင်မူ ပြုလုပ် သောအသီးအနှံ သစ်ဥသစ်ဖုအလိုက် ပုံပန်းသဏ္ဌာန်မှာ တစ်မျိုးစီ ဖြစ်လျက် ဆန်မှပြုလုပ်သော ကော်မှုန့်၏ ပုံပန်းသဏ္ဌာန်မှာ တစ်မျိုးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ကော်မှုန့်ကို အထည်ရက်လုပ်မည့် ချည်မျှင်များကို အစာတင်ရန် အသုံးချကြသည်။ အထည်အလိပ်များ အဆင်ရိုက်နှိပ်ရာ၌ ပြောင်လက်ချောမွေ့စေရန် ကော်တင်သည့်အခါတွင်လည်း အသုံးချလေသည်၊ အဝတ်အထည်များကို လျှော်ဖွပ်ပြီးနောက် ကော်တင်ခြင်း၊ ကြွေရောင်တိုက်ခြင်းများပြုကြရသဖြင့် ခဝါလုပ်ငန်း၌လည်း ကော်မှုန့်မှာ အသုံးကျပေသည်။ ကော်မှုန့်ဖြင့် ချိုချဉ်စားဖွယ် အမျိုးမျိုးကိုလည်း ပြုလုပ်နိုင်ရာ ဂျုံမှုန့်၊ ဆန်မှုန့်၊ သာဂူမှုန့်၊ အာဒါလွတ်မှုန့်တို့ကို ထိုစားသောက်ဖွယ်ရာများပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးများကြလေသည်။

ကော်မှုန့်ကို ရေနွေးနှင့်ဖျော်မှသာလျှင် အရည်ပျော်၍ ပျစ်ချွဲချွဲအရည်များရသည်။ ကော်မှုန့်၌ ကာဗွန်ဟိုက်ဒရိုဂျင်နှင့် အောက်ဆီဂျင်ဒြပ်စင်များ ပါရှိသဖြင့် ကော်မှုန့်ပါသော အစားအစာများသည် ကာဗိုဟိုက်ဒရိတ်ဓာတ် ဖြစ်စေသည်။

ကော်မှုန့် လုပ်ငန်းကြီးများကို အသီးအနှံ၊ သစ်ဥသစ်ဖု ရရှိရာဒေသအလိုက်ပြုလုပ်ကြသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ပြောင်းဖူးမှလည်းကောင်း၊ အင်္ဂလန်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီနိုင်ငံတို့တွင် ဆန်မှလည်းကောင်း၊ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစု၊ ဖော်ညီကျွန်းတို့တွင် ကန်စွန်းဥ၊ ပီလောပီနံဥများမှလည်းကောင်း ကော်မှုန့်ပြုလုပ်ကြသည်။

ထိုသို့ တိုင်းပြည်ဒေသအလိုက် ကောင်းနိုးရာရာ တီထွင် ပြုပြင်လုပ်ကိုင်ကြသော်လည်း အခြေခံနည်းများမှာတူကြ သည်ကများသည်။ သစ်ဥသစ်ဖုသစ်မြစ်များမှ ကော် မှုန့်ပြုလုပ်ပုံမှာ အကျဉ်းအားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ပထမတွင် ကော်မှုန့် ပါရှိသော သစ်ဥ သစ်ဖု သစ်မြစ် များကို ကျောက်ခဲ၊ သလဲ၊ မြေကြီး စသည့် အမှိုက် များမှ စင်ကြယ်စေရန် ဆေးကြောပေးသောစက်သို့ ပို့ရသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ကြေအောင်ချေမှု ခွဲစိတ်ပေးသောစက်သို့ ပို့ရ ပြန်သည်။ ကြေမွပျော့အိနေပြီးသော သစ်ဥသစ်ဖု သစ်မြစ်များကို အမျှင်များ အမှိုက်များမှ သန့်စင်အောင် အထပ်ထပ် စစ်ချပြီးလျှင် ကော်အနှစ်ကဲ့သို့ ဖြစ်လာသော အရာများမှ ရေကိုထုတ်ပစ်ပြီးနောက် နေလှန်းပေးသော အခါ ကော်မှုန့် ဖြစ်လာသည်။

ပိုလန် အမျိုးသားခေါင်းဆောင် ဗိုလ်ချုပ် ကော်ရှုစကို

ဆန်နှင့်ပြောင်းကော်မှုန့် ပြုလုပ်ပုံမှာ အနည်းငယ် ကွဲပြားသည်။ ဆန်နှင့် ပြောင်းတို့ကို ၄၈ နာရီခန့် ရေစိမ်၍ ကြိတ်ပြီးလျှင် ဆန်ခါနှင့်စစ်၍ ရေဆေးရသည်။ ထိုနောက် အရောင် ဖြူစင်အောင်ချွတ်ပြီးလျှင်ရေကုန်အောင်ထုတ် ယူ၍ အခြောက်လှန်းရသည်။

ကော်မှုန့်သည် အသုံးများသော ပစ္စည်းတစ်မျိုးဖြစ်သည့် အတိုင်း စက်ရုံကြီးများ၌ အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်ပြီးလျှင် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ တင်ပို့ချကြရသည်။

ကော်ရှုစကို တီ (ခရစ် ၁၇၄၆–၁၈၁၇) ။ ။ကော်ရှုစကိုသည် ပိုးလူမျိုး မျိုးချစ်စစ်ဗိုလ်တစ်ယောက်ဖြစ်၍ ၁၇၄၆ခု ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် လစ်သွေးနီးယား ပြည်နယ်၌ ဖွားမြင်သည်။ သူ၏ဖခင်မှာ တရားရုံးတော်အရာရှိ တစ်ဦး ဖြစ်၏။ လူလားမြောက်သောအခါ ပိုလန်စစ်တပ်တွင် ဝင် ရောက်အမှုထမ်းသည်။ သူသည် အမြောက်တပ်ဗိုလ်ကြီး အဖြစ်အမှုထမ်းလျက်ရှိစဉ် အချစ်ကိစ္စကြောင့် စိတ်မချမ်း မြေ့ဖွယ်ရာ အဖြစ် တစ်ခုနှင့် တွေ့ကြုံရသဖြင့် ၁၇၇၇ခုနှစ်၌ အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာသွားလေသည်။ ထိုအချိန်၌ အမေရိကန် လွတ်လပ်ရေးစစ်ပွဲ ဖြစ်ပွား လျက်ရှိရာ ကော် ရှုစကိုသည် အင်ဂျင်နီယာအဖြစ် ပါဝင်အမှုထမ်းခဲ့၍ မကြာမီ ဗိုလ်ချုပ်ဝါရှင်တန်၏ စစ်ရေးလက်ထောက် ဖြစ်လာလေသည်။

၁၇၈၄ ခုနှစ်တွင် ပိုလန်နိုင်ငံသို့ ပြန်သွား၍ ၅ နှစ်ခန့် ကြာသော် အသစ်ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းထားသော ပိုလန်စစ်တပ် တွင်ဗိုလ်ချုပ်အဆင့်အတန်း၌ ခန့်ထားခြင်းခံရသည်။ ပိုလန် နိုင်ငံကို ၁၇၉၃ ခုနှစ်၌ ရုရှ၊ ပရပ်ရှားနှင့် ဩစတြီး ယားတို့ ဒုတိယအကြိမ် ခွဲဝေခြင်းမပြုမီက ပိုလန်သို့ဝင် ရောက် တိုက်ခိုက်လာသော ရုရှတို့ကို ကော်ရှုစကိုသည် ခွပ်ခွပ်ညှံညှံခုခံတိုက် ခိုက်ခဲ့၏။ ၁၇၉၄ ခုနှစ်၌ ပိုလန်တစ်နိုင်ငံ လုံး ရုရှကို ပုန်ကန်တော်လှန်ကြသောအခါ အမျိုးသား အာဏာရှင် ခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာသည်။ ရုရှနှင့် ပရပ်ရှင်း စစ်တပ်များက ဝါဆောမြို့ကို ဝိုင်းရံတိုက်ခိုက်ကြသော အခါ ထိရောက်စွာ ခုခံကာကွယ် နိုင်ခဲ့သော်လည်း နောက် ဆုံး၌ အားချင်းမမျှ၍ အရေးနိမ့်သဖြင့် လွတ်လပ်ရေးအတွက် သူ၏ ကြိုးပမ်းသမျှသည် အချည်းနှီး ဖြစ်ရလေသည်။

မေဆီဂျိုးဝစ် တိုက်ပွဲ၌ ပိုးလူမျိုးတို့အရေးရှုံးနိမ့်ခဲ့၍ ကော်ရှုစကိုသည် ဒဏ်ရာရရှိကာ အဖမ်းခံရ၏။ သို့သော် ၁၇၉၆ ခုနှစ်တွင် လွတ်လာသည်။ သူသည် အမေရိကန်၊ ပြင်သစ်နှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံများသို့ လှည့်လည်ခဲ့၏။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသို့ ၁၇၉၇ ခုနှစ်တွင် ရောက်ရှိခဲ့စဉ်က ကွန်ဂရက် လွှတ်တော်က အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေးစစ်ပွဲတွင် အမှု ထမ်းခဲ့သည်ကို ကျေးဇူးသိသောအားဖြင့် အိုဟိုင်းအိုပြည် နယ်တွင် မြေတစ်ကွက်ပေးခဲ့သည်။ ထိုနောက် ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံသို့ သွားရောက် နေထိုင်ခဲ့ရာ ၁၈၁၇ ခု အောက်တို ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် မြင်းပေါ်မှ လိမ့်ကျသော ဒဏ်ရာဖြင့် ကွယ်လွန်လေသည်။

ကော်လိုရားဒိုးပြည်နယ် ။ ။ကော်လိုရားဒိုး ပြည်နယ်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အနောက်ပိုင်းရှိ တောင် တန်းဒေသ ပြည်နယ် ဖြစ်သည်။ ထိုပြည်နယ်၏ အရှေ့ပိုင်း မှာ မြေပြန့်လွင်ပြင်များဖြစ်၍ အနောက်ပိုင်းတွင် အလွန် မြင့်မားသော ရော့ကီးတောင်တန်းကြီး တည်ရှိသည်။

ကော်လိုရားဒိုးပြည်နယ် 'နတ်ဥယျာဉ်' အတွင်းမှ ဆန်းကျယ်လှပ
သော 'ဗေဗယ်တာဝါ' ခေါ် သဘာဝကျောက်ဆောင်

ထို တောင်တန်းတွင် ပေပေါင်း ၁၄၀၀၀ ကျော်မြင့်သော တောင်ထိပ်ပေါင်း များစွာရှိ၏။ အကြီးဆုံးသော မြစ်မှာ ကော်လိုရားဒိုးမြစ်ဖြစ်၍ ရော့ကီးတောင်တန်း၌ မြစ်ဖျား ခံပြီးလျှင် အနောက်တောင်ဘက်တွင် ရှိသော အယ်ရီဇိုးနား ပြည်နယ်တွင်းသို့ စီးဝင်လေသည်။ ထိုမြစ်နှင့်တကွ ပြည်နယ်အတွင်းရှိ အားလုံးသော မြစ်များသည် ကျဉ်းမြောင်း နက်စောက်သော ကင်ညွန့်ချောက်များကို ဖြတ်သန်း စီးဆင်း ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုမြစ်များ သည်ရေစီးသန်သည့် ပြင် ကျောက်စွန်းကျောက်ဆောင် ပေါများခြင်းကြောင့် ရေကြောင်း သွားလာရန်အတွက် အသုံးမဝင်ချေ။ ထိုကင်ညွန့်ချောက်များမှာ အလွန်လှပသောတောတောင်ရှုမျှော်ခင်းများ ဖြစ်သဖြင့်ကမ္ဘာတွင်ထင်ရှား ကျော်ကြားလေသည်။ ကော်လိုရားဒိုး ပြည်နယ်တွင် ကျောက်မီးသွေး၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ သံ၊ ခဲ၊ တန်စတင်နှင့် ကြေးနီတို့ကို တွင်ကျယ်စွာ တူးဖေါ်လုပ်ကိုင်ကြ၏။ မြေပြန့်ပိုင်းတွင် လယ်ယာလုပ်ငန်းကို အဓိကထား၍ လုပ်ကိုင်ကြလျက် သကြားမုန်လာကို အမြောက်အမြားစိုက်ပျိုးကြသည်။ သစ်တော များမှလည်း သစ်ကောင်း အမြောက်အမြား ရရှိ၏။

ဒင်ဗာမြို့မှာ မြို့တော် ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၄၁၅၇၈၆ယောက်မျှ ရှိ၏။ မီးရထားလမ်းဆုံရာမြို့ဖြစ်သည့်အလျောက် ကော်လိုရားဒိုးပြည်နယ်အတွက် ကုန်စည်စုဆောင်းဖြန့်ဖြူးရာ အချက်အခြာ ဖြစ်လေသည်။ ထိုပြင် ပြည်နယ်အတွင်း၌ ရှိသည့် သဘာဝ အလှစခန်းများဖြစ်သော ရော့ကီးတောင်၊ နေရှင်နယ်ပတ်၊ ရှိုင်ယယ်ဂေါ့ ချောက်၊ ပိုက်စပီတောင်ထိပ်၊ အက်ဗန်းတောင်ထိပ်နှင့် နတ်ဥယျာဉ်တို့သို့ သွားရောက် ကြည့်ရှု လိုသော ခရီးသည်များအတွက် (အထောက်) စခန်းမြို့ လည်းဖြစ်သည်။ ရှိုင်ယယ်ဂေါ့ ချောက်ကိုဖြတ်၍ ဆောက်လုပ်ထားသော ကြိုးတန်တားမှာ ကမ္ဘာတွင် အမြင့်ဆုံးသောကြိုးတံတား တစ်ခုဖြစ်၏။ ပိုက်စပီတောင်ထိပ်မှာပေပေါင်း ၁၄၁၁၀ မျှမြင့်၍ ထိုတောင်ထိပ်သို့အရောက် ခွေးသွားစိပ်မီးရထားလမ်းဖောက်လုပ်ထားသည်ကို အံ့ဩဖွယ်ရာ တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ အက်ဗန်းတောင်ထိပ်မှာ ပေပေါင်း ၁၄၂၆၀ မျှ မြင့်၏။ ထို တောင်ထိပ်၌ ဒင်ဗာတက္ကသိုလ်၏ ကော့စမစ်ရောင် ခြည် လက်တွေ့ စမ်းခန်း၊ တည်ရှိရာ ကမ္ဘာတွင် အမြင့်ဆုံး သောလက်တွေ့စမ်းခန်း ဖြစ်သည်။ ထိုတောင်ထိပ်သို့ မော်တော်ကားဖြင့် သွားရောက် နိုင်အောင် လမ်းဖေါက်လုပ်ထား၏။ နတ် ဥယျာဉ်ခေါ် 'ဂါးဒင်း– အော့– ဂေါ့' တွင် အနီရောင်ပေါက်နေသော သဲကျောက် တို့သည် လေ၊ ရေတို့၏ တိုက်စားမှုကြောင့် လှပသောသဘာဝပုံအမျိုးမျိုး ဖြစ်ကြလေသည်။ ထိုသို့ လူမပြုမပြင်ဘဲ သဘာဝအလျောက် အဆန်းတကြယ်များဖြစ်နေသဖြင့် 'နတ်ဥယျာဉ်' ဟု ခေါ်တွင်ဟန်တူသည်။ ကော်လိုရားဒိုပြည်နယ် ၏ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်း မိုင်ပေါင်း ၁၀၄၂၄၇ ဖြစ်၍ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၁၃၂၅၀၈၉ ယောက်မျှရှိသည်။

ကော်လံဗိုင်းပင် ။ ။ကော်လံဗိုင်းပန်း မျိုးကား ဥယျာဉ်တွင် အလှစိုက်ပန်းများ ဖြစ်သည်။ ရုက္ခဗေဒ အမည်ဖြင့် ဒအက်ကွီလီးဂျီးယား ဗါလဂါရစ်' ဟုခေါ်သည်။ ထိုအပင်မှာ ဇတ်တားကပ် အမျိုးအနွယ်ဝင် ဖြစ်သည်။ အမေရိကတိုက်၊ ဥရောပတိုက်နှင့် အာရှတိုက်များတွင် တွေ့ရသည်။ အပွင့်များမှာမျိုးကိုလိုက်၍ အရောင်အမျိုးမျိုး ရှိသ ည်။ သို့ရာတွင် အဖြူနှင့် မရမ်းရောင်ပန်းများမှာ အပေါများဆုံးဖြစ်လေသည်။

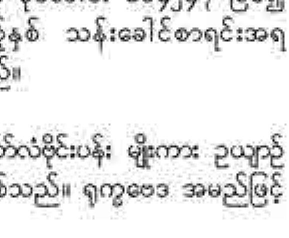

ကော်လံဗိုင်းပန်းပင်

အပွင့်တွင် ပွင့်ဖတ်များ အပြင် အတက် ၅ ခုစီ ရှိသည်။

ထိုအတက်များမှာ ပွင့်ဖတ်များ၏ အရင်းမှ အောက်သို့ ဖားလျားကျလျက်ရှိသည်။

ထိုပန်းကို ဒရောကီးတောင် ကော်လံဗိုင်းပင်' ဟူ၍လည်း ခေါ်သေးသည်။

ကော်လှိုက်။ ။သော်မတ်ဂရေဟမ် အမည်ရှိသော စကော့လူမျိုး ဓာတုဗေဒကဝိတစ်ဦးသည် ပျော်ဝင်ပစ္စည်းတို့၏ ပျံ့နှံ့ပုံကို စုံစမ်းခဲ့ရာ အရည် ၂ မျိုး ၂ စားရှိကြောင်းကို သိရှိခဲ့လေသည်။ ပထမအမျိုးမှာ ဆားရိုးရိုးနှင့် သကြားကဲ့သို့သော ပစ္စည်းတို့၏ ပျော်ဝင်ရည်များ ဖြစ်၏။ ထိုပျော်ဝင်ရည်မျိုးသည် လွယ်လင့်တကူဆားပွင့်၊ သကြားပွင့်ကလေးများဖြစ်စေ နိုင်သည့်ပြင် ရေတွင် ကောင်းစွာ ပျံ့နှံ့လျက် ပျော်ဝင်နေနိုင်သည်။ ထိုပျော်ဝင်ရည်ကို တိရစ္ဆာန်သားရေဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော စည်ဖောင်းတစ်ခုခုတွင်ထည့်၍ ရေထဲ၌ ကြိုးနှင့်ဆွဲထားလျှင် ထိုပျော်ဝင်ရည်သည် စည်ဖေါင်းထဲမှ ရေထဲသို့ ဖောက်ထွက် သွားမည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤသို့သော ပျော်ဝင်ပစ္စည်းမျိုးကို ခရစ္စတဲလှိုက်ဟု ခေါ်၏။ ဒုတိယ အမျိုးမှာ ကြက်ဥ၊ ဘဲဥအကာ (အယ်လဗျူမင်)၊ ကော်၊ ကစီကဲ့သို့သော ပစ္စည်းတို့၏ အရည်များ ဖြစ်သည်။ ထိုအရည်မျိုးမှာ အထက်က ဆားပျော်ဝင်ရည်များကဲ့သို့ အပွင့် (ခရစ္စတယ်) ကလေးများ မဖြစ်စေနိုင်သည့်ပြင် ရေတွင်လည်း ကောင်းစွာပျံ့နှံ့လျက် ပျော်ဝင် မနေနိုင်ကြချေ။ ထိုအရည်ကို စည်ဖောင်းတစ်ခုခုတွင်ထည့်၍ ရေထဲ၌ ကြိုးနှင့် ဆွဲထား လျှင်လည်း ရေထဲသို့ ဖောက်ထွက်၍ မသွားနိုင်ပေ။ ထိုကော်ကဲ့သို့သော ပစ္စည်းမျိုးကို ကော်လှိုက်ဟုခေါ်၏။ ကြက်ဥ၊ ဘဲဥကဲ့သို့သော ဥတို့၏ အကာများ၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏ အသားအရိုးတို့မှ ရသည့် ကော်ရည် ကဲ့သို့သောပစ္စည်းများ၊ ကစီရည်၊ ဆပ်ပြာနှင့် ဆေးဝါးများတွင် အသုံး ပြုသော အီမားရှင်းခေါ်ဆီပျော်ရည်များသည် ကော်လှိုက်များ ဖြစ်ကြသည်။ ကော်ဖတ် သည်လည်း ကော်လှိုက်ပင်ဖြစ်၏။ ကော်လှိုက်စာရင်းဝင်သော ပစ္စည်း များမှာ အမြောက်အမြားရှိပြီး လွှင်လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း သုံးလေးဆယ်မှစ၍ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းတွင် အလွန် အရေးပါအရာရောက်လာခဲ့လေသည်။ ယခုအခါ သိပ္ပံပညာတွင် ကော်လှိုက် ဓာတုဗေဒပညာဟု တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍ ထင်ရှားလျက်ရှိ၏။ ကော်လှိုက် ဓာတုဗေဒသည် များစွာ ခေတ်စားလာခဲ့ရာ၊ အထူးသဖြင့် ကော်ဖတ်လုပ်ငန်းနှင့် ပိုးတုလုပ်ငန်းများတွင် အလွန်ပင်အသုံးဝင်လေသည်။

ကော်လှိုက်ပစ္စည်းများသည် ဆားပျော်ဝင်ရည် တို့ကဲ့သို့ အရည်တွင်ပျံ့နှံ့ပျော်ဝင်နေခြင်းမဟုတ်။ အလွန်သေးငယ်သည့် အမှုန်ကလေးများအဖြစ်ဖြင့် အရည်ထဲတွင် တွဲလောင်း စီးခိုလျက်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆားပျော်ဝင်ရည်ကို စည်ဖောင်း တစ်ခုခုတွင်ထည့်၍ ရေတွင် ကြိုးနှင့်ဆွဲထားသောအခါ ရေထဲသို့ ဖောက်ထွက်သွားနိုင်သော်လည်း၊ ကော်လှိုက်ရည်များမှာ ထိုကဲ့သို့ ဖောက်ထွက် မသွားနိုင်ချေ။ ကော်လှိုက်ရည်ကို အလွန်အားကောင်းသော မိုက္ကရိုစကုပ်နှင့် ကြည့်လျှင် စီးခိုလျက်ရှိသည့် အမှုန်များကို မြင်နိုင်သည်။

ကော်လှိုက်များတွင် အခဲနှင့်အရည် ဟူ၍ ၂ မျိုး ၂စားရှိ၏။ အရည်အဖြစ်နှင့် တည်ရှိသော ကော်လှိုက်ကို ဆော (ရည်)ဟု ခေါ်၍၊ အခဲအဖြစ်နှင့်တည်ရှိသော ကော်လှိုက်ကို ဂျဲ (ခဲ)ဟု ခေါ်၏။ ထို ၂ မျိုးသော ကော်လှိုက်တို့သည် အရည်မှအခဲသို့လည်းကောင်း၊ အခဲမှအရည်သို့လည်းကောင်း အပြန်အလှန် ပြောင်းလဲနိုင်ကြသည်။ ဥဒါဟရဏ်မှာ ဥအကာကဲ့သို့သော ကော်လှိုက်ကို မီးနှင့်ချက်လိုက်သောအခါ ခဲ၍သွား ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

လေထဲတွင်လည်း ကော်လှိုက် ကဲ့သို့သော ပစ္စည်းများရှိကြ၏။ ဥဒါဟရဏ်၊ မြူနှင့် မီးခိုးတို့သည် လေထဲတွင်ရှိသော ကော်လှိုက်များ ဖြစ်ကြ၏။ မြစ်များ ချောင်းများတွင်ရှိသော နုံးများသည်လည်း ကော်လှိုက်ပင် ဖြစ်၏။ သစ်သီးယိုများကိုလည်း ကော်လှိုက် စာရင်းတွင် သွင်းနိုင်သည်။ ဖန်သားထဲ၌ ရွှေမှုန့် ငွေမှုန့်များကို ရောစပ်ထားခြင်းမှာလည်း ကော်လှိုက်တစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။

ကောဏာဂုံမြတ်စွာဘုရား ။ ။ကောဏာဂုံ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာအတွင်း ပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးဘုရား ၄ ဆူအနက် ဒုတိယ မြောက် ပွင့်တော်မူသော ဘုရားရှင် ဖြစ်သည်။

သောဘဝတီပြည် ယညဒတ္တပုဏ္ဏားနှင့် ဥတ္တရာပုဏ္ဏေးမတို့၏ သားတော်ဖြစ်၏။ အရွယ်ရောက်သော် သင့်မြတ်သောသတို့သမီးနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြား၏။ သားတော်တစ်ပါးကို ဖွားမြင်ပြီးနောက် လောကီစည်းစိမ်ကို စွန့်ပယ်ကာ တောထွက်တော်မူသည်။ ၆ လကြာမျှ ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်တော်မူပြီးနောက် ရေသဖန်း ဗောဓိပင်ရင်း ဝယ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုရ၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူသည်။ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အဂ္ဂသာဝကတပည့် ၂ ပါးမှာ ရှင်ဘိယောသနှင့် ရှင်ဥတ္တရော ဖြစ်သည်။ အဂ္ဂသာဝိကာမ တပည့်မ ၂ ပါးမှာ ဥတ္တရာနှင့် သမုဒ္ဒါ ဖြစ်သည်။

ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ ဉာဏ်တော် အမြင့်သည် အတောင် ၃၀ ဖြစ်၏။ သက်တော် အနှစ် ၂၄၀၀၀ ရှည်တော်မူ၍ ပဗ္ဗတာရုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူသည်။

ကောတက်အိပ် (ခရစ် ၁၄၈၅–၁၅၄၇)။ ။ကမ္ဘာသစ်

မက္ကဆီကိုနိုင်ငံကို ဦးစွာသိမ်းပိုက်ခဲ့သူ ဟာနန်ဒိုကောတက်

ဟုခေါ်ကြသော အမေရိကတိုက်ကို ကိုလံဗပ်တွေ့ပြီးသည့်နောက် မက္ကဆီကိုနိုင်ငံသို့ ပထမ ဆုံးစွန့်စား သွားရောက်၍ တိုက်ခိုက် သိမ်းယူခဲ့သူကား ဟာနန်ဒိုကောတက် ဆိုသူ စပိန်လူမျိုးတစ်ယောက်ဖြစ်သည်။

ကောတက်သည် ၁၄၈၅ ခုနှစ်တွင် စပိန်နိုင်ငံ မက်ဒလင်းမြို့၌ဖွားမြင်သည်။ ငယ်စဉ်က ဆာလာလန်းကားတက္ကသိုလ်တွင် ဥပဒေပညာကိုသင်ကြားခဲ့၏။ သို့သော် တစ်ရပ်တကျေးသို့ စွန့်စားသွားရောက်လိုသောစိတ် ပြင်းပြရကား ဥပဒေပညာကို ဆုံးခန်းတိုင်မသင်ဘဲ အိမ်သို့ပြန်သွားခဲ့ပြီးနောက်၊ ၁၅၀၄ ခုနှစ်တွင် ဆနဒိုမင်းဂိုးသို့ ခရီးထွက်ခဲ့သည်။ ဆဒိုမင်းဂိုးတွင် တိုင်းရင်းသားတို့ ပုန်ကန်ထကြရာ၌ ရှပ်ရှပ်ချုံချုံဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခဲ့သောကြောင့်၊ ကျူးဗားကျွန်း စပိန်ဘုရင်ခံက သူ့အားသင်္ဘော ၁၁ စင်းပါဝင်သော သင်္ဘောတပ်တွင် တပ်မှူး အဖြစ် ခန့်ထားပြီးလျှင် မကြာမီကမှတွေ့ရှိ၍ ရွှေငွေပေါများသည်ဟု ကျော်ကြားသော မက္ကဆီကိုသို့ သွားရောက် သိမ်းယူရန် စေလွှတ်လေသည်။ ၁၅၁၈ ခု နိုဝင်ဘာတွင်ခရီးထွက်ခဲ့ရာ ဘုရင်ခံက သူ၏ အမိန့်ကိုချက်ခြင်းရုပ်သိမ်း၍ ကောတက်တို့အား ပြန်လည် ဆင့်ခေါ်သော်လည်း အမိန့်ကိုဖီဆန်လျက် ထွက်ခွာသွားလေသည်။ ၁၅၁၉ ခု မတ်လတွင် မက္ကဆီကို ကမ်းခြေသို့ ဆိုက်ရောက် ခဲ့၏။

ထိုနောက်သူသည် ဗေရာကရုမြို့ကိုတည်ထောင်၍ သူ၏ လူသိုက် ထွက်မပြေးသာအောင် သင်္ဘော ၁၀စင်းကို မီးတင်ရှို့ လိုက်၏။ ကျန်တစ်စင်း ကိုကား စပိန် ဘုရင်ထံသို့ စေလွှတ်၍ သူပြုလုပ်ခဲ့သမျှကို သံတော်ဦးတင်ရန်နှင့်၊ သူ့အား မက္ကဆီကိုကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူခွင့်ပေးဖို့ လျှောက်ထားရန်အတွက် ချန်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ကောတက်ကို ကံချွန် သူတစ်ဦးဟု ဆိုရပေမည်။ အကြောင်းမှာ သင်္ဘောပျက်ပြီးလျှင် မက္ကဆီကို ကမ်းခြေသို့ ရောက်ရှိကာ နှစ်ပေါင်းများစွာ နေထိုင်ခဲ့၍ သူတို့အား ကူညီမည့် စပိန် လူမျိုးတစ်ယောက်ကို တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုသူမှာ မက္ကဆီကန်စကားကို ကောင်းစွာတတ်ကဒမ်းလေသည်။ ထို့ပြင်မကသေး မက္ကဆီကန် လူမျိုးအကြီးအကဲတစ်ယောက်ကလည်း သူ့သမီးကို ကောတက်အား ပေးအပ်လိုက်ရာ ထိုမက္ကဆီကန်မိန်းမပျိုသည် သူ့ကို ချစ်ခင် ကြည်ညို၍ အကူအညီ များစွာပေးလေသည်။

ထို့ပြင် ကောတက်အတွက် စားရက်ကြုံ၍ မှတ်ဆိတ်များ စွဲဘိသည့်အလား၊ မက္ကဆီကန်လူမျိုးတို့ကို အသားဖြူ နတ်သားတစ်ပါး အုပ်စိုးရန်ရောက်လာလိမ့်မည် ဟူသော တံဘောင်နှင့် ကြုံကြိုက်ခဲ့လေသည်။ မက္ကဆီကန် တိုင်းရင်းသားများသည် မျက်နှာဖြူ စပိန်လူမျိုးတို့ ရောက်လာသောအခါ သူတို့၏ နတ်သားထင်မှတ်၍ အားရဝမ်းသာ ကြိုဆိုကြ၏။ တေနော့တီတလန်းမြို့ (ယခုမက္ကဆီကိုမြို့) အနီးသို့ စပိန်တို့ရောက်သောအခါကျမှ သံသယမကောင်း ဖြစ်လာ၍ ရန်စတိုက်ခိုက်ကြလေသည်။ ထိုတိုက်ပွဲတွင် စပိန် တို့ဖက်မှ လက်နက်အင်အားကောင်းသဖြင့် လူ ၅၀၀၀၀ မျှရှိသော တိုင်းရင်းသားများမှာ မရှုမလှအရေးရှုံးနိမ့် သွားလေသည်။ ထိုနောက်၌ကား ထိုမက္ကဆီကန်တို့သည် စပိန်တို့နှင့် ပူးပေါင်းလျက် မက္ကဆီကိုမြို့သို့ လိုက်ပါသွားကြ၏။

မက္ကဆီကိုမြို့၌ ကြီးစိုးနေသော တိုင်းရင်းသား များကား အက်ဇတက်လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ အက်ဇတက်တို့သည် စပိန်တို့ကို လိမ်လည်လှည့်ဖြား၍ အလစ်ဝင်တိုက်ရန် ကြံစည်ခဲ့သေး၏။ သို့ရာတွင် ကောတက်နှင့် အတူပါလာသော မက္ကဆီကန်မိန်းမပျိုက အချိန်မီသတိပေးသဖြင့် သူတို့အကြံ အထမမြောက်ဘဲ အရေးရှုံးနိမ့်ခဲ့လေသည်။

၁၅၁၉ ခု နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် မက္ကဆီကိုမြို့သို့ ဆိုက်ရောက်ကြရာ အက်ဇတက် ဘုရင် မွန်တီဇူးမားက မခုခံဘဲ ကောင်းစွာကြိုဆိုဧည့်ခံသည်။ သို့သော် ကောတက် နှင့်နောက်လိုက်များမှာ စစ်နိုင်သူများဟူ၍ နိုင်လိုမင်းထက် ပြုကျင့်ရကား၊ အက်ဇတက် တို့သည် စပိန်တို့ကို မောင်းထုတ်ရန် ကြံစည်ကြ၏။ ထိုအကြံကို ကောတက် သိသွားပြန်ရာ မွန်တီဇူးမားအား ဖမ်းဆီး၍ အကျယ်ချုပ်ထားပြီးလျှင် ရွှေ၊ ငွေ အမြောက်အမြား တောင်းယူလေ

သည်။ ထိုအတောအတွင်း ကျူးဗားကျွန်းရှိ စပိန်ဘုရင်ခံသည် ကောတက်ကို ဆုံးမရန် စစ်သား ၁၂၀၀ ခန့် လွှတ်လိုက်၏။ ကောတက်သည် ထိုစစ်သားများနှင့် သဘောချင်း ညီသဖြင့် သူ၏စစ်တပ်မှာ လူအင်အား တိုးတက်လာလေသည်။

နောက်မကြာမီ အက်ဇတက်တို့သည် စပိန်တို့ရောသူတို့၏ ဘုရင်ကိုပါ တော်လှန်တိုက်ခိုက်ကြ၏။ ထိုအခါမွန်တီဇူး မားမှာ တိုက်ပွဲအတွင်းကျဆုံး၍ ကောတက်သည် လည်း အားမတန်သဖြင့် ဆုတ်ခွာသွားရလေရာ၊ သူ၏လူ ၃ ပုံ၂ ပုံခန့် ဆုံးရှုံးသွားလေသည်။ သို့ရာတွင် စိတ်အားမလျော့ဘဲ၊ အက်ဇတက်တို့ နှင့် မသင့်မြတ်သော တိုင်းရင်းသားများ အား သိမ်းသွင်း၍ ပြန်လည်တိုက်ခိုက် လေသည်။ အက်ဇတက်တိုက ရွပ်ရွပ်ချွံချွံ ခုခံသော်လည်း အရေးရှုံးနိမ့် သဖြင့် ၁၅၂၁ ခု ဩဂုတ်လ၌ မက္ကဆီကိုမြို့ကို စပိန်တို့ ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ကြသည်။ ထိုနောက် စပိန်ဘုရင်ပဉ္စမချားက ကောတက်အား မက္ကဆီကို ပြည်၏ ဘုရင်ခံနှင့် စစ်ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ် ခန့်ထားလေသည်။

၁၅၂၈ခုနှစ်၌ ကောတက်သည် စပိန်နိုင်ငံသို့ ပြန်သွား၏။ စပိန်နိုင်ငံ၌ သူ့ကိုမနှာလိုသောလူတစ်စုက သူ၏ ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်း ကြံစည်လျက်ရှိရာ ကောတက် ရောက်သွား၍ အကြောင်းစုံရှင်းပြမှ စပိန်ဘုရင်မှာ သူ့အပေါ်၌ သံသယ ရှင်းသွားလေသည်။ သို့ရာတွင် ဘုရင်က သူ့ကို ရှေးကကဲ့သို့ အခွင့်အရေးများစွာ မပေးတော့ချေ။ သူသိမ်းပိုက်ခဲ့သောနယ်ကိုအုပ်ချုပ်ရန် အခြားလူတစ်ယောက်အား ဘုရင်ခံအဖြစ် ခန့်ထား၍၊ သူ့အား သာမန်စစ်ဗိုလ်မှူး ရာထူးနှင့်သာ မက္ကဆီကို ပြည်သို့ ပြန်သွားစေသည်။ ၁၅၃၆ ခုနှစ်တွင် ကောတက်သည် အောက်ပိုင်း ကာလီဖိုးနီးယားကျွန်းဆွယ်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့၏။

သို့သော် မက္ကဆီကို ဘုရင်ခံမှာ ကောတက်လုပ်သမျှကို အမြဲတစေ ကဖျက်ယဖျက်လုပ်နေသဖြင့် ကောတက်မှာ သူနှင့် မသင့်မတင့်ဖြစ်၍ စပိန်နိုင်ငံသို့ ပြန်၍သွားသည်။ စပိန်နိုင်ငံသို့ ရောက်သောအခါ သူ၏ အခွင့်အရေးများကို ဘုရင်ခံတွင် ပြန်လည် အသနား ခံခဲ့သော်လည်း မရတော့ချေ။ ကောတက်သည် ဖွဲသတ္တိကောင်း၍ ကြံရည်ဖန်ရည်ရှိသူ ဖြစ်၏။ တိုင်းရင်းသားများအပေါ်၌ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ ပြုမူဆက်ဆံခဲ့သော်လည်း စပိန်အင်ပိုင်ယာကို တည်ထောင်ခဲ့သူ တစ်ဦးဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် အကျိုးကျေးဇူးများစွာ မခံစားရဘဲ ဆင်းဆင်းရဲရဲနှင့် ဆဲဗီးမြို့ အနီးတွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ကောလူမျိုး။ ။ကောလူမျိုးမှာ လိုလိုမိုဆို အစုဝင်လူမျိုးဖြစ်သည်။ လူဦးရေမှာ ၄၀၀၀၀ နီးပါးမျှရှိ၍ တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်လျက်ရှိသည်။ ကောလူမျိုးများသည် နေထိုင်ရာ အစုအလိုက် အီကော၊ ခကော၊ ကောဟူ၍ အမည်ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ (လိုလိုမိုဆိုလူမျိုး–ရှု)

ထိုလူမျိုးတို့၏ မူရင်းဒေသမှာ ယူနန်နယ်ဖြစ်သည်။ ထိုဒေသမှ မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက်ဆင်းသက်လာ၍ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ကျိုင်းတုံနယ်အရှေ့ဘက်နယ်စပ်ဆီမှ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာဟန်တူသည်။ ယခုအခါတွင် ထိုသူတို့ကို ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း အရှေ့ခွန်ဒေသများတွင် အများဆုံး တွေ့ရ၏။ ယူနန်နယ် တောင်ပိုင်းနှင့် ယိုးဒယား နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းတို့၌လည်း တွေ့ရသည်။

ကောလူမျိုးတို့မှာ များသောအားဖြင့် နတ်ကိုးကွယ်ကြ၏။ ခရစ်ယန်အယူဝါဒီ အနည်းငယ်မျှသာ ရှိသည်။ အယူသည်း၍ ဘိုးဘေးစဉ်ဆက်ကို ရိုသေကိုးကွယ်ကြသူများဖြစ်သည်။

ကချင်တို့ကဲ့သို့ပင် လူရည်သန့် လူတောင့်များဖြစ်ကြသည်။ ရိုးရိုးနှင့်ရှင်းရှင်း နေတတ်ကြသည်။ အမြွှာ၊ ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက်၊ မစွမ်းမသန် မွေးဖွားသော ကလေးများကို ဖျောက်ဖျက် ပစ်လေ့ရှိကြသည်။ ကချင်တောင်များတွင် တွေ့ရှိလေ့ရှိသော ကိုယ်အင်္ဂါချို့တဲ့သူမျိုးကို ကောရွာများတွင် တွေ့ရခဲသည်။

ကောအမျိုးသမီးတို့၏ ခါးဝတ်မှာ အတွန့်အခေါက်များဖြင့် လှပစွာတန်ဆာဆင်ထားသည်။ ဘာသာ ဘာဝ

တိုင်းရင်းအဝတ်အစားဖြင့် ကောအမျိုးသမီးများ

သီဆိုကျူးရင့်၍ ပျော်ရွှင်စွာနေတတ်သည်နှင့်အမျှ လုပ်မှုဆောင်တာများကို အပင်အပန်း မပျင်းမရိ ဆောင်ရွက်သူများ ဖြစ်သည်။ ကောအမျိုးသား တို့မှာ ယောကျ်ားပီသ၍ လွတ်လပ်စွာ နေလိုသူများဖြစ်သည်။

လိုလိုအစုဝင် လီစု၊ လဟူတို့ ကဲ့သို့ပင် ဒူးလေးနှင့် မြားကို သုံးစွဲကြသည်။ အမဲလိုက်ဝါသနာပါ၍ မုဆိုးဘဝတွင် ကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်ကြသည်။ ဦးဘရှင်။

ကျွန်းမာတောင့်တင်းသော ကောလုလင်ပျို ၂ ဦး

ကောလက်ရှေ (ခရစ် ၁၄၆၇–၁၅၁၉) ။ ။ရွှန်ကောလက်သည် စိတ်ထားအလွန်မြင့်မြတ်ဖြူစင်၍ စိန်ပေါ ကျောင်းကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။

ဤသို့ စိန်ပေါ ကျောင်းကြီးကို တည်ထောင်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် ပညာရေးကို အားပေးလိုသူများ ပေါ်ပေါက်လာလေရာ၊ ဆင့်မအက်ဒ္ဒပ်ဘုရင်နှင့် အယ်လစ်ဇဗက် ဘုရင်မကြီးတို့ကိုယ်တိုင် အလားတူ အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါကျောင်းများကို အင်္ဂလန်ပြည် တစ်ဝှန်းလုံး၌ တည်ထောင်ခဲ့ကြ၏။

ကောလက်သည် ၁၄၆၇ ခုနှစ် လောက်တွင် လန်ဒန်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ သူ၏ဖခင် ဆာဟင်နရီ ကောလက်မှာ လန်ဒန်မြို့တော်ဝန် ၂ ကြိမ်တိုင်တိုင် ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ ကောလက်သည် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့ရာ ၁၄၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့၏။ သို့သော် ထိုအချိန်မတိုင်မီကပင် ကောလက်သည် သင်းအုပ်ဆရာ ဖြစ်နေလေပြီ။

ထိုနောက် ကောလက်သည် ဥရောပတိုက်၌ လှည့်လည်လျက် အယူဝါဒဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများကို ဆည်းပူးသည်။ ၁၄၉၆ ခုနှစ်တွင် ဥရောပတိုက်မှ အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြန်ရောက်သည့် အခါ ဘုန်းကြီးအဖြစ် ခံယူပြီးသော် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်၌ စိန်ပေါ၏ဩဝါဒစာများအကြောင်း ဟောပြောလေသည်။ ကောလက်သည် စိန်ပေါအကြောင်းကို ဟောပြောရာ၌ ရှေးကယူဆချက်များကို ပယ်ဖျက်၍ အမြင်သစ်ဖြင့် ဟောပြောခဲ့သည်။ ၁၅၀၅ ခုနှစ်တွင် စိန်ပေါ ကသီဒရယ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး၌ ဂိုဏ်းထောက်အဖြစ် ခန့်ထားခြင်းခံရ၏။

သူသည် တရားဟော အလွန်ကောင်း၍ ဂိုဏ်းတော်တိုးတက်ရာတိုးတက်ကြောင်းအတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို လိုလားလေသည်။ ထိုပြင် ဘုန်းကြီးတို့၏ အကျင့်စာရိတ္တများ မဖွယ်ရာမလျောက်ပတ်သည်တို့ကို မထောက်မညှာဘဲ ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ ထုတ်ဖော်ပြောရဲသည်။ တစ်ကြိမ်တွင် ဂိုဏ်းချုပ်များနှင့်ဘုန်းကြီးများ စုံညီစွာတက်ရောက်သောစည်းဝေးပွဲတစ်ခု၌ ကောလက်က သာသနာ့ဝန်ထမ်းတို့ သည် ဂုဏ်ပကာသနတို့ကို မက်မောကြသည့်အတွက် ဂိုဏ်းတော်တွင် ချွတ်ယွင်းချက်များ ပေါ်ပေါက်ရလေသည်ဟု ရဲဝံ့စွာ ပြောဆိုခဲ့သည်။ ကောလက်သည် စိတ်အားထက်သန်သော ဇရင်ကျိုဂိုဏ်းဝင် တစ်ဦးဖြစ်သည့်ပြင် ပညာရေးနှင့် ဂိုဏ်းအတွင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး များအတွက် ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ထင်ရှားသော ဒတ်ချလူမျိုးပညာရှိ အီရက်ဇမပ်သည် ရွှန်ကောလက်ကို အလွန်ကြည်ညို လေးစားလေသည်။

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားကြီး ရွှန်ကောလက်သည် ၁၅၁၉ ခု စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်။

ကောလင်းမြို့ ။ ။ကောလင်းမြို့သည် အထက်မြန်မာပြည် ကသာခရိုင်အတွင်း ကောလင်းနယ်ပိုင် ရုံးစိုက်ရာမြို့ဖြစ်၏။ ကောလင်းမြို့မှာ ထီးချိုင့်မြို့ အနောက်ဘက် မိုင် ၄၀ ကွာတွင် မန္တလေး–မြစ်ကြီးနား မီးရထားလမ်းပေါ်၌ ရှိသည်။ မြေပြန့်ပေါ်၌ တည်ရှိသော်လည်း ပတ်ပတ်လည်၌ တောင်များ ဝန်းရံလျက်ရှိ၏။ ကောလင်းမြို့ သည် ၂၁၇ ဧက ကျယ်ဝန်း၍ ၁၉၅၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၃၇၃၅ ယောက်ခန့် ရှိသည်။ မြို့တစ်ဝိုက်တွင် ကျယ်ပြန့်သော စပါးလယ်ကွင်းများကို ကောလင်းကွင်းဟု ခေါ်ကြသည်။

ကောလင်းမြို့နယ်ကို ရှေး မြန်မာမင်းများလက်ထက်က မြို့ဝန်များခန့်ထား၍ အုပ်ချုပ်စေသည်။ မြို့ဟောင်း နေရာမှာ ယခုကောလင်းမြို့၏ အနောက်ဘက် တစ်မိုင်ခန့်ဝေးကွာသော ရွာမ ပင်ဖြစ်သည်။ ယခုကောလင်းမြို့မှာ တောင်အင်း နှင့် မြောက်အင်းခေါ် ရွာ ၂ ရွာကို စုပေါင်း၍ တည်ခဲ့သော မြို့ဖြစ်သည်။

ကောလင်းဝု စီ(ခရစ် ၁၇၅၀–၁၈၁၀) ။ ။ဗြိတိသျှ ရေကြောင်းဗိုလ်ချုပ်ကြီး လော့ကပ်သဗတ်ကောလင်းဝုသည် ၁၇၅၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်ပြည် နျူးကာဆဲ–အပွန်–တိုင်းမြို့၌ဖွားမြင်သည်။ ငယ်စဉ်က သဒ္ဒါကျောင်းတွင် ပညာသင်ခဲ့၍ အသက် ၁၁ နှစ်အရွယ်တွင် ရေတပ်သို့ ဝင်ခဲ့ပြီးနောက် အစ်ကိုဝမ်းကွဲတော်သူ ရေကြောင်းဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦး၏ အစောင့်အရှောက်ဖြင့် ရေကြောင်းခရီးထွက်ခဲ့သည်။ အသက် ၂၄ နှစ်တွင် မြောက်အမေရိကတိုက် ရေတပ်စခန်းတစ်ခု၌ ဆက်လက် အမှုထမ်းခဲ့၍ ဗန်းကားတောင်ကုန်းတိုက်ပွဲတွင် ပါဝင် တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ သူ၏ထူးချွန်မှုကြောင့် ဗိုလ်အဆင့်အတန်းကို ရရှိလေသည်။

၁၇၈၁ ခုနှစ်တွင် ရေကြောင်းဗိုလ်ချုပ်တစ်ဦး၏ မြေးနှင့် လက်ထပ်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် မြေထဲပင်လယ် ရေတပ်စခန်းသို့ ထွက်ရလေသည်။ ရေကြောင်းဆိုင်ရာတွင် နှလုံးရည် လက်ရုံး ရည်နှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်၍၊ သူပါဝင် တိုက်ခိုက်သော တိုက်ပွဲတိုင်းတွင် ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၇၉၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁ ရက် ရေကြောင်း တိုက်ပွဲ နှင့် ၁၇၉၇ ခုနှစ် စိန့်ဗင်းဆင့် ရေကြောင်းတိုက်ပွဲများတွင် ရှုပ်ရှုပ်ချွံချွံ ပါဝင်တိုက်ခိုက်သည်။ ၁၇၉၉ ခုနှစ်တွင် ရေကြောင်းဗိုလ်ချုပ် ဖြစ်လာ၏။

၁၈၀၃ ခုနှစ်တွင် စစ်တစ်ဖန် ပြန်ဖြစ်၍ ကောလင်းဝုသည် အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားကြီး၌ ဗရက်မြို့ကို ရေကြောင်း ပိတ်ဆို့သော ရေတပ်တွင်ဝင်ရောက် အမှုထမ်းသည်။ ၁၈၀၄ ခုနှစ်တွင် ရေကြောင်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဖြစ်လာသည်။ သူသည် သင်္ဘော တပ်ခွဲတစ်ခုကို ဦးစီးကာ အနောက်အိန္ဒိယ ကျွန်းစုမှပြန်လာသော ရန်သူ သင်္ဘောများကို ကေးဒစ်မြို့တွင် ရေကြောင်းမှ ပိတ်ဆို့ထားရပြန်သောအခါ ရေကြောင်း ဗိုလ်ချုပ် နယ်လဆင်၏ သင်္ဘောတပ်နှင့် ပူးပေါင်းမိလေသည်။ ထိုအခါ မြေထဲပင်လယ်ရေတပ်တွင် နယ်လဆင်၏ဒုတိယသေနာပတိအဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့ရသည်။

၁၈၀၅ ခု အောက်တိုဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ဖြစ်ပွားသော 'ထရာဖဲလဂါတိုက်ပွဲ' တွင် နယ်လဆင်နှင့်အတူ ပါဝင် တိုက်ခိုက်သည်။ တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားစဉ် ကောလင်းဝု၏ သင်္ဘောသည် ရန်သူစစ်သင်္ဘော ၄ စင်းညှပ်၍ အတိုက်ခံရသော်လည်း သူ၏ ရှုပ်ရှုပ်ချွံချွံ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် မကျဆုံးခဲ့ချေ။ ထို တိုက်ပွဲတွင် အောင်ပွဲရတော့မည်မှာမလွဲဟု သိရသောအချိန်တွင် နယ်လဆင်ကျဆုံးလေရာ ကောလင်းဝုက ဆက်လက် ကွပ်ကဲ၍တိုက်ပွဲပြီးဆုံးသည့်တိုင်အောင် တိုက်ခိုက် လေသည်။ ထိုတိုက်ပွဲမှာ ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် ထင်ရှားလှ၏။ (ထရာဖဲလဂါတိုက်ပွဲ–ရှု။) နယ်လဆင် ကျော်ကြားသကဲ့သို့ပင် ကောလင်းဝုလည်း ကျော်ကြားရုံမက၊ သူ၏အောင်မြင်မှု များကြောင့် ဗဲရွန်ဘွဲ့ဖြင့် သူကောင်းပြုခြင်းခံရပြီးလျှင် တစ်နှစ်လျှင် ရိက္ခာတော် ရွှေဒင်္ဂါးပေါင် ၂၀၀၀ ရရှိလေသည်။

လော့ကပ်သဗတ်ကောလင်းဝုသည် ၁၈၁၀ ပြည့်နှစ် မတ်လ ၇ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။ သူ၏ ရုပ်အလောင်းကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် စိန့်ပေါကသီဒရယ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနယ်လဆင်၏ အုတ်ဂူနှင့်ယှဉ်လျက် မြှုပ်နှံထား၏။

ကောလိပ်များ ။ ။(တက္ကသိုလ်များ)

ဗြိတိသျှရေကြောင်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီး လော့ကောလင်းဝု

ကိုကိုကျွန်း ။ ။မြန်မာနိုင်ငံ အပိုင်ဖြစ်သော ကျွန်းစုငယ်များ ဖြစ်သော ကိုကိုကျွန်းစုမှာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာထဲတွင် မြောက်ဘက် လတ္တီတွဒ် ၁၄.၄ နှင့် ၁၄.၁၀ ဒီဂရီတို့အကြားတွင် တည်ရှိ၍ အရှေ့ဘက်လောင်ဂျီတွဒ် ၉၃.၂၂ ဒီဂရီမျဉ်းက ဖြတ်သန်းလျက်ရှိသည်။

ဤကျွန်းစုတွင် တေဗယ်ကျွန်း၊ ကိုကိုကျွန်းကြီး၊ ကိုကိုကျွန်းကလေး၊ ဂျယ်ရီကျွန်းနှင့် ရက်ကျွန်းဟူ၍ ကျွန်းငယ် ၅ကျွန်းပါဝင်ပြီးလျှင် အရှေ့မြောက်ယွန်းတန်းလျက် တည်ရှိသည်။ မြောက်ဘက် အစွန်ဆုံးဖြစ်သော တေဗယ်ကျွန်းမှာ မြန်မာပြည်မရှိ ပြင်ခရိုင် ကျွန်းဆွယ်မှ ၁၃၅ မိုင်ကျော်

ကိုကိုးကျွန်းကမ်းခြေတစ်နေရာမှ သာယာကြည်နူးဖွယ်ရှုခင်း

ကျော် ဝေးကွာသည်။ တစ်ဖန် တောင်ဖက်အစွန်ဆုံးဖြစ်သော ကိုကိုးကျွန်း ကလေးမှာ ကပ္ပလီကျွန်းများအနက် မြောက်ဘက်ဆုံးဖြစ်သော လန်းဒဖောကျွန်းမှ ၂၆ မိုင်ခန့်မျှသာ ဝေးကွာသည်။ ကပ္ပလီကျွန်းနှင့် ကိုကိုးကျွန်းကလေးအကြားတွင် ကိုကိုး ရေလက်ကြားကြီးရှိသည်။ ကျွန်းများပတ်လည်ရှိ ရေပြင်မှာနက်ရှိုင်း၍ သန္တာ ကျောက်ခက်ကျောက်တန်းများနှင့် ပြည့်နှက်နေသည့်ပြင်၊ ကမ်းခြေမှာ အကွေ့အကောက် များလေသည်။

ကိုကိုး ကျွန်းကြီး၏ အရှည်ဆုံးအလျားမှာ ၆ မိုင်ခန့်ရှိ၍ အကျယ်ဆုံး အနံမှာ ၂ မိုင်ခန့် ရှိသည်။ စတုရန်း ၁၄ မိုင်ခန့် ကျယ်ပြန့်သည်။ ကိုကိုးကျွန်းကလေးမှာ တောင်နှင့်မြောက် အလျား ၃ မိုင်ခန့် ရှည်၍ အနံအားဖြင့် အကျယ်ဝန်းဆုံးနေရာတွင် တစ်မိုင်နီးနီးရှိသည်။ ကိုကိုးကျွန်းကြီးနှင့် ကျွန်းကလေးအကြားတွင် အယ်လက်ဇန္ဒြာ ရေလက်ကြားကြီးရှိသည်။

တေဗယ်ကျွန်းခေါ် မီးပြကျွန်းပေါ်သို့မြောက်ဘက်လတ္တီတွဒ် ၁၄.၁၁ ဒီဂရီနှင့် အရှေ့ဖက်လောင်ဂျီတွဒ် ၉၃.၂၂ ဒီဂရီမျဉ်းတို့ ဖြတ်သန်းသွားကြသည်။ ဤကျွန်းမှာ ညီညာပြန့်ပြူးသော မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ရှိသည်။ ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများကို လမ်းပြရန်အတွက် မီးပြတိုက်တစ်ခုကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသဘော တူညီချက်အရ အိန္ဒိယအစိုးရကထားရှိသည်။

ကိုကိုးကျွန်းကြီးပေါ်တွင် အနောက်ဘက်ကမ်းခြေနှင့် မျှောင်လျက် မြောက်ဘက်မှ တောင်ဘက်သို့ တဖြည်းဖြည်းနိမ့်ဆင်းလာသော တောင်တန်းငယ်တစ်ခုရှိသည်။ ထိုတောင်တန်း၏ အမြင့်ဆုံးနေရာမှာ ပင်လယ်ပြင်အထက်ပေ ၃၅၀ မျှ သာရှိသည်။ ဤကျွန်း၏ မြောက်ဘက်အစွန်ဆုံးနှင့် တောင်ဘက်အစွန်ဆုံးဒေသများတွင် ရေချိုတွင်း တစ်တွင်းစီရှိကြသည်။ ကိုကိုးကျွန်းစုအားလုံးလိုလိုပင် မြေမျက်နှာပြင် ညီညာပြန့်ပြူး၍ အုန်းပင်များနှင့် အထူးသင့်လျော်သော မြေသြဇာ ရှိသည့်အတိုင်း အုန်းပင်များအနှံ့အပြား ပေါက်ရောက်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် နကဗာရီ သို့မဟုတ် နီကိုဗာရီအုန်းခေါ် မိကျောင်းအုန်းသီးမျိုးများကို စိုက်ပျိုး ကြသည်။ မိကျောင်းအုန်းမှာ အလုံးသေး၊ အသားထူ၍၊ အုန်းသီး၏ပုံသဏ္ဌာန်မှာ အလယ်တွင်အနည်းငယ်ကြီးပြီးလျှင် တစ်ဖက်တစ်ချက်စီသို့ ရှူးသွားသည်။ ထိုမှတစ်ပါး ဤကျွန်းစုတွင် အုန်းပင်များသည် မြေပြင်တွင် အနှံ့အပြားတွားလျက် ထူးဆန်းစွာ ပေါက်ရောက်တတ်သဖြင့် အုန်းသီးများကို လက်လှမ်းမှီ အလွယ်တကူ ဆွတ်ခူးနိုင်သည်။

ဤကျွန်းများအပေါ်တွင် လူအနည်းငယ် ခန့်သာနေထိုင်ကြသည်။ ထိုသူတို့မှာ အများအားဖြင့် အုန်းပင်စိုက်ပျိုးရောင်းချသော ကန်ထရိုက်တာများက ငှားရမ်းထားသော လုပ်သားများ ဖြစ်ကြသည်။ ကျွန်းများပတ်ဝန်းကျင်တွင် ငါးဖမ်း လုပ်ငန်းများ၊ လိပ်ဥ၊ လိပ်ခွံ လုပ်ငန်းများ၊ အုန်းသီး၊ အုန်းဆံလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်နိုင်ဖွယ်ရာရှိသော်လည်း၊ ပြည်မနှင့်ကူးလူးဆက်ဆံရေးတွင် ခက်ခဲလှသဖြင့် လူနေ အိမ်ခြေ နည်းပါးဟန်တူသည်။

ကျွန်းများ ပေါ်တွင် ဖွတ်ကြီးများအပြင် နွား၊ ဆိတ်၊ ဝက်၊ သမင်၊ ဒရယ်အများရှိသည်။ ဖွတ်မှ တစ်ပါး ကျန်သတ္တဝါများကို ပင်လယ်ကူးခရီးသည်များ အရေးကြုံက အလွယ်တကူ စားသောက်နိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက လွှတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ကိုကိုးကျွန်းများသည် ဟံသာဝတီခရိုင်ဝန် လက်အောက်တွင်ရှိ၍ ကွမ်းခြံကုန်းတောင်ပိုင်း မြို့နယ်တွင် ပါဝင်သည်။ ကိုကိုးကျွန်းတွင် အုန်းများစိုက်ပျိုး ရောင်းချရန်အတွက် တစ်နှစ်လျှင် ငွေ ၅၁၅၀ ကျပ်နှုန်းဖြင့် ကန်ထရိုက်ပေးပြီးဖြစ်သည်။ ကိုကိုးကျွန်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၁၉၁၃ ခုနှစ်ခန့်က ကက်ပတိန် ဗတ်တာဖီးဆိုသူသည် ကျောက်တန်းနယ်ပိုင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်စဉ် ရေးသားတင်သွင်းသော '၁၉၁၃ ခုနှစ် ကိုကိုးကျွန်းစုများ အစီရင်ခံစာ' စာအုပ်တစ်အုပ်မှတစ်ပါး အခြားစာအုပ်စာတမ်းများ မတွေ့ရသေးချေ။

ကိုကိုးကျွန်းစုနှင့် မလှမ်းမကမ်းတွင်တည်ရှိ၍ လူအသိနည်းသောကျွန်းငယ်များလည်း ရှိသေးသည်။ တေဗယ်ကျွန်းမှ အရှေ့မြောက်ယွန်း ၄၉ မိုင်ခန့်အကွာတွင် ပရက်

ကိုကိုကျွန်းပေါ်ရှိ ပေါ်များလှသော အုန်းပင်များ

ပရစ်ကျွန်းနှင့်ယင်း၏ မြောက်ဘက်တွင် ကောင်းအင်ကတ်ကျွန်းရှိလေသည်။ ကိုကိုကျွန်းကလေးမှ အရှေ့တောင်ယွန်း မိုင် ၈၀ ခန့်အကွာတွင် မီးတောင်သေ ဖြစ်ခဲ့သော နာကွန်ဒမ်ကျွန်း တည်ရှိသည်။

ယခု ရေးသားဖော်ပြသော ကိုကိုကျွန်းစုများ အပြင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အခြား ကိုကိုးကျွန်းစု ၂ ခုရှိသေးသည်။ တစ်ခုမှာ ကျွန်းငယ်ကလေးများ ၂၀ မျှပါဝင်၍ ဆုမတြားကျွန်းမှ အနောက်တောင်ဘက် မိုင် ၇၀၀ ခန့် ကွာဝေးသည့် ဗြိတိသျှပိုင်ကျွန်းစုဖြစ်သည်။ ၁၉၀၃ ခုနှစ်မှစ၍ စင်္ကာပူအစိုးရတို့က အုပ်ချုပ် လျက်ရှိသည်။ ထိုကျွန်းစုများကို ကက်ပတိန် ဝီလျံ ကီးလင်းဆိုသူက အဦးဆုံးတွေ့ရှိသဖြင့် ကီးလင်းကျွန်းစုဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ၁၉၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလအတွင်း ဂျာမနီစစ်သင်္ဘောအင်မဒင်ကို ဗြိတိသျှတို့က ထိုကျွန်းစုအနီးတွင် ဖျက်ဆီးနှစ်မြှုပ်လိုက်သည်။

ကိုကိုကျွန်းအမည်ခံ အခြားကျွန်းစုတစ်ခုမှာ ပနားမားတူးမြောင်း၏အနောက်မြောက်ဘက် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာထဲတွင်ရှိ၍ ကော်စတာရီးကားနိုင်ငံမှ မိုင် ၃၀၀ ခန့်ဝေးကွာသည်။ ယင်းကို ကော်စတာရီးကားအစိုးရက ပိုင်သည်။

ကိုကိုး ။ ။၁၄၉၂ ခုနှစ်တွင် ဥရောပတိုက်မှ စပိန်လူမျိုးတို့ အမေရိကတိုက် မက္ကဆီကိုနိုင်ငံသို့ ရောက်သွားကြစဉ်က တိုင်းရင်းသားများ နှစ်ခြိုက်စွာ သောက်လေ့ရှိသော ကိုကိုးခေါ် ဖျော်ရည်တစ်မျိုးကိုသောက်ကြည့်ရာ ရှုံ့မဲ့သွားမိအောင် ခါးလှသောအရသာကို တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ဥရောပတိုက်မှ ပါလာသော သကြားနှင့် စပ်၍ သောက်ကြည့်သောအခါ သက်တက်တက် ချိုအီအီနှင့် ထူးခြားသော အရသာမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသည်ကို သိရ၏။ ထိုအဖျော်ရည်ကား ကကေါးအိုခေါ်အပင်မှ အသီးဆန်ကို အမှုန့်ကြိတ်၍ ရေဖြင့်ရောစပ်ဖျော်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ (ကကေါးအို ပင် -ရှု) ထိုအခါမှစ၍ စပိန်လူမျိုးတို့မှတစ်ဆင့်ဥရောပတိုက်သို့ ရောက်ရှိသွားလေရာ၊ ၁၈ရာစုနှစ်အတွင်းသို့ ရောက်သော် ဥရောပတိုက် နိုင်ငံအများတွင် ကိုကိုးကို အမြတ်တနိုး သောက်သုံးစပြုလာကြသည်။ ကကေါးအိုပင်မှာ ပူအိုက်စိုစွတ်သော ဒေသများ၌ ပေါက်ရောက်ရာ အမေရိကတိုက်နှင့် အာဖရိကတိုက်ရှိ ပူအိုက်စွတ်စိုသော ဒေသများတွင် အလေ့ကျ ပေါက်သည်။ သေးငယ်သော အပင် မျိုးဖြစ်၍ သစ်ပင်ကြီးများ၏ အရိပ်အောက်တွင်စိုက်ရသည်။ လောင်းရိပ်မရခဲ့လျှင် အသီးများ အောင်မြင်ခြင်းမရှိချေ။

ကကေါးအိုပင်တစ်ပင်သည် တစ်နှစ်လျှင် အပွင့်ပေါင်း ၆၀၀၀ ခန့် ဝေဆာအောင် ပွင့်သော်လည်း ၂၀ ကျော်ခန့်လောက်သာ အသီးတင်သည်။ အသီးများမှာလည်း လောင်းရိပ်ရရှိမှသာ အောင်မြင်လေရာ၊ အများအားဖြင့် ငှက်ပျောပင်များအောက်၌ စိုက်ပျိုးလေ့ ရှိကြသည်။

ကကေးအိုပင်မှာ သေးငယ်သော်လည်း အသီး များမှာ အပင်နှင့်မလိုက်အောင်ကြီး၍ အစိတ်သားကျော်ခန့်လေး သည်။ ဆန်းကြယ်သော သဘာဝကြောင့် ထိုမျှကြီးလေး သော အသီးများသည် အကိုင်းအလက်ငယ်များ၌ မသီးဘဲ ပင်စည်နှင့် အကိုင်းကြီးများ၌သာ သီးသည်။ သို့မဟုတ်ပါက အကိုင်းအလက်ကလေးများမှာ အသီး၏ အလေးဒဏ် မခံနိုင်ဘဲ ကျိုးပဲ့ပေလိမ့်မည်။

ကကေးအိုအသီးတောင့်များမှာ ခရမ်းရင့် ရောင်ရှိ၍ အတွင်း၌ ဇာဒမ်စေ့ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော အစေ့ကလေးများ ရှိသည်။ အစေ့ကလေးများမှာ ဖြူဖျော့၍ အရည်အနှစ် များဖြင့် လိမ်းကျံနေသည်။ အသီးတောင့်များကို ဓားဖြင့် ခွဲ၍ အစေ့ကလေးများကို ထုတ်ယူကာ၊ ကဖော်ဖောက်ပြီး နောက် ပွလာသည့်အထိ ၃ ရက်ခန့်မျှ စုပုံထားရသည်။ ထိုသို့ ထားခြင်းဖြင့် အစေ့ကလေးများမှာ ခတ်ပြောင်း သွားလေသည်။

ထိုနောက်မှ ပတ္တူအခင်းကြီးများ ပေါ်ကျဲဖြန့်၍ ကောင်း စွာခြောက်သွေ့သည်အထိ လှန်းပေးရသည်။ အစေ့များ ကောင်းစွာ ခြောက်သွေ့သောအခါမှ အိတ်များတွင်ထည့်၍ ကိုကိုး၊ ချောကလက်များ ပြုလုပ်သောနိုင်ငံများသို့ တင် ပို့ကြသည်။

ကိုကိုးမှုန့်ပြုလုပ်သော စက်ရုံများတွင် အစေ့များကို အခွံများကွာပ်လာသည်အထိ လှော်ပေးလိုက်သောအခါ အရသာ တိုးလာသည်။ ထိုနောက် ဒလိမ့်များဖြင့် ကြိတ် လိုက်သောအခါ အခွံများ အလွယ်တကူ ကျွတ်ထွက်သွား၍ အသားဆန်များသာ ကျန်တော့သည်။ ထိုအသားဆန်များမှာ ဒကိုကိုးနှစ်'ခေါ် အဆန်များဖြစ်၏။ အသားမှုန့် ကြိတ်လိုက် ပြီးမှ ကိုကိုး ချောကလက်များ ပြုလုပ်ရန် အမှုန့်များ ရသည်။ အခွံများကိုကား ကျွဲနွားများအား ကျွေးရန်လည်း ကောင်း၊ မြေဩဇာအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးချကြ၏။

ကိုကိုးနှစ် အသားဆန်တွင် ကိုကိုးဆီခေါ် အဆီတစ်မျိုး အတန်ငယ်ပါရှိသည်။ ကိုကိုးဆီမှာ အညိုရင့်ရောင်ရှိ၍ အလွန် ဆိမ့်အီသည်။ ကိုကိုးမှုန့် ပြုလုပ်ခါစတွင် ကိုကိုးနှစ် အဆန်၌ပါသော ကိုကိုးဆီကို မထုတ်နုတ်ဘဲ ကိုကိုးမှုန့် ပြုလုပ်ကြလေရာ၊ ကိုကိုးဖျော်သောက်သောအခါ အလွန် ဆိမ့်အီ၍ အဆီတဝင်းဝင်းနှင့် ဖြစ်နေသည်။ သို့ဖြစ်သော ကြောင့် ကိုကိုးမှုန့်ပြုလုပ်နည်းကို တဖြည်းဖြည်းပြုပြင် လာခဲ့ကြရာ ယခုအခါတွင် ကိုကိုးဆီကိုထုတ်ယူပြီးမှ ပြုလုပ် ကြသည်။ ချောကလက်များ ပြုလုပ်ရာတွင်မူ ကိုကိုးဆီကို ဖြည့်စွက် ထည့်ပေးရသည်။ ယင်းသို့ ပြုလုပ်ပေးသဖြင့် ကိုကိုးမှုန့်မှာလည်း အဆီတဝင်းဝင်း မဖြစ်တော့ဘဲ၊ ချော ကလက်မှာလည်း အရသာ ပိုကောင်းသွားသည်။

အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ဩစတြေးလီးယား တိုက်၊ နယူးဇီ လန်ကျွန်းများတွင် ကိုကိုးမှာ လက်ဖက်ရည် ကာဖီကဲ့သို့ နေ့တိုင်း ဖျော်သောက်ကြသော ဖျော်ရည်တစ်မျိုးဖြစ် သည်။ ယခုအခါ၌ အရှေ့နိုင်ငံများတွင်လည်း တစ်နေ့တခြား အသုံးများ လာပြီဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် လက်ဖက်ရည် ကာဖီ တို့လောက် အသုံးမများလှသေးချေ။

ကိုချင်နီးဆိုးဆေး ။ ။ကြက်သွေးရောင် သို့မဟုတ် အနီရောင် ဆိုးဆေးတမျိုးကို အမေရိကတိုက်၊ မက္ကဆီကို နှင့် ပီးရူးနိုင်ငံတို့တွင် တွေ့ရှိရသော ပိုးကောင်ငယ်ကလေး တစ်မျိုးမှ ရရှိသည်။ ထိုပိုးကောင်သည် 'ဟိမစ်တာရာ' မျိုးစဉ်တွင် ပါဝင်၍၊ များသောအားဖြင့် နိုပယ်ခေါ် ရှားစောင်း ပင်များတွင်နေတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် အာဖရိက တိုက် မြောက်ပိုင်းအယ်လဂျီးရီးယားနယ်နှင့် စပိန်နိုင်ငံ တောင်ပိုင်းတွင်နိုပယ် ရှားစောင်းပင်များကို စိုက်ပျိုးထား ၍၊ ထိုပိုးကောင်များကို ပိုးမွေးသကဲ့သို့ ဂရုတစိုက်မွေးမြူ ကြသည်။ ကိုချင်နီးဆိုးဆေးမှာ အမှန်စင်စစ် ထိုပိုးကောင် အမတို့၏ကိုယ်များဖြစ်သည်။ ရှားစောင်းပင်၏ အကိုင်း များတွင် တွယ်ကပ်နေသော ပိုးကောင်များကို အသင့် ဆောင်လာသော အိတ်ထဲသို့ ဝက်မှင်ဘီးဖြင့် ဖြီးချရသည်။ ထိုနောက် ပိုးကောင်များကို ရေနွေးဆူဆူထဲတွင်သော် လည်းကောင်း၊ မီးဖို၏အပူရှိန်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း သေစေ သည်။ ပိုးသေကလေးများကို နေပူထဲတွင် အခြောက်လှန်း ထားလိုက်ပြီးနောက် အမ်မိုးနီးယားပျော်ဝင်ရည်တွင် စိမ်ထား ရသည်။ ထို့ခွက်ကို တစ်ဖန် ရေနွေးထဲတွင် နှစ်လိုက်သည့် အခါ၊ အမ်မိုးနီးယား တချို့တစ်ဝက်မှာ အငွေ့ပျံသွား၍ ကျန်ခဲ့သော အရည်ပျစ်ပျစ်ကို ဆိုးဆေးအဖြစ် အသုံး ချကြသည်။ သို့ရာတွင် ဆိုးဆေးဖြစ်အောင် ပြုပြင်နည်း အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည့်အလျောက် ဆေးရောင်မှာလည်း အနီရောင်အရင့်၊ အလတ်၊ အနုစသည်ဖြင့်ကွဲပြား ခြားနားသည်။ ထို့ပြင် ပိုးကောင်များကို စုသိမ်းသည့် အချိန်ကာလကိုလိုက်၍လည်း ဆိုးဆေးအရောင် ကွဲပြား သည်။ ပိုးသေကောင် ကလေးပေါင်း ၇၀၀၀၀ ခန့်သည် အလေးချိန် တစ်ပေါင်စီး၍ ထိုပိုးကောင်များမှ ဆိုးဆေး စစ်စစ် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းမျှ ရရှိသည်။

ဆိုးဆေးအတွက် ကိုချင်နီးပိုးကောင် များကို ဥရောပ တိုက်၊ ဩစတြေးလီးယားတိုက်နှင့် အယ်လဂျီးရီးယား နယ်များတွင် ဖြစ်မြောက်အောင်မြင်စွာ မွေးမြူခဲ့ကြရာ၊ ကျောက်မီးသွေးကတ္တရာမှ ထုတ်ယူရရှိသော ဆိုးဆေးများကို အသုံးများလာကြသဖြင့် မက္ကဆီကို နိုင်ငံ တစ်ခုတည်း၌သာ ထိုလုပ်ငန်းကို ဆက်လက် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည်။

ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့ ။ ။ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့သည် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ ဗောလတစ်ပင်လယ်ကမ်းခြေတွင် ဇီလန်ကျွန်းနှင့် အမာဂါကျွန်း ၂ ကျွန်းကို ခွလျက်တည်ရှိ၍၊ ကျွန်း ၂ ကျွန်းအကြားရှိ ရေလက်ကြားကြီးမှာ ဗောလတစ်ပင်လယ်တွင် အကောင်းဆုံးသဘော်ာဆိပ်ဖြစ်သည်။ ဗောလတစ်ပင်လယ်ဝတွင်တည်ရှိ၍ ဆိပ်ကမ်း လုံခြုံကောင်းမွန်သဖြင့်၊ ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့သည် ၁၂ ရာစုနှစ် အလယ်လောက်တွင် တံငါရွာ ကလေးမှ အရောင်းအဝယ်စည်ကားသော ပင်လယ် ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးအထိ တိုးတက်လာသည်။

အလယ်ခေတ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် လက်နက်နိုင်ငံများစွာတို့သည်ကိုပင်ဟားဂင်းဆိပ်ကမ်းကိုကြီးစိုး ပိုင်ဆိုင်ကြရန်စစ်ပြိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၄၄၃ ခုနှစ်တွင် တတိယခရစ္တိုဖါ ဘုရင်သည် ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့ကို ဒိန်းမတ်နိုင်ငံ ၏ မြို့တော်ပြုလုပ်ခဲ့၏။ ၁၈၀၇ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်တို့လက်တွင်းသို့ ဒိန်းမတ်ရေတပ် ကျရောက်သွားမည်စိုးသဖြင့် ထိုရေတပ်ကိုပေးအပ်ရန် ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့ကို ဗြိတိသျှရေတပ်က တိုက်ခိုက်ခဲ့ဘူးသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျာမန်တို့သည် ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့ကို ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တိုင်အောင် သိမ်းပိုက်ခဲ့လေသည်။

ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့တွင် သင်္ဘောတည်ခြင်း၊ အထည်အလိပ် ရက်ခြင်း၊ ကြွေထည်လုပ်ခြင်း၊ အရက်ချက်ခြင်း၊ စက္ကူယား လုပ်ခြင်း၊ နာရီလုပ်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်း စသောလုပ်ငန်းများ ထွန်းကား၏။ သကြား၊ မုန့်ညင်းစေ့၊ ထောပတ်၊ ဒိန်ခဲ၊ သိုးမွေး၊ သားရေစိမ်း၊ အမဲသား တို့ကို ထုတ်ကုန်အဖြစ်ဖြင့် နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ ရောင်းချ၏။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်သန်းကောင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၉၇၄၉၀၀ယောက် ခန့်ရှိ၍၊ စက်ဘီးနှင့် စကားပြောကြေးနန်းများကို အများဆုံးအသုံးပြုသော မြို့ဖြစ်သည်။ ဒိန်းမတ်တနိုင်ငံလုံး၏ အရောင်းအဝယ် ထက်ဝက်ခန့်ကို ဤမြို့မှတဆင့်သာလျှင် ပြုလုပ်ကြသည်။ မြို့၏မြောက်ပိုင်းတွင်တည်ရှိသော 'အကောက်လွှတ် ဆိပ်ကမ်းကြီး' မှာအထူး စည်ကား၍ အထပ် ၁၁ ထပ်ရှိသော ကျီမြင့်ကြီးနှင့် ကုန်လှောင်ရုံ အမြောက်အမြား ရှိလေသည်။

ကိုပင်ဟားဂင်းမြို့သည် ဥရောပ တိုက်တွင် အထူးပင်သာယာလှပသော မြို့တစ်မြို့ဖြစ်၍၊ နိုင်ငံသမိုင်းတွင် ထင်ရှားသော အဆောက်အအုံ များစွာ ရှိ၏။ နန်းတော်များ၊ ပြတိုက်များ၊ အနုပညာ ပြခန်းများ၊ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးများစသော ရှေး အဆောက်အအုံများအပြင် ဥယျာဉ်ပန်းခြံ၊ မြို့တော်ခန်းမကြီးစသည် တို့လည်းရှိသဖြင့်

ဥရောပတိုက်တွင် အထူးသာယာသော မြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည့် ကိုပင်ဟားဂင်မြို့လယ်မှ လှပသော ဥယျာဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ

ကိုရီးယားစစ်မျက်နှာတစ်နေရာ၌ ရန်သူစခန်းကို အမေရိကန်လေတပ်မှ ဗုံးကြဲပြီးနောက် ခြေလျင်တပ်သားများ ချီတက်နေရပုံ

သိုက်မြိုက်စည်ကားလှသည်။ ထရင်နီတီ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး၌ ပေ ၁၀၀ ကျော်မြင့်သော မျှော်စင်ပိုင်းကြီးရှိရာ ထို မျှော်စင်ပိုင်းကြီး၏ထိပ်သို့ ကြောင်လိမ်လှေကားဖြင့် တက်ရောက်နိုင်လေသည်။ ၁၄၇၉ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သော ကိုပင်ဟားဂင်းတက္ကသိုလ်မှာ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံ၏ ပညာဆည်းပူးရာ ဗဟိုဌာနကြီး ဖြစ်သည်။

ကိုဖော့ ။ ။ကိုဖော့ဒြပ်စင်ကို ရှေးအခါကလူများ မသိခဲ့ကြသော်လည်း၊ သိပ္ပံပညာရှင်များ စုံစမ်းရှာဖွေခဲ့ကြသောအခါ ထိုဒြပ်စင်ကို တွေ့ကြလေသည်။ ထိုဒြပ်စင်သည် ငွေကဲ့သို့ဖြူ၍ နှစ်ကယ် နှင့်အလွန်တူသော ဒြပ်စင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အရောင်မှာ ပန်းရောင်နှနီးပါး ဖြစ်၏။ ကိုဖော့ကို ဒြပ်စင်အဖြစ်ဖြင့် ရောင်းဝယ်ခြင်းမရှိချေ။ သို့ရာတွင် ကိုဖော့ ဒြပ်စင် ပါဝင်သော ကိုဖော့ကလိုရိုက်ဆိုသည့် ဓာတ်ပစ္စည်းကိုကား မမြင်နိုင်သည့်မင် အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ ထိုမင်နှင့်ရေးထားသော စက္ကူကိုမှအောင် လုပ်ပေးလိုက်သောအခါ မူလက မမြင်ရသောစာများပေါ်လာသည်။

ကိုဖော့ကို အပြာအရောင်ဆေး ပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ကောင်း ကြွေပန်းကန်များနှင့်အိုးများ ဆေးသုတ်အရောင်တင်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ အသုံးပြုကြသည်။ ထိုပြင်ဖန်များကို အရောင်တင်ပေးရာ၌လည်း အသုံးပြုကြသေးသည်။ စက္ကူနှင့် အဝတ်များကို အပြာရောင်တင်ပေးလိုသောအခါများ၌လည်း ကိုဖော့ကိုပင် အသုံးပြုကြသည်။ စမော့ဆိုသည့် အရောင်ဆေးမှာ သဲ၊ ကိုဖော့၊ အောက်ဆိုက်၊ ပိုတက်ဆီယမ်နိုက်ထရိတ်ခါတ်တို့ကို ကျိုပြီးနောက် ဖန်ကဲ့သို့ရသည့်ပစ္စည်းကို ကြိတ်ထားသောအမှုန့်ဖြစ်သည်။

ကိုဖော့ကို ကနေဒါနိုင်ငံ အွန်တေးရီးယိုး ပြည်နယ်ရှိ ကိုဗေါ့မြို့၌ အများအပြား ရှိသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ ဆွီဒင်နိုင်ငံ၊ ဗဲလဂျီယန် ကွန်ဂိုနယ်တို့၌ အနည်းငယ် ရှိသည်။

ကိုရီးယားစစ်ပွဲ ။ ။၁၉၄၅ ခု ဖေဖော်ဝါရီလ လောက်က ယော်လတာမြို့၌ကျင်းပခဲ့သော မဟာမိတ်နိုင်ငံကြီးများ၏ ညီလာခံတွင် ကိုရီးယား အရှေ့၌စစ်ဆင်မှုလွှယ်ကူစေရန်၊ မြောက်ဘက် လတ္တီတွဒ် မျဉ်းကြောင်း ၃၈ ံ၏ မြောက်ဘက် ပိုင်းကိုဆိုဗီယက်တပ်များက သိမ်းယူရန်နှင့် တောင်ဘက် ပိုင်းကို အမေရိကန်တပ်များက သိမ်းယူရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည် ဤအစီအစဉ်မှာ သေနင်္ဂဗျူဟာနည်းအရ စစ်ဆင်မှု လွယ်ကူစေရန် အကြမ်းဖျင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြခြင်းဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးဆုံးသောအခါ၌ မဟာမိတ်နိုင်ငံကြီးများ၏ အမြင်တို မှုကြောင့်၊ ထိုနယ်နိမိတ်အတိုင်းပင် ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် မြောက်ပိုင်း၊ တောင်ပိုင်း ကွဲပြားလျက် ယခုတိုင်တည်ရှိ နေရသည်မှာဝမ်းနည်းဖွယ်ဖြစ်လေသည်။ (ကိုရီးယားနိုင်ငံ–ရှု။)

၁၉၄၅ ခု ဒီဇင်ဘာလအတွင်း မော်စကိုမြို့၌ကျင်းပခဲ့သော နိုင်ငံရေးဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေးက ကိုရီး

(အပေါ်-ဝဲ) မြောက်ကိုရီးယားတပ်များကို ဦးစွာတားဆီးခုခံ
ရသော တောင်ကုန်းစိတပ်စခန်းတစ်ခု
(အပေါ်-ယာ) ကုလသမဂ္ဂ သုံ့ပန်းစခန်းသို့ စစ်မျက်နှာမှအသစ်
ဆိုက်ရောက်လာသော သုံ့ပန်းတစ်စု
(အလယ်) ကိုရီးယားစစ်ဘေးဒုက္ခသည်ကလေး ၂ ဦး
(အောက်-ဝဲ) နာများသူနှင့် ဒဏ်ရာရသူ သုံ့ပန်းများလဲလှယ်ရေး
သဘောတူစာချုပ်ကို ကုလသမဂ္ဂနှင့် မြောက်ကိုရီးယား
ကိုယ်စားလှယ်တို့ ပန်မွန်ဂျုံစခန်း၌လက်မှတ်ရေးထိုးနေကြစဉ်
(အောက်-ယာ) ဒဏ်ရာရလာသော ကုလသမဂ္ဂ တပ်သားများ
အား အိန္ဒိယသူနာပြုတပ်မှ ဆရာဝန်ကစမ်းသပ်နေခြင်း

ယား တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းကို တစ်စည်းတစ်လုံးတည်း ပူးပေါင်းစေ၍ နိုင်ငံကြီး ၄ နိုင်ငံက ၅ နှစ်ခန့် ထိန်းသိမ်းထားရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဆိုဗီယက်ရုရှနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ အယူအဆချင်း မတူညီမှုကြောင့် ထိုစီမံချက်မှာ ပျက်သုဉ်းခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် ၁၉၄၈ခုဖေဖော်ဝါရီလတွင် မာရှယ်ကင်အီဆွန်း ကြီးမှူးသော မြောက်ကိုရီးယား အစိုးရက ဒကိုရီးယားပြည်သူ့ ဒီမိုကရေစီ သမ္မတနိုင်ငံ'ဟု တည်ထောင် လိုက်၍၊ ဩဂုတ်လတွင် ဒေါက်တာဆင်မန်ရီးကြီးမှူးသော တောင်ကိုရီးယားအစိုးရက 'ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံ'ဟု ကြေငြာသည်။ ထိုသူတို့ ရေးဆွဲသော ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ၂ ခု လုံး၌ပင် 'ကိုရီးယားသမ္မတ နိုင်ငံ' ဆိုသည်မှာ တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းပါဝင်သော ကိုရီးယားတစ်နိုင်ငံလုံးကို ဆိုလိုကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

မြောက်ကိုရီးယားအစိုးရကို ဆိုဗီယက် ရုရှနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမတနိုင်ငံတို့က အသိအမှတ်ပြုပြီးလျှင် ပြည်ထောင်ချင်း စီးပွားရေးစာချုပ်များ အသီးအသီး ချုပ်ဆိုကြသည်။ မြောက်ပိုင်းတွင် ဆိုဗီယက်စီးပွားရေးစီမံကိန်းအရ မြေယာစနစ်ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးများ ပြုလုပ်သည့်အပြင် စက်မှုလက်မှုများကိုလည်း တည်ဆောက်ကြသည်။ တောင်ကိုရီးယားအစိုးရကိုမူ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလန်နှင့် ချန်ကေရှိတ်ခေါင်းဆောင်သော တရုတ်အမျိုးသား အစိုးရတို့က အသိအမှတ်ပြု၍ အီး၊ စီ၊ အေ စီမံကိန်းအရ အမေရိကန်အကူအညီဖြင့် စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းများကို ပြန်လည်ထူထောင်ပေးကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် တောင်ပိုင်း နှင့်မြောက်ပိုင်းတို့မှာ အပြိုင်အဆိုင် ဖြစ်နေကြလျက်၊ နယ်ခြား ဒေသဖြစ်သော လတ္တီတွဒ် ၃၈ ံမျဉ်းပြိုင်အနီးတွင် ရံဖန်ရံခါ အချင်းဖြစ်ပွားကြလေသည်။

၁၉၅၀ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၂၅ ရက်နေ့ နံနက်အစောပိုင်းတွင် မြောက်ကိုရီးယားတပ်များသည် ၃၈ ံမျဉ်းပြိုင်ကို ဖြတ်ကျော်လျက်ကိုရီးယားတောင်ပိုင်းကို စတင်တိုက်ခိုက်ရာ၊ ဇွန်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ကိုရီးယားတောင်ပိုင်းမြို့တော်ဖြစ်သော ဆေအူးမြို့ကျဆုံး၍ ပြင်းထန်သော တိုက်ပွဲကြီးများဆက်လက်ဖြစ်ပွားသည်၊ ဇွန်လ ၂၅ရက် နေ့ညနေပိုင်းတွင် ကျင်းပသော ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီက ကိုရီးယားမြောက်ပိုင်းကို ကျူးကျော်သူအဖြစ် ကြေငြာပြီးလျှင် တိုက်ခိုက်မှု အမြန်ဆုံးရပ်စဲရန်၊ မြောက်ပိုင်းစစ်တပ်များ ၃၈မျဉ်းပြိုင်သို့ဆုတ်ခွာသွားရန်၊ ဤဆုံးဖြတ်ချက်များ အောင်မြင်သည်အထိ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက စွမ်းအားရှိသမျှကူညီကြရန်၊ ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့်အတိုင်း ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကဝင်ရောက်ကူညီတိုက်ခိုက်ပေးသဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် ဤစစ်ပွဲကြီးမှာ မြောက်ကိုရီးယား တပ်များနှင့် ကုလသမဂ္ဂတပ်များတိုက်ခိုက်သော စစ်ပွဲအသွင်သို့ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ မြောက်ကိုရီးယားတို့ဖက်မှလည်းတရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံကအမျော်တမ်းတပ်များဖြင့် ကူညီခဲ့လေသည်။

အိန္ဒိယနှင့်အာရပ်အုပ်စု နိုင်ငံများက ဤစစ်ပွဲကို အနုနည်းဖြင့် အေးငြိမ်းစေရန် အတန်တန်ကြိုးစားခဲ့ရာ ကုလသမဂ္ဂဖက်မှ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဟယ်ရီဆန် ခေါင်းဆောင်သောအဖွဲ့နှင့် ကိုရီးယားမြောက်ပိုင်း ဗိုလ်ချုပ်နမ်အီခေါင်းဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်များသည် အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြသည်။ နောက်ဆုံး၌ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူညီချက်များ ရရှိသဖြင့် ၁၉၅၃ခု ဇူလိုင်လ ၂၇ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်းတွင်ပန်မန်ဂျုံစခန်း၌ စစ်ရပ်စဲကြောင်း သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးကြသည်။ ထိုစာချုပ်တွင် ခေါင်းဆောင် ဆွေးနွေးသော နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ကိုယ်စားလှယ်များအပြင် မြောက်ကိုရီးယား စစ်သေနာပတိချုပ်နှင့် ဝန်ကြီးချုပ်မာရှယ် ကင်အီဆွန်း၊ တရုတ်နီအမျော်တမ်းတပ် သေနာပတိ ဗိုလ်ချုပ်မှူးပိန်တေဟွေးနှင့် ကုလသမဂ္ဂ စစ်သေနာပတိချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးမတ်ကလပ် တို့လည်း လက်မှတ်ရေးထိုးကြသည်။

ဤ ကိုရီးယားစစ်ပွဲမှာ ၃ နှစ်နှင့် ၁ လကျော်မျှ ကြာရှည်စွာ တိုက်ခိုက်ကြရသဖြင့် အိမ်ခြေ တိုက်တာအဆောက်အအုံများ၊ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းကြီးများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးကြသည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ထိခိုက်ကျဆုံးခဲ့သူနှင့် သုံ့ပန်းအဖြစ်အဖမ်းခံရသူပေါင်းမှာ ၂ သန်း ၃ သိန်းကျော်မျှရှိသည်။ စစ်ပြေငြိမ်းရေး စာချုပ်အရ၊ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စစ်တပ်များသည် စစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် မိမိတို့ရောက်ရှိရာနေရာမှ နောက်သို့ ၂ ကီလိုမီတာ(တစ်မိုင် ၂ဖာလုံခန့်) ပြန်၍ ဆုတ်ခွာကြရသည်။ ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ နောင်ရေးမှာ စစ်ပြေငြိမ်းရေး စာချုပ်အရ ကျင်းပမည့် နိုင်ငံရေးရာညီလာခံကြီး၏ အဆုံး အဖြတ်အပေါ်တွင် တည်ရှိနေလေသည်။

ကိုရီးယားစစ်ပြေငြိမ်းရေးအတွက် တွေ့ဆုံစည်းဝေးရာဌာန

နံနက်ခင်း သာယာသော တိုင်းပြည်

ရှုခင်းပင် သာသော်လည်း မျက်မှောက် ကာလတွင် ပြည်တွင်းရေး မသာယာသော ကိုရီးယား နိုင်ငံကို ကမ္ဘာက အာရုံစိုက်ကာ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ထိုတိုင်းပြည်၏သတင်းကို နားစွင့် လျက်ရှိကြ၏။ ထိုသို့ စစ်မီးတောက်ခဲ့သည့် အာရှတိုက် အရှေ့ဖျား နိုင်ငံတစ်ခု၏ သမိုင်း၊ ပထဝီ၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ကျွန်ုပ်တို့သည် အရှေ့ တိုင်းသားချင်း ဖြစ်သည့်အလျောက် လေ့လာရန်ကောင်းပေသည်။

ကိုရီးယားနိုင်ငံ ။ ။ကိုရီးယား နိုင်ငံသည် အာရှတိုက် အရှေ့ဖက်ကမ်းခြေမှ ဂျပန်ပင်လယ်နှင့် ပင်လယ်ဝါအကြား သို့ ထိုးထွက် နေသော ကျွန်းဆွယ်ပေါ်တွင်တည်ရှိသည်။ ဂျပန်ကျွန်းမှ မိုင် ၁၁၀ ကျယ်သော ရေလက်ကြားကခြား ထားသည်။ မြောက်ဘက်တွင် မန်ချူးရီးယားနှင့် ဆိုက်ဗီး ရီးယား ပြည်တို့ ရှိကြ၏။ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင် ၈၅၂၂၅ ရှိ၍ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၁ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ၃၀၀၀၀၀၀၀ မျှရှိသည်။

ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော် ခန့်ကပင် ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်း မြင့်မားခဲ့၍ ဘီစီ ၁၁၂၂ ခုနှစ်တွင် တရုတ်အမတ်ကြီးကီဂျာသည် ကိုရီးယား နိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့သည်ဟုဆို၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကိုရီးယား ယဉ်ကျေးမှုတွင် တရုတ်တို့၏အယူဝါဒနှင့် ပညာရေး အတွေးအခေါ်များ သက်ဝင်လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ လွတ်လပ်စွာနေခဲ့ သော ကိုရီးယားကို အေဒီ ၁၅၉၂ခုနှစ်တွင် ဂျပန်က လက်ရုံး အားကိုးတိုက်ခိုက်သိမ်းယူ၍ ၆ နှစ်တိုင်မျှ လုယက် ဖျက်ဆီး ကြ၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကိုရီးယားတို့သည် ဂျပန်တို့အပေါ် တွင်အမုန်းကြီးမုန်းခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် ကိုရီးယားတို့သည် အနှစ် ၂၀၀ ကျော်မျှ နိုင်ငံခြားသားတို့နှင့် အဆက်အသွယ် မရှိဘဲ အထီးတည်းနေခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ၁၈၇၆ခုနှစ်တွင် ဂျပန်၏ ဖိနှိပ်မှုကြောင့် ကိုရီးယားဆိပ်ကမ်းမြို့များကို နိုင်ငံခြား သင်္ဘောများဆိုက်ကပ်ရန် ဖွင့်ပေးရလေသည်။

တည်နေရာ ကောင်းသည့်ပြင် သဘာဝပစ္စည်းအားလည်း ကြွယ်ဝသဖြင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံကြီးများက မျက်စိကျခဲ့၏။ တရုတ်၊ ဂျပန်နှင့်ရုရှတို့သည် ကိုရီးယားကို လိုချင်သည့် အတွက် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးရန်စောင်လျက် စစ်ပွဲများပင် တိုက် ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ၁၈၉၄ ခုနှစ်တွင် ကိုရီးယား အရေးအတွက် တရုတ်နှင့်ဂျပန်စစ်ဖြစ်ကြရာ၊ဂျပန်တို့ကအနိုင်ရသဖြင့် ကိုရီး ယားတွင် ဂျပန်သြဇာ လွှမ်းမိုးလာသည်။ တစ်ဖန် ၁၉၀၄ခုနှစ် တွင် ကိုရီးယားအရေးမှစတင်၍ ဂျပန်နှင့် ရုရှတို့ စစ်ဖြစ်ပွား ကြပြန်ရာ၊ ရုရှတို့စစ်ရှုံးသဖြင့် ကိုရီးယား၌ ရှိထားသော သူတို့၏အခွင့်အရေးတို့ကို ဂျပန်အားပေးအပ်လိုက် ကြရသည်။ ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ်၌မူ ဂျပန်သည် ကိုရီးယားကို ရုရှ၏ဘေးမှစိုးရိမ်ရသည်ဟု အကြောင်းပြကာ သိမ်းပိုက် လိုက်ပြီးနောက် 'ချိုဆင်'ဟူသော ရှေးဟောင်းအမည်ဖြင့် ခေါ်တွင်စေခဲ့သည်။ ထိုအမည်ဟောင်းမှာ 'နံနက်ခင်း သာယာသောတိုင်းပြည်'ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။

ကိုရီးယားလူမျိုးတို့ကား ဂျပန်တို့ အုပ်စိုးမှုကို လုံးဝမနှစ် သက်ကြချေ။ ပထမကမ္ဘာစစ်ပြီးချိန်မှစ၍ မျိုးချစ်စိတ် လွန်စွာ ပြင်းပြလာကြသည်။ ဂျပန်အုပ်စိုးခြင်းကြောင့် ကိုရီးယားနိုင်ငံတွင် စက္ကူစက်များ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေး စက်များ ထွန်းကားလာခဲ့၏။ ကျောက်မီးသွေး၊ သံ၊ ရွှေစသော အဖိုးတန်တွင်းထွက်ပစ္စည်း အားလုံးတို့ကို ပိုမိုတူး ဖော်လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြ၏။ ရေသွင်းပေးခြင်း၊ မြေဩဇာဖြည့် လောင်းခြင်း၊မျိုးသန့် ပေးခြင်းစသည့် ခေတ်မီနည်းတို့ဖြင့် ကောက်ပဲ သီးနှံတို့ကို ၂ ဆတိုးထွက်အောင် စိုက်ပျိုးနိုင်ခဲ့ ကြ၏။ မီးရထား လမ်းမိုင်ပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော်နှင့် ကုန်း လမ်းမိုင်ပေါင်း ၁၉၀၀၀ ခန့်တို့ကို ဖောက်လုပ်ခဲ့ကြ၏။ လေ ကြောင်း ပို့ဆောင်ရေးလမ်းများ ဖွင့်လှစ် ခဲ့ကြ၏။ သို့ရာတွင် ကိုရီးယားလူမျိုးတို့မှာ ထိုတိုးတက်မှုများတွင် အကျိုးခံစား ခွင့်မရကြချေ။ လုပ်ငန်းနှင့် အရောင်းအဝယ်ဟူသမျှ ကို ဂျပန်တို့သာလျှင် ကြီးစိုးလုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ စာသင်

ကျောင်းများကို အားမပေးသည့်ပြင်၊ ဂျပန် အသုံးအနှုန်းတို့ကို အဓမ္မသွတ်သွင်းခြင်းဖြင့် အမျိုးသားစိတ်ခေါင်းပါးအောင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့လျှင် ဂျပန်တို့သည် ကိုရီးယားကို ၃၅ နှစ်တိုင်တိုင် ကြီးစိုးချယ်လှယ်ခဲ့ကြပြီးနောက် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် လက်လွှတ်လိုက်ရလေသည်။

၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန် ခဲ့သော ကြေငြာစာတမ်းအရ၊ ကိုရီးယားအား လျော်ကန်သောအချိန်တွင် လွတ်လပ်ရေး ပေးပါမည်ဆိုထားသော်လည်း ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးချိန်တွင် ကိုရီးယားကား လွတ်လပ်ရေးကို မရသေးချေ။ မြောက်ဘက် လတ္တီတွဒ်မျဉ်းကြောင်း ၃၈ ° ၏မြောက်ဘက်ပိုင်းကို ရုရှတပ်များက သိမ်းပိုက်ထားကြ၍ တောင်ဘက်ပိုင်းကို အမေရိကန်တပ်များက သိမ်းပိုက်ထားကြသည်။ ၁၉၄၈ခု ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း ဆိုဗီယက်ရုရှက သူတို့သိမ်းပိုက်ထားသော မြောက်ပိုင်းကို 'ကိုရီးယားပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီသမတနိုင်ငံ'အဖြစ် ကြေညာလိုက်ရာ ထိုနှစ်ဩဂုတ်လတွင် အမေရိကန်သိမ်းပိုက်ထားသော တောင်ပိုင်းကိုလည်း 'ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံ' အဖြစ် ကြေညာလိုက်၏။ ဆေအူးမြို့မှကိုရီးယားတောင်ပိုင်း၏ မြို့တော်ဖြစ်လာ၍ ဒေါက်တာ ဆင်မန်းရီမှာ ပထမသမ္မတအဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရလေသည်။ ထိုသို့ဖြင့် ကိုရီးယားသည် မြောက်ပိုင်း၊ တောင်ပိုင်း နိုင်ငံ ၂ ခုကွဲ၍ တိုင်းပြည်အရေး ရှုပ်ထွေးလာသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လတွင် ကိုရီးယားမြောက်ပိုင်းနှင့် ကိုရီးယားတောင်ပိုင်းတို့ စစ်ဖြစ်ပွားကြတော့၏။ ထိုနောက် ကုလသမဂ္ဂကော်မရှင်အဖွဲ့၏ စုံစမ်းအစီရင်ခံချက်အရ၊ မြောက်ကိုရီးယားကို ကျူးကျော်သူအဖြစ်ဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ပေး၍ ကုလသမဂ္ဂတပ်များသည် တောင်ကိုရီးယားဘက်မှ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ကြလေသည်။(ကိုရီးယားစစ်ပွဲ–ရှု။)။

ကိုရီးယားနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုသည် မပူလွန်းမအေးလွန်း၊ အထူးညီညွတ်ကောင်းမွန်၏။ တရုတ်နိုင်ငံကဲ့သို့ လေပြင်းမုန်တိုင်းများကျရောက်ခြင်း၊ ဂျပန်နိုင်ငံကဲ့သို့ ငလျင်လှုပ်ခြင်းများ မရှိသဖြင့် ကံထူးသောတိုင်းပြည်ဟု ဆိုရပေမည်။ နွေအခါတွင် မိုးရွာသွန်း၏။ အထူးသဖြင့် ဧပြီလမှ ဇူလိုင်လအထိ မိုးအရွာ များသည်။ တစ်နှစ်လျှင် မိုးရေချိန် ၃၆ လက်မခန့်ရွာ၏။ ကိုရီးယားတောင်ပိုင်းတွင် နွေဥတုသည် အလွန်ရှည်သဖြင့် တစ်နှစ်လျှင် ၂ သီးစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

ကိုရီးယားနိုင်ငံသည် တောတောင်ထူထပ်သည်။ တိုင်းပြည်၏၄ပုံ ၃ပုံမှာ တောင်တန်းတောင်ကုန်းတို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ မြောက်ပိုင်းတွင်ရှိသော ပေရှန်တောင်ထိပ်မှာ ပေ (၈၅၀၀) မြင့်၍ ကိုရီးယားတွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်၏။ အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် တောင်များ

အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာအရ ကပြလေ့ရှိသော ကိုရီးယားလုံမပျိုတို့၏ ဓားယိမ်းအက

တန်း၍ တည်ရှိကြသဖြင့် မြစ်များသည် အနောက်ဘက်နှင့်တောင်ဘက်သို့ စီးဝင်ကြသည်။ ထင်ရှားသောမြစ်တို့မှာ ယာလူး၊ နတ်တန်းနှင့်ဟန်းမြစ်များ ဖြစ်ကြသည်။ တိုင်းပြည်၏ ၅ပုံ၁ပုံခန့်မှာ မြေသြဇာကောင်းမွန်သော ကွင်းပြင်နှင့် မြစ်ဝှမ်းဒေသများဖြစ်၏။ ထိုနေရာများတွင် လယ်ယာလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဆန်စပါးမှာအများဆုံးစိုက်ပျိုးသော သီးနှံဖြစ်၏။ ဒုတိယအများဆုံးစိုက်သော အသီးအနှံမှာ မုယောဖြစ်သည်။ အခြားအသီးအနှံများမှာ ဂျုံ၊ နှံစားပြောင်း၊ ပဲငပိ၊ အာလူး၊ ဝါ၊ ဆေး၊ ပိုးစာပင်နှင့်ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ ဖြစ်၏။ နွား ဝက် စသော တိရစ္ဆာန်မွေးမြူခြင်းနှင့် ငါးဖမ်းခြင်း လုပ်ငန်းများကိုလည်း လုပ်ကိုင်ကြသေးသည်။

သစ်တောများမှ ထင်းရှူးမှတစ်ပါး အခြားအဖိုးတန်သောသစ်များ မရကြချေ။ သို့ရာတွင် ထိုသစ်တောများမှာ သားမွေးရသော မြေခွေးပါကြီးနှင့် ဖျံများအပြင် ကျား၊ ကျားသစ်၊ ဝက်ဝံနှင့် သမင်၊ ဒရယ်များ ခိုအောင်းနေထိုင်ရာဖြစ်သည်။ တွင်းထွက်ပစ္စည်းများ ကြွယ်ဝ၍ ကျောက်မီးသွေး၊ ကြေးနီ၊ငွေ၊တန်စတင်၊ ဂရက်ဖိုက်၊ မိုလစဒီနမ်နှင့် လဲချေး တို့ကိုတွေ့ရှိရသည်။ သို့ရာတွင် ကိုရီးယားပြည်သားတို့သည် သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းကို တိုးတက်အောင် မပြုခဲ့ကြချေ။ ဂျပန်လက်ထက်ရောက်မှ ထိုလုပ်ငန်းကို အားပေးသဖြင့် ရွှေနှင့် သံများကိုပင် တူးဖော်ခဲ့လေသည်။

ရှုခင်းသာသည့် ကိုရီးယား ရွာတစ်ရွာ။ တဲအိမ်များမှာ ၅ွံ့စေးထရံကာ ကောက်ရိုးအမိုးတို့ဖြင့် ဆောက်လုပ်ထား၏။

ကိုရီးယားလူမျိုးတို့သည် တရုတ်၊ ဂျပန်တို့ကဲ့သို့ပင်၊ မွန်ဂိုလူမျိုးမှ ဆင်းသက်လာကြသော်လည်း တရုတ် ဂျပန်တို့နှင့်ကား ရုပ်ဆင်းသွင်ပြင်ချင်း မတူကြချေ။ ကိုရီးယားတို့၏ ဆံပင်မှာ မည်း၍ ဖြောင့်၏။ မျက်ပေါက်မှာ စွေစောင်း၍ နှာခေါင်းပြားပြီးလျှင် ပါးရိုးကြီး၏။ အသားအနည်းငယ်ညို၏။ အခြားမွန်ဂိုအဆက်အနွယ်များထက် အရပ်အမောင်း မြင့်သည်။ ကိုရီးယားတို့၏ နေထိုင်လုပ်ကိုင်ပုံမှာ ရှေးရိုးစဉ်လာမှ များစွာပြောင်းလဲခြင်း မရှိချေ။ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးရာ၌ သမားရိုးကျ ကရိယာတန်ဆာပလာများကိုသာ အသုံးပြုလျက်ရှိကြသေးသည်။ နေအိမ်များမှာ ထရံ၌ရွှံ့စေးကာ အမိုးမှာ ကောက်ရိုးဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော တဲအိမ်ငယ်များ ဖြစ်သည်။ အခန်းများကိုမူ စက္ကူခန်းဆီးများဖြင့် ခြားထားကြ၏။ တဲအတွင်း၌ အနွေးဓာတ်ရစေရန် တဲတစ်ဖက်ရှိ မီးခိုးခေါင်းတိုင်သို့ မီးဖိုမှအခိုးနှင့် အပူရှိန်တို့ကို ကြမ်းပြင်မြေကြီးအောက်မှ လိုဏ်ခေါင်းဖြင့် သွယ်ယူထားသည်။ ယောက်ျားများသည် အရိုးစဉ်လာ အင်္ကျီရှည်ကြီးများနှင့် နီးသို့မဟုတ် မြင်းမြီးဦးထုပ်ရှည်အမာကြီးများကို ယခုတိုင် ဝတ်ဆင်လျက်ရှိကြသေး၏။ ကိုရီးယားမိန်းကလေးများသည် ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်နှင့်ပင် အိမ်ထောင်ပြုတတ်ကြ၍ အလုပ် ပင်ပန်းကြီးစွာ လုပ်ကြရသည်။ မိန်းမများသည် ယောက်ျားများထက် နိမ့်ကျသည်ဟု ယူဆကြသဖြင့် ရပ်ရေးရွာ ရေးကိစ္စများတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခွင့် မရကြချေ။

ဗုဒ္ဓအယူဝါဒသည် ကိုရီးယားသို့ ၄ ရာစုအတွင်းကပင် ပျံ့နှံ့ထွန်းကားခဲ့၏။ယခုခေတ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးကျောင်းအများအပြားရှိသည့်ပြင်၊ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီများလည်း ၃ သိန်းကျော်ခန့်ရှိသည်။ ခရစ်ယန်အယူဝါဒမှာ ၁၈ ရာစုနှစ်အတွင်းက ကိုရီးယားနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိခဲ့၍ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်စအချိန်တွင် ခရစ်ယန်အယူဝါဒီပေါင်း ၅ သိန်းခန့်ရှိခဲ့သည်။ ဂျပန်လက်ထက်တွင် ရှင်တိုအယူဝါဒကို သွတ်သွင်းခဲ့၏။ သို့သော် များစွာသော ကိုရီးယားတို့မှာ အစွဲအလန်းကြီး၍ အယူသည်းကြသည့်အလျောက်၊ ရိုးရာကိုးကွယ်သည့် အလေ့အထများ ကြွင်းကျန်နေသေးသည်။ ကိုရီးယားတောင်ပိုင်း၏ မြို့တော်ဖြစ်သော ဆေအူးမြို့တွင် လူဦးရေ ၁၄၄၆၀၀၀ ကျော်ခန့် ရှိသည်။ ဟန်းမြစ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်းတွင်တည်ရှိ၍ အင်ချွန်ဆိပ်ကမ်းမြို့မှ ၃၅ မိုင် ကွာဝေးသည်။ ပိုးထည်၊ စက္ကူဖျာနှင့်ယပ်တောင်လုပ်ငန်းတို့ကြောင့် ထင်ရှား၏။ ကိုရီးယားမြောက်ပိုင်း၏ မြို့တော်မှာ လူဦးရေ ၄၅၀၀၀၀ ခန့်ရှိသော ပျန်ယန်းမြို့ဖြစ်သည်။ အခြားထင်ရှားသော မြို့များမှာ ပူဆန်၊ တိုင်ဒင်၊ ဂင်ဆန်နှင့် မော့ပိုမြို့များ ဖြစ်ကြသည်။

ကိုရန်ကျမ်း ။ ။ကိုရန်ကျမ်းသည် အလ္လာဘုရားထံမှ တမန်တော်မဟာမက်ပေါ်သို့ ပို့ချပေးသော ကျမ်းစာအုပ်ဖြစ်၍ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ၂၂၅သန်းမျှသော မွတ်စလင်တို့အထွတ်အမြတ်ထားသော ကျမ်းဖြစ်၏။ ကိုရန်ဟူသော စကားမှာ အာရဗီဘာသာမှ ဆင်းသက်လာ၍ ဖတ်ရန်စာဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။

တမန်တော်မဟာမက်ရှိစဉ် စာရေးတော်ကြီးများသည် သူ၏နှုတ်မှ ထွက်သောစကားများကို သားရေစပေါ်၌လည်းကောင်း၊ သစ်ရွက်ခြောက်ပေါ်၌လည်းကောင်း၊ သိုး၏ လက်ပြင်ရိုးပေါ်၌လည်းကောင်း၊ အနီးတွင်ရနိုင်သည့် မည်သည့်ဝတ္ထုပစ္စည်းပေါ်၌မဆို ရေးခြစ်ထားခဲ့၏။ မဟာမက်မကွယ်လွန်မီ ကပင် ထိုအပိုင်းအစများကို စုဆောင်းပြီး၍ ကွယ်လွန်သောအခါ စာတစ်အုပ်ဖြစ်အောင် စုပေါင်း၍ အဆင့်ဆင့်ကူးယူခဲ့ကြ၏။

ကိုရန်ကျမ်းမှာ အာရဗီဘာသာဖြင့် ရေးထား၍ ခရစ်ယာန် ဓမ္မသစ်ကျမ်းခန့် ရှည်လျား၏။ အခန်းပေါင်း ၁၁၄ ခန့်ရှိပြီးလျှင် နိုင်ငံသမိုင်း၊ အနာဂတ် ဟောပြောချက်၊ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ဥပဒေများ ပါဝင်သည်။ ပါဝင်သည့် သမိုင်းအဇ္ဈုပ္ပတ္တိတို့သည်ကား ဓမ္မဟောင်းကျမ်းမှ အဇ္ဈုပ္ပတ္တိများပင်ဖြစ်၍ သဘောတရားနှင့် ဥပဒေများမှာလည်း ခရစ်ယာန်အယူဝါဒ၊ ယဟူဒီအယူဝါဒများနှင့် ဆင်တူသည်။ ထိုကျမ်း၌ မိုးဇက်၊ ယေရှုနှင့်မဟာမက်တို့အပြင် အလ္လာဘုရား၏အခြားသောတမန်တော်ကြီးများကိုလည်း လူအများ ကြည်ညို လေးစားရမည်ဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြထားသည်။

ကိုရန်ကျမ်း၌ ထာဝရဘုရားတစ်ဦးတည်းသာ ရှိကြောင်း၊ အလ္လာဘုရားမှတစ်ပါး အခြားထာဝရဘုရားမရှိဟူသော တရားတော်ကိုအဓိက ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ပြင်အလ္လာဘုရား နောက်ဆုံးတရားစီရင်ရာအချိန်၌ မည်သူမဆို မိမိပြုခဲ့သော ကောင်းမှုမကောင်းမှုတို့အလျောက် အကျိုးအပြစ် ခံစားရလိမ့်မည်ဟူ၍လည်း လေးနက်စွာ ဖော်ပြထားသည်။

အယ်လကျီးရီးယန်း ကလေးများ ကိုရန်ကျမ်းစာ သင်အံနေခြင်း

မွတ်စလင်တို့၏ ရာဇသတ်၊ ဓမ္မသတ်တို့မှာ ကိုရန်ကျမ်းကို အမှီပြုလျက် ပြဋ္ဌာန်းထား၏။ မွတ်စလင်ကျောင်းများ၌လည်း ကိုရန်ကျမ်းမှာ အဓိက ကျောင်းသုံးစာအုပ်ဖြစ်သည်။ မွတ်စလင်များ ဘုရားရှိခိုး ရာတွင်လည်း ကိုရမ်ကျမ်းကိုပင် အမှီသဟဲပြုကြ၏။

ကိုရန် ကျမ်းစာအရ မွတ်စလင် များသည် တစ်နေ့လျှင် ၅ ကြိမ်ကျ မက္ကာမြို့ရှိ ကားဗားကျောင်းတော်ဘက်သို့ မျက်နှာမူ၍ ဘုရားကိုအာရုံပြုရခြင်း၊ အလှူဝတ်ကိုပြုရခြင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာတတ်နိုင်က မိမိ၏တစ်သက်တွင် အနည်းဆုံးတစ်ခေါက်မျှ မက္ကာမြို့သို့ ဘုရားဖူးသွားရခြင်း၊ ရမ္မဇန်လအတွင်း၌ ဥပုသ်စောင့်ရခြင်းကို ပြုလုပ်ကြရလေသည်။(မဟာမက်–ရှု။)

ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေး ။ ။ယခုခေတ်ကဲ့သို့ သက်သောင့် သက်သာ နေထိုင်သွားလာရသောခေတ်တွင် ကျန်းမာတောင့်တင်းစွာ ရှိစေရန်အတွက် ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဂရုပြုလိုက်စားရန် လွန်စွာလိုသည်။ ရှေးခေတ်အခါကမူ ဝမ်းရေးကို မိမိကိုယ်တိုင်ပင်ပန်းစွာ ရှာဖွေစားသောက်ရသောကြောင့် ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှု၊ သွေးသားညီညွတ်မှု၊အာဟာရဓာတ်ပြည့်ဝမှုတို့မှာ တမင်သက်သက်ဂရုပြု၍ လုပ်ရန်မလိုတော့ဘဲ သူ့အလိုအလျောက် ပြည့်ဝပြီးဖြစ်လေသည်။ ငြိမ်သက်စွာထိုင်၍ အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြသော အညောင်းသမားများအဖို့ အထူးပင် ကိုယ်လက်ကျန်းမာ

ရေးလေ့ကျင့်ခန်းများကို ဂရုတစိုက်လုပ်ကိုင်ရန်လိုသည်။

ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားကစားမှုကို ဂရုစိုက်ပြုလုပ်ခြင်း မရှိသူသည် ကျန်းမာရေးချို့တဲ့မည်မှာ မလွဲပေ။ တိုင်းပြည်တစ်ပြည်၌ ကျန်းမာရေးချို့တဲ့သူပေါများက တိုင်းပြည်မကြီးပွားနိုင်ဘဲ စီးပွားရေး၊ ကြီးပွားရေးများ လစ်ဟင်းတတ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိကျောင်းအချို့၌ ကိုယ်လက် ကြံ့ခိုင်ရေးကို သီးသန့်ဆရာများဖြင့် သင်ကြားပြသပေး၏။ ဆရာအတတ်သင် ကောလိပ်ကျောင်းများတွင် ကိုယ်လက် ကြံ့ခိုင်ရေး လေ့ကျင့်ခန်းများကို မသင်မနေရဘာသာရပ်တစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ကျန်းမာရေး လေ့ကျင့်ခန်း သင်တန်းများမှာ ကိုယ်ခန္ဓာတောင့်တင်း ကျန်းမာရေးကိုသာ အဓိကထားရကား၊ ကျန်းမာရေး လေ့ကျင့်ခန်းယူခြင်းဖြင့် တံခွန်စိုက်ကစားခုန်စားသမားတစ်ဦး မဖြစ်လာနိုင်သော်လည်း ညောင်းညာသူတို့နှင့် အားအင်ချည့်နဲ့ သူတို့ကို ကျန်းမာခြင်းနှင့်ညီညွတ်အောင်မွမ်းတီး ပေးနိုင်သည်။ ကျန်းမာရေးလေ့ကျင့်ခန်းများကို တန်ဆေး လွန်ဘေးသဘောဖြင့် မပြင်းလွန်း၊ မနည်းလွန်း၊ မျှတ၍ မှန်မှန် လိုက်နာပြုလုပ်မှုဘူရိယာပုတ်မျှတကာ ကျန်းမာတောင့်တင်းနိုင်ပေမည်။ များစွာသော လေ့ကျင့်ခန်းများကို ကစားရန် သီးသန့်ဆောက်လုပ်ထားသော အားကစားရုံမရှိဘဲလျက် နေရာမရွေး လုပ်ကိုင်နိုင်၏။ (ကစားရုံ၊ အား–ရှု။) သို့ရာတွင် မည်သည့်နေရာ၌ပင် ပြုလုပ်သည်ဖြစ်စေ၊ လေကောင်းလေသန့် ရရှိရန် အထူးအရေးကြီးသည်။ လေကောင်းလေသန့်ကို ဝဝကြီးရှူရှိုက်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ကျန်းမာရေး လေ့ကျင့်ခန်းများ၏တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်၏။

လေ့ကျင့်ခန်းများကို ပြုလုပ်သည့်အခါတွင် အထူးသတိပြုရန်အချက်မှာ လေ့ကျင့်ခန်းများကို နေ့စဉ်အချိန်မှန်မှန် ပြုလုပ်ရန်ပင်ဖြစ်၏။ သို့မှသာလျှင် အကျိုးကျေးဇူးများ တင်းပြည့်ကျပ်ပြည့် ခံစားနိုင်ပေမည်။ သို့ရာတွင် အထူးဂရုပြုရန်အချက်မှာ အစာမစားမီနာရီဝက်နှင့် အစာစားပြီး ၂ နာရီအတွင်း လေ့ကျင့်ခန်းကို လုံးဝမလုပ်ရန် ဖြစ်သည်။ နံနက်အိပ်ရာမှထစ ၁၅မိနစ်ခန့်နှင့် ညအိပ်ရာဝင်ခါနီး ခေတ္တမျှလေ့ကျင့်ခန်းယူနိုင်ပါက ကျန်းမာရေးအခြေအနေ သိသိသာသာကြီး တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ လေ့ကျင့်ခန်းများကို စိတ်ပါဝင်စားစွာ စနစ်ကျကျလုပ်ကိုင်ခြင်းမပြုခဲ့လျှင် အချည်းနှီး ဖြစ်တတ်ကြောင်းကိုလည်း သတိပြုသင့်သည်။ လေ့ကျင့်ခန်းယူစဉ်တွင် ကိုယ်ရောစိတ်ပါအာရုံစိုက်၍ အချိန်မှန်မှန်လုပ်ကိုင်ပါက အံ့ဩလောက်အောင် ကျန်းမာရေးတိုးတက်လာပေလိမ့်မည်။

ဂျပန်ကလေးများ၏ ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေး လေ့ကျင့်ခန်း

ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေး လေ့ကျင့်နေကြသည့် အမျိုးသမီးများ

ကျန်းမာရေးလေ့ကျင့်ခန်းများ ပြုလုပ်နေစဉ်တွင်သာမဟုတ် အခြားအမှုကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ရာ၌လည်း ကိုယ်ဟန်အနေအထားကို စနစ်တကျရှိစေရန်လိုအပ်သည်။ ဥဒါဟရုဏ်၊ မတ်တတ်ရပ်သောအခါ ဒူးကြွက်သားများကို တောင့်ထားခြင်း မပြုဘဲအနေတော်လျှော့ထားရပေမည်။ ဝမ်းပိုက်ကြွက်သားကို ဆန့်ထား၍လည်းကောင်း၊ ရင်ကိုကော့ထား၍လည်းကောင်း၊ ပခုံးကိုလျှော့၍

ၑင်း၊ ဦးခေါင်းကိုထောင်၍ ၑင်း၊ ရှိစေရန် သတိပြုရမည်။ လမ်းလျှောက်ရာ၌လည်း အထက်ပါ ကိုယ်ဟန်အနေ အထား အတိုင်း ရှိစေပြီးလျှင် ခြေဖဝါးများကို တည့်တည့်ထား၍ လျှောက်ရပေမည်။ ဖိနပ် စီးလျှောက် လျှင်လည်း အလွန်အ မင်းကျပ်နေသော ဖိနပ်ကို စီးမလျှောက်ရန် သတိပြုရ ပေမည်။ ထိုင်သည့်အခါ၌ ခြေထောက်ကို ကြမ်းထိ နေအောင် ချထား ၍ ကုလားထိုင်နောက်မှီကို ကျောနှင့်မှီ နေရမည်။ ဖင်နှင့် ကျောအထက်ပိုင်းကိုမတ်မတ်ထား၍ ခါးနေရာမှ ရှိုးပြီးလျှင် အနည်းငယ် ကိုင်း၍ ထိုင်နိုင်သည်။ သို့သော် ပုံတစ်မျိုးတည်း ဖြင့် တာရှည်စွာ ထိုင်နေခြင်းမှာ အညောင်းမိစေနိုင်သည်။

အသက်ကို လေးလေးနှင့် မှန်မှန် ရှူရသော လေ့ကျင့်ခန်း သည် ရင်အုံ၊ ရင်ပတ်၊ အဆုတ်တို့ကို ကျန်းမာသန်စွမ်း စေ သည်။ ထို့ပြင် ဝမ်းပိုက်တွင်ရှိသော မလိုလားအပ်သည့် အဆီ များကိုလည်း လျော့ပါးစေသည်။ ဤသို့ကိုယ်လက်အင်္ဂါ လှုပ်ရှား ကစားခြင်းကို နေ့စဉ် မှန်မှန်ပြုလုပ်သွားပါက လေ၊ ဝမ်း၊ ဆီးတို့မှန်ကန်စေ၍ ကျန်းမာသက်ရှည်နိုင်သည်။

ကိုယ်လက်လှုပ်ရှား ကစားခြင်းသည် အသက်ရှည်ရေး အတွက် လိုအပ်သောအချက်များတွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်သည့်အတိုင်း လူတိုင်းပင် လိုက်နာပြုလုပ်ရန် သင့်သည်။ ကိုယ်လက် လှုပ်ရှားကစားခြင်းဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာ၌မလိုအပ် သော အဆီများကို ထွက်သွားစေနိုင်၏။ သွေးသားညီညွတ် ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏။ စားလိုက်သော အစာကိုကြေ စေ၍ ဓာတ်ဝင်းကိုလည်း မှန်စေ၏။ အိပ်ပျော်စေ၏။ အသား အရေများကိုလည်း ကျစ်လစ်တောင့်တင်းစေ၏။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်ခန္ဓာတစ်ခုလုံးရှိ အကြော အခြင်များ၊ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း များကို လှုပ်ရှားစေသည့် လေ့ကျင့်ခန်းများကို အထူးသဖြင့် လိုက်နာပြုလုပ်သင့် ပေသည်။

ကိုလုန်းမြို့ ။ ။ကိုလုန်းမြို့သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ ရိုင်းမြစ် လက်ဝဲဖက် ကမ်းပေါ်ရှိ မြို့ကြီးတစ်မြို့ဖြစ်၏။ မီးရထားလမ်းများဆုံရာ ဌာန ဖြစ်သည့်ပြင် ဥရောပတိုက်တွင် အရေးပါသော လေယာဉ်စခန်း တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ မြို့၏ မြောက်ဘက် မိုင် ၂၀ခန့် အကွာ တွင် ကျောက်မီးသွေးတွင်းနှင့် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း ထွန်းကား သော ရူးဝါး မြစ်ဝှမ်းဒေသရှိ သည့်ပြင်၊ တောင်ဘက်၌လည်း သံနှင့် ကျောက်မီးသွေးထွက်သော ဆားနယ်နှင့် လိုရိန်းနယ် များရှိသဖြင့် ကိုလုန်းမြို့သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ရေး လမ်းဆုံမြို့ကြီးနှင့် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း ထွန်းကားသောမြို့ ကြီး ဖြစ်သည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းမှာ များပြားကြီးကျယ်၍ သကြား၊ ချောကလက်၊ ဆပ်ပြာ၊ ဆေး၊ ကော်၊ အရက်၊ ဘိလပ်ရည်၊ ကတ္တီပါ၊ ပိုးထည်၊ သိုးမွေးထည်၊ ချည်ထည်၊ ဓာတ်ပစ္စည်းများ၊ မော်တော်ကားနှင့် စက်ကရိယာပစ္စည်း များမှာ ထင်ရှားလေသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် ထင်ရှား ကျော်ကြား၍ လူအများ နှစ်သက်သုံးစွဲကြသော ဒအိုဒါကို လုန်း ရေမွှေးမှာ ကိုလုန်းမြို့ထွက် ပစ္စည်းတစ်ခုဖြစ်၏။

ကိုလုန်းကသီဒရယ်ဘုရား ရှိခိုးကျောင်းကြီးမှာ ၁၂၄၈ ခုနှစ်လောက်က စတင်တည်ဆောက်ခဲ့၍ ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ် ကုန်လောက်တွင်မှ ပြီးစီးခဲ့ရာ၊ ဥရောပတိုက် မြောက်ပိုင်းတွင် အကြီးဆုံးသော ဂေါ့သပုံစံ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး ဖြစ်ပေ သည်။ ထိုအဆောက်အအုံ၏ အမိုးချွန်ကြီး ၂ဆောင်မှာ ၅၁၅ပေမျှမြင့်၍ ကိုလုန်းမြို့ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိုအမိုးချွန် ကြီးများပေါ်မှကောင်းစွာမြင်နိုင်သည်။ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းအ တွင်းတွင် ကြည်နူးဖွယ်ရာ သီချင်းဆိုသည့်နေရာများ၊ မှတ်ခုံး များ၊ ဆေးခြယ်ထားသော မှန်ပြတင်းများနှင့် ရှည်လျားသော တိုင်ကြီးများရှိရာ အလွန်တရာခမ်းနားထည်ဝါလှပေသည်။ ထိုဘုရားရှိခိုးကျောင်းရှိ နာမည်ကျော် 'ဓကရာဇ်' ခေါင်း လောင်းကြီးမှာ အလေးချိန် ၂၇တန်ရှိ၏။ ထိုခေါင်းလောင်း ကြီးကို ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ၁၉၁၇ ခုနှစ်၌ ဂျာမနီ က လက်နက်လုပ်ရန် သတ္တုများလိုနေသဖြင့် အရည်ကျိုပစ်

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း မရှုမလှပျက်စီးခဲ့ရသော ကိုလုန်းမြို့တစ်နေရာ

လိုက်သည်။ သို့ရာတွင် စစ်ပြီးသောအခါ ၂၄တန်ရှိ ခေါင်းလောင်းသစ်တစ်လုံးကို ၁၉၂၃ခုနှစ်တွင် အစားထိုးကာထားလေသည်။ အခြား ထင်ရှားသောရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံများမှာ ၁၅ ရာစုနှစ် အတွင်းက ဆောက်လုပ်ခဲ့သော ဒဂါဇနစ်ခေါ် ဧည့်သည်တော်များ ဧည့်ခံရာအဆောက်အအုံ၊ မြို့တော်ခန်းမကြီးနှင့် နိုက်တင်းပလား သူရဲကောင်းများဂေဟာတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ကိုလန်းမြို့သည် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းထွန်းကားသောမြို့ ဖြစ်သည့်ပြင် မဟာမိတ်တို့၏စစ်လမ်းကြောင်းတွင် ကျရောက်နေသဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌ မဟာမိတ်လေတပ်တို့က အပြင်းအထန် ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခဲ့သောကြောင့်အဆောက်အအုံ ကြီး အများပင်ထိခိုက်ပျက်စီးခဲ့သည်။ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးမှာ အနည်းငယ်မျှသာပျက်စီးသွားသော်လည်း ရှိုင်းမြစ်ကို ဖြတ်ကူးထားသောတံတားကြီးများ၊ စက်ရုံကြီးများ၊ မီးရထားဝင်း၊ သင်္ဘောကျင်းနှင့်ရှေးအဆောက်အအုံများစွာတို့မှာ လုံးဝပျက်စီးသွားကြ။ ကိုလုန်းမြို့၏ လူဦးရေမှာ ၅၉၄၉၄၁ ယောက်မျှရှိလေသည်။

ကိုလံဘိုမြို့ ။ ။ကိုလံဘိုမြို့သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ ကျွန်း၏အနောက်ဘက်ကမ်းခြေ ကလျာဏီမြစ် ဝအနီး၌ တည်ရှိသည်။ အေဒင်မြို့မှ ဩစတြေးလီးယားတိုက်သို့၎င်း၊ ကရာချိမြို့မှ စင်ကာပူမြို့သို့၎င်း သင်္ဘောခရီးလမ်းတွင် ကိုလံဘိုမြို့သည် ဗဟိုဒေသဖြစ်သည့်အလျောက် ထင်ရှားသောသင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီးလည်းဖြစ်သည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် ကိုလံဘိုမြို့သည် အချက်အခြာမြို့ကြီးဖြစ်၏။ အများ ဆုံးတင်ပို့ရောင်းချသော ထုတ်ကုန်မှာ လက်ဖက်ခြောက် ဖြစ်သည်။ ကိုလံဘိုသင်္ဘောဆိပ်၏ အကျယ်အဝန်းမှာဧက ၆၀၀ကျော်မျှရှိ၍၊ ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူတို့ဆောက်လုပ်သော အကြီးဆုံးသင်္ဘောဆိပ် တစ်ခုဖြစ်ပေသည်။ ကိုလံဘိုမြို့ တွင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ၊ သီဟိုဠ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်၊ ဘုရင်ခံအိမ်တော်၊ ပန်းဥယျာဉ်များရှိ၏။

ကိုလံဘိုမြို့မှ သီဟိုဠ်ကျွန်းအရပ်ရပ်သို့ အလွယ်တကူသွားနိုင်ရန် လှည်းသွားလမ်းများ၊ မီးရထားလမ်းများဖောက်လုပ်ထားသည်။ ဗုဒ္ဓစွယ်တော်မြတ်ကိန်းဝပ် တော်မူရာ ကန္ဒီမြို့သည် ကိုလံဘိုမြို့မှ ၇၅ မိုင်ဝေးကွာလေသည်။

၁၉၅၀ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလ ၉ရက်နေ့မှ ၁၄ ရက်နေ့အထိ ဗြိတိသျှဓနသဟာယအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများညီလာခံကို ကိုလံဘိုမြို့တွင် ကျင်းပခဲ့၏။ ထိုညီလာခံသို့ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကိုယ်စားလှယ်အချို့ တက်ရောက်လေ့လာခဲ့ ကြ၏။ ညီလာခံတွင် ဆွေးနွေး ဆုံးဖြတ်ချက်များအနက် အာရှတိုက် အရှေ့တောင်ပိုင်း နိုင်ငံများအတွက် စက်မှုလက်မှုအကူအညီများ၊ ကျွမ်းကျင်သောပါရဂူများနှင့် ငွေကြေးကူညီချေးငှားမှုများ ဆောင်ရွက်ပေးရန်

ကိုလံဘိုမြို့၏ ခရီးသည်များအတွက် လှပသောဖော်မီသင်္ဘောဆိပ်

ဆိုသော အချက်လည်းပါဝင်သည်။ ထိုစီမံကိန်းမှာ ၆ နှစ်စီမံကိန်းဖြစ်၍ ပေါင်သန်းပေါင်း ၁၈၆၈ ကုန်ကျမည်ဖြစ်သည်။

၁၉၅၀ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၈ရက်နေ့တွင် ဓနသဟာယ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ပူးပေါင်းလျက် ကိုလံဘို စီမံကိန်းအမည်ဖြင့် လန်ဒန်မြို့မှကြေငြာခဲ့၏။ ကိုလံဘိုစီမံကိန်းဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းမှာ စီမံကိန်းကို ကိုလံဘိုညီလာခံမှ အစပျိုးခဲ့သော ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုစီမံကိန်းအရ အာရှတိုက်အရှေ့ပိုင်းနိုင်ငံများပင် အထောက်အပံ့၊ အကူအညီ အမျိုးမျိုးကို ရရှိခဲ့ကြ၏။ မြန်မာနိုင်ငံမှလည်း ပေါင် ၆သန်းကို ဓနသဟာယဝင်နိုင်ငံများထံမှ ၂ နှစ်စာချုပ်ဖြင့် ချေးငွေးခွင့်ရရှိခဲ့သည်။

ကိုလံဘိုမြို့ကို ၁၃၄၀ ပြည့်နှစ် ဆီလောက်က ကာလံဗူဟု ခေါ်ကြောင်း အဆိုရှိလေသည်။ ၁၅၁၇ ခုနှစ်အထိ ပေါ်တူဂီပိုင်ဖြစ်ခဲ့သည့်အခါက ကိုလံဗပ်ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ကိုလံဘိုဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်ထိုမြို့မှာ ဒပ်ချတို့လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ရာမှ ၁၇၉၆ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့လက်အောက်သို့ ရောက်ရပြန်သည်။ သို့သော် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင်မူ ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံ အဆင့်အတန်းသို့ ရောက်နေသော သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ မြို့တော် ဖြစ်လာ၏။

ကိုလံဘိုမြို့၏ ကမ္ဘာ့စီးပွားကုန်သွယ်ရေးရပ်ကွက်မှ မြင်ကွင်း

ကမ္ဘာသစ်ကြီးကို ပထမတွေ့ရှိသူ

ကမ္ဘာ့သမိုင်းဝင် ရှာဖွေ စွန့်စားစာနည်ဖွားများအနက် အထူးပင် ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ခရစ္စတိုဖါ ကိုလံဗပ်သည် အိန္ဒိယတိုင်းပြည်သို့ရောက်ပေါက်ရန် လမ်းခရီးကို ရှာဖွေရာ၌ ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း အထမမြောက်ခဲ့သော်လည်း သူတွေ့ရှိသော နယ်မြေမှာ ယခုခေတ်တွင် ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးနိုင်ငံကြီးတစ်ခု ဖြစ်နေပေပြီ။

ကိုလံဗပ်စီ (ခရစ် ၁၄၅၁ ခန့်–၁၅၀၆)။ ။၁၄၉၂ခုနှစ်၌ ရွက်သင်္ဘော ၃စင်းသည် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာထဲတွင် အနောက်စူးစူးသို့ ရေးရှူလျက် သွားနေကြ၏။ သင်္ဘောသားများမှာ ဥရောပတိုက်သား များထဲမှ အနောက်ဘက်သို့ ပထမဆုံးစွန့်စားထွက်ခွာလာကြသူများ ဖြစ်လေသည်။ သူတို့သည် အပြောကျယ်စွာ မဟာသမုဒ္ဒရာကြီးထဲ၌ ကမ်းမမြင်လမ်းမမြင်၊ တစ်နေ့ဝင်တစ်နေ့ထွက်၊ နေ့စဉ်ရက်ဆက် သင်္ဘော လွှင့်ခဲ့ရသည်မှာ အတော်အချိန်ကြာညောင်းပြီဖြစ်၍ စိတ်ပျက်အားငယ်စပြုလာကြလေပြီ။ သူတို့၏ သင်္ဘောသူကြီးအား ရှေ့သို့ဆက်မသွားဘဲ ဥရောပတိုက်သို့ ပြန်လှည့်ရန် တောင်းပန် ကြသည်။ သို့သော် သင်္ဘောသူကြီးကား သူတို့ကဲ့သို့ သတ္တိပျော့ညံ့သူမဟုတ်ချေ။ သူမြော်မှန်းထားသော ပန်းတိုင်သို့ မရောက်ရောက်အောင်သွားရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချမှတ်ထားသူဖြစ်၍၊ မလျော့သော ဇွဲသတ္တိဖြင့် ရှေ့သို့သာဆက်လက် သင်္ဘောလွှင့်ခဲ့သည်။

ဤဇွဲသတ္တိကောင်းသောသင်္ဘောသူကြီးကား အမေရိကတိုက်ကို ပထမစတင်တွေ့ရှိသည့် နာမည်ကျော်ခရစ္စတိုဖာကိုလံ ဗပ်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ သူ၏ဇွဲသတ္တိမှာ ရေးယခင်ကလည်း မှတ်ကျောက်တင်ခံရပြီးဖြစ်၏။သူသည် အီတလီပြည်ဂျီနိုးဝါးမြို့၌မွေးဖွား၍ ငယ်စဉ်က သင်္ချာနှင့်နက္ခတ္တဗေဒပညာရပ်များကို သင်ကြား လေ့လာခဲ့၏။ ကိုလံဗပ်သည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် သူ့ဖခင်၏ရက်ကန်းလုပ်ငန်းတွင် ကူညီခဲ့ရသည်။ သို့သော် သင်္ဘောသားသုံးမြမ်ပုံကို ရေးဆွဲရာ၌ မကြာမီ အထူးတတ်ကျွမ်းလာခဲ့၏။ ကိုလံဗပ်သည် တစ်ရပ်တစ်ကျေးသို့ စွန့်စားသွားလာလိုစိတ် ပြင်းပြလှရကား မြေထဲပင်လယ် အရှေ့ပိုင်းသို့ခရီးထွက်မည့် သင်္ဘောတစ်စင်းတွင် သင်္ဘောသားအဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခဲ့၏။ ထို့နောက် ၂နှစ်ခန့်ကြာသောအခါ အင်္ဂလန်ပြည်နှင့် မြောက်ဘက်ပင်လယ်များသို့သွားသော သင်္ဘောတွင် လိုက်ပါပြန်လေသည်။ ၁၄၈၁ခုနှစ်တွင် တောင်ဘက်ပင်လယ်ပြင်သို့သင်္ဘောလွှင့်ခဲ့ရာ အီကွေတာသို့ပင် ရောက်ခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ထိုသို့ခရီးထွက်ရင်းနှင့် ကမ္ဘာလုံးကြောင်း တစ်စတစ်စသိရှိလာသဖြင့် အနောက်စူးစူးသို့ သင်္ဘောလွှင့်လျှင် နောက်ဆုံး၌ အင်းဒီးနယ်မြေသို့ရောက်ရမည်ဟုယုံကြည်ခဲ့၏။ ထိုစဉ်ကအင်းဒီးနယ်မြေမှာ အရှေ့

အမေရိကတိုက်ကို ပထမတွေ့ရှိသူ ခရစ္စတိုဖာကိုလံဗပ်

တိုင်းပြည်များဖြစ်သော အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ဂျပန်ကျွန်းနှင့် အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုတို့ကို ဆိုလို၍၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ကျောက်သံပတ္တမြား၊ ဆေးဝါးနှင့် စမဲအမွှေး အကြိုင်များ ပေါလှသည်ဟု ကျော်ကြားခဲ့သည်။ ထိုပြင် ထိုပစ္စည်းများမှာ ရေကြောင်း၊ ကုန်းကြောင်း၊ ခရီးအတန်တန်နှင့် ဥရောပတိုက်သို့ ရောက်လာခဲ့ရာအဖိုးကြီးမြင့်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုနယ်မြေများသို့ အလွယ်တကူရောက်နိုင်သော ခရီးလမ်းကို စူးစမ်းရှာဖွေခဲ့ရာတွင် ပေါ်တူဂီတို့သည် အာဖရိကတိုက်တောင်ဖက်စွန်းကို ခက်ခက်ခဲခဲနှင့် လှည့်ပတ်ခဲ့ကြ၏။ ကိုလံဗပ်ကမူ အနောက်စူးစူးသို့ထွက်လျှင် ထိုနယ်မြေသို့ရောက် မည်ဟု ယုံကြည်ထားသည့်အတိုင်း၊ အနောက်ဖက်သို့ သင်္ဘောနှင့် စွန့်စားသွားလိုသောဆန္ဒမှာ သူ၌အတော်ပြင်းပြခဲ့ပေသည်။

သို့ရာတွင်သူသည် ဆင်းရဲလှသည့်ပြင် အားပေးကူညီမည့်သူလည်း သူ့တွင်မရှိချေ။ ပေါ်တူဂီနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘုရင်များထံ အကူအညီတောင်းခဲ့သော်လည်း မရဘဲ၊ လူအများ၏ ပြက်ရယ်ပြုခြင်းကိုသာ ခံရသည်။ ၁၄၉၂ ခုနှစ်တွင် သူသည် ပြင်သစ်ဘုရင်ထံမှ အကူအညီတောင်းခံရန် ခရီးထွက်ခဲ့ရာ၊ လမ်းတွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း၌ ဝင်ရောက်တည်းခိုခဲ့သည်။ ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးမှာ စပိန်ဘုရင်မ အစ္စဗဲလား၏ ဆရာတော်ဖြစ်ခဲ့ဘူး၏။ သူသည် ကိုလံဗပ်၏ အကြံအစည်များကို နှစ်သက်သဘောကျ၍ စပိန်ဘုရင်မထံ ထောက်ခံစာတစ်စောင်ရေးပေးလိုက်လေသည်။ စပိန်ဘုရင်နှင့်ဘုရင်မတို့လည်း ကိုလံဗပ်ကို နန်းတော်သို့ခေါ်၍ စုံစမ်းမေးမြန်းကြ၏။ အထူးသဖြင့် သူ၏အကြံကို ဘုရင်မက သဘောကျသဖြင့် ဖါဒီနန်ဘုရင်အား ကိုလံဗပ်ကို ကူညီရန် တိုက်တွန်းပြောဆိုခဲ့၏။ ဘုရင်မကပင် သူ၏လက်ဝတ်လက်စားများကို ပေါင်နှံ၍ ကိုလံဗပ်ကိုထောက်ပံ့ခဲ့သည်ဟု အချို့ကဆိုသည်။

မည်သို့ဖြစ်စေ၊ ကိုလံဗပ်သည် သူတို့ထံမှ 'ဆန်တာမရီယာ'၊ 'ပင်တာ'နှင့် 'နီနာ'ဟူသော သင်္ဘော ၃စင်းနှင့်တကွ လိုအပ်သောအကူအညီများကိုရခဲ့၏။ သို့သော်သူနှင့်လိုက်မည့် သင်္ဘောသားများကိုကား အလွယ်တကူရှာမရချေ။ လူအများကပင် သူသွားမည့်လမ်းမှာ မပြန်လမ်းဖြစ်သည် ဟုထင်နေကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ ရာဇဝတ်ကောင်များ၊ တေလေများသာ သူနှင့်အရဲစွန့်ကာ လိုက်သွားလိုခဲ့ကြ၏။ ထို့ကြောင့် နောက်ဆုံး၌ ရသမျှသောသင်္ဘောသား ၁၀၀ခန့်နှင့်ပင် အနောက်ဘက်သို့ ၁၄၉၂ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၃ရက်နေ့တွင် စွန့်စားထွက်ခွာသွားလေတော့သည်။

သမုဒ္ဒရာထဲတွင် သင်္ဘောလွှင့်ခဲ့၍ ရက်ပေါင်းအတော်ကြာညောင်းသွားသောအခါ သင်္ဘောသားများမှာ ကြောက်ရွံ့လာကြ၏။ ဥရောပတိုက်သို့ပြန်လှည့်ရန် ကိုလံဗပ်ကို အသာတကြည်ပြောမရသောအခါ အကြမ်းဖက်ရန် ကြံစည်ခဲ့ကြသည်။ ကိုလံဗပ်မှာ သူတို့ကို ချောက်ချည်တစ်ခါ မြှောက်ချည်တစ်လှည့်ဖြင့် စိတ်အားမငယ်ကြရန် ပြောရလေသည်။ ခရီးမည်သို့ ပေါက်ရောက်ခဲ့ပြီကိုလည်း သူတို့မသိအောင် လျှို့ဝှက်ထားခဲ့၏။ အမျိုးမျိုးပြောမရသည့် နောက်ဆုံးတစ်နေ့၌ ၃ ရက်အတွင်း ကုန်းကိုမမြင်ရလျှင် သင်္ဘောကို ပြန်လှည့် ပါတော့မည်ဟု ကတိပေးလိုက်ရလေသည်။

ကံအားလျော်စွာ ထိုနေ့ည ၁၀နာရီခန့်တွင် အဝေးမှ မီးရောင်ကို မှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ်မြင်ကြရ၏။ နောက်တစ်နေ့ဖြစ်သော အောက်တိုဘာလ ၁၂ ရက်နေ့ နံနက် ၂နာရီ အချိန်၌ ကုန်းကိုမြင်ရပြီ ဖြစ်ကြောင်းအထိမ်းအမှတ် အဖြစ်ဖြင့် သင်္ဘောတစ်စင်းမှ အမြောက်ပစ်သံကိုကြားရလေသည်။ ထိုနေ့မွန်းမတည့်မီ ကျွန်းတစ်ကျွန်းကို သူတို့မြင်ကြရလေသည်။ ထိုကျွန်းမှာ ယခုအခါ ဗဟားမားခေါ် ကျွန်းစု၌ပါဝင်သော ဆော်တလင်းကျွန်းဖြစ်၏။ ကိုလံဗပ်သည် ကုန်းပေါ်သို့ တက်ရောက်ကာ ထိုနယ်မြေကို စပိန်ဘုရင်ပိုင်နယ်မြေဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့လေသည်။ ထိုစဉ်က ကိုလံဗပ်သည် အင်းဒီးနယ်မြေမှ ကျွန်းတစ်ကျွန်းသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီဟု ယုံကြည်ခဲ့၏။ ထိုသို့မဟုတ်ကြောင်းကို မကြာမီ လူတို့သိရှိခဲ့သော်လည်း ကိုလံဗပ်တွေ့ရှိခဲ့သော ကျွန်းများကို အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုဟူ၍ ယခုထက်တိုင် ခေါ်တွင်နေတော့သည်။

ထိုနောက် ကိုလံဗပ်သည် အနီးအနားကျွန်းများသို့လည်း သင်္ဘောလွှင့်ခဲ့ရာ ကျူးဗားကျွန်းအပါအဝင် အခြားကျွန်းများသို့ရောက်ခဲ့၏။

သူသည် အနောက်ဘက်သို့ နောက်ထပ် ၃ ခေါက်သွားရောက်ခဲ့သေးသည်။ ၁၄၉၃ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယအကြိမ်သွားရောက်ခဲ့ရာ၌ အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုရှိ အခြားကျွန်းသစ်များကို တွေ့ရှိပြီးလျှင် သူ့လူများကို နယ်သစ်တည်၍ ပြည်သစ်ထောင်ရန်ထားခဲ့၏။ ၁၄၉၈ခုနှစ်တွင် တတိယအကြိမ်သွားရောက်ခဲ့စဉ်က တောင်အမေရိကတိုက်၏ အရှေ့မြောက်ကမ်းခြေတစ်လျှောက် သင်္ဘောလွှင့်ခဲ့၏။ ထိုအခါက်၌ မလိုမုန်းထားသူတို့က ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု၊ မတရားအုပ်ချုပ်မှုတို့ဖြင့် မတရားစွပ်စွဲခြင်းကိုခံရသဖြင့်၊ စပိန်နိုင်ငံသို့ သံကြိုးနှင့် ချည်နှောင် ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းခံခဲ့ရသည်။ မတရား စွပ်စွဲချက်များမှ ရှင်းလင်းလွတ်မြောက်သွားပြီးနောက် ၁၅၀၂ ခုနှစ်၌ စတုတ္ထ အကြိမ်သင်္ဘောဖြင့်ခရီးထွက်ခဲ့ပြန်သည်။ ထိုအခေါက်၌ အမေရိက တိုက်အလယ်ပိုင်း ဟွန်းဒူးရပ်ကမ်းခြေအနီးသို့ ရောက်ရှိခဲ့သော်လည်း၊ ရည်ရွယ်ရင်း ဖြစ်သော ကျူးဗားကျွန်းအနီးမှ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာသို့ အရောက်လမ်းပေါက် ရှာဖွေရေးမှာ အထမမြောက်ဘဲ စပိန်သို့ ပြန်သွားရလေသည်။

သို့သော် သူ့အားအထူးပင်ကူညီထောက်ပံ့ခဲ့သူ အဇ္ဇဗဲလားဘုရင်မမှာ ကွယ်လွန်သွားပြီဖြစ်၍၊ ဖါဒီနန်ဘုရင်ကလည်း သူ့ကိုအားပေးကူညီခြင်း မပြုတော့ချေ။ ထိုနောက် ၁၅၀၆ ခု မေလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ဗယ်လာဒိုလစ်မြို့ကလေး၌ ကိုလံဗပ်သည် ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ မထင်မရှားကွယ်လွန်ရှာလေသည်။

ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ။ ။ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံသည် တောင်အမေရိကတိုက် အနောက်မြောက်ပိုင်း အစွန်ဆုံးတွင်ရှိသော သမ္မတနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်၍ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၄၃၉၈၃၀ ရှိလေသည်။ ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းသည် ကယ်ရစ်ဗျန်ပင်လယ်ဖက်တွင် ၁၀၉၄မိုင်ရှည်လျား၍ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာဖက်တွင် ၉၁၃ မိုင်ရှည်လျားသည်။ နယ်နိမိတ်များမှာ မြောက်ဘက်၌ ကယ်ရစ်ဗျန်ပင်လယ်နှင့်ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်၌ ပီးရူးနိုင်ငံနှင့်အက်ကွာဒေါ်နိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်၌ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတို့ဖြစ်သည်။

အန်ဒီးတောင်တန်း၏ မြောက်ပိုင်းသည် ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံတစ်ဝက်ကျော်ကျော်ခန့်ကို ဖြတ်သန်းတည်ရှိလေသည်။ အရှေ့၊ အနောက်၊ အလယ်ဟူ၍ ၃ ခု တန်းလျက်ရှိသော ကောဒီလားရား တောင်တန်းကြီးများသည် ပေ ၁၀၀၀၀ ကျော်မြင့်မားသော ကုန်းပြင်မြင့်ကြီးကို ဝိုင်းရံတည်ရှိ၏။ ထိုတောင်တန်းကြီး ၃ခုတို့၏စပ်ကြားတွင် ကောင်ကာနှင့် မက်သားလေးနားမြစ်ကြီး ၂ သွယ်တို့သည် အလယ်ကော်

စပိန်ဘုရင်နှင့် ဘုရင်မတို့၏ နန်းတော်သို့ ကိုလံဗပ် အခစားဝင်ရောက်စဉ်

ဒီလားရားတောင်တန်းတွင် မြစ်များခံ၍ ကယ်ရစ်ဗျန်ပင်လယ်ထဲသို့စီးဝင်ကြ၏။ မက်သားလေးနားမြစ်ဝ၌ ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးဖြစ်သော ဗာရန်ကီးယားမြို့ တည်ရှိသည်။ ထိုမြစ် ၂ ခုသည် ပြည်တွင်းမြစ်ညာမှ ထွက်ကုန်များကို ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့သို့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် များစွာအသုံးဝင်သည်။ မက်သားလေးနားမြစ် အတွင်း၌ သင်္ဘောများ သွားလာနိုင်သော ခရီးမှာ မိုင်ပေါင်း ၈၀၀ ခန့် ဖြစ်သည်။

ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံသည်အပူပိုင်းဇုန်အတွင်း၌ကျရောက်နေ၍ တစ်နှစ်ပတ်လုံးနေ့တာ၊ ညတာညီမျှလေသည်။ ရာသီဥတုမှာစိုစွတ်သောရာသီဥတုနှင့် ခြောက်သွေ့သောရာသီဥတုဟူ၍ ၂မျိုးသာရှိသည်။ မြေမျက်နှာပြင်အနေအထားမှာ ပင်လယ်ပြင်နှင့်တစ်ပြေးတည်း ညီသော လွင်ပြင်များမှဆီး

ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံတည်နေရာပြမြေပုံ

နင်းများဖုံးလွှမ်းနေသော ပေ ၁၈၀၀၀ ကျော် တောင်ထိပ်များသို့တိုင်အောင် အမျိုးမျိုးရှိသဖြင့်၊ အပူချိန်မှာလည်း အပူပိုင်းအမြင့်ဆုံးအပူချိန်မှအအေးပိုင်း အနိမ့်ဆုံးအပူချိန်အထိ အမျိုးမျိုးရှိလေသည်။

တောထူထပ်သောလွင်ပြင်ပိုင်းတွင် ပူအိုက်သောရာသီဥတုရှိ၍ အတွင်းဘက်တောင်တန်းဒေသတွင် အနည်းငယ်အေးပြီးလျှင် အရှေ့ကော်ဒီလားရား တောင်တန်းဒေသတွင် သာယာသော ရာသီဥတုရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဒေသသည် လူနေအများဆုံးဖြစ်၏။ ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်သော ဗိုဂိုးတားမြို့သည် ပင်လယ်ပြင်အထက် ၈၆၉၄ ပေမြင့်သော အန်းဒီးတောင်ပေါ်၌တည်ရှိ၏။ အီကွေတာနှင့် ကပ်လျက်တည်ရှိသော မြင့်မားသည့်တောင်ထိပ်များပေါ်တွင် နင်းများကျရောက်နေသည်မှာ ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံ၏ လှပခန့်ညားဆုံးသော ရှုခင်းများပင်ဖြစ်လေသည်။

၁၉၅၀ ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ခန့်မှန်းခြေအရ ၁၁သန်းကျော်ဖြစ်၍ ထိုအထဲတွင် ၁၆၀၀၀၀မှာ တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်းလူမျိုးများဖြစ်လေသည်။ လူဦးရေအားလုံး၏ တဝက်ကျော်ကျော်မှာ မျက်နှာဖြူလူများနှင့် ကပြားများဖြစ်ကြ၏။ လူအများဆုံးနေထိုင်သည့် ဒေသများမှာ ရာသီဥတုသာယာ၍ အသီးအနှံ မြောက်မြားစွာစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်သော မက်သားလေးနားနှင့် ကောင်ကာမြစ်ဝှမ်းတို့ပင်ဖြစ်သည်။ ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံသည် မြေသြဇာထက်သန်ကောင်းမွန်သောကြောင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းမှာ တိုးတက်လျက်ရှိသည်။ ကာဖီပင်များကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးကြ၏။ အခြားအသီးအနှံများမှာ စပါး၊ ဆေးပင်၊ ဝါဂွမ်း၊ ကကောအို၊ ကြံပင်၊ ဂျုံနှင့်ငှက်ပျောစသည်တို့ဖြစ်ကြ၏။ ဆိုးဆေးပင်စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းမှာလည်း စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် များစွာအရေးကြီးသော လုပ်ငန်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။

ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံသည် အဖိုးတန်တွင်းထွက်ရတနာတို့ဖြင့် ကြွယ်ဝလှသော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်၏။ ဗိုဂိုးတားမြို့တော်မြောက်ဘက် ၇၅ မိုင်ကွာဒေသ၌ ရေးနှစ်ပေါင်း ၄၀၀ ကျော်ခန့်က စတင်လုပ်ကိုင်လာခဲ့သော မြတွင်းများရှိ၏။ အခြားသတ္တုများမှာ ရွှေ၊ ငွေ၊ ကြေးနီ၊ ခဲ၊ ပြဒါး၊ ပလက်တီနမ်၊ ကျောက်မီးသွေး၊ သံရိုင်း၊ ဆားနှင့် ရေနံ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

အခြားနိုင်ငံများမှ ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံက ဝယ်ယူသော အရေးကြီးသည့် ကုန်ပစ္စည်းများမှာ အထည်အလိပ်များ၊ သတ္တုကုန်ချောများ၊ သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေးယာဉ်များဆိုင်ရာ ကရိယာတန်ဆာပလာများ၊ စားကုန်သောက်ကုန်များ၊ စက်ကရိယာ ပစ္စည်းများနှင့် ဓါတ်ပစ္စည်းများဖြစ်လေသည်။ အခြားတိုင်းပြည်သို့ တင်ပို့ရောင်းချသော ပစ္စည်းများမှာ ရွှေ၊ ကာဖီ၊ ရေနံ၊ ငှက်ပျောသီး၊ သားရေအကြမ်းအချောနှင့် ပလက်တီနမ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

ကိုလုံးဘီးယားနိုင်ငံတွင် မိုင် ၄၀၀၀ ကျော်ရှည်လျားသော မော်တော်ကားလမ်းမကြီးများအပြင် မီးရထားနှင့် ဝန်လေးတင်ယာဉ် ရထားလမ်းများ ဖေါက်လုပ်ထားသော်လည်း ယခုအချိန်အထိလွန်စွာ နည်းပါးလျက် ရှိသေးသည်။

အခလွတ် မူလတန်းပညာရေးစနစ်ကို ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်

ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံမြို့တော် ဗိုဂိုးတားမြို့၏ ခေတ်မီစနစ်ကျသောမြို့ကွင်းတစ်ရပ်

ကတည်းကပင် ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံသည် လက်ခံခဲ့လေသည်။ အခလွှတ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း မသင်မနေရကားမဟုတ်ပေ။ အယူဝါဒရေးတွင် ရင်ကိုရိုလ်အသင်းကို စိုးရကအသိအမှတ်ပြုထားလေသည်။

ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံသည် စပိန်အစိုးရ၏ လက်အောက်သို့ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀တိုင်တိုင် ကျရောက်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ၁၈၁၀ ပြည့်နှစ်မှ ၁၈၂၄ ခုနှစ်အထိဖြစ်ပွားသော စပိန်လက်အောက်ခံ တောင်အမေရိကတိုင်းပြည်များ၏ တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲကြီးပြီးဆုံးသွားသောအခါ ကိုလုံးဗီးယားသည်လည်း လွတ်လပ်ရေးရခဲ့လေသည်။ ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်မှာ သမ္မတအုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်ဖြစ်၏။ အထက်လွှတ်တော် အောက်လွှတ်တော်ဟူ၍ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှစ်ခုရှိရာ အထက်လွှတ်တော်တွင် ၄နှစ်တစ်ကြိမ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရသော ကိုယ်စားလှယ်အမတ် ၆၃ ဦးပါဝင်၍ အောက်လွှတ်တော်တွင် ၂နှစ်တစ်ကြိမ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရသော ကိုယ်စားလှယ် ၁၃၁ ဦးပါဝင်လေသည်။ မိန်းမများသည် မဲဆန္ဒပေးနိုင်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ တာဝန်ခံအစိုးရ၏ ရာထူးကြီးများတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း မရကြသေးချေ။ နိုင်ငံတော်သမ္မတကို ပြည်သူတို့က ၄ နှစ်တစ်ကြိမ် တိုက်ရိုက် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြလေသည်။

ကိုးနက် အိုင် (ခရစ် ၁၈၉၇ ဖွား)။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ထင်ရှားခဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများတွင် ရုရှတပ်မတော် စစ်သူကြီး အိုင်ဗန် ကိုးနက်လည်း ပါဝင်ခဲ့ပေသည်။ ကိုးနက်သည် ရုရှနိုင်ငံ ကိန်းကဲမြို့အနီး လဒီနိုရွာတွင် ၁၈၉၇ ခုနှစ်၌ ဖွားမြင်သည်။ အသက် ၁၂ နှစ်အရွယ်အထိ ရွာစာသင်ကျောင်း၌ ပညာသင်ကြားခဲ့ပြီးနောက် သစ်စက်တွင် အလုပ်ဝင်၍ လုပ်ခဲ့သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၁၆ခုနှစ်က စစ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်ကာ ထူးချွန်စွာတိုက်ခိုက်ခဲ့၏။ ၁၉၁၅ ခုနှစ်ဦးတွင် ရုရှ တော်လှန်ရေးသမားများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

ကိုးနက်သည် သူ၏ဇာတိ ကျေးရွာတွင် ဆိုဗီယက်အဖွဲ့ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၈ ခုမေလနှင့် ဇွန်လအတွင်း မောစကိုမြို့၌ကျင်းပသော ပြည်ထောင်စု ဆိုဗီယက်ညီလာခံသို့လည်း သူ၏ကျေးရွာအတွက် တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် တပ်နီတော်သို့ဝင်၍ ထရန်စဗိုက်ကားလီးယားရှိ ရုရှဖြူစစ်တပ်များကိုလည်းကောင်း ဗလာဒီဗော့စတော့ဖက်မှ ဝင်လာသော ဂျပန်တို့အားလည်းကောင်း တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် ကရုန်းစတတ်မြို့ သဘော်သားသူပုန်များကို နှိမ်နင်းရာ၌ပါဝင်ခဲ့၏။ ထိုနောက် ဖရွန်းဇေးမြို့စစ်တက္ကသိုလ်သို့တက်ရောက်၍ စစ်ပညာများသင်ကြားပြီးလျှင် ၁၉၂၂ခုနှစ်မှ

ကိုလုံးဗီးယားနိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သော ဗာရန်ကီးယားရှိကမ်းနားဈေး

စ၍ အရာရှိဗိုလ်အဖြစ်ဖြင့် စစ်မှုထမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၂၅–၂၆ ခုနှစ်များတွင် တစ်ဖန် မော်စကိုမြို့ ဦးစီးတက္ကသိုလ်သို့တက်ရောက်ခဲ့ပြန်သည်။ ထိုနောက် ရက်ဂျီမင့်တပ်ရင်း တစ်တပ်ကို အုပ်ချုပ်ရသည်။ ၁၉၃၈ ခု စက်တင်ဘာလတွင် အမှတ် ၂ အရှေ့ဖျားတပ်မတော်၏ တပ်မှူး ဖြစ်လာသည်။ သူသည်စစ်

ရုရှစစ်သူကြီး အိုင်ဗန်ကိုးနက်

ဖက်၌ ရှုပ်ရှုပ်ချုံချုံအမှုထမ်းသဖြင့် ၁၉၄၀ခု ဇွန်လတွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး အဆင့်အတန်းသို့ ရောက်ရှိလေသည်။

၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်တို့က ရုရှကိုဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်သောအခါ ကိုးနက်သည် အနောက်ဖက် စစ်မျက်နှာတွင် အမှုထမ်းလျက်ရှိသည်။ ရုရှတို့ မော်စကိုအထိဆုတ်ခံခဲ့ပြီးနောက် အနောက်မြောက်စစ်မျက်နှာမှ တပ်များ အားလုံးကို ကွပ်ကဲရသည်။ သူ၏ စစ်ရေးကျွမ်းကျင်မှုဖြင့် ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်တို့အား ရှေ့သို့ မတိုးနိုင်ဘဲ ရပ်တန့်သွားစေခဲ့သည်။ ထိုနောက် တဆက်တည်း တိုက်စစ်ညှပ်၍ဖွင့်ရာ ဂျာမန်တို့အကျအဆုံးများစွာနှင့် ဆုတ်ခွာ ကြရသည်။ ၁၉၄၄ ခု ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စစ်သူကြီးအဆင့်အတန်းသို့ ခန့်ထားခြင်းခံရ၏။ ထိုနှစ်မှာပင် သူ၏အမှတ် ၂ ယူကရိန်းတပ်မတော်သည် ဂျာမန်တို့အား မူလနေရာအရောက်ပြန်၍ တွန်းလှန်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် အမှတ် ၁ ယူကရိန်းတပ်မတော်သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ပြီးလျှင် ပိုလန်နိုင်ငံကို ဂျာမန်တို့လက်မှ လွတ်မြောက်စေခဲ့။ ထိုနောက် များမကြာမီ သူ၏ စစ်တပ်ကြီးဖြင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတွင်းသို့ အောင်မြင်စွာ ဝင်ရောက်ခဲ့၏။ သူ၏ စွမ်းစွမ်းတမံ ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် ထင်ရှားသောဘွဲ့ထူးနှင့် တံဆိပ်များစွာ ရရှိခဲ့ရုံမက၊ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ရုရှတပ်နီတော်၌ အထက်တန်းအကျဆုံး ဖြစ်သော အောင်တံဆိပ်တော် (အော်ဒါ–အော့–ဗစ်ထရီ) ဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရလေသည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင်ကား ဆိုဗီယက်ကြည်းတပ်မတော်တွင် သေနာပတိဖြစ်လာ၏။

ကိုးရီးဂျေးဗီ (ခရစ် ၁၇၉၆–၁၈၇၅) ။ ။ဂျီအင်းဗာတီးကာမီးကိုးရီးသည် ကမ္ဘာကျော်ပြင်သစ်လူမျိုး ပန်းချီဆရာကြီးဖြစ်၍ ရှုမျှော်ခင်းပန်းချီကားများ ရေးဆွဲရာတွင် အထူး ကျော်ကြားသည်။ ကိုးရီး၏ မိဘများမှာ ပါရစ်မြို့၌ ဖွင့်ထားသော အပ်ချုပ်ဆိုင်ကြီးတစ်ဆိုင်ကို ပိုင်ဆိုင်၍၊ မိခင်ဖြစ်သူ မဒမ်ကိုးရီးမှာ ပထမနပိုလီယန်ဘုရင်၏ နန်းတွင်း အပ်ချုပ်သည်ကြီးဖြစ်ရာ ငွေကြေးအတော်အတန် ပြည့်စုံ ကြွယ်ဝလေသည်။

ပြင်သစ်လူမျိုး ပန်းချီဆရာကြီး ဂျီအင်း ဗာတီးကာမီး ကိုးရီး

ကိုးရီးကို ၁၇၉၆ ခု ဇူလိုင်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ကျောင်းမှထွက်သောအခါ မိဘများက အထည်ကုန်သည်တစ်ဦးထံတွင်အပ်နှံပြီးလျှင် အရောင်းအဝယ်အတတ်ကို သင်ယူစေသည်။ သို့ရာတွင် ပန်းချီဆရာလောင်း ကိုးရီးမှာ အရောင်း အဝယ်၌ စိတ်မဝင်စားဘဲ၊ အသက် ၂၆ နှစ်တွင်

ကမ္ဘာကျော်ကြားပြင်သစ်ပန်းချီဆရာကြီး ကိုးရိုး၏ 'နံနက်ခင်း' အမည်ရှိ ရှုခင်းသာပန်းချီကား

အထည်ကုန်သည်အလုပ်ကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီးသော် ပန်းချီပညာဖြင့် အသက်မွေးရန် စိတ်ပိုင်းဖြတ်လိုက်၏။

ထိုနောက် ဗစ်တာဗာတင်အမည်ရှိ ပန်းချီဆရာတစ်ဦးထံတွင် စံတင်ရေးလက်ရာပန်းချီရေးနည်းကို လေ့လာသည်။

၁၈၂၅၊ ၁၈၃၅ နှင့် ၁၈၄၃ ခုနှစ်များတွင် အီတလီနိုင်ငံသို့သွားရောက်ခဲ့၏။ တတိယအကြိမ် အီတလီမှအပြန်တွင် ဗဟုသုတကျယ်ဝန်းလာသည်နှင့်အမျှ သူ၏လက်ရာများသည်လည်း များစွာတိုးတက်ကောင်းမွန်လာလေသည်။ ထိုအခါ ဗာဗီဇုန် ရေးဆွဲနည်း အတိုင်း ရှုမျှော်ခင်းများကို ရေးခြယ်သည်။ သို့ရာတွင် အခြားသောဗာဗီဇုန်ဂိုဏ်းဝင် ပန်းချီဆရာများကဲ့သို့ သဘာဝစစ်စစ်ကို ကြည့်၍ မရေးခြယ်ဘဲ၊ ရှုခင်းတစ်ခုကို ရေးခြယ်တော့မည်ဆိုလျှင် ထိုရှုခင်းကို ပထမသေချာစွာ လေ့လာပြီးမှ ပန်းချီခန်းထဲသို့ ပြန်ဝင်ပြီးသော်၊ သူ၏စက္ခုအာရုံတွင် ထင်မြင်ကာ ကျန်ရစ်သလောက်ကိုသာ ရေးခြယ်လေသည်။ကိုးရိုးသည် အရုဏ်တက်ချိန်နှင့် ညနေဆည်းဆာချိန်တို့တွင် ပန်းချီရေးဆွဲလေ့ရှိသည်။

ပန်းချီကားအရောင်းရဆုံး ပန်းချီဆရာများထဲတွင် ကိုးရိုးသည်တစ်ဦးအပါအဝင် ဖြစ်သော်လည်း အသက် ၆၀ ရောက်မှ ပထမအကြိမ် သူ၏ပန်းချီကားချပ်ကို ရောင်းရ၏။ ကိုးရိုးသည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ငွေကြေးအတွက်စိတ်မညစ်ခဲ့ရသောကြောင့် သူ၏ပန်းချီကားများမှ ရရှိသောငွေကို ဆင်းရဲနွမ်းပါး သူတို့အား ပေးလှူ စွန့်ကြဲလေ့ရှိသည်။ ပါရစ်မြို့ အနုပညာပြပွဲကြီးသို့လည်း ၁၈၂၇ ခုနှစ်မှစ၍ သူ၏ပန်းချီကားများကို မှန်မှန်တင်ပြ၏။ ၁၈၄၆ ခုနှစ် တွင် 'လီဂျန်–အော–အော်နာ' ဘွဲ့တံဆိပ်ဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ကိုးရိုး၏မိတ်ဆွေများကလည်း သူ့အား ဂုဏ်ပြုသည့်အနေနှင့် ၁၈၇၄ ခုနှစ်တွင် ရွှေတံဆိပ်တစ်ခု ချီးမြှင့်ကြသည်။

ကိုးရိုးသည် သူ့အားလူချစ်လူခင်များသလောက် တစ်ဖက်သားကို သနားကြင်နာတတ်၏။ ဝါကြွားမှုလည်းကင်း၏။ သူ့ကို လူငယ်လူလတ်များက ဒဘကြီးကိုးရိုး ဟု ချစ်ခင်စွာခေါ်ကြသည်။ ကိုးရိုးသည် ၁၈၇၅ ခု ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၂ ရက် နေ့တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ကိုးလဗား ဂျေ၊ဗီ (ခရစ် ၁၆၁၉–၁၆၈၃)။ ။ပြင်သစ်နိုင်ငံ သုခမိန်ကြီး ဂျီအင်းဗာတီးကိုးလဗားသည် ကုန်သည် မျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်သူ ဖြစ်၍ ၁၆၁၉ ခုနှစ်တွင်

ရိမ်းမြို့၌ဖွားမြင်သည်။ ပြင်သစ်စစ်ဝန်ကြီးတစ်ဦးနှင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သည့်အပြင် သူ၏ထက်မြက်သော ဉာဏ်ပညာအမြော်အမြင်တို့ကြောင့် အသက် ၂၀အရွယ်တွင် စစ်ဝန်ကြီး၏ အတွင်းရေးအတွင်းဝန် ဖြစ်လာသည်။ ၁၂ နှစ်ခန့်ကြာသောအခါ ဘုရင်၏ အားကိုးတစ်ဆူဖြစ်သော ကာဒင်နယ်ဂိုဏ်းချုပ်မာဇာရင်ကွယ်လွန်ခါနီးတွင် ကိုးလဗားသည် သူကဲ့သို့ပင် စွမ်းလွန်းတမံဆောင်ရွက်နိုင်သူဖြစ်ကြောင်း ထောက်ခံချက်ပေးခဲ့သောကြောင့် ၁၄ ဆက် မြောက် လူဝီဘုရင်ထံတွင် အမှုတော်ထမ်းခဲ့ရလေသည်။

ဤသို့ဘုရင့်အမှုတော်ကို ဝင်ရောက်ထမ်းရွက်ရသောအချိန်ကား ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ပျက်ပြားချိန်၊ နိုင်ငံရေးဆူပူလှုပ်ရှားချိန်ဖြစ်သဖြင့် တပ်ပျက်တွင်ဗိုလ်လုပ်ရသည်နှင့် တူလှ၏။ နိုင်ငံတော်၏ဘဏ္ဍာရေးတွင် ထွက်ငွေသည် ဝင်ငွေထက် အဆမတန်များနေခြင်းကြောင့် အခက်တွေ့လျက်ရှိသော လူဝီဘုရင်သည် ကိုးလဗားအား ဘဏ္ဍာရေးဌာနကို ကြီးကိုင်စေသည်။ ယင်းသို့ ဘုရင်က လွှဲအပ်ခြင်းခံရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ကိုးလဗားသည် နိုင်ငံတော်၏ဘဏ္ဍာရေးတွင် ချွတ်ယွင်းချက်နှင့် ထွက်ပေါက်များကို စိစစ်ရှာဖွေကာ ပြုပြင်လေတော့သည်။

နိုင်ငံ၏ဘဏ္ဍာတော်ကို အလွဲသုံးစားပြုနေကြသော အရာရှိကြီးငယ်တို့အား ဖမ်းဆီးပြီးလျှင်၊ ထိုသို့သောသူများကို စစ်ဆေးရန် ဖွဲ့စည်းထားသောခုံရုံး၌ တရားစွဲဆို၍ ပြစ်မှုထင်ရှားလျှင် နှိပ်ကွပ်လေသည်။ ပြစ်မှုကြီးလွန်း သူတို့ကိုကား သေဒဏ်အထိပင်စီရင်လိုက်၏။ ဤကဲ့သို့ ထွက်ပေါက်များကို ထိရောက်စွာပိတ်ဆို့ လိုက်ပြီးနောက် ဘဏ္ဍာတော်တိုးတက်လာစေရန် လမ်းစကို ရှာသည်။ ရှေးဦးစွာတွေ့ရှိသောလမ်းစကား နိုင်ငံတော်အတွင်း စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများကို ထိရောက်စွာ အားပေးလုပ်ကိုင်စေခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ထုတ်ကုန်လုပ်ငန်းတွင်လည်း ရှေးကထက်ကောင်းမွန်၍ အသုံးဝင်သော ကုန်ပစ္စည်းများကိုသာ ပြုလုပ်စေ၏။ ဤသို့ပြုလုပ်ရာတွင် အစိုးရကလည်း ငွေပင်ငွေရင်းထုတ်၍ စံပြစက်ရုံကြီးများကို ဆောက်လုပ်ပေးလေသည်။ ကိုးလဗား၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် တစ်နှစ်အတွင်း၌ပင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေသည် ထွက်ငွေထက်ပိုလျှံလာပြီးလျှင် စီးပွားရေးအခြေအနေ သိသိသာသာကောင်းမွန်လာ၏။

ကိုးလဗားသည် စီးပွားရေးတွင် ပါရဂူကြီး တစ်ယောက်ဖြစ်သည်သာမက ရေကြောင်း ပညာတွင်လည်း သူမတူအောင် ထူးချွန်သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ပြင်သစ်ရေတပ်ကြီးကို ခိုင်ခံ့စွာ တည်ဆောက်ခဲ့၏။ ရေကြောင်းဆိပ်ကမ်းမြို့များကို ပြုပြင်ခဲ့၏။ ပြည်တွင်း ကူးသန်းသွားလာရေး လွယ်ကူစေရန်အတွက် တူးမြောင်းများလည်း ဖောက်လုပ် ခဲ့သည်။ ထိုကြောင့်ပင် ၁၆၆၉ ခုနှစ်၌ ပြင်သစ်ရေကြောင်းဌာနဝန်ကြီး ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ကိုးလဗားသည် နိုင်ငံတော်သား တို့အား စာပေနှင့်သုခုမပညာရပ်များအပြင် သိပ္ပံပညာရပ်များကို လိုက်စားကြရန် အားပေးခဲ့၍ သိပ္ပံပညာတံခွန်အသင်းကြီးကို တည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။ နိုင်ငံခြားသား သုခုမပညာသည်များကို ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ပင့်ဖိတ်ပြီးလျှင် ပြင်သစ်တို့ အားသင်ကြားပေးစေသည်။ သူ့လက်ထက်မှစ၍ ပညာရှိကဝိအမော်များကို ရိက္ခာတော်များ ထောက်ပံ့ခဲ့၏။ နိုင်ငံတော် ဘဏ္ဍာရေး၊ ပညာရေးတို့တွင်သာမက တရားဌာနတွင် ပြုပြင်ရန် လိုအပ်သမျှကိုလည်း အချိန်ယူကာ ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။

ဤသို့ ပြင်သစ်နိုင်ငံကို ကျေးဇူးအထူးပြုခဲ့သော နိုင်ငံပြုသုခမိန်ကြီး ကိုးလဗားသည် ၁၆၈၃ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်လေသည်။ သူ၏လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် ဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းမှ လွတ်မြောက်ရုံမျှမက တိုးတက်ကောင်းမွန်လာသော အခြေအနေသို့ပင်ရောက်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ဘုရင်၏ အသုံးအဖြုန်းများကိုကား ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ခဲ့ချေ။ နိုင်ငံတော်၏ ထွက်ငွေနှင့်ဝင်ငွေကိုမျှတစေရန် အခွန်အကောက်များကိုသာ တိုးမြှင့်၍ကောက်ခံရန် စီမံခဲ့ရခြင်းကြောင့် ပြည်သူပြည်သား တို့၏ မလိုမုန်းထားခြင်းကို ခံခဲ့ရသော်လည်း ပြင်သစ်လူထုအတွက် ကျေးဇူးဆပ်၍ မကုန်နိုင်အောင် ရွက်ဆောင်ပေးခဲ့သူတစ်ယောက် ဖြစ်သည်ကိုကား မည်သူမျှ မငြင်းကွယ်နိုင်ချေ။

ကိုးလားရစ် အက်(စ)၊တီ(ခရစ် ၁၇၇၂–၁၈၃၄)။ ။

ဆမ်မျူယယ်တေလာ ကိုးလားရစ်သည် အင်္ဂလန်ပြည် ဒက်ဗွန်ရှိုင်ယာနယ်ရှိ အော့တာရီစိန်မေရီရွာ ကလေး၌ ၁၇၇၂ ခု အောက်တိုဘာလ ၂၁ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ အတန်ငယ်ဆင်းရဲသော သင်းအုပ်ငယ်တစ်ဦး၏ ၁၀ယောက်မြောက်သားဖြစ်လေသည်။

ကိုးလားရစ်သည် ကျောင်းသား အရွယ်ငယ်စဉ်ကပင် တွေးတောစိတ်ကူးနေတတ်သူဖြစ်သည်။ လယ်ပြင်ထဲ၌ လျှောက်သွားရင်း ပေါင်းပင်များကို တုတ်ဖြင့် ပုတ်ခတ်ရိုက်နှက်သွားရသည်ကိုပင် လူစွမ်းကောင်းစိန်ဂျော့ကဲ့သို့ နဂါးကြီးကို သန်လျက်နှင့်ခုတ်ပိုင်း နေရသည်ဟုထင်တတ်၏။

ပညာဉာဏ်ထက်မြက်သူဖြစ်သည့်အလျောက် ၅နှစ်သားအရွယ်ကပင် သမ္မာကျမ်းစာကိုလည်းကောင်း၊ 'ရော်ဗင်ဆန်ကရူးဆိုး'နှင့် 'ပသီပုံပြင်' ဝတ္ထုများကိုလည်းကောင်း ဖတ်ပြီးဖြစ်လေသည်။

၉ နှစ်သား အရွယ်တွင် ကိုးလားရစ်၏ဖခင် ကွယ်လွန်သဖြင့် သူ့အား လန်ဒန်မြို့ရှိ ခရိက်စဟော့စပီတယ်ကျောင်း

သို့ ပညာသင်ကြားရန်ပို့လိုက်သည်။ ကိုးလားရစ်သည် ရသမြှုစာအုပ်များကို ဖတ်ရှုလေ့လာရုံမျှမက ဖတ်ခဲ့သောအကြောင်းအရာများကို စိတ်ကူး တွေးတောကာနေလေ့ရှိ၏။ ထိုကျောင်းတွင် သူသည် နောင်အခါ၌ စကားပြေအရေးအသားအလွန်ကောင်းသော စာရေးဆရာကြီးတစ်ယောက်ဖြစ်လာမည့် ချားလမ်းဗနှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့သည်။ နောက်စနှစ်ခန့်ကြာသောအခါ ကိုးလားရစ်သည် ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင်ပညာ ဆက်လက်သင်ကြားပြန်သည်။ ခရိုက်စယော့စ်ပီတယ်ကျောင်းတွင်ရှင်း၊ ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင်ရှင်းအထော်ဇွာထက်မြက်သောကျောင်းသားတစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် အကြွေးပူသောကြောင့်တက္ကသိုလ် ကျောင်းမှ ထွက်ပြေးပြီးနောက် နာမည်ပြောင်း၍ စစ်တပ်တွင်ဝင်ရောက်အမှုထမ်းခဲ့သည်။ မကြာမီပင် ကိုးလားရစ်၏ အစ်ကိုသည်သူ့အားစစ်တပ်မှရွေးနုတ်၍ ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်သို့ပြန်ပို့သည်။သို့သော် တက္ကသိုလ်ကျောင်းမှ ဘွဲ့တစ်စုံတစ်ခုမျှ မရခဲ့ချေ။

အင်္ဂလိပ်ကဗျာဆရာကြီး ဆမ်မျူယယ် တေလာ ကိုးလားရစ်

ကိုးလားရစ်သည် ပြင်သစ်တော်လှန်ရေး၏ အခြေခံသဘောတရားများကို အားတက်သရောထောက်ခံသူဖြစ်သည့်အလျောက် ကဗျာဆရာ ရောဗတ်ဆောက်သေးနှင့်အတူ အမေရိကတိုက်သို့သွား၍ လူတန်းစားခွဲခြားခြင်းမရှိသော နယ်သစ်တစ်ခု တည်ထောင်ရန် ကြံစည်ခဲ့သည်။ သို့သော် ငွေကြေးချို့တဲ့မှုကြောင့် ထိုအကြံကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ရ၏။ ၁၇၉၅ ခုနှစ်တွင် ကိုးလားရစ်သည် ဆယ်ယာဖရစ်ကာနှင့်ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခဲ့သည်၊ ရောဗတ်ဆောက်သေးသည် သူနှင့်မယားညီအစ်ကိုဖြစ်လေသည်။

ထိုနောက် ကိုးလားရစ်သည် နိုင်ငံရေးနှင့် အယူဝါဒရေးများကို ဟောပြောကာ ကဗျာများစပ်ဆိုရေးသားရင်း အင်္ဂလန်ပြည်အနောက်ပိုင်းရှိ ဗရစ္စတိုမြို့တွင် နေထိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအရပ်တွင် နေစဉ်က ဝပ်ဇဝပ်မောင်နှမတို့ နေထိုင်သော ဒေါဆက်ရှိုင်ယာ တောင်ကုန်းများရှိ ရေစခေါင်းအရပ်သို့ သွားရောက် လည်ပတ်ခဲ့ရာတွင် သူတို့နှင့် မိတ်ကျွမ်းဝင်ခဲ့၏။ ဝီလျံဝပ်ဇဝပ်သည် ကမ္ဘာကျော် ကဗျာဆရာကြီးတစ်ဦးဖြစ်သည်။ ဝပ်ဇဝပ်နှင့် ကိုးလားရစ်တို့ ၂ ဦး ပေါင်းစပ်၍ ဒလစ်ရစ်ကယ်ဗဲလက်' ခေါ် ကဗျာပဒေသာစာစောင်ကို ၁၇၉၈ ခုနှစ်တွင် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ကြ၏။ ထိုစာစောင်တွင် ကိုးလားရစ် ရေးသားသော ဒရှေးသင်္ဘောသား' ကဗျာသည် ထိပ်တန်းကဗျာဆန်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပေသည်။ ဒကူဗလိုင်ခန်' နှင့် ဒခရစ္စတာဘဲ' တို့မှာလည်း ကိုးလားရစ်၏ လက်စွမ်းကို သိသာနိုင်သော ကဗျာကောင်းများ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုနောက် ကိုးလားရစ်သည် ယထာဘူတ ပညာရပ်တွင် စိတ်ဝင်စားသဖြင့် ဂျာမနီနိုင်ငံသို့ တစ်နှစ်နီးပါးသွားရောက်ကာ ထိုပညာရပ်ကို လေ့လာသည်။ လန်ဒန်မြို့သို့ တစ်ဖန်ပြန်ရောက်လာသောအခါ သတင်းစာများ၌ ဆောင်းပါးများနှင့် ကဗျာအချို့ကို ရေးသားခဲ့၏။ ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်မြောက်ပိုင်း အိုင်ဒေသသို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်သည်။ ကိုးလားရစ်၊ ဝပ်ဇဝပ်နှင့် ဆောက်သေးတို့သည် ထို အိုင်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသဖြင့် သူတို့ကို 'အိုင်ကဗျာဆရာများ' ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုကြသည်။

ထိုအချိန်လောက်တွင် ကိုးလားရစ်သည် အကြောကိုက် ရောဂါကြောင့် အကိုက်အခဲမှ သက်သာရာ ရစေရန်ဘိန်းကိုအသုံးပြုမိလေရာ နောက်ဆုံး၌ ဘိန်းစွဲ သွားလေသည်။ ထိုကြောင့် ကိုးလားရစ်သည် ဉာဏ်စွမ်းဉာဏ်စတုံးသွား၍ သူရေးသားသော စာများမှာလည်း အပိုင်းအစများသာဖြစ်နေလေတော့သည်။ ထို့ပြင် ကိုးလားရစ်သည် အတော်ပင်နွမ်းပါးသွားသဖြင့် မိတ်ဆွေများကငွေကြေးထောက်ပံ့ခဲ့ကြရ၏။ ချားလမ်းဗသည် ကိုးလားရစ်၏ အရင်းနှီးဆုံးမိတ်ဆွေ ဖြစ်လေသည်။ ထိုသို့သူ၏မိတ်ဆွေများက ထောက်ပံ့ကြသောကြောင့်သာ သက်ဆိုးရှည်ခဲ့သည်။

ကိုးလားရစ်သည် အိုမင်းမစွမ်းသည်အထိ စကားပြောကောင်းသူဖြစ်သဖြင့် ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်အများပင် သူ့ထံသို့ လာရောက် နာယူကြသည်။

ကမ္ဘာကျော်ကဗျာဆရာကြီး ဝပ်ဇဝပ်က 'ကျွန်ုပ်တွေ့ဘူးသမျှသူထဲတွင် ကိုးလားရစ်သည် အံ့ဖွယ်သရဲပုဂ္ဂိုလ်ထူးဖြစ်ပါပေသည်' ဟု ချီးကျူးခဲ့ဘူး၏။

စကော့လူမျိုး စာရေးဆရာကြီး ကာလိုင်းကလည်း 'ဤသူကား လူတို့၏ ဘုရင်ပေတည်း'ဟု မိန့်မြွက် ခဲ့ဘူး၏။ချားလမ်းကမူ 'သူသည် အနည်းငယ် ပျက်စီးယိုယွင်းနေသော ကောင်းကင်တမန်မင်း'ဟု ကိုးလားရစ်ကို ရည်ညွှန်း၍ ပြောခဲ့ဘူးလေသည်။

လူအများကပင် ကိုးလားရစ်ကို ကဗျာဆရာကြီးဟု အသိအမှတ်ပြုကြသော်လည်း၊ စင်စစ်အားဖြင့် သူသည် ကဗျာထက်စကားပြေကို ပိုမိုရေးသားခဲ့လေသည်။ အနိစ္စမရောက်မီ ၁၈ နှစ်အတွင်း ရေးသားခဲ့သောစာအုပ်များအနက် ကဗျာလင်္ကာ သရုပ်သဘာဝနှင့် ဝေဖန်မှုအခြေခံများကိုဖေါ်ပြသော 'ဗိုင်အို ဂရပ်ဖီးယားလစ်တာရေးရီးယား' (၁၈၁၇) စာအုပ်မှာ အထူးပင်ထင်ရှား လေသည်။ 'ရှိတ်စပီးယားအကြောင်း ဟောပြောချက်များ' စာအုပ်ကို ကိုးလားရစ် ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ၁၈၄၉ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် သူသည်ယထာဘူတပညာရပ်အကြောင်း စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့၏။

ဆမ်မျူယယ်ကိုးလားရစ်သည် နောက်ဆုံး ဟိုင်းဂိတ်အရပ်တွင် မိတ်ဆွေဆရာဝန်တစ်ဦး၏အိမ်၌ နေထိုင်လျက်ရှိစဉ် ၁၈၃၄ ခုနှစ်ဇူလိုင်လ ၂၅ရက်နေ့တွင် အနိစ္စရောက်လေသည်။

ကက်စတာနှင့် ပေါလပ်။

ကက်စတာ နှင့် ပေါလပ်တို့သည် ဂရိနှင့်ရောမထုံးဟောင်းပုံပြင်လာ ဇုနတ်မင်းကြီး၏ အမြွှာညီနောင်သားများဖြစ်ကြ၍ ဟယ်လင်မင်းသမီးမှာသူတို့၏ နှမဟုဆိုကြသည်။ အချို့အချို့သောကျမ်းများတွင် ဇုနတ်မင်းကြီးနှင့် စပါးတားပြည်ဘုရင် တင်ဒေးရီးယပ်၏ မိဖုရား လီဒါတို့၏ သားများဟူ၍လည်းကောင်း၊ တင်ဒေးရီးယပ်ဘုရင်နှင့် လီဒါမိဖုရားတို့၏သားတော်များဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကက်စတာမှာ တင်ဒေးရီးယပ်ဘုရင်၏သားဖြစ်၍ ပေါလပ်မှာ ဇုနတ်မင်းကြီး၏ သားဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း မှုအမျိုးမျိုးကွဲလျက်ရှိလေသည်။ ထိုအမြွှာညီနောင်တို့သည်တစ်ဦးလျှင် အတတ်တစ်မျိုးစီ ကျွမ်းကျင်ကြသည်။ ပေါလပ်သည် လက်ဝှေ့ကျော်ဖြစ်၍ ကက်စတာမှာ မြင်းများကိုယဉ်အောင် သင်နိုင်ခြင်း၌ ကျော်ကြား၏။ ထိုနတ် ၂ပါးသည် ပင်လယ်ခရီးသွားများကို အထူးဂရုစိုက်၍ စောင့်ရှောက်၏။ ကစား ခုန်စားပွဲများတွင်လည်း နာယကအဖြစ်စောင့်ရှောက်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ဘောများလေမုန်တိုင်းမိလျှင် ထိုအမြွှာညီနောင်ကိုပသ၍ အကူအညီတောင်းလေ့ရှိကြသည်။ ထိုအမြွှာညီ နောင်တို့ နိစ္စရောက်သောအခါ ကောင်းကင်၌ ဂျင်မိနိုင် နက္ခတ်အဖြစ် ဇုနတ်မင်းကြီးက နေရာပေးသည်ဟု ဆို၏။

ထိုအမြွှာညီနောင်ကို ဒိုရီယန် လူမျိုးတို့က အထူးယုံကြည်ကိုးကွယ်ကြ၏။ ရှေးကျသောရောမ လူမျိုးတို့ကလည်း ကိုးကွယ်ကြသည်။ ရောမတို့၏အယူမှာ ရီဂျီးလပ်ရေအိုင်တိုက်ပွဲကို မြင့်မြတ်သောအမြွှာညီနောင်၏ မစခြင်းကြောင့် အောင်မြင်သည်ဟု ယူဆကြ၏။ ပေါလပ်နှင့် ကက်စတာတို့၏ အရေးအကြီးဆုံးသော စွန့်စားမှုများအနက် တစ်ခုမှာ နမတော်ဟယ်လင်မင်းသမီးကို သီးစူး၏လက်မှကယ်တင်ရန် အက်သင်ပြည်သားတို့ကို တိုက်ခိုက်ခြင်း ပင်ဖြစ်၏။ နောက်စွန့်စားမှုများမှာ အာဂိုနောက်သူရဲ ကောင်းများနှင့်အတူ ရွှေသိုးမွေးရှာဖွေသွားလာခြင်းနှင့် ကယ်လီဒိုးနီးယန်းတောဝက်ကြီးကို လိုက်လံဖမ်းဆီး ခြင်းပင်ဖြစ်၏။ သူတို့၏ တတိယစွန့်စားမှုကား ခွားများအတွက်စကားအချင်းများကာ အက်ဖရူး၏သားများနှင့် စစ်တိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်လေသည်။

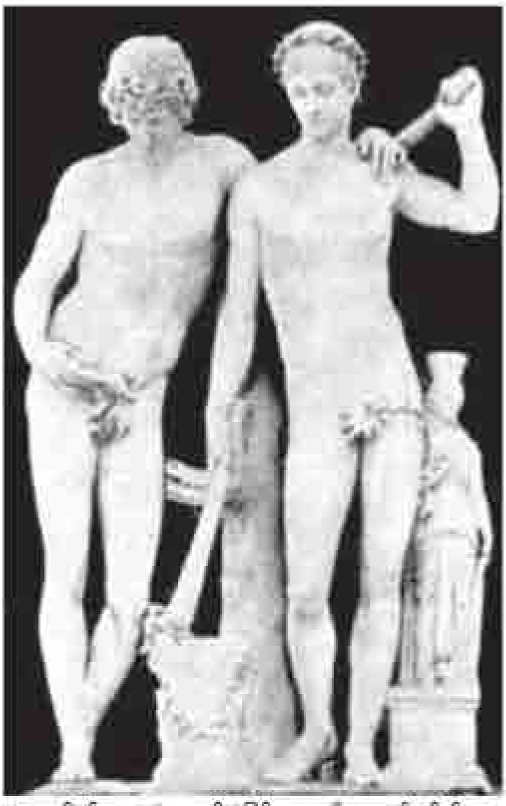
ဂရိနှင့်ရောမထုံးဟောင်းပုံပြင်မှ ကက်စတာနှင့်ပေါလပ်

ကက်စပျန်ပင်လယ် ။ ။

ကက်စပျန် ပင်လယ်သည် ကမ္ဘာတွင် အကြီးဆုံး ကုန်းတွင်းပင်လယ်နှင့် အကျယ်ဆုံး ရေငန်အိုင်ကြီးဖြစ်သည်။ ဥရောပနှင့် အာရှတိုက်တို့ နယ်နိမိတ်ချင်းဆုံရာ၌ တည်ရှိ၍ အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၁၆၈ ၈၉၀ မျှ ရှိသည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်ရှိ ဆူပီးရီးယား အိုင်ကြီးထက် ၅ ဆကြီး၏။ တောင်မှ မြောက်သို့မိုင် ၇၆၀ ရှည်၍ အရှေ့မှအနောက်သို့ မိုင် ၁၂၀ မှမိုင် ၃၀၀ အထိ ကျယ်လေသည်။ မြေထဲပင်

လယ်၏ရေမျက်နှာပြင်အောက် ၈၅ ပေမျှ နိမ့်၏။ တောင်ဘက်တွင် အီရန်နိုင်ငံရှိ၍ အရှေ့၊ အနောက်နှင့် မြောက်ဘက်သုံးဖက်လုံးတွင်ကား ဆိုဗီယက်ရုရှနိုင်ငံပိုင် နယ်ပယ်များကဝိုင်းရံလျက်ရှိသည်။ ထိုပင်လယ်၏ ရေရောင်သည်ဝါကြန့်၍ အရသာမှာ ခါး၏။ သို့ရာတွင် ပင်လယ်ရေလောက် မငန်ချေ။

ကက်စပျန်ပင်လယ်သည် ရှေးအခါက ပင်လယ်နက်အေရယ်ပင်လယ်တို့နှင့် တဆက်တည်းဖြစ်သည့်ပြင် မြောက်ဘက်အာတိတ်သမုဒ္ဒရာသို့တိုင်အောင် ရေပြင်ကြီး ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ပထဝီဆရာတို့က ယူဆကြသည်။ တောင်ဖက်ပိုင်းတွင် ပေပေါင်း ၃,၂၀၀ ခန့်အထိ နက်ရှိုင်းသော်လည်း မြောက်ဘက်တွင်မူ ရေအလွန်တိမ်၍ သောင်ပြင်များထွန်းနေသည်။ ဗော်လဂါမြစ်၊ ယူရယ်မြစ်၊ တေးရက်မြစ် နှင့် ကူးမြစ်တို့သည် ထိုပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်ကြကုန်သည်။

ထိုပင်လယ်ထဲတွင် ရေချိုရေငန်ငါးအမျိုးမျိုးရှိရာ တံငါလုပ်ငန်းကို အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်ကြ၏။ ထို့ပြင်မကသေး ဗားကူးမြို့အနီးတွင် ရေနံရှိ၍ ကက်စပျန်ပင်လယ်သည် ရေနံနှင့် ငါးဥဆားနယ်လုပ်ငန်းတို့ကြောင့် ကမ္ဘာ့ရောင်းဝယ်ဖေါက်ကားမှုတွင်အရေးပါလေသည်။ ဗော်လဂါမြစ်တွင် တူးမြောင်းများဖောက်သွယ်ထားသဖြင့် အနောက်ဘက်တွင် ပင်လယ်နက်သို့လည်းကောင်း၊ မြောက်ဘက်တွင် ဗောလတစ်ပင်လယ်နှင့် ပင်လယ်ဖြူတို့သို့လည်းကောင်း၊ လွယ်ကူစွာပေါက်ရောက်နိုင်သည်။ ကက်စပျန်ပင်လယ်သဘော်ဆိပ်မြို့ကြီးများမှာ ဗားကူး၊ ဒယ်ဗင့်၊ အက်စထရာကန်နှင့် ကရက်စနိုဗေါ့မြို့များဖြစ်ကြ၏။

ဩစတြေးလီးယားတိုက်နှင့်အနီးတစ်ဝိုက်ရှိ ကက်ဆွေရီငှက်

ကက်ဆွေရီငှက် ။ ။ငှက်ကုလားအုပ်၊ ငှက်ကုလားအုပ်ပုတို့နှင့် မျိုးတူဖြစ်သော ကက်ဆွေရီငှက်များကို ဩစတြေးလီးယားတိုက်၊ နယူးဂင်းနီကျွန်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိကျွန်းများတွင် တွေ့ရသည်။ ပုံပန်းသဏ္ဌာန်မှာ ငှက်ကုလားအုပ်များနှင့် တူသော်လည်း အရွယ်အားဖြင့် ငှက်ကုလားအုပ်များထက် ငယ်ပေသည်။ ရုတ်တရက်ကြည့်သော ထိုငှက်များတွင် အမြီး၊ အတောင်နှင့်အမွေးများမရှိဟုထင်ရ၏။ စင်စစ်အားဖြင့် အမွေးများဖုံးအုပ်သော အမြီးတိုရှိသည်။ ခြေထောက်များမှာ တိုတုတ်ပြီးလျှင် အလွန်သန်မာသည်။ ပြေးရာ၌လည်း အလွန်လျင်မြန်သည်။ ကန်ကျောက်ခြင်းဖြင့်လည်း ရန်သူများကို ခုခံတိုက်ခိုက်နိုင်၏။ သို့ရာတွင် ကက်ဆွေရီငှက်များသည် ပျံသန်းနိုင်သောငှက်များမဟုတ်ချေ။ အပြေးကို အားကိုးကြသည်။ အခြားမျိုးတူငှက်များနှင့်မတူထူးခြားသောအချက်မှာ ကက်ဆွေရီငှက်၏ ဦးခေါင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဦးခေါင်းမှာ အမွေးအတောင်များမရှိဘဲပြောင်နေသည်။ အရိုးသာဖြစ်သော အမောက်ကို ဦးခေါင်းထက်၌ ထင်ရှားစွာတွေ့ရသည်။

ကက်ဆွေရီငှက်သုံးလေးမျိုးရှိ၍ အားလုံးပင် တောထဲ၌ ကျက်စားကြသည်။ ထိုငှက်တို့၏အစာမှာ သစ်သီး၊ သစ်ဥ၊ သစ်ဖုနှင့် ပိုးကောင်များဖြစ်သည်။ အားလုံးသောကက်ဆွေရီငှက်များတွင် အမွေးအတောင်များမှာ ထူထဲခြင်းမရှိဘဲ ပေါက်စ အခြေအနေမျိုး၌သာရှိသည်။

ကက်တလစ် ။ ။ကက်တလစ် (ဓါတ်ကူ) ဆိုသည်မှာ ကိုယ်တိုင်ပြောင်းလဲခြင်းမရှိဘဲ၊ ဓာတ်ပြောင်းမှုကို ထက်သန်စေသော သို့မဟုတ် တားဆီးပေးသောပစ္စည်းဖြစ်သည်။ သင့်တော်သော အခြေအနေတွင် ပစ္စည်းတိုင်းလိုပင် ကက်တလစ်ဖြစ်နိုင်သည်။ စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းများတွင် သတ္တုများသည် အလွန်အရေးကြီးသော ကက်တလစ်များ ဖြစ်သည်။

အစာချေမှုအဖွဲ့တွင် အစာချေချက်ရာ၌ပါဝင်သော အင်ဇိုင်းများသည် ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း၌ရှိသော ကက်တလစ်များဖြစ်သည်။ အများအားဖြင့်ဓာတ်ပြောင်းမှုတို့သည် ကက်တလစ်ရှိမှ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

လက်တွေ့စမ်းခန်းတွင် ပိုတက်ဆီယမ်ကလိုရိတ်ကို အပူတိုက်ပေး၍ အောက်ဆီဂျင်ဖော်ယူရာ၌ မန်ဂနိဒိုင်အောက်ဆိုက် အနည်းငယ်ရောပေးလျှင် အောက်ဆီဂျင်ကို လျင်မြန်စွာရနိုင်သည့်အပြင် အပူပြင်းထန်စွာတိုက်ပေးရန်လည်း မလိုချေ။ ရောင်းဝယ်ရာ၌ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ပါအောက်ဆိုက်တွင် အက်ဆက်တန်နီလိုက် အနည်းငယ်ရောပေးလေ့ရှိကြသည်။ ထိုသို့ရောပေးရသော အကြောင်းမှာ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ပါအောက်ဆိုက်ကို အလွယ်တကူပြိုပျက်မသွားစေရန် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဓာတ်ပြောင်းမှုကို မဖြစ်ပွားရအောင် တားဆီးပေးသည် ကက်တလစ်ကို နက်ဂတစ်ကက်တလစ်ဟုခေါ်သည်။ အင်္ဂတေခင်းရာ၌လည်း ဂျစ်ပဆမ်ကို နက်ဂတစ်အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုကြသည်။ အင်္ဂတေသည် အလွန်အခြောက်မြန်၍ ကွဲအက်

သွားတတ်သဖြင့် ဂျစ်ပဆမ်သည် အင်္ဂတေကို အခြောက်နေး အောင်ပြုလုပ်၍ ကွဲအက်မသွားအောင် ကာကွယ်ပေးသည်။

အလွန်ညက်သော နှစ်ကယ်အမှုန့်ကို ကက်တလစ်အဖြစ် ဖြင့်အသုံးပြု၍ ဆီကို ဟိုက်ဒရိုဂျင်နှင့်ပေါင်းစပ် ယူသောအခါ ဟင်းချက်ရာ၌သုံးသည့် အဆီခဲကို ရသည်။ နိုက်ထရိုဂျင်နှင့် ဟိုက်ဒရိုဂျင်ကို တိုက်ရိုက်ပေါင်းစပ်စေပြီးလျှင် အမ်မိုးနီးယား ပြုလုပ်သောလုပ်ငန်းတွင် သံနှင့်မိုလစ်ဒီနမ်ဩဒ်ရောကို ကက်တလစ်အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုသည်။ ဤနည်းဖြင့် အမ်မိုးနီး ယား ရသောအခါ ပလက်တီနမ်ကို ကက်တလစ်အဖြစ်သုံး၍ အောက်ဆီဂျင်နှင့် ပေါင်းစပ်စေပြီးသော် နိုက်ထရစ်အက်ဆစ် ပြုလုပ်သည်။ ဇင့်အောက်ဆိုက်ကို ကက်တလစ်အဖြစ်အ သုံးပြုလျက် မက်သဲအယ်လကိုဟောကို ကာဗွန်မွန်အောက် ဆိုက်နှင့် ဟိုက်ဒရိုဂျင်တို့မှ ဓာတ်ပေါင်းစပ်ယူနိုင်သည်။ ဤ

နွားကျောင်းသားမှ ကဗျာဆရာကြီးဖြစ်လာသူ ကက်ဒမန်

နည်းမှာ မက်သဲအယ်လကိုဟော ထုတ်လုပ်ရာတွင် အလွန် အဖိုးတန်သောနည်းဖြစ်သည်။ ကလိုရင်းထုတ်လုပ်ရာတွင် ကော့ပါးကလိုရိုက်ကို ကက်တလစ်အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြု၍ ကန့်ဩဒ်ပေါင်းများ ထုတ်လုပ်ရာ၌မူကား အိုင်ယန်းအောက် ဆိုက်နှင့်ပလက်တီနမ် သတ္တုတို့ကို ကက်တလစ်အဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။

ကက်ဒမန် (ခရစ် ၆၇၅ ခန့်ဆုံး)။ ။အင်္ဂလိပ်ကဗျာ လောကတွင် ရှေးဦးပေါ်ကဗျာများအကြောင်းလေ့လာရာ၌ ထိုကဗျာလောကကြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့သူ ကဗျာဆရာ ကြီးကက်ဒမန်အကြောင်း မပါလျှင်မပြီးချေ။ ထိုကဗျာဆရာ ကြီးကက်ဒမန်ကား အခြေအနေအားဖြင့် သာမန်နွားကျောင်း သားတစ်ယောက်မျှသာဖြစ်သော်လည်း ကဗျာပါရမီဓါတ်ခံ ရင့်သန်ခဲ့သူဖြစ်ရာ၊ သူ၏ကဗျာများသည် ယခုခေတ်တိုင် အောင်ပင် ကဗျာအဆောက်အအုံကြီး၏ ခုတ်မြစ်ကျောက် ချပ်များသဖွယ် ခိုင်မြဲတည်တံ့လျက် ရှိပေသည်။ ကက်ဒမန် သည် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ခရစ်ယန်အယူဝါဒီ ကဗျာဆရာများ တွင် ရှေးအကျဆုံးသောပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်၍ ထိုခေတ်ထိုအခါက သီကုံးနွှန်းဖွဲ့သော ဘာသာစကားမှာလည်း အင်္ဂလို -ဆက္ကဆွန်ဘာသာစကားဖြစ်လေသည်။ အင်္ဂလို- ဆက္ကဆွန် ဘာသာစကားသည် ယခုခေတ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားနှင့် မတူချေ။

ကက်ဒမန်သည် မိမိတည်ဆောက်ခဲ့သော ကဗျာလောက ကြီးအတွက် ကြိုတင်ရည်မှန်းထားချက်မရှိသော်လည်း ထိုလောကကြီး၏ လင်းအရုဏ်ရောင်ခြည်ကလေးပမာဓာ တာ မှုမက်လိုက်သော အိပ်မက်ကလေးတစ်ခုသည်ပင် သူ့ အား ကဗျာအဆောက်အအုံ ဗိသုကာကြီးတစ်ဦးအဖြစ်ကို ပေးအပ်ခဲ့လေသည်။ ဖြစ်ပုံမှာကား တစ်နေ့သ၌သူသည် အိပ် ပျော်နေစဉ် တစ်စုံတစ်ယောက်သည် သူ့ထံသို့လာရောက်၍ သီချင်းတစ်ပုဒ်သီဆိုပါမည့်အကြောင်း တောင်းပန်လေရာ ပထ မတွင် သီချင်းမဆိုတတ်ကြောင်း ရိုးသားပွင့်လင်းစွာ ငြင်းဆို လိုက်၏။ သို့သော် ထိုသူ၏ မရမနေတောင်းပန်မှုကြောင့် နောက်ဆုံး၌ မည်သည့်အကြောင်းကို သီဆိုရမည်နည်းဟု ပြန်၍မေးလိုက်လျှင် ထိုသူက ကမ္ဘာဦးအခါက ထာဝရ ဘုရားသခင်သည် သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား ဖန်ဆင်းခဲ့သည့် အကြောင်းကို ဖွဲ့နွဲ့သီဆိုရန် တောင်းပန်ခိုက်ကက်ဒမန်သည် အိပ်ရာမှလန့်နိုးသည်ဟု အမှတ်အသားများတွင် တွေ့ရ၏။

နံနက်လင်းသောအခါ ကက်ဒမန်သည် ဝှစ်တဗီကျောင်း တော်ရှိ သီလရှင်ကြီး စိန်ဟီလဒါထံသို့သွား၍ မိမိ မြင်မက် သော အိပ်မက်အကြောင်းကို ပြောကြား၏။ စိန်ဟီလဒါ၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ကက်ဒမန်သည် ခရစ်ယန်သမ္မာကျမ်းစာ အချို့ကို ကဗျာဖွဲ့သီခဲ့ရာ သီလရှင်ကြီးလည်း သူ၏စွမ်းရည်ကို အကဲခတ်မိသဖြင့် မိမိ၏ကျောင်း၌ လာရောက်၍ ပညာ သင်ကြားရန် တိုက်တွန်းလေသည်။ ဤသို့ဖြင့်ကက်ဒမန် သည် နွားကျောင်းသားဘဝကို စွန့်လွှတ်၍ ထိုကျောင်း၌ပင် ကဗျာများဖွဲ့ဆို သီကုံးခဲ့လေသည်။ သူ၏ဂုဏ်သတင်းကား တမဟုတ်ချင်းပျံ့နှံ့လေတော့သည်။

အက်ဒမန်၏နောက်ခေတ်တွင် ကဗျာစာဆိုတို့သည် ကက်ဒမန်ကဲ့သို့ အယူဝါဒဆိုင်ရာကဗျာများကို စပ်ဆိုသီကုံး ရာ၌ ကက်ဒန်၏ကဗျာများကို အထောက်အထား ပြုကြရ ကုန်သည်။ ကက်ဒမန်သည် ကဗျာအများအပြားပင် ဖွဲ့နွဲ့ခဲ့ဟန် ရှိသော်လည်း ယခုခေတ်တွင်မူ သူ၏ကဗျာများကို မတွေ့ရ တော့ချေ။ သူ့အကြောင်းကို သိရှိမှတ်သားရခြင်းမှာ ဗီအ မည်ရှိ စာဆိုကဝိကြီးတစ်ဦးရေးသားသော စာပေများတွင် ကက်ဒမန်၏ ကဗျာများမှ ကောက်နုတ်ချက် အချို့ကိုတွေ့ ရသောကြောင့်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ၁၇ ရာစုနှစ်အတွင်းက

ဂိုဏ်းချုပ်ကြီးအပ်ရှားသည် လွန်ခဲ့သည့် ၁၀ ရာစုနှစ်အတွင်းက ရေးသားခဲ့ဟန်ရှိသော စာပေတစ်ခုကို တွေ့ရှိခဲ့၏။ ထိုစာပေတွင် ဗိဖော်ပြသည့်အတိုင်း ကက်ဒမန်၏ ကဗျာလက်ာများဟု ယူဆနိုင်ဖွယ်ရှိသော ကဗျာအချို့ကို တွေ့ရသည်။ထိုဂိုဏ်းချုပ်ကြီးသည် မိမိတွေ့ရှိရသောစာတို့ကို ဖရန့်ဆွာဒူးဂျွန်းဆိုသူထံသို့ပေးအပ်ခဲ့၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဖရန့်စဂျူးနယပ်ဟုထင်ရှားသော ဟျူးဂျွန်းဂိုဏ်းဝင် စာပေဝါသနာထုံသူတစ်ဦးပင်တည်း။

သူသည် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အနှစ်၃၀ကာလပတ်လုံး နေထိုင်ခဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်သည်သာမက၊ အင်္ဂလို–ဆက္ကဆွန် စကားကိုလည်း အထူးလိုက်စားခဲ့လေသည်။မိမိရရှိထားသောစာမူကို ကက်ဒမန်ကိုယ်တိုင် ဖွဲ့နွဲ့ခဲ့သောကဗျာအဖြစ် ၁၆၅၅ ခုနှစ်တွင် အမ်စတာဒမ်မြို့၌ပုံနှိပ်၍ ထိုစာမူ၌ပါရှိသော ကဗျာများကို ထုတ်ဝေခဲ့ဘူးသည်။

ယခုခေတ်စာပေအကဲဖြတ်များက ယင်းစာမူသည် ကက်ဒမန်တစ်ဦးတည်းပြုစုခဲ့သော စာမူမဟုတ်စေကာ 'ဂျင်းနီဆစ်' ခေါ် ပထမပိုင်းကိုမူကား ကက်ဒမန်ကိုယ်တိုင် ပြုစုဖွဲ့နွဲ့ခဲ့လိမ့်မည်ဟုယူဆကြလေသည်။ ကမ္ဘာကျော်စာဆို ဂျွန်မီလတန်ပင်လျှင် 'ဆုံးခဲ့ပေါ့ ပြည်နိဗ္ဗာန်' ကဗျာကိုသီကုံးရာ၌ ကက်ဒမန်၏ 'ဂျင်းနီဆစ်' ကဗျာမှ စိတ်တက်ကြွမှုရခဲ့သည်ဟုဆိုကြလေသည်။

ကက်ဒမင် ။ ။ကက်ဒမင်၏အကြောင်းကို ဂရိထုံးဟောင်းပုံပြင်တွင် ဤသို့တွေ့ရ၏။

နတ်တို့ ဘုရင် ဇုအရှင်သည် လှလှမြင်လျှင် ကြိုက်တတ်သောဝသီရှိရကား ကက်ဒမင်၏ နှမတော် ယူရိုးပါးကိုမြင်လတ်သော် နွားသိုးယောင်ဆောင်၍ မင်းသမီးအား ဆောင်ကြဉ်း သွားလေသည်။ ခမည်းတော်ဘုရင်ကြီးက သမီးတော်ကို ဆောင်ကြဉ်းသွားသော နွားသိုးရိုင်းကိုရအောင်ရှာရမည်ဟု အမိန့်တော် ချေသဖြင့် ကက်ဒမင်သည် နှမတော်ကို အမျိုးမျိုးကြိုးစား၍ရှာဖွေသော်လည်း အချည်းနီးသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဒဲလဖိုင်နတ်ကွန်းသို့ သွားရောက်တိုင်တည်၏။

ဒဲလဖိုင်နတ်ထိန်းကြီးက နှမတော်အား မရှာဖွေတော့ဘဲ ဆက်လက်၍ ခရီးထွက်ရန် တိုက်တွန်း လေသည်။ ထိုပြင် လမ်းခရီး၌ နွားမကြီးတစ်ကောင်ကိုတွေ့လိမ့်မည်။ နွားမကြီးနောက်မှလိုက်သွား၍ နွားမဝပ်ရာတွင်မြို့တည်ရန် ဟောပြောလိုက်သည်။ ကက်ဒမင်သည် နတ်ထိန်းကြီးဟောသည့်အတိုင်း ထွက်ခွာလာရာ နွားမကြီးကိုတွေ့၏။ နွားမကြီးနောက်မှလိုက်သွားသည်တွင် ဗိအိုးရှားပြည်သို့ရောက်လေသည်။ ကက်ဒမင်လည်း နွားမဝပ်သောနေရာ၌ မြို့တည်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စောင့်ကြည့်၏။ မြို့မတည်မီ နွားမကြီး

ဂရိထုံးဟောင်းပုံပြင်မှ နဂါးနှိမ်မင်းသားကက်ဒမင်

ကို ယဇ်ပူဇော်ရန် ရေလိုသောကြောင့် သူ၏နောက်လိုက်များအား စမ်းချောင်းမှ ရေကို ခပ်ယူရန်စေလွှတ်လိုက်၏။ သို့သော် စမ်းချောင်းကိုနဂါးကြီး တစ်ကောင်စောင့်နေသဖြင့် ကက်ဒမင်၏နောက်လိုက်များသည် နဂါးကြီးအစာဖြစ်သွားကြလေသည်။ ထိုကြောင့် ကက်ဒမင်သည် နဂါးကြီးကို သတ်ဖြတ်လိုက်၏။ ထိုခဏ၌ပင် အသီးနားနတ်သမီးပေါ်လာ၍ နဂါးသွားများကိုမျိုးစေ့ အဖြစ်စိုက်ပျိုးရန် ကက်ဒမင်အားပြောကြားသည်။ ကက်ဒမင်လည်း အသီးနားနတ်သမီး ပြောကြားသည့်အတိုင်း နဂါးသွားများကို စိုက်ပျိုးလိုက်ရာ ချက်ခြင်းပင် လက်နက်အစုံအလင်နှင့် စစ်သားအများ ပေါ်ပေါက်လာ၏။ ကက်ဒမင်သည် ထိုစစ်သားများအကြားသို့ ကျောက်တုံးတစ်တုံးကို ပစ်သွင်းလိုက်ရာ စစ်သားများသည် တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် အထင်မှားလျက်အချင်းချင်း ထိုးခုတ်သတ်ဖြတ်ကြလေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ၅ယောက်တည်းသာကျန်၏။ ကက်ဒမင်သည် ထို ၅ ယောက်၏ အကူအညီဖြင့် သီးဗီးမြို့ကြီးကို တည်ဆောက်လေသတည်း။

ကက်ပတိန် ။ ။ကက်ပတိန်ဆိုသော အင်္ဂလိပ်စကား သည် အကြီးအကဲဟု အနက်ထင်သည့် လက်တင်စကား 'ကက်ပတ်'မှ ဆင်းသက်လာသည်။ အလယ်ခေတ်က ပြည်နယ်ဘုရင်ခံတို့ကို ကက်ပတ်ဟု ခေါ်ကြ၏။ ထိုသူတို့မှာ

အများအားဖြင့် စစ်ထဲတွင် အမှုထမ်းများဖြစ်ကြသည်။

အကြီးအကဲဟူ၍ အနက်ရသည့်အတိုင်း စာသင်ကျောင်း ကစားသင်းများတွင်ခေါင်းဆောင်များကို ကက်ပတိန်ဟု ခေါ်ကြ၏။ ကုန်တင်သင်္ဘောကိုဦးစီးအုပ်ချုပ်သူ၊ ကြည်း တပ်၊ ရေတပ်တို့တွင် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသူတို့ကိုလည်း ကက် ပတိန်ဟုခေါ်ကြသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ကက်ပတိန် ဟူသော အမည်မှာ ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်၊ လေတပ်တစ်ခုခုတွင် အမှု ထမ်းဆောင်သော တာဝန်ခံအရာရှိတစ်ဦး၏ ရာထူးအဆင့် အတန်းကို တိကျစွာ သတ်မှတ်ခေါ်တွင်သော အမည်ဖြစ်၍ ယခုထက်တိုင်တည်မြဲနေသည့် ရှေးအကျဆုံးရာထူးအဆင့် အတန်းအမည် ဖြစ်သည်။ ၁၆ရာစုနှစ်မတိုင်မီက ကက်ပတိန် ရာထူးရရှိသူတစ်ဦးမှာ ယခုခေတ် ကက်ပတိန်ရာထူးခံသူ ထက် တန်ခိုးအာဏာရှိသည်။ သူသည် သူကိုယ်တိုင်ဖွဲ့စည်း ထားသောတပ်၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ပေသည်။

အလယ်ခေတ်က ကက်ပတိန်ဂျင်နရယ်ရာထူးသည် ယခု ခေတ် သေနာပတိအဆင့်အတန်းနှင့် တူညီသည်။ ဗြိတိသျှ ရေတပ်တွင် အမှုထမ်းသက် ၃ နှစ်ရ ကက်ပတိန် (ဗိုလ်မှူး ကြီး) ရာထူးသည် ကြည်းတပ်မှကာနယ်ခေါ် ဗိုလ်မှူးကြီး နှင့်ငင်း၊ လေတပ်မှဂရုကက်ပတိန်ခေါ် ဗိုလ်မှူးကြီး နှင့်ငင်း ရာထူးအဆင့်အတန်းချင်း တူညီသည်။ ထိုနည်းတူ ဗြိတိသျှ

ပယ်လယ်ကူးသင်္ဘောတစ်စီးမှ တာဝန်ခံအရာရှိချုပ် ကက်ပတိန်

အင်ဂျင်နီယာတပ်မှ အမှုထမ်းသက် ၈ နှစ်ရ ကက်ပတိန်မှာ လည်း ကြည်းတပ်နှင့်လေတပ်မှ ဗိုလ်မှူးကြီးရာထူးများနှင့် တူညီလေသည်။

ပင်လယ်ကူး သင်္ဘောများမှ တာဝန်ခံ အရာရှိချုပ်ကို သင်္ဘောကက်ပတိန် (ကပ္ပိတန်) ဟု ခေါ်ကြသည်။ စစ်သင်္ဘော များမှ ကက်ပတိန်များကိုမူ ပို့စကက်ပတိန်ဟု ခေါ်လေ့ ရှိကြ၏။

ကြည်းတပ်တွင် ကက်ပတိန်ခေါ် ဗိုလ်ကြီး၏ ရာထူးမှာ မေဂျာခေါ် ဗိုလ်မှူး၏ရာထူးအောက်ဖြစ်၍ လက်ဖတင်နင်ခေါ် ဗိုလ်ရာထူး၏ အထက်ဖြစ်သည်။ ရာထူးတံဆိပ်အမှတ်အ သားမှာ ဗြိတိသျှတပ်၌ ပခုံးထောက် သို့မဟုတ် အင်္ကျီလက် ပေါ်တွင် တပ်ဆင်ရသော ကြယ် ၃ပွင့် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ တပ်မတော်တွင် ဗိုလ်ကြီးရာထူး အဆင့်အတန်းရသူသည် အောင်သပြေရွက်တန်းဖား ၃ ခုကို ပခုံးထောက်၌ တပ်ဆင်ရ လေသည်။

တိုက်ပွဲများတွင် ကိုယ်ထိလက်ရောက် ဝင်တိုက်ခိုက်ခြင်း မပြုရသော စစ်ဖက်ဌာနများလည်း ရှိသေးသည်။ ထိုဌာန များရှိ ကက်ပတိန် ရာထူးအဆင့်အတန်းရှိသူ အရာရှိများကို ထိုသူဆောင်ရွက်ရသော အလုပ်နှင့်ယှဉ်၍ ခေါ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် အင်ဂျင်နီယာတပ်မှ ကက်ပတိန်ကို အင်ဂျင်နီယာ ကက်ပတိန်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဆေးဖက်ဌာနမှ ကက်ပတိန် ကို ဆာဂျင်ကက်ပတိန်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လစာငွေများ ထုတ်ပေးသည့်ဌာနမှ ကက်ပတိန်ကို ပေးမာစတာကက်ပ တိန်ဟူ၍လည်းကောင်း သီးခြားခေါ်ဆိုကြလေသည်။

ကက်ပလာ ဂျေ (ခရစ် ၁၅၇၁–၁၆၃၀) ။ ။ယော ဟန်ကက်ပလာသည် နာမည်ကျော် နက္ခတ်ပညာရှိတစ်ဦးဖြစ် သည်။ ၁၅၇၁ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်၍ ဖခင်မှာဂျာမန်လူမျိုး စစ်သားတစ်ဦးဖြစ်၏။ ငယ်စဉ်က ဆင်းရဲ၍ ကောင်းမွန်စွာ ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းကို မခံခဲ့ရသဖြင့် အသက်အရွယ် ကြီးပြင်း လာသောအခါ လက်များမသန်မစွမ်းဖြစ်နေသည့် အတွက် နက္ခတ်ပညာကိုလိုက်စားရာတွင် တန်ဆာပလာများ ကို ကျင်လျင်စွာမကိုင်တွယ်နိုင်ရှာပေ။ မျက်စိမကောင်း သဖြင့် စူးစူးစိုက်စိုက်မကြည့်နိုင်။ အားအင်ချည့်နဲ့သဖြင့် လည်း ညဖက်တွင် နက္ခတ်တာရာများကိုကြည့်ရန် အချိန် ကြာမြင့်စွာအိမ်ပြင်သို့ထွက်၍ မနေနိုင်ချေ။ နက္ခတ်ဆရာ အပေါင်းတွင် ကက်ပလာလောက် ကျန်းမာရေး ချို့တဲ့သူကား ရှိနိုင်မည်မဟုတ်တော့ပေ။

ကက်ပလာလက်ထက် ပေါ်ပေါက်သော နက္ခတ်ဆရာတို့ သည် အများအားဖြင့် ဗေဒင်ဆရာများသာဖြစ်ကြသော် လည်း ကက်ပလာသည် ဗေဒင်ပညာ၌စိတ်မဝင်စားဘဲ နေလ ကြယ်ဂြိုဟ်တို့၏ ရွေ့ရှားမှုတွင်အာရုံပြုကာ နက္ခတ္တ

ဗေဒဆိုင်ရာ လက်တွေ့ မှန်ကန်သော အချက်အလက်များကိုသာ ရှာဖွေ လေ့လာလေသည်။ ထိုအချိန်က ဂြိုဟ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသော ယူဆချက်တစ်ခုမှာ ဂြိုဟ်တို့သည် နေကိုစက်ဝိုင်းပုံလမ်းကြောင်းများဖြင့် လှည့်ပတ်ကြသည်'ဟူသော ကော့ပါးနီကပ်၏ယူဆချက် ဖြစ်၏။ နက္ခတ်ပညာကို ကက်ပလာလိုက်စားနေချိန်တွင် အီတာလျံသိပ္ပံကဝိ ဂယ်လီလီယိုနှင့် ဒိန်းလူမျိုး တီကိုဗရာဟေး ဆိုသူတို့သည်လည်း နက္ခတ်ပညာကို ဂရုတစိုက်လိုက်စားလျက် ရှိကြပေသည်။ တီကိုဗရာဟေးသည် ဗိုဟီးမီးယားနယ် ပရာဟာမြို့အနီးတွင်နက္ခတ်မျှော်စင်တစ်ခုဆောက်လုပ်၍ကက်ပလာအား ကူညီရန်ဖိတ်ခေါ်သည်တွင် ကက်ပလာလည်း လက်ခံကာ တတ်စွမ်းသမျှ အကူအညီ ပေးခဲ့လေသည်။ တစ်နှစ်နီးပါးမျှ အတူတကွလုပ်ကိုင်ကြပြီးနောက် တီကိုဗရာဟေး ကွယ်လွန်သောအခါ ကက်ပလာသည် တီကိုဗရာဟေး၏နေရာတွင် ဒုတိယရူးဒေါ့ဘုရင်၏ သချာနှင့် နက္ခတ်ဆရာ ကြီးအဖြစ် ဆက်ခံထမ်းရွက်လေသည်။ တီကိုဗရာဟေးစတင်၍ ပြုစုခဲ့သော ကြယ်စာရင်းကိုလည်း ဆက်လက်၍ ပြီးဆုံးသည့်တိုင်အောင်ပြုစုသည်။ ထိုကြယ်စာရင်းမှာ နှစ်ပေါင်း ၂၅ နှစ်ကြာမျှ ပြုစုခဲ့ရသောစာရင်းဖြစ်၏။ ထို အတောအတွင်းတွင်လည်း ကက်ပလာသည်အခြားနက္ခတ္တဗေဒနှင့်ဆိုင်သော အလုပ်များကို လက်မလွှတ်ခဲ့ချေ။

သူသည် ဂြိုဟ်အချို့ နေကို ဖြတ်သွားမည့်အချိန်ကို တင်ကြို၍ပြောနိုင်ခဲ့သည့်ပြင် ဒီရေအတက်အကျမှာ လကြောင့်ဖြစ်သည်ဟုဆိုခဲ့သည်။ ကြယ်တံခွန်များစွာ တို့ကိုလည်း ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ခဲ့သည်။ နောင်အခါ နျူတန်ကြံစည်တွေ့ရှိသောအာကာဗုနသတ္တိ နိယမအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည့် အာဗုနသတ္တိနှင့်ဆိုင်သောအချက်များကိုလည်း လမ်းစဖေါ်ပေးခဲ့လေသည်။ (နက္ခတ္တဗေဒ။)

ကက်ပလာသည် သူ၏ တစ်သက်တာတွင် မကြာခဏပင် အတိဒုက္ခရောက်ခဲ့ရသည်။ စစ်ကြောင့် အလုပ်ရပ်ဆိုင်းထားရသည့်အခါလည်းရှိ၍၊ နာမကျန်းသည့်အတွက် အလုပ်မလုပ်နိုင်သည့်အခါလည်း ကြုံခဲ့ရ၏။ လခမှန်မှန် မရမှုကြောင့် အမြဲပင်ချို့တဲ့ကျပ်တည်းခဲ့ရပေသည်။ ၁၆၂၈ ခုနှစ်တွင်အဆိုပါ အလုပ်မှထွက်၍ နှစ်သုံးဆယ်စစ်ပွဲတွင် ဦးစီးတိုက်ခိုက်သော ဗိုလ်ချုပ်ဝေါလင်စတိုင်း လက်အောက်တွင် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းပြီးနောက် ၁၆၃၀ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်ရှာလေသည်။

ဂြိုဟ်တို့ရွေ့လျားပုံနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကက်ပလာသည် နိယမ ၃ခုကို ပြဋ္ဌာန်းထား၏။ ကက်ပလာကို အစွဲပြု၍ ယင်းတို့ကို ကက်ပလာ၏နိယမ ၃ ခုဟု ယခုတိုင်ခေါ်တွင်လျက်ရှိ၏။

ကက်ပလာ၏ နိယမ ၃ ခု

(၁) မည်သည့် ဂြိုဟ်မဆို နေကိုလှည့်ပတ်ရာ၌ အီလစ်ပုံ (ဝိုင်းရှည်)လမ်းကြောင်းဖြင့် လှည့်ပတ်၍နေသည် ထိုအီလစ်ပုံ လမ်းကြောင်း၏ ဖိုးကပ် (ဆုံချက်) တစ်နေရာတွင် ရှိသည်။

(၂) လှည့်ပတ်သောလမ်းအတိုင်း ရွေ့ရှားရာတွင် ဂြိုဟ်၏အမြန်သည် ပြောင်းလဲလျက်ရှိပြီး၊ ပြောင်းလဲပုံမှာ နေ၏ဗဟိုနှင့်ဂြိုဟ်၏ဗဟိုတို့ကို ဆက်ထားသောမျဉ်းသည် တူညီသောအချိန်တွင် တူညီသောဧရိယာကို ဖြတ်သွားနိုင်အောင် ပြောင်းလဲသည်။

(၃) နေကို ဂြိုဟ်လှည့်ပတ်သွားသောအချိန်သည် ဂြိုဟ်နှင့်နေတို့၏ အကွာအဝေးပေါ်တွင် အကြောင်းပြုလေသည်။ အကြောင်းပြုပုံမှာ ကြာသောအချိန်၏ ၂ ထပ်ကိန်းသည် အကွာ အဝေး၏ ၃ ထပ်ကိန်းနှင့်အချိုးကျဖြစ်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ထိုနိယမ ၃ ခုဖြင့် မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သည့်ဂြိုဟ်သည် မည်သည့်နေရာ၌ရှိမည်ကို တွက်ချက်ယူနိုင်ပေရာ၊ ထိုနိယာမတို့ကို လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၃၀၀ကျော်က ကက်ပလာ ကြံစည်နိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ အကယ်ပင်ထူးခြားသော ကမ္ဘာ့အံ့ဖွယ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ကက်ဖိနက်အဖွဲ့။ ။အစိုးရဝန်ကြီးအဖွဲ့-ရှု။

ကောက်တမန်း ဂျေးအက်(စ) (ခရစ် ၁၇၈၂-၁၈၄၂) ။ ။ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး နာမည်ကျော် ရှုမျှော်ခင်း ပန်းချီဆရာ ဂျွန်ဆဲကောက်တမန်းသည် ၁၇၈၂ ခု မေလ၁၆ ရက်နေ့တွင် နော်ရစ်မြို့၌ ဖွားမြင်၍ ဖခင်မှာ ပိုက်ဆံချမ်းသာသော ပိုးကုန်သည်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။

ကောက်တမန်းသည် လန်ဒန်မြို့တွင် အနုပညာရပ်များကို ဆည်းပူးခဲ့ရာ တားနား၊ ဂါတင်အစရှိသော နာမည်ကျော် ပန်းချီဆရာကြီးများနှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့၏။ သူ၏လက်ရာများမှာသူအသက်ထင်ရှားစဉ်က နာမည်မထွက်ခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ၌မူ သူ့ကိုထင်ရှားသော ပန်းချီဆရာကြီးတစ်ယောက်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ကော်တမန်းသည် ရေဆေးရေးဆွဲရာတွင် အကောင်းဆုံးပန်းချီဆရာ တစ်ဦး ဖြစ်လေသည်။

ဂျွန်ဆဲကောက်တမန်း၏ သားများဖြစ်ကြသော မိုင်းအက်ဒမန်ကောက်တမန်းနှင့် ဂျိုးဇက်ဂျွန်ကောက်တမန်းတို့သည်လည်း အင်္ဂလန်ပြည်၏ ရှုမျှော်ခင်း ပန်းချီဆရာကောင်းများ ဖြစ်ကြသည်။

ဂျွန်ဆဲကောက်တမန်းသည် ၁၈၄၂ ခု ဇူလိုင်လ ၂၄ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်သည်။

အင်္ဂလိပ်ပန်းချီကျော် ဂွန်ဆဲကောက်တာမန်းရေးဆွဲခဲ့သည့် 'ဂရီတာတန်တား' ဧေါ် ရှုမျှော်ခင်းပန်းချီကား

ကောက်ပဲသီးနှံရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့ ။ ။ကောက်ပဲသီးနှံရောင်းဝယ်ရေး အဖွဲ့သည်လွတ်လပ်သောပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံခေတ်တွင်မှ ဖြစ်ပေါ်လာသော နိုင်ငံတော်အစိုးရဌာနတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ယင်းအဖွဲ့သည် အထူးသဖြင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်မှ ဆန်စပါးများကို လယ်သမားများထံမှ ဝယ်ယူကာ နိုင်ငံခြားသို့ပို့ထုတ်ရောင်းချသော အစိုးရဌာနအဖွဲ့ဖြစ်၍ လက်ဦးတွင် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်တွင် ထားရှိခဲ့၏။ ၁၉၅၂ ခု ဇူလိုင်လတွင်မှ ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်သို့ ပြောင်းရွှေ့ ထားရှိခဲ့လေသည်။

ထိုအဖွဲ့ပေါ်ပေါက်လာပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။ ဗြိတိသျှစစ်ပြေးအစိုးရသည် ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဆင်းမလားမြို့၌ ရှိနေစဉ် ဆန်စပါး၊ နှမ်း၊ မြေပဲ၊ ဝါ၊ ပဲအမျိုးမျိုး၊ သကြား၊ သားရေ၊ ဆား စသည့်လုပ်ငန်းများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန် အဖွဲ့များဖွဲ့စည်းစုံစမ်းစေ၍ စီမံကိန်းများရေးဆွဲကာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ မဟာမိတ်တပ်များ ဝင်လာသောအခါ ထိုစီမံကိန်းအတိုင်း စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့မှ ဆန်စပါးများကို ဝယ်ယူခဲ့၏။ ၁၉၄၅ ခုအောက်တိုဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသို့ အုပ်ချုပ်ရေးလွှဲအပ်လိုက်ရာ အစိုးရက လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးစီမံကိန်းယာယီအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်ရှိ ဆန်စပါးများကို ထိုအဖွဲ့မှ အဝယ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များထား၍ ဝယ်ယူခဲ့သည်။ အချို့နေရာ တွင် တိုက်ရိုက်ဝယ်ယူသည်။

၁၉၄၇ ခု နိုဝင်ဘာလသို့ရောက်သောအခါ နိုင်ငံတော်ကောက်ပဲသီးနှံရောင်းဝယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ ဟူသောအမည်ဖြင့် စတင်ဖွဲ့စည်းကာ အဝယ်တော်များမှတစ်ဆင့်မဟုတ်တော့ဘဲ အဖွဲ့မှ တိုက်ရိုက်ဝယ်ယူရန် စီစဉ်ခဲ့လေသည်။ ဤသို့ စီစဉ်ခြင်းဖြင့် လယ်သမားတို့မှာ အကျိုးကျေးဇူးများစွာ ခံစားကြရ၏။

၁၉၅၁ခုနှစ်တွင် စက်ပိုင်များမှတစ်ဆင့် ဝယ်ယူသည့်စံနစ်ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ သတ်မှတ်သောနှုန်းထားနှင့် စက်ပိုင်များက စပါးကိုဝယ်ယူပြီးလျှင် ထိုစက်ပိုင်များထံမှဆန်ကို စာချုပ်စည်းကမ်းအတိုင်း အဖွဲ့ကဝယ်ယူ၏။ သို့ရာတွင် ၁၉၅၂ခုနှစ်သို့ရောက်သောအခါ အဖွဲ့မှအဝယ်တော်များ လုံလောက်စွာ ခန့်အပ်ထားရှိပြီးလျှင် စပါးကို တိုက်ရိုက်ဝယ်ယူ၍ စက်များတွင် ကြိတ်ခွဲကြိတ်ပြီးနောက် အဖွဲ့မှနိုင်ငံခြားသို့ တိုက်ရိုက် တင်ပို့ရောင်းချလေသည်။

အဖွဲ့ဖွဲ့စည်းစဉ်က စပါး ဝယ်ယူနိုင်ရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရက ငွေများထုတ်ပေးခဲ့ရာ အဖွဲ့မှဆန်စပါးရောင်းချ၍ ရသော

အမြွတ်ငွေကို ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် ပြန်၍ထောက်ပံ့ရလေသည်။

ဆန်စပါးဝယ်ယူရာတွင် အဝယ်ဒိုင်များဖွင့်ကာ တိုက်ရိုက်ဝယ်ယူ၏။ ရောင်းချရာတွင် ဝယ်ပြီးစပါး ၃ ပုံ ၂ ပုံကို အစိုးရအချင်းချင်း ရောင်းချသည့်စနစ်ဖြင့် အလျဉ်းသင့်သလို တင်ပို့ ရောင်းချ၏။ ကျန် ၃ ပုံ ၁ ပုံကိုမူ ပုဂ္ဂလိကရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့များက မိမိတို့ကြိုက်သလို ဆက်သွယ်ရောင်းချနိုင်ရန် တင်ဒါခေါ်၍ လွဲမေးရောင်းချလေသည်။ သို့ရောင်းချရာတွင် နိုင်ငံတော်သားများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သော ကုမ္ပဏီများကိုဦးစားပေးသည့်ပြင် အကယ်၍ သမဝါယမအဖွဲ့များဖြစ်က ကြိုတင်ပေးသွင်းငွေကို သာမန်တောင်းယူမြဲ ၃ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁ ရာခိုင်နှုန်းသို့ လျှော့ချတောင်းယူသည်။ ဆန်စပါးဝယ်ယူရေးတွင် သမဝါယမအဖွဲ့များကို ဦးစားပေးရန် သမဝါယမဌာနသို့လည်း ငွေများချေးသည်။ ဆိပ်ကမ်းကုန်တင်ရေး၌လည်း နိုင်ငံတော်သား အလုပ်သမားများနှင့် သမဝါယမအလုပ်သမား အဖွဲ့များကို အခွင့်အရေးပေးလေသည်။

အဖွဲ့ အလုပ်ဝတ္တရားများမှာ ကောက်ပဲသီးနှံများကို ခွဲကြိတ်ပြုပြင်ခြင်းနှင့် ရောင်းချခြင်း ဝယ်ခြင်းတို့ကို ယေဘုယျအားဖြင့် ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ (၁) စက်ကြိတ်လုပ်ငန်းကို ကြီးကြပ်ခြင်းနှင့် တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ (၂) ပြည်တွင်းဈေးတည်တံ့စေရန်နှင့် ပိုမိုစိုက်ပျိုးစေရန်အတွက် နိုင်ငံခြားသို့တင်ပို့၍ ပိုလျှံသမျှကို ကန့်သတ်ထားသောဈေးနှုန်းအတိုင်း ဝယ်ယူခြင်း၊ (၃) ပြည်တွင်းစားသုံးရန်အတွက် လုံလောက်စွာ ချန်လှပ်ပြီးလျှင်ပိုလျှံသမျှကို နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ ရောင်းချခြင်းစသည်တို့မှာ အဓိကလုပ်ငန်းဖြစ်သော ဆန်စပါးလုပ်ငန်းတွင် ယေဘုယျဆောင်ရွက်ချက်များ ဖြစ်၏။

ကောက်ပဲသီးနှံ ရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပြည်ပသို့ ကောက်ပဲသီးနှံ ထုတ်ဆောင်ခွင့် အားလုံးကိုပေါင်းစု ချုပ်ကိုင်ထားသောအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဆန်စပါးနှင့် ဆန်ထွက်ပစ္စည်းများကိုသာ တိုက်ရိုက် ရောင်းဝယ်၏။ ကျန်ပဲအမျိုး မျိုး၊ ကပ်ဆေးနဲ၊ အာလူးနှင့်ဝါစသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍မူ နိုင်ငံတော်သားအဖွဲ့ ကုမ္ပဏီများသို့ ထုတ်ကုန်လိုင်စင်များ သတ်မှတ်ထုတ်ပေးလေသည်။

ကောက်ပဲသီးနှံ ရောင်းဝယ်ရေး အဖွဲ့ကိုအဖွဲ့ဝင်လူကြီး ၁၀ ဦးပါဝင်သောအဖွဲ့က အုပ်ချုပ်၏။ အဖွဲ့၏ သဘာပတိမှာ အမြဲတမ်းလုပ်ကိုင်ရသော အရာရှိဖြစ်၍၊ သူ၏လက်အောက်တွင် အဖွဲ့နှင့်ရုံး၊ ကုန်စည်ပစ္စည်း စုဆောင်းရေးဌာန၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဂုံနီအိတ် ဂုံနီကြိုးဌာန၊ နိုင်ငံခြားသို့ ကုန်ပစ္စည်းများ တင်ပို့ ရောင်းချသောဌာန၊ စာရင်းအင်းဌာနတို့ရှိ၏။ အဖွဲ့၏ ရုံးချုပ်ဌာနကို ကြီးကြပ်ရန် အတွင်းရေးမှူးတစ်ယောက် ခန့်အပ်ထားလေသည်။

စတင်ဖွဲ့စည်းစဉ်အခါက ပါဝင်သော အဖွဲ့ဝင်ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ နိုင်ငံတော် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးဝန်ကြီးဌာန အတွင်းဝန်၊ ဘဏ္ဍာတော်မင်းကြီး၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့်အခွန်တော်ဝန်ကြီးဌာနအတွင်းဝန်၊ ကြေးတိုင်နှင့်မြေစာရင်းမင်းကြီး၊ စိုက်ပျိုးရေးဌာန ညွှန်ကြားရေးဝန်အပြင် ဘုရင်ခံက ခန့်အပ်သော အစိုးရအရာရှိမဟုတ်သူ ၅ ဦးတို့ပါဝင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသောအခါ သဘာပတိအပြင် ဌာနဆိုင်ရာ အရာရှိကြီး ၅ ဦးနှင့် အစိုးရအရာရှိမဟုတ်သူ ၅ ဦးပေါင်း ၁၁ ဦးဖြစ်လေသည်။ အစိုးရအရာရှိမဟုတ်သူကို နိုင်ငံတော်သမ္မတက ခန့်အပ်ရသည်။ ယင်းအဖွဲ့အား ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဌာန ဝန်ကြီးလက်အောက်သို့ လွှဲပြောင်း လိုက်သောအခါ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအတွင်းဝန်ကို အရာရှိတစ်ဦးအဖြစ်ဖြင့် ထည့်သွင်းရာ အရာရှိမဟုတ်သူ ၄ ဦးသာ ပါဝင်တော့၏။
(ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီး ဌာန–ရှု။)

ကောက်မျိုး ။ ။ ကောက်ပင်များမှာ စင်စစ် မြက်ပင်များဖြစ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် သာမန်မြက်ပင်သည် အစေ့နှင့်အမြစ်များမှပေါက်ပွား၍ ကောက်ပင်မှာမူ အစေ့မှပေါက်ပွားသည်။ ကောက်ပင်စေ့မှအစေ့များသည် လူတို့အတွက်အာဟာရဓါတ်ပါရှိသဖြင့် စားသုံးရန် စိုက်ပျိုးကြသည်။ လူတို့စားသုံးရန် ကမ္ဘာပေါ်တွင် စိုက်ပျိုးကြသော ကောက်

ရိတ်သိမ်းရန်ရောက်လုဆဲ ဂျုံပင်များ

ကောက်ပဲသီးနှံရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့မှ ဝယ်ပြီးစပါးများကို သယ်ယူစုပုံနေကြစဉ်

ပင် အမျိုးမျိုးအနက် ဆန်၊ ဂျုံနှင့် ပြောင်းဖူးတို့မှာ အစိုက်များသော ကောက်ပင်များဖြစ်သည်။ ဂျုံနှင့်ပြောင်းဖူးတို့ကို အမှုန့်ဖြစ်အောင်ကြိတ်ပြီး ပေါင်မုန့်ကဲ့သို့ မုန့်တစ်မျိုးမျိုးပြုလုပ်၍ စားလေ့ရှိကြသည်။ ဆန်ကိုမူ အစေ့လိုက်ချက်၍ စားလေ့ရှိ၏။

ဆန်၊ ဂျုံနှင့် ပြောင်းဖူးတို့အပြင် အခြားကောက်ပင်များမှာ မုယော၊ မြင်းစားဂျုံ၊ ရိုင်းစပါး၊ နှံစားပြောင်းနှင့် ရှရီမန်ပင်တို့ဖြစ်သည်။ မုယောကို ရှေးမဆွကပင် အီဂျစ်လူမျိုး၊ ဟီဗြူလူမျိုးနှင့် တရုတ်လူမျိုးများစိုက်ပျိုးခဲ့ကြသည်။ မုယောမှုန့်ကို မုန့်ပြုလုပ်ရန်မသင့်တော်သဖြင့် အရက်ချက်ရာ၌သာလျှင် ယခု အသုံးချ လျက်ရှိကြသည်။ ရုရှနိုင်ငံတွင် မုယောကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးကြသည်။

စကော့တလန် ပြည်တွင် မြင်းစားဂျုံကို နေ့စဉ်အစားအစာအဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုကြ၍ အခြားတိုင်းနိုင်ငံများ၌ တစ်ခါတစ်ရံသာ ကျိုချက်၍စားကြသည်။ မြင်းစားဂျုံကို အမှုန့်ဖြစ်အောင် ကြိတ်၍မရနိုင်သဖြင့် ဂျုံရိုးရိုးလောက်အသုံးမများချေ။ သို့ရာတွင် တိရစ္ဆာန်အစာအတွက် အထူးအသုံးဝင်သောကောက်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုပြင်မြင်းစားဂျုံပင်၏ ကောက်ရိုးကို စက္ကူကြမ်းများ ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးချသည်။ ရိုင်းစပါးသည် ရိုးရိုးဂျုံပင်နှင့်တူ၍ ဂျုံကဲ့သို့ အမှုန့်ပြုလုပ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဂျုံပင်စိုက်ပျိုး၍ မဖြစ်နိုင်သော အလွန်အေး၍ညံ့ဖျင်းသည့် မြေမျိုးတွင် ရိုင်းစပါးပင်များကို စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နိုင်သည် ဖြစ်ရာ ဥရောပတိုက် မြောက်ပိုင်း၌ ထိုအပင်မျိုးကိုစိုက်ပျိုးကြသည်။ အချို့တိုင်းပြည်တို့တွင် ရိုင်းစပါးကို မြင်းစာ၊ နွားစာအဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ အရက်ချက်ရာ၌လည်း ထိုစပါးကို အသုံးချနိုင်သည်။ ရိုင်းစပါးပင်၏ ကောက်ရိုးဖြင့် ဦးထုပ်များ ရက်လုပ်ကြသည်။

နှံစားပြောင်းမှာ အမျိုးပေါင်းများစွာရှိသည်။ အာဖရိကတိုက်တွင် နှံစားပြောင်းကို အနှံ့အပြား စိုက်ပျိုးကြ၍ လူတို့၏နေ့စဉ် အစားအစာအဖြစ် အသုံးပြုကြ၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌လည်း နှံစားပြောင်းများကို အကြီးအကျယ်စိုက်ပျိုးကြသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့၌မူ နှံစားပြောင်းကို တိရစ္ဆာန်အစာအဖြစ် စိုက်ပျိုးကြသည်။

ရှရီမန်ပင်ကို မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း ကချင်တောင်ကုန်းဒေသ၌စိုက်ပျိုး၍ ဤအမည်မှာ ကချင်အခေါ် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၊ ဥရောပတိုက် အလယ်ပိုင်းနှင့်

တလင်းနယ်ပြီးနောက် မလေ့မီ စပါးတခြား ကောက်ရိုးတခြားခွဲ၍ သိမ်းဆည်းစုပုံနေခြင်း၊

အာရှတိုက်တို့တွင် ထိုရှရီမန်ပင်မျိုးကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ အများအားဖြင့် ထို အပင်များကို ကြက်၊ ငှက်၊ တိရစ္ဆာန်များကျွေးရန်အတွက် စိုက်ပျိုးကြ၏။ လယ်မြေတို့တွင် မြေဩဇာ ထက်သန်လာအောင် ရှရီမန်ပင်များကိုစိုက်ပျိုး၍ ထယ်ထိုးပြီးလျှင် သစ်စိမ်းမြေဩဇာကျွေးနည်းဖြင့် ပြုပြင်ပေးနိုင်သည်။

ကောက်သိမ်းခြင်း ။ ။စပါး၊ ဂျုံ၊ မြင်းစားဂျုံ၊ မုယောစသည်တို့သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထင်ရှားသောကောက်ပင်များဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံကဲ့သို့ စိုက်ပျိုးရေးထွန်းကား သည့်တိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် အဆိုပါကောက်ပင်တစ်မျိုးမျိုးကိုစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်၍ စားနပ်ရိက္ခာလိုသည့် အခြားတိုင်းနိုင်ငံများသို့တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘာပေါ်ရှိလူများအတွက် ရိက္ခာဖြည့်တင်းပေးရန် ကောက်ပင်တစ်မျိုးမျိုးကို စိုက်ပျိုးလျက်ရှိသော တိုင်းနိုင်ငံအသီးသီးတို့တွင် ကောက်သိမ်းချိန်သည် တောင်သူလယ်သမားတို့အဖို့ အလုပ်အများဆုံးအချိန်ဟု ဆိုရပေမည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ဆိုလျှင် ကောက်သိမ်းချိန်သို့ရောက်သောအခါ လယ်လုပ်သူနှင့် အိမ်သူအိမ်သား၊ ကလေးများသည်လယ်ခင်းသို့ဆင်းကာ ကောက်လှိုင်းစည်းခြင်း၊ ကောက်သင်းကောက်ခြင်း စသည့်လုပ်ငန်းများကို အသီးအသီးတာဝန်ယူလျက် တစ်ဖက်ဖက်မှ လစ်ဟင်းခြင်းမရှိရအောင် ဝိုင်းဝန်းကူညီကြရသည်။ ကောက်သိမ်းခြင်းကိစ္စကိုအချိန်မှီပြီးမြောက်စေရန် လူများကိုပင်ရိတ်ခပေး၍ ငှားရမ်းကြရသည်။ ကောက်သိမ်းချိန်တွင် လယ်လုပ်သူများကိုယ်လက်ပင်ပန်းသလောက် စိတ်အရွှင်လန်းဆုံးအချိန်ဖြစ်သည်။ ကောက်သိမ်းချိန်ကိုမျှော်မှန်းလျက် လယ်လုပ်သူတို့သည် တစ်နှစ်ပတ်လုံး နေပူမိုးရွာမရှောင် အပင်ပန်းခံခဲ့ကြ၏။ ကောက်သိမ်းချိန်ပြီးလျှင် အနားယူ၍ ဘုရားဖူးထွက်မည်၊ အလှူအတန်းများပြုလုပ်မည်စသည်ဖြင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပွားများရမည့်အချိန်ကို စောင့်ဆိုင်း၍ ပျော်မြူးလျက်ရှိကြ၏။ ထိုအချိန်မှာ ပွဲလမ်းသဘင်များအပေါ်များဆုံးအချိန်လည်း ဖြစ်သည်။

ရှေးပဝေဏီအချိန်မှစ၍ တိုင်းနိုင်ငံအသီးအသီးတွင် ကောက်သိမ်းချိန်၌ ကောက်သိမ်းပွဲကို အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံဆင်ယင် ကျင်းပကြသည်။ ကောက်သိမ်းပွဲကို ကျင်းပကြခြင်းမှာ ပျော်ရွှင်မှုကို အခြေခံသည်ထက် လူတို့၏အသက်သွေးခဲဖြစ်သော ကောက်ပင်များကို ဆုံးခန်းတိုင်အောင်ပေါက်ပွားဖြစ်ထွန်းစေသည့် နတ်ကောင်း နတ်မြတ်တို့အား ကျေးဇူးတင်အထိမ်းအမှတ်ကို ပြုလို၍ဖြစ်သည်။

ကောက်သိမ်းချိန်၌ ကောက်ပင်အချို့ကို လူရုပ်သဏ္ဌာန် ပြုလုပ်၍ ကောက်သိမ်းပွဲဆင်နွှဲခြင်းဓလေ့ထုံးစံတခုမှာ ပင်လယ်ရပ်ခြားတိုင်းနိုင်ငံများတွင် ယနေ့ထက်တိုင် တည်မြဲလျက် ရှိနေသေးသည်။ အခြားတိုင်းနိုင်ငံတို့တွင်လည်း တိုင်းသူ ပြည်သားများ၏ ဓလေ့ထုံးစံအလိုက် ကောက်ရိတ်ပွဲ ကောက်သိမ်းပွဲများကို နှစ်စဉ်ကျင်းပဆင်နွှဲလျက်ရှိကြ၏။

ကောက်ပင်များကို စတင် စိုက်ပျိုးစအချိန်တွင် လူတို့သည် မည်သည့်ကရိယာကိုမျှ အသုံးမပြုကြဘဲ လက်ဖြင့်သာ ကောက်နှံများကို ဆွတ်ယူကြသည်ဟု ထင်မှတ်ရသည်။ တစ်ဆင့်တက်၍ ကျောက်သွား၊ သတ္တုသွားများ တပ်ဆင်ထားသော ဓားများဖြင့် ကောက်ပင်များကို ရိတ်သိမ်းလာကြရာ၊ အလုပ်ရလွယ်ကူအောင် ထိုဓားသွားကို အနည်းငယ်ကောက်ကွေးလိုက်ခြင်းဖြင့် တံစဉ်ဖြစ်လာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယနေ့ထက်တိုင် တံစဉ်ကို အသုံးချလျက်ရှိကြသေးသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ကောက်ပင်အများကို ရိတ်နိုင်သည့် လက်နှစ်ဖက်လွှဲ တံစဉ်ကြီးကို တီထွင်လိုက်ကြသည်။ ခေတ်ပေါ်ကောက်ရိတ်စက်ကြီးများ မပေါ်မီ တစ်ချိန်လုံးတွင် အဆိုပါ တံစဉ်ကလေးနှင့် တံစဉ်ကြီးများကိုသာ အသုံးပြုခဲ့ကြ၏။

စပါး၊ ဂျုံ စသည့်ကောက်ပင်များ ကိုရိတ်သိမ်းရာ၌ ကောက်ရိတ်သမားသည် တံစဉ်ဖြင့် ကောက်ပင်များကို လှော်ကျ၍ရိတ်ပြီးနောက် ရသမျှအပင်များကို လက်ကွက်ထဲတွင် အပုံလိုက်ချပစ်ခဲ့၏။ ထိုကောက်ပင်အပုံကလေးများကို အခြားတစ်ယောက်ကလိုက်၍ စုသိမ်းလျက် ကောက်လှိုင်းများကို စည်းနှောင်ပေးရသည်။ စပါးနယ်ရန် တလင်းသို့ ကောက်လှိုင်းများကို လှည်းနှင့် တိုက်ပို့ရသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကောက်ပင်များကို တလင်းအရောက် အဆင့်ဆင့်ပြုလုပ်ရသောအလုပ်မှာ အလွန်လက်ဝင်၍ အချိန်ကြာသောလုပ်ငန်းဖြစ်လေသည်။ အထူးသဖြင့် ဂျုံ (စပါးပင်)များ မှည့်လာလျှင် ရက်ကြာကြာမဆိုင်းဘဲ မြန်နိုင်သမျှမြန်အောင် ရိတ်သိမ်းရသည်။ ထိုကြောင့် ဒဝန်နှင့်အား လေးနှင့်မြား' ဆိုတီသကဲ့သို့ မိမိတို့အင်အားနှင့် ချင့်ချိန်၍ အင်တန်ရုံလောက်လယ်များကို စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်ကြ သည်။ တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးလိုသော်လည်း မနိုင်မနင်းရှိမည်စိုးသောကြောင့် အကျိုးမဲ့ဖြစ်မည့်ဘေးကို ကာကွယ်သည့်အနေနှင့် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်အတိုင်းသာ နှစ်စဉ် ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးကြလေသည်။

ရိတ်ပြီး ကောက်ပင်များကို စုသိမ်းရလွယ်ကူအောင် လက်နှစ်ဖက်လွှဲတံစဉ်ကြီးတွင် သစ်သား ခက်ရင်းသွားများ

ရွှေဒါရောင်စပါးခင်းတွင် ဝန်းကျင်အောင်ကောက်ရိတ်နေကြသော မြန်မာလယ်သမများ

ရိတ်သိမ်းပြီးစပါးပင်များမှ အနှံများကျွတ်ထွက်စေရန် ကျွဲများအကူအညီဖြင့် တလင်းနယ်နေစဉ်

ကို အဆင့်ဆင့် တပ်ထားကြပြန်သည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင် အဆိုပါနှစ်ဖက်လွှဲ တံစဉ်ကြီးမျိုးနှင့် ကောက်ပင်များကို ရိတ်သိမ်းလာခဲ့ရာ ၁၈၂၈ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ၌ စကော့လူမျိုး ပက်ထရစ်ဗဲသည် မြင်းများနှင့် နောက်မှနေ၍ တွန်းရသော ကတ်ကျေးကဲ့သို့ အသွား ၂ဖက်ပါသည့် ကောက်ရိတ်စက်ကို ထွင်လိုက်၏။ သို့ရာတွင် ထိုကောက်ရိတ်စက်၌ ချွတ်ယွင်းချက်များစွာရှိနေသဖြင့် မြက်ပင်၊ ပေါင်းပင် ထူပြောသည့် လယ်ခင်းနှင့် မြေအနိမ့်အမြင့်များသော လယ်ခင်းတို့တွင် ထိရောက်စွာ အသုံးမပြုနိုင်ချေ။ သို့သော် ယခင်ကတံစဉ်ကြီးတံစဉ်ငယ်တို့ထက် ထိုသို့စက်ဖြင့် ရိတ်သိမ်းခြင်းက ၁၀ ဆမျှပို၍ လျင်မြန်လာခြင်းကြောင့် ကောက်သိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းမှာ ပိုမိုလွယ်ကူလာသဖြင့် လယ်မြေဧကများစွာ တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်နိုင်လာကြသည်။ လူများအတွက် ရိက္ခာလည်းပို၍ ဖူလုံတောင့်တင်းလာ၏။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အနောက်ဗာဂျင်းနီးယားပြည်နယ်သား လယ်သမားကြီး ဆိုင်းရပ်ဟော မကော္ကာမစ်သည် သူ၏ဖခင်နှင့်အတူ ကောက်ရိတ်စက်တခုကို ၁၈၃၁ ခုနှစ်တွင် ထွင်လိုက်သည်။ ထိုစက်ကို မြင်းနှင့်ရှေ့မှဆွဲရသည်။ ထိုတွင် ခါစ၌ လိုအပ်သည့်အခြင်းအရာများနှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံမရှိသော်လည်း တစ်စတစ်စပြုပြင်လာခဲ့ရာ ၁၈၇၄ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ကောက်ပင်များကို ရိတ်ရုံတွင်မျှမက ကောက်လှိုင်းများဖြစ်အောင် စည်းနှောင်ပေးသည့် ကောက်ရိတ်စက်ကိုပင် ဖြစ်မြောက်စေခဲ့သည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင် လက်ရှိအသုံးပြုလျက်ရှိကြသော ကောက်ရိတ်စက်များမှာ မကော္ကာမစ်ထွင်လိုက်သည့်စက်မှ ပေါက်ပွားလာသောစက်များပင်တည်း။

ခေတ်မီကောက်ရိတ်စက်ဖြင့် ဂျုံပင်များကိုရိတ်သိမ်းနေခြင်း

ကိုက်ဖြတ်သတ္တဝါ ။ ။ကမ္ဘာတွင် အားကောင်းထက်မြက်သော ရှေ့သွားများဖြင့် ကိုက်ဖြတ်တတ်သည့် တိရစ္ဆာန်မျိုးပေါင်း ၃၀၀၀ ခန့် ရှိသည့် အနက် ရှဉ့်၊ ကြွက်၊ ဖြူး၊ ယုန်နှင့် ဗီဇာဖျံများကို လူသိများကြသည်။ ထိုတိရစ္ဆာန်များ၌ အစွယ်ဟူ၍မရှိ။ ရှေ့သွားနှင့် အံသွားများသာရှိသည်။ ရှေ့သွားများမှာ အပေါ် ၂ ချောင်း အောက် ၂ ချောင်းပါရှိ၍ ဆောက်သွားကဲ့သို့ ပြားထက်ပြီးလျှင် ရှေ့သို့ ငေါထွက်နေသည်။ အရာဝတ္ထုများကို ကိုက်ဖြတ်၍ အဖျားတုံးသွားသည်နှင့်အမျှ သွားအရင်းမှ ရှည်ထွက်လိုက်လာသည်။ ထို့ကြောင့် အသက်ရှင်လျက်ရှိစဉ် သွားတုံးသွားသည်ဟူ၍ မရှိချေ။ ကိုက်ဖြတ်သတ္တဝါများသည် များသောအားဖြင့် အကောင်အထည်ငယ်ကြသည်။ သို့သော် တောင်အမေရိကတိုက်ရှိ ကက်ပီဗားရားခေါ် ပူးကြီးတစ်မျိုးမှာ အလျား ၄ ပေခန့်ရှည်ကာ ဝက်ငယ်ပမာဏရှိသဖြင့် အကြီးဆုံးဖြစ်ပေသည်။ ကိုက်ဖြတ်သတ္တဝါတို့သည် သားငယ်ကို နို့တိုက်မွေးမြူသော သတ္တဝါမျိုးဖြစ်၍ နို့တိုက်သတ္တဝါအပေါင်းတွင် ဦးရေအများဆုံးဖြစ်၏။ ဦးရေများရခြင်းမှာ ပေါက်ပွားမှု မြန်ဆန်ခြင်း၊ ဒေသမရွေး နေထိုင်ခြင်း၊ နေရာထိုင်ခင်းကို လုံခြုံစွာရှာဖွေနေထိုင်တတ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဤကိုက်ဖြတ် သတ္တဝါများကို ကမ္ဘာအနှံ့အပြားမှာပင်တွေ့နိုင်သည်။ အကောင်ငယ်သလောက် လူတို့၏ လယ်ယာကိုင်းကျွန်းနှင့်တကွ လှောင်ကုန်များကို အဖျက်ဆီးဆုံးလည်းဖြစ်၏။ သို့သော် အချို့မှာ အိမ်၌လက်သပ်မွေးထားချင်လောက်အောင် ချစ်စရာကောင်းသည်။ ရှဉ့်ကလေးများ၊ ပူးကလေးများနှင့် ယုန်ကလေးများသည် ငယ်စဉ်ကစ၍မွေးလျှင် အလွန်ယဉ်လွယ်သော သတ္တဝါများဖြစ်ကြသည်။ ရှဉ့်၊ ဗီဇာဖျံနှင့် ယုန်တို့မှလူတို့အတွက် အလွန်အသုံးဝင်သော သားမွေးများရသဖြင့်လည်း ယင်းသတ္တဝါများမှာ အဖိုးတန်သည်။

ကင့်နယ် ။ ။ဗြိတိန်ကျွန်း၏ အရှေ့တောင်ဘက်စွန်း၌ ဒအင်္ဂလန်ပြည်၏ ဥယျာဉ်' ဟု အမည်တွင်သော ကင့်နယ်သည် သိမ်းမြစ်ဝကျယ်နှင့် ဒိုဗာရေလက်ကြားတို့အကြားတွင် တည်ရှိ၏။

ထိုနယ်သည်အင်္ဂလန် ပြည့်ရှင်ဘုရင်များ၏ဆွေတော်မျိုးတော်များ၊ မြို့စားနယ်စားကြီးများ အစဉ်အဆက်နေထိုင်ခဲ့ရာဒေသဖြစ်၍ ဗြိတိသျှကျွန်းစုတွင် အထူးထင်ရှားလေသည်။ ထို့ပြင် ဥရောပတိုက်နှင့် အနီးကပ်ဆုံးဖြစ်၍ ယခင်က အင်္ဂလန်ပြည်သို့လာရောက် တိုက်ခိုက်သူများပထမဆုံး ခြေကုပ်ပြုရာစခန်းလည်း မကြာခဏ ဖြစ်ခဲ့ရသဖြင့် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံသမိုင်းတွင် ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

မြောက်ဖက်တွင် ဒေါင်းခေါ် မြေဖြူတောင်တန်းသည် အရှေ့မှအနောက်သို့တန်းလျက် တည်ရှိသည်။ အရှေ့တောင်ဘက်နှင့် သိမ်းမြစ်ကမ်းခြေတစ်လျှောက်တွင် ညွန်ပျောင်းဒေသရှိ၏။ မက်ဒဝေးမြစ်၊ စတောင်ဝါမြစ်နှင့် ဒဲရင့်မြစ်တို့သည် ထိုနယ်အတွင်း ဖြတ်သန်း စီးဆင်းလေသည်။ မက်ဒဝေးမြစ်သည် ကင့်နယ်ကို အရှေ့ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်း၊ ၂ ပိုင်းခွဲခြား၍ ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသည်။ ကင့်နယ်သည် စတုရန်းမိုင် ၁၅၂၅ ခန့်ကျယ်ဝန်း၍ မြေသြဇာထက်သန်းပြီးလျှင် ရာသီဥတုမှာတ

ကင့်နယ်ကျေးလက်ဒေသတွင် ဂျုံခင်းများအလယ်၌ သာယာစွာတွေ့ရသောရွာတစ်ရွာ

သည်။ ခေါင်းမြေဖြူတောင်တန်း၏ အောက်ဖက်တွင် ဝီးလဒခေါ် ဒေသတည်ရှိ၏။ ထိုဒေသမှာ လယ်ယာစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရာဒေသဖြစ်၍ သစ်သီးခြံများ၊ ဟော့ပင်စိုက်ပျိုးထားသောခြံများနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက် ခြံများရှိလေသည်။ ထို့မှ ဥယျာဉ်များ၊ ခြံများပေါများလှသောဝီးလဒေသကို အစွဲပြု၍ ကင့်နယ်ကို 'ဒအင်္ဂလန်ပြည်၏ဥယျာဉ်'ဟု အမည်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထိုနယ် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွမ္မနီညွန်ပျောင်းဒေသတွင် သိုးအကြီးအကျယ်မွေးမြူသည်။ အထူးသဖြင့် ကင့်နယ်တွင် မွေးမြူသည့်သိုးမျိုးမှာ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ထင်ရှားလေသည်။ ကင့်နယ် အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် မကြာမီကမှတွေ့ရှိတူးဖေါ်လုပ်ကိုင်နေသော ကျောက်မီးသွေးတွင်းရှိလေသည်။

ကင့်နယ်တွင် ပျားမွေးသည့် လုပ်ငန်းကို အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်၏။ ထို့ပြင် အခြား လုပ်ငန်း ဆောင်တာများမှာ အုတ်ဖုတ်ခြင်း၊ အိုးခွက်လုပ်ခြင်း၊ ဘိလပ်မြေလုပ်ခြင်း၊ စက္ကူလုပ်ခြင်း၊ စက္ကူအိတ် လုပ်ခြင်း၊ ယမ်းမှုန့်ချက်ခြင်းစသည်တို့ဖြစ်ကြ၏။ ထို့မှတစ်ပါး အရက်ချက်ရုံကြီးများ၊ အင်ဂျင်နီယာ အလုပ်ရုံကြီးများ၊ သင်္ဘောကျင်းကြီးများလည်း ရှိလေသည်။

မိတ်စတုန်းမြို့မှာ ကင့်ခရိုင်၏မြို့တော်ဖြစ်၍ အခြားအရေးပါသောမြို့များမှာ အက်ရှဖို့၊ ဂရေ့ဗဇင်း၊ ဝှစ်စတေဗယ်၊ ရော့ချက်စတာ၊ ကန်တာဗာရီ၊ ဝူးလစ်၊ ဒိုဗာနှင့်ဆင်းဒဝစ်စသော သင်္ဘောဆိပ်မြို့များနှင့် စစ်သင်္ဘောကျင်းကြီးရှိသည့် ချက်တမ်မြို့တို့ဖြစ်သည်။ ဟန်းဗေး၊ မားဂိတ်၊ ဗရော့စတဲယား၊ ရမ်းဇဂိတ်နှင့် ဖုတ်စတုန်းမြို့ များမှာ အပျင်းပြေ သွားရောက်လည်ပတ်ရာ မြို့များဖြစ်ကြ၏။

ကင့်နယ်၏ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ၁၅၆၃၂၈၆ ဟု ခန့်မှန်းရလေသည်။

ကင်ဂရူးကောင် ။ ။ပါဗာဗေဒပညာရှင်များကို အံ့အားသင့်စေသောဒေသမှာ သြစတြေးလီးယားတိုက်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုတိုက်တွင် အခြားနေရာဒေသများ၌ မမြင်ဘူးမကြားဘူးသော တိရစ္ဆာန်အထူးအဆန်းများကိုတွေ့ရှိရသောကြောင့်ဖြစ်၏။ ဥဒါဟရုဏ်၊ နို့တိုက်တိရစ္ဆာန်မျိုးဆိုလျှင် ဥမအုတတ်သော်လည်း သြစတြေးလီးယားတိုက်တွင်မူ ယင်းတို့သည် ငှက်များကဲ့သို့ ဥမှ ပေါက်ဖွားကြီးပြင်းလာကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အခြားနေရာတိုင်းတွင် ကျိုးသည် မည်းသည်ချည်းဖြစ်၏။ သို့သော် သြစတြေးလီးယားတိုက်၌ ကျိုးအဖြူလည်းရှိပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ထူးဆန်းသော သတ္တဝါအမျိုးမျိုးအနက် ကင်ဂရူးကောင်မှာ သြစတြေးလီးယားတိုက်နေ သတ္တဝါများ အနက် အံ့သြဖွယ်အကောင်းဆုံးဟု ဆိုရပေမည်။ ကင်ဂရူးကောင်သည် နို့တိုက်သတ္တဝါမျိုးပေါင်းတွင် မာဆူးပီးယဲခေါ် သားပိုက်ကောင်မျိုးစဉ်၌ ပါဝင်သည်။ မာဆူးပီးယဲ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ 'အိတ်ဆောင်သတ္တဝါ' များဟု ဆိုလိုသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အိတ်ဆောင်သတ္တဝါ အားလုံးလိုလိုကိုပင် သြစတြေးလီးယားတိုက်၌ အနှံ့အပြားတွေ့ရသည်။(သားပိုက်ကောင်–ရှု။)

ကင်ဂရူးကောင်တို့သည် တစ်ခါက ကမ္ဘာအနှံ့အပြား၌နေထိုင်ခဲ့သော သတ္တဝါဟောင်းများ ဖြစ်သည်။ နောင်သော် အခြားတိရစ္ဆာန်များ၏ တဖြည်းဖြည်းလွှမ်းမိုးမှုကြောင့် အခြားဒေသတို့၌ ပျောက်ကွယ်တိမ်ကောပြီးလျှင် သြစတေးလီးယားတိုက်တွင်သာ ကျန်တော့သည်။ သြစတြေးလီးယားတိုက်သည် အခြားတိုင်းနိုင်ငံများနှင့်မဆက်စပ်ဘဲ ရေလယ်ခေါင်တွင် သီးခြားတည်ရှိနေသောကြောင့် ကင်ဂရူးကောင်များကို နှိပ်စက်ညှင်းပန်းမည့် တိရစ္ဆာန်ကြီးများ

သားငယ်ဆောင်သည့်အိတ်၊ သန်မာသောနောက်ခြေနှင့် အမြီးများရှိသည့် ကင်ဂရူးကောင်

၁၀ ပေခန့်ကျယ်သောမြောင်းကို လှပစွာခုန်ကျော်နေသည့် ကင်ဂရူးများ

မရောက်ရှိနိုင်သည့်အတွက် ဤကဲ့သို့ မျိုးမပြုတ်ဘဲ တည်မြဲနေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကင်ဂရူးကောင်တို့သည် ဩစတြေးလီးယားတိုက်တွင်ရှေးပဝေဏီမှစ၍ ယခုထက်တိုင်အောင် အစဉ်အဆက် အနှံ့အပြားနေထိုင်လာခဲ့ကြသော်လည်း ယင်းတို့၏ နေထား သွင်ပြင်မှာ အချိန်ပြောင်းလဲသလောက် များစွာပြောင်းလဲခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကင်ဂရူးကောင်အမျိုးမျိုးရှိ၏။ နေရာဒေသ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေကိုလိုက်၍ ယင်းတို့၏ အရွယ်အစား၊ အပြုအမူ၊ အကျင့်အကြံတို့သည် အနည်းငယ်မျှ မသိမသာကွဲပြားကြမည်ဖြစ်သော်လည်း အားလုံးတွင် ရင်ပတ်အောက်၌ သားငယ်ကို ထည့်ဆောင်ထားရန် အိတ်ကလေးများပါရှိသည့်အချက်တွင် တူကြသည်။ (ဩစတြေးလီးယားတိုက်–ရှု။)

ကင်ဂရူးကောင်များထိုင်နေစဉ် ကြည့်လျှင် သုံးချောင်းထောက် ခွေးခြေနှင့်ဆင်တူသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကြီးမားထွားကျိုင်းသောနောက်ခြေ ၂ချောင်းနှင့် ရှည်လျားကြီးမားသော အမြီးပေါ်တွင်အမှီပြုကာ ထိုင်တတ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ကင်ဂရူးကောင် တို့သည် အခြား ခြေလေးချောင်းတိရစ္ဆာန်များကဲ့သို့ မြေပေါ်၌ လေးဖက်ထောက်၍ သွားလာလေ့မရှိချေ။ တစ်ခါတစ်ရံတွင်သာ လေးဖက်သွားကာ ယုန်ကလေးများသဖွယ် စားသောက်တတ်သည်။ သို့သော် လေးဖက်ထောက်မသွားနိုင်သောကြောင့် အသွားအလာခက်ခဲခြင်းကားမရှိပေ။ယင်းတို့သည် သန်မာသောနောက်ခြေထောက်ရှည်ကြီး ၂ ချောင်းဖြင့်ခုန်လွှားပြီးလျှင် အခြားခြေလေးချောင်းတိရစ္ဆာန်များထက်ပင် အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် ပို၍လျင်မြန်လွယ်ကူစွာ သွားလာနိုင်ကြလေသည်။ အမြီးသည် ပြေးလွှားသွားနေသည့်အချိန်၌ မြေကြီးကိုရိုက်၍ ရိုက်၍ သွားလေ့ရှိသည်။ တစ်ခါခုန်လျှင် ၁၂ ပေမှ ၁၅ ပေလောက်အထိရောက်နိုင်၍ အရေးကြုံက ထိုထက်ပင် သာလွန်၍ ခုန်နိုင်သေးသည်။ ကင်ဂရူးကောင်တို့သည် သာမန်အချိန်များ၌ ဘာသာဘာဝအေးဆေးစွာနေတတ်၍ လူကိုလည်းကြောက်ရွံ့တတ် သည်။ သို့သော် သူတို့ကိုလိုက်လံဖမ်းဆီး၍မှီ လျှင်သော်၎င်း၊ ချောင်ပိတ်မိနေလျှင်သော်၎င်း၊ သန်မာသော နောက်ခြေထောက်များဖြင့် ပြင်းထန်စွာ ကန်ကျောက်တတ်သည်။ နောက်ခြေထောက်တွင် ၁၀ လက်မ မှ ၁၂ လက်မ ထိရှည် သောခြေသည်းများ လည်းရှိသဖြင့် ကုတ်ဖဲ့ ကန်ကျောက်ခြင်းခံရလျှင် မသက်သာချေ။

ကင်ဂရူးကောင်၏ ခြေထောက်မှာ ကိုယ်အရွယ်နှင့်စာလျှင် ကမ္ဘာပေါ်၌ အသန်မာဆုံးနှင့် အကြီးမားဆုံးပင်ဖြစ်သည်။ ခြေချောင်း ၄ ခုပါရှိ၍ အပြင်ဖက်မှ ဒုတိယခြေချောင်းသည် အသန်မာဆုံးနှင့် အရှည်ဆုံးဖြစ်ပြီးလျှင် ဓားမြှောင်သဖွယ် ရှည်လျားချွန်ထက်သော ခြေသည်းကြီးတစ်ခုပါရှိသည်။ အပြင်ဖက်မှ ပထမခြေချောင်းမှာ ငယ်၍ ထိုခြေချောင်းကြီးနှင့် အတူ ခုန်လွှားရာတွင် အားပြုဖို့ အသုံးချလေသည်။ အတွင်းဖက်မှ ခြေချောင်းငယ် ၂ ခုတို့မှာမူ ပျော့ပျောင်း၍ မွေးတွဲနေပြီးလျှင် အစာကို တူးဆွကုတ်ခြစ်ရန်အတွက်သာလျှင် အသုံးပြုသည်။

ဤထူးဆန်းသော ကင်ဂရူးကောင်များသည် ဩစတေးလီးယားတိုက်နှင့် အနီးတစ်ဝိုက်ရှိ ကျွန်းများတွင်သာ တွေ့မြင်ရသည်။ ယင်းတို့သည် မြက်ပင်များ၊ သစ်ပင်ငယ်များနှင့် တောချုံတို့၏ အမြစ်ကလေးတို့ကို စားသောက်လေ့ရှိသည်။

ကင်ဂရူးကောင်အမျိုးပေါင်း ၅၀ ကျော်ရှိသည့်အနက် အကြီးဆုံးအမျိုးမှာ လူလောက်ကြီးမား၍ အလေးချိန်ပေါင် ၁၅၀ ခန့် ရှိသည်။ အငယ်ဆုံးအမျိုးမှာ ယုန်လောက်ပင်မကြီးသည်ကို တွေ့ရ၏။ အချို့မှာ လွင်ပြင်များတွင် နေထိုင်လေ့ရှိကြ၍ အချို့မှာ တောင်ကုန်းများတွင်

နေထိုင်ကျက်စားလေ့ရှိသည်။ သစ်ပင် တက်နိုင်သည့် ကင်ဂရူးကောင်တစ်မျိုးကိုလည်း သြစတြေးလီးယား တိုက် ကွင်းစလန်ပြည်နယ်တွင် တွေ့ရသည်။

ကင်ဂရူးကောင်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အံ့ဖွယ်အကောင်းဆုံးအချက်ကား မိခင်ကသားငယ်ကို ပြုစုယုယပုံပင်ဖြစ်၏။ ပေါက်ဖွားခါစ ကင်ဂရူးကောင်ကလေးမှာ မယုံနိုင်လောက်အောင် သေးငယ်သည်။ မွေးခါစ ကင်ဂရူးကောင်သည် ၂ လက်မခန့်ပင် မကြီးချေ။ ပျော့လည်းပျော့နွဲ့၏။ ထိုသားငယ်ကလေးကို မိခင်သည် ရင်ပတ်အောက်ရှိ အိတ်ထဲတွင် ကြာမြင့်စွာ ထည့်ထားလျက်မွေးစေ၊ ကြီးထွားစေသည်။ အတန်ငယ် ကြီးထွားလာသောအခါ သားငယ်သည် ခေါင်းကို အိတ်အပြင်သို့ထုတ်၍ ပြူတစ်ပြူတစ်နှင့် ကြည့်တတ်သည်။ ထိုနောက်အိတ်ထဲမှထွက်လာပြီးသော် မိခင်အနားတွင်ပင် ကျက်စားနေတော့သည်။ ဤကဲ့သို့ အစဉ်တစိုက် ကြီးထွားလာရာ နောက်ဆုံးတွင် မိမိဖာသာ အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်နိုင်သောအခြေသို့ရောက်မှ လွတ်လပ်စွာနေနိုင်သော ကင်ဂရူးကောင်ကြီးဖြစ်လာသည်။

ကင်ဂရူးကောင်သည် သားပိုက်ကောင် မျိုးစဉ်ရှိ မက်ကရိုပေါဒီးဒီးမျိုးရင်း၌ပါဝင်သည်။ ကင်ဂရူးကောင်တို့တွင် မီးခိုးရောင်ရှိသောအမျိုးမှာ အကြီးဆုံးဖြစ်၏။ ယင်းတို့သည် လွင်တီး ခေါင်အရပ်ကို ပို၍နှစ်သက်ကြသည်။ သို့သော် အနီရောင်ရှိသောအမျိုးကား ကျောက်တောင်ထူထပ်သော တောင်ကမ်းပါးယံများကို ပို၍နှစ်သက်ကြ၏။

အခြားကင်ဂရူးကောင်များအနက် ဝေါလရူးသားပိုက်ကောင်မျိုးမှာ အနီရောင် သို့မဟုတ် မီးခိုးရောင် ကင်ဂရူးမျိုးတို့လောက်ဖော်ရွေခြင်းမရှိဘဲ တစ်ကောင်တည်းသော်လည်းကောင်း၊ အတွဲလိုက်သော်လည်းကောင်း နေထိုင်လေ့ရှိသည်။ မကြာခဏလည်း ခိုက်ရန် ဖြစ်ပွားတတ်သည်။

ဝေါလဗီသား ပိုက်ကောင်မျိုးမှာဝေါလရူး မျိုးထက်သေးငယ်၍ အခြားကင်ဂရူးကောင်မျိုးတို့ထက် အမွေးထူထပ်ပြီးလျှင် အရောင်လည်း ပို၍လွင်သည်။ အကာအကွယ်ရသည့်အတွက် ချုံတောများကို ပို၍နှစ်သက်၏။

အမေရိကန်နိုင်ငံရှိကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးဖြစ်သော ကင်ညွှန်ချောက်ကြီး

သစ်ပင်ပေါ်တွင် နေထိုင်ကျက်စားသော သစ်တက်ကင်ဂရူးကောင်မျိုးသည် သာမန်ကင်ဂရူးကောင်တို့ထက် ရှေ့ခြေထောက်ပိုရှည်၍ ကိုယ်ကာယအချိုးအစား ပိုမိုပြေပြစ်ပြီးလျှင် သာမန် ခြေလေးချောင်းသတ္တဝါများနည်းတူပင် သွားလာ ပြေးလွှားလေ့ရှိပေသည်။

ကင်ညွှန်ချောက်ကြီး ။ ။ကင်ညွှန်ချောက်ကြီးသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အယ်ရီဇိုးနားပြည်နယ် အနောက်မြောက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိ၍၊ ကမ္ဘာတွင် အကြီးဆုံးသော ချောက်ကြီးအဖြစ် ထင်ရှားသည်။ ထိုချောက်ကြီးသည် အလျားမိုင် ၂၀၀ ကျော်၍ ၂ မိုင်မှ ၁၃ မိုင်အထိကျယ်ပြီးလျှင် တစ်မိုင်ခန့်အထိနက်ရှိုင်းသည်။ ဤချောက်ကြီးသည် ကော်လိုရားဒိုး မြစ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် ကော်လိုရာဒိုးကင်ညွှန်ချောက်ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြ၏။

ကင်ညွှန်ချောက်ကြီးကို ကမ္ဘာ့အံ့ဖွယ်တစ်ပါးဟုပင် ခေါ်လောက်သည်။ ချောက်ကြီး၏ထိပ်မှ အောက်သို့ငုံ့ကြည့်လိုက်လျှင် ကော်လိုရားဒိုးမြစ်ကြီးကို ငွေခြည်မျှင် ကလေးမျှပင် ထင်ရလေသည်။ ချောက်ကြီးတွင်ရှိသည့် ကျောက်နိုင်ကျောက်ခဲများတွင် အရောင်မျိုးစုံလေသည်။ ကင်ညွှန်ချောက်ကြီး၏ ပကတိအရောင်မှာ နီမှိုင်းသော်လည်း နေရောင်ကျရောက်သည့်အခါ အဝါ၊ အပြာ၊ အစိမ်း၊ အညို၊ ပန်းရောင်စသည်ဖြင့် ရောင်စုံဖြာထွက်လေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ရှုမဝနိုင်သော ရှုခင်းတစ်ရပ် ဖြစ်လေတော့သည်။

ထိုချောက်ကြီး၏ ဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက်ရှိ ကမ်းပါးကြီး

များပေါ်တွင် ကြီးမားသော အဖုအထစ်အဆင့်များသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အဆက်ကွာလှမ်းသော်လည်း လှေကားထစ်များသဖွယ် ဖြစ်နေကြသည်။ ကော်လိုရားဒိုးမြစ်သည် အချို့နေရာများတွင် ကျောက်ဆောင်ကျောက်ချပ်များကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသော်လည်း ရေမစားဘဲ မူလအတိုင်းတည်ရှိနေသည့် ကျောက်တောင်ကျောက်စွန်းကြီးများသည် တန်ဆောင်းအိုး ကျောင်းပျက်ကြီးများအသွင်ကို ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ကင်ညွန်ချောက်ကြီး၏ အလှပဆုံးနှင့် အဆန်းကြယ်ဆုံးနေရာမှာ ၅ မိုင်မျှရှည်လျား၍ ဂရင်းကင်ညွန်နေရှင်နယ်ပတ်ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။

ထိုချောက်ကြီးကို စပိန်လူမျိုးကာဒီနက်သည် ၁၅၄၁ခုနှစ်တွင်တွေ့ရှိခဲ့၏။ သို့ရာတွင် နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ ခန့် တိမ်မြုပ်နေခဲ့ရာမှ ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင်မှ မေဂျာပေါင်းဝဲနှင့် အပေါ် ၉ ဦးတို့သည် ထိုဒေသသို့ ရှေးဦးစွာစွန့်စားသွားရောက်ခဲ့ကြ သည်။ ထိုနောက်တွင် အလွန်ဘေးအန္တရာယ်များသဖြင့် သွားရောက်သူ များစွာမရှိတော့ချေ။ ယခုအခါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ကင်ညွန်ချောက်ကြီးကိုဖြတ်ကျော်၍ မီးရထားလမ်းဆောက်လုပ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို စူးစမ်းရှာဖွေလျက်ရှိ၏။

ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်။ ။အပြာရောင် မြက်ပင်များ ထူးခြားစွာပေါက်ရောက်ရာ ဒေသဖြစ်၍ ဒမြက်ပြာပြည်နယ်' ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသော ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတောင်ဘက် အလယ်ပိုင်းပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်၏။ ထိုနယ်၏ မြောက်ဘက်တွင် အင်ဒီယားနားပြည်နယ်နှင့် အိုဟိုင်းအိုပြည်နယ်၊ အရှေ့ဘက်၌ အနောက်ဗာဂျင်းနီးယားပြည်နယ်၊ တောင်ဖက်၌ တင်နက်ဆီပြည်နယ်၊ အနောက်ဘက်၌ မိဇူးရီပြည်နယ်နှင့် အီလီနွိုင်ပြည်နယ်များ ရှိကြသည်။ အိုဟိုင်းအိုမြစ်သည် ဤနယ်၏ အနောက်မြောက်နယ်နိမိတ်ဖြစ်သည်။

ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်သည် အကျယ်အဝန်းစတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၄၀၃၉၅ ရှိ၍ လူဦးရေ ၂၉၄၄၈၀၆ ယောက် (၁၉၅၀) ရှိသည်။

ကင်တပ်ကီးပြည်နယ် ဖရန့်ဖို့မြို့တော်ရှိ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အဆောက်အအုံ

ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်၏ မြေမျက်နှာပြင်သည် ပေ ၃၀၀ အမြင့်ရှိသော မစ်စစ်စပီမြစ်ဝှန်းမှ အက်ပလက်ချီယန်တောင်တန်းအနောက်ဘက်အထိ တစတစမြင့်တက်သွား၏။ နယ်၏ အရှေ့တောင်ပိုင်းမှာ တောတောင်ထူထပ်သည်။ နယ်တစ်ခုလုံး၏ ပျမ်းမျှအပူချိန်သည် ဖာရင်ဟိုက် ၅၅ဒီဂရီဖြစ်၏။ ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်တွင် လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ကိုင်၍ အများဆုံးစိုက်ပျိုးသော အသီးအနှံမှာ ဆေးပင်ဖြစ်၏။ အခြား စိုက်ပျိုးသောအသီးအနှံများမှာ ပြောင်းဖူး၊ ဂျုံ၊ မုယော၊ ရိုင်းစပါး၊ အာလူးနှင့် သစ်သီးဝလံများဖြစ်သည်။

ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်၏ အဓိကတွင်းထွက်ပစ္စည်းများမှာ ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံနှင့် ဘိလပ်မြေတို့ ဖြစ်၏။ နွား၊ သိုး၊ ဆိတ်မွေးမြူခြင်းသည် ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်၏ အရေးကြီးသောလုပ်ငန်းတစ်ရပ်ဖြစ်၍ မြင်း၊ နွား၊ သိုး၊ ဆိတ်နှင့်ဝက်များကိုအကြီးအကျယ်မွေးမြူကြသည်။သစ်ထုတ်သစ်ခွဲလုပ်ငန်းသည်လည်း အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်၏။

ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်တွင် အထက်တန်းပညာသင်ကြားရေးဌာနပေါင်း ၃၇ ခု၊ တက္ကသိုလ် ၁၃ ခု၊ သက်မွေးမှုပညာသင်ကျောင်း ၅ ကျောင်းနှင့် ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်း ၅ ကျောင်းရှိလေသည်။

ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်တွင် သွားရောက် လည်ပတ်ကြည့်ရှုစရာများစွာရှိ၏။ ဟော့ဂျင်ဗီးမြို့ကလေး တောင်ဘက်ရှိ အေဗရာဟမ်လင်ကွန်းဖွားမြင်ခဲ့သောနေရာတွင် အေဗရာဟမ်လင်ကွန်း နေရှင်နယ်ပတ်ကို ပြုလုပ်ထားရာ၊ ဧက၁၁၀

မြန်မာကင်ဒါဂါတင်ကလေးတစ်စုအား ဆရာမက စိတ်ဝင်စားဖွယ်ပုံဝတ္ထုဖြင့် စိတ်ဓာတ်ကိုပြုပြင်မြှင့်တင်ပေးနေစဉ်

မှု ကျယ်ဝန်းလေသည်။ ထိုပြင် ဧကပေါင်းများစွာကျယ်ဝန်းသော ဂူကြီးများလည်းရှိ၏။

ကင်တပ်ကီးပြည်နယ်၏ မြို့တော်မှာ ဖရန့်ဖို့မြို့ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၁၁၉၁၆ ယောက်ရှိသည်။ အခြားမြို့ကြီးမှာ လူဝီဗီးနှင့် ကဗင်တန်မြို့များ ဖြစ်ကြသည်။

ကင်ဒါဂါတင် ။ ။ကင်ဒါဂါတင် ခေါ် သူငယ်တန်းကျောင်းသည် ၁၈၃၇ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်လူမျိုး ပညာရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားကြီး ဖရားဗယ်က စထွင်လိုက်သော အသက် ၄ နှစ်မှ ၆ နှစ်စပ်ကြား ကလေးများအတွက်သီးသန့် ကျောင်းတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုကျောင်းမျိုးကို ဖရားဗယ် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ရာတွင် ကလေးများကိုကျောင်းပို့ချိန်မရောက်မီ ပြုစုစောင့်ရှောက်ပေးမှု မရှိသလောက်ပင် နည်းပါးလှသောကြောင့် သူတို့အား ပညာသင်ကြားပေးရာတွင် အခက်အခဲ အမျိုးမျိုးတွေ့ရသဖြင့် ထိုအခက်အခဲများ ပပျောက်သွားစေရန် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။

ကလေးများသည် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ကြီးပြင်းလာသည့်အခါ သူတို့၏ ပညာရေးသည်လည်း ကြီးပြင်းလာသည့်အဆင့်နှင့် သင့်လျော်သော ညွှန်ကြားမှုသာ ဖြစ်ရပေမည်။ ကလေးဘဝက ကောင်းမွန်သောပညာရေးကို စနစ်တကျလေ့လာသင်ကြားခဲ့ရသောသူသည် အခြေခံအုတ်မြစ် ခိုင်ခံ့ကောင်းမွန်သဖြင့် နောင်ကြီးပြင်းလာသောအခါ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော် ဖြစ်နိုင်လေသည်။ 'အသေးကစ၊ ကြီးပွားရ၊ လောကဓမ္မတာ' ဟူသည့်အတိုင်း ကြီးပွားလိုသော လူမျိုးတစ်မျိုးသည် ကလေးပညာသင်ကြားရေးကို အထူးတိုးတက်ကောင်းမွန်လာအောင် ကြိုးစားရပေလိမ့်မည်။ ဖရားဗယ်သည်လူမျိုးတစ်မျိုး၏ အဆင့်အတန်းကို ပညာရေးကသာ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ကြောင်း ကောင်းစွာ သဘောပိုက်မိပြီးလျှင် ပညာရေးစနစ်ကောင်းကို တီထွင်မည်ပြုသော် ကလေးပညာသင်ကြားရေးသာ အရင်းခံဖြစ်ကြောင်း စဉ်းစားမိသဖြင့် ကလေးများအတွက်သာ လုံးပန်း ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ ကလေးများသည် စိတ်နေသဘောထား၊ လုပ်ပုံကိုင်ပုံ၊ ရုပ်အသွင်အပြင်မှာ လူကြီးများနှင့် များစွာကွာခြား၍ ကလေးတို့၌လိုအပ်သော ပညာရေးသည် သူတို့စိတ်ကြိုက်နှင့်လည်းလိုက်လျောပြီးလျှင် သူတို့၏ တစ်သက်တာအတွက်လည်းအသုံးကျမည့် စနစ်မျိုးသာဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်လျက် ဖရားဗယ်သည် ကင်ဒါဂါတင်ကျောင်းမျိုးကို တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။ ကလေးများကို သဘာဝနှင့် မိတ်ဆက်ပေးနိုင်သည့် ကျောင်းမျိုးဖြစ်သောကြောင့် ကင်ဒါဂါတင်(ကလေး ဥယျာဉ်) ဟုပင်ခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။

ကလေး များသည် ကစားရန်သာ အထူးစိတ်ဝင်စားလေရာ သူတို့ကို ကစားစေယင်းပင် ပညာသင်ကြားပေးသွားလျှင် အလွန်အကျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်စရာ အကြောင်းရှိ

လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဖရားဗယ်သည် ပညာပေးနိုင်သော ကစားနည်းအမျိုးမျိုးကို တွင်ခဲ့သည်။ ကစားခြင်းဖြင့် ကျန်းမာရေး၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး၊ အကျင့်စာရိတ္တနှင့် ဉာဏ်ပညာတို့ တိုးတက်နိုင်ပေသည်။ ကလေးအရွယ်တွင် စိတ်ထဲ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသည်တို့ကို နှုတ်ဖြင့်ရှင်းလင်းနားလည် အောင် မပြောတတ်သေးချေ။ သူတို့သည်မည်မျှလောက် စွမ်းရည်ရှိသည်၊ သူတို့၌ မည်သည့် အရာများလိုနေသည်၊ မည်သည့်အရာများတွင် သူတို့စိတ်ပါဝင်စားသည် စသည် တို့ကို သူတို့ကိုယ် သူတို့ ကောင်းစွာမသိသေးသောကြောင့် ဆရာ၏အကူအညီ များစွာလိုလေသည်။ ဆရာက ကလေး များ လိုအပ်သည့် အချက်တို့ကိုယူဖို့ အလိုအလျောက် နားလည်သွားအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်အောင် ပတ်ဝန်းကျင် ဖန်တီးပေးပြီးလျှင်၊ သင့်မြတ်လျော်ကန်သောဝတ္ထု ပစ္စည်းလေးများဖြင့်မျှားကာ ခေတ်မီနည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် သင်ကြားပေးလေသည်။ ကင်ဒါဂါတင်ကျောင်းသည် ကစား ကျောင်းသက်သက် မဟုတ်သော်လည်း ကစားခြင်းကို အ သားပေးကာ ကစားရာမှပညာရအောင် ပြုပြင်သွန်သင်ပေး သောကျောင်း ဖြစ်လေသည်။ ကလေးများ၏ ကျန်းမာ ရေး၊ အကျင့်စာရိတ္တ ကောင်းမွန်ရေး၊ စိတ်ဓာတ် တိုးမြှင့်ရေး တို့ကို အဓိကထားသောကြောင့် ကင်ဒါဂါတင် ကျောင်းကို လေကောင်း လေသန့်နှင့် နေရောင်ခြည်ကောင်းစွာရနိုင် သောကွင်းပြင်၌ တည်ဆောက်ထားတတ်၍ ကျန်းမာရေး ဖြင့်ညီညွတ်စွာ ကလေးများ အိပ်စက် နားနေရန် အခန်းများ၊ ကစားရန် ကစားကွင်းများ။ ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေးအတွက် လေ့ကျင့်ခဏ်း များကျင့်ရန်နေရာ၊ အစားအသောက်များ ကျွေးမွေးရန်အခန်း စသည်တို့ကိုလည်း အဆင်သင့် ဆောက် လုပ်ထား ရှိပြီးလျှင် အရည်အချင်းကောင်းသော ဆရာလက် ရွေးစင်များကိုသာ ခန့်ထားလေသည်။

ထိုသို့မဟုတ်လျှင်လည်း မူလတန်းကျောင်းများနှင့် ပူး တွဲကာ ကင်ဒါဂါတင်အတန်းကို ဖွင့်လှစ်ထားတတ်သည်။ ထိုသို့ထားရှိသည့်အခါ ကင်ဒင်ဂါတင်အတန်းကို အောက်ဆုံး ထပ်တွင် ထွက်ပေါက်တစ်ခုခုနှင့် နီးနီးထားရှိရမည်။ ဤသို့ ဖြင့် ကလေးငယ်များသည် အခြားကလေးကြီးများနှင့် ရောနှောခွင့်မရပေ။ သူတို့အတွက် သီးခြား ကိုယ်လက်ဆေး ကြောသုတ်သင်ရန် အခန်းများကို ကစားခန်းနှင့် အများ အားဖြင့် ကပ်လျက်ထားရှိလေသည်။ ထိုပြင် ကလေးကြီး

(အပေါ်ပုံ) ကင်ဒါဂါတင်ဆရာမသည် မိမိတပည့်ကလေးများအား တစ်ခါတစ်ရံ အတီးအမှုတ်ဖြင့်နှစ်သိမ့်ဖျော်ဖြေ၏။ (အလယ်ပုံ) တစ်ခါ တစ်ရံတွင်လည်း ကလေးငယ်များအား မိမိတို့ဘာသာ သီဆိုတီးမှုတ်စေ ခြင်းဖြင့် လက်တွေ့သင်ကြားတတ်မြောက်စေလေသည်။

(အောက်ပုံ) မိမိစိတ်ကူးမိရာပုံများရေးဆွဲစေခြင်းသည်လည်း ကင်ဒါဂါတင်သင်တန်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

များနှင့် ရောနှောမကစားရအောင် သီးခြားကစားကွင်းလည်း ထားပေးရ၏။ အများအားဖြင့် ကစားခန်းနှင့်ဆက်လျက် ထားရှိလေသည်။

ကင်ဒါဂါတင် အတန်းမှာ အခြားအတန်းများနှင့်မတူ။ အိမ်ခန်းနှင့်သာတူလေသည်။ ထိုသို့ ဖန်တီးထားရသည်မှာ အိမ်နှင့်ခွဲစကလေးများအတွက်ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေ ရုတ်ခြည်းပြောင်းလဲမသွားရန်နှင့် တဖြည်းဖြည်းနေသားတကျ ဖြစ်သွားရန်အတွက် ဖြစ်၏။ အချို့ ခေတ်မီကင်ဒါဂါတင်တန်းများတွင် မီးဖိုများပင် ထားရှိသည်။ ပြတင်းပေါက်များကို နိမ့်နိမ့်ဖောက်ထား၍ ခန်းဆီးများ တပ်ဆင်ထားသည်။ ပြတင်းပေါက်အနီးတွင် ခုံများပြုလုပ်ထားရာ ထိုခုံများပေါ်တွင် ထိုင်ကာ အပြင်ကိုလှမ်းကြည့်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် အခန်းထဲတွင် ပန်းပင်များ၊ ပန်းအိုးများ၊ ငါးမွေးကန်ကလေးများ၊ တိရစ္ဆာန်လှောင် အိမ်ကလေးများကို လည်း ထားရှိ၏။ ကင်ဒါဂါတင် အတန်းသားကလေးများ၏အရွယ်မှာ လွန်စွာကိုယ်လက်လှုပ်ရှား နေတတ်သော ၄–၅ နှစ်အရွယ်ဖြစ်၍၊ အခန်းမှာကျယ်ရသည်။ အများအားဖြင့် မူလတန်းကျောင်းတွင် အကျယ်ဆုံးအခန်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထိုသို့ကျယ်မှသာ ကလေးများလှုပ်ရှားသွားလာနိုင်ပြီးလျှင် ကစားခုန်စားပြုလုပ်နိုင်၍ သစ်သားတုံးများဖြင့် အဆောက်အအုံကြီးများသဏ္ဌာန်ဆောက်လုပ်နိုင်သည်။ စားပွဲ ကုလားထိုင်နိမ့်နိမ့်များကို အလွယ်တကူရွှေ့နိုင်၊ အခန်းကို အလွယ်တကူ ရှင်းနိုင်ပေသည်။

ကင်ဒါဂါတင်သို့ရောက်လာသော ကလေးများသည် တစ်ယောက်ချင်းဖြစ်စေ၊ အပေါင်းအဖော်များနှင့် ရောနှော၍ဖြစ်စေ လွတ်လပ်စွာကစားသူကစား၊ ဆရာ၏အကူအညီဖြင့် စု၍ကစားသူကစား၊ ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေးလုပ်သူလုပ်၊ လက်ဖြင့် ကစားစရာပစ္စည်း အမျိုးမျိုးကို လုပ်သူလုပ်၊ လမ်းလျှောက်သွားလိုသူသွား၊ သီချင်း သင်သူသင်၊ အတီးအမှုတ် တီးသူတီး၊ ပုံပြောသူ ပြောကြ၊ အရုပ်ကားများ ကြည့်သူကြည့်၊ ဥယျာဉ်ထဲတွင် ပန်းပင်ပိုင်းစိုက်သူစိုက်နှင့် ဖရားဗယ် တီထွင်ထားခဲ့သော လုပ်ငန်းစဉ်တို့ကို စနစ်တကျ ပျော်ပျော်ပါးပါး လိုက်နာဆောင်ရွက်ကြလေသည်။ ကလေးကစားစရာ များကိုလည်းအထူးတလည်စီမံထားရသည်။ ကစားစရာသေတ္တာကလေးတစ်ခုတွင် သစ်သားဘောလုံး ၆ လုံးကို အနီ၊ အပြာ၊ အဝါ၊ အစိမ်း၊ လိမ္မော်၊ ခရမ်းရောင် ဆေးများခြယ်၍ ထည့်ထားသည်။ အခြားသေတ္တာတစ်ခု၌ သစ်သားဘောလုံး၊ သစ်သားအန်စာတုံးနှင့် သစ်သားဒလိမ့်တုံးများ ထည့်ထားလေသည်။ အချို့သေတ္တာများ၌ဂျီသြမေတြီပညာတွင် အထောက်အပံ့အခြေခံရနိုင်စေရန် ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးရအောင် စိတ်ထားသော သစ်သားအန်စာတစ်တုံးတည်းဖြစ်စေ၊ အများဖြစ်စေ ထားရှိလေသည်။ သံကွင်းများ၊ သံကွင်း တပိုင်းပြတ်များ၊ ဆေးခြယ်ထားသည့် သေးသွယ်ဖြောင့်တန်းသောတုတ်ချောင်းများ၊ တြိဂံပုံ၊ စတုဂံပုံ သစ်သားပြား သို့မဟုတ် စက္ကူကတ်ပြားများကိုလည်း တသီးတခြား သေတ္တာတစ်ခုစီတွင်ထည့်၍ ထားရှိလေသည်။ ထို့ပြင် ကျောက်စရစ်ခဲလုံးများ၊ ခရုခွံများ၊ သစ်စေ့များထည့်ထားသော ကစားစရာ သေတ္တာတစ်ခုလည်း ထားရှိသေး၏။ ဤကစားစရာများကို ကိုင်တွယ်ကစားရခြင်းဖြင့် ကလေးသည် အရောင်များကို ခွဲခြားတတ်၍ အလုံး၊ အပြား၊ အချွန်၊ အဝိုင်းစသော ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးကိုလည်း လက်တွေ့အားဖြင့် ကောင်းစွာနားလည်မှတ်သားခွဲခြား တတ်ပေသည်။ ကလေးအား တုတ်ချောင်း၊ သစ်သားတုံးတို့ဖြင့် ကစားစေလျှင်ကလေးသည် သူ့ဉာဏ်စွမ်းဖြင့် အိမ်ကလေးများဆောက်ခြင်း၊ သင်္ဘော၊ မော်တော်ကား၊ မီးရထားစသည်ဖြင့် သူ့စိတ်ကူးရရာ လူအသုံးအဆောင်တို့ကို သူ့ဖာသာသူ စမ်းသပ်ပြုလုပ်ကြည့်ပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ကလေး၏စိတ်ကူးစိတ်သန်းသည် တိုးတက်လာ၍ လက်ကလည်း မည်သည်ကိုမဆိုလုပ်ချင်ကိုင်ချင်စိတ် ပေါက်လာပေမည်။ အများအားဖြင့် ကလေးများ၌ သီချင်း၊ တတ်ချင်၊ လုပ်ချင်သောစိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သောကြောင့် သူတို့ကို အထက်ပါ ကစားစရာများပေးထား၍ သူတို့ဖာသာသူတို့ လွတ်လပ်စွာလုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးထားလျှင် ကလေးများသည် အလွန်ပျော်ရွှင်နေတတ်လေသည်။ စိတ်ကြည်လင်နေသောအခါ ဦးနှောက်ကိုကောင်းစွာအသုံးချနိုင်သဖြင့် ကလေးများသည် ကစားနေရချိန်တွင် သူတို့၏ဉာဏ်စွမ်းဉာဏ်စကလေးများကို ထုတ်ဖော်ပြသနိုင်သည်။ အနီးအနားပတ်ဝန်းကျင်၌ ရှက်ရကြောက်ရမည့်သူများ မရှိသောအခါ ကလေးများသည် စိတ်ကလှုံ့ဆော်သည့်အတိုင်း ပြောတတ်လုပ်တတ်ကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကလေးများနှုတ်မှ လွန်စွာဆန်းကြယ်သောစကားများ ထွက်လာတတ်လေသည်။ သူတို့အားလူကြီးနှင့်မခြား လူမှုရေးရာနှင့်ဆိုင်သောပတ်ဝန်းကျင်ဖန်တီးပေးခဲ့လျှင် သူတို့လည်း လောကအကြောင်းကို သူတို့ဉာဏ်မီသရွေ့ နားလည်ပြီးနောက် ကြီးပြင်းလာသောအခါ လူမှုရေးရာပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်လိမ့်မည်ဟု ဖရားဗယ်သည် တထစ်ချယုံကြည်သောကြောင့် ကလေးတို့ကို ယင်းတို့နှင့်တန်သည့်ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဝတ္ထုပစ္စည်း၊ အနေအထိုင်မှစ၍ အမျိုးမျိုးပြုပြင်စီမံပေးခဲ့သည်။

ထို့ပြင် သုခုမပညာဖက်ဆိုင်ရာ ဝတ္ထုပစ္စည်းများလည်း ထားရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ စုတ်တံများ၊ လက်ခြယ်ဆေးများ၊ ကရေယွန် ရောင်စုံဆေးတောင့်များ၊ ရောင်စုံခဲတံများ၊ မြေဖေးစသည်တို့ ဖြစ်၏။ တည်ဆောက်မှုတွင် ဝါသနာပါသော ကလေးများအတွက် တူများ၊ လွှများနှင့် အခြားလက်သမား

အသုံး အဆောင်များ အစုံအလင်ရှိသည့် အလုပ်ခုံများ ထားရှိပေးလေသည်။

ကလေးတိုင်းလိုလိုပင် ဟန်ဆောင် ကစားတတ်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထောင့်တစ်ထောင့်တွင် ကစားစရာအိမ်ထောင်ပရိဘောဂများ၊ မီးဖိုဆောင်သုံး အိုးခွက်များ၊ ဆေးခြယ်ထားသော ဝတ္ထုပစ္စည်းများနှင့် အဝတ်အစားများထားပေးရသည်။ ကလေးများသည် ကစားစရာမီးဖိုများ၊ အိုးခွက်များနှင့် အိမ်ဆောက်တမ်းကစားတတ်၏။ သူတို့အတွက် အိမ်အသုံးအဆောင်မှန်သမျှ ကစားစရာအဖြစ် ထားရှိပေးရာ စိတ်ကူးရသည့်အတိုင်း ကစားနိုင်ကြပေသည်။ ထို့မှတစ်ပါး သဲပုံတစ်ခုထားရှိပေးသဖြင့်သဲထဲတွင် စိတ်ကူးရသလိုတိုက်အိမ်၊ လမ်း၊ တံတားစသည်ဖြင့် ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးပြုလုပ် ကစားနိုင်၏။

အတီးအမှုတ်၊ အကအခုန်မှာ ကင်ဒါဂါတင်သင်တန်းကလေးများအတွက် အရေးကြီးသော သင်ခန်းစာလည်းဖြစ်၍ အတန်းထဲတွင် စန္ဒယားတလုံးရှိတတ်သည်။ ကလေးများသည် သီချင်းအဆိုသင်၍ ဆရာနှင့်အတူ သံပြိုင်သီဆိုကြ၏။ စည်ကလေးများ၊ လင်းကွင်းကလေးများ၊ သုံးထောင့်ကွေး သံချောင်းကလေးများကို တီးခေါက်၍စည်းလိုက်ကြသည်။ ထို့ပြင် ကလေးများ လှန်လှောကြည့်ရန်စာအုပ်၊ ဆရာကဖတ်ပြရန် စာအုပ်များလည်းရှိလေသည်။

ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အိမ်ရှင်မများသည် စီးပွားရေးဖူလုံအောင်

ဘုရားဝတ်ကျောင်းမှပြန်လာကြသော ကိုရီးယန်းကလေးများ

မိမိတို့ခင်ပွန်းသည်များနည်းတူ တစ်နေကုန် အလုပ်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရသဖြင့် သားငယ်သမီးငယ်များကို မကြည့်ရှုမပြုစုနိုင် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအလုပ်သမားများ၏ သားသမီးများကို ကင်ဒါဂါတင်ကျောင်းများက လက်ခံပြုစုစောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ယူပြီးလျှင် နံနက်မှညနေထိ ကလေးများကို ကျောင်း၌ ကျွေးမွေးသုတ်သင် ထားပေး၏။ ကလေးတို့ကိုရှေးဦးစွာသန့်သန့်ရှင်းရှင်း နေတတ် ထိုင်တတ်သည့်အလေ့အကျင့်ရအောင် ကျောင်းကသွန်သင်ပေးလေသည်။ ထို့နောက် ကလေးများစည်းကမ်းစနစ်နှင့် ကစားတတ်အောင် စကားပြောပုံနေပုံ ထိုင်ပုံမှစ၍ သေဝပ်ပိပြားအောင်၊ အမျိုးမျိုး လေ့ကျင့်ပေး၏။ ပုံပြောခြင်း၊ အရုပ်ကားများကို ကြည့်စေခြင်းတို့သည် ကလေးတို့၏ဇာတိစိတ်ကြိုက်ကိုလိုက်၍ အတတ်ပညာပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ကလေးတို့သည် ပုံနားထောင်ရန်၊ ပုံပြောရန်၊ အရုပ်ကားများကိုကြည့်ရန် အထူးဝါသနာပါသောကြောင့် သူတို့ကို ဗဟုသုတလည်းတိုး၊ နောင်အခါတွင်လည်း အသုံးကျမည်ဖြစ်သော အကြောင်းအရာများကို ပုံဝတ္ထုသဖွယ် ဖန်တီး၍ပြောပြခြင်း၊ ထူးဆန်းအံ့သြဖွယ်ကောင်း၍ လှပဆန်းကြယ်သော အရုပ်များကိုပြကာ သူတို့စိတ်ထဲ၌ ဖြစ်ပေါ်သမျှကို နှုတ်ဖြင့် ပြောပြစေခြင်း စသည်တို့ကို လေ့ကျင့်ပေးခြင်းဖြင့် စိတ်ကူးဉာဏ်ရင့်သန်စေပြီးလျှင် မိမိစိတ်ထဲ၌ရှိသည်ကို စကားဖြင့် ဖေါ်ထုတ်ပြောပြတတ်လာစေနိုင်သည်။

ဤသို့ မျက်စိဖြင့်မြင်ရသော အကြောင်းအရာပစ္စည်းတို့ကို စဉ်းစားချိန်ဆပြီးလျှင် နှုတ်ဖြင့်ထိရောက်အောင်ပြောပြနိုင်ခြင်းသည် လူတို့အဖို့ အရေးကြီးသောအချက်တစ်ရပ်ဖြစ်၏။ ဖရားဗယ်သည် ထိုကဲ့သို့ပြောနိုင်အောင် ကလေးများကို ကင်ဒါဂါသင်တန်း၌ လေ့ကျင့်ပေးရန် သင်နည်းအမျိုးမျိုး ထွင်ထားခဲ့ပေသည်။ ကဗျာလင်္ကာကို ကလေးအား သင်ကြားသောအခါ ထိုကဗျာပါအကြောင်းအရာတို့ကို ကလေးသည် ခြေဟန်လက်ဟန်ပြ၍ဆိုတတ်အောင် တစ်နည်းအားဖြင့်ကစားနေသကဲ့သို့ ကလေးစိတ်၌ထင်ရအောင် သင်ပေးလေသည်။ ခြေဟန်လက်ဟန်နှင့်သီဆိုခြင်းဖြင့် ကလေး၏စိတ်ကူးဉာဏ်၌ ကွင်းကွင်းကွက်ကွက်သရုပ်ပေါ်လာနိုင်လေသည်။ ကစားနည်းအမျိုးမျိုးကိုလည်း ဖြတ်ထိုးဉာဏ်၊ စဉ်းစားဉာဏ်၊ တိုင်းဆနိုင်သောစွမ်းရည်များ ရရှိနိုင်ရန် ကြံဖန်စီမံထားလေသည်။ (ကစားခြင်း၏အရေးကြီးပုံ၊ ကလေးကြီးပြင်းလာပုံ၊ ဖရားဗယ်ယအက်(ဖ)၊ ဒဗျူ။ -ရှု)။

ကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာ ။ ။ကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာမှာ မွေးစကလေးကို ကင်ပွန်းရည်၊ တရော်ရည်စသည်တို့ဖြင့် ဦးခေါင်းဆေးခြင်း အခမ်းအနားကိုခေါ်ဆိုသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မွေးစကလေးအား ဝမ်းတွင်း ဆံပင်ရိတ်ပေးသော

မင်္ဂလာပွဲ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကင်ပွန်းတပ် မင်္ဂလာသည် 'ကေသစ္ဆေဒနမင်္ဂလာ' ဖြစ်သည်။ ကေသစ္ဆေဒနဟူသည်မှာ ခေါင်းရိတ်ခြင်းဟု အနက်ရ၏။ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း အလို့ငှာ ကလေး၏ဦးခေါင်းကို တရော်ကင်ပွန်းတို့ဖြင့် ဆေးကြောသည်ကိုစွဲ၍ ကင်ပွန်းတပ်သည်ဟု ခေါ်လေ့ကြ သည်။ သို့ရာတွင် ယခုခေတ်၌ထိုမင်္ဂလာ အခမ်းအနားမှာပင် နာမသမုတိမင်္ဂလာတည်းဟူသော နာမည်ပေးခြင်း အမှုကိုလည်း တစ်ပါတည်း ဆောင်ရွက်လေသည်။

ဤမင်္ဂလာပွဲမျိုးကို တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် ဂရိနိုင်ငံများတွင် ရှေးပဝေဏီအခါကပင် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ ယဟူဒီလူမျိုးတို့သည် မွေးခါစကလေးအား ဆားရည်ဖြင့်ဆေးကြောခြင်း၊ အမည်ပေးခြင်းအခမ်းအနားများကို ခရစ်တော်မပေါ်မီ အချိန်ကာလကပင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြုလုပ်လေ့ရှိသော ကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာ အခမ်းအနားမှာ တရုတ်လူမျိုး၊ ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့ပြုလုပ်ပုံနှင့် ဆင်တူယိုးမှားပင် ဖြစ်သည်။ ဤထုံးစံဓလေ့မှာ ဟိန္ဒူလူမျိုးများထံမှ ဆင်းသက်ပြန့်ပွားလာဟန်တူသည်။ တရုတ်လူမျိုးများကမူ ဤမင်္ဂလာပွဲကို 'ခေါင်းရိတ်ပွဲ'ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

ဗိနည်းပိဋကာသနီကျမ်းတွင် ဘုရားအလောင်းတော် သိဒ္ဓတ်မင်းသားအား ဖွားမြင်ပြီးသည့်နောက် ၅ ရက်မြောက်နေ့၌ အမည်မှည့်အပ်သော အခမ်းအနားကျင်းပပုံကို ဖော်ပြထားရာ၊ ယခုခေတ် မြန်မာလူမျိုး၊ ဟိန္ဒူလူမျိုးတို့ကျင်းပပုံနှင့် များစွာတူလှသည်။ ဤအချက်ကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် ကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာပွဲ ကျင်းပခြင်းမှာ အလွန် ရှေးကျသောထုံးတမ်းစဉ်လာတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာ ဆင်ယင်ပုံမှာ ကလေးသူငယ်ကို မွေးဖွားပြီးနောက် ရက်သတ္တတပတ် သို့မဟုတ် ၂ ပတ်အတွင်း နေ့ကောင်းရက်သာရွေး၍ ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ ချမ်းသာသူများအဖို့ ပုဏ္ဏားဆရာများကိုပင့်ဖိတ်ကာ ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာကျင်းပလေ့ရှိသည်။ ပုဏ္ဏားဆရာများက ဂါထာမန္တရားများကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ပြီးနောက် မင်္ဂလာပွဲကိုစတင် ကျင်းပလေသည်။ သတ်မှတ်ထားသောနေ့ရက်တွင် မင်္ဂလာပွဲကို ဦးစီးရှေ့ဆောင်ပြုလုပ်သူက မင်္ဂလာစကားများ ပြောကြားပြီးနောက် အသင့်ပြုလုပ်ထားသော ကင်ပွန်းရည်၊ တရော်ရည်တို့ဖြင့် သူငယ်၏ဦးခေါင်းကို ဆေးကြောပေးသည်။ အကယ်၍ ဦးခေါင်းရိတ်ရန်လိုအပ်လျှင်လည်း ဦးခေါင်းရိတ်ပြီးမှ ဆေးကြောပေးလေသည်။ ဖိတ်ကြားရောက်ရှိနေကြသော ပရိသတ်ထဲမှ ရင်းနှီးသော ဆွေမျိုးမိတ်သင်္ဂဟများကလည်း ကင်ပွန်းရည်ဖြင့် ကလေးအား စတိသုတ်လိမ်း ဆေးကြောပေးကြသည်။ ထို့နောက်သူငယ်အားသန့်ရှင်း ဖြူစင်သောအဝတ်အစားသစ်များဝတ်ဆင်ပေးပြီးလျှင် အမွှေးနံ့သာတို့ဖြင့် ပက်ဖျန်းလိမ်းကျံပေးကြသည်။ တစ်ဖန် မင်္ဂလာပွဲကို ဦးစီးဆောင်ရွက်သည့် ပုဂ္ဂိုလ် ကပင် သူငယ်အား သင့်လျော်သောအမည်နာမကို ချီးမြှင့်လေသည်။

ဒအရင်းမွေး၊ အဖျားခံ၊ မှတ်ရန်ပဥ္စမွတ်။ သားသမီးရတနာ၊ မည်သည့်ာ၊ ပြုရာလောကဝတ်'ဆိုသောဗေဒင်ကျမ်းဆောင်ပုဒ်နှင့်အညီ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ကြသည်။ ပုံစံအားဖြင့် တနင်္ဂနွေနေ့ မွေးဖွားသော သူငယ်ကို တနင်္ဂနွေနံ အစထား၍ တနင်္ဂနွေမှ ၅ရက်မြောက်သော ကြာသပတေးနံကို အဖျားတွင်ထားလျက် မှည့်ခေါ်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် တနင်္ဂနွေသား၏ အမည်ကို 'ဒအောင်မှင့်'၊ 'ဒအောင်ပန်း' စသည်ဖြင့် မိဖများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်၍ မှည့်ခေါ်လေ့ရှိသည်။

ကလေးအား အမည်မှည့်ပြီးနောက် ကြေးမုံပြင် (ယခုခေတ်တွင်မှန်)ကို ကြည့်ရှုစေသည်။ ဓါး၊ အပ်၊ ကညစ် စသောလူသုံးပစ္စည်းများကိုလည်း စတိအဖြစ် ကိုင်တွယ်စေသည်။ ထို့နောက်တဖန် မြေကြီးပေါ်တွင် ၇ကြိမ်မျှ ခြေထောက်ချစေ၍ သွားသည်ဟန်ပြုစေသည်။ မင်္ဂလာပွဲသို့ ကြွရောက်လာသော ဧည့်ပရိသတ်များက သူငယ်ကျန်းမာ ချမ်းသာစေရန်၊ အသက်ရှည်ရန် ဆုတောင်းမေတ္တာပို့ကြသည်။ 'ယံဒုန္နိမိတ္တံအဝမင်္ဂလဉ္စ၊ယောစာမနာပေါ....' အစရှိသော ပုပ္ဗဏှသုတ်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်လိုကလည်း ရွတ်ဖတ်ကြလေသည်။ဖိတ်မန္တကပြုထားသောဧည့်ပရိ

လူ့လောကသို့ရောက်လာခါစကလေးငယ်အတွက် အန္တရာယ်ကင်းပရိတ်များရွတ်ဖတ်၍ ဆုတောင်းပတ္ထနာပြုနေကြခြင်း

သတ်တို့အား စားသောက်ဖွယ်တို့ဖြင့် တည်ခင်းကျွေးမွေးလေသည်။ ဤမင်္ဂလာပွဲတွင် မိဖဆွေမျိုးများက ကလေးသူငယ်အား ရွှေငွေပစ္စည်းရတနာများ လက်ဖွဲ့လေ့ရှိသည်။

မရွေ့ မပြောင်းနိုင်သော လယ်ယာမိုးမြေပစ္စည်းများကို လက်ဖွဲ့လိုလျှင် စာချုပ်စာတမ်းနှင့်ပေးကမ်းမှသာ တရားဝင်သည်။ ဓမ္မသတ်ကျမ်းများတွင် ဤသို့ မင်္ဂလာပွဲများ၌ ရရှိသော လက်ဖွဲ့ပစ္စည်းများကို 'သင်းသီး'ပစ္စည်းအမျိုးအစားထဲ၌ ထည့်သွင်းထားလျှင် ထိုပစ္စည်းများမှာ လက်ခံရရှိသူ၏ တစ်ဦးတည်းပိုင်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သွားတော့သည်။ အမွေခွဲဝေသည့်အခါဖြစ်စေ၊ လင်မယား ကွာရှင်းသည့်အခါ၌ဖြစ်စေ၊ အခြားသူ များက သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိလေ။

ကင်ပွန်းမင်္ဂလာပွဲ ပြုလုပ်ခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ်သဘောမှာ လောကအတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော ကလေးသူငယ်အား တစိမ်းသက်သက်ဘဝမှ အမည်သညာပေးကာ လူ့လောကကြီးနှင့်လည်းကောင်း၊ လူသုံးပစ္စည်းများနှင့်လည်းကောင်း၊ မိတ်ဆက်ပေးလိုက်သည့်အပြင် လူ့ဆက်ဆံမှု အဆောက်အအုံထဲသို့ ထည့်သွင်းမြှင့်တင်ပေးလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဤသည်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် အခြားလုပ်ငန်းရပ်များတွင်လည်း လုပ်ငန်း စတင်ခြင်း၊ အမည်ပေးခြင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်လျှင် ကင်ပွန်းတပ်သည်ဟုပင် တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြသေးသည်။

ကင်ပွန်းပင် ။ ။ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် 'အကေးရှားကွန်စင်းနား' ဟုခေါ်သောအပင်မှာ ကင်ပွန်းပင် ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအပင်ကို ကင်ပွန်းချဉ်၊ ဆူးပုပ်ဟုလည်းခေါ်ကြသေးသည်။ မျိုးစိတ်ပေါင်း ၅၅၀ မျှရှိပြီး ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံးရှိ နွေးသောဒေသများတွင် ပေါက်ရောက်လေ့ရှိသည်။ အရွက်များမှာရွက်ပေါင်းဖြစ်သည်။ မွှေးကြိုင်၍သေးငယ်သော အပွင့်ကလေးများ အပြွတ်လိုက် ပွင့်လေ့ရှိသည်။ အစေ့များပါရှိသော အသီးတောင့်များ သီးသည်။ အစေ့များ ရှိရာတွင် အဆစ်သဖွယ်ချိုင့်လျက် ရှိသည်။

ထနောင်းစေးသည် 'အကေးရှားဆင်နီဂေါ' ခေါ် ကင်ပွန်းပင်တစ်မျိုးမှထွက်သော အစေးဖြစ်သည်။

ကင်ပွန်းပင်မျိုးမှ အခေါက်များသည် သားရေနယ်ရာတွင် အသုံးဝင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကင်ပွန်း ပင်ကို အစေ့မှ စိုက်ပျိုးယူကြသည်။ အပင်မှာ နွယ်ယောင်ပင်ယောင်ဖြစ်သည်။ ပင်စည်နှင့် အရွက်တံတို့တွင် ဆူးများရှိသည်။ အရွက်များသည် ရွက်ဆိုင်ထွက်ကြပြီး ရွက်ပေါင်းများဖြစ်သည်။ မန်ကျည်းရွက်လောက်မကြီးကြချေ။ ပင်စည်အရွယ်မှာ ခြေသလုံးအရွယ်၊ ပေါင်လုံးအရွယ်မျှ ရှိသည်။ နွယ်လျှင် အပင်ရှည်တတ်သည်။ အရွက်ကိုစားရသည်။ ကင်ပွန်းသီးကို မြန်မာအမျိုးသမီး

ဓေတ်ပေါ် ရိုးရိုးရုပ်ရှင်ရိုက်ကင်မရာ

များ ခေါင်းလျှော်ရာတွင် အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်။ ဆေးဖက်လည်းဝင်သည်။

ကင်မရာ ။ ။နေသာလျက်ရှိစဉ်၊ အလုံပိတ်ထား၍မှောင်နေသောအခန်းတွင်းသို့ အပြင်မှအလင်းကို အပေါက်ငယ်တစ်ခုမှဖြတ်၍ ဝင်စေသောအခါ၊ ထိုအမှောင်ခန်း၏ အတွင်းဖက်ရှိနံရံပေါ်၌ အပြင်ဖက်ရှိအရာဝတ္ထုတို့၏ ပုံရိပ်များထင်နေပုံကို တွေ့မြင်ရပေမည်။ ဤအမှောင်ခန်းမျိုးကို ရိပ်ထင်မှောင်ခန်း (ကင်မရာ အော့စကျူးရား) ဟုခေါ်သည်။ ရိပ်ထင်မှောင်ခန်းကို ရှေးနှစ်ရာပေါင်းများစွာကပင် နေလကြတ်ပုံများကို ကြည့်ရှုလေ့လာရန်အတွက်အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ခေတ်ပုံ ရိုက်ကရိယာမှာ အဆိုပါအမှောင်ခန်းကိုအခြေပြု၍ ပြုလုပ်ထားသောကရိယာဖြစ်သဖြင့် ကင်မရာဟု ခေါ်တွင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ရိုးရိုးကင်မရာတစ်ခုကို လက်တွေ့စမ်းသပ်ပြုလုပ်ကြည့်နိုင်ပေသည်။ အတွင်းအပြင် ၂ဖက်စလုံးကို ဆေးမဲသုတ်ထားသော အလုံပိတ်သေတ္တာတစ်လုံးတွင် ထိပ်တဖက်၌အပေါက်ငယ်ဖောက်မည့်အစား မှန်ဘီလူးတစ်ခုကိုတပ်ထားပါ။ မှန်ဘီလူးတပ်ထားခြင်းဖြင့် အပေါက်ငယ်ဖောက်ရုံ ဖောက်ထားသည်ထက် ပိုမိုပြတ်သား ကြည်လင်သော ပုံရိပ်များထင်နိုင်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် စက္ကူဖြူဖြူပါးပါးတစ်ရွက်ကို ဖြစ်စေ၊ မှန်နောက်တစ်ချပ်ကိုဖြစ်စေ တပ်ထားပါ။ ထိုအခါ မှန်ဘီလူး

သုံးချောင်းထောက် ရှပ်သေရိုက်ကင်မရာ

ရှေ့ရှိ ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့၏ ပုံရိပ်များသည် စက္ကူဖြူ သို့မဟုတ် မှန်ချပ် ပေါ်၌ လာ၍ထင်သည်ကို တွေ့ရ လိမ့်မည်။ သို့သော် ပုံရိပ်သည် ထက်အောက်ပြောင်းပြန်ဖြစ်၍နေသည်ကို တွေ့ရ ပေမည်။ ဤကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းမှာ မှန်ဘီလူးမှတစ်ဆင့် ဖြတ်သန်း၍ မှောင်ခန်းအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာသော လင်းတန်းတို့သည် လမ်းဖြောင့်အတိုင်းသာ လာသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ဓာတ်ပုံရိုက်ကင်မရာ၌ ရိုပ်ထင်မှောင်ခန်းထက် ထူးခြားသော အချက်တစ်ခုရှိ၏။ ထိုထူးခြားချက်မှာ ပုံရိပ်ကို ရိုပ်ဖမ်းဖလင် (ရိုပ်ဖမ်းကော်ပြား)၊ သို့မဟုတ် ရိုပ်ဖမ်း ပလိတ် (ရိုပ်ဖမ်းမှန်) တွင်း ကျရောက်စေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကော်ပြား သို့မဟုတ် မှန်ချပ်များကို အလင်းမိလွယ်သော ဓာတ်ပစ္စည်းများဖြင့် သုတ်လိမ်းစီမံထားသည်။ အလင်းမိလွယ်သော ဓာတ်ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ အလင်းမိလျှင် ဓာတ်ပြောင်းလွယ်သော ပစ္စည်းကို ဆိုလိုသည်။ ဓာတ်ပုံရိုက်ပြီး၍ ဓာတ်ပုံပုံဖော်ဆေး၊ ပုံချုပ်ဆေး စသော အခြားဆေးရည်များဖြင့် ထပ်မံစီမံပေးသောအခါ၊ ပုံရိပ်သည်မပျောက်မပျက်နိုင်သော ရုပ်ပုံအဖြစ်ဖြင့် ထင်လာသည်။ သို့ရာတွင် ဤပုံရိပ်မှာ မူလဓာတ်ပုံရိုက်ယူထားသော အရာဝတ္ထုများနှင့် အလင်းအမှောင်အားဖြင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်၍နေ၏။ ပုံကူးစက္ကူပေါ်တွင် တစ်ဖန်ကူးယူကာ၊ ပုံဖော်ဆေးရည်၊ ပုံချုပ်ဆေးရည်များဖြင့် ထပ်မံစီမံပေးသောအခါမှ ကျွန်ုပ်တို့အလိုရှိသော ဓာတ်ပုံကိုရသည်။ ပုံရိပ်ပြတ်သားစွာထင်ခြင်း၊ မထင်ခြင်းမှာ ကင်မရာမှန်ဘီလူးနှင့်ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့၏ အကွာအဝေးပေါ်တွင် တည်သည်။ ထို့ကြောင့် ဓာတ်ပုံရိုက်ကင်မရာတွင် ပုံရိပ်ပြတ်ပြတ်သားသားထင်နိုင်စေရန် မှန်ဘီလူးကို အနီးအဝေး လိုသလိုရွှေ့ယူချိန်ဆနိုင်အောင် ပြုလုပ်ထားရသည်။ ဓာတ်ပုံရိုက်ကင်မရာများတွင် သေတ္တာပုံ ကင်မရာမျိုးလည်းရှိ၍ ဖာဂျာအိမ်ပါသော ခေါက်ကင်မရာမျိုးလည်း ရှိပေသည်။

ဓာတ်ပုံရိုက်ကင်မရာများတွင် မြင်ကွင်းချိန် တပ်ဆင်ထားသည်ကိုတွေ့ရလိမ့်မည်။ မြင်ကွင်းချိန်သည် ရိုပ်ထင်မှောင်ခန်းအငယ်စားပင်ဖြစ်၍၊ အတွင်းဖက်၌ ကြေးမုံကဲ့သို့သော မှန်တစ်ချပ်ကို အလင်းလမ်းကြောင်းနှင့် ၄၅ ဒီဂရီဖြတ်၍ တပ်ဆင် ထားသည်။ ထိုကဲ့သို့ တပ်ဆင်ထားခြင်းကြောင့် ပုံရိပ်ကို အပေါ်ဖက်မှကြည့်၍မြင်နိုင်သည်။ ကတုတ်ကျင်းတိုက်ပွဲများနှင့် ရေငုပ်သင်္ဘောများတွင် အထူးအရေးပေး၍ အားကိုးအသုံးပြုရသော ပယ်ရီစကုပ်မှန်ပြောင်းမှာလည်း ရိုပ်ထင်မှောင်ခန်းပင်ဖြစ်၍၊ ထိုမှန်ပြောင်းတွင် ပုံရိပ်ကိုအောက်ဖက်သို့ အလင်းပြန်ဟပ်အောင် ပြုလုပ်ထားသည်။ ဓာတ်ပုံရိုက်ကင်မရာတွင် မှန်ဘီလူးသည် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သည့်အတိုင်း၊ မှန်ဘီလူး အကောင်း အညံ့ကိုလိုက်၍ ကင်မရာအသီးသီး၏ တန်ဖိုးများ ခြားနားကြပေသည်။
(ဓာတ်ပုံပညာ၊ မှန်ဘီလူး၊ ပယ်ရီစကုပ်–ရှု။)

ကင်း ။ ။ရှေး မြန်မာဘုရင်များ လက်ထက်တော်အခါက နေပြည်တော်နှင့် အဝေးမြို့ကျေးလက်နယ်များတွင် ထွက်ဝင်သွားလာသူများကို စစ်ဆေး၍၊ အကောက်အခွန်ကောက်ခံသင့်က ကောက်ခံစည်းကြပ်ရသော ဌာနများကို 'ကင်း' ဟု ခေါ်သည်။ ကြည်းကင်း၊ ရေကင်း၊ အနီးကင်း၊ အဝေးကင်း ဟူ၍ကင်း ၄ မျိုးခွဲ ထားသည်။ ကြည်းကင်းကို ကုန်းကြောင်းလမ်းများ၌လည်းကောင်း၊ ရေကင်းကိုမူ ပင်လယ်ဝနှင့် မြစ်စခန်းများ၌လည်းကောင်း ချထားလေသည်။ နေပြည်တော်ပတ်ဝန်းကျင်၌ အစောင့်အနေချထားသောကင်းကို အနီးကင်းသို့မဟုတ် ကင်းတိုဟုခေါ်၍ နိုင်ငံအစွန်အဖျား၊ ရပ်ဝေး၌ရှိသော ကြည်းကင်း၊ ရေကင်းများကိုအဝေးကင်း၊ ကင်းရှည် သို့မဟုတ်ကင်းဖျားဟုခေါ်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံခြားနှင့်ဆက်ဆံရသော နယ်ခြားကင်းများလည်း ရှိသေးသည်။ ထိုကင်းများမှာရေကင်း၊ ကြည်းကင်းတွင် ပါဝင်လေသည်။

ထိုကင်းများတွင် ဘုရင်၏အရာရှိ အမှုထမ်းများက လူဝင်လူထွက်ကိုစစ်ဆေး၍ ကုန်သည်ဈေးသည်များထံမှဖြတ်သန်းခ အခွန်များကိုကောက်ခံလေ့ရှိသည်။ထိုအခွန်ကို ကင်းခွန်ဟုခေါ်၍ ကင်းခွန်များကို ကြီးကြပ်ရသူအား

'ကင်းဝန်' ဟုခေါ်လေသည်။ ကင်းဝန်၏ လက်အောက်တွင် ကင်းအုပ်၊ ကင်းကိုင်စသော အမှုထမ်းများ ရှိသည်။ စစ်ချီစစ်တက်ရာ၌ ရပ်နားရာစစ်စခန်း များတွင် အစောင့်အနေ တာဝန်ချသူကို ကင်းစောင့်ဟု ခေါ်လေသည်။ ရှေးအခါက ကင်းစောင့်သည်ကို ကင်းဝပ်သည်ဟုလည်း ခေါ်သေးသည်။ ယင်းသို့ စစ်စခန်းများ၌ ချရပ်စောင့်နေရုံသာမက ရှေးဦးကြိုထွက်၍ ရန်သူသို့မဟုတ် လူဆိုး ဓားပြစသည်တို့၏ သွားရန်အလားအလာ၊ အနေ အထိုင်၊ အခြေအနေကို စုံစမ်းထောက်လှမ်းရန် တာဝန်ဖြင့် စေလွှတ်သော လူစုမှာ ကင်း သို့မဟုတ်ကင်းရှည် ဖြစ်လေသည်။ ထိုကင်းသည် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ လှည့်လည် သွားလာစုံစမ်းထောက်လှမ်းသည်ကို ကင်းလှည့်သည်၊ ကင်းထောက်သည်၊ ကင်းထိုးသည်ဟုပြောဆိုကြ၏။ တစ်နေရာရာတွင်ချရပ် စောင့်ကြည့်နေရသော ကင်းသေ သို့မဟုတ် ကင်းဝန်းနှင့် လှည့်လည်သွားလာနေရသော ကင်းပတ်တို့ကို ရာဇဝင်များ၌ ကင်းဝန်းကင်းပတ် လှည့်လည်သည်ဟု ဖော်ပြပါရှိလေသည်။

ယခုခေတ်တွင် နယ်ခြားကင်းစခန်းများကိုအကောက်ဌာန သို့မဟုတ် လူဝင်လူထွက်စစ်ဆေးရေးဌာနဟု ခေါ်တွင်၍အစောင့်ချ ထားသည်ကိုသာ ကင်းဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်လျက်ရှိကြလေသည်။

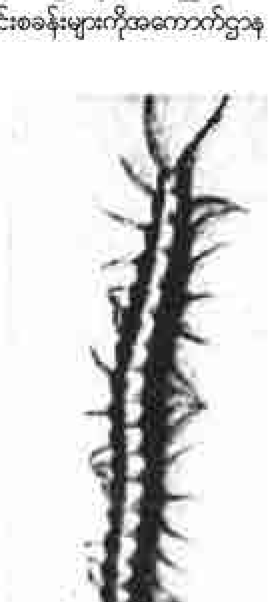
ကင်းခြေများ

ကင်းခြေများ ။ ။ကင်းခြေများကို အပူပိုင်း ဒေသများ၌ အတွေ့ရများသည်ဖြစ်ရာ ဗြိတိန်ကဲ့သို့ သမပိုင်းနိုင်ငံတွင် ကင်းခြေများအငယ်စား အနည်းငယ်မျှကိုသာ တွေ့ရှိရသည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၌ရှိသော ကင်းခြေများသည် ခြံဥယျာဉ်အတွင်း၌ စိုက်ပျိုးထားသော အပင်များကို ကိုက်ဖြတ်ဖျက်ဆီးမည့် ပိုးကောင်မွှားကောင်တို့အားသတ်ဖြတ်စားတတ်ကြသဖြင့် ခြံဥယျာဉ် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်သူတို့၏မိတ်ဆွေကောင်းများသဖွယ် ဖြစ်ကြသည်။

ကင်းခြေများအကြီးစားတို့ကို အနောက် အိန္ဒိယကျွန်းစုနှင့် တောင်အမေရိက တိုက်တို့တွင်တွေ့ရ၍ အချို့မှာ ၁၈ လက်မမျှ ရှည်လျားကြသည်။ ကင်းခြေများသည် အလွန်ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်သည့်အလျောက် ပိုးမွှားများ၊ တိရစ္ဆာန်ငယ်များနှင့် ငှက်ကလေးတို့ကို အဆိပ်ဆူးများဖြင့်ထိုးသတ်ပြီးမှစားသောက်လေ့ရှိသည်။ ယင်း၏ အဆိပ်ဒဏ်မှာ ပြင်းထန်လွန်းသဖြင့် တိရစ္ဆာန်အချို့ကို သေစေနိုင်သည့်အပြင်၊ ကင်းခြေများထိုးမိလျှင် လူတို့ပင် မချိမဆန့်ခံရတတ်သည်။

ကင်းခြေများ၏ကိုယ်မှာ ရှည်၍အဆစ်အပိုင်းမြောက်မြားစွာရှိသည်။ အဆစ်အပိုင်း တစ်ခုစီတွင် ခြေ ၂ ချောင်းကျပါရှိရာ၊ ခြေထောက်ပေါင်းများစွာ ရှိသောကြောင့် ကင်းခြေများဟု အမည်မှည့်ခေါ်ထားသည်။ ကင်းခြေများ တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုးတွင် ကိုယ်အဆစ်အပိုင်း အရေအတွက်ချင်းမညီကြသဖြင့် ခြေထောက် အရေအတွက်မှာလည်း ကွာခြားကြသည်။ သို့ရာတွင် များသော အားဖြင့် ကင်းခြေများ၌ ကိုယ်အဆစ်အပိုင်း ၂၃ ပိုင်း ခန့်ရှိတတ်သည်။ ကင်းခြေများတို့ကဲ့သို့ ပိုးနသန်ကောင်များ၌လည်း ခြေချောင်းများစွာရှိသည်။ သို့သော် ကင်းခြေများလောက် မဖျတ်လတ်ချေ။ ကင်းခြေများတွင် ခေါင်းပိုင်းရှိ ရှေ့ဆုံးခြေထောက်အစုံမှာ အဆိပ်ဆူးများဖြစ်သည်။ ဦးခေါင်းပေါ်တွင်ရှိသော အာရုံမှင်ရှည်များသည်အစဉ်သဖြင့်လှုပ်ရှားလျက်ရှိ၍ ကင်းခြေများသည် ထိုအာရုံမှင်ကို မျက်စိသဖွယ်အသုံးပြုသည်။

ကင်းစဖို့စမစ်ယစီ၊အီ(ခရစ် ၁၈၉၇–၁၉၃၅)။ ။ ပထမကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့်နောက် ကမ္ဘာပေါ်၌ထင်ရှားခဲ့ကြသော လေကြောင်း သူရဲများတွင် ဩစတြေးလီးယား တိုက်သားဆာလျှားအက်ဒွပ် ကင်းစဖို့စမစ်သည်လည်း တစ်ယောက်အပါအဝင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကင်းစဖို့စမစ်သည် ၁၈၉၇ ခုနှစ်တွင် ဗရစ္စဗိန်း မြို့၌ဖွားမြင်၍ ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ထူးချွန်စွာအမှုထမ်းခဲ့သည်။ စစ်ပြီးသောအခါ မြို့ပြလေကြောင်းဖက်တွင် ဆက်လက် လုပ်ကိုင်သည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ဩစတြေးလီးယားတိုက်ကို ပတ်၍ ပျံသန်းခဲ့ရာမှ ထင်ရှားကျော်ကြားလာသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်၌ အဖော် ၃ ဦးနှင့်အတူ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာကိုဖြတ်၍ ဩစတြေးလီးယား တိုက်သို့ ပျံသန်းခဲ့ရာ ကမ္ဘာနှံ့အောင်ကျော်ကြားသွားလေသည်။ ထိုနောက် သူ၏ စွန့်စားပျံသန်းမှုများသည် ကမ္ဘာ့စံချိန်အဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခြင်း ခံရလောက်အောင် ထူးချွန်အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ ထူးချွန် အောင်မြင်မှုများကြောင့် ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် ဆာဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့၏။

ဆာကင်း စဖို့စမစ်တွင်ခဲ့သော စံချိန်များမှာ ဩစတြေးလီးယားမှ အင်္ဂလန်သို့ပျံသန်းခြင်း၊ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာကိုဖြတ်၍ ပျံသန်းခြင်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ပစိဖိတ်ကိုဖြတ်၍ပျံခြင်း စသည်တို့ဖြစ်၏။ ဆာဘွဲ့ရရှိပြီးနောက် ဩစတြေးလီးယန်း ဘုရင့်လေတပ်မတော်တွင် ဂုဏ်ထူးဆောင်ဗိုလ်မှူးချုပ် အဆင့်အတန်း အပ်နှင်းခြင်းခံရသည်။ ယင်းသို့

လေကြောင်း ပျံသန်းရာ၌ အရည် အခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော ကင်းစဖို့စမစ်သည် ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ဝိုင်ယာလက်မပါသော စက်ခေါင်းတစ်လုံးတပ် လေယာဉ်ပျံကလေးဖြင့် ပိုမိုလျင်မြန်စွာ ပျံသန်းရာ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်အတွင်း၌ လေယာဉ်ပျံပျက်ကျ၍ အနိစ္စရောက်သွားလေသည်။

ကင်းစလေစီ (ခရစ် ၁၈၁၉–၁၈၇၅)။ ။တစ်သက်လုံး ဘုန်းကြီးဘဝတွင် နေထိုင်ခဲ့သူတယောက်သည် နိုင်ငံပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် ထက်သန်စွာ ဆောင်ရွက်သော စာရေးဆရာကြီးတစ်ဦးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်ဆိုလျှင် အံ့သြကောင်းအံ့ သြကြပေမည်။ ထိုသူကားအခြားမဟုတ်။ အင်္ဂလိပ် စာပေလောကတွင် ထင်ရှားခဲ့သော စာရေးဆရာကြီး ချားကင်းစလေပင် ဖြစ်ပေသည်။

ကင်းစလေသည် ၁၈၁၉ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည် ဒက်ဗွန်ရှိုင်ယာနယ်၌ဖွားမြင်၏။ သူ၏ ဖခင်မှာ ရေဖျှန်းဂိုဏ်းဝင် ဘုန်းကြီးတစ်ပါးဖြစ်သည်။ လန်ဒန်မြို့ ဘုရင့်ကောလိပ်ကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားပြီးနောက် ကင်းဗရစ်တက္ကသိုလ် မောဒလင်ကောလိပ် ကျောင်းတွင် ဆက်လက်၍ တက္ကသိုလ်ပညာရပ်များကို ဆည်းပူးခဲ့ရာ၊ ၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင် ပထမတန်းဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။

ကင်းစလေသည်တက္ကသိုလ်မှ ထွက်ပြီးနောက်ဟမ့်ရှိုင်ယာနယ် အဲဗားစလီရွာတွင် သင်းထောက်ဆရာ ရာထူးကို ပေးအပ်ခြင်းခံရ၏။ ထိုနောက် များမကြာမီပင် သင်းအုပ်ဆရာအဆင့်အတန်းသို့ တိုးမြှင့်ပေးခြင်းခံရပြန်သည်။ ကင်းစလေသည် ထိုရာထူးတွင် ကွယ်လွန်သည် အထိစွဲမြဲစွာ လုပ်ကိုင်သွားလေသည်။

ကင်းစလေသည် ဘုန်းကြီးဖြစ်လင့်ကစား အဖက်ဖက်က စုံလင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်သည်။ သူသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားလည်းဖြစ်၍ စာရေးဆရာ၊ ကဗျာစာဆိုလည်း မှန်ပေသည်။ ထို့မျှမကသေး ကင်းစလေသည် ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင် ခေတ်သစ် နိုင်ငံသမိုင်း ပါမောက္ခအဖြစ်ဖြင့်လည်း ၉ နှစ်တိုင်တိုင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ဘူးသည်။

စာရေးဆရာကြီး ကင်းစလေသည် လူမှုရေးရာနှင့် စီးပွားရေးကိစ္စအဝဝတို့၌ စိတ်ပါဝင်စားသူ ဖြစ်ရကား၊ သူ၏အယူဝါဒရေးဆိုင်ရာ ရာထူးကို ဂရုမထားဘဲ၊ ဆင်းရဲသားလူထုအကျိုးအတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် သင့်သည်ဟူသော သူ၏ထင်မြင်ချက်များကို စာအုပ်စာတမ်းများရေးသားခြင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး တရားများဟောပြောခြင်းစသော လုပ်ငန်းများဖြင့် အားကြိုးမာန်တက် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သူသည် ခရစ်ယာန်ဆိုရှယ်လစ် အသင်းကြီး၌လည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုအသင်းမှာ ထိုခေတ်အခါက အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးရာပြဿနာ အရပ်ရပ်တို့ကို ဖြေရှင်းရန် အလို့ငှာ ဖွဲ့စည်းထားသော အသင်းကြီးဖြစ်သည်။

၁၈၄၈ ခုနှစ်တွင်ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေသော 'တဆေး' အမည်ရှိ ဝတ္ထုမှာ ကင်းစလေ၏ ပွဲဦးထွက် ဝတ္ထုဖြစ်သည်။ ထိုဝတ္ထုမှာ များစွာအဆင့်အတန်းမမြင့်လှသော်လည်း ထိုဝတ္ထုတွင် ကင်းစလေ၏ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး သဘောတရားများကို တွေ့ရှိ နိုင်သည်။ 'ဝက်စဝပ်ဟိုး' ဝတ္ထုမှာ အယ်လစ်ဇဗက်ဘုရင်မကြီးလက်ထက် စွန့်စားမှုများ အကြောင်းကို သရုပ်ဖော်ထားသော ရာဇဝင်ဝတ္ထုကြီးဖြစ်၍ ကင်းစလေ၏ အကောင်းဆုံးလက်ရာဟု ဆိုရပေမည်။

ကင်းစလေသည် ဝတ္ထု ကဗျာအမြောက်အမြားကို ရေးသားခဲ့ပြီးနောက် ၁၈၇၅ ခုနှစ် အသက် ၅၆ နှစ်အရွယ်တွင် ကွယ်လွန် အနိစ္စရောက်လေသည်။ သူရေးသားပြုစုခဲ့သော ဝတ္ထုများအနက် ကလေးသူငယ်များအတွက် ရေးသားခဲ့သော 'ရေပျော် ကလေးများ' ဝတ္ထုမှာ ကလေးသူငယ်များ အထူးပင်နှစ်သက်ကြသော ပုံပြင်ဝတ္ထုဖြစ်ပေသည်။

တွမ်နှင့် အယ်လီ – ရေပျော်ကလေးများ

ရှေးသရောအခါ တွမ်အမည်ရှိ သူငယ်ကလေးတစ်ယောက်ရှိသတတ်။ ထိုသူငယ်ကလေးသည် မိဘမရှိဆင်းရဲလှသဖြင့် တစ်အိမ်ဝင်တစ်အိမ်ထွက် မီးခိုးခေါင်တိုင်မှကျပ်ခိုးများကို တက်၍ရှင်းလင်းပေးခြင်းဖြင့် အသက်မွေးရရှာသည်။ တွမ်ကလေးကို အုပ်ထိန်းသူမှာ မစ္စတာဂရိုင်းအမည်ရှိ လူကြီး တစ်ယောက်ဖြစ်၏။ ထိုလူကြီးမှာတွမ်နှင့် ဆွေမျိုးတော်သူ မဟုတ်ချေ။ တွမ်၏ သခင်သာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် တွမ်မှာ သခင်ခိုင်းစေသမျှကို လုပ်ပေးရရှာသည်။ သူ၏ သခင်ကလည်း သူ့အပေါ် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်လှသည်။

တစ်နေ့သ၌ တွမ်နှင့်မစ္စတာဂရိုင်းတို့သည် ကျပ်ခိုးသုတ်ရာမှ ပြန်လာကြစဉ် တောင်ခြေရင်း တစ်ခုအနီးသို့ ရောက်သောအခါ မစ္စတာဂရိုင်းသည် ချောင်းငယ်ကလေးတခုထဲသို့ ဆင်း၍ ပေကျံနေသောကျပ်ခိုးများ စင်ကြယ်စေရန် ရေချိုးလေသည်။တွမ်ကလေးသည်လည်း ရေချိုးချင်ရှာသည်။ သို့ရာတွင် အကြင်နာကင်းမဲ့သော သူ၏သခင်က 'မင်းရေမချိုးရဘူး' ဟု တားမြစ်ရုံမျှမက ရိုက်နှက်လိုက်သေးသည်။ ထိုအချိန်၌ အနီးအနားတွင် အမယ်အိုတစ်ယောက်လည်း ရှိသေးသည်။ ထိုသို့နှိပ်စက်နေသည်ကို အမယ်အိုမြင်သောအခါ 'ဟေ့တော်ကွဲ့၊ ရေချိုးချင်တဲ့လူဟာ ရေချိုးရမှပေါ့' ဟု ဆိုပြီးလျှင် ရုတ်တရက်ပျောက်ကွယ်သွား၏။

တစ်နေ့သော်တွမ် ကလေးသည်အိမ်ခေါင်းတိုင်တစ်ခုကို တက်၍ ကျပ်ခိုးရှင်းရ၏။ သို့သော် ပြန်ဆင်းလာသောအခါ အခြားခေါင်းတိုင်တစ်ခုမှဆင်းလာမိသဖြင့် အခန်းတစ်ခုထဲသို့ ရောက်သွားရာ ထိုအခန်းထဲတွင် အလွန်လှပသော သူငယ်မလေး တစ်ယောက် အိပ်ပျော်နေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ ထို သူငယ်မလေး၏အမည်မှာ အယ်လီဖြစ်၏။ တွမ်သည် မှန် ကြီးတစ်ခုတွင် ပေါ်နေသော သူ၏ ရုပ်ပုံကို ရုတ်တရက် မြင်ရသောအခါ 'အောင်မယ်လေး သူရဲကြီး' ဟူ၍ လန့်ဖျပ်အော်ဟစ်မိ၏။ ထိုနောက်မှ ကျပ်ခိုးတွေပေနေသော သူ၏ ရုပ်ပုံသာဖြစ်ကြောင်း သိရှိသောအခါတွမ်ကလေးသည် ဝမ်းနည်းလှသဖြင့် ရှိုက်ကြီးတငင် ငိုကြွေးလေတော့သည်။ ထိုငိုသံကြောင့် အိပ်ပျော်နေသော သူငယ် မလေးသည် နိုးလာပြီးသော် သူ့ရုပ်သွင်ကိုမြင်ရသောအခါ အသံကုန်ဟစ်အော်လိုက်မိလေသည်။ ထိုအခါ တွမ်ကလေးသည် အလွန် ကြောက်လန့်တုန်လှုပ်၍ ပြတင်းပေါက်တစ်ခုမှအပြင်သို့ ကပျာကရာ ခုန်ထွက်ပြီးနောက် ခြေဦးတည့်ရာသို့ ဖနောင့်နှင့်တင်ပါး တသားတည်း ကျအောင် တအားပြေးသွားလေတော့သည်။

အင်္ဂလိပ်စာရေးဆရာကြီး ချားကင်းစလေ

တွမ်ကလေးသည် လယ်ကွင်းပြင်များနှင့် တောအုပ် တောတန်းများကို ဖြတ်သန်းကာပြေးလာခဲ့ရာ၊ နောက်ဆုံး မောလှသဖြင့် ရပ်လိုက်သောအခါ အမယ်အိုကြီးတစ်ယောက်နေသော တဲကလေးတစ်ခုသို့ ရောက်နေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ တွမ်ကလေးအား အိမ်ရှင်အမယ်အိုကြီးက ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ထား၏။ တွမ်သည် အိပ်ပျော်နေစဉ် အယ်လီကလေးသည် သူ့ထံသို့လာ၍ 'ရေချိုးသွားလေ' ဟု ပြောလေရာ အမယ်အိုကြီးကလည်း 'ရေချိုးချင်တဲ့လူဟာ ချိုးရမှပေါ့ကွဲ့' ဟုပြောကြောင်း အိပ်မက် မြင်မက်၏။ ထိုအခါ သူ၏ ပါးစပ်မှလည်း 'အင်း ဟုတ်တယ် ငါရေချိုးမယ်' ဟု အော်လိုက်၏။ ထိုသို့အော်လိုက်လျှင် အော်လိုက်ခြင်းပင် သူသည် ချောင်းကမ်းဘေး တစ်ခုပေါ်သို့ ရောက်နေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ တွမ်သည် အဝတ်များကို ချွတ်လိုက်ပြီးလျှင် ရေထဲသို့ဆင်းသွားလေသည်။

အမယ်အိုကြီးကလည်း ချောင်းထဲသို့ဆင်းလိုက်လာ၏။ ထိုအခါချောင်းစောင့်နတ်သမီးများသည် အမယ်အိုကြီးကို လာရောက်ခရီးဦးကြို ပြုကြ၏။ အကြောင်းကား ထိုအမယ်အိုကြီးမှာ ချောင်းစောင့်နတ်သမီးတို့၏ ဘုရင်မကြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

အမယ်အိုကြီးက နတ်သမီး ကလေးများအားတွမ်၏အကြောင်းကိုပြောပြလိုက်သောအခါ သူတို့သည် တွမ်အား ခေါ်ဆောင် သွားပြီးလျှင် အိပ်ပျော်အောင်ပြုလုပ်၍ အိပ်ပျော်နေစဉ် မွေးခါစ ရေပျော် ကလေးအဖြစ်သို့ ဖန်ဆင်းလိုက်ကြလေသည်။

တွမ်ကလေးသည် ရေထဲ၌ သူနှင့် တူသောကလေးများကိုတွေ့ရသဖြင့် မိတ်ဖွဲ့ကစားရင်း ပျော်ပိုက်နေ၏။ အယ်လီက လေးကိုလည်း တွေ့ရ၏။ တစ်နေ့သ၌ အယ်လီကလေးသည် တွမ်ကို လိုက်ဖမ်းစဉ် ကျောက်တုံးပေါ်မှချော်ကျ၍ အနာတရ ဖြစ်သွားသဖြင့် နတ်သမီးများက အိမ်သို့ပြန်ပို့လိုက်၏။

တွမ်ကလေးမှာ သူများကို ကျီစား တတ်သောဝါသနာရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဒေါ်စနာအမည်ရှိ မိန်းမကြီးက သူ့ကို ဤသို့သူတစ်ပါးအား မကျီစားရန်သတိပေး၏။ သို့သော် သူတစ်ပါးကို ကျီစားလွန်းသဖြင့် တွမ်၏ကိုယ်တွင် ဆူးများပေါက်လာရာ သူ့ကို မည်သူမျှ မကိုင်ဝံ့ကြချေ။

ထိုဆူးများ ပျောက်သွားစေရန် အယ်လီကလေးက တွမ်အား လိမ္မာအောင်သင်ပြပေးရ၏။ အယ်လီသည် သူ့ကို တနင်္ဂနွေနေ့မှတစ်ပါး နေ့စဉ်သင်ပြပေး၏။ တနင်္ဂနွေနေ့တွင်မူ အယ်လီသည် ပျောက်နေသဖြင့် တွမ်သည်စိတ်ညစ်ရလေသည်။

နောက်ဆုံး၌ တွမ်သည် မနေနိုင်တော့တဲ ဖွင့်ပြီး မေးလိုက်သောအခါ အယ်လီက မင်းငါသွားတဲ့နေရာကို လိုက်ချင်ယင်၊ အလျင်ဆုံး မင်းမသွားချင်တဲ့နေရာကို သွားရမယ်၊ မလုပ်ချင်တာကိုလုပ်ရမယ်၊ ပြီးတော့ မကူညီချင်တဲ့လူကို ကူညီရမယ် ဟု ပြောလိုက်၏။

နောက်ဆုံး၌ တွမ်သည် အယ်လီ၏ ပြောစကား အတိုင်း လိုက်နာပါမည်ဟုကတိပေးပြီးနောက် ထွက်ခွာလာခဲ့ရာ

မီးခိုးခေါင်းတိုင်ထဲ၌ ဂရိုင်းညပ်နေသော အိမ်တစ်အိမ်သို့ ရောက်လာခဲ့၏။ တွမ်သည် အားကုန်ဒိုချလိုက်သောအခါ မျက်ရည်များသည် ခေါင်းတိုင်ထဲသို့ အရှိန်ပြင်းစွာစီးဆင်းရာမှ အင်္ဂတေများကွာကျပြီးလျှင် ခေါင်းတိုင်ကြီး ယိုင်လဲသွားလေသည်။ လူယုတ်မာကြီး ဂရိုင်းလည်း လွတ်မြောက်ခဲ့ရလေသည်။ ထို့နောက် တွမ်ကလေးသည် ရေပျော်ကလေးများရှိရာသို့ ပြန်သွားပြီးလျှင် အယ်လီကလေးနှင့်အတူ ပျော်ရွှင်စွာ နေထိုင်လေတော့သည်။

စံပြကမ္ဘာ့သားကောင်းရတနာများ

ယူနီဖောင်းဝတ်စုံဆင်မြန်းသည့် ကင်းထောက်များ လိုက်နာကျင့်သုံးရသောစည်းကမ်းများကား ကျပ်တည်း လှ၏။ သို့သော် လူ့အပေါင်း၏အကျိုးကို သည်ပိုးနိုင်ရန် ဝံပုလွေငယ်အစ၊ ရှိဖားအဆုံးရှိသော ကင်းထောက်အဖွဲ့ဝင်များ အဆင့်ဆင့် လေ့ကျင့် ကြရပုံမှာ ချီးကျူးဖွယ် ကောင်းလှပေသည်။

ကင်းထောက် ။ ။ကင်းထောက်တို့သည် ယူနီဖောင်းဝတ်စုံကို ဆင်ယင်ထားကသော်လည်း ကင်းထောက်လုပ်ငန်းမှာ စစ်သဘောမပါ၊ နိုင်ငံရေးမစွက်၊ လူမှုဝန်ထမ်းသက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည်။ ယောကျ်ားပီသသော ဆောင်ရွက်မှု၊ ယောကျ်ားပီသသော ပျော်ရွှင်မှုတို့ကို ကင်းထောက်တို့ ပြုလုပ်လေ့လာကြသည်။ ကင်းထောက်လုပ်ငန်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ တာဝန်သိသော နိုင်ငံသားကောင်းဖြစ်လာအောင် လူငယ်လူရွယ်တို့အား ပုံသွန်းဖန်တီးပေးရန်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ပုံသွန်းဖန်တီးပေးရာ၌ လူငယ်လူရွယ်တို့အား ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် အကျင့်စာရိတ္တကောင်းများရအောင် ပြုပြင်အခြေခိုက်ပေး၍ မိမိတို့ကိုယ်ကိုမိမိ အားကိုးတတ်ခြင်း၊ အကြီးအကဲတို့၏ အမိန့်နှင့်သွန်သင်မှုများကို ရိုသေလိုက်နာတတ်ခြင်း၊ မျက်စိရှင်စွာကြည့်တတ်ခြင်းစသည့် အလေ့အထကောင်းများကိုရအောင် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန်ဖြစ်၏။ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားတို့အား ချစ်ခင်မြတ်နိုးစွာ သစ္စာစောင့်သိရိုသေတတ်သည်သာမက၊ ကျင့်သားရ၍ လက်ရွေးစင်ဘဝသို့ ရောက်ပြီးသော ကင်းထောက်တစ်ဦးသည် မိမိကိုယ်ကိုအားကိုးနိုင်သည်နှင့်အမျှ လူမှုကိစ္စကျွမ်းကျင်မှုတို့တွင် အတော်အတန်ခေါက်မိအောင် လေ့လာရ၍ အခြားသူများအတွက် အသုံးကျသော နိုင်ငံသားတစ်ဦးဖြစ်အောင် ကြိုးစားသူလည်းဖြစ်၏။ သူတစ်ပါးအားလည်း ကူညီရ၏။ သဘာဝကိုလေ့လာ၍ လောကပတ်ဝန်းကျင်ကို စူးစမ်းတတ်ရ၏။ ကြင်နာသောစိတ်ကို မွေးမြူကာ မြင်တွေ့သမျှသောသူတို့အား မိတ်ဆွေသင်္ဂဟသဘောထားရ၏။

လူငယ်လူရွယ်တို့အား ထိုကဲ့သို့ ရည်မွန်မြင့်မြတ်သော အဆင့်အတန်းသို့ ပြုပြင်ပို့ဆောင်ပေးသော ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို ၁၉ဝ၈ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရောဗတ်ဗေဒင်ပိုဝယ် (နောင်တွင် လော့ဗေဒင်ပိုဝယ် ဖြစ်လာသူ) သည် အင်္ဂလန်ပြည်၌ စတင်ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့၏။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဗေဒင်ပိုဝယ်သည် တောင်အာဖရိကရှိ မက်ဖကင်းမြို့ကို ရန်သူများဝန်းဝိုင်းတိုက်ခိုက်စဉ်က သူရသတ္တိပြည့်စုံစွာ တွန်းလှန်အောင်မြင်ခဲ့သော သူရဲကောင်းတစ်ဦးဖြစ်သည့်ပြင် စစ်ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို အာဖရိကတိုက်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့၌ လေ့လာကျွမ်းကျင်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးလည်းဖြစ်သည်။ ကင်းထောက်လုပ်ငန်း၏ အသုံးဝင်ပုံကို ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်အကျိုးခံစားရသည့်အတွက် တိုင်းပြည်ရှိလူငယ်များအား ကင်းထောက်စည်းမျဉ်းအတိုင်း သွန်သွင်ပြုပြင်ပေးခဲ့လျှင် တိုင်းပြည်၏ သားကောင်းရတနာများ ထွန်းကားပေါ်ထွက်လာနိုင်မည်ဟု ကောင်းစွာသဘောပေါက်ခဲ့

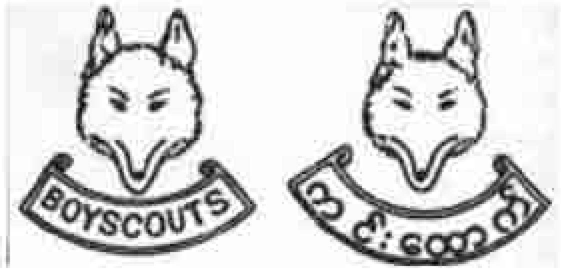

ဗြိတိသျှ (ဝဲ) နှင့်မြန်မာ (ယာ) ဝံပုလွေငယ်တံဆိပ်များ

သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဗေဒင်ပိုဝယ်သည် ၁၉ဝ၇ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည် ဗုန်းမတ်မြို့အနီး ဗရောင်းဆီးကျွန်း၌ ကင်းထောက်စခန်းတစ်ခုကို အစမ်းဖွင့်ခဲ့၏။ ထိုအစမ်းစခန်း၌ လူ့အတန်းအစားအမျိုးမျိုးမှ လူငယ် ၂ဝကို ကင်းထောက် စည်းမျဉ်းအတိုင်း သွန်သင်ပြုပြင်ပေး၏။ စမ်းသပ်ချက် ကောင်းစွာထမြောက်အောင်မြင်သည်ကို တွေ့သောအခါ 'ကင်းထောက်လမ်းညွှန်' စာအုပ်ကို ၁၉ဝ၈ခုနှစ်တွင် ရေးသားထုတ်ဝေလိုက်လေသည်။ ထိုစာအုပ်ထွက်ပေါ်သည့်အတွက် ကင်းထောက်အဖွဲ့များသည် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် တစ်ဖွဲ့ပြီးတစ်ဖွဲ့ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရုံမျှမက မကြာမီကမ္ဘာအရပ်ရပ်သို့ ပျံ့နှံ့သွားလေသည်။ ထိုသို့ ကင်းထောက်အဖွဲ့ တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့မြင်ရသောအခါ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဗေဒင်ပိုဝယ်သည် စစ်မှုထမ်းအဖြစ်မှ ၁၉၁ဝ ပြည့်နှစ်

တွင် နှတ်ထွက်လိုက်ပြီးလျှင် တက်လူများအကျိုးအတွက် ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို အစွမ်းကုန် ဆောင်ရွက်လေသည်။

ကင်းထောက်လုပ်ငန်း၌ စိတ်ဓါတ်တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ကင်းထောက်အသင်းကို စနစ်တကျရှိစေခြင်းငှာလည်းကောင်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဗေဒင်ပိုဝယ်သည် ကင်းထောက်များအတွက် ယူနီဖောင်းဝတ်စုံတစ်မျိုးကို တီထွင်ပေးခဲ့၏။ ကင်းထောက်တို့သည် ကာကီအင်္ကျီ၊ ကာကီသို့မဟုတ် အပြာရောင်ဘောင်းဘီတို၊ အဖွဲ့လိုက် အရောင်အမျိုးမျိုးရှိသောလည်စီး၊ နယ်စောင့်တပ်သားများ ဆောင်းလေ့ရှိသည့် ထိပ်တွင်ချိုင့် ၄ခုပါဦးထုပ်တို့ကို ဝတ်ဆင်၍၊ ‘ဖလားဒါလီး’ ခေါ် ၃ရွက်မြွာပုံသဏ္ဌာန်ရှိသည့် ကင်းထောက်တံဆိပ်တို့ကို တပ်ဆင်ကြရသည်။ ထိုဝတ်စုံကို ဆင်မြန်းကြရသောလူငယ်တို့သည် လွန်စွာစိတ်အားတက်ကြွလာကြလျက် မြင့်မြတ်သောစိတ်ထားများကိုလည်း မွေးမြူလာကြသည်။ ကင်းထောက်လုပ်ငန်း၏ မူလအခြေခံသဘောတရားများနှင့်ညီညွတ်စေရန် သဘောဝလေ့လာခြင်း တောတောင်ရေမြေတို့၏ အခြေအနေစူးစမ်းခြင်း၊ တောစခန်းထွက်ခြင်းခရီးသွားလာခြင်းတောတွင်းခြေရာခံလိုက်ခြင်း၊ ရှေ့ဆောင်တီထွင်လုပ်ကိုင်ခြင်း အစရှိသည့် လုပ်ငန်းများပေါ်တွင် ကင်းထောက်တို့၏ လုပ်ငန်းများကို အခြေတည်ထားလေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကင်းထောက်တို့သည် ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို တောတွင်းကျွမ်းကျင်မှုကစားနည်းနှင့် ကွင်းပြင်ကစားနည်းကဲ့သို့ သဘောထားကာ ပျော်ရွှင်စွာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်တတ်ပြီးလျှင် လူမှုဗဟုသုတပညာရပ်များကို မသိမသာရနေကြသူများ ဖြစ်ပေသည်။ ကင်းထောက်တို့၏ ဆောင်ပုဒ်မှာ ‘အစဉ်အသင့်’ ဖြစ်သည့်အတိုင်း၊ မည်သည့် အရေးပေါ်ကိစ္စတာဝန်ကိုမဆို ဖြတ်ထိုးဉာဏ်ဖြင့် လျှင်မြန်စွာ ဖြေရှင်းထမ်းရွက်တတ်ကြလေသည်။

ကင်းထောက်လုပ်ငန်း၏ အဆင့်အတန်းများ

အသက်အရွယ်ကိုလိုက်၍ ကင်းထောက်လုပ်ငန်းများကို အဆင့်အတန်းအမျိုးမျိုး ခွဲခြားထားသည်။ အငယ်ဆုံးအတန်းမှာ အသက် ၈ နှစ်မှ ၁၁ နှစ်အထိ ကလေးများပါဝင်ကြ၍ သူတို့ကို ‘ဝံပုလွေငယ်’ဟုခေါ်သည်။ ဝံပုလွေငယ်များအား သူတို့ဆင်မြန်းရသည့် တံဆိပ်နှင့်ဦးထုပ်တို့ကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် ခွဲခြားသိနိုင်၏။ တံဆိပ်မှာ အပြာရင့်ရောင်သို့မဟုတ် အစိမ်းရင့်ရောင် အောက်ခံပေါ်တွင် အနီရောင်သို့မဟုတ် ရွှေခြည်စဖြင့်ထိုးထားသော ဝံပုလွေငယ်ဦးခေါင်းပုံဖြစ်သည်။ ဦးထုပ်မှာ အစိမ်းရင့်ရောင်သံပုရာခွံဦးထုပ်ဖြစ်၍ အပေါ်တွင် ရွှေရောင်ကြိုးများဖြင့် အကန့်ခွဲထားသည်။

ဝံပုလွေငယ်အဖွဲ့၏ အထက်အဆင့်မှာ ‘ကင်းထောက်’ အဖွဲ့ဖြစ်၏။ ကင်းထောက်များမှာ အသက် ၁၂နှစ်မှ ၁၅နှစ်အထိ လူငယ်များဖြစ်သည်။ ကင်းထောက်အဖွဲ့၏အထက်တွင် ၁၅နှစ်မှ ၁၈နှစ်အထိ လူငယ်များပါဝင်သော ‘လုလင်ကင်းထောက်’ အဖွဲ့ရှိ၏။ အကြီးဆုံးအဆင့်အတန်းမှာ ‘ရိုဗာကင်းထောက်’အဖွဲ့ဖြစ်၍ အသက်၁၈နှစ်အထက်လူငယ်များပါဝင်သည်။ ထိုအဖွဲ့၌ကား အထက်ပိုင်းအသက်အပိုင်းအခြားမရှိပေ။ တစ်ကြိမ်ကင်းထောက်ပြီးလျှင် တစ်သက်လုံးကင်းထောက်ဖြစ်သည်ဟူသောဆိုရိုးလည်းရှိ၏။

ထိုအဖွဲ့များအပြင် အခြား ကင်းထောက် အဖွဲ့များလည်း ရှိသေးသည်။ ယင်းတို့မှာ ရေကြောင်းကင်းထောက်အဖွဲ့၊ လေကြောင်းကင်းထောက်အဖွဲ့တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ရေကြောင်းကင်းထောက်များမှာ သာမန်ကင်းထောက်လုပ်ငန်းများအပြင် မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်းအိုင်၊ ပင်လယ်စသောရေပြင်တို့တွင် သင်္ဘောသား အတတ်တို့ကိုပါအထူးလေ့လာကြရ၏။ ထိုနည်းတူ လေကြောင်းကင်းထောက်များမှာလည်း သာမန်လေ့လာမှုများအပြင် လေကြောင်းဆိုင်ရာအတတ်တို့ကိုပါ သင်ယူမှတ်သားကြရသည်။

ကင်းထောက်လုပ်ငန်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ အဆင့်အတန်းအားလုံးအတွက်တသမတ်တည်းဖြစ်သော်လည်း၊ အဆင့်အတန်းကိုလိုက်၍ လုပ်ငန်းနှင့် လေ့ကျင့်မှုအခြေခံတို့မှာတိုးတက်ပြောင်းလဲခြင်းများပြားလာပေသည်။ ဝံပုလွေငယ်တို့၏ ဆောင်ပုဒ်မှာ ‘အကောင်းဆုံးလုပ်မည်’ ဖြစ်၍၊ ကင်းထောက်တို့၏ဆောင်ပုဒ်မှာ ‘အစဉ်အသင့်’ ဖြစ်သည်။ရိုဗာတို့၏ဆောင်ပုဒ်မှာကား ‘ဝန်ထမ်းလုပ်ငန်း’ ဖြစ်လေသည်။ ထိုဆောင်ပုဒ်တို့အလိုက် လေ့ကျင့်မှု ဆောင်ရွက်မှုတို့မှာ မသိမသာပြောင်းလဲတိုးတက်ပေသည်။ သို့ရာတွင် အဆင့်မြင့်လာသောအခါ နိမ့်စဉ်က လိုက်နာခဲ့ရသည့်ဆောင်ပုဒ်များကိုပါတပူးတပေါင်းတည်းလိုက်နာကြရသည်။

ဝံပုလွေငယ်နှင့်ကင်းထောက်တို့အတွက် သာမန်လေ့ကျင့်မှုများအားဖြင့် မိမိတို့အဖို့ အဆင့်အတန်းတိုးတက်မှုများကို ရရှိနိုင်သည်။ ထိုအဆင့်အတန်းတို့မှာ ရိုးရိုးကင်းထောက်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာတို့

‘အစဉ်အသင့်’ ရှိနေသော မြန်မာကင်းထောက်တစ်ဦး

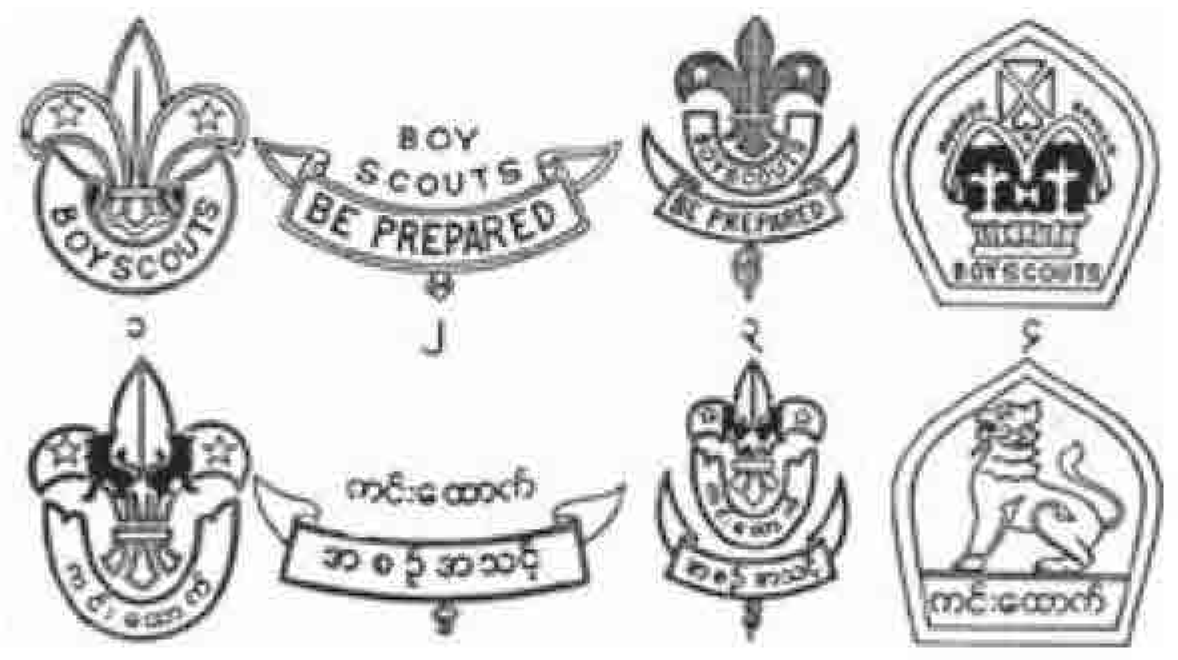

ဗြိတိသျှ (အပေါ်) နှင့်မြန်မာ (အောက်) ကင်းထောက်တံဆိပ်များ (၁) ခြေနင်းတံဆိပ် (၂) ဒုတိယတန်းတံဆိပ် (၃) ပထမတန်းတံဆိပ် (၄) ခြသေ့ကင်းထောက်တံဆိပ်။ (နံပါတ် ၄ တွင် ဗြိတိသျှအတွက် ဘုရင်မကင်းထောက်တံဆိပ်ဖြစ်၍၊ မြန်မာအတွက် ခြသေ့ကင်းထောက်တံဆိပ်ဖြစ်၏)။

အတွက်ဖြစ်၏။ထို့မှတစ်ပါးဝံပုလွေငယ်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကင်းထောက်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း မိမိအတွက် လက်မှုပညာ၊ လူမှုရေးရာအကျိုးရှိစေမည့် အထူးပညာရပ်များကို လေ့ကျင့်ကြရသေးသည်။ ထိုပညာရပ်များမှာ အခြားသူ များ၏အကျိုးကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက်လည်း အသုံးဝင်သော ပညာရပ်များဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကိုအောင်မြင်ပါက သက်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှုတံဆိပ်များကိုလည်း ရရှိနိုင်၏။ ရိုဗာတို့အဖို့မှာ လူမှုဝန်ထမ်းပရဟိတလုပ်ငန်းသည် အဓိကဖြစ်သည့်အတိုင်း သူတို့၏ ဆောင်ပုဒ်မှာ 'ဝန်ထမ်းလုပ်ငန်း' ဖြစ်ပေသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ

အထက်ဖော်ပြပါအဆင့်အတန်းတို့တွင် လူငယ်လူရွယ်တို့အား ဖွဲ့စည်းပေးရာ၌ ဝံပုလွေငယ်များအား 'ဝံပုလွေငယ်အုပ်'၊ ကင်းထောက်များအား 'ကင်းထောက်အဖွဲ့'၊ ရိုဗာများအား 'ရိုဗာသင်း'ဟု ဖွဲ့စည်းကြ၏။ ဝံပုလွေငယ်အုပ်တွင် ဝံပုလွေ ၁၂ ယောက်မှ ၂၄ ယောက်အထိပါနိုင်၍ ၆ ဦးစီပါသော အဖွဲ့ခွဲများကို 'ခြောက်ဦးစု'ဟု ဖွဲ့စည်းသည်။ ခြောက်ဦးစုတစ်စုကို ခြောက်ဦးစီးတစ်ယောက် ခေါင်းဆောင်၍ ခြောက်ဦးစီးအားလုံးကို 'ခြောက်ဦးစီးအုပ်'တစ်ဦးက ခေါင်းဆောင်ရသည်။

ဝံပုလွေငယ်အုပ်ထဲသို့ဝင်ခွင့်ရရန် ရှေးဦးစွာ လိုအပ်သော လေ့ကျင့်မှုတို့ကို ပြုလုပ်အောင်မြင်ရသည်။ ပြီးမှ လူသစ်အဖြစ် ကတိခံယူပွဲကိုကျင်းပကာ အုပ်တွင်းသို့ဝင်ခွင့်ရသည်။ ထိုလူသစ်ကို 'ဖဝါးနု' ဟုခေါ်သည်။ ဖဝါးနု အဖြစ်ဝံပုလွေငယ် လည်စီး တံဆိပ်နှင့်ဝတ်စုံကို ဝတ်ဆင်နိုင်သော်လည်းဝံပုလွေငယ်အစစ် မဖြစ်သေးချေ။ ဝံပုလွေငယ်အစစ် ဖြစ်ရအောင် လိုအပ်သောလေ့ကျင့်မှုများကို ကစားနည်းများနှင့် ပြုလုပ်၍ ပထမအဆင့်ဖြစ်သော ပထမကြယ်ကိုရအောင် ပြုလုပ်ရပေသည်။

ဝံပုလွေငယ်တစ်ဦးသည် အသက် ၁၁ နှစ်ပြည့်မှသာ ကင်းထောက်တစ်ယောက် ဖြစ်နိုင်သည်။ ဝံပုလွေငယ်မဖြစ်ဘဲနှင့် အသက် ၁၂နှစ်ရှိသော အခြားလူငယ်လူရွယ်တို့သည်လည်း ကင်းထောက်အဖွဲ့သို့ တိုက်ရိုက်ဝင်ရောက်နိုင်သည်။ ကင်းထောက် ၁၀ယောက်မှ ၃၂ယောက်အထိ ပါဝင်သော အဖွဲ့များကိုဖွဲ့နိုင်သည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် ၅ ယောက်မှ ၈ ယောက်အထိရှိသော ကင်းစိတ်များဖွဲ့ကာ ကင်းစိတ်ဦးစီးတို့က အုပ်ချုပ်ရသည်။ အဖွဲ့တစ်ခုလုံးကိုမူ အဖွဲ့ဦးစီးက ကင်းစိတ်ဦးစီးများပါဝင်သော သမာဓိခုံနှင့် အုပ်ချုပ်ရသည်။ ထိုသမာဓိခုံအဖွဲ့ကို အကြံပေးလမ်းညွှန် ပြုလုပ်ကာ ကင်းထောက်အဖွဲ့တစ်ခုလုံးအား လေ့ကျင့်သင်ကြားသော ကင်းထောက်ဆရာသို့မဟုတ် လက်ထောက် ကင်းထောက်ဆရာတစ်ဦးလည်း ရှိသည်။

ကင်းထောက် ဖြစ်လိုသော လူငယ်တစ်ဦးသည် ကင်းထောက်အဖွဲ့အတွင်းသို့ မဝင်ရောက်မီ ခြေနအတတ်ကိုတတ်ကျွမ်းရမည်။ ထိုခြေနအတတ်တွင် ကင်းထောက်ကတိ ၃ပါး ကင်းထောက်ကျင့်ဝတ် ၁၀ ပါး၊ နိုင်ငံတော်အလံ၊ နိုင်ငံတော်သီချင်း၊ ကြိုးချည်နည်း၊ ခရေဦးသူနာပြုနည်း၊ အချက်ပြနည်း၊ လေးစားနှုတ်ဆက်နည်းတို့ ပါဝင်သည်။ ယင်းတို့ကိုတတ်သိ နားလည်ပြီးသည့်နောက် ကတိခံယူပွဲကျင်းပပေးရသည်။ ကတိခံယူပြီးနောက် ကင်းထောက်အဖြစ်ဝင်ရောက်ခွင့်ရသည်။ ကင်းထောက်တို့တွင် လေ့ကျင့်မှုတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ဒုတိယတန်း၊ ပထမတန်း၊ ခြသေ့ကင်းထောက်အထိ အဆင့်ဆင့်တက်နိုင်သည်။ ထို့ပြင်လူမှုရေးရာ အခြေခံပညာရပ်များ၊ လက်မှုပညာရပ်များကိုလေ့ကျင့်တတ်မြောက်ပါကလည်း ကျွမ်းကျင်မှုတံဆိပ်များကိုရယူနိုင်သည်။

ကင်းထောက်ကတိနှင့် ကျင့်ဝတ်များ

ဝံပုလွေ၊ ကင်းထောက်၊ ရိုဗာလုပ်ငန်းအားလုံးတို့၏ အခြေ ခံကျောရိုးမှာ သက်ဆိုင်ရာကတိနှင့် ကျင့်ဝတ်များဖြစ်သည်။

ဝံပုလွေငယ်တို့မှာ ကျွန်တော်သည် စွမ်းအားရှိသမျှ –

(၁) ကျွန်တော်ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် အယူဝါဒနှင့် တိုင်းပြည်၏တာဝန်ကို ထမ်းရွက်ပါမည်။

(၂) နေ့စဉ် သူတထူးအားကူညီမှုပြု၍ ဝံပုလွေငယ်တို့၏

ကင်းထောက်တို့သည် လက်ဝဲလက်ချင်းဆွဲ၍ နှုတ်ဆက်ရ၏။

ကျင့်ဝတ်တို့ကို လိုက်နာပါမည်ဟု ကတိပြုပါသည်ဟု ကတိပြုပြီးလျှင်၊

(၁) ဝံပုလွေငယ်သည် မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်းမလိုက်ရ။

(၂) ဝံပုလွေငယ်သည် ဝံပုလွေကြီး၏ လိုအင်ဆန္ဒအတိုင်းလိုက်နာရသည်ဟူသော ကျင့်ဝတ် ဥပဒေနှစ်ပါးကို လိုက်နာကြရသည်။

ကင်းထောက်နှင့် ရိုဗာတို့အတွက်မှာ ကတိနှင့်ကျင့်ဝတ်ထပ်တူဖြစ်သော်လည်း အသက်၊ ပညာ၊ အရည်အချင်း၊ အတွေ့အကြုံတို့ကိုလိုက်၍၊ ထိုကတိကိုထိန်းသိမ်းမှု၊ ကျင့်ဝတ်တို့ကိုလိုက်နာမှုတို့တွင် အဆင့်အတန်းနှင့် သဘောပေါက်နားလည်မှုတို့မှာ မတူကြပေ။

ကင်းထောက်ကတိ ၃ ပါး

(၁) ကျွန်တော် ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် အယူဝါဒနှင့် ကျွန်တော့်နိုင်ငံ၏ တာဝန်ကို ထမ်းရွက်ရန်၊

(၂) သူတပါးအား အချိန်မရွေးကူညီရန်နှင့်

(၃) ကင်းထောက်ကျင့်ဝတ် ၁၀ ပါးကို အမြဲလိုက်နာထိန်းသိမ်းရန်ကျွန်တော် စွမ်းအားရှိသမျှ ဆောင်ရွက်ပါမည်ဟု ကျွန်တော်၏ဂုဏ်သိက္ခာကို ပဋ္ဌနာပြု၍ ကတိပြုပါသည်။

ထိုကတိကိုပြုထားသောကင်းထောက် သို့မဟုတ် ရိုဗာတစ်ယောက်မှာ ကတိတွင်ပါသည့်အတိုင်း အောက်ပါကျင့်ဝတ် ၁၀ပါးကို အမြဲတစေ စွမ်းအားရှိသမျှ လိုက်နာ ထိန်းသိမ်းရလေသည်။

ကျင့်ဝတ် ၁၀ ပါး

(၁) ကင်းထောက်တို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာသည် ယုံကြည်ရ၏။

(၂) ကင်းထောက်သည် မိမိ၏နိုင်ငံ၊ မိဘ၊ ဆရာသမား၊ အလုပ်ရှင်၊လက်အောက်ငယ်သားများအပေါ်၌ သစ္စာရှိရ၏။

(၃) ကင်းထောက်၏ဝတ်တရားသည် မိမိကိုယ်ကိုအသုံးကျစေ၍ သူတစ်ပါးအားကူညီရန်ဖြစ်၏။

(၄) ကင်းထောက်သည်အများ၏ မိတ်ဆွေဖြစ်၍ အခြားကင်းထောက်များနှင့် လူမျိုး၊ အယူဝါဒ၊ အဆင့်အတန်းမရွေး ညီအစ်ကိုဖြစ်၏။

(၅) ကင်းထောက်သည် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့၏။

(၆) ကင်းထောက်သည် တိရစ္ဆာန်တို့၏မိတ်ဆွေဖြစ်၏။

(၇) ကင်းထောက်သည် မိဖ၊ ဆရာ၊ ခေါင်းဆောင်တို့၏ အမိန့်ကိုတသဝေမတိမ်းလိုက်နာ၏။

(၈) ကင်းထောက်သည် အခက်အခဲနှင့်တွေ့တိုင်း အပြုံးမပျက်ရွှင်ပျစွာဆောင်ရွက်ရ၏။

(၉) ကင်းထောက်သည် ခြိုးခြံချွေတာတတ်၏။

(၁၀) ကင်းထောက်သည် ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံး ၃ ပါးလုံး ဖြူစင်သန့်ရှင်းရ၏။

နေ့စဉ်တစ်ခု ကောင်းမှုပြု

ကင်းထောက်လုပ်ငန်းတွင် သူတစ်ပါးအတွက် အကျိုးဆောင်ခြင်းမှာ အရေးကြီးလှသော အခြေခံအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ကင်းထောက်တို့သည် မွန်မြတ်သောအမှုကိုနေ့စဉ်ပြုမိရန် သမ္မာဇဉ် ရှိကြရလေသည်။ ကင်းထောက်တစ်ဦး၏ အရည်အချင်းကို မွန်မြတ်သော နေ့စဉ်အမှုပြုခြင်းတည်း ဟူသော မှတ်ကျောက်တွင်တင်၍ စမ်းသပ်နိုင်၏။ အမှု၏အကြီးအသေးမှာ ပဓာနမဟုတ်ပေ။ ကောင်းသောအမှုကိုပြုလိုသော စိတ်စေတနာသာလျှင် အရေးကြီးလေသည်။ အမေအိုတစ်ဦးအား လမ်းတစ်ဖက်သို့ တွဲကာပို့ဆောင်ပေးခြင်း၊ လမ်းပေါ်၌ ကျနေသော ငှက်ပျောခွံတစ်ခုကို သူတစ်ပါးနင်းမိ၍ ချော်မလဲစေရန် ရှင်းလင်းပစ်ခြင်း၊ ရေငတ်နေသော နွားတစ်ကောင်ကိုရေတိုက်ခြင်း၊ မီးလောင်ရာ၊ ရေကြီးရာတွင် ဝင်ရောက်ကူညီခြင်းစသော ကောင်းမှုကလေးများမှာ လွန်စွာ အဖိုးတန်သော အပြုအမူကလေးများပင်ဖြစ်ပေသည်။

ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိနိုင်ငံတို့တွင် နိုင်ငံလိုက် ကင်းထောက်အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းထားကြ၏။ ထိုနိုင်ငံအလိုက်အဖွဲ့အစည်းတို့မှာ နိုင်ငံအချင်းချင်း ဆက်သွယ်မှုရှိသည်ဖြစ်ရာ များစွာသောနိုင်ငံတို့ စုပေါင်းဆက်သွယ်မှုကို ဖန်တီးပေးသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကင်းထောက်ဌာနချုပ်တစ်ခုရှိသည်သည်။ ထိုဌာနချုပ်မှာ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၌တည်ရှိ၏။ မဆက်သွယ်ဘဲထားသော အဖွဲ့အသင်းများလည်း ရှိပေသည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ ကင်းထောက်တို့သည် ၄ နှစ်တစ်ကြိမ် အစည်းအဝေးပြုလုပ်လေ့ရှိကြ၏။ ထိုသို့စည်းဝေးသော ကင်းထောက် ညီလာခံများကို ဒဂျမ်ဗိုရီ' ဟုခေါ်သည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်နောက်တွင် ကမ္ဘာ့ဂျမ်ဗိုရီ ၆ ကြိမ် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၂ ကြိမ်မှာ အင်္ဂလန်ပြည်တွင်ပြုလုပ်ခဲ့၍ ဒိန်းမတ်၊ ဟန်ဂေရီ၊ နယ်သာလန်နှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့တွင် တစ်ကြိမ်စီမျှ ကျင်းပခဲ့လေသည်။ ကမ္ဘာ့ဂျမ်ဗိုရီများ ကျင်းပခြင်းကား လူမျိုးပေါင်းစုံစုပေါင်းပါဝင်သော ကင်းထောက်တို့သည်အချင်းချင်းနားလည်မှုရကြကာ၊ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လမ်းခင်းပေးသော သဘောကို ဖန်တီးယူရန်ပင် ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးရှိ ကင်းထောက်တို့အား ဖွဲ့စည်းစုစည်းထားသော မြန်မာနိုင်ငံ ကင်းထောက်အမျိုးသားကောင်စီဌာနချုပ်ရှိသည်။ ထိုဌာနချုပ်၏ ကျက်သရေဆောင်ဥက္ကဋ္ဌမှာ နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးဖြစ်၏။ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအတွက်လည်းကောင်းကင်းထောက် လုပ်ငန်း လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရေးနှင့် လုပ်ငန်းအုပ်ချုပ်မှုများ

လက်သုံးချောင်းထောင်၍ အပြန်အလှန်လေးစားနှုတ်ဆက်နေကြသော ကင်းထောက်ဆရာနှင့် ကင်းထောက်များ

အတွက်လည်းကောင်း နိုင်ငံချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များကို နှစ်စဉ်ရွေးကောက်တင်မြှောက်၍ ကင်းထောက်လုပ်ငန်းကို တစ်နိုင်ငံလုံးအတွက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဖက်တွင် အမျိုးသားကောင်စီဥက္ကဋ္ဌတစ်ဦးကဦးဆောင်၍၊ ကင်းထောက်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာဖက်တွင် ကင်းထောက်ချုပ်တစ်ဦးက ဦးဆောင်လေသည်။ ခရိုင်များ၌လည်း အလားတူပင် ခရိုင်အသင်းများ၊ မြို့နယ်အသင်းများ ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်။ နောက်ဆုံးရရှိသောစာရင်းများအရ မြန်မာနိုင်ငံ ကင်းထောက်ဦးရေမှာ ၄၆၃၇ (၁၉၅၂ ခုနှစ်) ဖြစ်၏။ ကင်းထောက်လုပ်ငန်းမှာ ယခုအခါ၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လှုပ်ရှားတိုးတက်လျက်ရှိလာပေသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကင်းထောက်အဖွဲ့ချုပ်နှင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံကင်းထောက် အမျိုးသားကောင်စီသည် ဆက်သွယ်ပြီးဖြစ်၏။

မြန်မာနိုင်ငံအပြင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြားနိုင်ငံ ၅၆ နိုင်ငံတို့ကလည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့ချုပ်နှင့် ဆက်သွယ်စာရင်းသွင်းပြီး ဖြစ်ကြသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်စာရင်းများအရ ဤသို့ဆက်သွယ်ထားသော ၅၇ နိုင်ငံရှိကင်းထောက်ဦးရေမှာ ၅၅၆၁၉၉၃ ယောက်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဥရောပနိုင်ငံအချို့တို့တွင် ကင်းထောက်လုပ်ငန်းမှာ ဖိနှိပ်ပိတ်ပင်ခြင်း ခံရသော်လည်း ကမ္ဘာစစ်၏နောက်တွင် အနိုင်နိုင်ငံ၌ တိုးတက်လျက်ရှိပေသည်။ လူမျိုးနှင့်နိုင်ငံ ကွဲပြားခြားနားကြလင့်ကစား၊ ကင်းထောက်များသည် ညီရင်းအစ်ကိုပမာ လွတ်လပ်စွာ ကူးလူးဆက်ဆံကြလျက် ကမ္ဘာ့သားကောင်းရတနာများ ပေါ်ပေါက် ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ရှေးရှု ကြိုးပမ်းလျက်ရှိကြပေသည်။ (ဗေဒင်ပိုဝယ် အား၊ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးလည်း–ရှု ။) ဦးဘရှင်

လူမှုအကျိုးကိုသည်ပိုးသည့်အမျိုးသမီးများ

ယောကျ်ားများနှင့် တန်းတူ အခွင့်အရေးများကို ရယူသည့်အလျောက် တာဝန် ဝတ္တရားများကိုလည်းတန်းတူ ကူညီထမ်းရွက်ရန်လက်မနှေးသော ကင်းထောက်အမျိုးသမီးတို့၏ ပြုမူဆောင်ရွက်ပုံတို့မှာ စိတ်အားတက်ကြွဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်၌ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင်ပေါင်း ၂ သန်းခွဲမျှရှိ၍၊ ဤအဖွဲ့၏ တည်ဆောက်ပုံအကြောင်းကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ကင်းထောက်အမျိုးသမီး ။ ။ဆေ့ဗေဒင်ပိုဝယ်သည် ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် ယောကျ်ား ကလေးများအတွက်ကင်း ထောက်အသင်းကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ပြီးနောက်၊ များ မကြာမီ အမျိုးသမီးကလေးများကလည်း သူတို့အတွက် အလားတူအသင်းမျိုးဖွဲ့စည်းပေးရန် တောင်းဆိုလာသောကြောင့်၊ နှမဖြစ်သူ မစ္စအဂ္ဂနက်ဗေဒင်ပိုဝယ်နှင့် တိုင်ပင်၍ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအသင်းကို ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့လေသည်။

ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအသင်း၏ အခြေခံရည်ရွယ်ချက်များမှာ ကင်းထောက်အသင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ထပ်တူထပ်မျှပင်ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးကလေးများနှင့်ဆီလျော်စေရန် အချို့နေရာများတွင် ပြုပြင်ထားလေသည်။ လူမျိုးမရွေး၊ အယူဝါဒမရွေး၊ အမျိုးသမီးဟူသမျှ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်နိုင်၏။ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့တွင် နိုင်ငံရေးစွက်ဖက်မှု ရည်ရွယ်ချက်များ လုံးဝမပါရှိချေ။ လူမှုရေးရာတွင် အမျိုးသမီးများ၏အဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်၍ ဝန်ထမ်းစိတ် ထက်သန်ရေးကိုသာ အဓိကထားလေသည်။

ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့သို့ ဝင်လိုသူတိုင်းသည် ပထမဦးစွာ ခြေနှစ်စစ်ဆေးပွဲကို အောင်မြင်ရန်လိုချေသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် ကင်းထောက်အသင်းဝင်သူတစ်ဦးသည် အဖွဲ့သို့မဝင်မီ နိုင်ငံအလံတော်အကြောင်း၊ ကြိုးချည်နည်းမျိုးစုံ၊ အချက်ပြနည်း၊ အချက်ပေးနည်းနှင့် လေးစား နှုတ်ဆက်နည်းတို့ကို တစ်လအတွင်း နားလည်ပြီးဖြစ်ရလေသည်။ ထိုသို့ နားလည်ပြီးသည့်အခါ ကင်းထောက်အဖွဲ့ဝင်တံဆိပ်ကိုဆိုင်ရာ လူကြီးများကအခမ်းအနားနှင့် ပေးအပ်ကြတော့၏။ တံဆိပ်အပ်အခမ်းအနားတွင် အဖွဲ့ဝင်သစ်သည် အောက်ပါ ကတိ ၃ ချက်ကို ရွတ်ဆိုကာ အလေးပြုရသည်။ ကျွန်မသည် ကျွန်မ၏ဂုဏ်သိက္ခာကိုထောက်၍ ဤကတိ ၃ ချက်ကို တတ်အားသရွေ့ လိုက်နာပါမည်ဟု သစ္စာဆိုပါသည်။

၁။ ကျွန်မ ကိုးကွယ်သည့် အယူဝါဒ နှင့် တိုင်းပြည်၏ တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ပါမည်။

၂။ သူတပါးအား အမြဲကူညီပါမည်။

၃။ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးကျင့်ဝတ်ကို လိုက်နာပါမည်။

ထိုကတိ ၃ ချက်ကို ရွတ်ဆိုပြီးသည်တွင် အဖွဲ့ဝင်သစ်သည် အလယ်လက်ချောင်း ၃ ချောင်းသာ ထောင်ထားသော ညာလက်ကိုပခုံးနှင့်ယှဉ်လိုက်ပြီးလျှင် ကင်းထောက်အမျိုးသမီး အချက်ပြနည်းဖြင့် အလေးပြုရသည်။ ထိုအခါ အဖွဲ့ဝင်တံဆိပ်တပ်ဆင်နိုင်သော ကင်းထောက်အမျိုးသမီး ဖြစ်လာလေသည်။

ကင်းထောက်အမျိုးသမီးတို့၏ ကျင့်ဝတ် ၁၀ ချက်မှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်။ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးဟူသမျှသည်

(၁) သူတစ်ပါး၏ယုံကြည်ခြင်းကို ခံထိုက်သူဖြစ်ရမည်။

(၂) သစ္စာစောင့်စည်းရမည်။

(၃) သူတစ်ပါးအားကူညီခြင်းအားဖြင့် အသုံးကျရမည်။
(၄) အမျိုး၊ အယူဝါဒ၊အဆင့်အတန်းမရွေးဘဲ မိတ်ဆွေဖွဲ့၍ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအချင်းချင်း ညီအစ်မရင်း သဖွယ်ချစ်ခင်ရမည်။
(၅) ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ရမည်။
(၆) တိရစ္ဆာန်များအား သနားကြင်နာရမည်။
(၇) အမိန့်ကို နာခံရမည်။
(၈) အခက်အခဲကို ပြုံးရွှင်စွာရင်ဆိုင်တတ်ရမည်။
(၉) ချွေတာရမည်။
(၁၀) ပြောဆိုကြံစည်ပြုမူခြင်းများ သန့်စင်ရမည်။

ကင်းထောက်အမျိုးသမီးတို့အား အသက်အရွယ်ကို လိုက်၍ အဆင့်အတန်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားလေသည်။

အသက် ၇ နှစ်မှ ၁၁နှစ်အထိမိန်းကလေးများကို ငှက်ပြာကင်းထောက်များဟုခေါ်၍ ၁၈ ယောက်မှ ၂၄ ယောက်အထိပါဝင်သော ငှက်ပြာအုပ်များ ဖွဲ့ထားကြသည်။ ထိုငှက်ပြာအုပ်ကို ငှက်ပြာခေါင်းဆောင်နှင့် လက်ထောက် ငှက်ပြာခေါင်းဆောင်တို့က ဦးစီးအုပ်ချုပ်ရသည်။ ငှက်ပြာအုပ်ကို တဖန် ခြောက်ဦးစု ၃ စု၊ ၄ စုခွဲကာ ထားရှိပြန်သည်။ ထိုအစုများကို ခြောက်ဦးစီးတို့က အသီးသီးအုပ်ချုပ်ရလေသည်။

အသက် ၁၁ နှစ်မှ ၁၆ နှစ်အထိမိန်းကလေးများကို ကင်းထောက်အမျိုးသမီးများဟုခေါ်၍ ၁၂ ယောက်မှ ၃၆ ယောက်အထိ ပါဝင်သော အဖွဲ့များ ဖွဲ့ထားကြသည်။ အဖွဲ့ကို တစ်ဖန် ၆ ယောက်မှ ၈ ယောက်အထိရှိသော ကင်းစိတ်များခွဲကာ ကင်းစိတ်ဦးစီးများအား စီမံအုပ်ချုပ်စေ၏။

အသက် ၁၆ နှစ်ထက်ကျော်လွန်သော မိန်းကလေးများအတွက် ဖြစ်သော သက်ကြီးကင်းထောက်အမျိုးသမီး၏ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် တောစခန်းသင်တန်းများ၊ အိမ်ထောင်ထိန်းသိမ်းမှုအတတ်၊ ပြည်သူ့နီတိပညာ၊ လက်တွေ့ဝန်ထမ်းလုပ်ငန်းများ စသည်တို့ကို ထည့်သွင်းစီမံထားရှိသည်ဖြစ်ရာ၊ စွန့်စားလိုစိတ်ထက်သန်သည့် ထိုအရွယ်ရောက်ပြီးသူ ကလေးများအတွက် အထူးပင်သင့်လျော်လှသည်။ သက်ကြီးကင်းထောက် အမျိုးသမီးတို့သည် အထွေထွေလေ့လာမှုများကို ပြုလုပ်ကြရ၏။ ရေကြောင်းကင်းထောက်အမျိုးသမီးတို့သည် မြစ်ချောင်း၊ အင်းအိုင်၊ ပင်လယ်စသော ရေပြင်တို့တွင် သင်္ဘောသားအတတ် အရပ်ရပ်ကို အထူး လေ့လာသင်ယူကြရ၏။ လေကြောင်းကင်းထောက် အမျိုးသမီးတို့သည် သာမန် လေ့လာမှုများအပြင် လေကြောင်းနှင့် သက်ဆိုင်သောအတတ်တို့ကိုပါ သင်ယူကြရလေသည်။

သာမန်ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များအပြင် ဖြန့်ချိရေးကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များလည်းရှိသေးသည်။ ထိုအဖွဲ့များတွင် နာမကျန်းသူများ၊ ကိုယ်လက်အင်္ဂါချို့တဲ့သူများ၊ မျက်မမြင်၊ နားထိုင်းသူများသာမကစိတ်မနှံ့သူများပင် ပါဝင်နိုင်ကြသည်။ ထိုသို့သောအဖွဲ့ဝင်များအား သူတို့၏အခြေအနေနှင့်ဆီလျော်သော လေ့လာမှုများကို သင်ယူစေသည်။ အလုပ်အကိုင်ရှိ၍လည်းကောင်း၊ ခရီးအဆက်အသွယ်မလွယ်ကူ၍လည်းကောင်း သာမန်ကင်းထောက် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များသို့ မပါဝင်နိုင်သော မိန်းကလေးများအတွက် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းထားသေးသည်။ ထိုသို့သောအဖွဲ့ဝင်များအား လေ့လာမှုများကို စာပေးစာယူပြု၍ သင်ယူစေသည်။

အသင်းဝင်စာစစ်ပွဲ အောင်မြင်၍ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာသော ကင်းထောက်အမျိုးသမီးသည် အဆင့်အတန်းတိုးတက်ရန် လေ့လာမှု အမျိုးမျိုးတို့ကို သင်ယူရ၏။ ဒုတိယတန်းအောင်မြင်ရန်အတွက် ရှေးဦးသူနာပြုနည်း၊ သဘာဝလေ့လာမှုအတတ်၊ ကြိုးချည်နည်းမျိုးစုံ၊ လျှို့ဝှက်ထောက်လှမ်းနည်း၊ အချက်ပြနည်း၊ ခြေရာခံနည်း၊ ကွင်းပြင်မီးဖိုနည်း၊ ကြယ်နက္ခတ်ကြည့်ရှုနည်း၊ အိမ်သူ့လက်မှုအတတ်စသော ပညာရပ်များကို တတ်မြောက်နားလည်ပြီး ဖြစ်ရလေသည်။ နောက်ဆုံးအဆင့်ကား ရတ်ခြည်း ဖြစ်ပေါ်လာသောကိစ္စအဝဝကို ဖြတ်ထိုးဉာဏ်ဖြင့် လျင်မြန်စွာ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း ရှိခြင်းပင်ဖြစ်၏။

မြန်မာကင်းထောက်အမျိုးသမီးများတစ်စု၏ မီးပုံပွဲစတင်ချိန်

ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့၏ ဆောင်ပုဒ်သည် 'အစဉ်အသင့်'ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင်ပေါင်း ၂သန်းခွဲမျှရှိသည်ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာ့ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့ချုပ်သို့ နိုင်ငံပေါင်း ၂၆ နိုင်ငံမှ ဆက်သွယ်ပြီးဖြစ်လေသည်။ လူမျိုးနှင့်နိုင်ငံပင် ကွဲပြားခြားနားနေစေကာမူ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးများကား လွတ်လပ်စွာ ကူးလူးဆက်ဆံကြလျက် လူမှုကောင်း စားရေးကိုရှေးရှုကာ ဝန်ထမ်းကြသော အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုစင်စစ်ဖြစ်လေသည်။

ဗြိတိသျှကင်းထောက်အမျိုးသမီးတံဆိပ်များ။ ။
(၁) ခြေနင်းတံဆိပ် (၂) ဒုတိယတန်းတံဆိပ် (၃) ပထမတန်းတံဆိပ်
(၄) ဘုရင်မကင်းထောက်အမျိုးသမီးတံဆိပ်။

မြန်မာနိုင်ငံကင်းထောက်အမျိုးသမီးအသင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကင်းထောက်အမျိုးသမီးများအသင်းကို ၁၉၁၆ ခုနှစ်က စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ရှေးဦးစွာ ဗိုင်၊ ဒဗျူ၊ စီ၊ အေခေါ် ခရစ်ယန်မိန်းကလေးအသင်းက ကြီးမှူးရှေ့ဆောင်၍ အသင်းဝင်ပေါင်း ၃၀ မျှနှင့် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုနောက် ကျောင်းသူများနှင့် ဂုဏ်သရေရှိ အမျိုးသမီးများပါဝင်လာခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဗြိတိသျှအစိုးရများဆုတ်ခွာသွားသည်အထိ မြန်မာပြည် ဘုရင်ခံကတော် အသီးအသီးက ကင်းထောက် အမျိုးသမီးအဖွဲ့၏ဥက္ကဋ္ဌများအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ကင်းထောက် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များကို ရန်ကုန်မြို့နှင့်တကွ မော်လမြိုင်၊ ပုသိမ်၊ တောင်ငူ၊ မန္တလေး၊ မေမြို့၊ တောင်ကြီး၊ ဖန်းမော်စသောမြို့ကြီးများတွင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ရာ၊ အသင်းဝင်စုစုပေါင်း ၈၀၀ ခန့်မျှရှိခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကင်းထောက် အမျိုးသမီးများအသင်းကို လန်ဒန်မြို့ရှိ အင်ပီးရီးယဲကင်းထောက် အမျိုးသမီးများဌာနချုပ်နှင့် ဆက်သွယ်ခဲ့လေသည်။

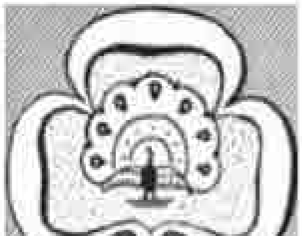

မြန်မာကင်းထောက်အမျိုးသမီး
ခြေနင်းတံဆိပ်

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ၁၉၄၇ ခုနိုဝင်ဘာလတွင် ဘုရင်ခံကတော် လေဒီရန့်ကကြီးမှူးရှေ့ဆောင်၍ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိသည်အထိ လေဒီရန့်ကပင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အသင်းဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံကတော်ကို ဥက္ကဋ္ဌခန့်အပ်ရန်ဟု ပါရှိလေသည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ကတော်အား ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ခန့်အပ်ရမည်ဟု အခြေခံဥပဒေတွင်ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါအဖွဲ့ကြီး၏ဥက္ကဋ္ဌမှာ ဝန်ကြီးချုပ်ကတော်ဒေါ်မြရီဖြစ်၍ မဟာသီရိသုဓမ္မဒေါ်ခင်ကြည် (ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ဇနီး)က မင်းကြီးချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ အဖွဲ့ကြီးကိုအုပ်ချုပ်ရန် ၂၅ဦးပါဝင်သောကောင်စီနှင့် ၁၁ဦးပါဝင် သောအမှု ဆောင်အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်။ ထို့ပြင် နာယကလူကြီး ၅ ဦးကိုလည်း ခန့်ထားသေးသည်။ မင်းကြီးချုပ်ကို ကူညီရန် လက်ထောက် မင်းကြီးချုပ်တစ်ဦးနှင့် ခရိုင်မင်းကြီး ၄ ဦး၊ အတွင်းရေးမှူး ၄ ဦး ထားရှိသည်။

ယခုအခါ ရန်ကုန်မြို့ပေါ်တွင် ငှက်ပြာကင်းထောက်များနှင့် ကင်းထောက်အမျိုးသမီးပေါင်း ၁၅၀၀ ရှိ၍ လူမျိုးမရွေး၊ အယူဝါဒမရွေး၊ အဆင့်အတန်းမရွေး ပါဝင်ကြသည်။ ထိုအဖွဲ့များထဲတွင် ခိုဂျာကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် ဒုက္ခသည်များ စခန်းများမှ ကင်းထောက်အဖွဲ့များလည်းပါဝင်သည်။ အင်းစိန်၊ သာယာဝတီ၊ ပြည်၊ ပဲခူး၊ မန္တလေး၊ ကသာ၊ ဖန်းမော်၊ တောင်ကြီး၊ မကွေး၊ မင်းဘူး၊ ရေနံချောင်း၊ မြောင်းမြ၊ သံလျင်၊ ရမည်းသင်း အစရှိသောမြို့များတွင် အဖွဲ့ခွဲပေါင်း ၂၀ မျှ ဖွဲ့စည်းပြီးဖြစ်၍ အဖွဲ့ဝင်ပေါင်း ၅၀၀ မျှရှိသည်။ မြောင်းမြနှင့် မန္တလေးမြို့များတွင် ခရိုင်မင်းကြီး ၁ ဦးစီရှိသည်။

ကင်းထောက်အမျိုးသမီးတို့သည် ရှေးဦးသူနာပြုနည်းကို ဤသို့လက်တွေ့လေ့ကျင့်ကြရ၏။

အောင်ပြုပြင်ထားသည်။ ဝတ်စုံဆင်ယင်ရန်မှာ အင်္ကျီအဖြူ လက်တို၊ လုံခြည်အပြာ၊ ကြယ်သီးအပြာ၊ ပခုံးထောက်အပြာ၊ အနက်ရောင်ဖိနပ်များကိုဝတ်ဆင်ရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ တံဆိပ်များကို လက်မောင်းနှင့်ရင်တွင် သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း တပ်ဆင်ကြရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတွင် ကင်းထောက် အမျိုးသမီးများကား အကျင့်စာရိတ္တကောင်းမွန်ရေး၊ စည်းကမ်းသေဝပ်ရေး၊ လူအများအားကူညီဖေးမလိုသောဆန္ဒရှိရေးတို့ကို လက်တွေ့ပြသ နည်းပေးလျက်ရှိ၏။

ထိုကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့များ တိုးတက်ဖွံ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းအားဖြင့် တိုင်းပြည်နှင့်အမျိုးအတွက် တာဝန်သိသော အမျိုးသမီးများ ပေါ်ထွက်လာမည့်အပြင် လူမျိုးနှင့်နိုင်ငံပင် ကွဲပြားနေလင့်ကစား ညီမရင်းချာပမာ ကူးလူး ဆက်ဆံနိုင်လာကြမည် ဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအသင်းကို ၁၉၅၂ခု ဩဂုတ်လတွင် ကမ္ဘာ့ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအဖွဲ့ချုပ်က အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် မြန်မာနိုင်ငံကနော်ဝေးနိုင်ငံတွင် ကျင်းပသောကင်းထောက်အမျိုးသမီးများ ညီလာခံသို့ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးကို စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင်ကျင်းပသော ညီလာခံသို့လည်း ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး စေလွှတ်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအသင်းသို့ ရန်ကုန်မြင်းပွဲအသင်းနှင့် ရိုတာရီကလပ်များက ငွေကြေးအသင့်အတင့် ထောက်ပံ့ကြသည်။ ရန်ပုံငွေနည်းပါးသော်လည်း မဆုတ်မနစ်သောစွဲဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြသည့် အမျိုးသမီးများအား ချီးကျူးစရာပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအသင်း၏ အခြေခံစည်းမျဉ်းဥပဒေများမှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကင်းထောက်အမျိုးသမီးအသင်းများ၏ စည်းမျဉ်းအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော်တံဆိပ်များနှင့် ယူနီဖောင်းဝတ်စုံများမှာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဆီလျော်

တောစခန်း၌ တာဝန်ကျသူကင်းထောက်အမျိုးသမီးတစ်စု ချက်ပြုတ်နေကြခြင်း

ကင်းဗဲ အမ် (ခရစ် ၁၈၈၅ ဖွား) ။ ။အမြန်နှုန်းစီးမော်တော်ကား ပြိုင်ပွဲ များတွင် ဗိုလ်ဆွဲခဲ့သူ ဆာမယ်လကမ်ကင်းဗဲသည် အင်္ဂလန်ပြည် ကင့်နယ်သားတစ်ဦးဖြစ်သည်။ ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ပထမအကြိမ် မော်တော်ဆိုင်ကယ် ပြိုင်ပွဲများ၌ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့၏။ နောင်အခါတွင်မော်တော်ကားနှင့် မော်တော်ဘုတ်ပြိုင်ပွဲများ၌လည်း ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ကာ စံချိန်သစ်များထွင်ခဲ့သည်။

ကင်းဗဲသည် အထူးသဖြင့် အပြိုင် မော်တော်ကားမောင်းသူအဖြစ် ထင်ရှားသည်။ ၁၉၀၉ ခုနှစ်တွင် လေယာဉ်ပျံမောင်း အတတ်ကိုသင်ကြားခဲ့၍၊ ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဘုရင့်လေတပ်အဖွဲ့တွင် လေသူရဲတစ်ဦးအဖြစ် စစ်မှုထမ်းခဲ့၏။ မော်တော်ကား ပြိုင်ပွဲများတွင် သူ၏ ငှက်ပြာအမည်ရှိ အပြိုင်မော်တော်ကားများဖြင့် အလဲအလှယ် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့၏။ မော်တော်ကားအမြန်မောင်းရာ၌ ကမ္ဘာ့စံချိန်ကို ၆ ကြိမ် မျှ ချိုးနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် မိမိ စံချိန်မှီပြခဲ့သော တစ်နာရီလျှင် ၂၇၆ မိုင်နှုန်းကို ၃၀၁ မိုင်နှုန်းရောက်အောင် တိုးမြှင့်လိုက်ခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာ့စံချိန်သစ်ထွင်ခဲ့၏။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ဆာဘွဲ့ဖြင့် ချီးမြှင့်သူကောင်းပြုခြင်း ခံရလေသည်။

ကင်းဗဲသည် မော်တော်ကား အမြန်စီး စံချိန်သစ်များ ကိုသာတီထွင်ခဲ့သည်မဟုတ်၊ ရေကြောင်းတွင်လည်း သူ၏ 'ငှက်ပြာ' အမည်ရှိ မော်တော်ဘုတ်ဖြင့် အမြန်စီး စံချိန်သစ်များကို ထွင်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် အီတလီနိုင်ငံ မတ်ဂျိုရေးရေအိုင်တွင် သူ၏ ငှက်ပြာ မော်တော်ဘုတ်ဖြင့် တစ်နာရီ ၁၂၉.၅ မိုင်နှုန်း စံချိန်သစ်တစ်ခုကို ထွင်ခဲ့သည်။ တစ်ဖန် ၁၉၃၈ ခု ဇက်တင်ဘာလတွင် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ ဟောလဝီးရေအိုင်၌ မော်တော်ဘုတ် အမြန်စီးစံချိန်ကို တစ်နာရီလျှင် ၁၃၀.၉၁ မိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့် တီထွင်လိုက်ပြန်၏။ ၁၉၃၉ခု ဩဂုတ်လတွင် အင်္ဂလန်ပြည် ကော်နစ္စတန် ရေအိုင်၌ ထပ်မံ၍ မော်တော်ဘုတ် အမြန်ဆုံးစံချိန်ကို တီထွင်လိုက်ပြန်သည်။ ထို စံချိန်သစ်မှာ တစ်နာရီလျှင် ၁၄၁.၇၄ မိုင်နှုန်း ဖြစ်လေသည်။

ကင်းမြီးကောက် ။ ။ကင်းမြီးကောက်၏ပုံပန်းမှာ မြင်ရုံနှင့်ပင်ကြောက်စရာကောင်းသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ အမည်နှင့် လိုက်အောင် အမြီးမှာ ကောက်လျက်ရှိ၏။ ဦးခေါင်းမှာ ကိုယ်နှင့်ကပ်လျက်ရှိသဖြင့် အလျှင်းမရှိဟု ထင်မှတ်ရသည်။ ကြီးမားသော လက်မကြီး ၂ ခုမှာ ပနံ့ဆီမှ ထွက်ပေါ်လာသည် ထင်ရသော်လည်း အမှန်အားဖြင့် ပိုးမွှားတိရစ္ဆာန် ကလေးများကို ဖမ်းယူရန်အတွက် ဦးခေါင်းမှ ထူးဆန်းစွာ ပေါက်ပွားလာသော အင်္ဂါထူးတစ်ခုဖြစ်သည်။ သေးငယ်သော မျက်လုံးကလေးများမှာ ဦးခေါင်းထိပ်တွင်ရှိ၍၊ ကျောပေါ်၌လည်း မျက်လုံးတစ်စုံအပိုပါတတ်သည်။

ကင်းမြီးကောက်တွင် ပင့်ကူနည်းတူခြေ ၈ ချောင်းရှိ၍ 'အာရက်နီဒါ'ခေါ် တိရစ္ဆာန်မျိုးပေါင်း၌ ပါဝင်သည်။ သို့သော် လက်မ ၂ ခုမှာ ခြေထောက်များရှေ့ဖက်တွင်ရှိသောကြောင့် ပုစွန်တုပ်ကြီးနှင့် တစ်နည်းတဖုံဆင်တူ၍နေသည်။ ကင်းမြီးကောက် အမြီး၏အဆုံးတွင် အလွန်မာကျောချွန်ထက်သောအဆိပ်ဆူးတစ်ခုရှိသည်။ အဆိပ်ဆူး၏

အမြီးဖျားတွင် အဆိပ်ဆူးပါသည့် ကင်းမြီးကောက်

ထိပ်ဖျားတွင် သေးငယ်သော အပေါက်ကလေးတစ်ပေါက်ရှိ၍၊ ထိုအပေါက်မှအမြီး၏ နောက်ဆုံးအဆစ်အပိုင်းအတွင်း၌ သိုလှောင်ထားသောအဆိပ်ကို လွှတ်ထုတ်နိုင်သည်။ ကင်းမြီးကောက်သည် မိမိဖမ်းဆီးရမိသောသားကောင်ကို သန်မာလှသောလက်မကြီး ၂ ဖက်ဖြင့် မြဲမြဲစွာညှပ်ထားပြီးသော်၊ ထိုသားကောင်၏ ကိုယ်ပေါ်သို့ အမြီးကို ကွေးချလျက် အဆိပ်ဖြင့် ထိုးသတ်လေ့ရှိသည်။ ကင်းမြီးကောက်ကြီးတစ်ကောင်၏ အဆိပ်သည် ကြွက်စသောသတ္တဝါအငယ်စားကလေးများကို သေစေနိုင်လောက်အောင် ပြင်းထန်၏။ လူသည် ကင်းမြီးကောက်ထိုး၍ မသေနိုင်သည့်တိုင်အောင် ခံစားရသောဝေဒနာမှာ မသက်သာလှချေ။ ချည့်နဲ့အားနဲ့နေသူဖြစ်က သေပင်သေနိုင်သည်ဟု သိရသည်။

ကင်းမြီးကောက်တွင် အရွယ်အစားစားရှိ၏။ အချို့ကင်းမြီးကောက်အငယ်စားကလေးများမှာ တစ်လက်မခွဲ ၂ လက်

မခန့်သာရှိသော်လည်း၊ အာဖရိကတိုက်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် တွေ့ရသော ကင်းမြီးကောက်အကြီးစားမျိုးမှာ အလျား ၈ လက်မခန့်အထိပင် ကြီးမား ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်းတတ်ပေသည်။ ကင်းမြီးကောက်တို့သည် အကယ်စင်စစ် အပူပိုင်းဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော်လည်း နေပူကို ကြောက်၍ နေရောင်စူးစူးကို မခံလိုကြချေ။ ထို့ကြောင့် ပူပြင်းသည့်နေ့အချိန်များတွင် အရိပ်ကျရာကျောက်ကြီးကျောက်ကြား၊ သစ်ပင်ကြီးသစ်ပင်ကြားများ၌ ခိုအောင်း၍ နေလေ့ရှိသည်။ သို့သော် ညဖက်သို့ရောက်လာလျှင် လန်းဆန်းဖျတ်လတ်လာပြီးသော် ခိုလှုံနေရာ အကြိုအကြားမှထွက်၍ အစာရှာတော့သည်။

ကင်းမြီးကောက်ကို ကမ္ဘာအနှံ့အပြား အပူပိုင်းသစ်တော၊ သဲကန္တာရနှင့်တကွ နွေးကျသည့် အရပ်ဒေသမှာပင် တွေ့ရသည်။ ကင်းမြီးကောက်တို့၏ အစာများမှာ သေးငယ်သောပိုးမွှား၊ ပင့်ကူ၊ ဖွတ်ပုတတ်မျိုးဝင် အကောင်ငယ်များ၊ ဖားပြုပ်၊ ပက်ကျိ၊ ခရုပက်ကျိ စသော အကောင်ကလေးများအပြင် ကြွက်စသော နို့တိုက်သတ္တဝါကလေးများ ဖြစ်ကြသည်။ ကင်းမြီးကောက်တို့သည် ယင်းတို့ကိုနှောင့်ယှက်ရန်စခြင်းမပြုလျှင် ရန်မမူတတ်ပေ။ လူကိုလည်း သာမန်အားဖြင့်ရန်မပြုခဲပေသည်။

ကင်းမြီးကောက်တို့ ချစ်တင်းနှီးနှောပုံမှာ များစွာစိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်း၏။ ကင်းမြီးကောက်အမသည် အဖိုထက် ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည်ကြီးမားသည်။ မိမိထံပါးသို့ ကင်းမြီးကောက်အဖိုတစ်ကောင်လာ၍ ချစ်ရေးဆိုလျက်ရှိစဉ်၊ သဘောကောင်းချိန် ကြုံကြိုက်၍ စိတ်ကြိုက်နှင့်တွေ့ပါက၊ ကြည်သာစွာပင် လက်ခံတတ်သည်။ အခန့်မသင့်က ထိုအဖိုကိုကိုက်သတ်၍ စားပစ်တတ်။ နှစ်ဦးနှစ်ဝချစ်ရေးကြည်ဖြူခဲ့သော် အဖိုသည် အမ၏လက်မ ၂ဖက်ကို မိမိ၏လက်မများဖြင့် ညှပ်လျက် အချိန်အတော်ကြာအောင် ရှေ့တိုးနောက်ငင် စုံတွဲလျှောက်နေပြီးနောက်၊ မိမိခိုအောင်းရာသို့ ခေါ်ဆောင်သွားလေသည်။ သို့သော် ကာလအတော်ကြာမျှ အတူတကွနေထိုင်ပြီးသောအခါ အမသည် အဖိုကို စားပစ်လိုက်တတ်သည်သာများသည်။

သို့ရာတွင် ကင်းမြီးကောက်အမသည် မိမိသားငယ်များ အပေါ်၌မူ များစွာခင်မင်ကြင်နာသည်ကို တွေ့ရ၏။ ကင်းမြီးကောက်တို့သည် အကောင်လိုက်ပေါက်ဖွားကြ၍၊ မိခင်ကင်းမြီးကောက်မကြီးသည် သားငယ်များကို ကျောပေါ်၌ သယ်ဆောင် သွားလာလေ့ရှိသည်။ ကင်းမြီးကောက်ပေါက်စ သည် ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည် ငယ်သည်မှအပ အမိအဖဖြစ်သော ကင်းမြီးကောက်ကြီးများနှင့် ပုံသဏ္ဌာန်ချင်းတူသည်။ ယင်းတို့သည် ကြိမ်ဖန်များစွာအရေလဲပြီးမှ တဖြည်းဖြည်း ကြီးပြင်းကြရသည်။

ကုန်းနေသတ္တဝါများတွင် ကင်းမြီးကောက်သည် အလွန်ရှေးကျသော သမယ၌ပင် ရှိခဲ့လေသည်။ ကျောက်မီးသွေးထွက်သော ဒေသများတွင် ရှေးခေတ်ကရှိခဲ့သော ကင်းမြီးကောက်တို့၏ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို တွေ့ရ၍၊ ယင်းတို့၏ပုံသဏ္ဌာန်မှာ ယခုခေတ်ကင်းမြီးကောက်များနှင့် အနည်းငယ်သာကွာခြားသည်။ တစ်ဖန် ကင်းမြီးကောက်ဆိုလျှင် ကုန်းပေါ်တွင်သာရှိသည်ဟု မမှတ်သင့်ပေ။ ပင်လယ်ကင်းမြီးကောက်များလည်း ရှိခဲ့ဘူးကြောင်း သက်သေ အထောက်အထားများ တွေ့ရသည်။ ပင်လယ်ကင်းမြီးကောက်တွင် ဆွေမျိုးဖြစ်သော ကုန်းနေကင်းမြီးကောက်များနည်းတူ အဆိပ်ရှိသည်ဟု ထင်ရသည်။ သို့သော် ယင်းတို့ကို ကြီးကြီးမားမားမတွေ့ရ၊ အလျားတစ်လက်မ ၂လက်မအရွယ်များကိုသာ တွေ့ရသည်။

ကင်းမွန်

ကင်းမွန် ။ ။ကင်းမွန်၊ ကင်းမွန်ဘဲလိပ်၊ ဘဲဝဲတို့သည် 'စက်ဖလိုပိုးဒါး' မျိုးပေါင်းတွင်ပါဝင်သော ရေသတ္တဝါများဖြစ်၏။ ခေါင်း၌ဦးမှင်ဟုခေါ်သော စမ်းအင်္ဂါများပေါက်သည်။ ကင်းမွန်၊ ကင်းမွန်ဘဲလိပ်များသည် ပင်လယ်တစ်ခွင်ပြိုပြိုစင်အောင် အနှံ့အပြား ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ အစာရှာကြသည်။ မကြာခဏ ကမ်းစပ်များတွင် သေးငယ်သော ကင်းမွန်၊ ကင်းမွန်ဘဲလိပ်အုပ်များကို တွေ့နိုင်သည်။ သူတို့ထက်ကြီးမားသော ငါးများကိုပင် ဖမ်းယူစားသောက်ကြ၏။ ကင်းမွန်ဘဲလိပ်ကြီးများမှာ သမုဒ္ဒရာနက်ရာဒေသများတွင်နေ၍ လာသမျှအကောင်ကို မရှောင်တမ်းဖမ်းယူစားသောက်ကြသည်။

'ဆီပီယာအော့ဖီစီနဲလစ်' ခေါ် ကင်းမွန်၏ခေါင်း၌ လက် ၁၀ ဖက်ရှိသည်။ ၄ စုံသည် အရင်း၌ တုတ်၍ အဖျားသို့ရှူးသွား၏။ လက်များ၌ခွက်သဏ္ဌာန်ရှိသော စုတ်အင်္ဂါများ ၄ တန်းရှိသည်။ ကျန်လက်တစ်စုံမှာ ဦးမှင်ဟု အများအားဖြင့် အမည်တွင်၍ အခြားလက်များနှင့်မတူ တုတ်သော

အဖျားပိုင်း၌သာ စုတ်အင်္ဂါများရှိပြီးလျှင် အခြားလက်များထက်လည်း ပိုရှည်သည်။ ခေါင်း၏ဘေးတစ်ဖက်စီ၌ မမှိတ်သော မျက်လုံးတစ်လုံးစီရှိသည်။ နားကဲ့သို့သော အာရုံအင်္ဂါများလည်းရှိသည်။ ကျောတစ်လျှောက် အရေခွံအောက်၌ ကလောင်တံနှင့်တူသော အရိုးရှိသည်။ အခြားထူးဆန်းသောအင်္ဂါတစ်ခုမှာ မင်အိတ်ဖြစ်၏။ ပြင်ပသို့ မင်ကို ပြွန်ချောင်းတစ်ခုအားဖြင့် ပတ်ထုတ်လိုက်သောအခါ ပတ်ဝန်းကျင် ရေသည် မည်းနက်သွား၍ရန်သူမမြင်နိုင်အောင် ဖန်တီးပေးသည်။ ကိုယ်ခန္ဓာနှင့် လည်ပင်းကြားတွင် အရေခွံအောက်မှ ပြင်ပသို့ဆက်နေသော ပြွန်ချောင်းတစ်ခုရှိသည်။ မင်အိတ်မှမင်နှင့် ကိုယ်ခန္ဓာမှဖြစ်ပေါ်သော စွန့်ပယ်ပစ္စည်းစသည်တို့သည် ထိုပြွန်ချောင်းအားဖြင့် ပြင်ပသို့ ရောက်ရသည်။ ထိုပြွန်ချောင်းမှာ ရေထဲတွင်ပါရှိသော အောက်ဆီဂျင်ကို ရှူရှိုက်ခြင်း၊ သွားလာ ရွေ့ရှားခြင်းနှင့်ဆိုင်သော အင်္ဂါလည်းဖြစ်သည်။ ကိုယ်ခန္ဓာထဲမှရေကို အရှိန်ပြင်းစွာမှုတ်ထုတ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ကင်းမွန်သည်နောက်ဖက်သို့ လျင်မြန်စွာ ဆုတ်ပြေးနိုင်သည်။

ကင်းမွန်ဘဲလိပ်

ကင်းမွန်၏အစာမှာ ငါး၊ ကနန်း၊ ပုစွန်များဖြစ်သည်။ သူတို့၏အစာကို ရှည်လျားသောလက်များဖြင့် ဖမ်းယူစားသောက်လေသည်။

ဘဝသည် အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော သတ္တဝါဖြစ်သည်။ ပင်လယ်အောက် သန္တာကျောက်တန်းများတွင် အောင်းနေ၍ စူးရှသောမျက်လုံးတို့ဖြင့် တွင်းဝမှစောင့်ကြည့်နေသည်။ သို့သော် ထိုနေရာကလေးသည် ပကတိအတိုင်း ငြိမ်သက်သာယာသကဲ့သို့ရှိနေ၏။ ငါးကလေးများလည်း ရန်သူမရှိသကဲ့သို့ သွားမြဲတိုင်းသွားလျက်ရှိ၏။ ငါးအုပ်တစ်ခုသည် တွင်းဝကိုကျော်ဖြတ်၍သွား၏။ အတန်ငယ်ဝေးလောက်မှာ ရှည်လျားသောသဏ္ဌာန်တစ်ခု တွင်းဝမှ လျှင်မြန်စွာထွက်လာ၍ နောက်အကျဆုံးငါးကိုရစ်ပတ်ဖမ်းယူကာ တွင်းထဲသို့သွင်းလိုက်တော့သည်။ ထိုနောက် အားလုံးပကတိအတိုင်း ငြိမ်သက်သွားပြန်သည်။ ဘဝ၏ ကိုယ်ခန္ဓာမှာ အိတ်တစ်ခုကဲ့သို့ရှိနေ၍၊ တုတ်တိုသောလည်ဖြင့် ကြီးမားအရုပ်ဆိုးသော ဦးခေါင်းကို ဆက်နေသည်။ လိမ်ကောက်သောလက် ၈ ဖက်မှာ ဦးခေါင်းမှ ဖြာထွက်လျက်ရှိ၏။ အလွန်သန်စွမ်းသော လက်များပေတည်း။ လက်တစ်ခုလုံးသာ ပြုတ်ထွက်ကောင်းပြုတ်ထွက်လာမည်။ ရစ်ပတ်ခြင်းခံရသော အရာသည်ကား ထိုလက်မှ လွတ်ထွက်နိုင်ရန်ခဲယဉ်း၏။ လက်များ၏အရင်းအလယ်၌ ကြက်တူရွေးနှုတ်သီးကဲ့သို့သော နှုတ်သီးနှင့် ပါးစပ်တစ်ခုရှိသည်။ လျှာမှာ အလွန်ကြမ်းတမ်း၍ အဆိပ်အိတ်တစ်ခုရှိ၏။ ထိုအဆိပ်ဖြင့် ဖမ်းဆီးမိသောအကောင်ကို မေ့မြောသွားစေသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ အဘယ်မှာလျှင် အခြားသတ္တဝါများသည် ဘဝကို မကြောက်ဘဲနေနိုင်အံ့နည်း။ သို့သော် ဝေလငါး၊ ငမန်းများနှင့်တွေ့သောအခါ အကြီးအကျယ် တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်ကြသည်။ ဘဝသည် သူ၏ ရှည်လျားသောလက်များဖြင့် ရန်သူကိုရစ်ပတ်ပြီးလျှင် နှုတ်သီးသို့ရောက်အောင် အတင်းဆွဲငင်၏။ ငါးကြီးများလည်း အမြီးနှင့်ရိုက်၊ သွားနှင့်ကိုက်၊ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံတိုက်ခိုက်သည်။ ဘဝသည် မိမိမနိုင်ပုံပေါ်သောအခါ မင်ရည်များပက်ထုတ်၍ ရန်သူမမြင်မီ အခြားသို့ ထွက်ပြေးသွားသည်။ဘဝမသည်လည်း အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း၏။ သို့သော် သားငယ်သမီးငယ်များကို ဘေးရန်အမျိုးမျိုးမှ ကောင်းစွာကာကွယ်စောင့်ရှောက်သော မိခင်ဖြစ်၏။ အမေရိကန်ဘဝတစ်မျိုး၏ လက်များသည် ၁၆ ပေမျှ ရှည်လျား၏။ ပုလဲငုပ်သမားများကို ဖမ်းယူစားသောက်တတ်သည်။

ကင်းမွန်ဘဲလိပ်ရိုးရိုးမှာ ၆ လက်မှ ၁၈ လက်မခန့်အထိ ရှည်တတ်၍ ပင်လယ်တိုင်း၌ အမြောက်အမြားတွေ့နိုင်သည်။ ပစိဖိတ်ကမ်းခြေ၊ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်း၊ ဂျပန်နိုင်ငံ၊ မြေထဲပင်လယ်ကမ်းခြေများ၌ ကင်းမွန်ဘဲလိပ်တို့ ကျက်စားကြ၏။ ရှည်သောကင်းမွန်ကဲ့သို့ သဏ္ဌာန်ရှိသည်။ ကိုယ်ခန္ဓာမှာလုံး၍ ချွန်သောကိုယ်အနောက်ပိုင်း၏ ဘေးတစ်ဖက်စီ၌ ဆူးတောင်များရှိ၏။ ကင်းမွန်ကဲ့သို့ လက် ၅ စုံ၊ မင်အိတ်ရေထုတ်ပြွန်ချောင်း၊ ကောင်းသောဦးနှောက်နှင့် နှစ်ကြောအဖွဲ့များ ရှိသည်။ ဒေသရာသီကိုလိုက်၍ အရောင်အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲနိုင်၏။

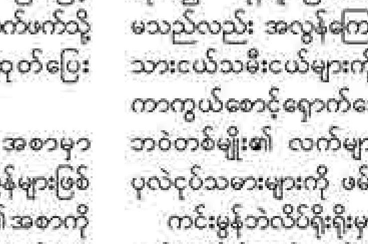

ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသည့်
'ဘဝ'

အမေရိကတိုက် အရှေ့မြောက်ကမ်းခြေတို့၌ တွေ့တတ်သော ကင်းမွန်ဘဲလိပ်များသည် ပေ ၅၀ ခန့်မျှရှည်လျား၏။ အမှန်မှာ ထိုအရှည်၏ ၄ ပုံ ၃ ပုံသည် လက်များဖြစ်သည်။ စုတ်အင်္ဂါ၏အချင်းသည် ၂.၂၅ လက်မမျှရှိ၍ မျက်စိတစ်လုံးသည် ၉ လက်မခန့်ကျယ်သည်။

ညအခါတွင်သာ သွားလာကျက်စားတတ်၍၊ ဝေလငါးမှာ ကင်းမွန်ဘဲလိပ်၏ အကြီးဆုံးသောရန်သူဖြစ်သည်။ အချို့က ကင်းမွန်ဘဲလိပ်ကို ဒသူရဲငါး'ဟူ၍ပင် ခေါ်ကြ၏။

ဘဲဝဲကို အစားအစာအလို့ငှာ လူတို့နှစ်သက်ကြသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ၌ တံငါများသည် မြေအိုးများကို ပင်လယ်ရေပြင်အောက်သို့ချထား၍ ဘဲဝဲများဝင်ပြီးနောက် ပြန်မထွက်နိုင်မီ ဖေါ်ယူဖမ်းဆီးတတ်သည်။

ကင်းမွန်ဘဲလိပ်ကိုလည်း လူတို့စားသုံးကြရာ ယင်းအခြောက်များကို တရုတ်နိုင်ငံမှ တင်သွင်း ရောင်းချသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြည်ကြီးငါးဟု တွင်လေသည်။

အနောက်နိုင်ငံရောက် အဦးဆုံး မြန်မာသံအမတ်ကြီး

မြန်မာ ဘုရင်တို့၏ သက်ဦးဆံပိုင်အုပ်ချုပ်သောစံနစ်ကိုခေတ်အလိုက်ပြုပြင်ပြောင်းလဲကာ အနောက်တိုင်းနိုင်ငံကြီးများမှာကဲ့သို့အစိုးရဝန်ကြီးအဖွဲ့ဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်သစ်ကို လိုလားသူ တိုင်းပြည်ပြုသုခမိန် ကင်းဝန်မင်းကြီးဦးကောင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတွင်သာမက မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင်လည်း အထူးထင်ရှားလှသော ပညာရှိကြီးတစ်ဦးဖြစ်ပေသည်။

ကင်းဝန်မင်းကြီး(မြန်မာ ၁၁၈၃–၁၂၇၀) ။ ။နောက်ဆုံးမြန်မာမင်းများဖြစ်သော မင်းတုန်းမင်းနှင့်သီပေါမင်းတို့၏ လက်ထက်တော်တို့တွင် နိုင်ငံ၏တာဝန်ကို စွမ်းစွမ်းတမံထမ်းရွက်ကာ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလှသော သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းလှစည်သူဘွဲ့ခံ ကင်းဝန်မင်းကြီးမှာ ဗြိတိသျှတို့ အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးစဉ်တစ်ခေတ်က လူသိအများဆုံးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့၏။ အဖြစ်အပျက်အမှန်ကို မသိသူအချို့က ဒဦးကောင်းလိမ်ထုတ် သီပေါပြုတ်' ဟူသောစာအရ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် အထက်မြန်မာပြည်ကို ဗြိတိသျှတို့လက်သို့ လက်သိပ်ထိုးအပ်ခဲ့သည်ဟု အယူမှားကာ သိနားလည်ခဲ့ကြသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် ခေတ်မမီဘဲကျန်ရစ်ခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံကို ခေတ်မီလျက်တိုးတက်နေသော အခြားနိုင်ငံတို့နှင့်ရင်ပေါင်တန်းလိုက်နိုင်အောင် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားဥပဒေရေး၊ နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေး၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတို့ကို အားသွန်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ရှေးမြန်မာခေါင်းဆောင်ကြီးတို့တွင် ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် ထင်ရှားစွာ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

ငယ်စဉ်ဘဝ

ယခုပုလဲနှင့် ဆားလင်းကြီးမြို့နယ်များဖြစ်သော ဇန့်ကျီတိုက်နယ် မင်းတိုင်ပင်ရွာဇာတိ၊ အဖ အတွင်းခြောက်စုနတ်သျှင်ရွှေးတပ်တွင် အမှုထမ်းသော သွေးသောက်ကြီးဦးမို့၊ အမိ ဒေါ်နှင်းဆီတို့မှ ၁၁၈၃ ခု တပို့တွဲလဆန်း ၁၂ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်ချင်းဖြစ်၍ ညီအစ်ကို မောင်နှမ ၇ ယောက်အနက် ဒုတိယသားဖြစ်သည်။ အသက် ၇ နှစ်တွင် တောင်ငှက်ပျောတောကျောင်းထိုင်ပုဂ္ဂိုလ် ခင်ကြီးစံထံတွင် ပညာသင်ကြား၍ အသက် ၁၀ နှစ်တွင် ရှင်သာမဏေ ဖြစ်သည်။ ဇန့်ကျီဒိုင်အသည်ဖြစ်သည့်အတိုင်း မိမိဖခင်၏ တပ်ရင်းတွင်စစ်မှုထမ်းရန် တာဝန်ရှိသော်လည်း သာသနာဘောင်သို့တက်ရောက်သဖြင့် စစ်မှုမထမ်းရပေ။ ရဟန်း၏ဘွဲ့မှာ ဦးအာလောကဖြစ်သည်။ ကိုရင်ဘဝနှင့် ရဟန်းဘဝတို့တွင် စာပေပရိယတ္တိ၌ လွန်စွာစိတ်အားထက်သန်လှ၍ များစွာအလားအလာရှိလေသည်။ ရဟန်းခံပြီး၍ မကြာမြင့်မီအတွင်း အမရပူရမြို့ သာသနာပိုင် ဇာတကရာ ဆရာတော်၏ ကျောင်းတိုက်တွင် သီတင်းသုံးခဲ့၏။

ပုဂံမင်းလက်ထက် လူထွက်ပြီးနောက် သက္ကရာဇ် ၁၂၁၁ ခု နှစ်၌ မင်းတုန်းမင်းသား၏ အိမ်တော်တွင် ခစားသည်။ အိမ်ရှေ့မင်း၏ မင်္ဂလာအိမ်တော်ဘဏ္ဍာစာရေးရာထူးဖြင့် အမှုထမ်းနေစဉ် မောင်ချင်းအမည်မှ မောင်ကောင်းဟု ပြောင်းလဲခေါ်ခဲ့၏။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး အထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်တော်မူသောအခါ စစ်ကိုင်းမြို့နယ် ရွာသစ်ကြီးရွာကိုစားရ၍ ရွှေတိုက်စိုးအဖြစ်အမှုထမ်းရသည်။

ထိုနောက်သော် လွှတ်တော်တွင် အမှုတော်ရေးရာထူးကို ဆက်လက် ထမ်းရွက်စဉ် အတွင်း ပုဂံမင်း၏မိဖုရား (ကိုယ်လုပ်တော်) တစ်ဦးဖြစ်သော ဆင်ကြန်သခင်နှင့် လက်ဆက်ခဲ့လေသည်။

တာဝန်များကို အရည်အခြင်းရှိစွာနှင့် အထူးကျေပွန်စွာ ထမ်းရွက်နိုင်သောကြောင့် ၁၂၂၃ ခုနှစ်တွင် အလုံဝန်အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရ၍ အလုံမြို့သို့ ရွှေပြောင်းအမှုထမ်းရလေသည်။ အလုံနယ်မှာ မဟာဗန္ဓုလမွေးဖွားကြီးပြင်းရာဒေသဖြစ်သည်သာမက ရှေးမြန်မာတပ်မတော်အတွင်းခြောက်စုတပ်များတွင် ထင်ရှားကျော်စေသော စစ်သူရဲ

ကောင်းများ ပေါ်ထွက်ရာ အရေးကြီးသည့် ဒေသဖြစ်သည်။ အလုံမြို့ဝန်အဖြစ်ထမ်းရွက်စဉ် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း၊ တရားစီရင်ခြင်းတို့၌ အထူးအောင်မြင်သည့်အလျောက် အလုံနယ်မှာ ငြိမ်းချမ်းစည်ပင် သာယာဝပြောခဲ့ပေသည်။ အလုံဝန်အဖြစ် ဦးကောင်း၏အုပ်ချုပ်မှုနှင့် တရားစီရင်မှု အာဏာတို့ကို လွှတ်တော်ကသာ ပြင်ဆင်ပယ်ဖျက်နိုင်၏။ ဤသို့ဆောင်ရွက်စဉ်အတွင်း စာပေဝါသနာပါသည့်အလျောက် ပြုစု ရေးသားခဲ့သဖြင့် နေပြည်တော်၌ပင် ကျော်ကြားခဲ့သည်။ အလုံဝန်အဖြစ်နေစဉ် ဝန်ကတော်ဆင်ကြန် သခင်မှာ အလုံသို့ မလိုက်ခဲ့ချေ။ ထိုအတွင်း အလုံမြို့သူကြီး ဦးအို၊ မမကြီးတို့၏နှမ မရွှေမေနှင့်လက်ဆက်ခဲ့၏။

ကင်းဝန်ဖြစ်လာခြင်း

၁၂၂၈ ခုနှစ်တွင် မြင်ကွန်း၊ မြင်းခုံတိုင် အရေးပေါ်ပေါက်ခဲ့၍ အိမ်ရှေ့မင်းကနောင် မင်းသားကျဆုံးသဖြင့်မင်းတုန်းမင်းသည် အလုံဝန်ဦးကောင်းအား နေပြည်တော်သို့ ပြန်လည်ခေါ်ယူတော်မူပြီးလျှင် မင်းကြီးမဟာစည် သူဘွဲ့နှင့် ဝန်ထောက်တော်ရာထူးဖြင့် အပါး တော်၌ခံစားစေသည်။ (ကနောင်မင်း သား–လည်းရှု။)အရေးတော်အေးငြိမ်း သွားသောအခါ၌ ကြည်းကင်း၊ ရေကင်း စသည်တို့ကိုအုပ်ချုပ်ရန် ဝန်ထောက်ကင်းဝန်ရာထူးသို့ တိုးမြှင့် ခန့်ထားခဲ့သည်။ (ကင်း–လည်းရှု။) ထိုအချိန်မှစ၍ကင်းဝန်မင်းကြီးဦးကောင်းဟု ကျော်ကြားလာလေသည်။

နေပြည်တော်မြို့ကြီးရွာကြီးတို့တွင်ကင်းဝန်ဟူရာ၌ အကာအကွယ် အစောင့်အရှောက်ထားသော ကင်းစစ်သည်တို့ကို အုပ်ချုပ်ခန့်ခွဲရန်သာမဟုတ်သေး။ နယ်စပ်ဒေသတို့တွင် ကူးလူးဆက်ဆံရောင်းဝယ် နေသော ကုန်သည်ခရီးလမ်းတို့ကိုပါ အုပ်ချုပ်၍ အကောက်အခွန်များစီးကြပ်ရသည့်တာဝန်လည်း ပါဝင်သည်။ ၁၂၃၂ ခုနှစ်တွင် အောက်မြစ်စဉ်မြို့ရွာများမှာ အင်္ဂလိပ်ပိုင်နယ်မြေနှင့် နီးစပ်ယှက်တင်နေ၍ ဆက်သွယ်မှုပြေပြစ်လျက် ရာဇဝတ်ရေးကင်းလွတ်လုံခြုံအောင် ကင်းဝန်မင်းကြီး ကို ထိုမြစ်စဉ်ရှိမြစ်စဉ်ဝန်၊ စစ်ကဲ၊ အကြီးအအုပ်စသူတို့ကို ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရန် ခန့်ထားသည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် မင်းလှမြို့မှနေ၍ ဤအရေးကြီးသော တာဝန်သစ်ကို အောင်မြင်စွာ ထမ်းရွက်ခဲ့လေသည်။

သတိုးမင်းကြီးမဟာမင်းလှစည်သူ ကင်းဝန်မင်းကြီး

နိုင်ငံခြားသို့ သံအဖြစ်သွားရောက်ခြင်း

ဗြိတိန်နိုင်ငံနှင့် ပိုမိုရင်းနှီးစွာ တိုက်ရိုက်ဆက်ဆံနိုင်ရန်၎င်း၊ ဥရောပတိုက်ရှိ အခြားနိုင်ငံများနှင့်လည်း နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်မှုရရှိရန်၎င်း၊ ၁၂၃၃ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်း စေလွှတ်သောသံအဖွဲ့ကို ကင်းဝန်မင်းကြီး ဦးဆောင်ခဲ့၏။ ထိုသံအဖွဲ့မှာ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဥရောပနိုင်ငံများသို့ ပထမဆုံးစေလွှတ်ခဲ့သော သံအဖွဲ့ဖြစ်၏။ ဗြိတိန်နှင့် အိုင်ယာလန်၊ ပြင်သစ်၊ အီတလီနိုင်ငံများသို့သွားရောက်ကာ နိုင်ငံအစိုးရချင်း ဆက်သွယ်ရေး၊ ကုန်သည်ကြီးများ၊ ကုမ္ပဏီကြီးများနှင့် စီးပွားရေးဆက်သွယ်မှုများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်ပြင်၊ထိုနိုင်ငံတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ ကာကွယ်ရေး တပ်များဖွဲ့ပုံနှင့် ကာကွယ်ရေးစီမံမှု တို့ကိုလေ့လာခဲ့၏။ ပညာသင်ကြားရေး၊ဝန်ထမ်းလုပ်ငန်း၊ ငွေနှင့်ဘဏ်စံနစ်၊ ကြေးနန်းနှင့် စာပို့တိုက်လုပ်ငန်း၊ ပြတိုက်၊ ဓာတ်သဘင်စသည်တို့ကိုလည်း ဆည်းပူးလေ့လာခဲ့သည်။ ထူးခြားသည်မှာ ပြင်သစ်အစိုးရနှင့် မဟာမိတ် စာချုပ်တစ်ခုကို ၁၂၃၄ ခု နှစ်တွင် ချုပ်ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ဤသံအဖွဲ့၏ ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ကုန်းဘောင်ဆက်ရာဇ ဝင်တော်ကြီးတွင် ကောင်ဒီရော်ရှုဟုခေါ် ထားသူသည် မန္တ လေးမြို့သို့ ပြင်သစ်သံအဖြစ်ရောက်လာခဲ့လေသည်။ ၁၂၃၅ ခုနှစ်တွင် ကင်းဝန် မင်းကြီးပင် ဦးဆောင်၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ မြန်မာသံအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ထပ်မံသွားရောက်ခဲ့ရာ ပြင်သစ်သံကောင်ဒီရော်ရှုပါ

လိုက်ပါသွားခဲ့လေသည်။ ဤသံအဖွဲ့သည် ပြင်သစ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေးအတွက် အကျိုးထူးဖွယ်ရာ ရှိသော်လည်း ပြင်သစ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး၊ အင်္ဂလိပ်– မြန်မာဆက်ဆံရေးတို့ကို များစွာဂယက်ရိုက်ခဲ့စေသည်။

၁၂၃၆ ခုနှစ်တွင် ကင်းဝန်မင်းကြီးမှာ သေနတ်ဝန်အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရ၍ မြောက်ထားဝယ်၊ တောင်ထားဝယ် စသော သေနတ်အစု ၂၂ တပ်၊ စစ်သည် ၅၀၀၀၀ ကျော်တို့ကို အုပ်ချုပ်ခန့်ခွဲရ၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကင်းဝန်မင်းကြီးမှာ နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးနှင့် စစ်မှုရေးရာတို့တွင် ပိုမိုတာဝန်ယူကာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရ၏။ သေနတ်ဝန်ရာထူးမှာ ကြည်းတပ်များကို ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရသဖြင့် သြဇာအာဏာရှိသည်။

အုပ်ချုပ်မှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး

ဒီမိုကရေစီဝါဒ ထွန်းကားသော ဥရောပနိုင်ငံများသို့ သွားရောက်လေ့လာခဲ့သည့်အတိုင်း မိမိနိုင်ငံ တိုးတက်ရေးအတွက် ဗြိတိန်နိုင်ငံများကဲ့သို့ ဘုရင်၏အာဏာကို ကန့်သတ်ကာဝန်ကြီးအဖွဲ့နှင့် တိုင်းပြည်ရေးရာများကို စီမံခန့်ခွဲသွားနိုင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်သစ်တစ်ခုကိုတီထွင်ရန် ကင်းဝန်မင်းကြီး ကြိုးစားခဲ့၏။(အစိုးရဝန်ကြီးအဖွဲ့–လည်းရှု၊)သို့ဖြစ်၍လည်း မင်းတုန်းမင်း နတ်ရွာစံသောအခါတွင် မိမိ၏သြဇာညောင်းမည့်သီပေါမင်းသားကို ထီးနန်းဆက်ခံစေရန် သဘောတူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် သီပေါမင်းနန်းတက်ပြီးနောက် အုပ်ချုပ်မှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများကို စတင်ခဲ့၏။ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကို ၁၄ ဌာနခွဲပြီးလျှင် မိမိကမူ ကာကွယ်ရေးဌာနဟုခေါ်ရမည့် ကြည်းတပ်များကို တာဝန်ယူအုပ်ချုပ်ကာ နိုင်ငံတော်၏ကာကွယ်ရေးကို စီစဉ်ခဲ့သည်။ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရာ၌လည်း လွှတ်တော်တွင် အခွင့်အာဏာများပိုမိုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးတို့တွင် ဘုရင်ကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း အိမ်ရှေ့မင်းသောလည်းကောင်း၊ သဘာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်မြဲဖြစ်သော်လည်း မြင်ကွန်း၊ မင်းခုံတိုင်အရေးပေါ်ပေါက်ပြီးသည့်အချိန်မှစ၍ ဤအစဉ်အလာများ ပျက်ပြားသကဲ့သို့ရှိခဲ့ရာ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးများတွင် ကင်းဝန်မင်းကြီးပင်ဦးဆောင်ခဲ့၏။ အုပ်ချုပ်ရေးသစ်မှာ ဘုရင်၏အာဏာကို ကန့်သတ်ရန်ဖြစ်နေသဖြင့် ကန့်သတ်ခြင်း မခံလိုသူတို့ဖက်မှ အတိုက်အခံများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့၏။ သို့ဖြစ်၍လည်း သီပေါမင်းလက်ထက်နောက်ပိုင်းတွင် ကင်းဝန်မင်းကြီးမှာတန်ခိုးမှိန်ကာ ဘုရင့်ယောကျ်ားမဆင်ဖြူမရှင်အမှူးရှိသော တိုင်တားမင်းကြီးတို့က သြဇာထက်၍လာလေသည်။ (တိုင်တားမင်းကြီး–ရှု။) ဤသို့အားဖြင့် အုပ်ချုပ်မှု ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်များကို ကင်းဝန်မင်းကြီးမှာ စိတ်တိုင်းကျဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။

နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေး

ဗြိတိသျှတို့၏ နယ်ချဲ့စစ်ခြေလှမ်းကို ကောင်းစွာ ရိပ်စားမိသည့်အလျောက်၊ နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေးကျွားကစားမှု အောင်မြင်စေရန် ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် ပြင်သစ်အစိုးရကို ကျွားကောင် တစ်ကောင်အနေဖြင့်အသုံးပြုရန် ကြိုးစားခဲ့ပေသည်။ သို့ ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း ဗြိတိသျှတို့နှင့် ပဋိပက္ခမဖြစ်အောင် လိမ်မာပါးနပ်စွာ ဆက်ဆံရေး သိမ်မွေ့မှုများကို တစ်ဖက်မှဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် ဗြိတိသျှဝေလမင်းသား အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ရောက်လာစဉ်က မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် သွားရောက် နှုတ်ဆက်ခဲ့၏။ ဗြိတိသျှကုမ္ပဏီကြီးများနှင့် ဆက်သွယ်မှုတို့တွင်လည်း မိမိ၏အစိုးရ ငွေရရေးအပြင် ဗြိတိသျှကုမ္ပဏီတို့ကျေနပ်မှု ရအောင်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ သို့ပင်ဖြစ်လင့်ကစား ပြင်သစ်တို့မှာ အနည်းငယ်တန် ခိုးမှိန်နေသည့်အချိန်၊ ဗြိတိသျှတို့၏ နယ်ချဲ့စီမံကိန်းအလွန်အရှိန်ကောင်းနေသောအချိန်ဖြစ်သည့်အပြင် မိမိနှင့်လုပ်ဖေါ်ကိုင်ဖက်များဖြစ်သည့် လွှတ်တော်ဝန်ကြီးတို့ကို မိမိအမြင်သို့ပါအောင် ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်း မရှိခဲ့သောကြောင့် ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ နိုင်ငံခြားရေးဝါဒနှင့် လုပ်ငန်းမှာ မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ ပြင်သစ်နှင့် မဟာမိတ်အဖြစ် ဆက်သွယ်မှုများမှာ ဗြိတိသျှအစိုးရက ပြင်သစ်အစိုးရအား ကန့်ကွက်ခဲ့၏။ ကန့်ကွက်ရုံသာမကသေး၊ ပြင်သစ်တို့အခြေမစိုက်မီ မြန်မာနိုင်ငံကို လက်ရသိမ်းယူရန် ၁၂၄၇ ခုနှစ်တွင် အကြောင်းပြ စစ်ကြေညာခဲ့လေသည်။

ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် မိမိအရှင်အပေါ်၌ သစ္စာရှိသည်။ 'ဦးကောင်းလိမ်ထုတ် သီပေါပြုတ်' ဆိုသောစကားမှာမမှန်ချေ။ အင်္ဂလိပ်တို့ချီတက်လာစဉ် သီပေါမင်းတရားလွှတ်ရာသို့ ရှောင်ရှားကာ ပြန်လည်ခုခံနိုင်ရန် အကြံဉာဏ်ပေးခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ယောကျ်ားမဆင်ဖြူမရှင် မမာမကျန်းဖြစ်ခြင်း၊ သမီးတော်များ ငယ်ရွယ်ခြင်း စသည့်အကြောင်းတို့ကြောင့် ဘုရင်ကိုယ်တိုင်က မထွက်ခွာလိုဟုငြင်းဆိုခဲ့သည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် လူ့ သတ်ဝါဒကိုလုံးဝ မနှစ်မြို့၊ မင်းတုန်းမင်း နတ်ရွာစံ၍ မင်းပြောင်းမင်းလွှဲတွင် မင်းညီမင်းသားတို့အား စီရင်ရန်ကံစဉ်ကြစဉ်တွင် မိမိစွမ်းအားရှိသမျှ ဟန့်တားကန့်ကွက်ခဲ့၏။

မိမိတန်ခိုးမှိန်စဉ်တွင် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းမရှိခဲ့သော်လည်း မိမိဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အခါ၌ ဖြစ်မြောက်အောင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထိုမှတစ်ပါး ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် ငွေဝယ်ကျွန်စံနစ်ကိုတိုက်ဖျက်ခဲ့၏။ ၁၂၄၅ ခုနှစ်တွင် သူ၏အစီအမံဖြင့် သူတစ်ပါးအိမ်တွင်ကြေးယူ၍ ကျွန်အဖြစ်အသက်မွေးနေကြရသောလူကြီး ၂၄၀၊ ကလေးသူငယ် ၁၁၅၄ ယောက်ကို ငွေအမ်းချေးယူပြီးလျှင် သူတို့၏ဆန္ဒ

မန္တလေးနေပြည်တော်ရှိ ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ စံအိမ်တော်

အလျောက် သာသနာ့ဘောင်သို့ သွတ်သွင်းခဲ့၏။ ထိုအစီအမံတို့ကို အစိုးရအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။

မတိုက်ခိုက်ရန်အမိန့်

အင်္ဂလိပ်တပ်များချီတက်လာစဉ်တွင် သီပေါမင်းကိုယ်တိုင်က လွှတ်ရာလွှတ်ကြောင်း မရှောင်လိုဟုဆိုသည့်အပြင် ဗြိတိသျှတို့တောင်းဆိုသည်ကို ကျေအေးစွာ အပြည့်အစုံပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ သတ္တဝါတို့ အသက်မသေစေရန် တိုက်ခိုက်မှုမရှိစေလိုကြောင်းဖြင့် အမိန့်ပေးသောကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့ ချီတက်လာရာတွင် ဟန့်တားတိုက်ခိုက်မှုမရှိရန်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ကလည်း မတိုက်ခိုက်ရန် စီစဉ်ခဲ့သည်မှာမှန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် အားမတန် ၍ အမြတ်အများဆုံးနှင့် မာန်လျှော့ကာ အညံ့ခံခြင်းသာဖြစ်သည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် သီပေါမင်း ပါတော်မူပြီးနောက် ဗြိတိသျှတို့တောင်းပန်သည့်အတိုင်း လွှတ်တော်မှူးတော်မယ်တော်တို့နှင့်အတူ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးကို ကူညီခဲ့၏။ ၁၂၅၉ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယဘုရင်ခံ၏ဥပဒေပြုမင်းတိုင်ပင်အဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့၏။ အနိစ္စမရောက်မီ တွေ့ခဲ့သူတစ်ဦးက ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ တည်ငြိမ်ပုံ၊ ထက်မြက်ပုံ၊ ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့ပုံ၊ ဗဟုသုတ များပုံတို့ကို ချီးကျူး ရေးသားထားသည်။ အသက် ၈၆နှစ်အရွယ် သက္ကရာဇ် ၁၂၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် အနိစ္စ ရောက်ခဲ့လေသည်။

ဂုဏ်ထူးဘွဲ့ထူးများ ချီးမြှင့်ခံခဲ့ရသည်ဖြစ်ရာ နိုင်ငံခြားသို့ သံအဖြစ်မသွားမီ အဂ္ဂမဟာသေနာပတိဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရ၏။သီပေါမင်းတရားလက်ထက်တွင် သက်တော်ရှည်ဘွဲ့၊ သုဓမ္မဘွဲ့တို့ရရှိခဲ့၏။ နိုင်ငံခြားသို့ မြန်မာသံအဖြစ်သွားရောက်ခဲ့စဉ်က ပြင်သစ်သမ္မတက ဂရန်အော့ဖစ်ဖာ တံဆိပ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣတာလျံဘုရင်က ဂရန်အော့ဖစ်ဖာကုရန်းနီကာလီတံဆိပ်၊ ဂရန်ကော်ရတွန်ခေါ် ရင်သိုင်းစလွယ်နှင့်တံဆိပ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိတိုရိယဘုရင်မက စီ၊ အက်(စ)၊ အိုင်ဘွဲ့ထူးဖြင့်လည်းကောင်း ချီးမြှင့်ခြင်းခံခဲ့ရပေ သည်။

ကင်းဝန်မင်းကြီး ပြုစုခဲ့သောကျမ်းများမှာ မြန်မာစာပေလောကတွင် များပြားလှပေသည်။ ကဗျာဖက်တွင် ရတု၊ အိုင်၊ ရကန်၊ သဖြန်၊ တေးထပ်၊ ချေင်း၊ မော်ကွန်း၊ လူးတား၊ ပျို့ စသည်ဖြင့် မျိုးစုံ ပြောင်မြောက်စွာရေးသားခဲ့၏။ ထင်ပေါ်သောကျမ်းများမှာ စကားပြေဖြင့် လန်ဒန်သွား၊ ပြင်သစ်သွား နေ့စဉ်မှတ်တမ်းများ၊ ဓမ္မသတ်ဖက်တွင် ဓမ္မသတ် ၃၆ စောင်ချုပ်၊ အဓမ္မမှုဓမ္မသတ်၊ အိမ်မှုဓမ္မသတ်ကျမ်းတို့နှင့် အခြားစာပေများဖြစ်သော တိတ္ထုကြပျို့၊ ရတနာနဒီမော်ကွန်း၊ ဓမ္မသတ်လင်္ကာများ၊ အဋ္ဌသံခေပဝဏ္ဏနာ၊ ပကိဏ္ဏကဓမ္မသတ်လင်္ကာတို့ပါဝင်သည်။ ဂီတဖက်တွင် သာချင်း၊ ယိုးဒယား၊ ပတ်ပျိုး၊ ဟန်ချင်းအများ ရေးသားခဲ့ပေသည်။

ဦးဘရှင်

ကောင်းတုံမြို့ ။ ။ဇန်းမော်ခရိုင်၊ ရွှေဂူမြို့နယ်တွင် ပါဝင်

သော ကောင်းတုံမြို့သည် မန္တလေးမြို့မှ ၂၆၃ မိုင်၊ ဗန်း မော်မြို့မှ ၁၂ မိုင်မျှ ဝေးကွာသော ဧရာဝတီမြစ် လက်ဝဲ ဘက်ကမ်းပေါ်တွင်တည်ရှိသည်။

ယခုအခါ ကောင်းတုံ မြို့သည် ထင်ပေါ်ကျော်စောသော မြို့မဟုတ်သော်လည်း ရှေးအခါက ကုန်းလမ်းကုန်စည်ကူး သန်းရောင်းဝယ်မှုတွင် ဖွံ့ဖြိုးခဲ့သည်။ ဤမြို့မှနေ၍ ကုန်း လမ်းခရီးဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့လည်းကောင်း၊ ရေလမ်းခရီးဖြင့် ရန်ကုန်မြို့သို့လည်းကောင်း၊ ကူးလူးဆက်ဆံနိုင်ခဲ့သည်။ အ ထူးသဖြင့် ၁၇ ရာစုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ဗန်းမော်မြို့၌ ဒပ်ချ လူမျိုးနှင့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့၏ အလုပ်ရုံကြီးများ ဖွင့်လှစ် လုပ်ဆောင်သောအချိန်များတွင် ပိုမိုစည်ကား၍ လာခဲ့သည်။ ရှေးမြန်မာနိုင်ငံ ရေလမ်းကုန်စည်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဒအထက်ကောင်းတုံ၊ အောက်ရန်ကုန်နှင့် စုန်ဆန် ထက်အောက် ဟုပြောဆိုရေးသားလေ့ရှိသည်။ ရှေးမြန်မာမင်း များလက်ထက်က ရွှေဂူမြို့ဝန်မှာ ကောင်းတုံမြို့နှင့် စာဝတီး မြို့ ၂ မြို့ကို အုပ်ချုပ်ရလေသည်။

ရှေးအခါက ကောင်းတုံမြို့နယ်တွင် တောလက်ကျေးရွာ ၄၀ ခန့်ပါဝင်သည်။ ထိုကျေးရွာများမှာ ဧရာဝတီ မြစ်သို့ ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းအထက်အနီးတွင်စီးဝင်သော စင်းခန်းချောင်းကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိကြသည်။

ဆင်ဖြူရှင်မင်း လက်ထက် ခရစ် ၁၇၆၅ ခုနှစ်မှ ၁၇၆၉ ခုနှစ်အထိ (မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၁၂၇ ခုနှစ်မှ ၁၁၃၀ ပြည့်နှစ်အထိ) ၄ ကြိမ်တိုင်တိုင် တရုတ်နှင့် မြန်မာ တို့စစ်ဖြစ်ကြရာ ကောင်းတုံမြို့နေရာတွင် တိုက်ပွဲများ အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ နောက်ဆုံး တရုတ် မြန်မာ စစ်ပြေငြိမ်းရေးစာချုပ်ကို ကောင်းတုံ မြို့မှာပင် ချုပ်ဆို ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ စစ်ပွဲပြီးဆုံး၍ မြန်မာတပ်များထွက်ခွါခါနီး ဗိုလ်ချုပ်ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူ ကြီးမှူး၍ စစ်ပြေငြိမ်းသည့်အထိမ်းအမှတ်နှင့် စေတီ တစ်ဆူတည်ထားခဲ့သည်။ ထိုစစ်ပွဲများ ပြီးဆုံးသွားပြီးနောက် တရုတ်နိုင်ငံနှင့်မြန်မာနိုင်ငံသို့ ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု ပိုမိုတိုးတက်လာသည်။ ကောင်းတုံမှ ရွှေလီ၊ မိုင်းမောလမ်းစဉ်တို့ဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ပေါက်ရောက်နိုင်ရကား ကောင်းတုံမှာ ဖောက်ကားရောင်းဝယ်မှု ဗဟိုစခန်းအဖြစ် ဗန်းမော်မြို့နှင့်ပင် အပြိုင်အဆိုင်ဖြစ်လာခဲ့ဘူးသည်။ (တရုတ်မြန်မာစစ်ပွဲ-ရှု။)

ကောင်းတုံမှာ ယခုအခါ ကချင်ပြည်နယ်တွင်ပါဝင်၍ လူဦးရေ ၃၀၀ ခန့်မျှနေထိုင်သည့် ကျေးရွာမျှ ဖြစ်နေတော့သည်။ ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် တောင်ယာလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်စားသောက်ကြသူပေါများသည်။ ဆောင်းရာသီ၌ မုရင်းစပါးများကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ တောင်ပေါ်ကုန်နှင့် မြေလတ်ကုန်များကို လဲလှယ်ရောင်းချပေးလေ့ရှိသော ကုန်သည်များကိုလည်း တွေ့နိုင်ပေသည်။

ကောင်းမှုတော်ဘုရား ။ ။ကောင်းမှုတော် ဘုရားသည် စစ်ကိုင်းမြို့ မြောက်ဘက် ၆ မိုင်ကွာ၌ တည်ရှိ၍ ရာဇမဏိစူဠာစေတီ ဟုလည်း အမည်တွင်သည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၉၉၈ (ခရစ် ၁၆၃၆) ခု တော်သလင်းလဆန်း ၁၀ ရက် တနင်္လာနေ့တွင် အင်းဝဘုရင် သာလွန်မင်းတရားကြီး တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သော စေတီဖြစ်သည်။

စစ်ကိုင်းမြို့ရှိ ရာဇမဏိစူဠာစေတီခေါ် ကောင်းမှုတော်ဘုရား

စေတီကို ပစ္စယံ ၃ ဆင့်ခံ၍ သပိတ်မှောက်ထားသကဲ့သို့ တည်ထားသည်။ ထိုကဲ့သို့ စပါးပုံသဏ္ဌာန်စေတီတော်မျိုးကို သီဟိုဠ်ကျွန်း၌အတွေ့ရများလေသည်။ စေတီ၏ဉာဏ်တော်မှာ အတောင် ၁၀၁၊ လုံးပတ် ၅၀၂ တောင် ၂ မိုက် ၄သစ်

နှင့် စေတီတည်ရာတွင် အုပ်ချပ်ရေပေါင်း ၁၀၁၂၆၅၅၂ ပါဝင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ကျောက်ဆီမီးတိုင် ၈၀၂ တိုင်တို့ဖြင့် စေတီကိုဝိုင်းရံထားလေသည်။ ထိုပြင် မြန်မာ၊ မွန်နှင့် ယွန်း (ရှမ်း)အက္ခရာတို့ဖြင့်ရေးထားသော နိပါတ်ခင်း ရုပ်စုံ၊ ဗုဒ္ဓဝင်နှင့် ၃၁ ဘုံတို့ကို နံရံ၌ရေးခြယ်ထားသည်။ တံခါး ၄ မျက်နှာ၌ အုတ်ပြာသာဒ်များဆောက်လုပ်ထားသည်။ စေတီတည်ပြီးနောက်၌ ကောင်းမှုတော်စေတီကျောက်စာကို ရေးထိုးထားခဲ့သည်။ ထိုကျောက်စာအရ၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၈ ခုနတ်တော်လပြည့်ကျော် ၁ ရက်သောကြာနေ့တွင်သာလွန်မင်းတရားကြီးအမြကိုးကွယ်သည့် စွယ်တော်၊ ဆံတော်တို့အပြင် အရုပ်ရုပ်မှချီပင့်လာသော ဓာတ်တော်မွေတော်နှင့် ပတ္တမြား၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ပယင်း၊ မိုးကြိုးစေတီများကို ဌာပနာတော်မူကြောင်း သိရသည်။

ကောင်းမှုပင် ။ ။ကောင်းမှုပင်သည် သစ်ပင်ကြီးမျိုးဖြစ်၍ ရခိုင်တိုင်းတောင်ပိုင်း၊ ပဲခူးရိုးမနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းရှိ အမြဲစိမ်းတောများ၌ ပေါက်သည်။ အမြင့်ပေ ၁၅၀ ခန့်နှင့် လုံးပတ် ၁၀ ပေမှ ၁၅ ပေခန့် အထိ ရှိတတ်သည်။ ပဲခူးရိုးမကဲ့သို့သော အချို့အရပ်ဒေသများ၌ သက်တူ (သက်နံးတူ) ပင်ကို ကောင်းမှုပင်ဟူ၍ မှားယွင်း ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။ ထားဝယ်နယ်တွင် ကဘန်ကောင်းမှုပင်ဟုခေါ်သော ကောင်းမှုပင်တစ်မျိုး ရှိသေးသည်။

ကောင်းမှုသားသည် ပေါ့၍ ခိုင်ခံ့သော်လည်းတာရှည်မခံ

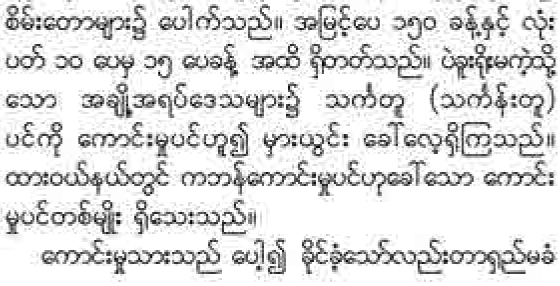

ကောင်းမှုပင်၏ အရွက်နှင့်အဖူးအပွင့်များ

ချေ။ သို့ဖြစ်၍ လက်ဖက်ခြောက်ကဲ့သို့ စားသုံးစရာပစ္စည်းများ ထည့်ရန် ပေါ့ပါးသောသေတ္တာများနှင့် ရိုးရိုးအိမ်အသုံးအဆောင်များ လုပ်ရန်လောက်သာ သင့်လျော်သည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံ၌ လှေစပ်ရန်အတွက်လည်းကောင်းမှုသားကို အသုံးများခဲ့ပေသည်။

ကိုင်ရိုမြို့ ။ ။ကိုင်ရိုမြို့သည် ခေတ်သစ်အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ အာဖရိကတိုက်တွင် လူဦးရေအထူထပ်ဆုံးမြို့ဖြစ်သည်။ နိုင်းမြစ်၏အရှေ့ဘက်ကမ်း မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသထိပ်ခွဆုံ၏အထက် ၈ မိုင်အကွာတွင် တည်ရှိသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့မှ အရှေ့တောင်ဘက်သို့ မိုင် ၁၃၀ ကွာဝေး၍ စူးအက်မြို့မှ အနောက်ဘက်သို့မိုင် ၈၀ ခန့်ကွာဝေးသည်။ အာဖရိကတိုက်တွင် အကျယ်ပြန့်ဆုံးမြို့ဖြစ်၍ နိုင်းမြစ်အရှေ့ဘက်ကမ်းတွင် ၅မိုင်ခန့်ရှည်လျားစွာတည်ရှိသည်။ မြို့တစ်ပိုင်း

ခေတ်သစ်အီဂျစ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ကိုင်ရို၏ ရှုခင်းတစ်ရပ်

မှာ နိုင်းမြစ်ဝှမ်း၏ နုံးတင်မြေနုကွင်းပြင်ပေါ်တွင် ကျရောက်နေ၍ တစ်ပိုင်းမှာ မိုကက်တမ် ထုံးကျောက်တောင်များ၏ ဆင်ခြေလျှောပေါ်တွင် ကျရောက်နေသည်။

အလယ်ခေတ်အတွင်းက ကိုင်ရိုမြို့သည် ထင်ရှားခဲ့၏။ ၇ရာစုနှစ်အတွင်းက အာရပ်လူမျိုးတို့ အီဂျစ်နိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်သောအခါ၊ မွတ်စလင်ဗိုလ်ချုပ်သည် သူ၏ခံတပ်အနီး နိုင်းမြစ်ကမ်းပါးတစ်နေရာတွင် မြို့တစ်မြို့တည်ဆောက်၍ အယ်–ဖော့စတတ်မြို့ဟု အမည်ပေးခဲ့၏။ ၁၀ ရာစုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဖက်တီမိုက်ဘုရင်များက မြို့ကိုသိမ်းပိုက်ပြီးနောက် အရှေ့မြောက်ဘက်သို့ အနည်းငယ်တိုးချဲ့ပြီးလျှင် အယ်–ကာဟီးရား (စစ်နိုင်မြို့) ဟူသောအမည်သစ်ဖြင့် မြို့သစ်တည်ခဲ့ပြန်၏။ ထိုနေရာမှာ ယခုခေတ်သစ်ကိုင်ရိုမြို့နေရာပင်ဖြစ်လေသည်။

ရှေးခေတ်အီဂျစ် လူမျိုးတို့၏ လက်ရာဖြစ်သောရှေး

ကိုင်ရိုမြို့ရှိထင်ရှားသော မဟာမက်အလီပလီကြီး

ဟောင်းအဆောက်အအုံများစွာကို ကိုင်ရိုမြို့တွင် တွေ့ရသည်။ မြို့တံခါးများ၊ ပြတိုက်၊ ရဲတိုက်နှင့် မျှော်စင်ကြီးများ၊ ပလီကြီးများမှာ မြို့၏ကျက်သရေဆောင်များ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ပြင် အီဂျစ်ဘုရင်ဟောင်းများ၏ သင်းချိုင်းရာများဖြစ်သော ပိရမစ်အဆောက်အအုံများကို မြို့အပြင်ဖက်တွင် တွေ့ရသည်။ကိုင်ရိုမြို့ထင်ရှားသောအဆောက်အအုံများတွင် အယ်အက်ဇဟာပလီနှင့် တက္ကသိုလ်လည်းပါဝင်သည်။ မြို့၏ခေတ်မီ ရပ်ကွက်သစ်များတွင် ခေတ်သစ်အဆောက်အအုံများနှင့် လမ်းမကြီးများကို တွေ့နိုင်သည်။ ကိုင်ရိုမြို့ကို တဖြည်းဖြည်းချဲ့ထွင်လာရာ၊ ယခုအခါ နိုင်းမြစ်လယ်ရှိ ဂျဇီးရာကျွန်းနှင့် ကိုင်ရိုမြို့ ဇဟိုရပ်ကွက်များကို တံတားကြီးဖြင့် ပင် ဆက်သွယ် ထားရှိလေပြီ။ မြစ်အနောက်ဘက်ကမ်းတွင်ကား ပိရမစ်အဆောက်အအုံများရှိသော ဂီးဇာမြို့ တည်ရှိလေသည်။

ကိုင်ရိုမြို့သည် ဥရောပတိုက်နှင့်အရှေ့တိုင်းပြည်များ၏ ဗဟိုတွင်တည်ရှိ၍ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် အရေးပါသောမြို့ဖြစ်သည်။ အာဖရိကတိုက်မြောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသအတွက်ကား ကုန်သွယ်ရေးအချက်အချာသဖွယ် ဖြစ်လေသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ အထူးတိုးတက်ခဲ့၏။

ထိုမြို့တွင်နေထိုင်သူများမှာ အများအားဖြင့် အာရပ်လူမျိုး များသို့မဟုတ် အာရပ်တို့နှင့် သွေးစပ်သောလူမျိုးများ ဖြစ်၏။ အခြားလူမျိုးများမှာ ဂရိ၊ အီတာလျံ၊ ဗြိတိသျှ၊ ပြင်သစ်၊ တူရကီနှင့် ဆီးရီးယန်းလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ မြို့၏လူဦးရေမှာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၂၁၀၀၅၀၆ ယောက် ဖြစ်သည်။

ကစ်ချနာအိပ်၊အိပ် (ခရစ် ၁၈၅၀–၁၉၁၆) ။ ဖေါက်တွန်းစားလော့ကစ်ချနာ ဘွဲ့အမည်ရသည့် ဗြိတိသျှစစ်သူကြီးကား သေချာစွာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်၍ နိုင်လောက်သည့်အခြေရောက်မှ ရန်သူကို တိုက်လေ့ရှိသူ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် တိုက်ပွဲများတွင် အောင်မြင်သည်သာများခဲ့သဖြင့်၊ ဗြိတိသျှလူထုက သူ့အား ဒအောင်ပွဲများ စီစဉ်ပေးနိုင်သူ ဟု ချီးကျူးကြလေသည်။

ဟိုရေးရှိုးဟားဗတ်ကစ်ချနာသည် စစ်သားမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသူဖြစ်၏။ ဖခင်ဖြစ်သူမှာ ဒုဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦးဖြစ်သည်။အင်္ဂလိပ်လူမျိုးပင်ဖြစ်သော်လည်း အိုင်ယာ

ဗြိတိသျှဗိုလ်ချုပ်မှူး လော့ကစ်ချနာ

လန်ပြည်တွင် ၁၈၅၀ပြည့် ဇွန်လ ၂၄ရက်နေ့၌ ဖွားမြင်ခဲ့၏။ ၁၈၆၈ခုနှစ်၌ ဝူးလစ်မြို့ ဘုရင့်စစ်တက္ကသိုလ်တွင် စစ်ပညာသင်ယူခဲ့ပြီးနောက်၊ ဘုရင့်အင်ဂျင်နီယာတွင် စတင်အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ၁၈၇၇ ခုနှစ်တွင် ဒုဗိုလ် အဖြစ်ခန့်ထားခြင်းခံရသည်။ ထိုသို့ခန့်ထားခြင်းမခံရသေးမီက ပြင်သစ်–ပရပ်ရှားစစ်ပွဲ၌ မိမိသဘောအလျောက် ပြင်သစ်ဖက်မှ ပါဝင်ကူညီတိုက်ခိုက်ခဲ့၏။ ထို့ပြင် ဗြိတိသျှစစ်တပ်သို့ဝင်စကပါလက်စတိုင်းပြည်နှင့် ဆိုက်ပရပ်ကျွန်းတို့တွင် အမှုထမ်းဖူးလေသည်။

၁၈၈၂ ခုနှစ်မှ ၁၈၉၂ ခုနှစ်အထိ အီဂျစ်စစ်တပ်များကို

ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရေးတွင် ကူညီဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင် အီဂျစ်စစ်တပ်များ၏ သေနာပတိဖြစ်လာပြီးသည့်နောက်တွင် ဗိုလ်မှူးချုပ်ဂေါ်ဒွန်တို့အား ခါတွမ်း၌ တပ်လုံးပြုတ်အောင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သော မာဒီစော်ဘွား၏အဆက်အနွယ် သူပုန်များကိုနှိမ်နင်းရန် သေချာစွာ အစီအစဉ်များပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၁၈၉၆ ခုနှစ်မှစ၍ ထိုသူပုန်များနှင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ၊ အောင်ပွဲများ ဆက် ကာဆက်ကာရခဲ့၍ ၁၈၉၈ ခု စက်တင်ဘာလတွင် ခါတွမ်းမြို့ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်ကစ်ချနာအား ဗြိတိသျှအစိုးရက ခါတွမ်းစားဘွဲ့ဖြင့် ဗဲရွန်အဆင့်အတန်းပေးအပ်ချီးမြှင့်ခဲ့သည့်ပြင် ဆုတော်ငွေပေါင်း ၃၀၀၀၀ ကိုလည်းပေးခဲ့၏။

၁၈၉၉ ခုနှစ်တွင် ဗိုးဝါးစစ်ပွဲဖြစ်ပွားသောအခါ ကစ်ချနာမှာ သေနာပတိလော့ရောဗတ်၏ဦးစီးချုပ်အဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန် စေလွှတ်ခြင်းခံရပြန်သည်။ လော့ကစ်ချနာ၏ အချက်ကျကျနှင့် စေ့စပ်ကဒမ်းကျင်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှုကြောင့်၊ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ဗိုးဝါးလူမျိုးတို့၏မြို့တော် ၂ မြို့လုံးကို ဗြိတိသျှတပ်များက သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်မကြာမီ လော့ရောဗတ်၏ရာထူးကို ကစ်ချနာဆက်ခံရလေသည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဗိုးဝါးတို့၏ မြို့တော်များကိုသိမ်းပိုက် နိုင်ခဲ့သော်လည်း ဗိုးဝါးတို့သည် ပြောက်ကျားစံနစ်ဖြင့် ဆက်လက် ခုခံနေလျက်ပင်ရှိသေး၍၊ ထိုစစ်ပွဲများကိုအောင်မြင်စွာဆုံးခန်းတိုင် တိုက်ခိုက်ရန်မှာ ကစ်ချနာအဖို့ကြီးလေးသောတာဝန်ကြီး ဖြစ်လေသည်။ သို့သော် ကစ်ချနာသည် အထူးကြိုးစားပြီးလျှင် အရေးပါသောမြို့ကြီးများ၊ ဒေသများကိုလည်းကောင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးများကိုလည်းကောင်း၊ ဗိုးဝါးပြောက်ကျားတို့ ထိရောက်စွာ မနှောင့်ယှက်နိုင်အောင် အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ စီမံဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဗိုးဝါးတို့၏ပြောက်ကျားစံနစ်မှာ အရာမရောက်တော့ဘဲ၊ ၁၉၀၂ခုနှစ်တွင် ဗိုးဝါးစစ်ပွဲပြီးဆုံးသွားလေသည်။ ကစ်ချနာသည် ဗိုင်းကောင့်အဆင့်အတန်းသို့ တိုးမြှင့်ခြင်းခံရသည့်ပြင် ဆုတော် ငွေပေါင်း ၅၀၀၀၀ ကိုလည်း ပေးသနားခြင်းခံခဲ့ရလေသည်။

ဗိုးဝါးစစ်ပွဲပြီးဆုံးသည့်နောက် မကြာမီပင်၊ လော့ကစ်ချနာမှာ အိန္ဒိယပြည်စစ်တပ်များ၏ သေနာပတိအဖြစ် ခန့်ထားခြင်းခံရ၏။ ထိုရာထူးတွင် ၁၉၀၇ ခုနှစ်တိုင်ထမ်းရွက်ခဲ့၍ အိန္ဒိယပြည်စစ်တပ်များကို ပြုပြင်ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရာထူးသက်တမ်းစေ့သည့်အခါ ဩစတြေးလီးယားနေယူးဇီလန်စသော ဗြိတိသျှဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများမှစစ်တပ်များကို လှည့်လည်ကြည့်ရှုခဲ့၍၊ ဒိုမီနီယန်နိုင်ငံများ၏ကာကွယ်ရေး အစီအစဉ်များကို ရေးဆွဲပေးခဲ့လေသည်။ ၁၉၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ ကိုင်ရိုမြို့တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ကိုယ်စားလှယ်တော်အဖြစ် ၃ နှစ်မျှဆောင်ရွက်ရပြန်သည်။

၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ပထမကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ပွားသောအခါ လော့ကစ်ချနာမှာ စစ်ဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်ထားခြင်းခံရ၏။ စစ်ဝန်ကြီးအဖြစ် ထမ်းဆောင်ရသည့်တာဝန် ဝတ္တရားမှာ သေးငယ်လှသည်မဟုတ်ပေ။ ထိုစဉ်ကဗြိတိသျှတို့၏ စစ်အင်အားမှာ များစွာချည့်နဲ့နေသေးရာ၊ ဂျာမန်ကဲ့သို့ အင်အားကောင်း၍ စစ်မှုကျွမ်းကျင်လှသောရန်သူမျိုးနှင့်ဖက်ပြိုင်နိုင်ရန် ကစ်ချနာမှာ အထူးကြိုးစားခဲ့ရ၏။ တိုင်းပြည်လူထုကလည်း ကစ်ချနာအပေါ်တွင် ကြည်ညိုလေးစားကြသည့်အလျောက် တိုက်ခိုက်ရန်အသင့်ရှိသည့် စစ်သည်တော်အင်အား ၁၆၀၀၀၀မှ တပ်သား ၅၀၀၀၀၀၀ ရှိအောင် ကစ်ချနာသည် အတိုက်အခံမရှိလှဘဲ နှစ်အနည်းငယ်အ တွင်း ချဲ့ထွင်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ရုရှအစိုးရနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန်အတွက် ၁၉၁၆ ခုနှစ်ဇွန်လ ၅ ရက်နေ့တွင် ဟမ္ဗရှိုင်ယာအမည်ရှိ ကရူဇာစစ်သင်္ဘောဖြင့် ပက်ထရိုဂရက်မြို့သို့ ထွက်ခွာခဲ့ရာ၊ ထိုနေ့ည ၈ နာရီခန့်အချိန်၌ အော့ကနီးကျွန်းစုအလွန်တွင် ဂျာမန်ရေမြုပ်ဗုံးထိ၍ သင်္ဘော နစ်မြုပ်သွားလေသည်။ သင်္ဘောပေါ်တွင်ပါသမျှလူများထဲမှ သင်္ဘောသား ၁၂ ယောက်သာ အသက်ရှင်၍ လော့ကစ်ချနာ၏ အလောင်းကိုပင် ရှာမတွေ့ရတော့ချေ။

လော့ကစ်ချနာမှာ တစ်စုံတစ်ခုကို မဖြစ်မနေပြုလုပ်တတ်၍ နက်နဲစွာချင့်ချိန် စဉ်းစားတတ်သူဖြစ်၏။ ထို့ပြင် အလွန်စည်းကမ်းကြီးသူဖြစ်ရာ အချို့လက်အောက်ငယ်သားများကသူ့အားသဘောမကျကြပေ။ သို့သော် ကစ်ချနာသည် ထိုစည်းစနစ်များကို တသဝေမတိမ်းလိုက်နာခြင်းမှာ စစ်အောင်မြင်ရေးအကြောင်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်လေသည်။ ထိုသို့ စည်းကမ်းနှင့် အညီပြုတတ်သဖြင့်လည်း သူ၏ကြီးလေးလှသော စစ်မက်ရေးရာ တာဝန်များကို အောင်မြင်စွာထမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ကစ်ချနာသည် သူ့အားပေးအပ်သမျှသော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ပြီးပြတ်အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်မြဲဖြစ်လေသည်။

။အင်္ဂလိပ်စာပေလောကမှ ကြယ်တစ်ပွင့်

ဒတောတွင်းသား မော်ဂလီ'အကြောင်းကို ဖတ်ဘူးသူတိုင်းစာရေးဆရာကို သိလိုကြပေမည်။ ထိုသူမှာ အိန္ဒိယ နိုင်ငံတွင်မွေးဖွားလျက် မြန်မာနိုင်ငံသို့တစ်ကြိမ်တစ်ခေါက် ရောက်ဘူးသော ကစ်ပလင်း ဆိုသူဖြစ်၏။ ထိုသူ၏ စိတ်ဝင်စား ဖွယ်ရာ အတ္ထုပ္ပတ္တိ အကျဉ်းချုပ်ကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားပေသည်။

ကစ်ပလင်း'အာ (ခရစ် ၁၈၆၅–၁၉၃၆) ။ ရုဒ်ယာဒ်ကစ်ပလင်းမှာ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ကဗျာဆရာနှင့် ဝတ္ထုရေးဆရာဖြစ်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘုံဘိုင်မြို့၌ ၁၈၆၅ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ သူ၏ဖခင်မှာ ထိုအချိန်က ဘုံဘိုင်မြို့ သုခုမပညာသင်ကျောင်းတွင် ပါမောက္ခတစ်ဦးအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေသော ဂျွန်လော့ကဝုကစ်ပလင်း ဖြစ်သည်။ ကစ်ပလင်းသည် ၅ နှစ်သားအထိ ဘုံဘိုင်မြို့၌ပင် နေထိုင်ခဲ့ရာ ထိုအတောအတွင်း အိန္ဒိယအမျိုးသမီး နို့ထိန်းများ၏ လက်ပေါ်တွင်ကြီးပြင်းခဲ့လေသည်။ သို့ဖြစ်ရကား ကစ်ပလင်းသည် ဟိန္ဒူစတနီဘာသာကို ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် နားလည်ခဲ့သဖြင့်၊ နို့ထိန်းများပြောပြသော အိန္ဒိယလူမျိုးများ၏ ရေးဟောင်း ပုံပြင်များမှာ သူ၏ မှတ်ဉာဏ်တွင် စွဲမြဲနေခဲ့၏။

၆ နှစ်သားတွင် သူ၏ မိဘများက အင်္ဂလန်ပြည်သို့ စာသင်ရန် စေလွှတ်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် ကျန်းမာရေးချို့တဲ့သဖြင့် ၁၂ နှစ်သားရှိမှကျောင်းစ၍နေရသည်။ သူသည် ဒက်ဗွန်ရှိုင်ယာနယ် ဝက်စဝပ်ဟိုးမြို့ရှိ စာသင်ကျောင်းတစ်ကျောင်းတွင် ပညာသင် ကြားရ၏။ ထို စာသင်ကျောင်းရှိ ကျောင်းသူကျောင်းသားများမှာ အများအားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်အမှုထမ်းနေကြသော အင်္ဂလိပ်အရာ ရှိကြီးများ၏ သားသမီးများဖြစ်ကြသည်။ ကစ်ပလင်းသည် ထိုကျောင်းမှ ထုတ်ဝေသော စာစောင်၏ စာတည်း ဖြစ်လေသည်။

အင်္ဂလိပ်ကဗျာနှင့် ဝတ္ထုရေးဆရာကြီး ရုဒ်ယာဒ်ကစ်ပလင်း

အသက် ၁၇ နှစ်တွင် ကစ်ပလင်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်နေထိုင်ခဲ့၏။ ထိုအချိန်၌ သူ၏ဖခင်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပန်ဂျပ်နယ်လာဟိုမြို့တွင် ပြတိုက်မှူးအဖြစ် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိ၍၊ ကစ်ပလင်းသည် လာဟိုမြို့မှထုတ်ဝေသော ဒမြို့ပြနှင့်စစ်ရေးပြန်တမ်း' အမည်ရှိသတင်းစာတွင် လက်ထောက်စာတည်း တစ်ဦးဖြစ်လာသည်။ ကစ်ပလင်းသည် ကျောင်းနေစဉ်က တွေ့ကြုံခဲ့ရသော ကိုယ်တွေ့အဖြစ်အပျက်များကို ဒစတော့ကီးနှင့်အဖော်များ' အမည်ဖြင့် စာအုပ်တစ်အုပ် ရေးခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ်သည် သူ၏စာဖတ်ပရိသတ်ကြိုက် စာအုပ်တို့တွင် အပါအဝင် ဖြစ်ခဲ့သည်။

ကစ်ပလင်းသည် ဂျပန်နှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံများသို့ လှည့်လည်ပြီးနောက် ၁၈၈၉ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည် လန်ဒန်မြို့တွင် အတည်တကျနေထိုင်ခဲ့သည်။ ဤသို့ ကမ္ဘာကိုလှည့်၍ ခရီးသွားခဲ့ရာ၌ တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်တို့ကို ဒပင်လယ်မှပင်လယ်သို့'စာအုပ်တွင် ရေးသားဖော်ပြထားလေသည်။ ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ကစ်ပလင်းသည် ဒမထွန်းပနိုင်သောအလင်းရောင်' စာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။ နောက်တစ်နှစ်တွင် ကစ်ပလင်းသည် အမေရိကန်အမျိုးသမီး ကယ်ရိုလိုင်းစတားဗာလက်စတီးယားနှင့် လက်ထပ်သည်။

ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်နိုင်ငံများသို့ လှည့်လည်၍ ခရီးသွားခဲ့ရာ၌ ကစ်ပလင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့လည်း ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ၁၈၉၂ ခုနှစ်တွင် 'မန္တလေး' အမည်ရှိ ကဗျာကို စပ်ဆိုခဲ့၏။

ကစ်ပလင်းတို့ဇနီးမောင်နှံသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ၄ နှစ်တိတိ နေထိုင်ခဲ့ကြရာ ထိုအတောအတွင်း စာအုပ်စာတမ်း အမြောက်အမြား ရေးသားခဲ့သည်။ သူ၏ အရေးအသားကို အမေရိကန်လူထုက အထူးပင်နှစ်သက်ကြသဖြင့် ချက်ခြင်းပင် နာမည်ကျော်ကြားလာသည်။ သူ့အား အသည်းစွဲဖြစ်သဖြင့် အချို့သောရွာနယ်ပယ်တို့ကို ကစ်ပလင်းနာမည်ဖြင့်ပင် မှည့်ခေါ်ကြလေသည်။

၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် ကစ်ပလင်းသည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ပြန်လာပြီးလျှင် ဗိတိုရိယဘုရင်မကြီး၏ နန်းသက်အနှစ် ၆၀

မြောက် အထိမ်းအမှတ် 'ရီဆက်ရှင်းနဲ' ကဗျာကို စပ်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုကဗျာမှာ ကစ်ပလင်း ရေးခဲ့သမျှသော ကဗျာများထဲတွင် အခန့်ဆုံးကဗျာဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ၁၉၀၀ ပြည့် နှစ်တွင် ကစ်ပလင်းသည် အင်္ဂလိပ် သတင်းစာ ကြီးတစ်စောင်အတွက် ဗိုအာစစ်ပွဲသတင်းများကို ထောက်လှမ်းပေးပို့ရန် တောင်အာဖရိကသို့ သွားရောက်ခဲ့၏။

ထိုနောက် ပထမကမ္ဘာစစ် နီးကပ်လာသောအခါ နိုင်ငံရေးလောကထဲသို့တစ်စတစ်စရောက်ရှိလာခဲ့လေသည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးအနေနှင့် ကြီးမွားတိုးတက်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ စာရေးဆရာတစ်ဦးအနေနှင့်ကား နာမည်ကျော်ခဲ့လေသည်။ ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင် စာပေဆိုင်ရာ နိုဗဲဆုဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်းခံရလေသည်။

ကစ်ပလင်းရေးသားခဲ့သော စာအုပ်များအနက် 'တောတွင်းပုံပြင်' စာအုပ်များမှာ အထူးပင် လူကြိုက် များခဲ့လေသည်။ ထိုစာအုပ်တွင် မော်ဂလီအမည်ရှိ တောတွင်းသားကလေးကို ဇာတ်လိုက်အဖြစ်ထား၍ တုန်လှုပ်ချောက်ချား၊ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် အဖြစ်အပျက်များကို သဘာဝကျကျ ရေးသားထားလေသည်။

ကစ်ပလင်း၏စာအုပ်များသည်နယ်ချဲ့စနစ်ကို အားပေးခဲ့သည်။ သူရေးသမျှသောစာအုပ်တိုင်းမှာလိုပင် ဗြိတိသျှလူမျိုးတို့၏ တန်ခိုးအာဏာလွှမ်းမိုးမှုကို အဓိကထားကာ ရေးသားခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အယဉ်ကျေးဆုံး လူမျိုး ဖြစ်သည်။ အခြားလူမျိုးများမှာ သူတို့လောက် မယဉ်ကျေးမတိုးတက်သေး။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများသည် အခြားလူမျိုးများကိုစိုးမိုးအုပ်ချုပ်၍ ယဉ်ကျေးလာအောင် ဆုံးမသွန်သင်ပေးရမည်။ ဤကား ကစ်ပလင်းအယူအဆပင်ဖြစ်၏။ ထို့မှတစ်ပါး လည်း လူဖြူများသည်လူဝါလူမဲလူညိုများထက်မြင့်မြတ် သည်။ မယဉ်ကျေး၍ ကလေးဆန်သော လူဝါနှင့် လူမဲများ ကို ယဉ်ကျေးလာအောင်ဆုံးမရန်မှာ လူဖြူများ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်ဟုလည်း ကစ်ပလင်းက ယုံကြည်လေသည်။

ကစ်ပလင်းသည် အထက်ပါ အရေးအသားဖြင့် ဗြိတိသျှတို့၏ နယ်ချဲ့စနစ်ကိုမြေတောင်မြှောက်ခဲ့သူဖြစ်ရာ သူ့ကို ဗြိတိသျှလူမျိုးများက အင်ပိုင်ယာစာဆိုတော်ကြီးဟူ၍ ဂုဏ်ပြုခဲ့ကြသော်လည်း တစ်ဖက်အမြင်တွင်မူ နယ်ချဲ့စာရေးဆရာကြီးဟု ခေါ်ဆိုကြမည်ဖြစ်သတည်း။

တောတွင်းသားလေး မော်ဂလီ

အခါတစ်ပါး၌ အိန္ဒိယနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်းဒေသရှိ တောနက်ကြီးအစပ်တွင် ဖနီးမောင်နှံ ၂ ယောက်သည် အိမ်တစ်ဆောင်ဆောက်လုပ်နေထိုင်ကြလေသည်။ သူတို့တွင် မော်ဂလီအမည်တွင်သော သားငယ်ကလေးတစ်ယောက်ရှိ၏။ တစ်ညသသ၌ အဆိုပါလင်မယားသည် မတ်တတ်သွားခါစ သားကလေးနှင့်အတူ မီးဖိုကြီးဘေးတွင်ထိုင်နေကြစဉ်ကြောက်မက်ကောင်းသော ကျားကြီးတစ်ကောင်သည် တောထဲမှထွက်လာ၏။ ထိုကျားကြီး၏အမည်မှာ ရှီးယားခန်ဖြစ်၏။ ကျားကြီးသည် သူတို့ကိုမြင်သောအခါ စားချင်ဇောနှင့် အနီးမှမီးဖိုကိုပင်သတိမထားမိဘဲ ခုန်အုပ်လိုက်ရာ ခြေထောက်ကို မီးလောင်သွားလေသည်။ မီးလောင်နာများကို ရှီးယားခန်သည် လျှာဖြင့်လျက်နေခိုက် လင်မယားနှစ်ယောက်သည် ကိုယ်မရှိ အမိသော်လည်း သားတော်ခဲဟူသကဲ့သို့ လူမမယ်သားကလေးကိုပင် မခေါ်နိုင်ဘဲကြောက်အားကြီးစွာ ကိုယ်လွတ်ထွက်ပြေးကြ၏။ မော်ဂလီကလေးသည် နီးရာ တောစပ်ထဲသို့လေးဖက်တွားကာဝင်ရောက်ခဲ့လေသည်။ထိုကလေးသည် ကျောက်ဂူကြီး တစ်ခုအနီးသို့ရောက်သွားသည်တွင် ကျောက်ဂူကြီးအတွင်း၌ အိပ်နေသော ဝံပုလွေမောင်နှံသည် အပြင်မှ ချီးချီးချွတ်ချွတ်အသံကြားသဖြင့်ထွက်၍ ကြည့်ကြသောအခါ၊ လူသားကလေးကို တွေ့ရှိကြသဖြင့် ချစ်ခင်သောကြောင့် မွေးစားထားရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြ၏။ ကျားကြီးရှီးယားခန်လည်း လူနံ့ခံ၍လိုက်လာခဲ့ရာ ကျောက်ဂူကြီးအနီးသို့ရောက်လာလတ်သော် တံခါးဝမှနေလျက် ကလေးငယ်ကို သူ၏အစာဖြစ်သည်ဟုပြောကာ တောင်း၏။ ထိုအခါ ဝံပုလွေမကြီးက ထိုလူသားငယ်မှာ မိမိတို့၏မွေးစားသား ဖြစ်နေ၍ မပေးနိုင်ကြောင်း၊ ထိုကလေးကို အခြားသောဝံပုလွေငယ်များနှင့်အတူ ကစားပျော်ပါးနေထိုင်စေပြီးလျှင် သားရဲတိရစ္ဆာန်များကို ဖမ်းယူစားသောက်လာတတ်အောင် သင်ကြားပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ နောင်တစ်နေ့တွင် ရှီးယားခန်ကိုပင် သတ်ပစ်လိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း ခြိမ်းခြောက်ပြောဆို လိုက်သော အခါ၊ ကျားကြီးရှီးယားခန်သည် မကျေမချမ်းနိုင်ဘဲ ထွက်သွားရလေသည်။

သို့ဖြင့် မော်ဂလီကလေးသည် ဝံပုလွေ ကလေးများနှင့် နေသားတကျရှိလာသောအခါ သူ့ကိုဆက်လက်၍ မွေးစားသင့်မသင့်ကို ဝံပုလွေဖိုသည်ဝံပုလွေမနှင့်တိုင်ပင်၏။ ဝံပုလွေတို့၏ ထုံးစံမှာဝံပုလွေငယ်ကလေးများ အရွယ်ရောက်လာသည့်အချိန်၌ ဝံပုလွေ အစည်းအဝေးကြီးသို့တင်ပြကာ အသိအမှတ်ပြုရန် တောင်းဆိုရ၏။ ဝံပုလွေမသည် လူသားကလေးအား သားအရင်းနှင့်မခြား ချစ်ခင်ခဲ့သည့်အလျောက် ထိုအစည်းအဝေးကြီး သို့ ဝံပုလွေငယ်ကလေးများနှင့်အတူ တင်ပြရန် စီစဉ်ထား၏။

တစ်ညသောအခါ ဝံပုလွေများသည် မိမိတို့စည်းဝေးရာဖြစ်သော ကျောက်ဆောင်တောင်ကမူတွင် ဝံပုလွေအစည်းအဝေးကိုကျင်းပကြလေရာ၊ ဝံပုလွေမောင်နှံလည်း သားငယ်ဝံပုလွေကလေးများနှင့် အတူလူသားကလေး မော်ဂလီကိုတင်ပြကြ၏။ ဝံပုလွေတို့၏ ခေါင်းဆောင်ကြီးဖြစ်သော အာကေလာခေါ် ဝံပုလွေကြီးက ထိုလူသား ကလေးမော်ဂလီအား ဝံပုလွေအသင်းဝင် အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရေးပြဿနာကို စဉ်းစားကြရန် ပြောကြားနေစဉ်၊ကျားကြီးရှီးယားခန် သည်ကြောက်မက်ဖွယ် ဟိန်းလျက်မိမိ၏အစာဖြစ်သော လူသားငယ်အား ပေးအပ်ရန် တောင်းဆို၏။ ထိုအခိုက်တွင် ဝံပုလွေများထဲမှ ဝံပုလွေငယ် တစ်ကောင်သည် ထိုကျားကြီးရှီးယားခန်ကို ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်သဖြင့် လူသားငယ်ကို မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဝံပုလွေအုပ်စုထဲသို့ ထည့်သွင်းသင့်သနည်းဟု စောဒကတက်လေသည်။

ဝံပုလွေတို့၏ထုံးစံတစ်ရပ်မှာ အထက်ပါ ကိစ္စမျိုးစဉ်းစားရာ၌သဘောကွဲလွဲမှု ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော်၊ ထို ဝံပုလွေငယ်၏ မိဘမဟုတ်သည့် အခြား တောတွင်းတိရစ္ဆာန်နှစ်ကောင်က လက်ခံသင့် သည်ဟူသော သဘောတူထောက်ခံချက် ပေးရ၏။ ဤကိစ္စတွင် ဝံပုလွေကျောင်းဆရာကြီးဖြစ်သော ဝက်ဝံညိုကြီး ဗလူးနှင့် ကျားသစ်နက်ကြီး ဗာဂီးရားတို့က မော်ဂလီအား လက်ခံရန်ထောက်ခံပြောဆိုကြသည်။ ထို့ပြင် ကျားသစ်နက်ကြီး ဗာဂီးရားက ဝံပုလွေငယ်တစ်ကောင်သည် အဖိုးအခပေးခြင်းဖြင့် ဝံပုလွေအသင်းဝင်ဖြစ်နိုင်သော ဥပဒေရှိကြောင်းကိုလည်း အထောက်အထားနှင့် ပြောဆိုသေး၏။ ထိုအဖိုးအခမှာ အသင်းဝင်ကြေး သဘောမျိုးဖြစ်ရာ ထိုအတွက် နွားပိုက်ကြီးတစ်ကောင်ကို မော်ဂလီ၏အသင်းဝင်ကြေးအဖြစ် သူကပေးအပ်ပါကြောင်း ပြောဆိုလေသည်။ ထိုအချက်ကိုအားလုံး သဘောတူကြသဖြင့် မော်ဂလီကလေးအား ဝံပုလွေမိသားတစ်ဦးအဖြစ် လက်ခံရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြ၏။

မော်ဂလီကလေးသည် ဝံပုလွေမိသားစု တစ်ဦးဖြစ်လာသည့်နေ့မှစ၍ တောတွင်းအတတ်ပညာများကို ဝက်ဝံညိုကြီးဗလူးထံတွင် သင်ကြားလေသည်။ ကျားသစ်နက်ကြီးဗာဂီးရားမှာ မော်ဂလီ၏မိတ်ဆွေရင်းချာတစ်ဦးဖြစ်လာသည်။ မော်ဂလီကြီးပြင်းလာသောအခါ အပြေးအခုန်မှစ၍ သစ်ပင်တက်၊ အမဲလိုက်၊ ရေကူး၊ သစ်သီးရှာ စသည့်တောတွင်းအတတ်ပညာများကို တတ်မြောက် ကျွမ်းကျင်ခဲ့၏။ ဗာဂီးရားကမူ မော်ဂလီအား ကျားကြီးရှီးယားခန်၏ဘေးရန်မှ ရှောင်တိမ်းနိုင်ရန် အမြဲသတိပေးလျက်ရှိ၏။

မော်ဂလီအသက် ၁၂ နှစ်သို့ ရောက်သော် ဗာဂီးရားက မော်ဂလီအား ရှီးယားခန်ကြီး၏ရန်ကို အမြဲ သတိပြုသင့်ကြောင်း၊ ကျားကြီးသည် စားကြွင်းစားကျန်များကို ဝံပုလွေငယ်များအားဝေငှပေးကမ်းကာ သူ့ဖက်သားဖြစ်အောင် အင်အားစုဆောင်းခဲ့သဖြင့် ယခုအခါကျားကြီးရှီးယားခန်တွင် နောက်လိုက်ဝံပုလွေငယ်အတော်အတန်များနေပြီဖြစ်ကြောင်း၊ ဝံပုလွေတို့၏ ခေါင်းဆောင်ကြီး အာကေလာမှာ အိုမင်းရင့်ရော်နေပြီဖြစ်၍ သားကောင်များကိုပင် ရအောင်မဖမ်းဆီးနိုင်တော့သဖြင့် တန်ခိုး အာဏာနည်းပါးနေပြီဖြစ်ကြောင်း၊ အကယ်၍ လက်ရှိခေါင်းဆောင်ကြီးကို တစ်စုံတစ်ယောက်က လုပ်ကြံမည်ဟုဆိုက မော်ဂလီ၏ နောင်ရေးမှာ စိုးရိမ်စရာကောင်းကြောင်းတို့ကို ရှင်းလင်းပြောပြ၏။

မော်ဂလီလည်း ဗာဂီးရားသည် မိမိအားတကယ့်စေတနာဖြင့် သတိပေးနေကြောင်းကိုယုံကြည်သဖြင့် မိမိ၏နောင်ရေးနှင့် ကျားကြီးရှီးယားခန်၏ရန်ကို တွေးတောစပြုလာ၏။ သို့ရာတွင် ဗာဂီးရားကပင် ဆက်လက်၍ အားပေးစကား ပြောယင်း အကယ်၍ အနီးရှိရွာတစ်ရွာမှ ပန်းနီနီတစ်ပွင့်ကို ယူဆောင်လာနိုင်ပါက မော်ဂလီကိုယ်တိုင်ပင်လျှင် တောတွင်းဗိုလ်ကြီး တစ်ဦးဖြစ်နိုင်ကြောင်း ညွှန်ပြခဲ့၏။ ဗာဂီးရားဆိုလိုသောပန်းနီနီကား လူတို့အသုံးပြုသော မီးပင်ဖြစ်၍ ထိုမီးတောက်မီးလျှံကို တိရစ္ဆာန်တို့မြင်က အသံတုန်အောင် ကြောက်ရွံ့ကြသောကြောင့် ထိုမီးတောက်ကိုကိုင်ဆောင်နိုင်လျှင် တောတွင်းဗိုလ်ကြီး ရာထူးကို ဆွတ်ခူးနိုင်မည်မှာ မလွဲချေ။

တစ်ညသ၌ တောတွင်းတိရစ္ဆာန် အပေါင်းသည် တောင်ကမူစွန်း၌စုရုံးစည်းဝေး နေကြစဉ် မော်ဂလီသည် နီးရာရွာတစ်ရွာသို့ ပြေးသွားကာ မီးခဲများကို ယူဆောင်လာခဲ့သည်။ အစည်းအဝေးတွင် ဝံပုလွေများက လက်ရှိခေါင်းဆောင်ကြီးအာကေလာမှာ သားကောင်ကိုမဖမ်းနိုင်လောက်အောင် အိုမင်းမစွမ်းရှိပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ခေါင်းဆောင်ကြီး ရာထူး၌ မထားနိုင်တော့ကြောင်းပြောဆိုကြ၏။ မော်ဂလီ လည်း မီးခဲများကိုထည့်၍ယူဆောင်လာသော မီးခဲအိုးကို ဒူး၂ ဖက်အကြားတွင်ထားကာ ဝံပုလွေများနှင့်အတူ ရောနှောလျက်ထိုင်လေသည်။ ကျားကြီးရှီးယားခန်လည်း မော်ဂလီကိုမြင်လျှင်မြင်ခြင်း မိမိ၏အစာလူသား မော်ဂလီအားပေးအပ်ရန် တောင်းဆိုပြန်၏။ ရှီးယားခန် သိမ်းသွင်းထားသော နောက်လိုက်ဝံပုလွေငယ်များ ကလည်း သူတို့၏သခင်ကြီးရှီးယားခန်လေသံအတိုင်းလိုက်၍ ဟစ်အော်ပြောဆိုကြပြီးသော် မော်ဂလီအား ရှီးယားခန်၏လက်ထဲသို့ အရောက်အပ်နှံရန် ကြိုးစားကြသည်။ ဤတွင်မှ ဗာဂီးရားသည် မော်ဂလီအား အစွမ်းပြရန် ချိန်တန်ပြီဟု သတိပေးလိုက်လေသည်။ မော်ဂလီလည်း အလျှံတပြောင်ပြောင် တောက်လောင်လျက်ရှိသော မီးကျီးမီးတောက်များ ထည့်ထားသည့် မီးခဲအိုးကိုလက်မှကိုင်ကာ ရုတ်တရက်မတ်

ကကေးအိုပင်

တတ်ရပ်လိုက်ပြီးလျှင် ဝံပုလွေထုကြီးတစ်ရပ်လုံးအား ဤသို့ဆို၏။ ဝံပုလွေများက မိမိအား အမြဲသဖြင့် လူသားတစ်ယောက်အနေဖြင့် ဆက်ဆံနေကြသော်လည်း မိမိအဖို့မှု မခွဲခြားကြောင်း၊ အချို့ဝံပုလွေများသည် မိမိအပေါ် သစ္စာမတည်၊ ရှီးယားခန် နောက်လိုက်သူများ ဖြစ်နေကြချေပြီ။ ထိုကြောင့် မိမိ၏အစွမ်းကို ပြရတော့မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဝံပုလွေတို့ ကြောက်ရွံ့လှသော ပန်းနီနီကြီး မိမိ၌ ရှိနေပြီ။ ဝံပုလွေများသည် ခေါင်းဆောင်ကြီး အာကေလာအား ရန်သတ္တုရမပြုဘဲ သူ့အလိုအလျောက် အေးချမ်းစွာ နေထိုင်ခွင့်ကို ပေးကြရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ မိမိသည် လူသားများနေထိုင်ရာရွာသို့ ခေတ္တပြန်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ နောက်တစ်ကြိမ်စည်းဝေးပွဲတွင် ရန်သူကြီး ရှီးယားခန်၏သားရေကိုခြုံကာ တက်ရောက်ပြမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားလေသည်။ ထိုနောက် မော်ဂလီသည် သူ့အားမွေးစားစောင့်ရှောက်ခဲ့သော ဝံပုလွေမကြီးနှင့်တကွ နို့စို့ဖက်ဝံပုလွေငယ်များကို နှုတ်ဆက်ကာ ထွက်ခွာလာခဲ့၏။ ထိုကဲ့သို့ ခွဲခွာလာခဲ့ရာတွင် မော်ဂလီမှာဝမ်းနည်းလှသဖြင့် မျက်ရည်များပင် ကျဆင်းလေသည်။ တစ်ခါမျှ မျက်ရည်မကျခဲ့ဘူးသော မော်ဂလီအတွက်အထူးအဆန်းဖြစ်ကာ ထိုသို့မျက်ရည်ကျဆင်းခြင်းမှာ မိမိအတွက် အတိတ်ဆိုး၊ နိမိတ်ဆိုးပေလောဟု တွေးတော ပူပန်မိလေသည်။

မော်ဂလီသည် လူတို့နေထိုင်ရာရွာသို့ ရောက်သောအခါများစွာ ဆာလောင်မွတ်သိပ်လှသဖြင့် လက်ဟန်ခြေဟန်ပြကာ အစားအစာကိုတောင်းလေသည်။ ရွာရှိဘုန်းတော်ကြီးကလည်း ရွာသားအပေါင်းတို့အား လူရိုင်းကလေးကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ကြရန် တိုက်တွန်း၏။ ထိုအခါကြင်နာတတ်သော မိန်းမကြီးတစ်ဦးက ဒမော်ဂလီအားမွေးစားရန် ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့ရာ အိမ်နှင့်ယာနှင့်မနေဘူးသော လူရိုင်းကလေးမော်ဂလီအဖို့ ထောင်ချောက်ထဲ၌ နေရသကဲ့သို့ စိတ်ကျဉ်းမြောင်းသဖြင့် မပျော်ပိုက်နိုင် ဖြစ်ရှာလေသည်။ မိန်းမကြီးသည် မော်ဂလီအား အခြား ရွာသားကလေးများနည်းတူ ကျွဲကျောင်းခိုင်း၏။ မော်ဂလီမှာ တောတွင်း၌သာ နေထိုင်ခဲ့သူဖြစ်သည့်အလျောက် ထိုရွာ၌နေထိုင်ရသည်ကို မပျော်ပိုက်နိုင်ဘဲ ရှိနေတော့သည်။

တစ်နေ့တွင် မော်ဂလီသည် ကျွဲအုပ်ကြီးကို ထိန်းကျောင်းယင်း တောတွင်း၌ငေးမှိုင်နေစဉ် မိမိနှင့်နို့စို့ဖက် ဝံပုလွေငယ် တစ်ကောင်ရောက်လာပြီးလျှင်၊ ရန်သူကျားကြီး ရှီးယားခန်သည် ယနေ့ညနေ ကျွဲများရွာသို့ပြန်သွင်းချိန်တွင် ရွာ

တံခါးဝမှစောင့်ဆိုင်း နေမည်ဖြစ်ကြောင်း၊သို့သော်လည်း ရှီးယားခန်းမှာ အစာတွေကို အမြောက်အမြားစား ထားသည့်အတွက် လေးလံထိုင်းမှိုင်းလျက် ရှိမည်ဖြစ်ကြောင်း သတိပေးစကား ပြောကြားသွားလေသည်။

မော်ဂလီသည် ရန်သူကျားကြီးရှီးယားခန်အား နှိမ်နင်းသတ်ဖြတ်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ပြီးလျှင် ထိုဝံပုလွေငယ်နှင့်ခေါင်းဆောင်ဟောင်းကြီး အာကေလာတို့၏ အကူအညီကိုယူ၍ ကျွဲအုပ်ကြီးအား ၂စုခွဲလိုက်ပြီးသော် တစ်စုကို ရှီးယားခန်အဆီယစ်ကာအိပ်ပျော်နေသော လျှိုငယ်အောက်ပိုင်းသို့လည်းကောင်း၊ ကျန်တစ်စုကိုအထက်ပိုင်းသို့လည်းကောင်း၊ မောင်းနှင်လိုက်လေသည်။ ဤနည်းဖြင့် ကျားကြီးရှီးယားခန်ကို ဝဲယာ ၂ဖက်မှညှပ်ကာ တိုက်ခိုက်လေသည်။ ရှီးယားခန်သေပြီးသောအခါ မော်ဂလီသည် ကျားရေကိုခွာယူ၍ ဝံပုလွေများ၏ အကူအညီဖြင့် ကျွဲအုပ်ကို ရွာဖက်သို့မောင်း နှင်ခဲ့၏။

မော်ဂလီနှင့်အတူ ကျွဲကျောင်းထွက်ကြသော အဖော်များက မော်ဂလီသည် ကျားကြီးကို မည်ကဲ့သို့ရဲဝံ့စွာသတ်ခဲ့ပုံ ဝံပုလွေများကလည်း မည်ကဲ့သို့ရိုသေကြပုံတို့ကို ရွာသားတို့အား ပြန်ပြောပြကြသည်တွင် မော်ဂလီအား ကြောက်လန့်ကြသဖြင့် ရွာမှနှင်ထုတ်လိုက်ကြ၏။ မော်ဂလီလည်း ဝံပုလွေများထံသို့ ပြန်လာခဲ့၍ ကျားရေကြီးကို စည်းဝေးရာကျောက်ဆောင်ပေါ်၌ ခင်းပြီးလျှင် ဝံပုလွေများအား စည်းဝေးစုရုံးစေ၏။ ဝံပုလွေအပေါင်းတို့လည်း မော်ဂလီအားချီးကျူးကာ ခေါင်းဆောင်တင်မြှောက်ကြသည်။ သို့သော်မော်ဂလီသည် လူသားဖြစ်သည့်အလျောက် စဉ်းစားမြော်မြင်တတ်သည့်အတိုင်း မိမိအားခေါင်းဆောင်တင်မြှောက်ကြသော်လည်း လက်မခံလိုကြောင်း၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဝံပုလွေများမှာ ယခုအခါ အစားအစာငတ်မွတ်နေ၍သာ မိမိအားခေါင်းဆောင်တင်မြှောက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြောင်း၊ အစားအစာဝလင်စွာရရှိကြလျှင် မိမိအားပင်ရန်မူ ကြမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုငြင်းပယ်လိုက်၏။ သို့ရာတွင် တောတွင်း၌ကြီးပြင်းလာသူ နို့စို့ဖက်ဝံပုလွေ ၄ ကောင်နှင့်အတူ တောထဲ၌ ပျော်ပိုက်စွာ အသက်ထက်ဆုံး နေထိုင်လေသတည်း။

ကစ်ရှမြို့။ ။အီရတ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သော ဘဂ္ဂဒက်မြို့၏ တောင်ဘက် မိုင် ၁၀၀ ခန့်အကွာ၊ ယူဖရေးတီးနှင့် တိုင်းဂရစ်မြစ်များအကြားတွင် မြို့ပျက်နေရာတစ်ခုတည်ရှိ၏။ ယင်းမှာ ရှေးနှစ်ပေါင်း ၅၀၀၀ ခန့်က လူနေအိမ်ခြေစည်ကားလျက် ခမ်းနားကြီးကျယ်သော ကစ်ရှမြို့တည်ရာအရပ်ဖြစ်သည်။

ထိုကစ်ရှမြို့မှာ ကမ္ဘာကိုရေလွှမ်းပြီးနောက် ရှေးဦးစွာ တည်ဆောက်ခဲ့သောမြို့ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ထိုမြို့ပျက်နေရာအတွင်းမှ တူးဖော်ရရှိသော ကျောက်စာများတွင်ဖော်ပြပါရှိသည်။ ထိုပြင် ဆူမီးယားရီးယန်းလူမျိုးတို့ ကောင်းစားစဉ်က မြို့တော်ဟောင်း ကြီးဖြစ်ကြောင်းနှင့် ကမ္ဘာ့အရှေ့အနီးပိုင်းတွင် ယဉ်ကျေးမှုစတင်ထွန်းကားရာ အရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

မြို့ပျက်အတွင်းရှိ တောင်ပို့ကြီးတစ်ခုကိုအမြင့်ဆုံး နေရာမှ အောက်ပေ ၆၀ ခန့် နက်အောင် တူးဖော်ကြည့်ရာတွင် ကျောက်လက်နက်များကို အသုံးပြုသော ကျောက်ခေတ်မှ ခရစ်တော် ပေါ်ထွန်းသည့်ခေတ်အထိ ထိုကာလအပိုင်းအခြားအတွင်း အသုံးပြုခဲ့သော ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဝတ္ထုပစ္စည်းများကို တွေ့ရှိခဲ့၏။ ထိုပြင် မြေအောက်ပေ ၄၀ အနက်တွင် နုံးမြေဆီလွှာကို တွေ့ရှိရခြင်းကြောင့် ခရစ်တော်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော်လောက်ကပင် ထိုမြို့ကို ရေလွှမ်းမိုးသွားခဲ့ဘူးသည်ဟု ယူဆကြ၏။ အချို့ကလည်း ထိုနုံးမြေဆီလွှာသည် သမ္မာကျမ်းစာတွင် ဖော်ပြပါရှိသော ရေလွှမ်း မိုးမှုကြီး၏ အထောက်အထားဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

ကတ္တရာ။ ။ကတ္တရာကို ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်ဒြပ်ပေါင်းအမျိုးမျိုးပါဝင်သည့် ဗစ်တျူမင်ကတ္တရာခေါ် ပစ္စည်းတစ်မျိုးမှ

ထရင်းနီဒက်ကျွန်းတွင် ကတ္တရာများကို တူးဆွသယ်ယူနေကြစဉ်

ရရှိ၏။ ကတ္တရာအရောင်မှာ အညိုသို့မဟုတ် အမည်းဖြစ်၏။ အချို့ကတ္တရာသည် မည်း၍ အရောင်လက်၏။ အချို့မှာတွင်းထွက် ကျောက်မီးသွေးများမှ ရသော ကတ္တရာစေးကဲ့သို့ ကပ်စေးစေးရှိ၏။ ကတ္တရာကို တစ်ခုခုတွင်ထည့်၍ မီးတိုက်ပေးသောအခါ အပူချိန်ဖာရင်ဟိုက် ဒီဂရီ ၁၀၀ တွင် အလွယ်

တကူ အရည်ပျော်၍ ထူထပ်သောမီးခိုးလုံးများထွက်လာ၏။

ကတ္တရာကို တောင်အမေရိကတိုက် အော်ရင်နိုကိုး မြစ်ဝအလွန်တွင် တည်ရှိသော ထရင်းနီဒက်ကျွန်းမှ အမြောက်အမြားရရှိသည်။ ထိုကျွန်းရှိ ကတ္တရာကျင်းများမှာ ရေကန်ကြီးသဖွယ်ဖြစ်၍ အကျယ်မှာတစ်မိုင်ခန့်ပင်ရှိ၏။ ထိုကတ္တရာကျင်းတည်နေရာသည် ရွှံ့မီးတောင်သေ၏ ထိပ်ဝဖြစ်ဟန်တူသည်။ ထူးခြားသော အချက်တစ်ရပ်မှာ ကျင်းတစ်ကျင်းမှ ကတ္တရာကို အမြောက်အမြား ထူးဖော် ထုတ်ယူသော်လည်း ကတ္တရာများပြန်၍ ပြည့်လာသော အချက်ပင်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ပြန်ပြည့်လာခြင်းအကြောင်းမှာ ကတ္တရာကျင်းရှိရာမြေအောက်မှ ကတ္တရာများသည် အပေါ်သို့အစဉ်မပြတ် တက်လာနေသော ကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ကတ္တရာကို တောင်အမေရိကတိုက်ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံမှလည်းကောင်း၊ ကျူးဗားကျွန်းမှလည်းကောင်း၊ အများအပြားတူးဖော်ရရှိကြ၏။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ကာလီဖိုးနီးယားပြည်နယ်မှ ထွက်သော ကတ္တရာသည် အလွန်ကောင်းသောကြောင့် မည်သို့မျှ ပြုပြင်မပေးရဘဲ လမ်းခင်းရန်အတွက်အသုံးပြုနိုင်ပေသည်။ ကတ္တရာကို အခြားအမေရိကန်ပြည်ထောင်စုပြည်နယ်များ၊ ကနေဒါပြည်နှင့် ဥရောပတိုင်းပြည်များမှလည်း ရနိုင်သည်။

ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက ပင်လယ်အောက်တွင် နစ်မြုပ်လျက်ရှိသော အပင်နှင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ အကြွင်းအကျန်တို့သည် သဘာဝအလျောက် တဖြည်းဖြည်း ရေနံဘဝသို့ပြောင်းသွား၍ ထိုရေနံဘဝမှ တစ်ဖန် နှစ်လရှည်ကြာလတ်သော် ကတ္တရာဖြစ်လာသည်ဟု ဘူမိဗေဒပညာရှင်အားလုံးလောက်တို့က တညီတညွတ်တည်း ယူကြ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လာပုံမှာ မြေအောက်တွင် ကတ္တရာအဖြစ် မရောက်မီ ရေနံဘဝနှင့်ရှိနေစဉ် ရေနံမှပေါ့ပါးသောဆီတို့သည် မြေကြီးပေါက်ကြောင်းအက်ကြားမှ သဘာဝအလျောက် အငွေ့ပျံ၍တက်သွားကြ၏။ ယင်းသို့ အငွေ့ပျံတက် သွားရာမှ ကျန်ရှိနေသောရေနံသည် အောက်ဆီဂျင်နှင့်ပေါင်းစပ်ပြီးလျှင် ကတ္တရာ ဖြစ်သွား၏။ ကတ္တရားရိုင်းကိုကျို၍ ဗစ်တျူမင်ခေါ်တွင်းထွက် ကတ္တရာစေးကဲ့သို့သောပစ္စည်းများ၊ သဲများ၊ ကယ်လဆီယမ် ကာဗွန်နိတ်များနှင့်ရောစပ်၍ အင်္ဂတေပြုလုပ်ကြသည်။

အနက်ရောင် အရောင်တင်ဆီများ၊ အိမ်မိုးရန် တရပတ်များနှင့် ရေခံစက္ကူများကို ကတ္တရာဖြင့် ပြုလုပ်စီမံကြ၏။ ထိုပြင် တံတားများနှင့် အဆောက်အအုံ အုတ်မြစ်များတွင်လည်း ရေမဝင်စေရန် ရေခံပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုကြသေး၏။ ရှေးအခါကပင် ကတ္တရာကိုလမ်းခင်းရာ၌ အသုံးပြုခဲ့ကြရာ ယခုအခါ၌ကားလမ်းများ ပိုမိုခိုင်ခံ့၍ တာရှည်ခံနိုင်စေရန် ကတ္တရာကို သဲများ၊ ကျောက်အကြေများ နှင့် ရောစပ်၍ သုံးစွဲကြသည်။

ကတ္တရာစေး ။ ။ကျောက်မီးသွေး၊ သစ်သား၊ အရိုးများနှင့် အခြား အလားတူ ဩဂဲနစ်ပစ္စည်းများကို လေအလုံပိတ်ပြီးနောက် မီးပြင်းတိုက်ပေးသောအခါ ထိုပစ္စည်းများမှ အခိုးများထွက်လာသည်။ ထိုအခိုးများကို ပေါင်းခံနည်းဖြင့် အအေးခံယူရာတွင် ပျစ်၍မည်းနေသော ဆီကဲ့သို့သော အရည်ကိုရရှိ၏။ ထိုအရည်မှာ ကတ္တရာစေး ပင်ဖြစ်သည်။ အများအားဖြင့် ကတ္တရာစေးကို သစ်သားနှင့် ကျောက်မီးသွေးတို့မှ ထုတ်ယူလေ့ ရှိကြ၏။ ထိုကတ္တရာတို့ကို သစ်သားကတ္တရာနှင့် ကျောက်မီးသွေး ကတ္တရာ ဟူ၍ ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

သစ်သားကတ္တရာကို များသောအားဖြင့် ထင်းရှူးမျိုးဝင်သစ်သားတို့မှထုတ်ယူရရှိရာ ဥရောပတိုက်မြောက်ပိုင်းရှိ ထင်းရှူးတောများမှလည်းကောင်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မြောက်ကယ်ရိုလီးယားပြည်နယ်ရှိ ထင်းရှူးတောများမှလည်းကောင်း၊ အမြောက်အမြားရရှိသည်။ ဆွီဒင်နိုင်ငံ ထင်းရှူးပင်များမှရသော ကတ္တရာစေးများမှာ အလွန်ကောင်းသဖြင့် အထူးပင်နာမည်ရသည်။ ထိုကတ္တရာစေးတွင် ကရီအိုစုတ် အမြောက်အမြားပါဝင်သောကြောင့် သစ်သားများကြိုးများနှင့် ကြိတ်သက္ကလတ်များကို ပိုးမစား၊ ပိုးမတောက်ဘဲ တာရှည်ခံအောင် သုတ်လိမ်းပေးရန်အတွက် များစွာ အသုံးပြုကြ၏။ ထိုပြင် ဆေးဝါးဖော်စပ်ရာနှင့် အန်တီဆက်ပတစ်ဆေးဆပ်ပြာများ လုပ်ကိုင်ရာတို့တွင်လည်း အသုံးပြုကြသေး၏။

ကျောက်မီးသွေး ကတ္တရာများသည် ဆိုးဆေးအမျိုးမျိုးကို စီမံဖော်စပ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ဆေးဆပ်ပြာများနှင့် အခြား ထင်ရှားသော စက်မှုလုပ်ငန်းများတွင်လည်းကောင်း များစွာ အသုံးဝင်သည်။ (ကျောက်မီးသွေးကတ္တရာ–ရှု။)

ရှေးခေတ်မှစ၍ ယခုခေတ်တိုင်အောင် လှေစပ်ကြောင်းများမှ ရေမဝင်နိုင်စေရန် ထိုစပ်ကြောင်းများထဲသို့ ပိတ်စကြိုးစများကို ရိုက်သွင်းပြီးလျှင် ပစ်ချကတ္တရာဖြင့် ဆိုပိတ်ဖာထေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသော ပစ်ချကတ္တရာမှာ ထင်းရှူးကတ္တရာသို့မဟုတ် ကျောက်မီးသွေး ကတ္တရာကို မီးတိုက်ပြီးနောက်ရရှိသည့် သစ်စေးကဲ့သို့သော ပစ္စည်းအမည်းဖြစ်၏။ ပစ်ချကတ္တရာကို ရေနံစိမ်း၊ အရိုးများရသောကတ္တရာစေးနှင့် အမဲဆီ၊ သစ်အဆီများမှအဆီထုတ်ပြီးနောက်ကျန်ကြွင်းနေသော ပစ္စည်းတို့မှလည်း ထုတ်ယူနိုင်၏။ အရိုးကတ္တရာနှင့် အမဲဆီ၊ သစ်အဆီများမှရသော ပစ်ချကတ္တရာများမှာ အရောင်တင်ဆီများ ပြုလုပ်ရာတွင် များစွာ အသုံးဝင်သည်။ သစ်သားကတ္တရာမှရသော ပစ်ချကတ္တရာကို သစ်သားများ ပိုးမစား၊ ခြမစားရန်နှင့် မိုးခံလေခံရန် သုတ်လိမ်းပေးရာတွင် အမြောက်အမြား အသုံးပြုကြ၏။ ကျောက်မီးသွေးကတ္တရာမှရသော ပစ်ချကတ္တရာ

ကို အရောင်တင်ဆီအနက် ဖော်စပ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ သံချောင်း သံပြားများ သံချေးမတက်စေရန် သုတ်လိမ်းပေးရာတွင်လည်းကောင်း၊ ဆီမှိုင်းများ ဖော်စပ်ရာတွင်လည်းကောင်း အမြောက်အမြားအသုံးပြုကြ၏။ ဥရောပမြောက်ပိုင်း ဖင်လန်နိုင်ငံမှထွက်သော ဗာဂန်ဒီပစ်ချ်ကတ္တရာသည် ဆေးဝင်ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဆေးဝါးဖော်စပ်ရာတွင် များစွာအသုံးဝင်သည်။

ကတ္တရိုက်၊ အီ(ခရစ် ၁၇၄၃–၁၈၂၃)။ ။၁၈ ရာစုနှစ်အလယ်ပိုင်း အလွန်လောက်တွင် ခြည်ငင်စက်များ ပေါ်ထွက်လာပြီဖြစ်သော်လည်း အထည်ရက်လုပ်ရေးတွင်ကား ရှေးယောင်း လက်ရက်ကန်းစင်များဖြင့်သာ ရက်လုပ်နေကြသေးသဖြင့် ခရီးရောက်သင့်သလောက် မရောက်သေးပေ။ ချည်ငင်စက် များမှ ချည်မျှင်အထွက်များသလောက် လက်ရက်ကန်းသမားများက နိုင်အောင် မရက်လုပ်နိုင်သောကြောင့် လက်ရက်ကန်းများကို စက်ရက်ကန်းများအဖြစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးရန် အချိန်ကျရောက်လာသည့် အားလျော်စွာ လက်ရက်ကန်းလုပ်ငန်းများကိုတစ်မျိုး တစ်ဖုံပြောင်းလဲစေမည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတစ်ယောက်သည် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အချိန်မှီပေါ် ပေါက်လာခဲ့လေသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကား အက်ဒမန်ကတ္တရိုက်ဖြစ်သည်။ ကတ္တရိုက်ကို ၁၇၄၃ ခု ဧပြီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် နော့တင်ဂမ်ရှိုင်ယာနယ်မန်းဟမ်းရွာတွင် ဖွားမြင်သည်။ အစဉ်အလာကြွယ်ဝချမ်းသာသောမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသူဖြစ်သဖြင့် စာပေကို ကောင်းမွန်စွာ သင်ကြားလေ့လာ နိုင်ခဲ့ပေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်မှ ပညာနို့ရည်သောက်စို့ခဲ့ပြီးနောက် စာပေနှင့်အယူဝါဒရေးကို အထူးလေ့လာ အားထုတ်လာခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ရေဖျန်းဂိုဏ်းဝင် ဘုန်းတော်ကြီးဖြစ်လာခဲ့၏။

၁၇၈၄ ခုနှစ် သာယာသောနေ့တစ်နေ့တွင် မန်ချက်စတာ အထည်သည်အချို့ စကားလက်ဆုံကျနေခိုက် ခြည်ငင်စက်ထွင်သူ အတ်ကရိုက်အကြောင်းကိုရောက်သွားရာ ကတ္တရိုက်သည် ရက်ကန်းလုပ်ငန်းတွင် အတော်ပင် စိတ်ဝင်စားမိလေသည်။ ရှေးရှေးက စာပေနှင့်အယူဝါဒရေးတွင်သာ ပျော်မွေ့လာခဲ့သော်လည်း ချည်ငင်စက်သာမက လက်ရက်ကန်းမှ စက်ရက်ကန်းဖြစ်အောင် ကြံဆောင်လုပ်ကိုင်သင့်သည်ဟု အဆိုပါမိတ်ဆွေများအား ကတ္တရိုက်က ပြန်ပြောလိုက်မိပေသေးသည်။

အတ်ကရိုက် ချည်ငင်စက် အကြောင်းကို ကြားရသည့်နေ့မှစ၍ စက်ရက်ကန်းတီထွင်ရန် ကတ္တရိုက်စိတ်ကူးခဲ့သည်။ ရှေးကရက်ကန်းစက်ကို မပြောထားဘိဦး၊ ချည်ငင်စက်ကိုပင် မတွေ့မြင်ဘူးသော ကတ္တရိုက်သည် ထိုမိတ်ဆွေများနှင့်တွေ့သည်နေ့မှစ၍ အယူဝါဒရေးနှင့်စာပေကို လုံးဝစွန့်လွှတ်ပြီးလျှင် စက်ရက်ကန်းကို စတင်လုပ်ကိုင်ရာ တစ်နှစ်အတွင်း ထမြောက်အောင်မြင်၍ ၁၇၈၅ ခုနှစ်တွင် မူပိုင်ခွင့်မှတ်ပုံတင်ခဲ့လေသည်။

စက်ရက်ကန်းကိုစတင်တီထွင်သူ အက်ဒမန်ကတ္တရိုက်

လက်ရက်ကန်းတွင် အတိုင်နှင့်အဖောက်ဟူ၍ ချည်နှစ်မျိုးထားသည်။ တိုင်ခြည်ကို အလျားလိုက်ထားပြီးလျှင် ဖောက်ချည်က ထိုတိုင်ခြည်ကို ကန့်လန့်ဖြတ်ပြီးရက်ရသည်။ ထိုဖေါက်ခြည်ကို လွန်းတွင်ထည့်ကာ တိုင်ချည်များကြားမှ ရှေ့နောက် အပြန်အလှန် လက်ဖြင့် ထိုးသွင်းပေးရသည်။ ကတ္တရိုက်၏ စက်ရက်ကန်းသည် လက်ရက်ကန်းနှင့်အလားတူစီမံထားသော်လည်း လွန်းကို ရေအားဖြင့်လည်စေသော စက်ဖြင့်အလိုအလျောက် ရှေ့နောက် အပြန်အလှန်သွားအောင်စီမံထားလေသည်။ ၁၇၈၆ နှင့် ၁၇၈၇ ခုနှစ်များတွင်မူကား သူ၏စက်ရက်ကန်းတွင် လိုအပ်သောအချက်များကို ထပ်လောင်းဖြည့်စွက်လိုက်သဖြင့် လွန်းသာလျှင် အလိုအလျောက် အပြန်အလှန်သွားနိုင်သည် မဟုတ်သေး၊ တိုင်ချည်များကိုလည်း လွန်းဖောက်သည့်အခါ အသင့်ဖြစ်စေရန် အထက်အောက်လမ်းခွဲ၍ ပေးထားနိုင်အောင် စီမံထားလေသည်။ နောက်ဆုံး ချွတ်ယွင်းချက် ကလေးများကို ထပ်လောင်း ဖြည့်စွက်လိုက်သောအခါ ယခုခေတ်သုံးစက်ရက်ကန်းမျိုး ဖြစ်လာလေသည်။ စက်ရက်ကန်း ပေါ်ထွက်လာရခြင်းမှာ ကတ္တရိုက်၏ ကြိုးစားမှုကြောင့်ဖြစ်သည်။

သို့သော် ကတ္တရိုက်၏ စက်ရက်ကန်းများ ပေါ်ထွက်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် လက်ရက်ကန်းသမားများသည်

သူတို့၏ စားလမ်းပိတ်ပြီဟုယူဆသဖြင့် သူ့အား ရန်သူကြီးပမာ သဘောထားကြလျက် ၁၇၉၁ ခုတွင် မန်ချက်စတာမြို့ရှိ သူ၏ စက်ရုံကိုမီးတင်ရှို့လိုက်ရာ စက်ရက်ကန်းပေါင်းများစွာ မီးလောင်ကျွမ်း သွားလေသည်။ သို့သော် ကတ္တရိုက်သည် စိတ်ပျက်ခြင်းအလျှင်းမရှိပေ။ ၁၇၈၉ ခုနှစ်တွင် သိုးမွေးချည်ဖြီးစက်တစ်ခုကို အသစ်ထွင် ပြုလုပ်လိုက်ပေသေး၏။ ထိုစက်ကို မူပိုင်ခွင့်မှတ်ပုံတင်ရန် အစိုးရသို့လျှောက်ထားရာ အမှုအခင်းဖြစ်သဖြင့် ငွေအမြောက်အမြား ကုန်ဆုံးသွားရှာသည်။ ကတ္တရိုက်ထွင်သော အခြားစက်များမှာ ကြိုးကျစ်စက်နှင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရာတွင် အသုံးပြုသော စက်ကရိယာအမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်ပေသည်။

ကတ္တရိုက်၏ တီထွင်မှုများမှာ အဖိုးမဖြတ်နိုင်လောက်အောင်ပင် လူ့လောကကြီးအတွက် အသုံးဝင်သော်လည်း

ခေါ်သံထွက်၍ အမောက်ထောင်ကြွနေသော ကတ္တဝါ

လူမသမာတို့၏ လက်ချက်ဖြင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသော သူ၏စက်ရုံများ၏တန်ဖိုးကို မကာမိနိုင်အောင်ပင်ရှိနေသဖြင့် အခက်ကြုံတွေ့နေရစဉ် ၁၈၀၉ ခုနှစ်တွင် သူ၏ထွင်မှုများကို အားပေးသောအားဖြင့် ဗြိတိသျှ ပါလီမန်က ပေါင် ၁၀၀၀၀ ဆုငွေ ချီးမြှင့်လိုက်လေသည်။ ထိုရရှိသော ငွေဖြင့်ပင်ကင်နယ်တွင်မြေယာတစ်ခုဝယ်ယူပြီးနောက် သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ ထွင်မှုနှင့်လက်တွေ့စမ်းသပ်မှုများကိုသာ ကြံစည် လုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် အချိန်ကိုကုန်လွန်စေခဲ့၏။ ၁၈၂၃ ခု အောက်တိုဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ဟေးစတင်းမြို့၌ သိပ္ပံပညာရှင် ကတ္တရိုက်သည် ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်လေသည်။ (အတ် ကရိုက်၊ အာ၊ ကရွမ်တန်၊ အက်(စ)၊ ဟားဂရီး၊ ဂျေ။ ရက်ကန်းပညာ–လည်းရှု။)

ကတ္တဝါ ။ ။ကတ္တဝါသည် ကြက်တူရွေးကဲ့သို့ လိမ္မာရေးခြားခြင်း မရှိလှသော်လည်း ကြက်တူရွေးကဲ့သို့ပင် စကားပြောနိုင်သည်။ သို့သော် ကြက်တူရွေးလောက် အမှတ်သညာမရှိဘဲ စကား တစ်ခွန်းကိုသာ အထပ်ထပ်အခါခါ ပြန်လည်ရွတ်ဆိုတတ်သည်။ ကတ္တဝါအစစ်ကို ကက်ကတ္တူဝါဟုခေါ် သည်။ ဩစတြေးလီးယား တိုက်နှင့် အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုတို့တွင် တွေ့ရ၏။ အသွေးအရောင်မှာ အများအားဖြင့် အဖြူ သာလျှင် ဖြစ်သော်လည်း အနီပြောက်ထိုးလျက်သော်လည်းကောင်း၊ လိမ္မော်ရောင်နှင့် အခြားအရောင်များ ရောနှော လျက်သော် လည်းကောင်း တွေ့ရ တတ်သည်။ ကတ္တဝါ၌ ကြီးမားသော ဦးခေါင်းရှိ၍ ထို ဦးခေါင်းပေါ်တွင် အဝါရောင်အမောက်ရှိသည်။ အဆိုပါအမောက်မှာ ယပ်တောင် သဖွယ်ဖြစ်လျက် စိတ်ဆန္ဒ အလျောက် ထောင်ကြွလာစေနိုင်၏။ အမွေးအတောင် အရောင်အသွေး လှပရာ၌ ကက်ဗီးတားကတ္တဝါမျိုးမှာ ပြိုင်ဖက်ကင်းပေသည်။

အမွေးနုများ ဖုံးအုပ်နေသည့် ကတ္တီပါသီးနှင့်အရွက်များ

ကတ္တီပါပင် ။ ။ကတ္တီပါပင်သည် အပင်ငယ် မျိုးဖြစ်သည်။ အသီးကိုစားရ၍ အသီးခွံတွင် ကတ္တီပါကဲ့သို့ အမွေးနုများ ဖုံးအုပ် နေသဖြင့် ကတ္တီပါသီးဟု ခေါ်သည်။

အကိုင်းအခက်များ ခိုင်မာ၍ အဝါရောင်အမွေးများ ရှိသည်။ အရွက်များတွင် အပေါ်ဘက်၌ ချောမွတ်၍ အောက်ဘက်၌ အဖြူရောင် အမွေးနုများရှိသည်။

ကတ္တီပါပင်၏ မူရင်း ဒေသမှာ ပသျှူးကျွန်းစုဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကတ္တီပါပင်ကို အနံ့အပြားမစိုက်ပျိုးကြသော်လည်းဥယျာဉ်များတွင် တစ်ခါတစ်ရံတွေ့မြင်နိုင်သည်။ မျိုးပွားရာတွင် အစေ့မှဖြစ်စေ၊ အကိုင်းဆက်နည်းနှင့်ဖြစ်စေ ပြုလုပ်ယူကြသည်။ မိုးဦးကျအချိန်တွင် အသီးများမှည့်ကြသည်။ အသီးသည် ခပ်လုံးလုံးဖြစ်၍ အချင်း ၂လက်မခန့် ရှိသည်။ အသီး၏အရောင်မှာ ညိုရင့်ဖြစ်၍ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အမွေးများပါရှိသည်။ ထိုအမွေးများသည်နူးညံ့သော်လည်း ယားယံစေတတ်သဖြင့် အသီးကိုမစားမီ အမွေးများကို စင်အောင်ပွတ်ပစ်ရသည်။ အသီးအရသာမှာ ချိုအေးသော်လည်း အချဉ်ဓာတ်အနည်းငယ်ပါ၍ အနံ့မှာ ဒူးရင်းသီးနံ့နှင့် တူသည်။

ကဿပထေရ် ။ ။ သျှင်မဟာကဿပသည် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်နှင့်အမျှထား၍ ချီးမြှောက်ခြင်းခံရသော သာဝကတစ်ပါးဖြစ်သည်။ ဓုတင်တရားကို ဆောင်နိုင်စွမ်း သောကြောင့် ဓုတင်္ဂဓရတဒဂ်အရာ၌ ချီးမြှောက်ခြင်းခံရသည်။ သာဝကများအနက် တတိယ မဟာသာဝကဖြစ်သည်။

သျှင်မဟာကဿပမှာမဂဓရာဇ်တိုင်၊ မဟာတိတ္ထပုဏ္ဏားရွာနေကဿပအနွယ်ဝင် ကပိလမင်းပုဏ္ဏားတို့မှ ဖွားမြင်သူဖြစ်၍ ငယ်စဉ်က ပိပ္ပလိအမည်တွင်သည်။ အရွယ်ရောက်သောအခါ ဘဒ္ဒကာပိလာနီ သတို့သမီးနှင့်လက်ထပ်သော်လည်း အိမ်ထောင်မှုကို စက်ဆုပ် သဖြင့် ၂ ဦးသဘောတူ တောထွက်ကြသည်။ ဂေါတမမြတ်စွာ ဘုရားသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌ စံမြန်းတော်မူစဉ် ပိပ္ပလိ လုလင်ရောက်ရှိ၍ ရဟန်းပြုသည်။အနွယ်ကိုစွဲ၍ သျှင်ကဿပဟုတွင်သည်။

သျှင်မဟာကဿပအလောင်းသည် ကမ္ဘာတစ်သိန်းထက်၌ ပွင့်တော်မူသော ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင် လက်ထက်တော်၌ ဟံသာဝတီမြို့ ဝေဒေဟသူကြွယ်အဖြစ်ဖြင့် သာဝက ဆုပန်ခဲ့သည်။

ရာဟုလာ၏ ဩဝါဒဆရာ လည်းဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားသနားပေးစွန့်တော်မူသော ဒုကုဋ်ကို ခံယူနိုင်ခွင့်ရသည်။ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၄၈ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော်တစ်ရက်နေ့တွင် အဇာတသတ်မင်းကိုမှီ၍ ကြီးမှူးရှေ့ဆောင် ကာရဟန်းသံဃာများနှင့်အတူ ပထမသင်္ဂါယနာတင်တော်မူသည်။(သင်္ဂါယနာ။)

ကဿပမြတ်စွာဘုရား ။ ။ ကဿပမြတ်စွာဘုရားသည် ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာအတွင်း ပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးဘုရား ၄ ဆူအနက် တတိယမြောက် ပွင့်တော်မူသော ဘုရားရှင်ဖြစ်သည်။

ဗာရာဏသီပြည်မှ ဗြဟ္မဒတ္တမင်းနှင့် မိဖုရားဓနဝတီပုဏ္ဏေးမတို့၏ သားတော်ဖြစ်၏။ အရွယ်ရောက်သော် သင့်မြတ်သော သတို့သမီးနှင့် လက်ထပ် ထိမ်းမြား၏။ သားတော်ဖွားတသေန တစ်ပါးကို ဖွားမြင်ပြီးနောက် လောကီစည်းစိမ်ကိုစွန့်ပယ်ကာ တောထွက်တော်မူသည်။ ၇ ရက်ကြာဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်တော် မူပြီးနောက် ပညောင်ဗောဓိပင်ရင်းဝယ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုရ၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူသည်။ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အဂ္ဂသာဝက ၂ပါးကား အရှင်တိဿနှင့် အရှင်ဘာရဒ္ဒါဇ ဖြစ်သည်။ အဂ္ဂသာဝိကာမ ၂ ပါးကား အနုလာနှင့် ဥရုဝေလဖြစ်သည်။

ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ဉာဏ်တော် အမြင့်မှာ အတောင်၂၀ ဖြစ်၏။ သက်တော် အနှစ် ၂၀၀၀၀ ရှည်တော်မူ၍ သေတဗျအရာမ်၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူရာ ကြွင်းသော ဓာတ်တော်အစုကို ဌပနာ၍ တစ်ယူဇနာအမြင့်ရှိသော စိနစေတီ တည်ထားကိုးကွယ်ကြ၏။

ကိတ်မုန့် ။ ။ကိတ်မုန့်ဟုဆိုလိုက်လျှင် အညိုရင့်ရောင်အကာခွံနှင့် အတွင်းမှ အဝါနုရောင်မုံ့သားများပါရှိ၍ အလွန်နူးညံ့ပြီးလျှင်အရသာရှိလှသော အနောက်နိုင်ငံသားများ၏ ပလိန်းကိတ်ခေါ် ကိတ်မုန့်မျိုးကိုပြေး၍ မြင်ယောင်မိသူများကြပေမည်။

ပလိန်းကိတ်ခေါ် ရိုးရိုးကိတ်မုန့်အပြင် ကိတ်မုန့်စုံများလည်းရှိပေသေးသည်။ ကိတ်မုန့်စုံမှာ အဝိုင်း၊ လေးထောင့်စသည်ဖြင့်ပုံသဏ္ဌာန် အမျိုးမျိုးရှိ၍ အလွန်လှပအောင် မွမ်းမံခြယ်လှယ်ထားသောမုန့်များဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် စပျစ်သီးခြောက်၊ သစ်သီးဆန့်စသော အပိုအဆာများထည့်၍ အနံ့အရသာထူးအောင် ပြုလုပ် ထားသော ကိတ်မုန့်များလည်းရှိပေသေးသည်။

ကိတ်မုန့်များသည် အနောက် နိုင်ငံများတွင်လူတို့နေ့စဉ်နေ့တိုင်းစားသုံးသော အစာအာဟာရဖြစ်သော်လည်း အချို့ကိတ်မုန့်မျိုးကိုသက်ဆိုင်ရာအခမ်းအနားပွဲများ၌သာ အသုံးပြုကြ၏။ လက်ထပ်မင်္ဂလာပွဲများ၊ မွေးနေ့များတွင် အထူးတလည် အဆန်း တကြယ် စီမံပြုလုပ်ထားသော မင်္ဂလာဆောင်ကိတ်မုန့်၊ မွေးနေ့ကိတ်မုန့်များဖြင့် ဧည့်ခံကြသည်။

များသောအားဖြင့် ကိတ်မုန့် များမှာ ဂျုံမှုန့်၊သကြား၊ ထောပတ်၊ ကြက်ဥစသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထား၍ လူတိုင်းကြိုက်နှစ်သက်သော အမွှန်အမြတ်စားစရာဖြစ်သည်။

ကုဋ္ဌလဲ ။ ။ရှေးအထက်ကျော်ကာရီက မြန်မာနိုင်ငံအ

တွင်း ဧရာဝတီမြစ်တစ်လျှောက် လှေတက်အများသွားလာ စုန်ဆန်လျက် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ကြသည်။ ထိုစဉ်အခါက မီးသင်္ဘော ဟူ၍မရှိသေးအညာလှေကြီးများဖြင့် ကုန်စည်များကို တင်ဆောင်ကာ မြစ်စဉ်မြို့ရွာများသို့ ဝင်ထွက်ဆိုက်ကပ်ကြရသည်။ ထိုသို့ကုန်စည်များကို သယ်ယူပို့ဆောင်ရာ၌ ရေစုန်မျှောချရသည်မှာ မပင်ပန်းလှသော်လည်း အညာဒေသသို့ ဆန်တက်ရသည်မှာ မလွယ်ကူလှချေ။ လှေတက်များမှာ လှအင်အားအပြင် လေ၏ အကူအညီကိုလည်း စောင့်မျှော်ရယူကြရသည်။

မိုးဦးကျစ၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရာသီလေခေါ် မုတ်သုန်လေသည် အနောက်တောင်ထောင့်မှ တိုက်ခတ်သည် ဖြစ်ရာအညာလှေကြီးတို့သည် ကုန်စည်အပြည့်ဖြင့် မိမိတို့ ရပ်ရွာဒေသသို့ ပြန်မြဲဖြစ်၏။ ထိုသို့သောအချိန်မျိုး၌ လေကြောင်း

ပဒိုင်းပွင့်သဏ္ဌာန်ရှိ ကုက္ကားခေါ်တံခွန်ကလေးများ

ကိုသိရှိရန် အညာလှေကြီးများ၏ ရွက်တိုင်ထိပ်တွင်လည်းကောင်း၊ ပဲ့စင်တွင်လည်းကောင်း၊ အလံနှင့် တူသောကုက္ကလံကို တပ်ဆင်ထားလေသည်။ ကုက္ကလံသည် မြန်မာများအတွက် လေကြောင်းပြကရိယာ တစ်မျိုးပင် ဖြစ်လေသည်။ အောက်ရပ်ကျေးရွာသို့ ရောက်နေကြသောလှေသမားတို့သည် မိမိတို့ရပ်ရွာဒေသသို့ လွမ်းဆွတ်တမ်းတသည့်အခါကုက္ကလံသည် မြောက်အရပ်သို့ ညွှန်ပြနေသောအခါမှ ပြန်လာမည်ဖြစ်ကြောင်းကို 'ကုက္ကလံမြောက်ကို လှည့်ခါမှပြန်ခဲ့မယ်ရွှေညာမယ်ရဲ့၊ ခင်ရှာသူ ကလေး'ဟူသော တေးသွားမျိုးကို ညည်းညူကြသည်။

ကုက္ကလံကို မြစ်တွင်းခရီးသွားလှေကြီးများ၌သာမက ပင်လယ်ကူးရွက်လှေများ၌လည်း စိုက်ထူထားလေသည်။ ကုက္ကလံကို ဖျင်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သစ်သားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါးကပ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း ပြုလုပ်ထားလေသည်။ ကုက္ကလံပုံအမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် ကြက်လျှာသဏ္ဌာန်၊ တံခွန်ပြားသဏ္ဌာန်တို့ကို အတွေ့ရများလေသည်။

ကုက္ကား ။ ။ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် ဘုရားပုထိုးများသို့ သွားရောက်ဖူးမျှော်ကြရာ၌ ပန်း၊နံ့သာ၊ ဆီမီးဖယောင်း တိုင်တို့ အပြင် ထီး၊ တံခွန်၊ ကုက္ကား၊ မုလေးပွားစသည်တို့ကို လှူဖွယ်တန်းဖွယ်အဖြစ် ယူဆောင်သွားကြသည်။ ထိုလှူဖွယ်ဝတ္ထုများတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော ကုက္ကားသည် ပန်းတိုင်းပွင့် (ပဒိုင်းပွင့်)သဏ္ဌာန်ရှိသော တံခွန်တစ်မျိုးပင်ဖြစ်လေသည်။

အများအားဖြင့် ကုက္ကားကို စက္ကူဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ စက္ကူကိုအထပ်ထပ်ခေါက်၍ ပြတ်မသွားစေဘဲ တွဲစပ်၍နေအောင် ကတ်ကျေးဖြင့်ညှပ်ရသည်။ ထိုနောက်ညှပ်ပြီး စက္ကူကို ပြောင်းပြန်ဖြန့်ယူ၍ ဝါးတံကောက်တွင် တဲရရွဲနေအောင် ချိတ်ဆွဲထားလေသည်။ ကုက္ကားသည် တံခွန်သဖွယ်လေယူရာတိမ်း၍ ယိမ်းကနေသကဲ့သို့ ထင်မှတ်ရသဖြင့် ကြည့်ရှု၍တင့်တယ်လှပေသည်။ ကုက္ကားကို ဘုရားကိုးဆူကပ်ရာ အခမ်းအနားတို့၌လည်း အသုံးပြုကြလေသည်။

ကုက္ကိုပင် ။ ။ ကုက္ကိုပင်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းဂန်များအရ ကမ္ဘာတည် သစ်ပင်ကြီး၇ပင်တွင်ပါဝင်သည်။ ကမ္ဘာတည်သစ်ပင်ကြီး ၇ ပင်မှာ အရှေ့ကျွန်း၌ ကုက္ကိုပင်၊တောင်

(င) သင်္ဘောကုက္ကိုနှင့် (ယာ) မြန်မာကုက္ကိုအသီးအရွက်များ

ကျွန်း၌ သခြေပြပင်၊ အနောက်ကျွန်း၌ ထိမ်ပင်၊ မြောက်ကျွန်း၌ ပဒေသာပင်၊တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ပင်လယ်ကသစ်ပင်၊ အသူရာပြည်၌ သခွတ်ပင်၊ ဂဠုန်ပြည်၌ လက်ပံပင်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ကကုသန်မြတ်စွာဘုရားသည် ကုက္ကိုပင်၌ ပွင့်တော်မူသည်ဟု ဗုဒ္ဓဝင်တွင် ဆိုသည်။

ကုက္ကိုပင်သည်ထနောင်း မျိုးတွင်ပါဝင်လျက် မြန်မာကုက္ကိုနှင့်သဘော်ကုက္ကိုဟူ၍ ၂ မျိုးရှိသည်။ ကုက္ကို ၂ မျိုးလုံးပင် အကိုင်းအခက် ဝေဝေဆာဆာဖြင့် အရိပ်ကောင်းသောသစ်ပင်ကြီးများဖြစ်ကြ၍ ယင်းတို့ကိုမြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်မှာ ပင် တွေ့နိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ခရီးသည်များအရိပ်ရစေရန် သဘော် ကုက္ကိုများကိုအမြို့မြို့အရွာရွာရှိလမ်းတစ်လျှောက်တွင် အစီအရီစိုက်လေ့ ရှိကြသည်။ ကုက္ကိုပင်ကို အစေ့မှဖြစ်စေ၊ အရွယ်တော် အကိုင်းပြတ်ကိုဖြစ်စေ၊ စိုက်ပျိုးနိုင်၍ တစ်ပင်နှင့်တစ်ပင်ကို ပေသုံးလေးဆယ်ခန့်ခွာကာ စိုက်ပျိုးသင့်သည်။ အကိုင်းအခက်များ မြေသို့ညွှတ်ကျနေတတ်သဖြင့် အသက် နုစဉ်ကပင် အကိုင်းအခက်များကို ချိုင်ပေးရသည်။

ကုက္ကိုပင်တို့သည်နွေရာသီတွင် အရွက်များချသော အပင်မျိုးဖြစ်သည်။ အရွက်များသည် နေ့အခါ၌ အစွမ်းကုန်ကားပြန့်နေကြသော်လည်း ညအခါ၌ဖြစ်စေ၊ မိုးရွာသောအခါ၌ဖြစ်စေ၊ ထူးဆန်းစွာ ခေါက်၍အိပ်တတ်ကြသည်။ ပိုးပန်း ပွားကဲ့သို့ အမွေးစုတ်ဖွားရှိသော အပွင့်ကလေးများမှာ အလွန်သေးငယ်၍ အဆုပ်လိုက်ပွင့်ကြသည်။ အသီးများမှာ ပဲသီးတောင့်သဏ္ဌာန် ရှည်လျားလျား အသီးတောင့်များ ဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် မြန်မာ ကုက္ကိုသီးများမှာပြား၍ဝါပြီးလျှင် သဘော်ကုက္ကိုသီးမှာလုံးယောင်ယောင်ဖြစ်၍ အညိုရင့်ရောင် ရှိသည်။ တစ်ဖန် သဘော်ကုက္ကိုသီးမှာအသားပြည့်ကာ မုည့်လျှင်ချို၍ ယင်းတို့ကို ကျွဲ နွားများနှစ်သက်ကြသည်။

မြန်မာ ကုက္ကိုနှင့် သဘော် ကုက္ကိုတို့၏ကွဲလွဲချက်ကားမြန်မာကုက္ကိုက သဘော် ကုက္ကိုထက် ပိုမိုအသုံးဝင်ခြင်းပင်ဖြစ်၏။ မြန်မာကုက္ကိုသည် ဆေးဖက်ဝင်၍ အရွက်နှင့်အစေ့ကို မျက်စိနာအတွက်လည်းကောင်း၊ အခေါက်ကို သွေးစုနာအတွက်လည်းကောင်း အသုံးပြုကြသည်။ အရွက်နုများကို တစ်ခါတစ်ရံသုပ်စားကြ၍ အခေါက်ကို ပိုက်ကွန်များဆိုးရန်အတွက်လည်း အသုံးပြုကြသည်။ မြန်မာကုက္ကို၏အကာသားမှာ ဖြူ၍ကြမ်းသော်လည်း အညိုရင့်ရောင်ရှိသောအနှစ်သားမှာ အသားညက်ကာ လှပနိုင်ခံ့သဖြင့် အိမ်ဆောက်ရန်၊ အိမ်ထောင်ပရိဘောဂနှင့် တကွ လှေ၊ လှည်း၊ ထယ်၊ ထွန်များလုပ်ရန်အပြင် အိုးစည်ထွင်းရန် အသုံးကျသည်။ ထိုအသားသည် မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်က မည်မျှအဖိုးတန်သနည်းဟူမူ မြန်မာကုက္ကိုပင်များကိုလှဲသော် ကျွန်းနှင့် အခြားသစ်ပင်တို့ထက် အခွန်တော်ပို၍ ဆောင်ရသေးကြောင်း၊ နန်းတော်ပလ္လင်ပြုလုပ်သည့် သစ်သားများတွင် မြန်မာကုက္ကိုသားလည်း ပါဝင်ကြောင်းသိရသည်။

သဘော်ကုက္ကိုမှာမူ အရိပ်ကောင်းခြင်း၊ အသီးများကို

နွေရာသီတွင် အရိပ်အာဝါသအတွက် အားထားရသော သဘော်ကုက္ကိုပင်

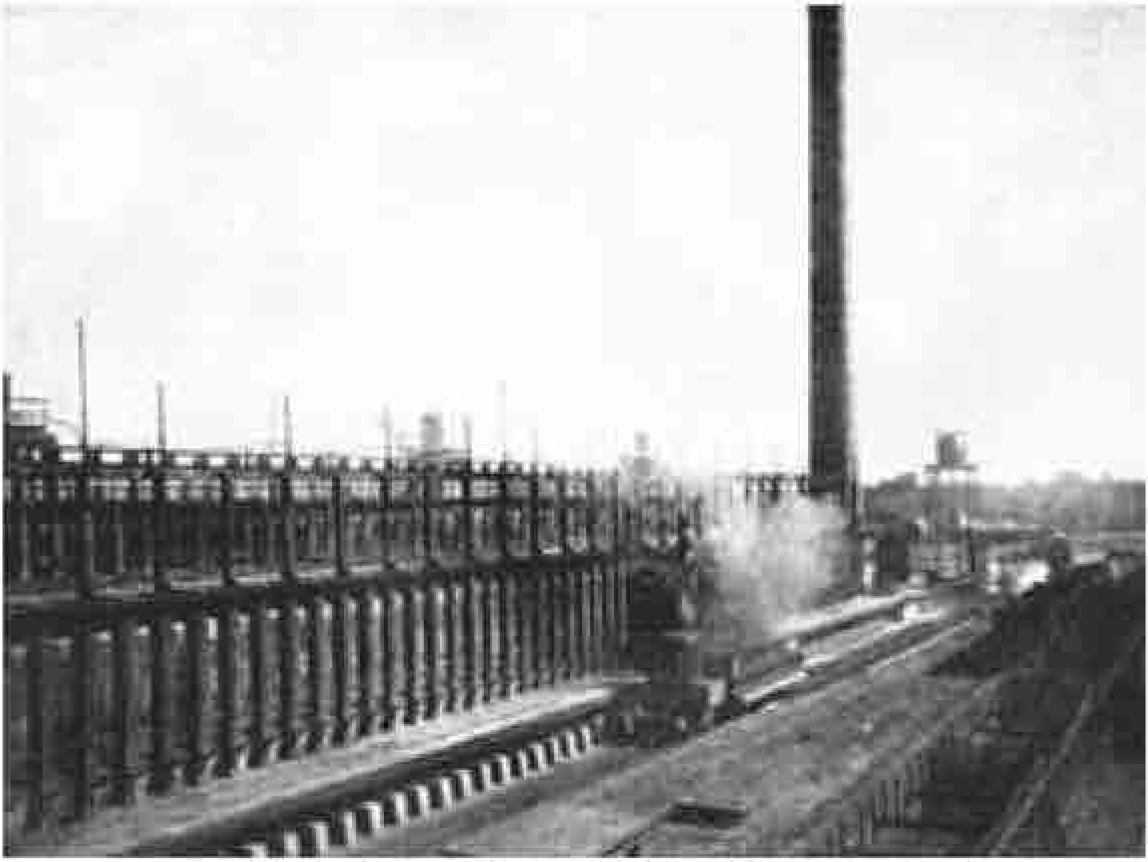

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအယ်လဗားမားပြည်နယ်၊ ဗာမင်ဂမ်မြို့အနီးရှိ ကုတ်မီးသွေးထုတ်ယူသည့်စက်ရုံကြီး

ကျွဲနွားကျွေးခြင်းမှလွဲလျှင် အသားမှာ ပွသဖြင့် ထင်းဆိုက်ရန်နှင့် မီးသွေးဖုတ်ရန်မှတစ်ပါး အသုံးမကျချေ။

ကုတ်မီးသွေး ။ ။ ကျောက်မီးသွေးမှ ကျောက်မီးသွေးကတ္တရာ၊ ကျောက်မီးသွေးဓါတ်ငွေ့၊ အမ်မိုးနီးယားဓါတ်ငွေ့စသော ပစ္စည်းများကို ထုတ်ယူ၍ ကျောက်မီးသွေးကို ရီတော့ပေါင်းအိုးကဲ့သို့သော ပေါင်းအိုးကြီး ထဲတွင်ထည့်ပြီးလျှင် မီးတိုက်ပေးရ၏။ ဤသို့ မီးပေး၍ ကျောက်မီး သွေးမှ ထိုပစ္စည်းများ ထွက်လာသောအခါ ပေါင်းခံနည်းဖြင့် စုယူ ရသည်။ ထိုအဖိုးတန်ပစ္စည်းများ ထုတ်ယူပြီးနောက် ကျန်နေသော ကျောက်မီးသွေးကို ကုတ်မီးသွေး သို့မဟုတ် အဆီထုတ်ပြီးသော ကျောက်မီးသွေး ဟု ခေါ်၏။

ကျောက်မီးသွေးကို မီးဖုတ်ရာ၌ အသုံးပြုသော ဖို ၂မျိုးရှိသည်။ ပထမဖိုတစ်မျိုးမှာ အဖိုးတန်ပစ္စည်းများကို အဓိကထား၍ထုတ်ယူရင်း ကုတ်မီးသွေးကို ဘေးထွက်ပစ္စည်းအနေနှင့် ထုတ်ယူသောဖိုဖြစ်၏။ ထိုဖိုဖြင့်ရသော ကုတ်မီးသွေးသည် အချည်းနှီးဖြစ်မသွားသောကြောင့် ရရှိသော ရာခိုင်နှုန်းမှာများ၏။ အခြားဖိုတစ်မျိုးမှာကား ပျားအုံနှင့်တူသော ကုတ်မီးသွေးဖိုကြီးဖြစ်သည်။ ထိုဖိုတွင် ကုတ်မီးသွေးကိုရရန် အဓိကထား၍ဖုတ်သဖြင့်၊ ထွက်လာသော ဓါတ်ငွေ့များနှင့် အခြားအငွေ့တို့သည် ဖိုထိပ်ဝတွင် အချည်းနှီးမီးလောင်ကုန်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ရရှိသော ကုတ်မီးသွေး ရာခိုင်နှုန်းမှာ နည်းသည်။

ကုတ်မီးသွေးသည် မာ၍ဆတ်ပြီးလျှင် အပေါက်ငယ်ကလေးများရှိ၏။ ကာဗွန်အများဆုံးပါ၍ အရောင်မှာ သံမဏိ ကဲ့သို့ ညိုပြာပြာဖြစ်၏။ တီးခတ်ကြည့်လျှင်သတ္တုကဲ့သို့ အသံ သာသည်။ ကုတ်မီးသွေးသည် မီးလောင်သောအခါ မီးခိုးမ ထွက်သည့်ပြင် မီးအရှိန်လည်းအလွန်ပြင်းသောကြောင့် အိမ်သုံးထင်းမီးအတွက်သော်၎င်း၊ သံရည်ကျိုရန်အတွက်သော်လည်းကောင်း အသုံးပြုကြသည်။ ဓါတ်ဆီသန့်သန့်ချက်ယူရာမှ ဘေးထွက်ပစ္စည်းအဖြစ်ရရှိသော ကုတ်မီးသွေးသည်အကောင်းဆုံး၊ အစစ်ဆုံးသောကာဗွန်ဖြစ်၍ ထင်းမီးအတွက်သော်လည်းကောင်း၊လျှပ်စစ်ဓါတ်မီး ကာဗွန်ချောင်းအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ဖိုကြီးများတွင်ဓါတ်သတ္တုများ ချေးချွတ်ရန်အသုံးပြုသော အီလက်ထရုတ် (ဓါတ်ခေါင်း) များ အတွက်သော်လည်းကောင်းအမျိုးမျိုးအသုံးပြုကြ၏။ ခဲနှင့်သွပ်

တို့ကို အရည်ကျိုရန် ခြယ်ဆေးများ ပြုလုပ်ရန်အတွက်လည်း ကုတ်မီးသွေးကိုအသုံးပြုကြသည်။
(ကျောက်မီးသွေး၊ ကျောက်မီးသွေးကတ္တရာလည်း–ရှု။)

ကန့် ။ ။ ကန့်ကို လူတို့သည် အလွန်ရှေးကျသောခေတ်ကပင် သိရှိခဲ့ကြ၏။ အာရပ်လူမျိုး အင်္ဂါယတ် ဆရာတို့သည် ကန့်၏ မီးလောင်လွယ်သောဂုဏ်အင်္ဂါကို အစွဲပြုပြီးလျှင် မီးလောင်ရာ၌ လိုအပ်သော အခြေခံပစ္စည်းဟူ၍ သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ကန့်ကိုသဘာဝတွင်အနံ့အပြား တွေ့ရသည်။ အချို့ကိုသန့်သန့်တွေ့ရ၍ အချို့ကိုမူ ပြဒါးနှင့်ပေါင်းစပ်ကာ ဟင်းသပြဒါးရိုင်းအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သံနှင့်ပေါင်းစပ်ကာ ဇဟာန်းကျောက်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခဲနှင့်ပေါင်းစပ်ကာ ဂလီးနားအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်းတွေ့ကြရသည်။ ဇဟာန်းကျောက်တွင် ကန့်ကြွယ်ဝသဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံ ကန့်သို့မဟုတ် ဆာလဖါဒိုင်အောက်ဆိုက် ထုတ်ယူရန်အသုံးပြုသည်။ မီးတောင်ရှိသောအရပ်ဒေသများတွင် ကန့်သန့်သန့်ကို အများအားဖြင့်တွေ့ရှိရလေရာ ထိုသို့တွေ့ရခြင်းမှာ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဆာလဖိုက်(ဒ)နှင့် ဆာလဖါဒိုင်အောက်ဆိုက် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တွေ့ဆုံကြပြီးလျှင် ဓါတ်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပွားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ထင်မှတ်ရသည်။ ရှေးအခါက ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရောင်းဝယ်ဖေါက်ကားရာ၌ အသုံးပြုခဲ့သည့် ကန့်အားလုံးကို စစ္စလီကျွန်းမှ ရရှိခဲ့သည်။ သို့သော်ယခုအခါ အီတလီ၊ အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ ချီလီနှင့် ပီရူးနိုင်ငံတို့မှလည်း တူးဖေါ်ရရှိ ကြသည်။

ကန့်တွင်မြေစေး၊ ထုံးကျောက်နှင့်ဂျစ်ပဆမ်ကဲ့သို့ အညစ်အကြေးများပါရှိတတ်သဖြင့် အခြားနိုင်ငံ များသို့တင်ပို့ မရောင်းချမီ ဤအညစ်အကြေးများကို ဖယ်ရှားပစ်ရသည်။ ရှေးအခါက အသုံးပြုသည့်နည်းတွင် ကန့်ကိုစုပုံ၍ အရည်ပျော်သွားစေရန် မီးဖြင့်တိုက်ရိုက်ရှို့ပေးသည်။ ဤသို့တိုက်ရိုက်မီးရှို့ယူနည်းမှာ ကန့်ကိုအလဟဿ ဖြုန်းတီးရာရောက်သဖြင့် ယခုအခါမီးဖြင့် အပူတိုက်ပေးရုံသာ တိုက်ပေးပြီးလျှင် ကန့်အရည်ကို စီးနေသောသစ်သားသွန်းပုံများတွင် အတုံးပြုလုပ်ယူသည်။ သို့သော်ဤကန့်တွင် အညစ်အကြေးများ မစင်သေးသဖြင့် သံအိုးများတွင်ထည့်၍ ထပ်မံပေါင်းတင်ပေးသည်။ သံအိုးမှထွက်လာသော ကန့်အငွေ့ကို ကျောက်ဖြင့်ပြုလုပ်ထားသည့် အခန်းများတွင် အအေးခံယူသောအခါ (ဖလားဝါး– အော့–ဆာလဖါ)ခေါ် ပုံဆောင်ခဲဖြစ်သော ကန့်အမှုန့်များကိုရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကန့်ကို တိုက်ရိုက်အခဲမပြုလုပ်ဘဲ အရည်အဖြစ်ဖြင့်ထုတ်ယူ၍ အရည်မှတစ်ဖန် အတောင့်သို့ ပြောင်းလဲယူသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု လူဝီးစီယန္နနှင့် တက်ဆက်ပြည်နယ်များ၌တွေ့ရှိရသောကန့်များမှာ သဲရှင်များနှင့်ရောနေသည့်အတွက် ရိုးရိုးနည်းဖြင့် တူးဖေါ်၍မရချေ။ ထိုအရပ် ဒေသများ၌ ယခုအခါ အသုံးပြုလျက်ရှိသော နည်းတစ်နည်းမှာ ပြွန်တစ်လုံးတွင်တစ်လုံးသွင်းထားသော ပြွန် ၄ ခုကို မြေထဲကန့်ရှိရာနေရာသို့ ရောက်အောင်ချပေးသည်။ ပြွန်တို့၏ အချင်းမှာ ၁၀ လက်မ၊ ၆ လက်မ၊ ၃ လက်မ နှင့် ၁ လက်မ အသီးသီး ရှိကြ၏။ ၃ လက်မရှိသောပြွန်မှ အပူကဲရေနွေးငွေ့ကို သွင်း၍ အလယ်ပြွန်မှ ဖိသိပ်လေမှုတ်သွင်း ပေးသောအခါ အခြားပြွန်များမှ အရည်ပျော်နေသော ကန့်ထွက်လာသည်။

ဈေးမှဝယ်ယူရရှိသော ကန့်ကို လျင်မြန်စွာ မီးတိုက်ပေးသောအခါ စင်တီဂရိတ် ၁၁၃ံတွင် အရည်ပျော်၍ ၄၄၄.၅ံ တွင် ဆူပြီးလျှင် လိမ်မော်ဝါရောင်အငွေ့သို့ ကူးပြောင်းသွားသည်။ ဤအငွေ့သည်အပူချိန်တက်လာလေလေ ရင့်လာလေလေဖြစ်၍ ၅၀၀ံ သို့ ရောက်ရှိသောအခါ၌ အနီရင့်ရောင်ဖြစ်လာသည်။ တစ်ဖန် အပူချိန် ၅၀၀ံ ထက်ကျော်လွန်သောအခါ အရောင်မှာ တဖြည်းဖြည်း ဖျော့သွား၍ ၆၅၀ံတွင် ကောက်ရိုးအရောင်သို့ ကူးပြောင်းသွားသည်။ ကန့်ကိုမီးရှို့သောအခါ အလွန်စူးရှပြင်းထန်သော ဆာလဖါဒိုင်အောက်ဆိုက်ခေါ် ဓါတ်ငွေ့တစ်မျိုး ရသည်။ ဆာလဖါဒိုင်အောက်ဆိုက်ကို အောက်ဆီဂျင် ကဲပေးလျှင် ဆာလဖါထရိုင်အောက်ဆိုက်ကိုရ၍ ဆာလဖါထရိုင်အောက်ဆိုက်ကို

ကန့်များကို ပစ္စည်းသယ်ပတ်ကြိုးဖြင့် သယ်ယူနေစဉ်

ရေတွင်ပျော်စေသောအခါ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းတွင် အလွန် အသုံးဝင်သည့် ဆာလဖျူရစ်အက်ဆစ်ကို ရသည်။

သတ္တုဝါများနှင့် အပင်များ၏ ခန္ဓာကိုယ်တွင် ပါရှိသော ပရိုတင်းများမှာ အများအားဖြင့် အလွန် ရှုပ်ထွေးသော ကန့်ဒြပ်ပေါင်းများဖြစ်ကြသည်။ ဆံပင်တွင် ကန့် ၅ ရာခိုင်နှုန်း အထိပါသည်။ လူတို့တွင် ကန့်၏အသုံးဝင်ပုံမှာ အလွန်များပြောင်ပေသည်။ အသီး ခြောက်များ တာရှည်ခံအောင် ပြုလုပ်ရာ၌ ကန့်ကို အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ ဆာလဖါနီလာမိုက်၊ ဆာကဖါ ဂွာနဒင်း၊ ဆာကဖါသိုင်ယာဇိုးစသော ဆာလဖါဆေးများမှာ ကန့်ဝင်ဆေးများဖြစ်၍ရောဂါအမျိုးမျိုးအတွက် အလွန်အသုံးဝင်သည်။ ဝဲခြောက်နာနှင့် ဖွေးတို့ကဲ့သို့ အရေပြားတွင်ဖြစ်သော အနာများကို အကြောတွင်ကန့်ကော်လှိုက်ထိုးပေး၍ ကုသကြရသည်။ ဆာလဖါဒိုင်အောက်ဆိုက်ကို တံမြက်စည်း၊ ကောက်ရိုးဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော အသုံးအဆောင်များစသည်တို့ကို အရောင်ချွတ်ရာ၌ သုံးသည်။ ကန့်ဒြပ်ပေါင်းဖြစ်သော ကျောက်ချဉ်ကို သားရေနယ်ရာ၌ဖြစ်စေ၊ ဆေးဆိုးရာ၌ဖြစ်စေ၊ စက္ကူပြုလုပ်ရာ၌ဖြစ်စေ အသုံးပြုသည်။ ဓါတ်ပုံရိုက်ရာ၌ အသုံးပြုသော ဟိုက်ပိုမှာ ဆိုဒီယမ်သိုင်အိုဆာလဖိတ်ဖြစ်သည်။ ကော့ပါးဆာလဖိတ်နှင့် ကာဗွန်ဒိုင်ဆာလဖိုက်(ဒ)မှာ ပိုးနှိမ်ဆေးအဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဖဲရပ်ဆာလဖိတ်မှာ မင်ပြုလုပ်ရာ၌လည်းကောင်း အသီးသီးအသုံးဝင်သည်။ (ဆာလဖါဆေးများ–ရှု)

ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရာ၌ ကန့်ကို အသွင်အမျိုးမျိုး တွေ့ကြရသည်။ ကန့် (ဆာလဖါ) ဟူ၍ ရိုးရိုးခေါ်သော အမျိုးအစားမှာ အနံ့နှင့်အရသာကင်းသော အဝါရောင် အမှုန့်ဖြစ်သည်။ မစ်–အော့–ဆာလဖာသည် ဖြူဖယော်ဖယော် အရောင်ရှိသော အမှုန့်ဖြစ်သည်။ ကန့်ရိုးရိုး ထုံးရည်ဖြင့် ကျိုချက်၍ ဟိုက်ဒရိုကလောရစ် အက်ဆစ်အပျော့ရည် ထည့်ပေးသောအခါ ကန့်မှုန့်များ အနည်ထိုင်လာသည်။ အနည်ကိုစစ်၍ ဆေးကြောပြီး အခြောက်ခံယူလျှင် မစ်–အော့–ဆာလဖာကို ရသည်။ ကူးသန်းရောင်းဝယ် ရာ၌အသုံးပြုရသော အခြားကန့် ၂ မျိုးမှာ ကန့်အတောင့်နှင့် ဖလားဝါး အော့–ဆာလဖာ ကန့်အမှုန့်များ ဖြစ်ကြသည်။

ဂျာမန်လူမျိုး ယထာဘူတကဗိကြီး အီမန်နျူအယ် ကန့်

ကန့်၊အိုင် (ခရစ် ၁၇၂၄–၁၈၀၄) ။ ။နာမည်ကျော် ဂျာမန်လူမျိုး ယထာဘူတကဗိကြီး အီမန်နျူအယ်ကန့်သည် ၁၇၂၄ ခု ဧပြီလ ၂၂ ရက်နေ့၌ အရှေ့ပရပ်ရှားပြည်၊ ကောနစ္စဗတ်မြို့တွင် ဖွားမြင်သည်။ အဖိုးဖြစ်သူမှာ စကော့တလန်ပြည်မှ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့သူ ဖြစ်၍ ဖခင်မှာကား ထိုမြို့တွင် မြင်းကုန်းနှီးကကြိုးတန်ဆာများ လုပ်ကိုင်ရောင်းချသူ ဖြစ်၏။ ကန့်အားအသက် ၁၀ နှစ်သားလောက်တွင် သီယိုလိုဂျီခေါ် ဗြဟ္မာဒေဝဗေဒကို လေ့လာရန်အတွက် ကျောင်းသို့ပို့ခဲ့၏။ သို့သော်ထိုစဉ် ကသူသည် ဂရိနှင့် လက်တင်စာပေတို့ကို အထူးလေ့လာခဲ့ရာ အလားအလာများစွာ ရှိသူတစ်ယောက်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ၁၇၄၀ ပြည့်နှစ်၌ တက္ကသိုလ်တွင် ပညာဆက်လက် ဆည်းပူးသည့် အခါတွင်လည်း ကန့်သည် သင်္ချာဘာသာနှင့် ရူပဗေဒဘာသာရပ်များ၌ ပိုမိုစိတ်ဝင်စားခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ပညာကိုရှာမှီးနေဆဲတွင် သူ၏ဖခင်သည် ၁၇၄၆ ခုနှစ်၌ ကွယ်လွန်သွားသဖြင့် ကန့်သည် ဆရာတစ်လှည့်၊ ကျောင်းသားတစ်လှည့်ဖြင့် ပညာကို ဆက်လက်သင်ကြားခဲ့ရသည်။ တက္ကသိုလ်မှ ပါရဂူဘွဲ့ကို ဆွတ်ခူး ပြီးနောက် ၁၅ နှစ်မျှ အလွတ်ပြ ဆရာအဖြစ် အသက်မွေးခဲ့သည်။ ထိုအတောအတွင်းသူ၏နာမည်မှာ စာရေးဆရာအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကထိကအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တဖြည်းဖြည်းထင်ရှားလာခဲ့၏။ ကောနစ္စဗတ်တက္ကသိုလ်တွင် ပါမောက္ခရာထူး ရရှိရန် ၂ကြိမ်မျှကြိုးစားခဲ့ရာ မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ သို့သော် အခြားတက္ကသိုလ်များက သူ့အား ပါမောက္ခရာထူး၌ ခန့်အပ်ရန် စကားကမ်းလှမ်းကြသည်ကိုလည်း ကန့်သည် လက်မခံခဲ့ပေ။ ၁၇၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကောနစ္စဗတ်တက္ကသိုလ်၌ တက္ကဗေဒနှင့် အနုမာနယထာဘူတ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ပါမောက္ခရာထူးကို ရရှိလေသည်။ ထိုရာထူးတွင် ၂၇ နှစ်မျှ အမှုထမ်းခဲ့၏ ။

ထိုသို့ မိမိစိတ်ကြိုက်ရာထူးကို ရခဲ့ပြီးနောက် ကန့်သည် တပည့်တို့အား တကဗေဒနှင့် အနုမာနယထာဘူတပညာတို့ကို သင်ကြားပို့ချရာ၌ သူ၏အယူအဆ၊ သဘောထား

များကို ထည့်သွင်း သင်ကြားပို့ချပေးခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ထိုပညာရပ်များဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်းများကို ရေးသားခဲ့ရာ တွင်လည်း သူ၏ အယူအဆသဘောတရားများကို ထည့်သွင်း ဖော်ပြခဲ့၏။ ကန့် ရေးသားခဲ့သော စာအုပ်များမှာ အလွန်ခက်ခဲနက်နဲလှသဖြင့် သာမန်လူများ သဘောပေါက် နားလည်နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ သို့သော် ကန့်၏ စာအုပ်များ မှာ ကမ္ဘာကျော်စာအုပ်များဖြစ်ပေသည်။

၁၇၈၁ ခုနှစ်တွင် သူ၏ အကောင်းဆုံး လက်ရာဖြစ်သော ဒကရစ်တစ်–အော့–ပျူးဝါး–ရီးဇင်း'ခေါ် စာအုပ်ကိုရေး သား ထုတ်ဝေခဲ့၏။ ထိုစာအုပ်မှာ သူ၏စာအုပ်များ အနက် အခက်ဆုံးနှင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကျော်ကြားဆုံးစာအုပ် ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၀၀ အတွင်း ထုတ်ဝေခဲ့ သော ယထာဘူတပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျမ်းများတွင် ထိပ်တန်း မှနေသော ကျမ်းဖြစ်၍ ယင်းကို ယခုတိုင်လူအများ ဖတ်ရှုလေ့လာနေကြဆဲဖြစ်၏။ ထိုစာအုပ်သည် အခြား သော ယထာဘူတကဝိများက စဉ်းစားဆင်ခြင် တိုင်းထွာ ခြင်းဖြင့် မည်ရွေ့မည်မျှ သိရှိနိုင်သည်ဆိုသော အချက်ကို ဝေဖန်ပြခဲ့လေသည်။ သူ၏သဘောအရ ထာဝရဘုရားရှိ သည်ဆိုသော အချက်ကဲ့သို့သော အချက်မျိုးများကို မည် သည့်အခါမျှ သက်သေထုတ်၍ မပြနိုင်၊ စဉ်းစား ဆင်ခြင်ရန် လည်း ဉာဏ်မမှီနိုင်မည် မဟုတ်ဟုဆို၏။ သို့သော်ယင်းတို့ကို မဟုတ်ဟုလည်း မဆိုနိုင်ဟု ဆိုထားပြန်၏။ သူ့သဘော အရဆိုသော် ထိုကဲ့သို့သောအချက်များကို စဉ်းစားဆင် ခြင်ခြင်းမပြုဘဲ ယုံကြည်ချက်ဖြင့်သာ သိထားရသည်ဟု ဆိုလေသည်။ ကန့်၏ ယထာဘူတပညာကို လေ့လာလိုက် စားလိုသူများသည် တက္ကဗေ'နှင့် အနုမာန ယထာဘူတ ပညာရပ်ကို အတန်ပင် ခေါက်မိထား ရပေမည်။ ထို့ပြင် ကန့်၏ နက်နဲသော အယူအဆများကို သဘောပေါက်နိုင် ရန် မူလဂျာမန်စာကိုယ်ကို ဖတ်ရှုသင့်သည်ဟု ဆိုလေသည်။

ကန့်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ကန့်သည် နေရင်းအရပ်မှ တခါမျှခွာ၍ ခရီးဝေး မထွက်ခဲ့ဘူး ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ကန့်သည် နေ့စဉ်ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းများ ကို စက်ကဲ့သို့ မှန်မှန်ဆောင်ရွက်ခဲ့သူဖြစ်၍ ထိုမြို့ရှိ ကသိဒရယ်ဘုရား ရှိခိုးကျောင်းကြီးမှ နာရီသည် သူ့လောက် အချိန်မှန်မည် မဟုတ်ဟုဆိုကြ၏။ နေ့စဉ် နံနက် ၅ နာရီ တွင် သူ၏အစေခံက လာရောက်နှိုးသည်။ အနှစ်၃၀အတွင်း ထိုသို့လာနှိုးသည့်အခါတိုင်း တစ်ခါမျှ မထဘဲမနေခဲ့ချေ။ ၂ နာရီစာဖတ်၍ ၂ နာရီ စာပို့ချ၏။ ထို့နောက် ၁ နာရီ ခန့်စာဖတ်ကာ ရေးစရာရှိသည်တို့ကိုရေးလျက် ဟိုတယ် တစ်ခုခုတွင် ညနေစာစားသည်။ ညနေစာစားယင်း မိတ်ဆွေ များနှင့် တွေ့ဆုံစကားပြောသည်။ ကန့်မှာ စကားပြော ကောင်းသူဖြစ်၍ မကြာခဏ လူစုလူဝေး ကောင်းလာသဖြင့် ဟိုတယ်မကြာခဏပြောင်းကာ ညနေစာ စားသောက်ရ သည်။ ညနေ ၄ နာရီခွဲတွင် လမ်း လျှောက်ထွက်သည်။ သူသည် ညနေစာစားပြီးတိုင်း နေပူ မိုးရွာ မရှောင် နေ့စဉ် အချိန်မှန်လမ်းလျှောက်ထွက်လေ့ရှိသည်။ မည်မျှ အချိန်မှန် သနည်းဆိုသော သူလမ်းလျှောက် ထွက်လာသည်ကို တွေ့ သောအခါ ကောနစ္စဗတ်မြို့သူမြို့သားများသည် သူတို့၏ နာရီများကို အချိန်တိုက်လေ့ရှိသည် ဟုပင်ဆိုကြသည်။ ကန့် သည် အသက်ထက်ဆုံး အိမ်ထောင်မပြုဘဲ နေခဲ့လေသည်။

ကန့်ကူ ။ ။ ကန့်ကူ (တာလက) သည် အပျော့ပျောင်း ဆုံးသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများအနက် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ် ၍ ရေပါသောမက်ဂနီစီးယမ် ဆီလီကိတ်ဖြစ်သည်။ ကန့် ကူဆံမှာ ကန့်ကူအညံ့စားပင်ဖြစ်၏။ (ကန့်ကူဆံ–ရှု။)

ကန့်ကူသည် အလွန်ပြင်းသော အပူဒဏ်ကိုခံနိုင်သည့်ပြင် ကြာရှည်စွာလည်း ထိန်းထားနိုင်၏။ လေသလပ်ခံထား သောအခါ ပိုမိုမာလာတတ်သည်။ ကန့်ကူကို ပါးလွှာသော အဖတ်ကလေးများအဖြစ် ခွဲထုတ်နိုင်၍ ထိုအဖတ်ကလေး များသည် ငွေရောင်သို့မဟုတ် ငှက်ပျောညွန့် ရောင်ရှိပြီးလျှင် ပုလဲအသွေးကဲ့သို့ တောက်ပြောင်၏။

ကန့်ကူသည် အလွန်ပျော့သဖြင့် အခြားတွင်းထွက်ပစ္စည်း များ၏ အပျော့အမာကို နှိုင်းရည့် စမ်းသပ်ရန် စံအဖြစ်သုံး သည်။ မည်မျှပျော့ပျောင်း၍ ညက်ညောသနည်းဟူမူ လက် သည်းဖြင့် ထိရုံမျှနှင့် ခြစ်ရာထင်စေနိုင်ကြောင်းကို တွေ့ရ၏။ ပြင်သစ်မြေဖြူ ဆိုသည်မှာလည်း ညက်ညောသောကန့်ကူ မှုန့်ပင်ဖြစ်၏။ ကန့်ကူကိုကိုယ်လိမ်း ပေါင်ဒါ၊ကျောက်တံ၊ စက္ကူဖြင့်ချောဆီစသည်တို့ ပြုလုပ်ရာတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြု လေ့ရှိကြသည်။

မြောက် အမေရိကတိုက်တွင် ကန့်ကူကို အနှံ့အပြားတွေ့ ရ၍ ကနေဒါ၊ ဗြိတိန်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဩစတြီးယားနိုင်ငံတို့မှ လည်း တူးဖော်ရရှိသည်။

ကန့်ကူဆံ ။ ။ကန့်ကူဆံမှာ ရေးအခါက စာရေး ကရိယာ ကျောက်တံတစ်မျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက မြန်မာများ သည် ပုရပိုက်နက်ဟုခေါ်သော အနက်ရောင် စက္ကူရွက်ချပ် အလွှာခေါက် များပေါ်တွင် ကန့်ကူဆံဖြင့် စာရေးကြရသည်။ စာပေစတင်သင်ကြားသောအခါ ကန့်ကူဆံကိုကိုင်တွယ်ပုံက အစ သင်ကြားရသဖြင့် ဆရာဦးများကို ဒကန့်ကူလက် လှည့်ဆရာ' ဟူ၍လည်း ခေါ်တွင်ကြသည်။

ကန့်ကူဆံသည် ကန့်ကူခေါ် တွင်းထွက်ပစ္စည်းတစ် မျိုးမှရရှိသော ကျောက်နုဖြစ်၍ အတုံးအခဲအစကလေးများ ဖြစ်သည်။ ထိုအစများကို တုတ်ချောင်းငယ်သဏ္ဌာန် အဖျား ချွန်၍ဖြစ်စေ၊ ကြေးပြွန်တံငယ်၏ ထိပ်တွင်တပ်၍

ဖြစ်စေ ရေးသားကြရလေသည်။(ကန့်ကူ–ရှု။)

ကန့်ကူဆံသည် အစိမ်းနုရောင်သန်း၍ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူလည်း ရှိသည်။ ကန့်ကူအနက်ဟူ၍လည်းရှိသည်။

ရှေးအခါက ကန့်ကူဆံများကို ဘုရင့်ဘဏ္ဍာတိုက်သို့ပို့အပ်ရ၍ ဘုရင်ကဆိုင်ရာ စုရေး၊ စုကိုင်၊ စာချီများသို့လည်းကောင်း၊ ရဟန်းသံဃာများသို့လည်းကောင်း ထုတ်ပေးလှူဒါန်းသည်။ မြန်မာရာဇဝင်တွင် ဆရာတော် ဦးကျည်မွေ့သည် အသက်ကြီးရင့်မှ စာသင်လိုသဖြင့် နန်းတော်သို့ ကန့်ကူဆံအလှူခံသွားရာ ဘုရင်က ဒငရုတ်ကျည်မွေ့ အတက်ပေါက်ဦးအုံလော ဟု ပြောဆိုကြောင်းနှင့် စကားစဉ် ရှိသည်။

ကန့်ပလာပင် ။ ။မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသနှင့် ပင်လယ်ကမ်းတစ်လျှောက် လမုတော၊ လမဲ့တောတို့တွင် ကန့်ပလာပင်များ ကိုတွေ့ရသည်။ ကန့်ပလာ

ကန့်ပလာပင်၏ အသီးနှင့်အရွက်များ

ပင်သည် ပေ ၈၀ ကျော်အထိမြင့်တက်သဖြင့် အဆိုပါလမုတော၊ လမဲ့တောများတွင် အမြင့်မားဆုံးဖြစ်၏။ ကန့်ပလာပင်သည် ယူကလစ်တပ်ပင်နှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူ၍ အကိုင်းများသည် အောက်ဘက်သို့ ညွတ်ကျလျက်ရှိတတ်သည်။

ကန့်ပလာသား၏အရောင်မှာ နီညိုရောင်ဖြစ်၍ အသားအတော်အသင့်မာသည်။ ခြအဖျက်လွယ်သော်လည်း အသင့်အတင့် တာရှည်ခံသဖြင့်၊ အိမ်ဆောက်ရန်အပြင် သေတ္တာ၊ အိမ်သုံး ပစ္စည်းနှင့် လှေများလုပ်ရာ၌ အသုံးဝင်သည်။

ကန့်ဘလူမြို့ ။ ။ကန့်ဘလူမြို့သည် ရွှေဘိုခရိုင် ကန့်ဘလူနယ်၏ ရုံးစိုက်ရာမြို့ဖြစ်၍၊ ရွှေဘိုမြို့၏မြောက်ဘက် ၄၆ မိုင်ကွာ စစ်ကိုင်း–မြစ်ကြီးနား မီးရထားလမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ တောင်ဘက်တွင် ခင်ဦးမြို့နယ်နှင့် ဆီဆုံကြီးရွာ၊ မြောက်ဘက်တွင် ဒေါင်းယူးချောင်း၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဧရာဝတီမြစ်၊ အနောက်ဘက်တွင် ကျွန်းလှမြို့နယ်နှင့် အထက်ချင်းတွင်းနယ်စပ်တို့ တည်ရှိသည်။ မီးရထားဌာနတွင် အရေးပါသော ဘူတာရုံတစ်ခုဖြစ်၍ မီးရထားဖက်ဆိုင်ရာ အရာရှိကြီးငယ်နှင့် အမှုထမ်းများစွာ နေထိုင်ပြီးလျှင် စက်ခေါင်းရုံကြီးများလည်းရှိသည်။ ထိုပြင်မီးရထားရဲဌာနနှင့် မီးရထားဌာန ဆေးရုံများ လည်းရှိသည်။ နယ်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာတွင်လည်း နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်ရုံး၊ မြို့ပိုင်ရုံး၊ ရဲဌာန၊ စာပို့တိုက်၊ ဆေးရုံ၊ နိုင်ငံတော် မူလတန်းကျောင်း၊ ဈေးနှင့်နယ်စီး တောအုပ်ရုံးများရှိသည်။ မြို့မှာသစ်တောအတွင်း၌တည်ရှိ၍ ကျောထောက်နောက်ခံနယ်တွင် သီးနှံစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်မှု များစွာ မရှိချေ။ သစ်လုပ်ငန်း (မီးရထားလမ်းဇလီဖါးတုံးလုပ်ငန်း) သာလျှင် တွင်ကျယ်လေသည်။

ကန့်ဘလူနယ်တွင် ကန့်ဘလူမြို့နယ်နှင့် ကျွန်းလှမြို့နယ်များပါဝင်၏။ ကန့်ဘလူမြို့နယ်မှာ စတုရန်းမိုင် ၁၅၃၆ကျယ်ဝန်း၏။ မြို့နယ်၏ လူဦးရေမှာ ၇၃၅၂၁ ခန့်ရှိ၍ ၁၃၅၈၅ခန့်မှာ မြန်မာမွတ်စလင်များဖြစ်ကြသည်။ ကန့်ဘလူမြို့ပေါ်တွင် အိမ်ခြေ ၆၀၀ ခန့်ရှိ၍ လူဦးရေ ၃၀၀၀ ခန့်နေထိုင်သည်။ မြေဒူး၊ ဆားကုန်း၊ ဆားကိုင်း၊ ထူးကြီး၊ ဝက်တိုး၊ ခြင်မြစ်ကျင်း၊ ကျီစုနှင့်ငါးရာနဲ၊ သဗွတ်ကုန်း၊ ကျောက်တိုင်ရွာများတွင် မြန်မာမွတ်စလင်အများ နေထိုင်ကြသည်။ မြေဒူးမြို့တွင် ထင်ရှားသော ရွှေဂူကြီးစေတီတော်ရှိ၍ ဘုရားပွဲတော်ကိုနှစ်စဉ် တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် ကျင်းပလေ့ရှိ၏။

စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသော သီးနှံများမှာ စပါး၊ ပဲ၊ ပြောင်း၊ နှမ်း၊ မြေပဲ၊ လူး၊ ဆပ်၊ ခရမ်းချဉ်၊ ခရမ်းချို၊ အုန်း၊ ထန်းတို့ဖြစ်၏။ သစ်လုပ်ငန်းမှာ အတွင်ကျယ်ဆုံး ဖြစ်လေသည်။

ကန့်ဘလူမြို့နယ်အတွင်း ပဉ္စလ ၅မြို့မှ ရှေးက ကျောက်မီး သွေးထွက်သည်ဟု အဆိုရှိ၏။ သို့ရာတွင် တတ်ကျွမ်းသူများကမူ ကျောက်မီးသွေးနုလွန်းသေးသဖြင့် အသုံးပြုရန်မသင့် သေးဟုဆိုသည်။

ရွှေဘိုတစ်ခရိုင်လုံး၏ အသက်သွေးကြောတစ်ရပ် ဖြစ်သော ကဘိုရေလွှဲဆည်မှာလည်း ကန့်ဘလူနယ်အတွင်း၌ တည်ရှိသည်။ ထို ဆည်ကိုအမှီပြု၍ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးကြသည်။ (ကဘိုရေလွှဲဆည်–ရှု။)

ကန်စွန်းပင် ။ ။ကန်စွန်းပင်ကို ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် အစ်ပိုမီးယားဟု ခေါ်သည်။ ကွန်ဗော်ဗျူလေစီအီးမျိုးရင်း

ဝင်ဖြစ်၍ မျိုးစိတ်ပေါင်း ၄၀၀ မျှရှိသည်။ ကန်စွန်းပင်မျိုးအားလုံးသည် နွယ်ပင်မျိုးသာဖြစ်သည်။

အချို့အပင်မျိုးများကို ပန်းပွင့်လှပသဖြင့် ဥယျာဉ်များတွင်စိုက်ပျိုးလေ့ရှိကြသည်။ စိုက်ပျိုးသူများက ထိုအပင်များကိုကွန်ဗော်ဗျူးလပ်အဖြစ် သိကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ထင်ရှားသောကန်စွန်းပင်မျိုးများမှာ ကန်စွန်းဥပင်၊ ကန်စွန်းကလေးပင်နှင့် ကန်စွန်းကြီးပင်များဖြစ်သည်။ ထိုအပင်များကို ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် အစ်ပိုမီးယား–ဗတေးတား၊ အစ်ပိုမီးယား–အက်ကွာတီးကားနှင့် အာဂျီးရီးယား–စပီစီအိုးဆားဟု အသီးသီးခေါ်သည်။

ကန်စွန်းဥပင်သည် တစ်နှစ်ခံနွယ်ပင်ဖြစ်၏။ အစွန်း၃ခုရှိပြီး သံလျက်ပုံရှိသည့် အရွက်များ ရွက်လွှဲထွက်ကြသည်။ ကတော့ပုံအပွင့်များ ပွင့်သည်။ အပွင့်များ၏ အတွင်းဖက်တွင် ၃ ပုံ ၂ ပုံခန့် နီလျက်အဝါဖြူသည်။ ပန်းပွင့်၏အရွယ်မှာ လက်ညှိုးခန့် ရှိပြီး အဝတစ်လက်မခွဲခန့် ရှိသည်။

မိုးကျလျှင် ကုန်းတွင်နွယ်ကို စိုက်ယူရသည်။ မိုးအကုန်တွင် မြေနိမ့်ရာနေရိပ်၌ ရေလောင်းပြီး ပျိုးထားသောနွယ်သာကျန်၍ အခြားနွယ်များ သေကုန်လေသည်။

နွယ်၏အရှည်မှာ တစ်လံနှစ်လံခန့်ရှိပြီး အရွက်စိမ်းများရှိသည်။ ကန်စွန်းဥတွင် အဖြူရောင်၊ ရွှေရောင်ဥများရှိရာ အစိမ်းလိုက်ဖြစ်စေ၊ ပြုတ်၍ဖြစ်စေ၊ စားကြသည်။

ကန်စွန်း ကလေးပင်သည် နှစ်ကြာခံနွယ်ပင်မျိုးဖြစ်ပြီး ရေသေတွင် အလေ့ကျပေါက်လေ့ရှိသည်။ လက် ၃ သစ်ခန့်ရှိ သံလျက်ပုံအရွက်များ ရွက်လွှဲပေါက်ကြသည်။ ကန်စွန်းရွက်နှင့် အညွန့်များကို ချက်ပြုတ်စားသောက်ရသည်။

ကန်စွန်းကြီးပင်မှာ ကန်စွန်းဥပင်နှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသော တစ်နှစ်ခံနွယ်ပင်ဖြစ်သည်။ အရွက်များကို ချက်ပြုတ်စားသောက်ရသည်။

ကန်တာဘာရီမြို့ ။ ။အင်္ဂလိပ်စာပေလောကတွင် ပုံပြင်ဝတ္ထုများကို လင်္ကာဖြင့်ရေးဦးစွာရေးသားခဲ့သူ စာရေးဆရာကြီး ဂျက်ဖရီချောစားသည် ကန်တာဘာရီသွားဘုရားဖူးများ လမ်းခရီးတွင် အပျင်းပြေပြောကြဟန်ဖြင့် ဒကန်တာဘာရီပုံပြင်များ'ကို ရေးသားခဲ့လေသည်။ ကန်တာဘာရီမြို့သည် ရေးအခါမှစ၍ ခရစ်ယာန်တို့၏ အယူဝါဒရေးဆိုင်ရာ အထွတ်အမြတ်နေရာဖြစ်ခဲ့၏။ ဗြိတိန်ကျွန်းသို့ ဘီစီ ၅၅ ခုနှစ်တွင် ဂျူးလယပ်ဆီဇာ ချီတက်တိုက်ခိုက်စဉ်ကပင် ကန်တာဘာရီမြို့မှာ အတော်အတန် ထင်ရှားစည်ကားနေလေပြီ။ စိန့်အော်ဂပ်စတင်းလက်ထက် အေဒီ ၅၉၇ ခုနှစ်မှစ၍ ကန်တာဘာရီမြို့သည် ရေဖျန်းကိုဏ်း၏ အချုပ်အခြာ ဗဟိုဌာနဖြစ်ခဲ့လေသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ အယူဝါဒရေးကိစ္စများကို ကန်တာဘာရီမြို့ရှိ ကန်တာဘာရီဂိုဏ်းချုပ်ကြီးက ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရလေသည်။

ကန်တာဘာရီမြို့သည် ကင့်နယ်၏ခရိုင် မဲဆန္ဒမြို့ဖြစ်လျက် လန်ဒန်မြို့၏ အရှေ့တောင်ယွန်းယွန်း ၆၂ မိုင်ကွာတွင် စတောင်ဝါမြစ်ကမ်းပေါ်၌တည်ရှိသည်။ ယခုခေတ်တွင် ကန်တာဘာရီအနီး စတောင်ဝါမြစ်ကမ်းတစ်လျှောက်၌ ဂျုံစက်များ၊ သားရေနယ်စက်များနှင့် ဖြစ်ရည်ချက်ရုံများ ထွန်းကားနေသည့်ပြင် မြို့ပေါ်၌လည်း သိုးမွေး၊ နွား၊ မြင်း၊ ပြောင်းဖူးနှင့်ဟော့ခေါ် ဖြစ်ရည်ခတ်အသီးများကို အကြီး

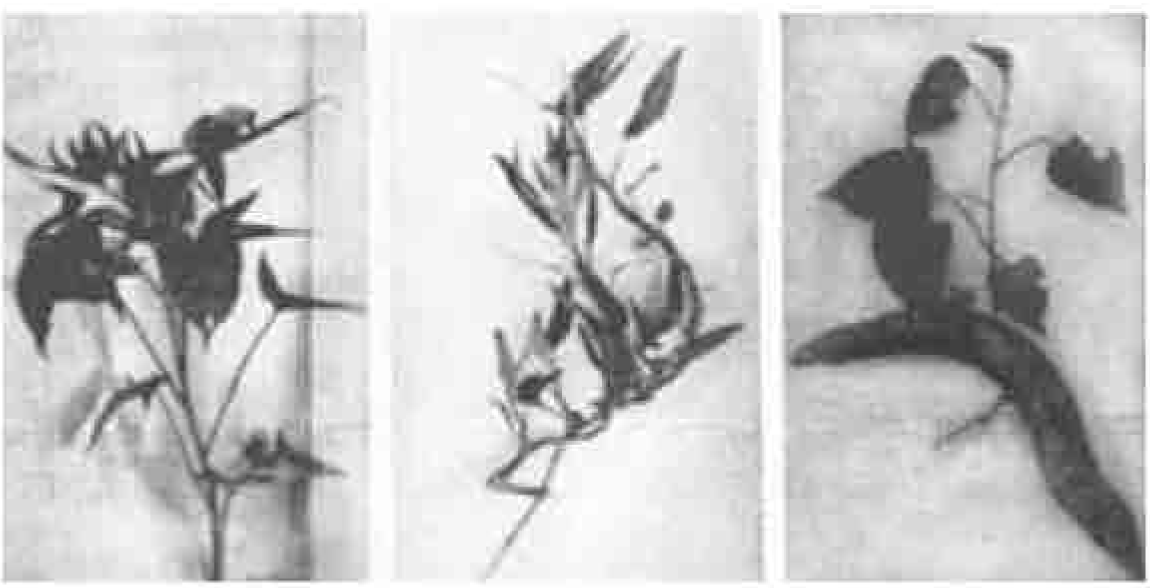

(ဝဲ) ကန်စွန်းကြီး၊ (လယ်) ကန်စွန်းကလေးနှင့် (ယာ)

ကန်တာဗာရီမြို့၏ ကျက်သရေဆောင် ကန်တာဗာရီဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး၏ ပလ္လင်ခန်းမ

အကျယ် ရောင်းဝယ်နေကြသည်။ ကန်တာဗာရီမြို့ ကျက်သရေဆောင်ဖြစ်သော ကန်တာဗာရီ ကသီဒရယ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးမှာ ထင်ရှားကျော်စောသော အဆောက်အအုံကြီးတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဝီလျံ- သ- ကွန်ကာရာ လက်ထက် ၁၇၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထိုဘုရားရှိခိုကျောင်းကြီးကို နော်မန် ဗိသုကာဆရာများက စတင်တည်ဆောက်ခဲ့၍ အနှစ် ၄၀၀ ခန့်ကြာမှ အပြီးသတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုဘုရား ရှိခိုးကျောင်းကြီး၏ အစဖြစ်သော မူလဘုရားရှိခိုးကျောင်းဟောင်းကို ကန်တာဗာရီဂိုဏ်းချုပ်ကြီး အော်ဂပ်စတင်းကတည်ဆောက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုဘုရား ရှိခိုးကျောင်းဟောင်းမှာ ၉ ရာစု နှင့် ၁၁ ရာစုနှစ်အတွင်းတွင် ဒိန်းလူမျိုးများကြောင့် အတန်ပင်ပျက်စီးခဲ့ရသည့်ပြင် နောက်ဆုံး ၁၀၆၇ ခုနှစ်တွင် မီးသင့်ခဲ့လေသည်။ ဝီလျံဘုရင်လက်ထက်၌ ပြန်လည်တည်ဆောက်ခဲ့သော ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းကြီးမှာလည်း အကြိမ်ကြိမ် မီးသင့်ခဲ့ဘူး၏။ သို့ရာတွင် ပျက်စီးပြီး၍ ပြန်လည်တည်ဆောက်တိုင်းတိုးချဲ့မွမ်းမံခဲ့သဖြင့် တစ်ချိန်ထက်တစ်ချိန် ပို၍ကြီးကျယ်ခန့်ညားလာခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ထိုဘုရားရှိခိုးကျောင်းကီးမှာ ကန်တာဗာရီမြို့ပေါ်ရှိ အခြားအဆောက်အအုံများကိုမိုး၍ မားမားမတ်မတ် တည်လျက်ရှိနေလေသည်။

ကျောက်ဖြင့်ပြီး၍ စိမ်းလန်းသော မြက်ခင်းများအလယ်တွင် ခန့်ညားစွာတည်ရှိသော ထိုအဆောက်အအုံကြီးမှာနှစ်ပရိစ္ဆေဒရှည်ကြာစွာ ရာသီဥတုဒဏ်ကိုခံခဲ့ရဖြင့် အတန်ငယ်ကြမ်းတမ်းရင့်ရော်နေသော်လည်း တင့်တယ်သောကျက်သရေကို ဆောင်လျက်ပင် ရှိသေး၏။ အနောက်ဘက်မျက်နှာစာတွင် လုပသော မျှော်စင်ကြီး ၂ ခုရှိ၏။ သို့ရာတွင် အလယ်ဗဟိုရှိ မြင့်မားသော ကောင်းကင်တမန်မျှော်စင်ကြီးမှာအချက်အခြာဖြစ်လျက် ခုံးချွန်ပြတင်းများ၊အမိုးချွန်ပြာသာဒ်များ၊ နုနယ်စွာ ထွင်းထုထားသည့် ပန်းနွယ်ပန်းပြောက်များဖြင့် မွမ်းမံထားသည့်အတွက် တင့်တယ်ပေ၏။ ထိုဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးအတွင်းတွင် အယူဝါဒရေးအာဇာနည်ဗိမာန်ရှိ၍ အရပ်ရပ်မှ လာရောက်ဖူးမျှော်ကြသည်။ ၁၂ ရာစုနှစ်အတွင်းက အသတ်ခံရသော ကန်တာဗာရီဂိုဏ်းချုပ်ကြီး သောမတ်ဗက်ကက်၏ ရုပ်ကလပ်ကို ဘုရားရှိခိုးကျောင်းအတွင်း ပလ္လင်၏နောက်၌ မြှုပ်နှံသဂြိုဟ်ထားခဲ့၏။

နောက်တွင် သောမတ်ဗက်ကက်အား စိန့်သူတော်စင်စာရင်းသို့ သွတ်သွင်းလိုက်ရာ သူ၏သချိုင်းရှိသော ထိုဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးသို့ အရပ်ရပ်မှ အဖူးအမျှော်လာရောက်ကြလေသည်။ ဖူးမျှော်သူများ များပြားလွန်းသဖြင့် ဗိမာန်သို့ ယင်းတို့ ဒူးထောက်၍တက်သော ကျောက်လှေကားထစ်များမှာ အတန်နက်စွာ ခွက်နေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ကန်တာဗာရီ ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းကြီးမှတပါး အခြားရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံများလည်းရှိသေး၏။ ယင်းတို့မှာ ဆက္ကဆွန် ခေတ်မတိုင်မီက ဆောက်လုပ်ခဲ့သော စိန်မာတင်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၊ ၁၅၄၁ ခုနှစ်တွင် အဋ္ဌမဟင်နရီဘုရင်တည်ထောင်ခဲ့သော ဘုရင့်စာသင်ကျောင်း၊ အလယ်ခေတ်က ဆောက်လုပ်ခဲ့ဟန်တူသော ၂ မိုင်ရှည်လျားသည့်မြို့ရိုးဟောင်းကြီး စသည်တို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌ ကန်တာဗာရီမြို့သည် ဂျာမန်တို့၏ ဗုံးဒဏ်ကိုအထူးခံခဲ့ရသည်။ ဂျာမန်ဗုံးကြဲလေယာဉ်ပျံများ နှင့်ဗုံးပျံများကြောင့်များစွာ ပျက်စီးခဲ့ရ၏။ ကန်တာဗာရီ ကသီဒရယ်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီးမှာ အနည်းငယ်မျှသာ ထိခိုက်ခဲ့သော်လည်း အဖိုးတန် ပိဋကတ်တိုက်ကြီးမှာမူ လုံးဝပျက်စီးသွားလေသည်။ ကဗျာကျော်ခရစ္စတိုဖါမားလိုး

ဆဟာရားရှားသဲကန္တာရအတွင်း ခရီးသွားရာ၌ သဲခုံများကို ဤသို့ဖြတ်ကျော်ရလေ့ရှိသည်။

၏ နေအိမ်ဟောင်းနှင့် စိန့်အော်ဂပ်စတင်း ကျောင်းတို့မှာလည်း အကြီးအကျယ် ထိခိုက်ခဲ့ကြ၏။ ကန်တာဗာရီမြို့၏ လူဦးရေမှာ ၂၅၉၅၀ ခန့်(၁၉၅၁ ခုနှစ်) ရှိသည်။

ကန်တာဗာရီလွင်ပြင် ။ ။ကန်တာဗာရီ လွင်ပြင်သည် နယူးဇီလန်တောင်ကျွန်းရှိ ကန်တာဗာရီနယ်ကြီး၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုလွင်ပြင်ကြီးသည် အဲလပတောင်ခြေမှ အရှေ့ဘက်ပစိဖိတ် ကမ်းခြေအထိမိုင် ၄၀ မျှကျယ်ပြန့်၍ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင် ၄၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ မြေသြဇာကောင်းမွန်ထက်သန်၍ မြက်ပေါသော စားကျက်ကြီးဖြစ်သည့်အလျောက် ထိုလွင်ပြင်ကြီးတွင် သိုးများကိုအကြီးအကျယ်မွေးမြူကြသည်။ နယူးဇီလန်ကျွန်းရှိ ၃၄ သန်းမျှသော သိုးတို့အနက် အားလုံးလိုလိုကိုပင် ထိုလွင်ပြင်ကြီး၌ ထိန်းကျောင်းမွေးမြူ ကြသည်။ သိုးမွေးနှင့် သိုးသားများကို နိုင်ငံခြားသို့ အထူးသဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။

'ကန်တာဗာရီသိုးပျိုသား' မှာ အလွန်အရသာနှင့် ပြည့်စုံသဖြင့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများအထူးနှစ်သက်ကြ၍ ပွဲသဘင်အခမ်းအနားများတွင်အမြတ်တနိုး အသုံးပြုကြသည်။

ကန္တာရများ ။ ။ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အချို့ဒေသများတွင် သဲအတိပြီးသော ကန္တာရများရှိလေသည်။ သဲကန္တာရများမှာ ရှည်လျား ကျယ်ပြန့်သော သဲမြေပြင်များဖြစ်၍ သစ်ပင်များပေါက်ခြင်းမရှိ၊ တိရစ္ဆာန်များလည်း နိုအောင်းကျက်စားခြင်းမရှိချေ။ သို့သော် ကန္တာရကို ညီညာ ပြန့်ပြူးသည့် မြေပြင်အဖြစ်တွေ့ရခဲသည်။ သဲကန္တာရအများ၌ပင် တောင်၊ တောင်ကုန်းနှင့် ကမူများကိုတွေ့မြင်နိုင်သည်။ ကန္တာရအတွင်း ခရီးသွားရသည်မှာ လွန်စွာဘေးအန္တရာယ် ပေါများလှ၏။ ပင်လယ်ထဲ၌ ခုတ်မောင်း လျက်ရှိသော သင်္ဘောတစ်စင်းမှ လူတစ်ယောက်သည် မိမိပတ်ဝန်းကျင်၌ ရေပြင်မှတစ်ပါး အခြားအရာဝတ္ထုများကို မမြင်ရသည့်နည်းတူ ကန္တာရကြီးများအတွင်း၌ ခရီးသွားရသူ များသည်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သဲပြင်ကြီးမှတစ်ပါး အခြားအရာများကို မမြင်ရချေ။ ထိုကန္တာရကြီးများ၌ ခရီးသွားသူများသည် ကုလားအုပ်ဖြင့် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာ သွားလာကြရ၏။ (ကုလားအုပ်-လည်းရှု။) ထိုသို့ သွားလာရာ၌ ညအခါတွင် ကောင်းကင်၌ နက္ခတ်တာရာများကိုကြည့်၍ သွားကြရသည်။

ကန္တာရများအတွင်း၌ လေသည် အတားအဆီးမရှိသည့်အလျောက် တစ်ခါတစ်ရံ အလွန်ပြင်းထန်စွာတိုက်ခတ်၍ သဲမုန်

တိုင်းများ ကျရောက်တတ်သည်။ ထိုအခါမျိုး၌ ခရီးသည်များသည် သဲပြင်ပေါ်တွင် ပြားပြားဝပ်လျက်နေကြရ၏။ တစ်ခါတစ်ရံ အချို့ခရီးသည်နှင့် ကုလားအုပ်များကို သဲများဖုံးလွှမ်းသွားတတ်လေသည်။

ဤသို့ပြင်းထန်သော သဲမုန်တိုင်းများ ကျရောက်သောအခါ ပင်လယ်ထဲ၌ လေတိုက်ခတ်သဖြင့် လှိုင်းများပေါ်လာသကဲ့သို့ သဲကန္တာရများအတွင်း၌လည်း သဲလှိုင်းများဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ လေယူဆောင်သွားသော သဲများသည် တစ်နေရာ၌ ကျရောက်စုပုံမိသောအခါ ရိုးကလေးများ၊ တောင်တန်းကလေးများသဖွယ် သဲခုံများဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

ကန္တာရအတွင်း၌ စိမ့်စမ်းများ၊ ရေတွင်းများ၊ မြက်ပင်များ၊စွန်ပလွံပင်များဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော နေရာကလေးများရှိ၏။ ထိုနေရာမျိုးကို အိုအေးဆစ်ဟု ခေါ်သည်။ ရေမွတ်သိပ်လျက် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်လာသော ကန္တာရခရီးသည်များသည် ထိုအိုအေးဆစ်ခေါ် ကန္တာရရိပ်သာများ၌ ခေတ္တ ဝင်နားကြရ၏။ အချို့အိုအေးဆစ်များမှာခရီးသည်များ အပန်းဖြေရန်စခန်းငယ်မျှသာ ဖြစ်သော်လည်း အချို့မှာမူ လူနေအိမ်ခြေစည်ကားသော ရွာကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။

ကန္တာရများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လူတို့အတွက် ကောင်းကျိုးချမ်းသာ တစ်စုံတစ်ရာမပေးဟု ဆိုရငြားသော်လည်း အာဖရိကတိုက်ရှိ ဆဟာရား သဲကန္တာရကြီးကိုဖြတ်သန်းတိုက်ခတ်သော လေပူတို့သည် ဥရောပတိုက်၏ အေးမြလှသော ရာသီဥတုကို မျှတညီညွတ်စေလေသည်။

ကန္တာရများအတွင်း သက်ရှိသတ္တဝါဟူ၍ မရှိသလောက်ရှားပါး၏။ သစ်ပင်ဆိုကလည်း အချို့နေရာများ၌သာ ရှားစောင်းပင်များ ကိုတွေ့ရ၏။ လူများသည်လည်း အိုအေးဆစ်ခေါ် ကန္တာရရိပ်သာတို့နှင့် သဲကန္တာရအစွန်အဖျားအရပ်များ၌သာ အိုးအိမ် အတည်တကျနှင့် နေထိုင်ကြသည်။ မြက်အနည်းငယ်ပေါက်ရောက်သော နေရာများ၌ သိုးဆိတ်များကို ထိန်းကျောင်း၍ တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့ လှည့်လည် သွားလာနေထိုင်ကြသည်။ ကန္တာရအတွင်း၌ အာရပ်လူမျိုး အများဆုံးနေထိုင်ကြ၏။ ကမ္ဘာ့သမိုင်းကို ပြန်ကြည့်လျှင် ကန္တာရအတွင်း၌ နေထိုင်ခဲ့သော အာရပ်လူမျိုးတို့သည် တစ်ခါက အခြားတိုင်းပြည်များစွာကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်၍ ဥရောပတိုက်တောင်ပိုင်း စပိန်နိုင်ငံအထိ အာဏာစက်ဖြန့်ချိခဲ့ဘူးကြောင်း တွေ့ရသည်။

ကန္တာရများ ဖြစ်ပေါ်ရခြင်း၏ ယေဘုယျအကြောင်းရင်းမှာ မိုးနည်းပါးခြင်းကြောင့်ပင်ဖြစ်၏။ ကန္တာရများ၌ မိုးမရွာခြင်းမှာ ကန္တာရနှင့် သမုဒ္ဒရာအကြား၌ တည်ရှိသော တောင်များ ကာဆီးနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သမုဒ္ဒရာမှ မိုးရေယူဆောင်လာသော လေသည် တောင်များကိုဖြတ်ကျော်သောအခါ မိုးကိုရွာချခဲ့သဖြင့် ကန္တာရအတွင်းသို့ ရောက်သောအခါ မိုးရေမပါတော့ချေ။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ပူပြင်းခြောက်သွေ့သော လေ သာလျှင် ကန္တာရကိုဖြတ်ကျော်တိုက်ခတ်လျက်ရှိလေသည်။

ကန္တာရအတွင်း၌ မိုးရေမရသည့်အတွက် သစ်ပင်များမပေါက်နိုင်ချေ။ စိုက်ပျိုးရေးလည်း မထွန်းကားနိုင်ချေ။ သို့ရာတွင် ယခုအခါ ခေတ်မီသည့်ဆည်မြောင်းများကိုဖေါက်လုပ်ပေးသဖြင့် ကန္တာရမြေပြင်အချို့တွင် အသီးအနှံစိုက်ပျိုးနိုင်ပေပြီ။ ကန္တာရအတွင်းသို့ ရေလုံလောက်စွာ ပေး

သဲကန္တာရအတွင်း အိုအေးဆစ်ကိုမှီ၍ အခြေတည်စည်ကားနေသော အာရပ်ရွာ

သွင်းနိုင်လျှင် သီးနှံပင်များကို အောင်မြင်စွာ စိုက်ပျိုးနိုင်ကြပေမည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အကြီးဆုံးကန္တာရမှာအာဖရိကတိုက်မြောက်ပိုင်းရှိဆဟာရာ သဲကန္တာရဖြစ်၏။ အခြားကန္တာရများများမှာ အာရေဗျကျွန်းဆွယ်၌ အာရေဗျသဲကန္တာရ၊ မြောက်အမေရိကတိုက်၌ ကော်လိုရာဒိုးနှင့် မက္ကဆီကို သဲကန္တာရ၊ တောင်အမေရိကတိုက်၌ အာတားကားမားသဲကန္တာရ၊ အာဖရိကတောင်ပိုင်း၌ ကာလာဟာရီသဲကန္တာရ၊ ဩစတြေးလီးယားတိုက်၌ ဩစတြေးလီးယားသဲကန္တာရ၊ အာရှ တိုက်၌ ဂိုဗီသဲကန္တာရများ ဖြစ်ကြ၏။ အခြား မထင်ရှားသော သဲကန္တာရငယ်များလည်း ရှိပေသေးသည်။

ကန္တာရဝတီနယ် ။ ။ကန္တာရဝတီနယ်မှာ ကယားပြည်နယ်၏ အရှေ့ဘက်ပိုင်းဒေသ ဖြစ်သည်။ အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၃၀၁၅ ခန့် ရှိ၏။ မြောက်ဘက်တွင် ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ဆီဆိုင်မောက်မယ်နယ်များ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ယိုးဒယားနယ်စပ်၊ တောင်ဘက်တွင် ဖာပွန်နယ်နှင့်တောင်ငူနယ်၊ အနောက်ဘက်တွင်ကယား ပြည်နယ်၏ အနောက်ပိုင်းဒေသဖြစ်သော ဘောလခဲနယ်၊ ကြယ်ဖိုးကြီးနယ်နှင့် မိုးဗြဲနယ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ကန္တာရဝတီနယ်မှာ မြေပြန့်ကွင်းပြင် အလွန်နည်းပါး၍ တောင်ကုန်း ထူထပ်များပြားသောဒေသဖြစ်သည်။ ပထဝီအနေအထားကိုလိုက်၍ ကန္တာရဝတီနယ်ကို အရှေ့ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်းဟု ၂ပိုင်းခွဲခြားနိုင်သည်။ အရှေ့ပိုင်းမှာ သံလွင်မြစ်မှနှင့် ထိုမြစ်အတွင်းသို့စီးဝင်သော လက်တက်များဖြတ်စီးရာကုန်းမြင့် ဒေသများနှင့်၊ သံလွင်မြစ်၏ လက်တက်ကြီးဖြစ်သော ပွန်ချောင်း ဖြတ်သန်းစီးဆင်းရာကုန်းမြင့်ဒေသတို့ ပါဝင်သည်။ သံလွင်မြစ်တစ်လျှောက်ရှိ ရှားတော၊ ရွာသစ်၊ ပိုင်းချောင်းတစ်လျှောက်ရှိ စောလုံနှင့် မယ်စဲ့ချောင်း ပေါ်ရှိ မယ်စဲ့မြို့များ တည်ရာဒေသများလောက်သာ မြေပြန့်ကွင်းပြင်များ ဖြစ်သည်။

ရှမ်းပြည်တွင် မြစ်ဖျားခံသော ဘီလူးချောင်းသည် မိုးဗြဲနယ်နှင့် လွိုင်ကော်မြို့ကို ဖြတ်သန်း၍ ပွန်ချောင်းအတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ဘီလူးချောင်း၏ တောင်ဘက်ပိုင်း မြေပြန့်တွင် ငွေတောင် ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် လွိုင်ကော်ကျေးရွာအုပ် စုတို့ရှိသည်။

၁၉၄၁ ခုနှစ်သန်းခေါင် စာရင်းအရ ကန္တာရဝတီနယ်တွင် တိုက်နယ် ၁၀၊ ကျေးရွာ ၂၇၇၊ အိမ်ခြေ ၅၆၅၈၊ လူဦးရေ ၃၈၀၀၃ ရှိကြောင်းသိရ၏။ ကန္တာရဝတီနယ်တွင် နေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်းသား များမှာ ကယား၊ ဂေခို၊ ဂေပါး၊ ယင်းဘော်၊ ယင်းတလဲ၊ မနုမနော လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုပြင်ရှမ်း၊ အင်းသား၊ မြန်မာ၊ တရုတ်၊ကုလားများလည်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသည်။ ကန္တာရဝတီနယ်၏ လူဦးရေတစ်ဝက်ကျော်ကျော်မှာ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီများဖြစ်၍ ကျန်လူများမှာ ခရစ်ယာန်အယူဝါဒီနှင့် နတ်ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်ကြသည်။

လူဦးရေအကျယ်အဝန်းနှင့် ကယားပြည်နယ်သမိုင်းကို ထောက်ထားခြင်းအားဖြင့် ကန္တာရဝတီနယ်မှာ ကယားပြည်နယ်တွင် အကြီးဆုံးနှင့်အရေးအပါဆုံးဒေသ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဤဒေသတွင်လွိုင်ကော်၊ စောလုံ၊ ရှားတော၊ မယ်စဲ့နှင့် ငွေတောင် မြို့များသည် ထင်ရှားသောမြို့များဖြစ်သည်။ စောလုံမြို့မှာ ကန္တာရဝတီနယ်၏ အုပ်ချုပ်ရေးရုံးစိုက်ရာ မြို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။

အစပထမ၌ ဘောလခဲနယ်မှာ ကယားပြည်နယ်သမိုင်းတွင် အချက်အခြာဒေသဖြစ်ခဲ့၏။ ဘောလခဲနယ်ကို အုပ်စိုးသော အကြီးအကဲတို့၏ ပဌမအကြီးအကဲဖြစ်သော ဖိုးဖြူလုလက်ထက်တွင် မောင်မောင်ဖုန်းဆိုသူ မွန်အမျိုးသားတစ်ဦး ဘောလခဲနယ် သို့ရောက်လာ၏။ ထိုသူ၏ အင်အားအာဏာမှာ တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်ကြီးမားလာရကား ဒေသတစ်ခုတည်း၌ အုပ်စိုးသူ ၂ ဦး မရှိစကောင်းဟု ဖိုးဖြူလုကသဘောထားကြီးစွာနှင့် မောင်မောင်ဖုန်းအား ပွန်ချောင်း၏ အရှေ့ဘက်ဒေသများသို့ သွားရောက်အုပ်ချုပ်စေခဲ့၏။ မောင်မောင်ဖုန်းသည်လည်း ဖဖေါ်ကြီးဘွဲ့ကိုခံယူကာ စောလုံမြို့တွင် ဟော်နန်းစိုက်ထူလျက် ကန္တာရဝတီနယ်ကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ကန္တာရဝတီနယ်ကို အုပ်ချုပ်ရသည့် နယ်စားမှာ စပ်ဖျာစပ်လဗီ ဖြစ်လေသည်။(ကယားပြည်နယ်–ရှု။)

ကန္တာရဝတီမြို့ ။ ။(လွိုင်ကော်မြို့–ရှု။)

ကန်တော်ကြီး ။ ။(ရန်ကုန်မြို့–ရှု။)

ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော် ။ ။ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော်မှာ မြန်မာကဗ္ဗဝင်တွင် ထင်ရှားသော ကန်တော်မင်းကျောင်းမေတ္တာစာနှင့် လောကသာရပျို့များကို ရေးစီရင်ခဲ့သော ဆရာတော်ဖြစ်သည်။

အမှတ်အသားတွေ့ရသမျှဆရာတော်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၈၄၂ ခုနှစ် အင်းဝ ရွှေနန်းကို သိမ်းမြန်းစိုးစံသော ဒုတိယမင်းခေါင်၏ အရီးတော် ဖြစ်သည့် စစ်ကိုင်းမြို့စား မင်းလှထွတ်၏ဆရာဖြစ်၍ထိုမင်းလှထွတ်၏ ဘုမလည်းဖြစ်၊ ချွေးမလည်း ဖြစ်သော ၈၆၃ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သည့် ရွှေနန်းကြော့ရှင်၏ အရီးတော်လည်းဖြစ်သူ ဘိုးတော်ဖွားရှင်၏ ဆရာလည်းဖြစ်သည်။ မင်းလှထွတ်လက်ထက်မှ ဘိုးတော်ဖွားရှင်လက်ထက်တိုင် ဆက်လက်ကိုးကွယ်ခြင်းခံရသည်။

စစ်ကိုင်းမြို့ စီရင်စု မြင်းမူ မြို့မှ ၂ တိုင်ကွာဝေးသော ထီးဆောင်းရွာမြောက်ဖက်ရှိ ကန်တော် ရွာတွင် ဖွားမြင်သည်။ ထိုရွာ၌ပင် သာမဏေဝတ်ပြီးနောက် ရဟန်းဘဝသို့ တက်ရောက်သည်။ ဒုတိယမင်းခေါင်လက်ထက်နှင့် သားတော် ရွှေနန်းကြော့ ရှင်လက်ထက်များတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ ဒုတိယမင်းခေါင် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော ကန်တော်ရွာကျောင်းတွင် သီတင်းသုံးသဖြင့် ကန်တော်မင်းကျောင်းဆရာတော်ဟု တွင်သည်။

'ကန်တော်မင်းကျောင်း မေတ္တာလေင်းသား' အစချီ မေတ္တာစာကို ရေးသား၍ ရွှေနန်းကြော့ရှင်လက်ထက်တွင် သွင်းသည်။

'ရေပေါ်အိမ်' များဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိသော ကန်တုန်မြို့ကမ်းနား၏ ရှုခင်းတစ်ရပ်

ကန်တုန်မြို့ ။ ။ကန်တုန်မြို့သည် ကွမ်းတုန်ပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ တရုတ်နိုင်ငံတွင် စတုတ္ထ အကြီးဆုံးသောမြို့ဖြစ်သည်။ ချူးကျန်မြစ်ခေါ် ပုလဲမြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ ပင်လယ်မှမိုင် ၈၀ ခန့်ကွာဝေးသည်။

ရှေးအခါက တရုတ်နိုင်ငံ၏ အချက်အခြာ ဆိပ်ကမ်း မြို့ကြီးဖြစ်ခဲ့ပြီးလျှင် ယခုခေတ်တွင်လည်း တောင်ပိုင်းတရုတ်နိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်မှု ဗဟိုဌာနကြီးဖြစ်သဖြင့် အထူးပင်စည်ကားလှလေသည်။ အနောက်တိုင်းကုန်သည်များနှင့် ပထမဆုံး ဆက်သွယ်ခဲ့ရသော တရုတ်မြို့ကြီးဖြစ်သည်နှင့်အညီ ပေါ်တူဂီ၊ ဒပ်ချ၊ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ် လူမျိုးအသီးသီးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများသည် ထိုမြို့မှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံအလုံးသို့ ပျံ့နှံ့ခဲ့ရသည်ဖြစ်ရာ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ဒအာသစ်အဆန်းဟူသမျှ ကန်တုန်ကစသည်'ဟူ၍ပင် တရုတ်လူမျိုးတို့ ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ နိုင်ငံခြားသို့ သွားရောက်နေထိုင်ကြသော တရုတ်များစွာတို့မှာလည်း ကန်တုန်မြို့သူမြို့သားများဖြစ်ရကား နိုင်ငံခြားသားတို့သည် ယင်းတို့နှင့် အဆက် အဆံများသော ကန်တုန်တရုတ်တို့၏ ဓလေ့ဝါဒတို့ကိုပင် တရုတ်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုဟူ၍ မှတ်ယူနေကြသည်။

တရုတ်လူမျိုးတို့က ကန်တုန်မြို့ကို ကွမ်ချောင်မြို့ဟုခေါ်ကြ၏။ အဓိပ္ပါယ်မှာ သိုးရုပ်မြို့ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ခေါ်တွင်ခြင်းမှာ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ ခရစ် မပေါ်မီနှစ် ၁၀၀ ခန့်က မြောက်ပိုင်းမြစ်ဝါဘက်မှ ပြောင်းရွှေ့လာသောဧည့်သည် များသည်ယခုကန်တုန်မြို့ရှိရာအရပ်တွင် မြို့တည်၍ နေထိုင်ရန်စိတ်ကူးနေကြ၏။ ထိုစဉ်တွင် မြောက်အရပ်ဆီမှပင်၊ နတ်သား ၅ ဦးသည် သိုးများကို စီးကာ ကောက်ပင်အရိုးများကို ကိုင်ဆောင်လျက် ထိုလူများထံ ရောက်လာကြပြီးလျှင် အေးချမ်းသာယာစွာ နေထိုင်ကြရန် ညွှန်ကြားကြလေသည်။ ထိုနောက်နတ်သားများ ပျောက်ကွယ်သွား၍ ယင်းတို့စီးလာသော သိုးများသည် ကျောက်ရုပ်ဖြစ်၍ ကျန်ခဲ့ကြ၏။ ထိုသိုးကျောက်ရုပ်များကို ယနေ့တိုင် သိုးငါးကောင်းဗိမာန်တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

ပင်လယ်ရပ်ခြား တိုင်းတစ်ပါးတို့၌ စီးပွားရှာ၍ ပြန်လာကြသောကန်တုန်မြို့သားဇာတိများနှင့် နိုင်ငံခြားတက္ကသိုလ်များ၌ ပညာဆည်းပူး၍ပြန်လာကြသော တရုတ်အမျိုးသား ပညာတတ်များသည် ကန်တုန်မြို့ကြီးအား ခေတ်မီလာအောင် အထူးစွမ်းဆောင်ခဲ့ကြ၏။

ပင်လယ်မှ ပုလဲမြစ်ကြောင်းအတိုင်း ကန်တုန်မြို့အရောက် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများ ဝင်ထွက်သွား လာနိုင်စေရန် မြစ်ကြောင်းနက်အောင် ပြုပြင်ထားသဖြင့် ကန်တုန်မြို့သည် ယခင်ကထက် ပို၍ကောင်းမွန်သော သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီး ဖြစ်လာတော့သည်။ ထို့ပြင် မျူနီစီပယ်အုပ်ချုပ်ရေးဖွဲ့စည်းလျက် ရေမြောင်းများဖေါက်လုပ်ခြင်း၊ ရဲအဖွဲ့ကြီးများကို တိုးတက် အောင်ပြုပြင်ခြင်း၊ ရှေးဟောင်းမြို့ရိုးကြီးများကို ဖျက်လျက် ရိပ်သာလမ်းမကျယ်ကြီးများ ဖေါက်လုပ်ခြင်း၊ မြို့သူမြို့သားများ လေညင်းခံရန် ဥယျာဉ်ကြီးများ ပြုလုပ်

ကန်တုန်မြို့ လမ်းမကြီးတစ်ခုရှိ ရှေးဟောင်းတရုပ်လက်ရာဖြင့် မွမ်းမံထားသည့် မုတ်ပေါက်များ

ခြင်းစသည့် ခေတ်မီသောအစီအမံများကြောင့် ကန်တုန်မြို့သည် ယခုအခါ သာယာ တိုးတက်နေလေသည်။ သို့ရာတွင် အချို့အပိုင်းတို့ကား လုံးဝ ခေတ်မမီ သေးချေ။ ခေါင်မိုးနိမ့်နှင့် တစ်ထပ်အိမ်နိမ့်ကလေးများ စီတန်းနေသည့်လမ်းများ စွာတို့မှာ အလွန်ပင်ကျဉ်းလှသဖြင့် လူ ၂ ယောက် ရှောင်သာရုံမျှသာ ကျယ်လေသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာကဖေါက်လုပ်ထားသော လမ်းများ ဖြစ်ကြသည့် အလျောက် ပေါက်ပြကာ ချိုင့်ခွက်ကြီးများဖြင့် မညီမညာ ဖြစ်နေလေသည်။

ကန်တုန် မြစ်ဆိပ်လှေ သမ္ဗန်ပေါ်၌ လူဦးရေ ၅ သောင်းခန့်တို့ အိုးခြေအိမ်ခြေစိုက်ကာ နေထိုင်ကြ၏။ များစွာသော ကန်တုန်မြို့သားတို့သည် ထို ဒရေပေါ်အိမ်များ တွင်မွေး၍ ထိုအိမ်များ၌ ကြီးပြင်းကာ ထိုအိမ်များတွင်ပင် သေကြလေသည်။ ထိုသို့ လှေသမ္ဗန်များပေါ်၌ နေထိုင်ကြသော လူအားလုံးသည် ကူးတို့ပို့သူများချည်း မဟုတ်ကြချေ။ ကုန်သည်ပွဲစား၊ အလုပ်ကြမ်းသမား၊ ကျောင်းဆရာ၊ ဘုန်းကြီးစသည်ဖြင့် ပါဝင်ကြသည်။

ကန်တုန်တရုတ်တို့သည် အခြားဒေသရှိတရုတ်များထက် ထကြွလုံ့လဝီရိယရှိသူများဖြစ်ကြသည့်ပြင် လက်မှုပညာတွင်လည်း အထူးသေသပ်ကောင်းမွန်ကြသည်။ ဆင်စွယ်ပန်းပု၊ ကျောက်စိမ်း ပန်းပု၊ကနုကမာထည်၊ ကြေးဝါထည်၊ ငွေထည်၊ ယပ်တောင် ဇောထည်၊ ပန်းထိုးပန်းချုပ်၊ လက်ရေးကြွေထည် စသောလုပ်ငန်းများမှာ ရှေးအထက်ကျော်ကပင် ကန်တုန်မြို့က နာမည်ရခဲ့သောလုပ်ငန်းများဖြစ်ကြသည်။ အ ခြားထွက်ကုန်များမှာ ဆန်စပါး၊ လက်ဖက်ခြောက်၊ ပိုးနှင့်ဖျာများဖြစ်၏။

ကန်တုန်မြို့သည် ဘုရားကျောင်းကန် အဆောက်အအုံပေါများသဖြင့် ကျော်ကြားသည်။ ဘုရားကျောင်း အဆောက်အအုံပေါင်း ၅၀၀ ထက်မနည်းရှိ၏။ ထင်ရှားသောကျောင်းတန်ဆောင်းများမှာ ဟိုနန်ကျွန်းပေါ်ရှိ ဗုဒ္ဓဘုရားကျောင်း၊ ဆင်းတုငါးရာဘုရားကျောင်းနှင့် သက်ရှည်ဘုရားကျောင်းကြီးတို့ပင်ဖြစ်သည်။ အခြားအဓိကရအဆောက်အအုံတို့မှာ ကွမ်ယင်တောင်ကုန်း၏ တောင်ဘက်စောင်းတွင် စိုက်ထူထားသော ဆွန်ယက်ဆင် အထိမ်းအမှတ်ကျောက်တိုင်၊ဆွန်ယက်ဆင်တက္ကသိုလ်၊ပြင်သစ်ကသီဒရယ် ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းနှင့် ဒင်္ဂါးစက်ရုံကြီးတို့ဖြစ်၏။

ကန်တုန်မြို့၏ သမိုင်းမှာ အတန်ပင်ရှေးကျလေသည်။ ဘီစီ ၂ ရာစုနှစ်လောက်တိုင်မီက ကန်တုန်မြို့သည် တားတားဘုရင်တို့၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုနောက် တရုပ်တို့၏လက်သို့ပြန်လည် ရောက်ရှိလာပြီးလျှင် နိုင်ငံခြားနှင့် ကုန်သွယ်ရာဌာနဖြစ်လာလေသည်။ ၇၀၀ ပြည့် နှစ်ခန့်တွင် အာရပ်လူမျိုးတို့သည် ရောင်းဝယ်ဖေါက်ကားရေးအတွက် ကန်တုန်မြို့သို့လာရောက် နေထိုင်ခဲ့ဘူး ကြ၏။ ထိုနောက် ၁၅၁၆ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီလူမျိုးများ ရောက်လာ၍ နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်မှုကို တစ်ဦးတည်းလုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၇၀၀ပြည့်နှစ်လောက်တွင် ဒပ်ချ၊ ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်များ စုရုံးရောက်ရှိလာကြပြီးလျှင် လက်ဖက်ခြောက်၊ ပိုးစသော ကုန်စည်များကို ဝယ်ယူဖေါက်ကားကြလေသည်။

ထိုသို့ နိုင်ငံခြားသား များနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့သဖြင့် ကန်တုန်မြို့သူမြို့သားများသည် ထိုစဉ်ကပင် တိုးတက်သော အသိဉာဏ်များနှင့် ပြည့်စုံကာ လွတ်လပ်သော တွေးတောမြော်ခေါ်မှုများတွင် စိတ်ဝင်စားခဲ့ကြသည်။ ထိုပြင် မိုင် ၄၀၀ ခန့် ရှည်လျားသော တောင်တန်း တောင်ကုန်းများက ကန်တုန်မြို့ကိုဝန်းရံကာ တရုတ် ပြည်မကြီးနှင့် အဆက်ဖြတ်ထားဘိသကဲ့သို့ ရှိသဖြင့်လည်း ကန်တုန်ယဉ်ကျေးမှု အရပ်

ရပ်မှာ သီးခြားကွဲပြားလျက် ရှိခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ကန်တုန် တရုတ်စကားမှာ အခြားတရုတ်စကားတို့နှင့်မတူဘဲ တစ်မျိုးတစ်ဘာသာဖြစ်ပြီးလျှင် လူပေါင်း၂၅ သန်းခန့်တို့၏ နေ့စဉ်ပြောဆိုသုံးစွဲသော ဘာသာတူ အသံကွဲစကားဖြစ်နေလေသည်။ လွတ်လပ်သော တွေးခေါ်မှုများ ထွန်းကားရာ မြို့ဖြစ်ခဲ့သည်နှင့်အညီ ကန်တုန်မြို့သည် တရုတ်နိုင်ငံအား အမျိုးသား သမ္မတနိုင်ငံအဖြစ်သို့ ဖန်တီးပေးသည့် တော်လှန်ရေးကြီးပေါ်ထွန်းရာ ဘူမိနက်သန်ဖြစ်ခဲ့၏။ အမျိုးသားရေးကို လှုံ့ဆော်စည်းရုံးပေးသည့် ကိုမင်တန်အဖွဲ့သည် ကန်တုန်မြို့တွင် စတင်အမြစ်တွယ်ခဲ့၏။ လွတ်လပ်သောတရုတ်နိုင်ငံသစ်ကို ဖန်တီးပြုစုခဲ့သော ဆွန်ယက်ဆင်သည် ကန်တုန်မြို့၌ပင် အခြေစိုက်ခဲ့၏။ (ဆွန်ယက်ဆင်-လည်းရှု။)

၁၉၃၈ခုနှစ်တွင် ဂျပန်တို့သည် ကန်တုန်မြို့ကို သိမ်းယူလိုက်ကြသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌ လေကြောင်းမှ ဗုံးများဒလကြမ်းအကြဲခံရသဖြင့် ကန်တုန်မြို့မှာ အထူးပျက်စီးနစ်နာခဲ့လေသည်။ ကန်တုန်မြို့၏ လူဦးရေမှာ ၁၅၀၀၀၀၀ မျှဖြစ်၏။

ကန်ဒီတပ်ပင် ။ ။(ဆန်ကွဲပန်းပင်-လည်းရှု။)

ဗုဒ္ဓစွယ်တော်မြတ် ကိန်းဝပ်ရာ ဒါလဒမာလိဂဝ ကျောင်းတော်

ကန္ဒီမြို့ ။ ။ကန္ဒီမြို့သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ ရှေးဟောင်းမြို့တော်ဖြစ်သည်။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ စွယ်တော်တိုက်ရှိသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရှေးသီဟိုဠ်ဘုရင်များ၏ အရိုးဂူသချိုင်းများရှိသဖြင့်လည်းကောင်း၊ အလွန်လှပသောပန်းဥယျာဉ်များ၊ ဘုရားပုထိုး တန်ဆောင်းများ ရှိသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထင်ရှားကျော်ကြားသော မြို့တစ်မြို့ဖြစ်၍ နှစ်စဉ် ခရီးသည်ပေါင်း များစွာလာရောက်လေ့ရှိသည်။

ကန္ဒီမြို့မှာ သီဟိုဠ်ကဒန်း ဗဟိုပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ ပင်လယ်ပြင်မှပေပေါင်း ၁၆၀၂ ပေ မြင့်သော ကုန်းပြင်၌ တည်ရှိသည်။ မြို့အနီးတွင် ၁၈၀၆ ခုနှစ်က နောက်ဆုံး ကန္ဒီဘုရင် တူးဖေါ်ထားခဲ့သော လှပသည့် ရေကန်ကြီးရှိသည်။

ကန္ဒီမြို့ရှိ နာရီမျှော်စင်ကြီး

ကိုလံဗို မြို့မှ အရှေ့မြောက်ဘက် ၇၅ မိုင် ကွာဝေးသည်။

ကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်တို့ အထွတ်အမြတ် ပြုရာ စွယ်တော်တိုက်မှာ ဒါလဒမာလိဂဝ ကျောင်းတော်ကြီးတွင် တည်ရှိ၍ နှစ်စဉ် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ လာရောက်ဖူးမျှော်ကြသည်။ ကမ္ဘာ့ အရပ်ရပ်မှ ပါဠိနှင့် သက္ကတ ဘာသာ လာရောက်သင်ကြားသူများလည်း အလွန်ပေါများသည်။

မြို့နှင့် ၃ မိုင်ကွာပေါ ရဒနိယ အရပ်တွင် လှပသောကမ္ဘာကျော်ပန်းခြံကြီးတည်ရှိသည်။

၁၆ ရာစုနှစ်က ပေါ်တူဂီ လူမျိုးများသိမ်းပိုက်ခဲ့၍ ၁၈ ရာစုနှစ်အတွင်း ဒပ်ချလူမျိုးများ သိမ်းပိုက်ခဲ့ဘူး သော်လည်း ၁၈၁၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့က သိမ်းယူသည်။

၁၉၄၁ ခုနှစ် သန်းခေါင် စာရင်းအရ ကန္ဒီမြို့၏လူဦးရေမှာ ၃၆၅၄၁ ယောက်ဖြစ်သည်။ ကန္ဒီမြို့သို့ ကိုလံဗို မြို့မှ မီးရထားဖြင့်သွားရောက်နိုင်သည်။ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးသမိုင်းတွင် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့်နောက်မြန်မာ တပ်မတော် တည်မြဲရေးအတွက် အင်္ဂလိပ်ဖက်မှ လော့မောင့်ဗက်တန်အဖွဲ့နှင့်မြန်မာ ဖက်မှ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းခေါင်းဆောင်သော အဖွဲ့တို့ ထိုမြို့တွင် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးရာမှ ကန္ဒီစာချုပ်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ကန္ဒီမြို့မှာ လက်ဖက်ခြောက်၊ လက်ဖက် စိုများတင်ပို့ရာ အချက်အခြာမြို့တစ်မြို့ဖြစ်၍ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးသည်။

ကန္နီမြို့ ။ ။ကန္နီမြို့သည် အောက်ချင်းတွင်းခရိုင် ယင်းမာပင်နယ်တွင်ပါဝင်၍ ကန္နီမြို့နယ်မြို့ပိုင် ရုံးစိုက်ရာမြို့ဖြစ်သည်။ ချင်းတွင်းမြစ်၏ လက်ယာဘက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ ပခုက္ကူမြို့မှ ၁၀၄ မိုင်ခန့်ဝေးကွာသည်။ မြောက်ဘက်တွင် မင်းကင်းမြို့နယ်၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဘုတလင်းမြို့နယ်များရှိပြီးလျှင် အနောက်ဘက်၌ ပုံတောင်တောင်တန်းကြီးရှိသည်။ မြို့နယ်အတွင်းသို့ ချောင်းငယ်မြောင်းငယ်များ အများအပြားပင် ဖြတ်သန်းစီးဆင်းလျက်ရှိသည်။

ကန္နီမြို့၏ အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၁၇၃၆ ခန့်ရှိသော်လည်းရှေးမြန်မာမင်းများ လက်ထက်က ကန္နီမြို့နယ်လောက် မကျယ်ဝန်းလှချေ။ မြို့၏ မြောက်ဘက်တွင် ပေ ၂၀၀ ခန့် မြင့်သော ရွှေမြင်းဖြူ တောင်ကုန်းရှိသည်။ ထိုကုန်းမှာ ရှေးက မြို့တော်ဟောင်းနေရာဖြစ်သည့်အလျောက် ကျုံးနေရာနှင့်မြို့ရိုး ဟောင်းများကို ယခုတိုင်တွေ့မြင်နိုင်သေးသည်။ ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်း လက်ထက်တွင် ကန္နီမြို့၌ မြို့စားထားရှိ၍ ကန္နီနော်ရထာဟူ၍ ဘွဲ့နှင့် အုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ တစ်ရံရောအခါ၊ ကန္နီနော်ရထာ ပုန်ကန်သောကြောင့် ဘုရင့်တပ်သားများက လိုက်လံတိုက်ခိုက်ရာ ကန္နီနော်ရထာသည် ကုန်းမြင့်ပေါ်မှ မြင်းဖြူကို ကဆုံချစီးပြီးလျှင် မြစ်တွင်းသို့ဆင်းကာ မိမိကိုယ်ကိုအဆုံး စီရင်လိုက်လေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခုအခါ ကျော်ကြားလျက်ရှိသော ၃၇မင်း အဝင်အပါ မြင်းဖြူရှင်နတ်မှာ ကန္နီနော်ရထာ နတ်ဖြစ်သည်ဟုဆိုကြသည်။ သီပေါမင်းတရားလက်ထက်က ကန္နီမြို့စားမှာ ဒိုင်းခင်ခင်၏ ဖခင် ဒိုင်းဝန်မင်းပင်ဖြစ်သည်။

၁၉၅၁ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်း အရ ကန္နီမြို့၏လူဦးရေမှာ ၂၆၀၀ မျှဖြစ်သည်။ ကန္နီမြို့သို့ရထားလမ်း မပေါက်သော်လည်း မြစ်တွင်းသင်္ဘောများ သွားလာဆိုက်ကပ်လျက်ရှိ၏။ မြို့နယ်အတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသူလူများစုမှာ လယ်ယာကိုင်းကျွန်းများကို လုပ်ကိုင်ကြပြီးလျှင် ဆန်စပါး၊ ပဲ၊ နှမ်းနှင့် ပြောင်းအမျိုးမျိုးတို့ကိုစိုက်ပျိုးကြသည်။ မြို့မြောက်ဘက်ရှိ ပုံတောင်တောင်တန်းတွင် ကျွန်း၊ ပိတောက်၊ ပျဉ်းကတိုးစသော သစ်မာနှင့် ဝါးအမျိုးမျိုးတို့ ထွက်သဖြင့် အစိုးရသစ်တောကြိုးဝိုင်းများ လည်းရှိသည်။ ထိုသစ်တောကြီးများကို အမှီပြုလျက် သစ်တောထွက် ပစ္စည်းများနှင့် သက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုသူများ လည်းရှိကြသည်။

ကန်ပက်လက်မြို့ ။ ။ချင်း ဝိသေသတိုင်ကို စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ရာ၌ မြောက်ပိုင်းချင်းတောင်ခရိုင်၊ တောင်ပိုင်းချင်းတောင်ခရိုင်ဟု ခရိုင် ၂ခု ခွဲထားသည်တွင် တောင်ပိုင်းချင်းတောင် ခရိုင်ဝန် ရုံးစိုက်ရာမြို့မှာ ကန်ပက်လက်မြို့ ဖြစ်သည်။ ချင်း ဝိသေသတိုင်းတည်ရာ မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ပိုင်းရှိ အနောက်ရိုးမ တောင်မြင့်တန်းကြီးတွင် မြင့်မားသော တောင်ထွတ်တောင်ထိပ်အများရှိသည်အနက် ဝိတိုရိယတောင်ထိပ်ဟု ဗြိတိသျှတို့က ခေါ်ဝေါ်၍ ခေါနုမထုန်း (နတ်မိမယ်) တောင်ဟု ချင်းတို့ကခေါ်သော ပေ ၁၀၀၁၈ မြင့်သော တောင်ထွတ်ကြီး၏အရှေ့ဘက် ၁၂မိုင်ကွာပေ ၆၂၈၄ မြင့်သော တောင်ရိုးပေါ်တွင် တည်နေပေသည်။ ထိုတည်နေရာမှ အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၉၄ . ၄နှင့် မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၁.၁၂လောက်တွင်ရှိသည်။ (ချင်းဝိသေသတိုင်း-ရှု။)

ပင်လယ်ရေ ပြင်ထက် ပေ ၆၀၀၀ ကျော်မြင့်သော ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် တည်နေရကား ကန်ပက်လက်မြို့၏ ရာသီဥတုမှာ အေးချမ်းသာယာ၍ များသောအားဖြင့် နှင်းမြူများဆိုင်းလျက်ရှိသည်။ ဆောင်းရာသီတွင် အအေးကဲသောကြောင့် ၂ ရက် ၃ ရက်မျှပင် ရေခဲတတ်သည်။ ဘင်္ဂလား

တောင်ပိုင်းချင်းတောင်ခရိုင်၊ ခရိုင်ဝန်ရုံးစိုက်ရာ ကန်ပက်လက်မြို့ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို တွေ့မြင်ရပုံ

အောက်ကိုမိုး၍ ကြည့် နေဘိသကဲ့သို့ မြင့်မားစွာ တည်နေသောကြောင့် အနောက်တောင်ရာသီလေကို ကောင်းစွာရရှိနေသည့်အားလျော်စွာ မိုးရာသီ၌ အဆက်မပြတ်လိုပင် မိုးရွာသွန်းသည်။

ဗြိတိသျှတို့ ကြီးစိုးစဉ်အခါက မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ရေနံချောင်း၊ ချောက်စသည်တို့တွင် ရေနံလုပ်ငန်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၊ အုပ်ချုပ်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ကြကုန်သော ဥရောပတိုက်သားတို့သည် ကန်ပက်လက်မြို့ကို နွေရာသီစခန်းအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြ၏။ ဝိတိုရိယ တောင်ရိပ်အောက်တွင် အာကာပြင်သို့မတ်မတ်မားမားထိုးဝင်နေဘိသကဲ့သို့အပြိုင်အဆိုင်ပေါက်ရောက်နေသည့် ထင်းရှူးတောများ၊ ရာသီလိုက်လှပ တင့်တယ်စွာပွင့်သော ချယ်ရီတောများမှာ ကန်ပက်လက်မြို့၏ ပတ်ဝန်းကျင် ရှုမျှော်ခင်းများပင်ဖြစ်ကြ၏။

ထိုဒေသတစ်ဝိုက်၌ သဘာဝ၏လှပဆန်းကြယ်မှုတို့ဖြင့်ပြည့်စုံသည်တွင် အရောင်အသွေးအမျိုးမျိုးရှိသော သစ်ခွပန်းမျိုးစုံဖြင့် ဖြစ်ထွန်းရာဒေသလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဗြိတိသျှတို့ အုပ်စိုးစဉ်အခါက ကန်ပက်လက်မြို့မှာ ပခုက္ကူတောင်တန်းနယ်တွင်အပါအဝင်ဖြစ်၍ ပခုက္ကူအရှေ့ပိုင်လက်အောက်နယ်ပိုင် ဝန်ထောက်တစ်ဦးက ဆပ်ဒီဗီဇံနယ်အဖြစ်စီမံအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည်နောက် အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ချင်းဝိသေသတိုင်းတွင် အပါအဝင်ဖြစ်လာ၍ တောင်ပိုင်း ချင်းတောင်ခရိုင်၏ အချက်အခြာနေရာဖြစ်လာသည်။ ယခင်ကရခိုင်တိုင်း စစ်တွေခရိုင်တွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော ပလက်ဝနယ်၊ အရိုင်းနယ်ဟုခေါ်ခဲ့သော မတူပီနယ်နှင့် မင်းတပ်နယ်တို့မှာ ကန်ပက်လက်မြို့မှ စီမံအုပ်ချုပ်ရသော အဆိုပါ တောင်ပိုင်းချင်းတောင်ခရိုင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

ကန်ပက်လက်မြို့တစ်ဝိုက် မြင့်မားမတ်စောက်ကြမ်းတမ်းသော တောင်ထွတ်တောင်ရိုးတို့မှာ ကန်ပက်လက်ချင်းတို့၏ မူရင်းဒေသဖြစ်၏။ ထိုဒေသတစ်ဝိုက်တွင် ပယင်းချောင်းနှင့် ဆောချောင်းတို့မြစ်ဖျားခံ၍ ထိုချောင်းရိုးတို့တွင် ယင်းဒူးချင်းများ နေထိုင်ကြသည်။

ကန်ပက်လက်မြို့မှာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အတွက် သီးသန့်ဆောက်လုပ်ထားသော အစိုးရအရာရှိများ၊ ကာကွယ်ရေးတပ်များရုံးစိုက်ရာ အစိုးရမြို့သက်သက်ဖြစ်သည်။ တောင်ရိုးတွင်တည်ထားသည့်အတိုင်း မြို့ပြင်မှာ မကျယ်ဝန်းလှချေ။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက အပျက်အစီးများပြားသဖြင့် ယခုအခါတွင် မဆိုသလောက်သော အဆောက်အအုံများသာ ရှိသည်။ သာမန်အရပ်သားများ နေထိုင်သော အိုးအိမ်မှာ ၁၀ အိမ်မျှပင် ရှိမည်မဟုတ်ချေ။

ယခုအခါတွင် ပြည်တွင်းလေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးရှိနေသဖြင့် ကန်ပက်လက်သို့သွားရန် မခဲယဉ်းလှချေ။ ကျောက်တူလေယာဉ်ပျံကွင်းမှ ၂ မိုင်မျှဝေးသော ယောမြို့၊ ထိုမှတစ်ဆင့် ၁၅ မိုင်မျှ ကွာလှမ်းသောဆောမြို့၊ ဆောမြို့မှသည် ကန်ပက်လက်အထိ တောင်ရိုးတောင်တန်းတို့ကို ကျွေကောက်တက်ရသည်။ ကုန်းလမ်းခရီးအားဖြင့်ဆိုသော် ပခုက္ကူ သို့မဟုတ် ချောက်မြို့၏တစ်ဖက်ကမ်းဖြစ်သော ဆိပ်ဖြူမြို့မှ မော်တော်ယာဉ်ဖြင့် သွားရောက်နိုင်သည်။ ပခုက္ကူမှသော် ကုန်းလမ်းဖြင့် ၉၃ မိုင်ခရီးမျှသာရှိ၏။ ကန်ပက်လက် မြို့မှ မြောက်ဘက် မင်းတပ်မြို့၊ ချင်းတောင်မြောက်ပိုင်း၊ ခရိုင်ဝန်ရုံးစိုက်ရာ ဖလမ်းမြို့တို့သို့သွားရန် တောင်ပေါ်လမ်းခရီးရှိသော်လည်း ခြေလျင်သို့မဟုတ် ဝန်တင်လားများကိုသာ အသုံးပြုလျက် သွားလာကြသည်။

မြို့နေလူတို့ စားသောက်ဖွယ်ရာနှင့် လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများအတွက် ဆောမြို့ကိုအမှီသဟဲပြုရသည်။ အမဲလိုက်ဝါသနာပါသူတို့အဖို့မှာမူ ကန်ပက်လက်မြို့တဝိုက်မှာ အမဲပစ်ရန်အလွန် ကောင်းသောစခန်းတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။ မြို့တည်ရာနေရာတွင် တောင်ရိုးပေါ်၌ အထီးတည်းတည်လျက်ရှိသော ကန်ကလေးကိုအကြောင်းပြု၍ ကန်ပက်လက် ဟုအမည်တွင်ကြောင်း သမိုင်းကျောက်စာများကဆိုသည်။ ဦးဘရှင်။

ကန်းဆပ်ပြည်နယ် ။ ။အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုအလယ်ပိုင်းရှိ၊ ကန်းဆပ်နှင့်အာကင်ဆောမြစ်ဝှမ်းများတွင် တည်ရှိသော ကန်းဆပ်ပြည်နယ်သည် ကျယ်ဝန်းသော မြေပြန့်လွင်ပြင်ကြီးဖြစ်၍ တစ်ခါတစ်ရံပြင်းထန်သောဖုန်မုန်တိုင်းများ၊ လေဆင်နှာမောင်းများကျရောက်တတ်သည်မှတစ်ပါး၊ ရာသီဥတုကောင်းမွန်ညီမျှလေသည်။ အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် မိုးများ၍၊ အနောက်ပိုင်းတွင်မိုးပါးလှသည်။ ထို့ပြင် တစ်ခါတစ်ရံမိုးခေါင်တတ်၏။ သို့သော် ရေသွင်းစိုက်ပျိုးသဖြင့် ဂျုံအထွက်မှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတွင် စတုတ္ထစွဲလေသည်။ အခြားအရေးပါသော ကောက်သီး ကောက်နှံများမှာ ပြောင်းဖူး၊ မုယော၊ ရိုင်းစပါး၊ ဘီသွာလျှော်၊ သကြား၊ မုန်လာနှင့်သစ်သီးများဖြစ်၏။ မိုးပါးသော အနောက်ပိုင်းတွင် စားကျက်ကောင်းများ ရှိလေရာ နွားများ၊ ဝက်များ အကြီးအကျယ် မွေးမြူသည်။ အမဲလုပ်ငန်းမှာ ကြီးကျယ်သော လုပ်ငန်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

ထိုနယ်၏ အရှေ့ပိုင်းတွင် ဝက်သစ်ချပင်နှင့် အခြားသစ်ပင်ကြီးများပေါက်ရောက်လေသည်။

ထိုနယ်တွင် ရေနံ၊ ကျောက်မီးသွေး၊ မြေခါတ်ငွေနှင့် အခြားသတ္တုများကိုလည်း တူးဖေါ်ရရှိလေသည်။

တိုပီးကမြို့မှာ မြို့တော်ဖြစ်၍ ကန်းဆပ်မြို့မှာ ထိုနယ်တွင် အထင်ရှားဆုံးနှင့် အကြီးဆုံးသောမြို့ဖြစ်သည်။ အမဲသားထုတ်လုပ်ရောင်းချရေးလုပ်ငန်းအပြင် အခြား အဓိကလုပ်ငန်းများမှာ သံမဏိ လုပ်ငန်း၊ လေယာဉ်ပျံလုပ်ငန်း၊ မော်တော်ကားလုပ်ငန်း၊ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာကရိယာများ

ကန်းဆပ်ပြည်နယ်၊ တိုပီးကမြို့ရှိ ပြည်နယ်လွှတ်တော်

လုပ်ငန်းနှင့် ဘိလတ်မြေလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်လေသည်။ ကန်းဆပ်ပြည်နယ်သည် စတုရန်း မိုင် ၈၂၀၀၀ ကျော် ကျယ်ဝန်း ပြီးလျှင် လူဦးရေ ၁၉၀၀၀၀၀ ခန့်ရှိလေသည်။

ကန်းဗရားမြို့ ။ ။ကန်းဗရားမြို့မှာ ဩစတြေးလီးယားနေသဟာယပြည်ထောင်စု၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ စတုရန်းမိုင် ၉၀၀ ကျော် ကျယ်ဝန်းသော ပြည်ထောင်စုသီးသန့်နယ်မြေအတွင်း၌ တည်ထားပြီးလျှင် စိမ်းလန်းသည့်တောင်ကုန်းများပေါ်တွင် လှပသော အဆောက်အအုံများဖြင့် တန်ဆာဆင်လျက် ရှိသော ကြောင့် ကြည့်ရှု၍မငြီးနိုင်သော ရှုမျှော်ခင်းများရှိသည့်မြို့ဖြစ်၏။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်က ဩစတြေးလီးယား နေသဟာယ ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ရာ ထိုဥပဒေအရ အစိုးရတည်ရမည့်မြို့တော်ကို သီးခြား ဖြစ်စိမ့်သောငှာ ဩစတြေးလီးယားတိုက် အရှေ့တောင်ထောင့်ရှိ နယူးဆောက်သဝေး ပြည်နယ်တွင် အထက်ပါ အကွက်အကွင်းကျသော စတုရန်းမိုင် ၉၀၀ ကျော်ရှိ မြေလပ်ကို ပြည်ထောင်စု သီးသန့်နယ်မြေအဖြစ်ရွေးချယ်၍ ကန်းဗရားမြို့ကို ၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင်တည်ခဲ့လေသည်။ ကန်းဗရားမြို့မှာ စတုရန်းမိုင် ၁၂ မိုင်ကျယ်ဝန်း၍ မြို့ပုံစံကို အမေရိကန်အင်ဂျင်နီယာ ဝေါလတာဗာလီဂရစ်ဖင်ကရေးဆွဲခဲ့၏။ မဲလဗုန်းမြို့၊ ဆစ်ဒနီမြို့များနှင့် မီးရထားလမ်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထားရာ မဲလဗုန်းမှ ၄၂၈ မိုင် ကွာဝေး၍ ဆစ်ဒနီမှ ၂၀၄မိုင် ကွာဝေးလေသည်။

အင်္ဂလန်ပြည့်ရှင် ဆဋ္ဌမဂျော့ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ယော့မြို့စားမင်းသားအဖြစ်နှင့်ရှိနေစဉ် ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ဩစတြေးလီးယားပြည်ထောင်စု ပါလီမန်အဆောက်အအုံကြီး ဖွင့်လှစ်သည့် အခမ်းအနားသို့ ခမည်းတော် ပဉ္စမဂျော့ဘုရင်ကြီးကိုယ်စား သွားရောက်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ဘူးလေသည်။ မြို့နယ်တစ်ဝိုက်တွင် လူဦးရေ ၁၄၀၀၀ ကျော်နေထိုင်ကြ၏။

လှပသော တောင်ရိုးတစ်ခု၏ ထိပ်ပေါ်တွင် အစိုးရအိမ်တော်တည်ရှိ၍ တောင်ဆွယ်ငယ်တစ်ခုထိပ်တွင် ပါလီမန်အဆောက်အအုံ တည်ရှိ၏။ ရေစီးနေးသော မြစ်တစ်သွယ်ကို ကန်ငယ်တစ်ခု ဖြစ်စေရန် ဆည်ပယ္ဂုဖန်တီးလျက် ထိုကန်ပေါင် တစ်လျှောက်နှင့်နောက်ဘက်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် စိမ်စိုက်ပျိုးထားသည့် ဥယျာဉ်များမှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပြိုင်ဖက်ရှားလေသည်။

အစိုးရအိမ်တော် တောင်ဘက်ရှိ တောင်ကုန်းများပေါ်တွင် လူနေအိမ်ခြေတို့ဖြင့် စည်ကားပြည့်နှက်လျက် လက်ယာဘက်နှင့် ရှေ့မျက်နှာစာတွင် အစိုးရရုံး အဆောက်အအုံများရှိ၏။ လက်ဝဲဘက်တွင် အစိုးရအမှုထမ်းများ၏ နေအိမ်များရှိလေသည်။

အထက်ပိုင်းကျသောနေရာတွင်စက်မှုလက်မှု ဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံကြီးများရှိသည်။

ကိန္နရာ ။ ။ကိန္နရာသည် မြန်မာကျမ်းဂန်များ၌ ဖေါ်ပြသော လူတစ်ပိုင်းငှက်တစ်ပိုင်း သတ္တဝါမျိုးဖြစ်သည်။ စန္ဒကိန္နရီဇာတ်၊ တက္ကာရိယဇာတ်၊ အဋ္ဌသဒ္ဒဇာတ်၊ ဘလ္လာတိယဇာတ်များအရ မဇ္ဈိမဒေသ မြောက်ပိုင်း ဟိမဝန္တာတောင်တွင် ရှေးအခါက ရှိခဲ့သည်ဟု သိရသည်။

ကန်းဗရားမြို့ရှိ ဩစတြေးလီးယားနေသဟာယပြည်ထောင်စုပါလီမန်

မြတ်စွာဘုရား အလောင်းသည်ကိန္နရာဘဝ၌ဖြစ်ခဲ့ဘူးကြောင်းကိုလည်း ဇာတ်တော်၌ဆိုသည်။ ကိန္နရာ၏ အသွင်အပြင်မှာ မြင်း၏မျက်နှာနှင့်တူသော မျက်ခွက်ရှိ၍ လူနှင့်တူသော ကိုယ်အင်္ဂါရှိကြောင်းအဘိဓါန်ဋီကာ၌ဖွင့်ဆိုသည်။ ရွှေရောင် အဆင်းရှိ၍ အတီးအမှုတ်၊ အကအခုန်အတတ်ကိုလည်း တတ်မြောက်ကြသည်ဟုဆိုသည်။ မင်းလှရာဇာကျော်ထင်ရေး စန္ဒကိန္နရီပျို့တွင် အကျယ်ဖွဲ့နွဲ့စပ်ဆိုထားသည်။ ကိန္နရာအမျိုးမျိုးများစွာ ရှိသည်ကို အဿိတိနိပါတ် မဟာကုဏာလ ဇာတ်တွင် ပါသည့်အတိုင်းမယဒေသလင်္ကာသစ်တွင် 'ယောမာလယ၊ တောမြိုင်မကာ၊ ဒေဝစန္ဒ၊ သကုဏနှင့် ဒုမကောန္တ၊ ဒဏ္ဍမာဏဝီ၊ ထိုပြိအပ၊ ကဏ္ဍပါဂု၊ အစပြုသား၊ လူ့ကိုယ်လူ့လက်၊ လူ့မျက်ခွက်နှင့်၊ တချက်ရုပ်ဆောင်း၊ မြင်းခေါင်းတူလှည့်၊ ငှက်၏ ကိုယ်မှာ၊ လူ့မျက်နှာက၊ လူ့ဝါလူ့သွင်၊ ဆံပင်နောက်လန်၊ ယမံငယ်သွေး၊ ငှက်မွေးတောင်ပေါက်၊ ရှယ်မပေါက်ဘဲ' ဟူ၍ ကိန္နရာများအကြောင်းစပ်ဆိုထားသည်။ ကိန္နရာအမကို ကိန္နရီ၊ ကိန္နရီမခေါ်သည်။

ကိန္နရာရှိခဲ့ဘူးကြောင်းကို အာရှနာဋ္ဌယသုတ်တွင် မြင့်မိုတောင်၏မြောက်မျက်နှာ၊ စတုမဟာရာဇ် နတ်မင်းကြီး ၄ ပါး အပါအဝင်ဖြစ်သည့် ဝေဿဝဏ္ဏ၊ ကုဝေရနတ်မင်းကြီးများ စံရာနေရာ အဋ္ဌာကမန္ဒာဝီသဏာမြို့၊ မြေရာဇ်ရောကန်တွင် လုံ့တံတောင်ရေး စွဲကိုင်သော ဒဏ္ဍမဏဝီက ကိန္နရာမျိုးရှိကြောင်းနှင့် ဆိုသည်။

မြန်မာဗေဒင်နှင့် နက္ခတ်ကျမ်းများ၌ ၁၂ ရာသီအိမ်တွင် မေထုန်ရာသီအိမ်၌ ကိန္နရာဖိုမအရုပ်ဖြင့် အမှတ်အသားပြု၍ ရေးသားဖော်ပြကြသည်။

သာရတ္ထသင်္ဂဟာအဖွင့်တွင် ပါဋ္ဌလိပုတ်ပြည်သား မုဆိုးတစ်ဦးသည် ကုန္ဒငှက် ကိန္နရီမနှင့် သင့်မြတ်၍ တိဿနှင့် သုမိတ္တသား ၂ ပါးကို ဖွားမြင်ကြောင်း၊ ထိုသား ၂ ပါးသည်ဝရဏရဟန္တာထံ၌ တပည့်ခံ၍ ရဟန်းပြုကြရာ ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဖော်ပြသည်။ မဟာဝင်တွင် ထိုတိဿရဟန္တာ (ကောန္တပုတ္တတိဿထေရ) သည် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးနန်းသက် ၈ နှစ်ရောက်သောအခါတွင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည်ဟုဖော်ပြသည်။ ထိုသို့ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောအခါ လောင်တိုက်၊ တလားစသော အဆောက်အအုံများ၌ ဝဲယာညှပ်လျက်ကိန္နရီမသဏ္ဌာန်အရုပ်တွင် လက်တစ်ဖက်ကား ဝမ်းကိုမလျက် ယမံဆံများဖါးလျားချကာ မဟာလ္လတာတန်ဆာ၊ ချပ်ဒွယ်၊ ပေါက်ချိပ် စသည်တို့ကို ဆင်ယင်ထားရှိသည်။ ထိုမှစ၍ ဘုန်းကြီးပျံတလား၊ စင်ရှင်၊ လောင်တိုက် တို့တွင် ဝဲယာ ၄ ထောင့်၌ ကောန္တကိန္နရီရုပ်များ ထုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာဘုရင်များ၏ ရာဇပလ္လင်ဥကင် လက်ဝဲလက်ျာတို့၌လည်း ကိန္နရာကပာန် ထုလုပ်ထားလေ့ရှိသည်။ ယင်းမှာ ကိန္နရာတို့သည် နူးညံ့သောအမူအရာရှိခြင်း၊ ပန်းဝတ်ဆံတို့ကိုသာ သုံးဆောင်စားသောက်လေ့ရှိခြင်း၊ ၅ ပါးသော အဆင်းအင်္ဂါတို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ ဘုရားပွင့်တော်မူသောနေ့၌ ဝမ်းမြောက်စွာ ကခုန် မြူးထူးလေ့ရှိခြင်း စသော မင်္ဂလာတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြန်မာရာဇဝင်တွင် ငါးထပ်ကြီးဒါယကာမင်းလက်ထက်အနောက်သလ္လာဝတီမြစ်တွင် မျောလာ၍ ဆယ်ယူရရှိသောကိန္နရာကောင်ကို ဆက်ရောက်လာဘူး ကြောင်းနှင့် ဟံသာဝတီရောက် မင်းတရားစာတမ်းတွင်ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိနိစ္ဆယပကာသနီ မမွေသတ်လင်္ကာနိဂုံး၌ 'နတ်ကိန္နရာ၊ ပေဝန္တာက၊ ချိန်ခါရေဦး၊ မျောလာဘူးဟု၊ ချီးကျူးကျေညာ၊ ထင်ရှားစွာသား၊ သလ္လာဝတီ၊ ရေသီတာလျှမ်း၊ ထိုမြစ်ကမ်းမှ' ဟူ၍ စပ်ဆိုသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်သောကယားပြည်နယ်၏ အလံတော်အလယ်ဗဟိုတွင် ကိန္နရာရုပ်ကို ထည့်သွင်းထားသည်မှာ ကယားလူမျိုးတို့သည် ကိန္နရာ၊ ကိန္နရီတို့မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသော လူမျိုးများဟု ယုံကြည်ဂုဏ်ယူကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကယားလူမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်းသီချင်း ကဗျာနှင့် အယူအဆများတွင် ကိန္နရာ၊ ကိန္နရီတို့သည် ကယား ပြည်နယ် ငွေတောင်တောင်ပေါ်၌ ပျော်မြူးနေထိုင်ကြသည်ဟု တွေ့ရသည်။

ကုဏ္ဍလကေသာထေရီ ။ ။ကုဏ္ဍလကေသာမှာ ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်တွင် တရားထူးကို လျင်မြန်စွာ ရသောကြောင့် ခိပ္ပါဘိညာနံတဒဂ်ဘွဲ့ဖြင့် မြတ်စွာဘုရား ချီးမြှောက်တော်မူခြင်းခံရသော ထေရီမတစ်ပါးဖြစ်သည်။

ရာဇဂြိုဟ်ပြည်မှ သဌေးသမီးတစ်ဦးဖြစ်၍ ဘဒ္ဒါ အမည်တွင်သည်။ အရွယ်ရောက်သော် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးတွင် ဖွားမြင်သော သတ္တုကခိုးသားကြီးကို နှစ်သက်သဖြင့် အပြစ်ဒဏ်စီရင်ခံရမည့်ဆဲဆဲခိုးသားကြီးကို အာဏာသားတို့လက်မှ တန်ဆိုးပေးကာမ်းကယ်ယူ၍ လက်ထပ်သည်။

ထိုနောက် သတ္တုကက သူ့အားသတ်ရန် ကြံစည်သဖြင့် သူ့လက်မဦးမီ တောင်ပေါ်မှ တွန်းချပြီးနောက် တရားသံဝေဂရကာ ရှေးဦးစွာ နာဋ္ဌပုတ္တကြီးမှူးသော နိဂဏ္ဌ တက္ကတွန်းတို့ထံရောက်ရှိသွားသည်။ တိတ္ထိတို့က ရဟန်းပြုပေးရာ ဆံပင်များကို ဓားဖြင့်မရိတ်ဘဲနုတ်ခြင်းခံရသဖြင့် အသစ်ပေါက်သောဆံပင်များ တွန့်ခွေနေသည်ကိုအစွဲပြု၍ ကုဏ္ဍလကေသာ (နားရွှေင်းလိပ်သဏ္ဌာန် ဆံပင်ရှိသူ) ဟု ခေါ်တွင်သည်။

သာဝတ္ထိပြည်သို့အရောက်တွင် သျှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် တွေ့၍ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားထံသို့ ရောက်ရာ၊ ဘုရား၏တရားတော်ကို နာကြားရသဖြင့် ရဟန်းပြုသည်။ ထိုနောက် တစ်နေ့

သောအခါတွင် ခြေဖမိုးပေါ်မှရေများ မြေသို့စိမ့်ဝင်နေသည်ကို မြင်ရာမှ အနိစ္စဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နားကြားရသော အခါ ရဟန္တာ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်။

ကုန်သင်္ဘောစု ။ ။နိုင်ငံအချင်းချင်း ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရာတွင် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာတို့နှင့် ကုန်သင်္ဘောများသည် အထူးပင်အရေးပါခဲ့ ကြသည်။ ကုန်သွယ်မှုဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြု၍ ပင်လယ်သို့စတင်ကျက်စားသူများမှာ ဖီနီရှန်လူမျိုးများဖြစ်၏။ ဘီစီ ၁၀၀၀ကျော်ခန့်ကပင် ဖီနီရှန်တို့သည် မြေထဲပင်လယ်တွင်း၌ ရှိသော ဆိပ်ကမ်းမြို့ ကြီးများသို့ ကြီးမားခိုင်ခံ့သော လှေကြီးများဖြင့် ဝင်ထွက်သွားလာလျက် ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ် ပြုလုပ်ခဲ့ကြလေသည်။ ထို့မျှသာမက ဂျီဗြော်တာရေလက်ကြားကို ဖြတ်၍ ဗြိတိသျှကျွန်းစုရှိ ကွန်းဝေါနယ်မှ သံဖြူများကိုပင် သွားရောက်ဝယ်ယူခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုသည်။ (ဖီနီရှန်လူမျိုးများ–ရှု။)

ဖီနီရှန်ခေတ်မှစ၍ နိုင်ငံအသီးသီးတို့သည် ကုန်သွယ်မှုအတွက် လှေသင်္ဘောများ အကြီးအကျယ် ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြ၏။ ကုန်သင်္ဘောများပြားတောင့်တင်းသော နိုင်ငံသည် အထူးပင် ကြွယ်ဝလာသည့်ပြင်နိုင်ငံရေးအားဖြင့်လည်း တန်ခိုးတက်လာလေသည်။ ရှေးခေတ် နိုင်ငံသမိုင်းတွင် ကုန်သင်္ဘောအင်အား တောင့်တင်းသောနိုင်ငံများမှာ ဂရိ၊ ရောမ၊ ကားသေ့နှင့် ဗင်းနစ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ကုန်သင်္ဘော အင်အားကောင်းသောနိုင်ငံမှာ ဗြိတိန်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ကုန်သွယ်မှုအတွက် ကုန်သင်္ဘောများ တိုးချဲ့တည်ဆောက်သည့်လုပ်ငန်းမှာ ၁၆ ရာစုနှစ် အတွင်း အဲလစ်ဇဗက် ဘုရင်မကြီးလက်ထက်၌ စတင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်စအချိန်တွင် အင်္ဂလန် ပြည်သည် သင်္ဘောတန်ချိန်ပေါင်း ၁၉၂၅၀၀၀၀ မျှ ပိုင်ဆိုင်ခဲ့၏။ ယင်းမှာ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် နိုင်ငံအသီးသီးမှ ပိုင်ဆိုင်သွားလာလျက်ရှိသော ကုန်သင်္ဘောတန်ချိန်စုစုပေါင်း၏ ၃ ပုံ ၁ ပုံ ကျော်ကျော်ခန့် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်စအချိန်တွင် အင်္ဂလိပ်ပိုင် သင်္ဘောတန်ချိန်မှာ ၂၁၀၀၀၀၀၀ မျှရှိ၍ ကမ္ဘာတွင် ပထမစွဲခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စစ်ကြီးအတွင်း၌ ရန်သူရေငုပ်သင်္ဘော၊ လေယာဉ်ပျံ စသည်တို့လက်ချက်ဖြင့် အထူး ထိခိုက်နစ်မြုပ်ခဲ့ရာ စစ်ပြီးသည့်နောက် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် သင်္ဘောတန်ချိန် ၁၅ သန်းကျော်ကျော်မျှသာ ကျန်ရှိလေတော့သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း၌ ကုန်သင်္ဘောများ တိုးတက်တည်ဆောက်ခဲ့ရာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် သင်္ဘောတန်ချိန် ၃၃ သန်းကျော်မျှ ပိုင်ဆိုင် လာခဲ့သဖြင့် ကမ္ဘာတွင် ပထမစွဲသွားလေသည်။

အင်္ဂလန်နိုင်ငံသည် ကုန်သင်္ဘော အင်အားတောင့်တင်းခဲ့သဖြင့် ကိုလိုနီတိုင်းပြည်အများအပြားပိုင်ခဲ့သည့်ပြင် စီးပွားရေး၌လည်း ပြည့်စုံဖူလုံခဲ့၏။ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်တွင် ဗြိတိသျှကုန်သင်္ဘောများ လှုးလားတုံ့ခပ်သွားလာနေကြခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂလန်၏ စီးပွားရေးမှာ တိုးတက်ခဲ့လေသည်။ ဘောဂဗေဒအခေါ်အရ 'မမြင်နိုင် ထုတ်ကုန်' များ အတွက် အင်္ဂလန်ပြည်သည် အကျိုးဖြစ်ထွန်းခဲ့လေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဗြိတိသျှ ကုန်သင်္ဘောများကို အသုံးပြုသော နိုင်ငံအသီးသီးမှ ကုန်တင်ခ အတွက်ငွေ၊ သို့မဟုတ် ကုန်ပစ္စည်းအမြောက်အမြား အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ဝင်လာကြလေသည်။ ပုံစံတစ်ခုပြပါအံ့။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အင်္ဂလန်ပြည်မှ စက်ပစ္စည်း၊ အထည်အလိပ်၊ စည်သွတ်ကုန်စသော ပစ္စည်းများကို အလိုရှိသဖြင့် မှာယူသောအခါ ရန်ကုန်မြို့သို့ ဗြိတိသျှကုန်သင်္ဘောဖြင့် တင်ပို့လိုက်၏။ ထိုသင်္ဘောသည် ရန်ကုန်မြို့မှ တစ်ဖန်ပြန်ထွက်သောအခါ မြန်မာ နိုင်ငံမှ ဆန်၊ သစ်စသည်တို့ကို သယ်ဆောင်သွားပြန်၏။ ဤသို့လျှင် ဗြိတိသျှကုန်သင်္ဘောများမှာ ကုန်များကို အစုန်အဆန်သယ်ယူပို့ဆောင်ကြရသဖြင့် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ကုဋေကုဋာများစွာသော ဝင်ငွေများကို ရရှိကြ၍ ဗြိတိသျှသင်္ဘောသား အမြောက်အမြားမှာလည်း အလုပ်အကိုင် ရကြလေသည်။

ကုန်စည်များကို ကမ္ဘာပေါ်ရှိနိုင်ငံ အသီးသီးသို့ စနစ်တကျ သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်ရန်မှာ သင်္ဘောများ တည်ဆောက် ရုံမျှဖြင့်မပြီးမြောက် နိုင်ချေ။ တည်ဆောက်ပြီးသော သင်္ဘောကြီးများကို နိုင်နင်းစွာအုပ်ချုပ်နိုင်မှု၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစွာ မောင်းနှင်နိုင်မှုတို့လည်း လိုသေးသည်။ ထို့ကြောင့် သင်္ဘောအုပ်ချုပ်ခြင်း အတတ်၊ လမ်းပြအတတ်၊ ဝိုင်ယာလက် အတတ်၊ ရေကြောင်းကျင်လျှင်မှု အတတ်၊ စက်ကနိယာအတတ် စသည်တို့ကို ခွဲဝေ ပိုင်းခြားလျက် လူငယ်လူရွယ် ကလေးများအား ရေးဦးစွာကျောင်းများတွင်သင်ကြားပေးပြီးလျှင် သင်္ဘောများပေါ်၌ လပေါင်းများစွာ လက်တွေ့ လုပ်ကိုင်စေပြီးသည့် နောက်မှသာ သင်္ဘောများတွင် အမှုထမ်းခွင့်ပြုကြလေသည်။

လူတို့၏ နေ့စဉ်လိုအင်ဖူလုံပြည့်စုံရေး

လူတို့ စားသောက်ဝတ်ဆင်သုံးစွဲသမျှ ကုန်ပစ္စည်းတို့ကို တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ကုန်းကြောင်းဖြင့်တတန်၊ လေယာဉ်ပျံဖြင့်တသွယ်၊ ပင်လယ်ကြောင်းဖြင့်တနည်း၊ ခရီးအဆင့်ဆင့် ကျော်ဖြတ်လျက် ရောင်းဝယ်ဖေါက်ကားခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံ အပေါင်းတို့သည် ကုန်သွယ် ခေါင်ကြိုးများဖြင့် ရစ်ပတ်ဆက်သွယ်လျက်ရှိကြသည်။

ကုန်သွယ်ရေး။ ။ရှေးပဝေဏီအခါက လူတို့သည် ယဉ်ကျေး မှုအဆင့်နိမ့်ကျသည်နှင့်အမျှ ကိုယ်ရေးဖူလုံမှုရှိကြ၏။ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ပေါင်းသင်းဆက်သွယ်မှု နည်းသလောက်လည်း ရှိသမျှ ရသမျှတို့ဖြင့်ရောင့်ရဲကြ၏။ မိမိတို့ နေရပ်ပတ်ဝန်းကျင်မှထွက်သော မိမိတို့အိမ်သားများ လုပ်ကိုင်ရှာဖွေနိုင်သောပစ္စည်းတို့ဖြင့်သာ တင်းတိမ်ခဲ့ကြ၏။ မိမိတို့သုံးစားရန်ထက် ပိုလျှံ၍ရလာသော ပစ္စည်းများကိုလည်း စွန့်ကြဲပေးကမ်းတတ်ကြ၏။ နောင်းခေတ်သို့ ရောက်လာသောအခါ လူတို့၏လိုအင်ဆန္ဒသည် ကြွယ်ဝထူထပ်ပြား၍ လာလေသည်။ ထိုအခါပစ္စည်းများကို ယခင်ကကဲ့သို့အလဟဿပေးကမ်းခြင်းမှ ရပ်စဲကြလျက် မိမိတို့တွင်ပိုသောပစ္စည်းများနှင့် မိမိတို့တွင်လိုသောပစ္စည်းများကို ဖလှယ်ယူကြသည်။ ဤသို့လျှင် 'ဆန်ပေးမှဆေးရ' ဟူသကဲ့သို့ ပစ္စည်းချင်း၊ ကုန်ချင်းထပ်သော ခေတ်သည် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့၏။ လူတို့၏ လိုအင်ဆန္ဒသည် ရပ်တန့်၍မနေ၊ အမြဲတစေ တိုးတက်ပွားများနေသည့်အလျောက် ကုန်ချင်းထပ်သောစနစ်မှာ ကြာရှည်မတည်တံ့ နိုင်ခဲ့ချေ။ မှုလ၌ စားကုန်သောက်ကုန်စသော မရှိမဖြစ်ပစ္စည်းများကို ဖလှယ်ခြင်း ပြုကြသော်လည်း၊ နောက်တွင်အလှကုန်များ၊ ပကာသနကုန်များကို တပ်မက်လာကြသည်နှင့် အမြတ်အစွန်းယူကာ ဖလှယ်သောအဆင့်သို့ တက်လာ ကြသည်။ အမြတ်အစွန်း ယူလာကြသောအခါ အတုအပြိုင်လည်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကုန်များကို မွမ်းမံခြယ်လှယ် ပြုပြင်လာကြသည်။ အသစ်အဆန်းထွင်လာကြသည်။ အချိန်နည်းနည်း၊ စရိတ်ကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ကုန်များများ ထွက်နိုင်အောင်ကြံဆောင် လာကြသည်။ လမ်းပန်းအဆက်အသွယ် တိုးတက်ကောင်း မွန်လျှင်မြန်လာအောင် ကြံဆလုပ်ကိုင်လာကြသည်။ ထိုမှ တစ်စထက်တစ်စ ရပ်ဝေးရပ်နီး ကူးလူးရောင်းဝယ်သောခေတ်သို့ ရောက်လာပြန်သည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ကုန်အမျိုးမျိုးကို ပိုက်ဆံကြေးငွေတို့ဖြင့် ဝယ်ယူနိုင်ရန် စီမံလာသဖြင့် ကုန်ချင်း ဖလှယ်သောခေတ်မှ ပိုက်ဆံကြေးငွေဖြင့် ဝယ်ယူနိုင်သောအဆင့်သို့ ရောက်လာလေတော့သည်။ ပိုက်ဆံကြေးငွေဖြင့် မည်သည့်ကုန်ကို မဆိုဝယ်ယူနိုင်၏။ ကုန်အနည်းအများကို ပိုက်ဆံရှိကဝယ်ယူနိုင်သဖြင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး တိုးတက်လာလေသည်။ ထိုနောက် တစ်နိုင်ငံမှ ထွက်သောကုန်များကို အခြားတစ်နိုင်ငံမှ အားထားရသောခေတ်သို့ ရောက်လာသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ကမ္ဘာတစ်ဝှန်းလုံးရှိ မြို့ရွာ၊ ပြည်နယ်၊ နိုင်ငံဟူသမျှတို့သည် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်အတွင်းဝယ် မိမိတို့အသီးသီးမှ ထွက်

ကုန်သွယ်ရေးကြောင့် အင်္ဂလန်ပြည်လန်ဒန်မြို့ဆိပ်ကမ်း၌ ဤသို့ ကုန်တင်သင်္ဘောကြီးများဖြင့် စည်ကားလျက်နေလေသည်။

သော ကုန်ရိုင်းကုန်ချောအမျိုးမျိုးတို့ကို လဲလှယ်ရောင်းဝယ်ဖေါက်ကား နေကြသော အခြေသို့ ဆိုက်ရောက်လာသည်။

'အမျိုးသား ကိုယ်ရေး ဖူလုံမှု'၊ 'စီးပွားရေး ဝါသနာစိတ်ဓါတ်' စသော ကြွေးကြော်သံများကို ညံညံမစဲ အမြဲလိုပင်ကြားနေရသော ယခုခေတ်အခါ၌ပင်လျှင် အသေအချာစီစစ်ကြည့်ပါမူ၊ မည်သည့်နိုင်ငံမျှ နိုင်ငံတကာနှင့် ကုန်သွယ်ရေးရာ၌ စင်းလုံးချောကင်းရှင်းကာ ကိုယ်ရေးဖူလုံမှု ရှိနေသည်ကို တွေ့ရမည်မဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံတိုင်း၊ လူမျိုးတိုင်း၊ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တစ်နည်းနည်းအားဖြင့် ကုန်သွယ်ရေးနှောင်ကြိုးများဖြင့် တည်းကာတုပ်ကာ ရင်းနှီးစွာရှိကြသည်မှာ အထူးပင် ထင်ရှား၍နေပေသည်။

သမိုင်း တစ်လျှောက်ကို လှောက်လှော၍ ကြည့်ခဲ့လျှင် ကုန်သွယ်ရေးကြောင့် ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ထွန်းလာသော ထူးကဲသည့် အခြင်းအရာများကို တွေ့ရပေမည်။ ကုန်သွယ်ရေး ဖက်တွင် အားကျမခံ ထူးချွန်လိုသောစိတ်ဓါတ်၏ လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် ကိုလံဗပ်သည် မိမိ၏ လုပ်ဖေါ်ကိုင်ဖက်များနှင့်အတူ ကမ်းမမြင်လမ်းမမြင်၊ အထင်နှင့်သာ ရှက်ဖွင့်ကာ လွှင့်ရသော အပြောကျယ်လှသည့် သမုဒ္ဒရာ အတွင်းသို့ ကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်ခြင်း ဟူသမျှတို့ကိုပယ်လျက် ခရီးထွက်ခဲ့ သည်မှအစ အမေရိကတိုက်ကို နောက်ဆုံးတွေ့ရှိခဲ့လေသည်။ ထိုနည်းတူ အရှေ့နိုင်ငံများမှ ပိုးထည်ပိုးလိပ်နှင့် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်များရရှိနိုင်ရန် ကုန်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းသစ် ဖွင့်လှစ်လိုသော ဇောစိတ်ကြီးမားပြင်းပြလှသည့်အတွက် ဗက်စကိုဒါဂါးမားသည် အာဖရိကတိုက်တောင်ဘက်စွန်းကို ပတ်၍သွားသော ပင်လယ်ခရီးလမ်းသစ်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရလေသည်။ ထိုအသစ် တွေ့ရှိခြင်းများ၏ တိုက်ရိုက်အကျိုး သက်ရောက်မှုကား ဗရစ္စတို၊ လစ္စဗွန်း၊ အန့်တွပ်၊ အမ္မစတာဒမ်စသော မြို့ကြီးများ ပေါ်ပေါက် စည်ကားလာကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယခင်ကအရှေ့ဖက်ရှိ မြေထဲပင်လယ်ကိုသာ အားကိုးအားထားပြုခဲ့ရသော ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများသည် အဆိုပါလမ်းသစ်များ တွေ့ရှိလာသည်မှစ၍ အနောက်၌ရှိသော အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာဘက်သို့ ဦးလှည့်သွားကြသည့်အတွက် မြေထဲပင်လယ်ဘက်ရှိ မြို့ကြီး ပြကြီးများသည် ရောင်းရေးဝယ်တာ ညှိုးဖျင်းတိမ်ကောသွားကြပြီးလျှင် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာမျက်နှာစာဘက်၌ ကုန်သွယ်ရေးအတွက် အကွက်အကွင်း ကောင်းမွန်လာခြင်းကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ လူသူလေးပါး ရောက်ပေါက်ခြင်းငှာ ခဲယဉ်းလှသည့် အရိုင်းအစိုင်းတို့၏ မင်းမူရာကြီးစိုးရာဖြစ်သော အာဖရိကတိုက်အတွင်းကျသည့် ဒေသပိုင်းတို့သို့ လူဖြူများသည် ကုန်သွယ်ရေးကြောင့် ရောက်ရှိသွားကြသည်သာမက ထိုဒေသတို့၏ တိုးတက်ရာတိုးတက်ကြောင်းတို့ကိုပင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ကြလေသည်။ အရှေ့ဖျားရှိ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်၊ ဂျပန် စသော နိုင်ငံအသီးသီးတို့တွင် အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုများ ပြန့်ပွား ထွန်းကားလာကြခြင်းတို့မှာလည်း သာသနာပြုဆရာများ နှင့်တကွ ကုန်သွယ်ရေးတို့၏ ကျေးဇူးတရားနှင့် မကင်းကြချေ။

တစ်ဖက်တွင်ကုန်သွယ်ရေး၏ အကျိုးတရားများထင်ရှားလျက်ရှိသည်နှင့်အညီ တစ်စပ်တည်းဖြစ်သောအခြား တစ်ဖက်၌လည်းကုန်သွယ်ရေး၏အပြစ်များမှာ တစ်ဖွားဖွားပေါ်ပေါက်လျက် ရှိလေသည်။ ရောမနှင့် ကားသေ့ဂတို့ စစ်ပြိုင်ခဲ့သော ရှေးခေတ်အခါမှ ယဉ်ကျေးမှု အလင်းရောင် တောက်ပြောင်ဆုံးဟုဆိုရသော မျက်မှောက်ခေတ်အထိရှည်လျားလှသော ကာလအပိုင်းအခြားတွင် မရေတွက်နိုင်သော စစ်ပွဲများနှင့် နိုင်ငံချင်းချင်း မျက်မာန်တင်းကာ နှစ်မြို့ဖွယ်ရာမရှိသော ပြိုင်ဖက်အံတုမှုများသည် ကုန်သွယ်ရေးကို အကြောင်းရင်းခံ၍သာလျှင် ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်လာကြသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးတို့၏ အသက်သွေးခဲဖြစ်သော ကုန်သွယ်ရေးကို ပိတ်ပင်ဖြတ်တောက်လျက် စစ်အောင်နိုင်မှု ရရှိစေရန် တကြိုးတစား ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည့် သာဓကများကိုလည်း အနှံ့အပြား တွေ့ရှိနိုင်ပေသေး၏။ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ စစ်နိုင်မှုအတွက် နပိုလီယန်ဘုရင်သည် နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်ရေးတွင် ဖွံ့ဖြိုးနေသော အင်္ဂလန်ပြည်ကို 'ဥရောပတိုက်ကုန်သွယ်ရေး တားမြစ်စနစ်' ဖြင့် ညှင်းဆဲနှိပ်ကွပ်ရန် အားထုတ်ခဲ့ဘူးလေသည်။ ပထမ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း၌ ဂျာမနီနိုင်ငံသည် ရေငုပ်သင်္ဘောများကို စည်းလွတ်မျှဉ်းလွတ် အသုံးပြုကာ အင်္ဂလန်နှင့် မဟာမိတ်များ၏ ကုန်သွယ်ရေး သွေးကြောကို ဖြတ်တောက်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည့်နည်းတူ၊ မဟာမိတ် နိုင်ငံများကလည်း 'ဗဟိုနိုင်ငံများ' ဟုခေါ်သော ဂျာမနီ၊ ဩစတြီးယားနှင့် ဖက်တော်သားနိုင်ငံများကို စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုဖြင့် မရှုမလှဖြစ်အောင် ကြိုးဆောင်အားထုတ်ခဲ့ကြလေသည်။

ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်ဖြစ်သော မျက်မှောက်ခေတ် နေမှုစားမှုတို့၏ အခြေအနေများသည် ကုန်သွယ်ရေးသာ မရှိပါကစဉ်းစား၍ မရနိုင်လောက်အောင်ပင် တစ်မျိုးတစ်ဖုံဖြစ်သွားဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်း၏ အရေးကြီးပုံကို အောက်ပါ သာဓကများဖြင့် ထင်ရှားသိသာနိုင်၏။

အင်္ဂလန်ပြည်သည် နေထိုင်စားသောက်ရေးဖက်တွင် ကိုယ်ရေးဖူလုံမှု မရှိသည့်အလျောက်များစွာသော ကုန်ပစ္စည်းများအတွက်အခြားနိုင်ငံများကိုသာ မှီခိုအားထား၍ နေရလေသည်။ အင်္ဂလန်တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ နေ့စဉ် စားသောက်သုံးစွဲကြသော စားဖွယ်ခဲဖွယ်များထဲ၌ပင် နိုင်ငံခြားမှလာသောပစ္စည်း အများ ပါရှိနေချေသည်။ ကနေဒါသို့မဟုတ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှလာသော ဂျုံ၊ နယူးဇီလန်မှ လာသော ထောပတ်၊ ဒိန်းမတ်မှလာသောဝက်သား

ပင်လယ်ရပ်ခြားကုန်သွယ်ရေးကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေသော ခေတ်သစ်ပင်လယ်ကူးကုန်တင်သင်္ဘောကြီး

ကျပ်တင်နှင့် ဘဲဥကြက်ဥ၊ တောင်အမေရိကတိုက်မှလာသော ကာဖီ၊ အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုမှလာသော ကိုကိုးနှင့် ကွဲကောကလေး၊ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့မှလာသောလက်ဖက်ခြောက်စသည်တို့သည် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးများ အရေးထား၍စားသုံးကြသော နံနက်စာဖြစ်လာကြလေသည်။ ထိုမျှသာမကသေး၊ နေ့စဉ်စားသုံးသော ကုန်ပစ္စည်းမြောက်မြားစွာတို့အတွက်လည်း အင်္ဂလန်ပြည်သည် နိုင်ငံခြားတို့ကိုသာ အားထား၍နေရ၏။ သို့အားဖြင့် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်များအတွက် အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုကိုလည်းကောင်း၊သိုးဆိတ်၊နွားတို့၏အသား(အမဲသား)အတွက် တောင်အမေရိကတိုက်နှင့်ဩစတြေးလီးယားတိုက်များကိုလည်းကောင်း၊သိုးမွေးအတွက်ဩစတြေးလီးယားနှင့်နယူးဇီလန်နိုင်ငံများကိုလည်းကောင်း၊ စက် လုပ်ထည်ကုန်ချောအရပ်ရပ်တို့အတွက် ဥရောပတိုက်ရှိနိုင်ငံအသီးသီးတို့ကိုလည်းကောင်း၊စိန်ရွှေရတနာတို့အတွက်တောင်အာဖရိကကိုလည်းကောင်း၊ကျွန်းသစ်အတွက် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံကိုလည်းကောင်း၊သက်ဆိုင်ရာ အားကိုးအားထားပြုနေရာပြီးလျှင် ထိုနိုင်ငံထိုဒေသတို့မှ အဆိုပါကုန်ပစ္စည်းများကိုတင်ဆောင်ယူလာကြသော သင်္ဘောကြီးငယ်တို့သည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ဝင်လာမစဲ တသဲသဲသာလျှင်ဆိုက်ကပ်နေကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အင်္ဂလန်ကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ လယ်ယာလုပ်ငန်းထွန်းကားသောနိုင်ငံဖြစ်သည့် အလျောက် နေ့စဉ်နှင့်အမျှစားသုံးကြသော ပဓာန အစာတို့အတွက် တစ်ပါးတစ်နိုင်ငံသို့ အားကိုးအားထား ပြုရန် မလိုသည်မှာ ကံကောင်းလှပေသည်။ သို့ပင်ဖြစ်စေကာ များစွာသော ကုန်ပစ္စည်းများအတွက် နိုင်ငံခြားတို့အား မှီခိုအားထားရခြင်းမှ လွတ်ကင်းနိုင်သည် မဟုတ်သေးပေ။ ဥဒါဟရဏ်အားဖြင့် အထည်အလိပ်စသော လူ့အသုံး အဆောင်ပစ္စည်းများ၊ စက်ကရိယာများ၊ ဆေးဝါးများ စသည်တို့ကို ပြည်ပတို့မှ မှာယူတင်သွင်းနေရသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ရန်ကုန်၌ ရောင်းချသောရှူးဖိနပ်တစ်ရံကို ကြည့်သော် ထိုဖိနပ်အတွက် လိုသောသားရေမှာ အာဂျင်တီးနား၌ မွေးမြူသော ကျွဲနွားတို့မှဖြစ်စေ၊ အာဖရိက၌ မွေးမြူသောဆိတ်တို့မှဖြစ်စေ ဖြစ်ရပေမည်။ ထိုသားရေတို့ကို အင်္ဂလန်ပြည်သို့ယူဆောင်ကာ နော့သမ္ဘတန်မြို့၌ ဖိနပ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလိုက်ပေမည်။ ထို့မှတစ်ဖန်သင်္ဘောဖြင့် တင်ဆောင်လျက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ တင်သွင်း၍ရန်ကုန်မြို့ ဈေးတစ်ခု၌ ရောင်းချခြင်းဖြစ်ပေမည်။ ထို့နည်းတူစွာ အမွှေးထည်ဖြစ်သော သက္ကလတ်အင်္ကျီတစ်ထည်ကိုကြည့်လျှင်လည်း ထိုပစ္စည်း၏ပင်ရင်းနေရာသည် ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံ ဖြစ်သည်ကို တွေ့ကောင်းတွေ့ရပေမည်။ ဩစတြေးလီးယားမှ သိုးမွေးနှင့် ဂျာမနီမှ ဆိုးဆေးတို့သည်အင်္ဂလန်ပြည်လိဒ်မြို့၌ဖြစ်စေ၊ ဗရက်ဒဖို့မြို့၌ဖြစ်စေ တွေ့ဆုံပေါင်းစည်းမိကြကာ သိုးမွေးထည်ဖြစ်လာပေမည်။ တစ်ဖန်ထိုသိုးမွေးထည်သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ သင်္ဘောစီးဖြင့် လိုက်ပါလာပြီးလျှင် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အပ်ချုပ်ဆိုင်တစ်ဆိုင်သို့ရောက်

သည့်အခါ အဝတ်ဘဝသို့ ကူးပြောင်းသွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေမည်။ ထိုနည်းတူ ပြတင်းပေါက်များ၌ အသုံးပြုကြသော ခန်းဆီးကလေးများသည် ဆွစ်ဇာလန် ပြည်သူတို့၏ လက်ရာများဖြစ်ပေမည်။ စားပွဲခင်းနှင့် လက်သုတ်ပဝါ များသည် ဇာထိုး ပန်းထိုးကျင်လျင်တတ်မြောက်ကြသည့် တရုတ်ပြည်ကြီးသူတို့၏ လက်ရာများဖြစ်ပေမည်။ ဆေးဝါးများကိုကြည့်ပြန်လျှင် ကွီနိုင်ဆေးကို တောင်အာဖရိကတိုက် ပီးရူးနိုင်ငံ၌ဖြစ်စေ၊ အိန္ဒိယတောင်ဘက်ရှိ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ဖြစ်စေ ပေါက်ရောက်သော စင်ကိုးနားခေါ် အဖျားဖြတ်ဆေးပင်မှရရှိကြလေသည်။ထိုအတူ အခြားဆေးဖက် ဝါးဖက်ဝင်သော ဆေးပင်ဆေးမြစ်များကိုလည်း ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်တွင် ရှာဖွေတွေ့ရှိပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ယူဆောင်လာကြခြင်းပင်ဖြစ်၏။

ထိုမျှထွေပြားစုံလင်သော ပစ္စည်းအရပ်ရပ်တို့သည် စားသုံးသူတို့၏လက်သို့ ရောက်ရှိလာကြသည်မှာ တစ်ဦးချင်း၊ တစ်ယောက်ချင်းသယ်ပိုးယူဆောင်လာကြ၍ရောက်လာကြသည်မဟုတ်ပေ။ တစ်နေရာတွင်အသုံးမှ ပိုလျှံနေသော ကုန်ပစ္စည်းများကို ယင်းတို့အား အသုံးပြုရန်လိုနေသည့် အခြားနေရာတို့သို့ ပို့ဆောင်ရေးနည်းအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုလျက် သယ်ယူဖြန့်ဖြူးပေးကြသည့် ကုန်သည်ကြီးငယ်ပေါင်းမှာ ထောင်သောင်းမက များပြားလှပေသည်။ သို့အားဖြင့် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အလုပ်သမားဦးရေ၏ ၆ပုံ ၁ပုံခန့်သည်လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလုပ်သမားဦးရေ၏ ၁၀ ပုံ ၁ ပုံခန့်သည်လည်းကောင်း၊ ကုန်သွယ်ရေးဖြင့် အသက်မွေးမြူနေကြပေသည်။

သွင်းကုန်အမြောက် အမြားတို့ကို မေတ္တာလက်ဆောင်အဖြစ်ဖြင့် ရရှိကြသည်မဟုတ်ပေ။ ယင်းတို့အတွက် ငွေပေးငွေချေရဦးပေမည်။အင်္ဂလန်ပြည်သည်လည်းကောင်း၊မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်းကောင်း၊မည်ကဲ့သို့ပေးချေကြလေသနည်း။အင်္ဂလန်ပြည်သည် ပင်လယ်ရပ်ခြားတိုင်းတစ်ပါးတို့၌ မိမိမြှုပ်နှံထားသော ငွေပင်ငွေရင်းတို့မှရသည့် အတိုးအညွန့်များနှင့်တကွ နိုင်ငံထွက် ကျောက်မီးသွေး၊ သံထည်၊ သံမဏိထည်၊ ဝါထည်၊ ခြည်ထည်၊ သိုးမွေးထည်၊ ဆေးဝါးစသော ကုန်စည်များကို သွင်းကုန်ပစ္စည်း အရပ်ရပ်ထောက်ပံ့ကြသော နိုင်ငံအသီးအသီးတို့သို့ တင်ပို့ခြင်းအားဖြင့်ပေးချေလေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကမူ သွင်းကုန်များထောက်ပံ့သောတိုင်းပြည်တို့သို့ ဆန်စပါး၊ ကျွန်း၊ ရေနံနှင့်ရေနံထွက်ပစ္စည်းများ၊ ဘော်၊ ခဲ၊ သံဖြူ၊ တန်စတင် (ခဲမသော) စသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများ၊ ကြက်ပေါင်စေး၊ သားရေစိမ်း စသည့် ကုန်ကြမ်းများကို တင်ပို့ခြင်း အားဖြင့် ပေးချေလေသည်။

ဤသို့ဖြင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတို့သည် မိမိတို့၏လူမျိုး၊ သဘာဝပစ္စည်းအား၊ ရာသီဥတုအစရှိသောအချက်အလက်တို့နှင့် အကွက်အကွင်းအလျဉ်းသင့်သည့် ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများကို ပြုလုပ်ကြလျက် ပြည်တွင်းသုံးမှပိုလျှံသော ကုန်ပစ္စည်းဟူသမျှကို တစ်ပါးတစ်နိုင်ငံဖြစ်သော အခြားဒေသတို့မှ မိမိတို့လိုသည့် ကုန်ပစ္စည်းများဖြင့် ဖလှယ်ယူကြယင်း ကမ္ဘာ၏ ကုန်သွယ်ရေးယန္တရားကြီးကို လည်နေစေတော့သည်။

ကုန်သွယ်ရေးသည် အဓိကအရေးကြီးသည့်အားလျော်စွာ ယခုအခါတွင် အစိုးရတို့သည် နိုင်ငံ၏ရောင်းဝယ်ဖေါက်ကားမှုတို့ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကြပ်အကူအညီပေးကာ အားပေးအားမြှောက် ပြုလုပ်ကြလေသည်။ (ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန–ရှု။) ယခုအခါ နိုင်ငံကြီးတိုင်းလိုပင် နိုင်ငံခြားရှိ မြို့ကြီးပြကြီးများ၌ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်သော ကောင်စစ်ဝန်များကိုထားရှိပြီးလျှင် ကုန်သွယ်ရေးဆက်ဆံမှုကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် စီမံဆောင်ရွက် လေ့ရှိကြသည်။ ကောင်စစ်ဝန်တို့၏ ဝတ္တရားကား မိမိတို့နိုင်ငံမှထွက်သော ကုန်ပစ္စည်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သည့်နိုင်ငံက မည်ရွေ့မည်မျှ အလိုရှိသည်ဟူသော အချက်အလက်တို့ ကို ထောက်လှမ်းစုံစမ်းပြီးနောက် မိမိတို့ဆိုင်ရာ အစိုးရထံသို့ ပြန်၍ အစီရင်ခံရခြင်းပင်ဖြစ်၏။ အချို့သောအစိုးရသည် မိမိတို့ နိုင်ငံမှ ထုတ်ကုန်ပိုမိုထွက်ရှိရန် ရည်သန်လျက် ကုန်ထုတ် လုပ်ငန်းရှင်များအား ကုန်ထုတ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကုန်ထုတ်ဆုတော်ငွေများကို ချီးမြှင့်ခြင်းဖြင့် အားပေးလေ့ရှိကြသည်။

ကုန်သွယ်ရေးဖြင့် ဖက်စပ်စုစည်း နေကြသော ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတို့သည် အချင်းချင်း ကူညီယိုင်းပင်းနေကြသည့်အလျောက် တစ်ပြည်ပြည်၌ ထိခိုက်လှုပ်ရှားမှုပေါ်ပေါက်ခဲ့လျှင် အခြားပြည်များသို့လည်း ဂယက်ရိုက်သွားလေ့ ရှိလေသည်။ အမေရိကန် ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အခက်အခဲတွေ့ကာ ချည်စက်ရုံအလုပ်သမားများ ထောင်ပေါင်းများစွာ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခဲ့ ရရှာလေသည်။ အကြောင်းမှာ အမေရိကန်မှ ဝါများသည် အင်္ဂလန်သို့ အလာရပ်စဲသွားခြင်းကြောင့်ပင်ဖြစ်၏။ ထိုအတူ ဥရောပ၌ စစ်မီးတောက်သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထည်အလိပ်၊ ဆေးဝါးစသည့် နိုင်ငံခြားဖြစ်ကုန် ဟူသမျှ ရှားပါး၊ ဈေးတက်သွားခဲ့ရလေသည်။ ကျူးဗားကျွန်းတွင်လေဆင်နှာမောင်းကျရောက်သည့်အတွက် အင်္ဂလန်ပြည်၌ သကြားဈေးတက်သွားရ၏။ ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် အခွန်အတုတ်နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေတစ်ရပ် ထုတ်ပြန်သည့်အတွက်လည်း အင်္ဂလန်၌ ကာဖီမှုန့်ရှားပါးရလေသည်။

ပင်လယ်ရပ်ခြား ဒေသများအတွက် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသုံးပြုကြသော ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောများမှာ ၂ မျိုး ၂ စားရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ ခရီးစဉ်သွားမြဲ သင်္ဘောများနှင့် ကြားဖေါက်ကုန်သင်္ဘောများ ဖြစ်ကြ၏။ ခရီးစဉ်သွားမြဲ သင်္ဘောများကား များသောအားဖြင့် ခရီးသည်များ၊ စာများနှင့် ဝန်ကျဉ်း၍ တန်ဖိုးထိုက်သော ကုန်ချော

များကိုသာ သယ်ယူပို့ဆောင်ကြသည်။ သင်္ဘောခ၊ ကုန်ခနှုန်း ထားများမှာ မီးရထားများကဲ့သို့ပင် ပုံသေကားကျ ပြုလုပ်ထားသော နှုန်းမှန်များ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုသင်္ဘောများသည် အချိန်ဇယားထားရှိ၍ ထွက်ခွာ သွားလာကြသည်။ ခုတ်မောင်းရာလမ်းကြောင်း အတိအကျသတ်မှတ်ထားရှိသည့်ပြင် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်ရှိ သင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီး ဟူသမျှကိုလည်း တစ်ခုမကျန် ဆိုက်ကပ်ကြသည်။

ကြားဖောက်ကုန်သင်္ဘောများကား ဇယားသတ်မှတ်ချက် မထားဘဲ သင်္ဘောကုန်ရ မရ ဟူသော အချက်ကိုသာမူတည်၍ သွားလာခုတ်မောင်းကြသည်။ ခုတ်မောင်းသွားလာရာ လမ်းကြောင်းနှင့် ဆိုက်ကပ်ရာ ဆိပ်ကမ်းမြို့များမှာလည်း အလျဉ်း သင့်သလိုပင် ဖြစ်ကြသည်။ ကုန်ပါလျှင် အလွန်ချောင်ကျ၍ ဝေးလံသောသင်္ဘောဆိပ်သို့ပင် သွားလာ ခုတ်မောင်းမည်ဖြစ်သည်။ ကုန်မပါခဲ့သော် ဆိပ်ကမ်းမြို့များကိုပင် ရှောင်ကွင်းသွားမည်ဖြစ်သည်။ ထိုကြားဖေါက် ကုန်သင်္ဘောများတင်ဆောင်သယ်ယူသော ကုန်စည်တို့မှ များသောအားဖြင့် ပုပ်သိုးပျက်စီးခြင်းမရှိသည့် ဝန်ကျယ်သော ကုန်ကြမ်းများဖြစ်သည်။ သစ်၊ ဂျုံ၊ ကျောက်မီးသွေး၊ လင်းနို့ချေး၊ သံရိုင်း၊ သံမဏိ ရထားလမ်း၊ သကြားစသော ကုန်စည်များမှာ ကြားဖေါက်ကုန်သင်္ဘောများ အထူးသဖြင့် သယ်ယူ ပို့ဆောင်သည့်ကုန်များဖြစ်ကြသည်။ သင်္ဘောကုန်ခ ဈေးနှုန်းတို့မှာ တစ်ထစ်ချ သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိချေ။ ကုန်စည်တို့၏ အမျိုးအစား အနေအထားကိုလည်းကောင်း၊ ပြိုင်ဆိုင်မှုရှိမရှိစသော အခြေအနေတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ချင့်တွက်ထောက်ရှု၍ ကုန်ခနှုန်းထားကို သတ်မှတ်တောင်းခံလေ့ရှိကြသည်။ (ကုန်သင်္ဘောစု-ရှု။)

ကုန်သွယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ ။ ။ကုန်သွယ်ရေးဘုတ် အဖွဲ့သည် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းနိုင်ငံတွင်အစိုးရဌာနတစ်ခုဖြစ်လျက် နိုင်ငံ၏ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး လုပ်ငန်းတို့ကို တာဝန်ယူ၍ ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက် ရလေသည်။ ထိုအဖွဲ့၏ ဌာနချုပ်တည်ရာ ဒေသမှာ လန်ဒန်မြို့ (အနောက်တောင်တိုင်း-၁) မီးလဗန့်ဦဖြစ်သည်။

ထိုအဖွဲ့ကို ဦးစီးဦးကိုင်ဖြစ်သော ဥက္ကဋ္ဌကြီးမှာ အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်လျက် တစ်နှစ်လျှင် ပေါင်ပေါင်း ၅၀၀၀ မျှသော ရိက္ခာတော်လစာငွေများကို ရရှိလေသည်။ အဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းရွက်လုပ်ကိုင်ကြရန် ထိုဥက္ကဋ္ဌကြီး၏ လက်အောက်တွင် ပါလီမန်အတွင်းဝန် တစ်ဦးနှင့် အခြားအတွင်းဝန်များအပြင် နိုင်ငံဝန်ထမ်းဖြစ်သော အမှုထမ်းများစွာ လည်းရှိသည်။ ထိုအမှုထမ်း များထဲတွင် စစ်ဆေးရေးမှူး (အင်စပိတ်တော်) အများအပြား ပါဝင်၏။ ထိုသူတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများမှာ ကျောက်မီးသွေး တွင်းများနှင့် သင်္ဘောကြီးများတွင် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထားသော အလုပ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် တရား ဥပဒေများကို တိကျစွာ လိုက်နာဆောင်ရွက်ကြခြင်း ရှိမရှိ လိုက်လံကြည့်ရှုစစ်ဆေးရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

လက်ရှိ အသွင်အပြင်အခြေကိုဆောင်ယူသော ကုန်သွယ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ကို ၁၇၈၆ ခုနှစ်ကပင် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့၏။ ထိုအဖွဲ့ကြီးသည် ၁၆၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒုတိယချားဘုရင်တည်ထောင်ပေးခဲ့သော ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးကောင်စီအဖွဲ့မှ ပေါက်ဖွားလာသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရတို့အဖို့ အရေးကြီးပြီးလျှင် အကျိုးသက်ရောက်မှုလည်းရှိသောလုပ်ငန်းဟူသမျှတို့ကို ထိုအဖွဲ့ကကြပ်မကြည့်ရှုရသည် ဖြစ်ရာ ကျောက်မီးသွေးတွင်းလုပ်ငန်း၊ ကျောက်တူးလုပ်ငန်း၊ အစုစပ်လုပ်ငန်း၊ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်း၊ သင်္ဘောကုန်တင် ကုန်ချလုပ်ငန်း၊ ဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း၊ လူမွဲစာရင်းခံခြင်း၊ ကုန်တံဆိပ်များ၊အလေးတင်းတောင်းများ မူပိုင် မှတ်ပုံတင်ခြင်းများ၊ ကုန်ပုံစံများ၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်များ၊ စာမူပိုင်ပြုလုပ်ခြင်း၊ ကုမ္ပဏီဥပဒေများ စသည်တို့နှင့်စပ်လျဉ်းသော ကိစ္စအားလုံးတို့သည် ထိုအဖွဲ့၏ စီမံခန့်ခွဲမှုကို ခံယူကြရသည်။

၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် အလုပ်လက်မဲ့များ၊ အလုပ်ဆက်သွယ်ရေးရုံးများနှင့် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာအဖွဲ့များအား စစ်ဆေးကြည့်ရှုရသော အလုပ်ဝတ္တရားများကို အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနသို့လည်းကောင်းနောက်တွင်လည်းမီးရထားလမ်းများနှင့် ကုန်းလမ်းများကို ကြည့်ရှုရသော အလုပ်ဝတ္တရားများကို သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ဝန်ကြီးဌာနသို့လည်းကောင်း အသီးသီးလွှဲပြောင်းပေးခဲ့လေသည်။

အစိုးရပြန်တမ်းတစ်ခုဖြစ်သော 'ကုန်သွယ်ရေး ဘုတ်အဖွဲ့' ဂျာနယ်ကို ထိုအဖွဲ့မှာပင် ထုတ်ဝေခဲ့၏။ ထိုစာစောင်တွင် ကမ္ဘာ့ အရပ်ရပ်ရှိ နိုင်ငံအသီးသီးတို့မှရရှိသော စီးပွားကုန်သွယ်ရေး၊ ပင်လယ်ရပ်ခြား သွားလာပို့ဆောင်ရေး၊ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းစသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စာရင်းစုများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားရှိပေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး (၁၉၃၉-၄၅) အတွင်း၌ ထိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်နှင့် အခွင့်အာဏာများသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့ပေသည်။ ကုန်ကြမ်းကုန်ချော ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ဖြန့်ဖြူးရေး ကိစ္စတို့ကို တိုက်ရိုက်အုပ်ထိန်းခဲ့ရ၏။ အစိုးရက ကြီးကြပ် ကန့်သတ်ထားသော ကုန်ချောများဝယ်ခြမ်းရေးနှင့် ပြည်ပသို့ ထုတ်လုပ် ရောင်းရေးတို့ကိုလည်း လိုင်စင်ထုတ်ပေးခဲ့ရ၏။ နိုင်ငံတွင်း၌ လိုသောအဝတ်အထည်များနှင့် အိမ်သုံးပရိဘောဂများကိုလည်း ရာရှင်စနစ်ဖြင့် ဖြန့်ဖြူး ဝေငှပေးခဲ့ရလေသည်။ စစ်ပြီးခေတ်တွင် ပြည်တွင်းပြည်ပ ရောင်းဝယ်ရေးအတွက် အခြေမှန်ကုန်ထုတ်စံချိန်အရ ကုန်ထုတ်လုပ်

နိုင်ကြစေရန် ဗြိတိသျှ စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းအားလုံးကို ကြီးကြပ်ပေးရလေသည်။

ကုန်းတိရစ္ဆာန်များ ။မြန်မာနိုင်ငံ ။(မြန်မာနိုင်ငံ ကုန်းတိရစ္ဆာန်များ-ရှု။)

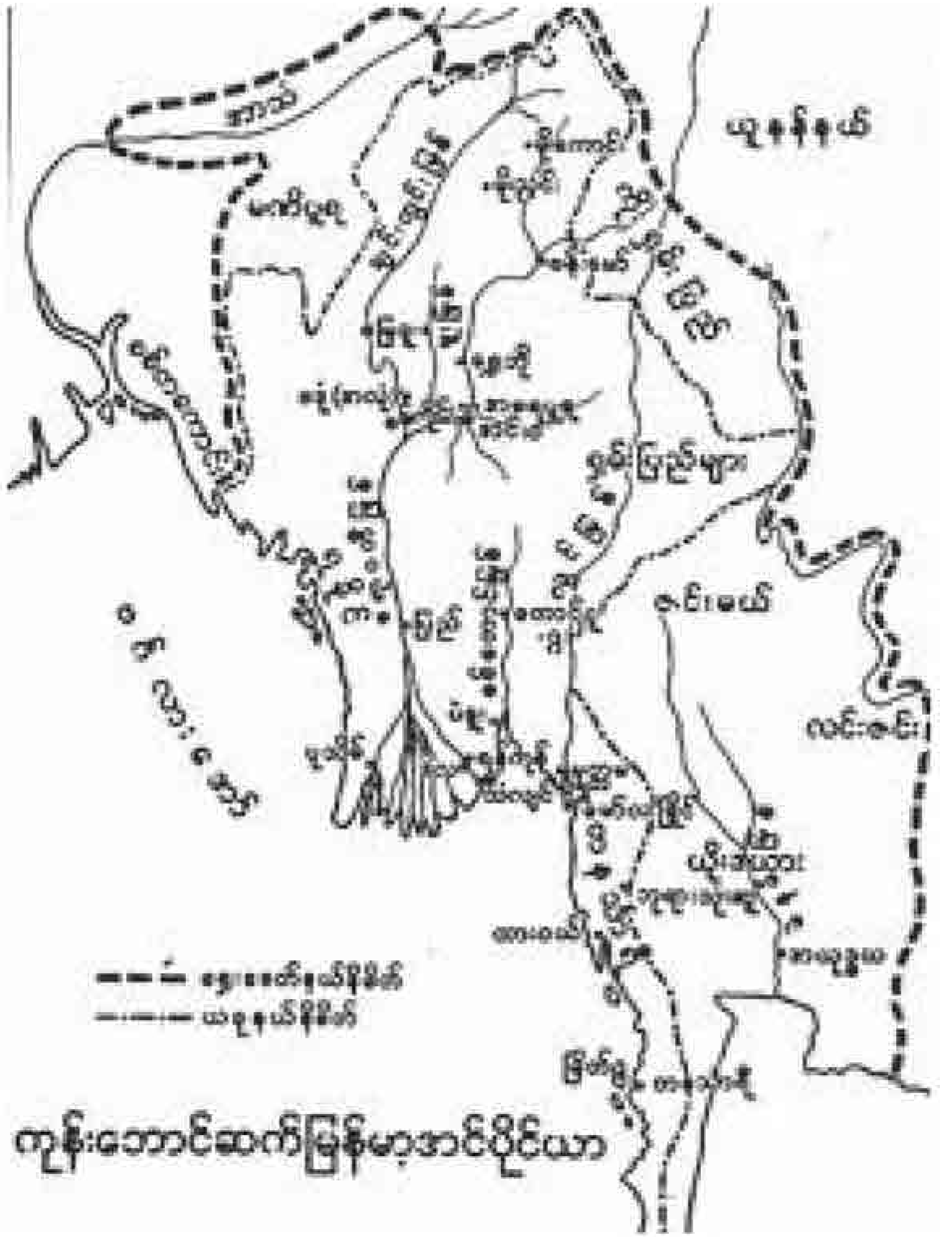

မြန်မာတို့၏ နောက်ဆုံးမင်းဆက်

မြန်မာနိုင်ငံကို တတိယအကြိမ်စည်းရုံးခဲ့သော ဦးအောင်ဇေယျမှသည် သီပေါမင်းအထိ မင်း ၁၁ ပါးတို့ လက်ထက် မြန်မာတို့၏ ဂုဏ်ရောင်မည်မျှ ထွန်းပြောင်ခဲ့၍ မည်ကဲ့သို့ မှေးမှိန်ပျက်ပြုန်း မင်းဆက်ပါးသုဉ်းရပုံတို့ကို အကျဉ်းချုံး ဖော်ပြ ထားသည်။

ခေတ်မီအောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲနေဆဲ မြန်မာတို့ ကဒန်ဘဝရောက်ရသည်မှာ ဝမ်းနည်းဖွယ်ပင်။

ကုန်းဘောင်မင်းဆက် ။ ။မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတွင် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်မှာ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၄ ခုမှ ၁၂၄၇ခုနှစ် အထိနှစ်ပေါင်း ၁၃၃ နှစ်ရှည်ခဲ့သည်။ ဤမင်းဆက်ကို မုဆိုးဘို၊ ရန်ကြီးအောင်၊ ကုန်းဘောင်၊ ရတနာသိင်္ခ၊ ရွှေဘိုဟု နာမည် အမျိုးမျိုးမှည့်ခေါ်သော ကုန်းဘောင်မြို့မှ အလောင်းမင်းတရားကြီး ဦးအောင်ဇေယျ စတင်တည်ထောင်ခဲ့သဖြင့် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ဟု ခေါ်တွင်သည်။ ထိုမင်းဆက်တွင် ဦးအောင်ဇေယျမှသည် မြန်မာနိုင်ငံနောက်ဆုံးမင်းဖြစ်သော သီပေါမင်းအထိ မင်း ၁၁ ပါးပါဝင်သည်။ ထိုမင်းတို့မှာ အလောင်းဘုရား၊ နောင်တော်ကြီး၊ ဆင်ဖြူရှင်၊ စဉ့်ကူမင်း၊ ဖောင်းကားစား မောင်မောင်၊ ဘိုးတော်ဘုရား၊ ဘကြီးတော်၊ သာယာဝတီမင်း၊ ပုဂံမင်း၊ မင်းတုန်းမင်းနှင့် သီပေါ မင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုမင်းများတွင် စွမ်းရည်သတ္တိ၊ ဉာဏ်အမြော်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော မင်းကောင်းမင်းမြတ်များလည်း ပါဝင်၍ မင်းသာမန်များလည်း ပါဝင်သည်။

ကောဇာ ၁၁၁၃ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီမွန်တို့သည် အင်းဝပြည်ကြီးသို့ ချီတက်လာကြပြီးနောက် မင်းနှင့်တကွ တိုင်းပြည်အားလုံးကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူသွားသဖြင့် ဒုတိယမြန်မာနိုင်ငံကြီး ပျက်စီးရလေသည်။ ဦးအောင်ဇေယျသည် မုဆိုးဘိုရွာမှ ထန်းလုံးတပ်ဆောက်လုပ်ကာ လက်ရွေးစင် သူရဲကောင်း ခြောက်ကျိပ်ရှစ်ယောက်တို့နှင့် မြန်မာ့ဦးစွန်းထူထောင်ခဲ့သည်။ ဦးအောင်ဇေယျသည် မြောက်ဘက်မှ ကေ့ရှမ်းများနှင့် တောင်ဘက်မှ မွန်တို့ကို နှိမ်နင်းပြီးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံကြီးကို တပေါင်းတစည်းတည်းဖြစ်အောင် စည်းရုံးထူထောင်ခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်ကို ချန်လှပ်၍ မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝှမ်းလုံးကို သိမ်းကျုံးအုပ်စိုးတော်မူသည်။ ၁၁၂၀ ပြည့်နှစ် တွင် မဏိပူရကသည်း ပြည်ကို အောင်မြင်တော်မူသည။ ၁၁၂၁ ခုနှစ်တွင် ယိုးဒယားနိုင်ငံသို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်သော်လည်း မအောင်မြင်ဘဲ ပြန်ခဲ့ရာတွင် လမ်းခရီး၌ နတ်ရွာစံတော်မူသည်။ (အလောင်းဘုရား၊ အလောင်းမင်းတရားအရေးတော်ပုံ-ရှု။)

အလောင်းဘုရားလက်ထက် အင်္ဂလိပ်များ၊ ပြင်သစ်များနှင့် ဆက်ဆံမှုများရရှိခဲ့သည်။ သန်လျင်တွင် ဘုရင့်အမှုရှိသော ပြင်သစ်တစ်စုတို့နေထိုင်ကြ၍ ပုသိမ်အနီး ဟိုင်းကြီးကျွန်းတွင် ဗဟိုစ်အမှုရှိသော အင်္ဂလိပ်တို့ နေထိုင်ကြသည်။ ၁၁၁၈ခုနှစ် ချုပ်ဆိုသောစာချုပ်အရ ပုသိမ်မြို့နှင့် ဟိုင်းကြီးကျွန်းတွင် ကုန်တိုက်များဖွင့်လှစ်ရန်၊ အရှေ့အိန္ဒိယ ကုမ္ပဏီအား မြေကွက်များပေးသည်။ နိုင်ငံတော်အတွင်း လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်မှုကိုလည်း ခွင့်ပြုလေသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က နှစ်စဉ် မြန်မာမင်းအား ခဲယမ်းမီးကျောက်များ ရောင်းချရန်နှင့် မြန်မာ့ ရန်သူများကို ကူညီအားပေးခြင်းမပြုရန် ဖြစ်လေ သည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌နေထိုင်ကြသော အင်္ဂလိပ် နှင့် ပြင်သစ်နှစ်ဦးလုံးပင် သစ္စာမတည်ကြချေ။ မွန်နှင့် မြန်မာတို့အရေးတွင် သာသည့်ဖက်မှ ပါဝင်လေ့ရှိသည်။ အလောင်းဘုရားလက်ထက် အာမီးနီးယန်းလူမျိုး အန်တိုနီ ယို ဆိုသူမှာ မင်းရဲကောင်းပုံဘွဲ့နှင့် အမှုထမ်းရွက်သည်။

အလောင်းဘုရား နတ်ရွာစံသော် သားတော်ကြီးဖြစ်သော အိမ်ရှေ့မင်း ထီးနန်းဆက်ခံလေသည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်လောက် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ညီတော်များက ခေါ်ဝေါ်သည့်အတိုင်း ရာဇဝင်တွင်နောင်တော်ကြီးဟု တွင်ရစ်သည်။ ၁၁၂၅ ခုနှစ်တွင် နောင်တော်ကြီးမင်း ကွယ်လွန်သဖြင့် ညီတောမြေဒူးမင်း နန်းတက်သည်။ နောင်သော် ဆင်ဖြူရှင် ရရှိသဖြင့် ဆင်ဖြူရှင်ဘွဲ့ကို ခံယူလေသည်။ ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားသည် ရွှေဘိုမြို့၌ ၂ နှစ်မျှစံပြီးလျှင် မြို့တော်ကို အင်းဝမြို့သို့ ရွှေပြောင်းစံနေတော်မူသည်။

ဤမင်းလက်ထက် ဇင်းမယ်၊ မဏိပူရ၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံတို့ကို အောင်မြင်တော်မူသည်။ ယိုးဒယားကို တိုက်ခိုက်ပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းလှသည်။ အယုဒ္ဓယမြို့တော်ကို မြန်မာတို့က တစ်နှစ်နှင့်လေးလတိုင်တိုင် ဝန်းရံထားသော်လည်း မြို့တွင်းမှ မပြတ်မလပ်ခုခံနေလေရာ နောက်ဆုံးတွင် မြန်မာတို့က ယိုးဒယားမြို့ရိုးအောက်သို့ ဥမင်များဖောက်လုပ်ဝင်သောအခါမှ အယုဒ္ဓယမြို့ ကျဆုံးလေသည်။ (ဆင်ဖြူရှင်အရေးတော်ပုံ-ရှု။)

၁၁၂၇ ခုနှစ်မှ ၁၁၃၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း တရုတ်တို့နှင့်စစ် ၄ ကြိမ်တိုင်တိုင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကောင်းတုံ၊ ဗန်းမော်၊ ကျိုင်းတုံမြို့များကား စစ်မြေပြင်အရပ်များဖြစ်သည။ နောက်ဆုံး၌ တရုတ် မြန်မာစစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ်ကို မြန်မာတို့ဘက်မှ ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရကတာဝန်ယူ၍ ကောင်းတုံမြို့တွင် ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုစစ်ပွဲကြီးများအပြီးတွင် တရုတ် မြန်မာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခဲ့သည်။ (တရုပ် မြန်မာစစ်-ရှု။) ထိုမှစ၍ တရုတ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့ ၁၀ နှစ်တစ်ကြိမ်သံတမန် အဆက်အသွယ်ထားရှိလေသည်။ ဆင်ဖြူရှင်မင်းသည် ၁၁၃၆ ခုနှစ်တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီးကို အမြင့် ၃၂၆ ပေအထိ မြှင့်တင် ဆောက်လုပ်တော်

မူသည့်အပြင် ထီးတော်အသစ်ကိုလည်း တင်တော်မူသည်။

ဆင်ဖြူရှင်မင်းကွယ်လွန်ပြီးနောက် သားတော် စဉ့်ကူးမင်းသား ၅နှစ်၊ နောင်တော်ကြီး၏သား မောင်းကားစားမောင်မောင် ၇ ရက် အသီးအသီး ဆက်လက် နန်းစံခဲ့သည်။ ထိုနောက် အလောင်း ဘုရား၏စတုတ္ထသားတော်ဖြစ်သော ဘိုးတော်ဘုရား နန်းတတ်သည်။

ဘိုးတော်ဘုရားမှာ သာသနာရေး၊ ပညာရေးနှင့်တိုင်းပြည်ဝပြောသာယာရေးတို့ကို အားပေးတော်မူသော ဘုရင်ဖြစ်သည်။ ဘိုးတော်ဘုရားသည် အောင်ပင်လယ်ကန်၊ နန္ဒာကန်တို့ကို ထပ်မံ ပြုပြင်တော်မူသည့်အပြင် မိတ္ထီလာကန်တော်ကြီးကိုလည်း အသစ်ဆည်ဖို့တော်မူသည်။ ၁၁၄၅ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်စစ်တမ်းများကို စီစဉ်ရေးသားစေသည်။ ဤစစ်တမ်းများမှာ ယခုခေတ် သန်ကောင်စာရင်းကောက်ယူပုံနှင့်တူလှသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူနေအိမ်ခြေ၊ မြေယာအကျယ်အဝန်း၊ အသီးအနှံအထွက်၊ အခွန်အကောက်စသည်တို့ကို စစ်ဆေးမေးမြန်းပြီးလျှင် စာရင်းတင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစစ်တမ်းသည် ဘိုးတော်ဘုရားစစ်တမ်းဟု ထင်ရှားသည်။ ထိုနှစ်မှာပင် အမရပူရမြို့သစ်တည်၍ ပြောင်းရွှေ့ စံနေတော်မူသည်။

သာသနာရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အောင်မြေလောကစေတီ၊ မင်းကွန်းစေတီ၊ မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းကြီးတို့ကို ပြုလုပ်လှူဒါန်းတော်မူသည်။ ထိုမှတစ်ပါး မြို့ပေါင်း ၆၅ မြို့သို့ ပိဋကတ်တော်အစုံနှင့် တစ်မြို့လျှင် သံဃာ ၅ ပါးစီ သာသနာပြု စေလွှတ်တော်မူသည်။ မင်းကြီးသည် မူးမတ်ပညာရှိများကို အိန္ဒိယပြည်သို့ စေလွှတ်၍ ဆေးကျမ်း၊ ဓာတ်ကျမ်း၊ ဗေဒင်ကျမ်း အစရှိသော ကျမ်းပေါင်း ၁၀၀ ကျော်တို့ကို ဆောင်ယူလာစေပြီးလျှင် မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုစေသည်။

၁၁၄၆ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်ကို အောင်မြင်တော်မူ၍ မဟာမုနိရုပ်ပွားတော်ကြီးကို မန္တလေးမြို့သို့ ပင့်ဆောင်ခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်ကို သိမ်းယူပြီးနောက် စစ်တကောင်းနှင့် ရခိုင်နယ်ခြားအရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ မသင့်မတင့် ဖြစ်ကြသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် ၁၁၇၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန် သာသနာပြုဆရာ ယုဒသန်နှင့်ဇနီးတို့ ခရစ်ယာန် အယူဝါဒပြန့်ပွားစေရန် ရောက်ရှိလာသည်။ (ယုဒသန်–ရှု။) မြန်မာငွေဒင်္ဂါးများကို ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တွင် စတင် သွန်းလုပ်သည်။

ဘိုးတော်လွန်ပြီးနောက် မြေးတော် ကုန်းဘောင်ခြောက်ဆက်မြောက်၊ ဘကြီးတော်ဘုရား နန်းတက်သည်။ ဘကြီးတော်သည် ၁၁၈၅ ခုနှစ်၌ ထီးနန်းကို အမရပူရမှအင်းဝမြို့သို့ ပြန်လည် ပြောင်းရွှေ့သည်။

ဤမင်းလက်ထက် ၁၁၈၅ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့်မြန်မာတို့ ပထမစစ်ဖြစ်ပွားသည်။ စစ်ဖြစ်ရခြင်းအကြောင်းမှာ မြန်မာပိုင်ဖြစ်သော အာသံနှင့် မဏိပူရနယ်မှ ဖော်ဘွားများ ထောင်ထားခြားနားသည့်အခါအင်္ဂလိပ် တို့ကမိမိတို့ပိုင်နက်အတွင်းကလက်ခံ၍ အားပေးအားမြှောက်ပြုလေသည်။ မြန်မာတို့က လိုက်လံဖမ်းဆီးရာတွင် မသင့်မတင့်ဖြစ်ကြသည်။ ၁၁၈၈ ခုနှစ်တွင် နတ်မြစ်ဝရှိ ရှင်မဖြူကျွန်း (ရှပူရီကျွန်း)ပေါ်၌ အင်္ဂလိပ်တို့က စစ်တပ် တည်ဆောက်သည်မှစ၍ ထိုကျွန်းကို သူပိုင်သင့်သည် ငါပိုင်သင့်သည်ဟု ငြင်းခုံယင်း စစ်စတင်ဖြစ်ပွားလေသည်။ ဤစစ်ပွဲတွင်မြန်မာတို့ အရေးနိမ့်သဖြင့်ရန္တပို စာချုပ်အရရခိုင်နှင့်တနင်္သာရီနယ်များကို အင်္ဂလိပ်သို့ပေးလိုက်ရ၏။ (ရန္တပိုစာချုပ်–ရှု။) အာသံ၊ မဏိပူရနှင့်ကချာနယ်တို့ကို မနှောင့်ယှက်ပါဟု မြန်မာတို့က ကတိပြုရ၏။ ထိုစစ်ပွဲများတွင် ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသောမြန်မာစစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မဟာဗန္ဓုလကို နိုင်ငံခြားသားများကပင် ချီးကျူးကြသည်။ (ဗန္ဓုလ–ရှု။) ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် ၁၁၉၁ ခုနှစ်တွင် မှန်နန်းရာဇဝင်ကို မှန်နန်းဆောင်တွင် ရေးစေသည်။ (မှန်းနန်းရာဇဝင်–ရှု။)

ပုဂံမင်းလက်ထက် ၁၂၁၃ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန် ဟံသာဝတီဝန်ကြီးဦးအုပ်က အင်္ဂလိပ်သင်္ဘောကပ်ပတိန် လူဝစ်နှင့်ရှက်ပဒ်တို့ကို ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ပါသည်ဟု အကြောင်းပြု အရေးဆိုသည်မှအစပြု၍ အင်္ဂလိပ်မြန်မာဒုတိယစစ်ပွဲ ဖြစ်ရပြန်သည်။ ရန်ကုန်၊ ပဲခူး၊ ပြည်အရပ်များတွင် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ မြန်မာတို့အရေးနိမ့်သဖြင့် မြေထဲမြို့မှစ၍ အောက်မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုလုံးကို ၁၂၁၄ ခုနှစ် နတ်တော်လတွင် အင်္ဂလိပ်တို့သိမ်းယူလေသည်။ ဗိုလ်မှူး အာလံက နယ်နိမိတ်သတ်မှတ် စိုက်ထူသည်ကို အကြောင်းပြု၍ နယ်ခြားအရပ်ဒေသတွင် အာလံမြို့ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ မြန်မာအင်္ဂလိပ်ဒုတိယစစ်ပွဲကို 'အောက်ကအောင်လံ စိုက်ထူပြန်၊ အမှန်ဒုတိယ' ဟု ဆောင်ပုဒ်ဖြင့် မှတ်သားကြသည်။

၁၂၁၄ ခုနှစ် နန်းတက် တော်မူသော မင်းတုန်းမင်းမှာ ကုန်းဘောင်မင်းဆက်တွင် တော်ဖြောင့်၍ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ အမြော်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော မင်းကောင်းမင်းမြတ်တစ်ပါးဖြစ်သည်။ ၁၂၁၈ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့စတင် တည်ဆောက်ပြီးလျှင် ၁၂၁၉ ခုနှစ်တွင် ပြောင်းရွှေ့စံနေတော်မူသည်။ မင်းတုန်းမင်းသည် သာသနာရေး၊ ပညာရေးတို့ကိုအထူးအားပေး ချီးမြှင့်တော်မူသည်၊ လောကမာရဇိန်ကျောင်းတော်ကြီးစသော စေတီရုပ်ပွားတော်များစွာတို့ကို တည်သည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်တွင် ထီးသစ်တင်တော်မူသည်။ ပိဋကတ်သုံးပုံ ပါဠိတော်မြတ်ကို ပဉ္စမသင်္ဂါယနာနှင့် ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်၍ ကုသိုလ်တော်လောကမာရဇိန်စေတီပရိဝုဏ်အတွင်း စိုက်ထူတော်မူသည်။ ထိုကိုအကြောင်းပြု၍ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတရားဟု ထင်ရှားသည်။ (သင်္ဂါယနာ–ရှု။) မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ပထမ

မြန်မာတို့ဂုဏ်ရောင် ထွန်းပြောင်စဉ်က

အပေါ်လက်ဝဲပုံမှာ၊ စစ်သူကြီးဝတ်စုံကို ဆင်ယင်ထားသော ကုန်းဘောင်ခေတ် နောက်ဆုံးဘုရင် သီပေါမင်း၏ပုံဖြစ်၍ အပေါ်လက်ယာပုံများမှာ မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် နိုင်ငံတော်သုံး ဒေါင်းဒင်္ဂါးများဖြစ်သည်။ အောက်လက်ယာဘက်ပုံမှာ အလောင်းဘုရား၏ စတုတ္ထသားတော် ဘိုးတော် ဘုရားလက်ထက်တွင် သွန်းလုပ်လှူဒါန်းခဲ့သော၊ ယနေ့တိုင် ကမ္ဘာတွင်ထင်ရှားလျက်ရှိသည့် မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းကြီးဖြစ်၍၊ လက်ဝဲပုံမှာ အင်္ဂလိပ်မြန်မာ ဆက်ဆံရေးပြေပြစ်မှုအတွက် နောက်ဆုံးကြိုးပမ်းကြသော မြန်မာသံအဖွဲ့ဝင်တို့ဖြစ်သည်။

ပြန် စာမေးပွဲများ ကိုလည်း ပြုလုပ်ပေးလေသည်။ ပညာရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိုင်းရင်းသားစာပေများကိုသာမက နိုင်ငံခြားစာပေတို့ကိုပါ အားပေးလိုရကား ခရစ်ယန်ဘုန်းကြီး ဆရာမှတ်ကြီးကို ခေါ်ရာနှင့်တကွ အင်္ဂလိပ်စာသင်ကျောင်း ဆောက်ပေးပြီးလျှင် သားတော်များကို သင်စေသည်။ ပြင်သစ်ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းအုပ် ဘိဂန္ဒတ် ကိုလည်း ချီးမြှောက်လေသည်။

မင်းတုန်းမင်းသည် အင်္ဂလိပ်များနှင့် အသင့်အတင့်ဆက်ဆံတော်မူသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ် ၂ ကြိမ် ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကျွန်းသစ်၊ ရေနံ၊ ကျောက်နီ စသော ကုန်များကို မိမိတစ်ဦးတည်းပိုင် ပြုလုပ်၍ တူးဖော်ထုတ်လုပ် ရောင်းချသည်။

၁၂၂၃ ခုနှစ်တွင် သဿသမေဓအခွန်တောင်းခံပြီးလျှင် အမှုထမ်းအရာထမ်းတို့ကို ရွာစားမြို့စားမပေးတော့ဘဲ လစာ ရိက္ခာများချီးမြှင့်တော်မူသည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးကို သံကြီးအဖြစ်ခန့်၍ အင်္ဂလန်ပြည်၊ ပြင်သစ်ပြည်၊ အီတလီပြည်များသို့ စေလွှတ်သည်။ (ကင်းဝန်မင်းကြီး–ရှု။) လူငယ်လူရွယ်ကလေးများစွာတို့ကို နိုင်ငံခြားသို့ ပညာတော်သင်များ စေလွှတ်ခဲ့သည်။

မင်းတုန်းမင်း၏ညီတော် ကနောင်မင်းသားအိမ်ရှေ့စံမှာ အုပ်ချုပ်စီမံရေး၊ ပြည်တွင်းလုံခြုံရေး၊ စစ်တပ်များခေတ်မီ လက်နက်တပ်ဆင်ရေး၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း စက်မှုလက်မှု ထွန်းကားရေးတို့ကို အမြဲတစေဂရုစိုက်ကာ မင်းတုန်းမင်းအား အကူအညီပေးခဲ့သည်။ အိမ်ရှေ့မင်းသားမှာ မြင်ကွန်းနှင့် မြင်းခုန်တိုင်မင်းသားတို့ လုပ်ကြံခြင်း ခံရသဖြင့် ရည်ရွယ်ချက် အထမမြောက်လေ။ (ကနောင်မင်းသား–ရှု။) ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်း နတ်ရွာစံတော်မူသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နောက်ဆုံးစိုးစံတော်မူသော သီပေါမင်းမှာ မင်းတုန်းမင်း၏ သားတော်တစ်ပါးဖြစ်သည်။ ၁၂၄၀ပြည့်နှစ် သီပေါမင်းနန်းတက်သောအခါ မင်းသား၊ မင်းသမီး၄၀ ကျော်တို့အသတ်အဖြတ်ခံရသည်။ သို့ရာတွင်ဤကိစ္စမှာ သီပေါမင်းနှင့်မိဖုရားခေါင်ကြီးတို့ မသိရှိရဘဲ မင်းတုန်းမင်း၏ မိဖုရားခေါင်ဖြစ်သော ဆင်ဖြူမရှင်မိဖုရားကြီးနှင့် အလိုတူသော မှူးမတ်များဆန္ဒအရ ကွပ်မျက်ပစ်သည်ဟု နိုင်ငံသမိုင်းများတွင်ဆိုသည်။ သီပေါမင်းလက်ထက် အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် တတိယအကြိမ် စစ်ဖြစ်ရသည်။ ဤတတိယစစ်ပွဲဖြစ်ပွားရသည့် အကြောင်းများအနက် ဘုံဘေဘားမားသစ်မှုမှာ တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ တောင်ငူနယ်တွင် သစ်လုပ်သော ဘုံဘေဘားမားရောင်းဝယ်ရေးအဖွဲ့က သစ်လုံးရေ ၈ သောင်း ကို ထုတ်ယူလျက် ၃ သောင်းသာ စာရင်းပြသလေသည်။ မြန်မာအစိုးရတို့က စစ်ဆေးသိရှိရသဖြင့် ကုမ္ပဏီ

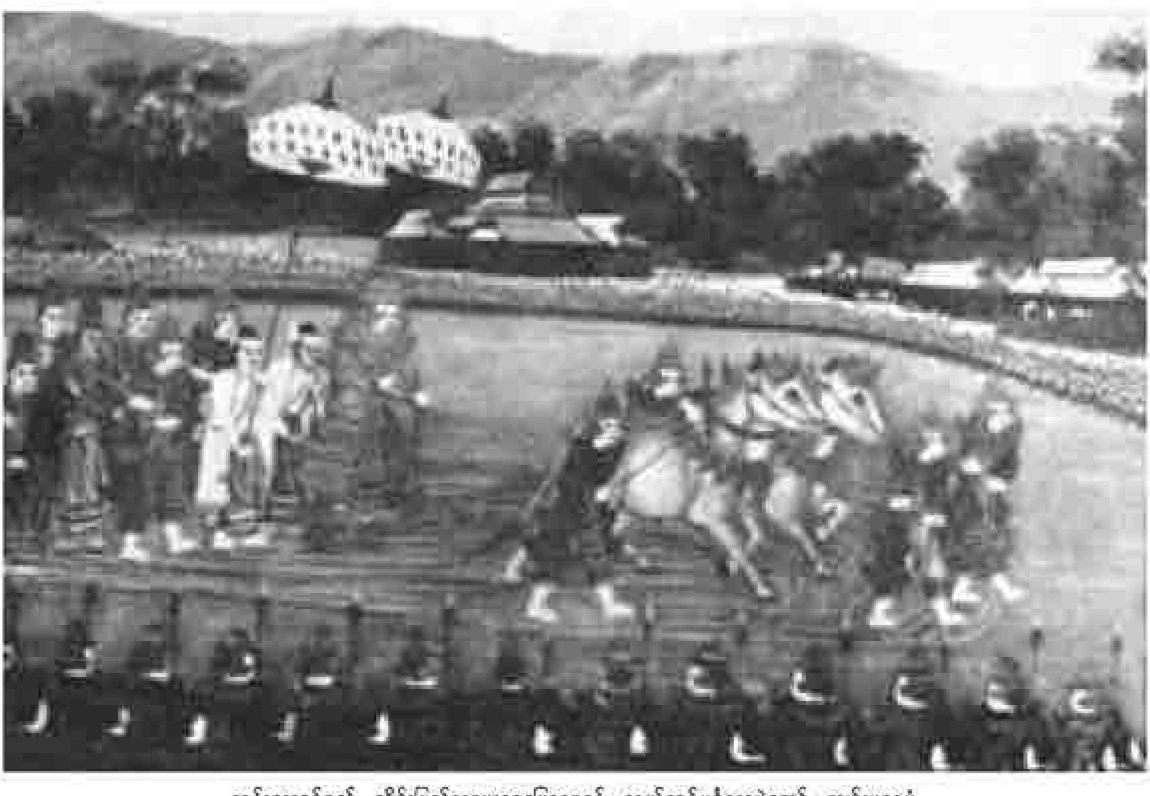

ကုန်းဘောင်ခေတ် တိုင်းပြည်သာယာဝပြောစေရန် လယ်ထွန်မင်္ဂလာပွဲတော် ကျင်းပနေပုံ

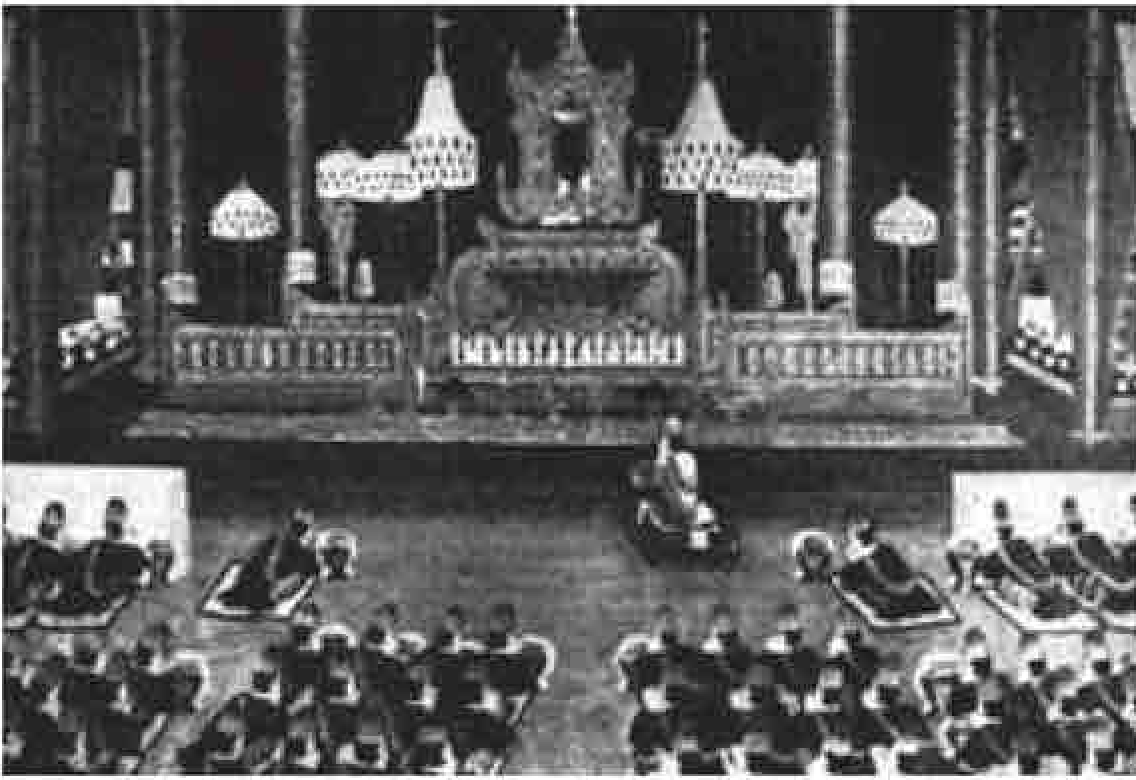

ကုန်းဘောင်မင်းများလက်ထက် မှူးမတ်စုံညီစွာဖြင့် ညီလာခံသဘင်ဆင်ယင် ကျင်းပနေစဉ်

အား ၂၃ သိန်း ဒင်္ဂါးရိုက်လေသည်။ ကုမ္ပဏီက မကျေနပ်သဖြင့် အင်္ဂလိပ်အစိုးရကိုတိုင်ကြားရာ အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ် ဒယ်လ်ဟောင်ဇီက နောက်ဆုံးစာရာသံပေးပို့သည်။ မြန်မာတို့က ကျေနပ်လောက်အောင် ပြန်ကြားသော်လည်းလက်မခံဘဲ အထက် မြန်မာနိုင်ငံ ကို ချီတက် လာပြီးလျှင် ၁၂၄၇ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ၈ ရက်နေ့တွင် မင်းနှင့်တကွ တိုင်းပြည်ကိုသိမ်းပိုက်လိုက်သည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်တစ်ခုလုံးကို မြဲ့ကြည့်လိုက်လျှင် ဝမ်းသာစရာ၊ အားရစရာအချက်များလည်း ပါဝင်သည်။ ဝမ်းနည်းစရာအကြောင်းများလည်း ပါဝင်သည်။ အလောင်းဘုရားကြီး၊ ဆင်ဖြူရှင်၊ ဘိုးတော်ဘုရားနှင့် မင်းတုန်းမင်းတို့မှာ မြန်မာတို့ ဂုဏ်ယူပြောပလောက်သော မင်းများ ဖြစ်ကြသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံကို အကျယ်ဆုံးအထိ တိုးချဲ့စည်းရုံးနိုင်သည်။ သာသနာရေးကို အထူး ဂရုစိုက်၍ ပြုစုခဲ့ကြသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည့် အပြင် သားကြီးငါးကြီးစားသောက်မှု၊ အရက်သေစာ သောက်စားမှုတို့ကို တားမြစ်ခဲ့သည်။ ဤခေတ်တွင် ရဟန်းပညာရှိ၊ လူပညာရှိနှင့် စာဆိုတော်များ အများအပြား ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ မဇ္ဈိမဒေသမှယူဆောင်လာသော ဆေးကျမ်း၊ ဗေဒင်ကျမ်းများကို မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ ကျိုးဝန် ဘုမ္မဇေယျ၊ လက်ဝဲဘိနန္ဒသူ၊ ကင်းဝန်မင်းကြီး၊ ယောအတွင်းဝန် အစရှိသော ဓမ္မသတ်ဆရာကြီးများ၊ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ဦးတိုး၊ မြဝတီမင်းကြီးဦးစ၊ ကျွန်းကန်ရှင်ကြီး၊ ဝက်မစွတ်နဝဒေး၊ မင်းကြီးကတော်ခင်ဆုံ၊ စာဆိုဦးမင်း၊ ဖိုးသူတော်ဦးမင်း၊ အနောက်နန်းမတော်မမြလေး၊ လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင် အစရှိသော စာဆိုတော်များ၊ ဦးကြင်ဥ၊ ဦးပုည အစရှိသော် ပြဇာတ်ရေးဆရာများ ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် တေးထပ်၊ လေးဆစ်၊ သဖြန်၊ ဘောလယ်၊ ယိုးဒယားသီးချင်းကြီးများ စသည်တို့ မြန်မာစာပေတွင် သစ်ဆန်းပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

ပညာရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာစာပေသာမက ပြင်သစ်စာပေ၊ အင်္ဂလိပ်စာများကိုလည်း လေ့လာလိုက်စားလာကြသည်။ မန္တလေးမြို့တွင် အင်္ဂလိပ်စာသင်ကျောင်းပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထို့မှတစ်ပါး ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် စစ်မှုထမ်းများကို ဘောင်းဘီများဝတ်ဆင်စေ၍ အီတလီလူမျိုး၊ ပြင်သစ်လူမျိုးဆရာများနှင့် ကြပ်မတ်သင်ကြားစေသည်။ ရှေးအခါကမင်းမှု ကိစ္စအတွက် ခြေလျင်တော်၊ လှေလျင်တော်များကိုသာ အသုံးပြုသော်လည်း ၁၂၃၅ ခုနှစ်မှစ၍ ကြေးနန်းရုံးတော်များပေါ်လာသည်။ မင်းတုန်းမင်းလက်

ပညာအမြော်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံလှသော မင်းတုန်းမင်း

ထက်၌ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများကို သင်ကြားရန် နိုင်ငံခြားသို့ ပညာတော်များ စေလွှတ်သည်။ နေပြည်တော်တွင် ရက်ကန်းရုံတော်ကြီး၊ ဆန်ကြိတ်ရုံများ၊ လက်နက်လုပ် စက်ရုံ၊ လွှာစက်ရုံ၊ သကြားချက်ရုံ၊ ဖန်ချက်ရုံစသည်ဖြင့် စက်မှုလက်မှုရုံပေါင်း ၅၀ ကျော်တို့ကို စတင်လုပ်ကိုင်နေလေပြီ။ ထိုမှ တစ်ပါး မန္တလေးမြို့ နန်းတော်အတွင်းရှိ စာပုံနှိပ်စက်မှ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော 'ရတနာပုံနေပြည်တော် သတင်းစာ' အမည်ဖြင့် သတင်းစာပေါ်နေလေပြီ။

ဤ အကြောင်း အရာများကား မြန်မာတို့ ခေတ်ကိုအမီလိုက်လာပုံ၊ တိုးတက်လာပုံကို ပြသသဖြင့် ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာများ ဖြစ်တော့သည်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ဝမ်းနည်းစရာ အဖြစ်အပျက်များကား နောင်တော်ကို ညီတော်များကပုန်ကန်ခြင်း၊ ခမည်းတော်၊ ဘထွေးတော်များကို သားတော်၊ တူတော်များ ပုန်ကန်ခြင်းများနှင့် နန်းတော်ထဲတွင် သူ့ဘက်ငါ့ဘက်ဟူ၍ အကွဲကွဲအပြားပြား ဖြစ်နေကြခြင်းများ ဖြစ်သည်။ ကုန်းဘောင်မင်းများသည် မြို့တော်များ မကြာခဏရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ရန်ကုန်မြို့ကဲ့သို့ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းတွင် မြို့တော်မပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများတွင် ထွန်းကားနေသောစက်မှုလက်မှု တိုးတက်မှုများနှင့်အဆက်အသွယ် မရရှိခဲ့ချေ။ ထိုသို့ မရရှိခဲ့ခြင်းပင်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံဆုံးရှုံးရခြင်း အကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု သမိုင်းဆရာတို့ကဆိုကြသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေကာမူ ကုန်းဘောင်ခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် မြန်မာမြေပေါ်၌ အင်္ဂလိပ်နှင့် ပြင်သစ်တို့ အပြိုင်အဆိုင်ဖြစ်နေကြသည်။

မြန်မာဘုရင်က ပြင်သစ်တို့အား အထူးအခွင့်အရေးများ ပေးပြီးလျှင် မဟာမိတ်စာချုပ်များ၊ စီးပွားရေးစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုသည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့က အထူးမခံမရပ်နိုင် ဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းကို ပြင်သစ်တို့ သိမ်းပိုက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်းများ ပြုလုပ်မည်ကို စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်ကြသဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့က မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းကို တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်း သိမ်းယူလိုက်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤသို့အားဖြင့် အနောက်လက်နက်နိုင်ငံကြီးများ စားခွက်လုမှုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ထီးသုဉ်း၊ နန်းသုဉ်း၊

သီပေါမင်းနှင့် စုဖုရားလတ်၊ စုဖုရားကလေး မိဖုရားနှစ်ပါးတို့ပုံ

မင်းသုဉ်းပြီးနောက် ကျွန်ဘဝတွင် စုံးစုံးမြုပ်ခဲ့ရလေသည်။ (အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲများ–ရှု)

ကပ္ပလီကျွန်း ။ ။ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ နာဂရေအငူ၏ တောင်ဘက် မိုင် ၁၆၀ ခန့်အကွာ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဒရပ် ကမ်းရိုးတန်း၏ အရှေ့ဖက် မိုင် ၁၇၀ ခန့်အကွာဘင်္ဂလားပင်လယ်အော် အတွင်း၌ရှိသောကပ္ပလီကျွန်းခေါ် အန္ဒမန် ကျွန်းစုမှာ နာဂရေအငူနှင့် ဆူမတြားကျွန်းရှိ အချင်အငူ စပ်ကြားတွင်ရှိသော ကျွန်းစုတန်းတွင် အကြီးဆုံး ကျွန်းဖြစ်သည်။ ထိုကဒန်းစုတန်းမှာ အမှန်အားဖြင့် ဟိမဝန္တာတောင်ဆွယ်မှ ဖြာဆင်း လာသော ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်း၏ ပင်လယ်တွင်း

ရောက် ကုန်းမြင့်တန်း၏ အဆက်ပင်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးမဖြစ်မီက မြန်မာနိုင်ငံမှ တစ်သက်တစ်ကျွန်း ပို့ခြင်းခံရသော အကျဉ်းသားများကို ထိုကျွန်းသို့ ပို့သောကြောင့် ထိုကျွန်းစုကို တစ်ကျွန်းဟုလည်း ခေါ်ကသည်။ ကပ္ပလီလူပုများနေသည်ကိုအကြောင်းပြု၍လည်း ကပ္ပလီကျွန်းဟုလည်းတွင်သည်။

ကပ္ပလီကျွန်းစုတွင် ကျွန်းကြီး ကျွန်းငယ်အစုစုပေါင်း ၂၀၄ ကျွန်းပါဝင်သည်။ ထိုကျွန်းစုသည် မြောက်မှတောင်သို့ မိုင် ၂၀၀ ခန့်ရှည်လျား။ မြောက်ဘက်ရှိ ကျွန်းကြီးကို ကပ္ပလီကျွန်းသို့မဟုတ် အန္ဒမန်ကျွန်းကြီးဟုလည်းကောင်း၊ တောင်ဘက်ရှိကျွန်းကြီးကို ကပ္ပလီကျွန်းငယ် သို့မဟုတ် အန္ဒမန်ကျွန်းငယ်ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။ ကျွန်းငယ်ကလေးတို့တွင် မြောက်ဘက်စွန်းရှိ ကိုကိုနှင့် လင်းဖော်ကျွန်းများ၊ ကျွန်းကြီး၏ အနောက်ဘက်ရှိ အင်တာဗျူး ကျွန်း၊ အရှေ့ဘက်ကမ်းအနီးရှိ ရစ်ချီကျွန်းစု၊ တောင်ဘက်ဖျားရှိ ရတ်တလန်နှင့် မြောက် ဆင်တီနယ်ကျွန်းတို့ ထင်ရှားသည်။

ကပ္ပလီကျွန်းကြီးကို ကျွန်းကြီးတစ်ကျွန်းတည်း ဟုယူဆရန်ဖြစ်သော်လည်း ကျဉ်းမြောင်းလှသောဆားငန် ရေကြောင်းငယ်ကလေးများ ဖြတ်စီးနေသောကြောင့် ကျွန်းလေးကျွန်းရှိသည်ဟုယူမှတ်ကြသည်။ ယင်းတို့မှာ မြောက်အန္ဒမန်၊ အလယ်အန္ဒမန်၊ ဗာရာတန်းနှင့် တောင် အန္ဒမန်တို့ဖြစ်သည်။ တောင်မှ မြောက်သို့ (ရတ်တလန်ကျွန်း အပါအဝင်) မိုင် ၁၆၀ ရှည်လျား၍ အရှေ့နှင့်အနောက်တွင်တစ်ဖက် ပင်လယ်မှတခြားတစ်ဖက်သို့ မည်သည့် နေရာမျှ မိုင် ၂၀ ထက်ပို၍ မကျယ်ဝန်းပေ။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းမှာ များစွာကွေ့ကောက်၍သင်္ဘောများခိုလှုံနိုင်သည့် အကွေ့အကောက်များရှိသည်။ အန္ဒမန် ကျွန်းငယ်မှာရတ်တလန်ကျွန်း၏ တောင်ဘက် မိုင် ၃၀အကွာတွင်ရှိ၏။ တောင်မှမြောက်သို့ ၂၆ မိုင်ရှည်ပြီးလျှင် အရှေ့မှ အနောက်သို့ ၁၆ မိုင်ကျယ်သည်။

မြေမျက်နှာပြင်မှာ တောင်ကုန်း ထူထပ်၍ တစ်သက်တစ်ကျွန်းတို့ စတည်းချနေထိုင်ရာဒေသမှအပ တစ်ကျွန်းလုံးတွင် အပူပိုင်းသစ်တောများဖြင့် လွှမ်းမိုးလျက်ရှိသည်။ တောင်ကုန်းတို့မှာ မြောက်မှတောင်သို့ တန်းလျက်ရှိကြသည်။ အရှေ့ဘက်တွင် ပိုမို မြင့်၍ အနောက်ဘက်၌နိမ့်သည်။ ထိုကျွန်းစုရှိတောင်ထိပ်များမှာ မြောက်အန္ဒမန်ရှိ ဆက်ဒဲ တောင်ထိပ် ၂၄၀၂ ပေ၊ အလယ်အန္ဒမန်ရှိ ဒဗိုလိုတောင်ထိပ် ၁၆၇၈ ပေ၊ တောင်အန္ဒမန်ရှိ ဟဲရီးယက်တောင်ထိပ် ၁၁၉၆ ပေတို့ ဖြစ်သည်။

ပူနွေး၊ စွတ်စို၊ ထိုင်းမှိုင်းသော အပူပိုင်းရာသီရှိ၍ နှစ်တိုင်းလိုပင် အပူ၊ အအေး ခြားနားချက်တို့မှာ တသမတ်တည်းကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ အအေးဆုံးအချိန်မှာ ဇန်နဝါရီလနှင့်ဖေဖော်ဝါရီလတို့ဖြစ်၍ အပူဆုံးအချိန်မှာ မတ်လ၊ ဧပြီလနှင့် မေလတို့ဖြစ်သည်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် အအေးဆုံးဒီဂရီမှာ ဖာရင်ဟိုက် ၆၆.၇ မျှရှိ၍ အပူဆုံးဒီဂရီမှာ ဖာရင်ဟိုက် ၉၆ ဖြစ်သည်။ တစ်နှစ်တွင် ပျမ်းမျှခြင်း အားဖြင့် မိုးရေချိန် ၁၃၈ လက်မရွာသည်။ မိုးရာသီမှာ အနောက်တောင် မုတ်သုံရာသီလေတိုက်သည့် မေလလယ်လောက်မှ နိုဝင်ဘာလ လယ်လောက်ထိ ဖြစ်၍ ကျန်ခြောက်လမှာ သွေ့ခြောက်သောရာသီဖြစ်သည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်တွင် ဖြစ်ပေါ်တတ်သော ဆိုင်ကလုန်း အတွင်းဝိုက်လေဝဲတို့မှာ ဤကျွန်းစုတောင်ဘက်လောက်မှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။

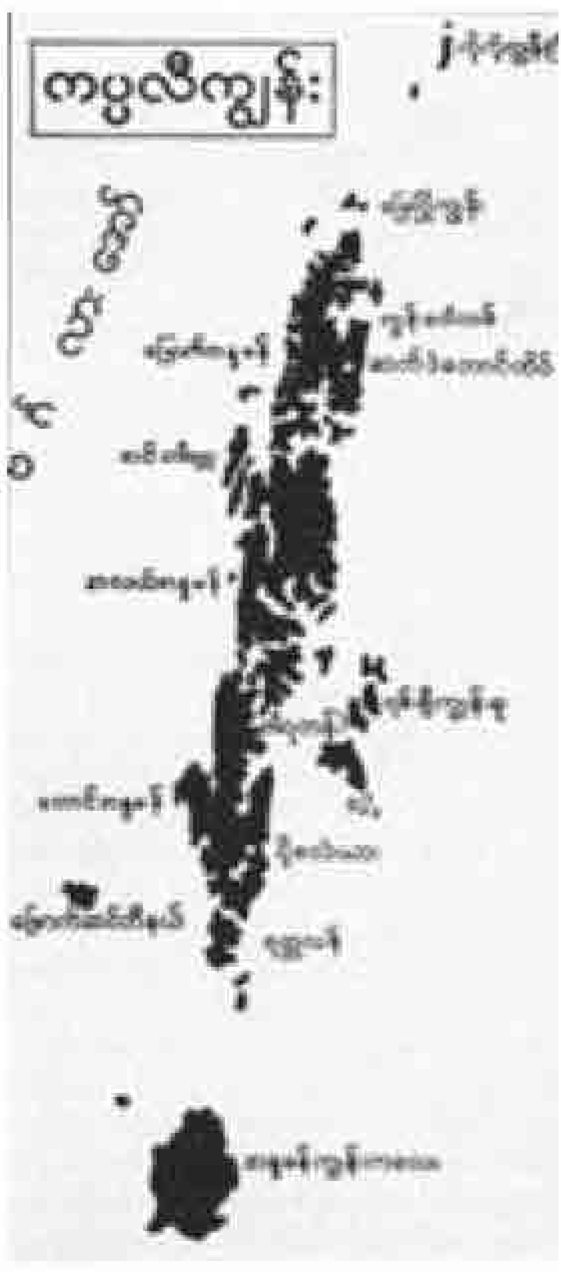

ဤကျွန်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အစောဆုံး မှတ်သားချက်များကို ၈၇၁ ခုနှစ်လောက်က အရှေ့ပိုင်းသို့ ခရီးထွက်သော အာရပ်လူမျိုးခရီးသည်နှစ်ဦးမှတ်တမ်းတွင် တွေ့ရသည်၊ ပထမ ၁၀၀၀ စုနှစ်များတွင် တရုတ်နှင့်ဂျပန်လူမျိုးတို့သည်လည်း ဤကျွန်းစုအကြောင်းကို ကောင်းစွာသိကြသည်။ တရုတ်တို့က ဤကျွန်းစုကို ယန်ထိုမန်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဂျပန်တို့က အန္ဒဗန်ဟူ၍လည်းကောင်း အသီးသီးခေါ်ကြသည်။ ကမ္ဘာကျော်ခရီးသည် မာကိုပိုလို၏မှတ်တမ်းတွင်လည်း ဤကျွန်းများအကြောင်းကိုဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် ဖော်ပြသည့်အကြောင်းအရာတို့မှာ တစ်ဆင့်ကြားများသာဖြစ်ခဲ့ဟန်တူသည်။

၁၅၆၆ ခုနှစ်က နကာဗာရီကျွန်းအနီးမှ ဖြတ်သွားခဲ့သော ဆီဇာဖရက်ဒရစ်ဆိုသူ၏ မှတ်တမ်းတွင် ထိုကျွန်းစုအကြောင်းကို ပိုမိုနိုင်လုံစွာ ဖော်ပြထားသည်။ ၁၇ နှင့် ၁၈ ရာစုနှစ်များအတွင်းက ထိုကျွန်းစုများ အကြောင်းကိုဖော်ပြသော မှတ်တမ်းများ ရှိခဲ့လေသည်။ ထိုမှတ်တမ်းတို့တွင်ဤကျွန်းသားတို့မှာ လူရိုင်းများဖြစ်၍ ကြောက်ရွံ့ဖွယ်ရာကောင်းကြောင်း၊ တတ်နိုင်သမျှ ကျွန်းကိုရှောင်သင့်ကြောင်း စသည်တို့ဖော်ပြခဲ့သည်။

သင်္ဘောပျက်၍ ထိုကျွန်းများတွင် သောင်တင် ခဲ့သော သင်္ဘောသားတို့မှာ များသောအားဖြင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ မှတ်တမ်းအများတွင် ကျွန်းသားများသည် လူသားစား သူများဟု ဖော်ပြခဲ့သော်လည်း ထိုဖော်ပြချက်တို့မှာ အခြေအမြစ်မရှိပေ။ သင်္ဘောပျက်တို့နှင့် သံကိုရရှိပြီးနောက်မှ ဤကျွန်းသားတို့သည် သံ၏အသုံးကို တတ်သိခဲ့ကြသည်။

၁၈ ရာစုနှစ်များ ကုန်သည်တိုင်အောင် ဤကျွန်းစုများနှင့်ဆက်သွယ်မှုများရရှိရန် မည်သူမျှ ကြိုးစားခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ သို့ရာတွင် ဤကျွန်းတစ်ဝိုက်တွင် ခရီးသွားသောသင်္ဘောသားများအတွက် ဘေးအန္တရာယ်များလှသောကြောင့် လော့ကွန်းဝေါလစ် လက်ထက် ၁၇၈၈ ခုနှစ်တွင်ဗြိတိသျှ အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီသည် အာချီဗော်ဗလဲယား ဆိုသူကို ဤကျွန်းစု၌ ကိုလိုနီတစ်ခုဖွင့်လှစ်ရန် တာဝန် လွှဲအပ်ခဲ့သည်။ အလုပ်သမားများအဖြစ် အကျဉ်းသားများကို ပို့ပေးခဲ့သည်။ ကိုလိုနီကို ၁၇၈၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ယခု ပို့ဗလဲယားတွင် စတင်ခဲ့သည်။၁၇၉၂ ခုနှစ်တွင် အခြေခံရေတပ်စခန်းတစ်ခုဖွင့်လှစ်ရန် ရည်ညွှန်း၍ မြောက်အန္ဒမန်ကျွန်းရှိ ယခု ပို့ကွန်းဝေါလစ်နေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကျန်းမာရေးနှင့် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ရေး အခြေအနေ ဆိုးရွားသောကြောင့် အခြေခံရေတပ်စခန်းဖွင့်လှစ်ရန် အကြံကို ခေတ္တရုပ်သိမ်းပြီးလျှင် အကျဉ်းသားများအား အိန္ဒိယပြည်သို့ ပြန်ခေါ်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် အနှစ် ၆၀ အတွင်းဤကျွန်းတွင် အပြင်လူများသွားရောက်နေထိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ သို့ရာတွင် သင်္ဘောပျက်ကိစ္စများ မကြာခဏတွေ့ကြုံနေသဖြင့် အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီသည် ဤကျွန်းစုကို ကိုလိုနီအဖြစ်ပြုလုပ်ရန် ပြန်လည်ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ ၁၈၅၈ခုနှစ် မတ်လတွင် ယခင်နေရာဟောင်းဖြစ်သော ပို့ဗလဲယားနေရာ၌ပင် အကျဉ်းသားတို့၏ စခန်းတစ်ခုကို ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်မှာ အိန္ဒိယတပ်တွင်း သူပုန်ကြီးပြီးစဖြစ်၍ အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီတွင် မြောက်မြားလှသော တပ်တွင်း သူပုန်အကျဉ်းသားတို့အား နေရာချထားပေးရန် ပြဿနာနှင့် ရင်ဆိုင်နေခဲ့သဖြင့် အကျဉ်းသားတို့၏စခန်းကို ပိုမိုလျင်မြန်စွာ ဖွင့်လှစ်နိုင်ခဲ့ပေသည်။

ကပ္ပလီလူမျိုးများဖြစ်သော အန္ဒမန်ကျွန်းသားတို့မှာ မိမိတို့ ဒေသသို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်ကြသော နိုင်ငံခြားသားတို့အား မိမိတို့ဒေသ၌ မနေထိုင်အောင် စတင်ဝင်ရောက်လာကြသည့် အချိန်မှစ၍ မကြာခဏ တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်ကြသည်။ နိုင်ငံခြားသားတို့မှာ ထိုကျွန်းသားတို့နှင့် ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှုရရှိစေရန် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆက်ဆံခဲ့လေသည်။ ယခုအခါ၌ တောင်အန္ဒမန်ကျွန်းအတွင်း နေထိုင်ကြသော ဂျာရဝါးလူမျိုးတို့မှတစ်ပါး ကျန်ကျွန်းသားတို့ဖြင့် ဆက်သွယ်မှုမှာ ကောင်းမွန်လာခဲ့သည်၊

၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင် ပထမအင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားစဉ်က မြန်မာနိုင်ငံကိုတိုက်ခိုက်ရန် စေလွှတ်သော အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီ၏ ဘင်္ဂလားတပ်မကြီးနှင့် မဒရပ်တပ်မကြီးတို့သည် ရှေးဦးစွာ အန္ဒမန်ကျွန်းကြီးရှိ ပို့ကွန်းဝေါလစ်တွင် စုဝေးပြီးနောက်မှ ပင်လယ်ခရီးဖြင့် ရန်ကုန်မြို့သို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။

ကိုကိုကျွန်းစု၊ အန္ဒမန် ကျွန်းစု၊ နကာဗာရီကျွန်းစုတို့မှာ ဗြိတိသျှလက်ထက်က ကော်မရှင်နာမင်းကြီး တစ်ဦးအုပ်ချုပ်သော ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာအပါအဝင် နယ်တစ်နယ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အိန္ဒိယပြည်နှင့်မြန်မာပြည်မှ တစ်သက်တစ်ကျွန်း ပို့ခြင်းခံရသူတို့ကို ဤကျွန်းသို့ပို့ခဲ့ကြသည်။

ဗြိတိသျှပါလီမန်တွင် ပြုလုပ်သော ၁၉၃၅ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ အက်ပဒေအရ အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံကို ခွဲလိုက်ရာတွင် အန္ဒမန်ကျွန်းစုမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပိုင်နက်တွင် ကျရောက်ခဲ့၏။ အမှန်စင်စစ် သော်ကား ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ကပ္ပလီကျွန်းစုသည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံပိုင်ဖြစ်သင့်ပေသည်။ လွတ်လပ်သော ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံခေတ်၌မူ တစ်သက်တစ်ကျွန်း အပြစ်ပေးခံရသူတို့ကို မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုကျွန်းသို့ မပို့တော့ပါ။

ကပ္ပလီကျွန်းစု၏ တိုင်းဦးသားတို့မှာ အရပ်ပုသောကပ္ပလီလူမျိုးများတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော နှစ်ပေါင်းအလျှင်က အာရှတိုက် အရှေ့တောင်ပိုင်းနှင့် ထိုဒေသတစ်ဝိုက်ကျွန်းတို့တွင် ဤကပ္ပလီပုများ ပျံ့နှံ့နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ သူတို့မှာ ထိုဒေသတွင် ရှေးအကျဆုံး

နေထိုင်ခဲ့သူများဟု ယူဆဖွယ်ရာရှိသည်။ ကပ္ပလီကျွန်းသားတို့နှင့် အနွယ်တူဖြစ်သော ကပ္ပလီပုများကို ယခုတိုင် အာရှတိုက် အရှေ့တောင်ပိုင်းနှင့် ကျွန်းစုများတွင် တွေ့ရသေးသည်။ သူတို့မှာ ပသျှူးကျွန်းဆွယ်အတွင်းပိုင်း လတ္တီတွဒ် ၅နှင့် ၇စပ်ကြား ထူထပ်သောဒေသရှိ ဆေမန်များ၊ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစု၏ ကျွန်းမဖြစ်သော လူဇုံကျွန်းတောတွင်းနေ အအီတာများ၊ နယူးဂင်းနီကျွန်းရှိ တပိရှိများနှင့် တိုင်မော်၊ ဆူးမတြားစသည့် ကျွန်းတို့တွင်တွေ့ရသောအခြားလူမျိုးဖြစ်သည်။ ဤဒေသရှိကပ္ပလီလူပုတို့သည် အခြားလူမျိုးတို့နှင့်ရောနှောနေလာခဲ့သည်မှာ ကြာပြီ ဖြစ်သဖြင့် ထိုသူများသည် အခြားလူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုလွှမ်းမိုးခြင်း၊ ရောနှောခြင်းကို ခံခဲ့ရသလောက် ကပ္ပလီကျွန်းသားများမှာ မခံခဲ့ ရသဖြင့် ကပ္ပလီကျွန်းသားများသည် ကပ္ပလီပုလူမျိုးများအနက် အမျိုးအစစ်ဆုံး၊ အသန့်ဆုံးဟုဆိုနိုင်ပေသည်။

ကပ္ပလီ ကျွန်းသားတို့သည် မည်သည့်ဒေသ၊ မည်သည့်အချိန်လောက်က ကပ္ပလီကျွန်းစုသို့ ရောက်ခဲ့ကြသည်ကို မခန့်မှန်းနိုင်ပေ။ ကျွန်းစုသည် ကျွန်းမကြီးနှင့် တစ်ဆက်တည်းဖြစ်စဉ်က ရောက်ခဲ့သည်။ သို့မဟုတ် ပင်လယ်ရေကြောင်း အဆက်ပြတ်ပြီးမှရောက်ခဲ့သည်ကိုပင် မပြောနိုင်ပေ။ အလွန့်အလွန်ရှေးကျသောခေတ်က ရောက်ခဲ့သည်ဟုသာ ယူဆရပေမည်။ မည်သည့်အချိန်ကပင်ရောက်သည်ဖြစ်စေ သူတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ ရခိုင်၊ သို့မဟုတ် ပဲခူးဒေသဘက်ဆီမှ ရောက်လာကြတန်ရာသည်ဟု ပညာရှင်တို့က ယူဆ ကြသည်။

ကပ္ပလီကျွန်းသား ယောက်ျားတို့သည် များသောအားဖြင့် ၄ ပေ ၁၀ လက်မခွဲ၊ မိန်းမတို့မှာ ၄ ပေ ၆ လက်မခွဲမျှ အရပ်ရှိကြသည်။ ဦးခေါင်းလုံး၍ နှာခေါင်းပြားသည်။ ဆံပင်မှာ ကျုပ်ခိုးရောင်ရှိ၍ တွန့်လိမ်နေသည့်အပြင် ဦးရေတွင်ပြားကပ်၍ တည်နေသည်။ အသားရောင်မှာ မဲပြောင်နေ၏။

ကပ္ပလီကျွန်းသားတို့မှာ လူမျိုးတစ်မျိုးတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အချက်အလက်များ၏ ကွဲပြားချက်ကိုလိုက်၍ ကပ္ပလီကျွန်းကြီးအစုနှင့် ကပ္ပလီကျွန်းငယ်အစုဟု ၂ စုခွဲခြားသည်။ ပထမအစုတွင် တောင်အန္ဒမန်ရှိ ဂျာရဝါးလူမျိုးတို့မှအပ ကပ္ပလီကျွန်းကြီးနေ အခြားလူမျိုးများပါဝင်၍ ဒုတိယအစုတွင် ဂျာရဝါးများ၊ ကပ္ပလီကျွန်းငယ်နေ လူမျိုးများနှင့် မြောက်ဆင်တီနယ်ကျွန်းသားများ ပါဝင်၏။

ကပ္ပလီကျွန်းကြီး အစုတွင် လူမျိုးစု ၁၀ မျိုးပါဝင်ရာ မြောက်အန္ဒမန်ကျွန်းတွင် အကချရီ၊ အကကိုရ၊ အကဘိုနှင့်အကဂျေရု၊ အလယ်အန္ဒမန်နှင့်ဗာရာတန်းတို့တွင် အကကေဒေ၊ အကကို၊ အိုကိုဂျူပိုင်နှင့် အပုစိကွာ၊ ရစ်ချီကျွန်းစုတွင် အကာဘလေ၊ တောင်အန္ဒမန်ကျွန်းစု၏ ကမ်းရိုးတန်းတွင် အကဘီအတို့ရှိကြသည်။ ကပ္ပလီကျွန်းငယ်အစုတွင် တောင်အန္ဒမန်အတွင်းပိုင်း နေဂျာရဝါးများ၊ မြောက်ဆင်တီနယ်ကျွန်းသားများ၊ အန္ဒမန် ကျွန်းငယ်နေ အွန်ဂေများ ပါဝင် ကြသည်။ ထိုလူမျိုးစုတို့သည် ရောနှောနေထိုင်ခြင်းမရှိ။ မိမိတို့ဒေသနှင့် မိမိတို့ သီးသန့်နေထိုင်ကြသည်။

နေထိုင် စားသောက်၊ တွေးတောယုံကြည်မှုတို့တွင် တိုးတက်မှု မရှိကြသေးပေ။ ဝတ်ဆင်မှုဟူ၍ မရှိလှ။ အလှအပအဖြစ် ကိုယ်တွင် ရွှံ့စေးတို့ဖြင့် အဆင်ပေါ်အောင်ဆေးရေးတတ်ကြသည်။ ရှင်ပျစွာ နေထိုင်တတ်ကြသော်လည်း အမျက်ထွက်သောအခါတို့တွင် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သူများဖြစ်ကြသည်။ ဦးဘရှင်

ကပ္ပလီလူမျိုး ။ ။ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူမျိုးတစ်မျိုးအနေဖြင့် ကပ္ပလီလူမျိုးတို့ တိုးတက်ကြီးပွားလာပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာကောင်းလှသည်။ ယဉ်ကျေးသောလူမျိုးဟု မိမိတို့ကိုယ်ကို ယူဆလျက်ရှိသော လူဖြူတို့၏ အဖိနှိပ်ခံဘဝမှ ထိုးထွက်လာကြသည်မှာလည်း အံ့သြဖွယ်ရာပင်ဖြစ်သည်။ ကပ္ပလီလူမျိုးတို့သည် နှစ်ပေါင်းမြောက်မြားစွာကပင် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်၌ ကျေးကျွန်များ အဖြစ်ဖြင့် အဆင်းရဲဆုံး၊ အောက်ကျနောက်ကျအဖြစ်ဆုံးသော အခြေအနေများတွင် နေထိုင်ခဲ့ရသည်။ တိရစ္ဆာန်များပမာ သူတစ်ပါး၏ အနိုင်အစေကို ခံခဲ့ရသည်။ အမှန်စင်စစ် ယနေ့တိုင်ပင် ကပ္ပလီလူမျိုးသည် အခြားလူမျိုးနှင့် တန်းတူလူ့အခွင့် အရေးများကို မခံစားရသေးချေ။ ယင်းသို့ လူမျိုးတမျိုးအနေဖြင့် အဖက်ဖက်တွင် တပန်း ရှုံးနေသော ဘဝမှ အခက်အခဲများကိုကျော်နင်းကာ အခြားလူမျိုးများနှင့် ရင်ပေါင်တန်းလိုက်နိုင်အောင် ကြိုးပမ်းကြသည်မှာ ချီးကျူးဖွယ်ရာပင်ဖြစ်သည်။

ကပ္ပလီဟူသောစကားသည် လွန်စွာပင်အဓိပ္ပါယ်ကျယ်ဝန်းလှသည်။ အတိုချုပ်အားဖြင့် နီးဂရိုက်လူမျိုးစုများကို ကပ္ပလီလူမျိုးဟုခေါ်သည်။ သို့ရာတွင် တိတိကျကျ မဖော်ပြနိုင်ချေ။ ယေဘုယျအားဖြင့်ကပ္ပလီအနွယ်သည် အသားမည်းသည်။ ဆံပင်ကောက်သည်၊ နှာခေါင်းပြားသည် နှုတ်ခမ်းထူသည်ဟု သာမန်အားဖြင့်သိရပေသည်။

ကပ္ပလီဟူသော စကား၏အဓိပ္ပါယ်မှာ နိုင်ငံဒေသကိုလိုက်၍အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် မိမိတို့မျိုးရိုး၌ ကပ္ပလီတစ်ဦးပါလျှင် မည်မျှပင်လူဖြူသွေးပါစေကာမူ၊ ကပ္ပလီလူမျိုးဟု စာရင်းသွင်းခံရ၏။ အမေရိကန်အလယ်ပိုင်းနှင့် တောင်အမေရိကတိုက် ကပ္ပလီတို့သည် တိုင်းရင်းသား လူဖြူလူမဲ အမျိုးမျိုးတို့နှင့်ပေါင်းစပ်မိသဖြင့် များစွာသော ကပ္ပလီကပြားမျိုးများ ပေါက်ပွားလာ၏။ ထိုမျှသာမက ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်သို့လည်း ရောင်းကုန်အဖြစ် ရောင်းစားခြင်းခံရသဖြင့် ပြန့်နှံ့သွားပေသေး

သည်။ သို့သော် ကပ္ပလီဟူသောစကားမှာ အာဖရိကတိုက်တွင် တိုင်းဦးသား လူမဲမျိုးများကို အာရပ်များက 'ကဖါး' ဟု ခေါ်ရာမှ ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။ အများအားဖြင့် ဆာဟာရသဲကန္တာရ တောင်ဘက်တွင် နေထိုင်ကြသည်။ (အာဖရိက–ရှု။)။

ကပ္ပလီလူမျိုးနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသော နီးဂရိုက်နှင့် နီဂရီတိုခေါ် လူမျိုးတို့ကို ပသျှူးကျွန်းဆွယ်၊ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစု၊ နယူးဂင်းနီကျွန်းနှင့် ဖစ်ဖိတ်သမုဒ္ဒရာတောင်ပိုင်းရှိ ကန်းကြီးများတွင် အများအပြားတွေ့ရလေသည်။ ယခုအခါ အမေရိကတိုက်နှစ်တိုက်တွင် ကပ္ပလီလူမျိုးပေါင်း ၂၆ သန်းခန့်ရှိနေသည်။ တောင်အမေရိကတိုက် ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင်ကား၊ ကျွန်အရောင်းအဝယ်ပိတ်ပင်ရေး နောက်ကျသဖြင့် ကပ္ပလီ ဦးရေ အများဆုံးရှိလေသည်။ (ဘရာဇီးနိုင်ငံ–ရှု။)။

ကျူးဗား၊ ဟေးတီး၊ ဂျမေးကားစသောကျွန်းများနှင့် အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုအပါအဝင် ကျွန်းကလေးများတွင်လည်း ကပ္ပလီလူမျိုး အမြောက်အမြား နေထိုင်သည်။

တောင်အမေရိကတိုက်တွင်ကား ကပ္ပလီလူမျိုး၊ အသားလတ်လူမျိုး၊ လူဖြူမျိုးဟူ၍ သုံးမျိုးသုံးစား ခွဲခြားလေ့ရှိသည်။ အသားလတ်လူမျိုးများမှာ နီးဂရိုးနှင့်လူဖြူကပြားများဖြစ်သည်။ လက်တင်အမေရိကန်နိုင်ငံများတွင်ကား လူတစ်ယောက်၏ စီးပွားရေးနှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး အဆင့်အတန်းသည် သူ့အား မည်သည့်လူမျိုးစုတွင် ထည့်သွင်းရမည်ကို များစွာအထောက်အပံ့ပေးလေသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင်အမေရိကန် ပြည်တွင်းစစ်မဖြစ်မီက၊ကပ္ပလီလူမျိုးများမှာ လူဖြူလူမဲ ခွဲခြားမှုဒဏ်ကို

အစေခံအဖြစ် အသက်မွေးရရှာသော ကပ္ပလီအမျိုးသမီး

အများဆုံးခံခဲ့ရသည်။ အစစအရာရာတွင် လူဖြူများနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေးမရရှိကြချေ။ ကပ္ပလီလူမျိုးများအား ဥပဒေအရ စာရေး၊ စာဖတ်ခြင်းကိုပင် တားမြစ်ထားသည်။ အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ်ပြီးသည့်နောက် ကပ္ပလီများ လွတ်လပ်ခွင့်ရသော အခါမှ အမေရိကမြောက်ပိုင်း သာသနာပြုအဖွဲ့များက သင်ကြားပေးသဖြင့် ကပ္ပလီလူမျိုး ပညာတတ်များ ပေါ်များလာလေသည်။ ယခုအခါ ကပ္ပလီလူမျိုးများအထဲမှ ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ဆေးဆရာဝန်၊ ရှေ့နေရှေ့ရပ်၊ ကုန်သည်၊ လောကဓာတ်ဆရာ၊ လက်တွေ့ချန်ပီယံ၊ ဂီတဆရာနှင့် စာရေးဆရာကြီးများ တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် တိုးတက်များပြားလာပြီးလျှင် အခြားလူမျိုးများနှင့် ပခုံးချင်းယှဉ်ပြိုင်လိုက်နိုင်သော ဘဝသို့ပင် ရောက်ရှိနေကြလေပြီ။ (လင်ကွန်း၊ အေ–လည်းရှု။)

ယခုခေတ်ကျမှ ကပ္ပလီတို့စာပေလိုက်စားခွင့် ရကြသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကပ္ပလီ လူမျိုးဦးရေမှာ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ လေးပုံတစ်ပုံခန့်ရှိသည်ဟု နောက်ဆုံးသန်းခေါင် စာရင်းအရ ခန့်မှန်းရသည်။ အာဖရိကတိုက်နှင့် အနီးအပါးနိုင်ငံများတွင် ကပ္ပလီဦးရေ ၁၄၈ သန်း၊ ကနေဒါနှင့်အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ၁၃ သန်း၊ အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုနှင့် လက်တင် အမေရိကန်နိုင်ငံများတွင် ၁၃ သန်း၊ ပစိဖိတ်ကျွန်းများနှင့် ဩစတြေးလီးယားတွင် ၂ သန်းကျော်ခန့်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ ကပ္ပလီလူမျိုးအများဆုံးနေထိုင်ရာမှာ အီကွေတာတောင်ဘက်ရှိ အပူပိုင်းနိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။

တေဗယ်တောင်တန်းကိုနောက်ခံပြုကာ ရှခင်းသာစွာ တည်ထားသော ကိပ္ပတောင်းမြို့

ကပ္ပိတန် ။ ။ (ကက်ပတိန် – ရှု။)

ကိပ္ပတောင်းမြို့ ။ ။ကိပ္ပတောင်း မြို့သည် တောင်အာဖရိက ပြည်ထောင်စုတွင်ရှေးအကျဆုံးနှင့် ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဂွတ်ဒဟုပ် အငူပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်၍၊ တောင်အာဖရိက ပြည်ထောင်စု အစိုးရရုံးစိုက်ရာမြို့လည်း ဖြစ်လေသည်။

မြို့၏တည်နေရာမှာ ဂွတ်ဒဟုပ်အငူ၏မြောက်ဘက် မိုင်၃၀ ခန့်အကွာ တေဗယ်ပင်လယ်အော်၏ ကမ်းခြေပေါ်တွင်ဖြစ်သည်။ ကုန်းဘက်ပတ်လည်တွင် မြင့်မားသော တောင်တန်းကြီးများက နယ်နိမိတ်သဖွယ် ကာရံလျက်ရှိသည်။ မြို့နှင့် ကပ်လျက်တည်ရှိသော တေဗယ်တောင်တန်းမှာ နှစ်မိုင်ခန့် ရှည်လျား၍၊ အချို့နေရာများတွင် ပေ ၃၅၀၀ ကျော်မြင့်သည်။ အရှေ့ဘက်၌ ဒဲဗဲပီခေါ် 'သေမင်း တောင်ထွတ်' သည် လွင်ပြင်၏ အစွန်းဖြစ်သကဲ့သို့ အနောက်ဘက်၌ လိုင်းယင်းစဟက်ခေါ် 'ခြင်္သေ့ဦးခေါင်း' တောင်ထိပ်သည် အစွန်းဖြစ်လေသည်။ ထိုတောင်ထိပ်နှစ်ခုကြားရှိလွင်ပြင်၌ ကိပ္ပတောင်းမြို့သည် တင့်တယ်ခန့်ညားစွာ တည်ရှိသည်။

ကိပ္ပတောင်းမြို့ကို တည်ခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်းကြာမြင့်လှပြီ ဖြစ်သော်လည်း၊ ခေတ်မီအောင် ပြုပြင်ပေးထားသော ကြောင့် တောင်အာဖရိကပြည်ထောင်စုတွင် အလှပအခန့် ညားဆုံးမြို့တစ်မြို့ဖြစ်နေပေသည်။ မြို့၏ဗဟိုလမ်းမကြီးဖြစ်သော အက်ဒါလီ လမ်းမကျယ်ကြီးမှာ လွန်စွာစည်ကား၍၊ ခေတ်မီ အဆောက်အအုံများနှင့် တင့်တယ်လှသည်။ ထိုလမ်းမှ ပင်လယ်ကမ်းခြေသို့ ကိုက် ၆၀၀ ရှည်သည့် အဆောင်း ပြေ လမ်းရောက်ရန် ဆိပ်ခံတန်တားရှည်ကြီးဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် အဆောက်အအုံ၊ ပြည်သူ့စာကြည့်တိုက်၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်း၊ ဒပ်ချလူမျိုးတို့ ဆောက်ခဲ့သည့် ရဲတိုက်ကြီးနှင့် အစိုးရ အဆောက်အအုံများ စွာတို့မှာ အက်ဒါလီလမ်းမကြီး တစ်လျှောက်နှင့် အစိုးရရိပ်သာတွင် တည်ရှိသည်။ မြူနီစီပယ်ဥယျာဉ် များကိုလည်း တွေ့ရ၏။ ဆိပ်ခံတံတားလမ်း အဝင်ဝအနီးတွင် မြို့ကိုစတင် တည်ထောင်ခဲ့သူ ဗန်ရီးဗိ၏ ကြေးရုပ်ရှိသည်။ ထိုနေရာမှ မနီးမဝေးတွင် ၁၉၂၄ ခုနှစ်က ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော စစ်အထိမ်း အမှတ်ကျောက်တိုင်ရှိလေသည်။

မြို့၏ ရာသီဥတုမှာ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်သည့် အလျောက် သင့်တင့်မျှတသည်။ ကျန်းမာရေးအတွက် အစိုးရက ခေတ်မီနည်းစံနစ်များကို စီမံလျက်ရှိ၏။ ကိပ္ပတောင်းမြို့သည် တောင်အာဖရိကပြည်ထောင်စု၏ စည်ကားသော ဆိပ်ကမ်းမြို့လည်းဖြစ်သည်။ ခန့်ညားသောဆိပ်ကမ်းများ ရှိ၍ ကုန်တင်ကုန်ချ ပြုလုပ်ရာတွင် ခေတ်မီကိရိယာများကို အသုံးပြုသည်။ ခရီးသည်များသည် ကိပ္ပတောင်းမြို့မှ တစ်ဆင့် ဂျိုဟန္နက်စဗတ်မြို့၊ ရိုဒီးရှီယားမြို့နှင့် ဒါဗန်မြို့များသို့ မီးရထားဖြင့်သွားကြသည်။ ဥရောပတိုက်မှ ဩစတြေးလီးယားတိုက်သို့ ကုန်များသယ်ယူ ပို့ဆောင်သော သင်္ဘောများဆိုက်ကပ်ရာ ဗဟိုဆိပ်ကမ်းလည်းဖြစ်၏။

ထွက်ကုန်များမှာ အများအားဖြင့်သစ်သီးစို၊ သစ်သီးခြောက်၊ ပန်းနှင့် ဝိုင်အရက်များဖြစ်၏။ အခြားအရေးပါသောထွက်ကုန်မှာ သားမွေး၊ဆိတ်မွေး၊ သားရေနှင့် ပြောင်းများ ဖြစ်ကြသည်။

ကိပ္ပတောင်းမြို့တွင် လူမျိုးစုံနေထိုင်၍ အရှေ့တိုင်းသားမူဆလင်များ၊ ဒပ်ချလူမျိုး အဆက်အနွယ်များကို တွေ့နိုင်သည်။ မြို့၏ လူဦးရေမှာ ၃၈၃၈၉၁ယောက် (၁၉၄၉) ဖြစ်သည်။

ကိပ်ဗတ်ကျွန်းများ ။ ။ကိပ်ဗတ် ကျွန်းစုသည်အာဖရိကတိုက် ဗတ်အငူမှ အနောက်ဘက်မိုင် ၃၅၀ ကွာ၊ အတ္တလန္တိတ် သမုဒ္ဒရာအတွင်း၌တည်ရှိသည်။ ထိုဗတ်အငူကိုအစွဲပြု၍ ကိပ်ဗတ်ကျွန်းစုဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။

၁၄၄၁ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီလူမျိုးများ စတင်တွေ့ရှိခဲ့ရာ၊ ထိုအချိန်မှစ၍ယခုထက်တိုင် ပေါ်တူဂီအစိုးရက ပိုင်ဆိုင် နေလေသည်။ ထိုကျွန်းစုတွင် ကျွန်းကြီး ၁၀ ကျွန်း၊ ကျွန်းငယ် ၅ ကျွန်းပါဝင်၍၊ စုစုပေါင်း အကျယ်အဝန်း စတုရန်း

မိုင် ၁၅၁၆ မျှ ဖြစ်သည်။ ကျွန်းအားလုံးပင် မီးတောင်ကျွန်းများဖြစ်ရာ ဖိုးဂိုးခေါ်ပေ ၁၀၀၀၀ ခန့်မြင့်သော မီးတောင်မှာ ယခုတိုင် မီးရှင်လျက်ရှိနေသေးသည်။

ကျွန်းစုတစ်ခုလုံး၏ လူဦးရေမှာ ၁၈၁၀၀၀ ခန့်ရှိသည့်အနက် ၆၀၀၀ ခန့်မှာ ဥရောပတိုက်သား များဖြစ်၍ ကျန်လူများမှာ ကပ္ပလီလူမျိုးများဖြစ်ကြ၏။

ရာသီဥတုမှာ ပူပြင်းလှသည့်အပြင် ကျန်းမာရေးနှင့်လည်း မညီညွတ်ချေ။ မကြာခဏမိုးခေါင်သဖြင့် လူများအစာငတ်မွတ်၍ သေကြေပျက်စီးကြရသည်။

ဆန်စပါး၊ ပြောင်း၊ ဆေး၊ သကြား၊ ကာဖီ၊ ကြက်ဆူဆီ၊ မုန်ညင်း၊ ဇရက်ဒီအရက်နှင့် စပျစ်၊ လိမ်မော်၊ ငှက်ပျော၊ ရှောက်စသည့် သစ်သီးများထွက်၏။ မြည်း၊ ဆိတ်၊ မြင်းတို့ကိုလည်း မွေးမြူကြသည်။

အကြီးဆုံးကျွန်းဖြစ်သည့် ဆန်တီယာဂိုကျွန်းပေါ်တွင် တည်ရှိသော ပရိုင်ယာမြို့သည် ထိုကျွန်းစု၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ ဘုရင်ခံချုပ် ရုံးစိုက်ရာမြို့ဖြစ်သည်။ စိန့်ဗင်းဆင့်ကျွန်းပေါ်ရှိ ပေါ်တိုဂရန်းဒေးမြို့မှာ ဥရောပတိုက်မှ တောင်အမေရိကတိုက်သို့သွားသော သင်္ဘောများ ကျောက်မီးသွေး ဖြည့်ရာ စခန်းမြို့ဖြစ်သည့်ပြင် ထိုကျွန်းစု၏ ရောင်းဝယ်ရေး ဗဟိုဌာနလည်းဖြစ်သည်။ဤဆိပ်ကမ်းမြို့၏ အရောင်းအဝယ် လုပ်ငန်းများမှာများသောအားဖြင့် ဗြိတိသျှလူမျိုးများ၏ လက်ထဲတွင် ရှိလေသည်။

ကုပ်ကလူငှက်။ ။ကုပ်ကလူသည် တီးတုတ်ငှက် မျိုးစုဝင်ပင်ဖြစ်သော်လည်း လူသိနည်းသည်။ ကုပ်ကလူကို ရှေးက ကုပ်သလုပ်ဟု ခေါ်ကြသည်။

ကုပ်ကလူသည် အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့မှ မလက္ကာအထိ အနှံ့အပြားနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရခိုင်တိုင်းနှင့် မန္တလေးမြို့ အနီးအပါးရှိ ဆည်မြောင်းများ၌ မြင့်မားသော လက်ပံပင်များတွင် အများအပြားတွေ့ရသည်။

အလျား၂၃လက်မခန့်ရှိ၍၊ မွဲခြောက်ခြောက်အရောင်ရှိသည်။ မျက်စိမှာ ဖြူယော်ယော်ဖြစ်၏။

အသံမှာ မီးရထားစက်ခေါင်းသံနှင့်တူ၍၊ ကုပ်၊ ကုပ်ကုပ်ကလူဟု မြည်သည်ထင်ရသည်။ ဤမြည်သံကို အစွဲပြု၍ပင် ကုပ်ကလူဟု ခေါ်ကြသည်။ ကုပ်ကလူ၏အော်သံကို နွေရာသီတွင် တစ်နေ့လုံး ကြားရတတ်သည်။ အထူးသဖြင့် မှောင်စပျိုးချိန်နှင့် နံနက်ဝေလီဝေလင်း အချိန်များတွင် ဆူညံစွာအော်လေ့ရှိသည်။

ကုပ်ကလူသည် ရေကောင်းစွာရသောတောအုပ်၊ သစ်ပင်အုပ်များတွင် နေလေ့ရှိသည်။ တစ်နေ့လုံး ပုန်းအိပ်နေ၍၊ ညဦးအခါတွင်သာ အစာရှာထွက်လေ့ရှိသည်။ တောကျီး၊ မြို့ကျီးများသည် ယင်း၏အဓိကအစာဖြစ်၏။ တိရစ္ဆာန်ငယ်များနှင့်ငှက်ပေါက်စများ ကိုလည်း ဖမ်းယူစားသောက်လေ့ရှိတတ်သည်။

ကုပ်ကလူသည် ဒီဇင်ဘာမှမတ်လအထိ သားပေါက်၏။ မြေမှ ပေသုံးဆယ်မြင့်သော သစ်ပင်ခွ၌ အသိုက်ကို တုတ်ချောင်းများဖြင့် ခွက်သဏ္ဌာန်ပြုလုပ်တတ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အသိုက်ဟောင်းများကိုပင် ချဲ့ထွင်၍ နှစ်စဉ်အသုံးပြုသွားပြီးလျှင်၊ မကြာမကြာလည်း လင်းယုန်နှင့် လင်းတအသိုက် ဟောင်းများကို အသုံးပြုတတ်သည်။ တစ်မြိုလျှင် ဥတစ်လုံးမှ ၄ လုံးအထိ ရှိတတ် သော်လည်း အများအားဖြင့် ၂ လုံးသာရှိတတ်သည်။ ဥများမှာအခြားတီးတုတ်ဥများနှင့် တူသော်လည်း အရွယ်သဏ္ဌာန်မှာ များစွာကွာခြားသည်။ ဥအရွယ်မှာပျမ်းမျှအလျား ၂.၃၃ လက်မနှင့်ပြက် ၁.၉၀ လက်မ ရှိသည်။

ကံ့ကော်ပင် ။ ။ကံ့ကော်ပင်များသည် အာသံပြည်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမြဲစိမ်းတောများမှ အပင်ကြီးတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထူးသဖြင့် အထက်မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တနင်္သာရီတိုင်း၌ အပေါက်များသည်။ ပေ ၈၀ မှ ၉၀ အထိမြင့်၍ ပင်စည်လုံးပတ်မှာ ၈ ပေမှ ၁၀ ပေအထိရှိတတ်

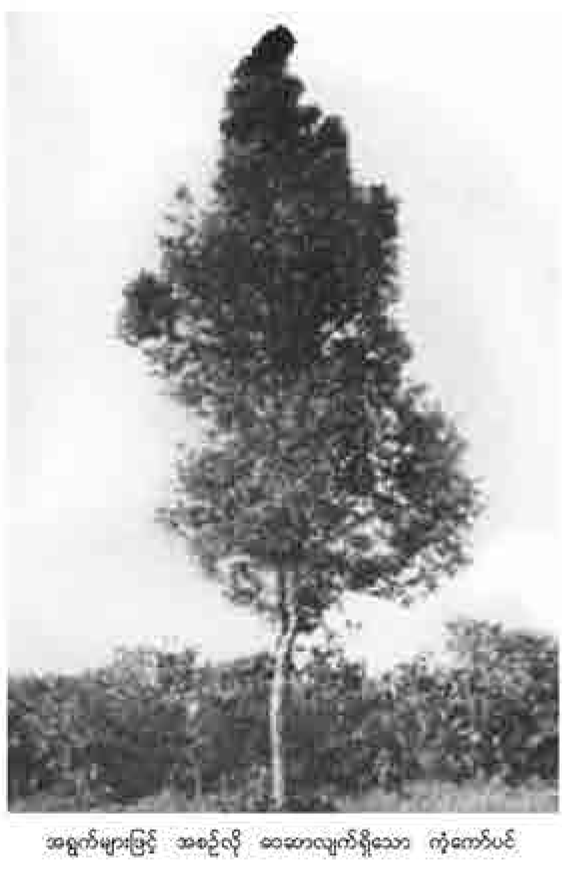

အရွက်များဖြင့် အစဉ်လို ဝေဆာလျက်ရှိသော ကံ့ကော်ပင်

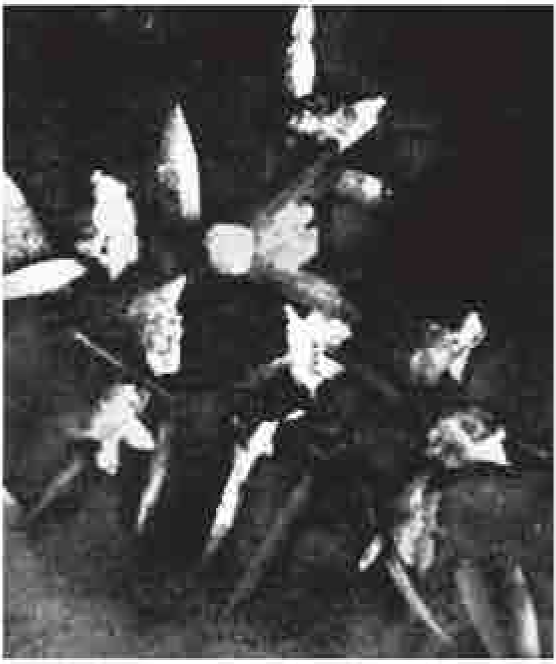

ဝတ်ဆံဝါပွင့်ချပ်ဖြူနှင့် မွှေးကြိုင်လှသည့် ကံ့ကော်ပန်း

သည်။ ကံ့ကော်သား၏အရောင်မှာ နီညစ်ညစ်ရှိ၍၊ အလွန် မာကျော လေးလံပြီးလျှင် ကြာရှည်ခံသည်။ ခြောက်သွား သောအခါ ပြုပြင်ရန်ခဲယဉ်းသည်။ မာကျောခိုင်ခံ့သဖြင့် ကံ့ကော်သားကို တံတား၊ မီးရထားလမ်းဇလီဖါးတုံး၊ ရေ တွင်းဘောင်၊ သေနတ်ပြောင်းခံနှင့် လှည်းထမ်းပိုး၊ လှည်း ပုံတောင်းစသည်များအတွက် အသုံးချနိုင်သည်။

ကံ့ကော်ပင်၏ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ မက်ဆူဝါဖဲရီးယားဖြစ် သည်။ အရိပ်အာဝါသကောင်းခြင်း၊ လှပ၍ ရနံ့ကြိုင်သော ပန်းများ ပွင့်ခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနှံ့အပြား စိုက်ပျိုးကြ၏။ နောင် ပွင့်တော်မူလတ္တံ့သော အရိမေတ္တယျ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကံ့ကော်ပင်၌ ပွင့်တော်မူမည် ဆိုခြင်းကြောင့် အချို့က ကံ့ကော်ပင်များကို အထွတ်အမြတ် ထားကာ ဘုရားဝင်း၊ ကျောင်းဝင်းအတွင်း၌ တမင်သက် သက်ပင် စိုက်ပျိုးလှူဒါန်းကြသည်။ အလွန်ကြီးခဲသည့်အ တွက် လမ်းဘေးအပင်များအဖြစ်စိုက်ပျိုးရန်ကား မသင့်တော် ချေ။ အဝါရောင် ဝတ်ဆံပတ်လည်တွင် ဖြူဖွေးသောပွင့်ဖတ် များဝန်းရံလျက်ရှိသည့် ကံ့ကော်ပန်းများသည် တန်ခူးလတွင် ဝေဆာစွာ ပွင့်ကြသည်။ ကံ့ကော်ပန်းကို ဘုရားတင် ကြသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများ နှစ်သက်မြတ်နိုးစွာ ပန် ဆင်လေ့ရှိသည့် ပန်းတစ်မျိုးလည်း ဖြစ်၏။ ကံ့ကော်ပန်း အခြောက်ကို အထူးသဖြင့် သွေးဆေးဖော်စပ်ရာတွင် အသုံး ပြု၍ ကံ့ကော်ဝတ်ဆံအမည်ဖြင့် ဘယဆေးဆိုင်၌ ရောင်း ချသည်။ ကံ့ကော်အရွက်မှာမူ မြွေဆိပ်နိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။

ကံကော်သီးမှာ ရှည်လျားလျားဖြစ်၍ တစ်လက်မခန့်ရှည် သည်။ အသီးမှအဆန်ကိုကြိတ်လျှင် ဆီရနိုင်၏။ သို့သော် လူတို့စားသုံးခြင်းကား မပြုနိုင်ချေ။ ဆပ်ပြာချက်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သော်လည်း လိုသလောက်မရနိုင်သဖြင့် ဆီကြိတ် ခြင်းကို လက်လွှတ်ထားကြသည်။

ကံကျွေးချစံနစ် ။ ။ဥရောပတိုက်တွင် ၈ ရာစုနှစ်မှ ၁၀ ရာစုနှစ်အတွင်း ကံကေးချစံနစ်သည် တဖြည်းဖြည်း အ ကောင်အထည် ပေါ်လာလေသည်။ ကံကျွေးချစံနစ် ပထမဦး ဆုံး ပေါက်ပွားရာနှင့် စနစ်တကျ တိုးတက်ထွန်းကားဆုံး ဒေသမှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံပင်ဖြစ်လေသည်။ သို့ရာတွင် အခြား အနောက်ဥရောပနိုင်ငံများတွင် ကံကျွေးချစနစ်သည် အသွင် တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရာ၊ ၁၃ ရာစုနှစ်အထိ အထူး တိုးတက်ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဥရောပတိုက်တွင် အလယ် ခေတ်၌ ကံကျွေးချစနစ် ထွန်းကားနေသကဲ့သို့ အင်္ဂလန်တွင် လည်း နော်မန်မင်းများ ရောက်လာအုပ်စိုးသည့်အချိန်မှ အစပြု၍၊ ကံကျွေးချစနစ်သည် အမြစ်တွယ်ခဲ့လေသည်။

ဥရောပတိုက်တွင် ထိုအချိန်အခါကမြောက်နှင့် အရှေ့ အရပ်မှ ရိုင်းစိုင်းသောလူအမျိုးမျိုးတို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက် ဒုက္ခပေးလာခါဖြစ်ရာ၊ အအုပ်အထိန်း ရှိနိုင်သမျှရှိအောင် ပြုလုပ်ရာမှ ကံကျွေးချစနစ်ပေါ်ပေါက်ခဲ့၏။ ကံကျွေးချစနစ် မှာ ကိုယ့်ဘက်တော်သားဖြစ်အောင် သစ္စာခံစေပြီးမှ မြေ ငှား၍အုပ်ချုပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တစ်မျိုး ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ကံကျွေးချစနစ်ကို အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တစ်ခုဟုဆိုခြင်း ထက်နေထိုင်ဆက်ဆံမှုစနစ်တစ်ခုဟုဆိုကပို၍မှန်ကန်ပေမည်။

ကံကျွေးချစနစ်အရ ရှင်ဘုရင်သည် နိုင်ငံအလုံးကို ထာဝရ ဘုရားသခင်က ပေးသနားတော်မူသောကြောင့် အုပ်စိုးရ၍၊ မြေယာအားလုံး၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ အဓိက မြေရှင်ကြီးဖြစ်သော ရှင်ဘုရင်သည် မြေယာများကို ခွဲဝေပြီး လျှင် သူ၏ ဆွေတော်မျိုးတော်များနှင့် နောက်လိုက်နောက် ပါ အခြွေအရံမှူးကြီးမတ်ရာများအား သစ္စာခံယူစေပြီး နောက် ငှားရမ်းလေသည်။ ထိုသစ္စာခံ မြေရှင်ကြီးများ သည် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှု အန္တရာယ်မှ ကာကွယ်နိုင်ရန်၊ ခိုင်ခံ့လှသော ကိုယ်ပိုင်ရဲတိုက်ကြီးများ တည်ဆောက်ထားလေ သည်။ အခြွေအရံလည်းပေါများသည်။ သူတို့သည် အနီးအ နားတစ်ဝိုက်တွင်၊ ဘုရင်ကလေးတစ်ဆူသဖွယ် ဩဇာလွှမ်း မိုးသူများ ဖြစ်ကြသည်။ မြေရှင်ကြီးများကတစ်ဖန် မိမိတို့ရ ရှိသော မြေများကိုခွဲဝေ၍ မိမိထက်အင်အားငယ်သော သူများ အား သစ္စာခံယူစေပြီးလျှင်၊ ငှာရမ်းပြန်လေသည်။ မြေရှင် ကြီးများသည် ဘုရင့်သစ္စာတော်ခံများဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုသူ တို့သည်လည်း မြေရှင်ကြီးများ၏ သစ္စာခံများ ဖြစ်လာကြ သည်။ ထိုပြင်သူတို့သည် မြေရှင်ကြီးများကဲ့သို့ပင် ခိုင်ခံ့

သောရဲတိုက်ကြီးများကို ပိုင်ဆိုင်၍ အနီးအနားတစ်ဝိုက်တွင် မင်းမှုနေသူများဖြစ်၏။ သူတို့ကတစ်ဆင့် မြေကိုခွဲဝေ၍ အထက်နည်းအတိုင်း ငှားရမ်းပြန်သည်။ ထိုသို့ မြေများကို အဆင့်ဆင့်ငှားရမ်းသွားကြရာ၊ နောက်ဆုံးအဆင့်တွင်ရှိသော သစ္စာခံ၍မြေငှားယူသူများမှာ စားနိုင်သောက်နိုင်ရုံမျှသာ ရှိလေသည်။

အထက်ပါအတိုင်း မြေများကိုအဆင့်ဆင့်ငှားရမ်းရာတွင် မြေကိုထုတ်ငှားသူသည်သစ္စာခံ၍၊ မြေကိုငှားယူလုပ်ကိုင်သူတို့၏ အသက်ဦးဆံကို ပိုင်သည်။ ထုတ်ငှားရာနယ်မြေတွင် နေထိုင်သူအားလုံး၏ အသက်ဦးဆံကိုလည်းပိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍ အသက်ဦးဆံပိုင်အာဏာလည်း အဆင့်ဆင့်တည်လေသည်။

ထိုပြင် သစ္စာပေး၍ မြေထုတ်ငှားသူသည် သစ္စာခံ၍ မြေငှားလုပ်သူတို့အား သူတစ်ပါး၏ တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခြင်းဘေးမှ ကာကွယ်ပေးရသည်။ သစ္စာခံသူတို့ကလည်း ကျေးဇူးတုံ့ပြန်သောသဘောဖြင့် သစ္စာစောင့်ထိန်းရသည်။ ထိုကြောင့် အရေးကြုံလာသည်ရှိသော် စစ်သားများထောက်ပံ့ရ၏။ ကိုယ်တိုင် ထွန်ယက်လုပ်ကိုင်သော မြေထွက်ပစ္စည်းများကိုလည်း ကြေးအဖြစ် ပေးဆက်ရသည်။ သို့သော် မြေရှင်သည် သားအကြီးဆုံးအား ဆာတွဲ အပ်နှင်းသည့်အခါ၊ သို့မဟုတ် မြေရှင်၏ သမီးအကြီးဆုံး လက်ထပ်သောအခါ၊ သို့မဟုတ် မြေရှင်အား အချုပ်အနှောင်မှ ရွေးယူရသောအခါများတွင်သာ ထိုကြေးကို ပေးဆက်ရလေသည်။ မြေကိုငှားသည့်အခါတွင်၊ မြေရှင်၏ သစ္စာခံလူဟု အသိအမှတ်ပြုသည့်သဘောမျိုးသက်ရောက်သော အခမ်းအနားတစ်ရပ် ကျင်းပလေသည်။ ထိုနောက်တွင် မြေငှားသူသည် မြေရှင်၏ လက်အောက်ခံဖြစ်သွား၍၊ ထိုသူ သေဆုံးသောအခါ သားအကြီးဆုံးဖြစ်သူက ဆက်ခံရလေသည်။ မြေငှားယူသူများက သူတို့ရရှိသော မြေယာများကို သူတို့၏နယ်မြေအတွင်း နေထိုင်သော ဆင်းရဲသားများအား လုပ်ကိုင်စေသည်။ ထိုဆင်းရဲသားများကား မြေကျွန်များ ဖြစ်လေသည်။ မြေကျွန်များသည်မြေရှင်များ၏ လယ်ယာများကိုပင်ပန်းကြီးစွာထွန်ယက်လုပ်ကိုင်ပေးရသော်လည်း၊ ရရှိသမျှပစ္စည်းများအနက် အနည်းငယ်သာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရကြ၏။ ကျန်သမျှကို မြေရှင်အား ပေးရလေသည်။ သူတို့တွင် လွတ်လပ်စွာလုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့်မရှိချေ။ သူတို့၏ ချွေးနှင့်ရင်းနှီး၍ ရသမျှသော အကောင်းအမွန်အညွန့်အဖူးတို့ကို မြေရှင်တို့ကသာ ခံစားကြလေသည်။ ထိုစဉ်အခါက ဥရောပတိုက်တွင် ကံကျေးချစနစ်ကြောင့် လူတန်းစားသုံးမျိုး ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရာ၊ မြေရှင်နှင့် မြေကျွန်တို့အပြင် လူလွတ်ဟူ၍ရှိသေး၏။ လူလွတ်များကား မြို့များတွင်နေထိုင်ကြသော လက်မှုပညာသည်များနှင့် ကုန်သည်များ ဖြစ်လေသည်။

ကံကျေးချစနစ်သည် ၁၃ ရာစုနှစ်အထိ ထွန်းကားပြီးနောက် တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကောသွားလေသည်။ ကံကျေးချစနစ် တိမ်ကောသွားရသော အကြောင်းရင်းများမှာ၊ ဘုရင်တို့၏ တန်ခိုးအာဏာကြီးမားလာခြင်း၊ ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဖွံ့ဖြိုးလာသဖြင့် မြို့ရွာများထွန်းလာခြင်း၊ ကြေးငွေကိုအခြေပြုသည့် စီးပွားရေးစနစ် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း၊ လူတို့၏ အသိဉာဏ်များ တိုးပွားလာခြင်းနှင့်တိုက်

ကံကျေးချခေတ်မြေရှင်ကြီးများထံမှောက်တွင် လက်အောက်ခံမြေငှားများ ဤသို့သစ္စာခံယူကြရ၏။

ပွဲတွင် လေးမြားအစား ယမ်းနှင့်သုံးရသော အမြောက် စိန်ပြောင်းတို့ ပေါ်လာခြင်းတို့ကြောင့် ရဲတိုက်ကြီးများမလုံခြုံ ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပေသည်။

ကမ်းချတ်ကားကျွန်းဆွယ် ။ ။ကမ်းချတ်ကား ကျွန်း ဆွယ်သည် ဆိုဗီးရီးယား ပြည် အရှေ့ဘက်ဖျား၌တည်ရှိ သည်။ အရှေ့ဘက်တွင် ဗေးရင်းပင်လယ်နှင့် အနောက်ဘက် တွင် အိုကော့ပင်လယ်တို့ အကြားမှမိုင်ပေါင်း ၇၅၀ ခန့် တောင်ဘက်ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာသို့ ထိုးထွက်နေသည်။

ထိုကျွန်းဆွယ်မှာ တောင်ထူထပ်၍ မြင့်မားသော မီး တောင်ကြီးများ ပေါသည်။ အမြင့်ဆုံးတောင်မှာ ပေပေါင်း ၁၆၀၀၀ အထိ မြင့်လေသည်။ ကျွန်းဆွယ်တစ်ခုလုံးတွင် ရေ ပူစမ်းများ ပြည့်နှက်နေသည်။ ထိုပြင် ထူထပ်လှသော သစ် တောကြီးများလည်း ရှိသည့်ပြင်၊ တွင်းထွက်ပစ္စည်းအားနှင့် လည်း ပြည့်စုံလေသည်။ အရှေ့ဘက်တောင်တန်းနှင့် အ လယ်ပိုင်းတောင်တန်းဟူ၍ တောင်တန်းနှစ်ခု အထင်အရှားရှိ သည်။ ကမ်ချတ်ကားကျွန်းဆွယ်သည် ဗြိတိသျှ ကျွန်းစုနှင့် တစ်ပြေးတည်း တည်ရှိသည်ဟုဆိုနိုင်သော်လည်း ရာသီဥတု မှာ အလွန်အေးလေသည်။

ထိုကျွန်းဆွယ်တွင်နေထိုင်သော သူတို့၏အဓိကအသက် မွေးမှုလုပ်ငန်းများမှာ ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် အမဲလိုက်ခြင်း ဖြစ်၍ သားမွေးကို တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။ ၁၇ ရာစုနှစ် အကုန်လောက်မှစ၍ ကမ်ချတ်ကားကျွန်းဆွယ်ကို ရုရှား တို့က သိမ်းလိုက် လေသည်။ ယခုအခါ ဆိုဗီယက်အစိုးရ တို့က ထိုကျွန်းဆွယ်တွင်စိုက်ခင်း ခြံများနှင့် ကျွဲနွားမွေး ဌာန အများအစားတည်ထောင်ပေးပြီး ဖြစ်၏။ အကျယ် အဝန်းမှာ စတုရန်း မိုင်ပေါင်း ၁၀၄၂၆၀ ဖြစ်၍ လူဦးရေမှာ ၁၀၀၀၀ နီးပါးရှိသည်။ ထိုပြင် လူဦးရေ ၁၀ ယောက် လျှင် ၄ ယောက်မှာ ရုရှား လူမျိုးဖြစ်၏။ ပက်ထရိုပက်ဗ လော့မြို့မှာ ကမ်းချတ်ကားကျွန်းဆွယ်၏ မြို့တော်နှင့် ထင် ရှားသော ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ ။ ။ရှေးနှစ်ပေါင်း ၁၀၀၀ ကျော်ခန့်က အလွန်ကျယ်ပြန့်သော တိုင်းပြည်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည့် ကမ္ဘောဇ နိုင်ငံသည် ပြင်သစ်ပိုင် အင်ဒိုချိုင်းနားတွင် နယ်တစ်နယ်ဖြစ် ခဲ့သည်။ ထိုသို့ ပြင်သစ်အစောင့်အရှောက်ခံ တိုင်းရင်းသား ဘုရင်အုပ်ချုပ်သည့် ပြည်နယ်ဖြစ်ခဲ့ရာမှ၊ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် အင်ဒိုချိုင်းနားပြည်ထောင်စုတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရ သောတိုင်းပြည် ဖြစ်လာသည်။

ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၏မြောက်ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်တွင် ယိုး ဒယားနိုင်ငံတည်ရှိ၍၊ အရှေ့ဘက်တွင် အာနမ်ပြည်၊ အနောက် တောင်ဘက်တွင် ယိုးဒယားပင်လယ်ကွေ့နှင့် အရှေ့တောင် ဘက်တွင် ကိုချင်ချိုင်းနားပြည်တို့ ရှိလေသည်။ အကျယ် အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၆၇၅၅၀ မျှ ရှိခဲ့ရာ၊ ၁၉၄၁ခု နှစ်တွင် ယိုးဒယားနိုင်ငံသို့ မြောက်ပိုင်းရှိနယ်အများကို လွှဲအပ်လိုက်ရသည်။ သို့သော် ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ထိုနယ်ပယ် အားလုံးကို ပြန်လည်ရရှိခဲ့။ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံတွင် လူဦးရေ ၃၀၄၆၀၀၀ (၁၉၃၆) မျှ နေထိုင်သည်။ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ ၏ အနောက်ဘက်တွင် ပေပေါင်း ၄၉၀၀ မြင့်သော ကာဒမုံ တောင်တန်း ရှိသော်လည်း အခြားအပိုင်းများမှာ မြေပြန့် ညီညာသည်ဟုဆိုနိုင်၏။ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုမှာ မုတ်သုံရာသီဥတုမျိုးဖြစ်၏။ ကမ်းခြေတစ်လျှောက်တွင် တစ် နှစ်လျှင် မိုးရေချိန်လက်မ ၂၀၀ ခန့် ရွာသွန်း၍ အတွင်းဘက်သို့

တဖြည်းဖြည်းပါးသွားရာမှ အချို့သောကုန်းတွင်းပိုင်းနေ ရာများတွင် လက်မ ၄၀ခန့်သာ ရွာသွန်းတော့သည်။ ကမ္ဘော ဇနိုင်ငံတစ်ဝက်လောက်တွင် အမြဲစိမ်းလန်းသော သစ်တော ကြီးများ ထူထပ်စွာပေါက်လေသည်။ ထိုသစ်တောကြီးများမှ အဖိုးတန်သစ်များ ထွက်၏။ တုန်လီဆက် အိုင်ကြီးတည်ရာ အပိုင်းသည် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၏ ထူးခြားသော အပိုင်းဖြစ်သည်။

ထိုအိုင်ကြီးမှ ချောင်းငယ် မြောင်းငယ်တို့သည် မဲခေါင်မြစ် နှင့် ဆက်သွယ်နေသည်။ မိုးအခါ၌ မဲခေါင်မြစ်ရေတိုးသဖြင့် ရေလျှံသည့်အခါတွင် ထိုချောင်းငယ်မြောင်းငယ်များသည် အိုင်ထဲသို့စီးဆင်း၏။ သို့ရာတွင် နွေအခါ၌မူ ထိုချောင်းငယ် များသည် မဲခေါင်မြစ်ထဲသို့ စီးဝင်ကြလေသည်။ မိုးအခါ ရေတိုးချိန်တွင် အိုင်ထဲရှိရေမှာ ၄၆ ပေမှ ၄၈ ပေအထိနက် သော်လည်း၊ နွေအခါ၌မူ ၅ ပေမျှသာနက်၏။ ရေတိုးချိန် တွင် ရေအိုင်၏အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင် ၇၇၀ မျှရှိ၍ ရေဆုတ်သည့်အခါ စတုရန်းမိုင် ၁၀၀ မျှသာရှိသည်။

မွန်ရာသီတွင် ရေကျသောအခါ အိုင်ကြီးထဲရှိ ရေခန်းသွားသည့်နေရာများနှင့် အိုင်ကြီးအနီးအနားတွင် စပါးကို အကြီးအကျယ်စိုက်ပျိုးကြသည်။ ထို့မှတစ်ပါး ကြံ၊ ပြောင်း၊ ဆေး၊ သရက်စသည်တို့ကိုလည်းစိုက်ပျိုးသည်။ စိုက်ပျိုးရေး မှာ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၏ အဓိကလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ မြစ်ရေကျသဖြင့် အိုင်ကြီးနှင့် ချောင်းမြောင်းတို့မှ ရေများ ပြန်ဆုတ်ချိန်တွင် ငါးအမြောက်အမြား ဖမ်းဆီးကြသည်။ ငါးဖမ်းသောလုပ်ငန်းနှင့် ငါးများမှအဆီထုတ်သောလုပ်ငန်းမှာ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၏ ထင်ရှားသောလုပ်ငန်းများ ဖြစ်ပေသည်။ သံရိုင်းနှင့် အဖိုးတန်ကျောက်မျက်ရတနာများ တူးဖော်သည့် လုပ်ငန်းလည်း ရှိသေးသည်။

အိုင်ကြီး၏အနောက်ဘက် ဗက်တံဗင်မြို့နယ် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် စပါးအများဆုံး စိုက်ပျိုးသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၁၄ခုမေလ ၉ ရက်နေ့တွင် ချုပ်ဆိုသော စာချုပ်အရ၊ ကမ္ဘောဇဘုရင်သည် ဗက်တံဗင်နယ်ကို ယိုးဒယားနိုင်ငံသို့ ပေးလိုက်ရသည်။ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ၏ အဓိကထွက်ကုန်မှာ ဆန်စပါးဖြစ်သည်။ ပြောင်း၊ ဝါဂွမ်းနှင့် သစ်တို့မှာ ဒုတိယအရေးပါသောထွက်ကုန်များဖြစ်သည်။ ငရုတ်ကောင်း၊ ကြံ၊ ကာဖီ၊ လက်ဖက်၊ ကြက် ပေါင်းစေး၊ ပိုး၊ မဲနည်းနှင့် ဆေးများလည်းထွက်လေသည်။ ကမ္ဘောဇတိုင်းရင်းသားများမှာ အာနမ်ပြည်သူပြည်သားများထက် ယိုးဒယားလူမျိုးများနှင့် ပို၍သွေးနီးစပ်သည်။ ယင်းတို့မှာ မူလတိုင်းရင်းသားများနှင့် နောက်မှပြည်တွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာကြသော မွန်ဂိုများအပြင် အာရိယန်အနွယ်တို့မှ ပေါက်ပွားလာကြသည်ဟုဆိုသည်။ ကမ္ဘောဇတိုင်းရင်းသားများမှာ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒများ ဖြစ်ကြသည်။

ကမ္ဘောဇဟူသော အမည်မှာ ဟင်ဒီဘာသာစကား ကမ်ဗူမှ ဆင်းသက်လာသည်။ ကမ္ဘောဇထုံးဟောင်း ပုံပြင်တစ်ခုတွင် ထိုကမ်ဗူဆိုသူမှ ခမာလူမျိုးများ ဆင်းသက်ပေါက်ပွားလာသည်ဟု ဆိုသည်။ ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်းများစွာက အိန္ဒိယနိုင်ငံတောင်ပိုင်း အရှေ့ဘက်ကမ်းရိုးတန်းမှ အိန္ဒိယတိုင်းသား ပလ္လဝါလူမျိုး ကုန်သည်တို့သည် ထိုဒေသကမ်းခြေသို့ လာရောက်နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ သူတို့စတင်နေထိုင်သောနေရာသည် စမ္ဘအမည်ရှိ နယ်တစ်ဝိုက်တွင် ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ခမာများသည် တောနက်ကြီးများအတွင်း ရွာငယ်များ ဟိုတစ်ကွက်သည်တစ်ကွက်တည်ကာ ဘာသာဘာဝ လုပ်ကိုင်စားသောက်ကြလေသည်။

ပလ္လဝါတို့သည် စမ္ဘဒေသတွင်အခြေစိုက်၍ ဆူမတြား၊ ဂျားဗား၊ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများနှင့် ရောင်းဝယ် ပေါက်ကားလေရာ နှစ်ရှည်ကြာလတ်သော် ထိုဒေသသည် စည်ကားကြီးပွားလာသည်။ ထိုဒေသတွင် ဝရမန်ဘွဲ့ခံယူသော အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပလ္လဝါနေပြည်တော်မှ ကောဏ္ဍညသည် ပထမဆုံးဘုရင်အဖြစ် အုပ်စိုးခဲ့၏။ ၂၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထိုစမ္ဘဒေသ၌ ပန္ဒုရင်္ဂနေပြည်တော်ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၄၃၅ ခုနှစ်၌ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံကို တည်ခဲ့သည်။

ဆူမတြားကျွန်း သီရိဝိဇယနိုင်ငံမှ ပင့်ဆောင်ကိုးကွယ်ခဲ့သော ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားခဲ့ရာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာရေး အဆောက်အအုံများ မြေပြင်ပြည့်မျှ တည်ရှိခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ထို့မျှမကသေး၊ ဆယ်ရာစုနှစ်လောက်တွင်နိုင်ငံတော်အယူဝါဒဖြစ်သော ဗြဟ္မဏအယူဝါဒနှင့်ပင် အပြိုင်ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ကမ္ဘောဇနိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီးနောက် ပလ္လဝါတို့သည် တောနက်များကို တဖြည်းဖြည်းခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း၍၊ ကမ္ဘပူရနိုင်ငံ၊ ဗျာဓပူရနိုင်ငံများကို တည်ထောင်ခဲ့ကြ၏။

၉ ရာစုနှစ်အတွင်း ဇယဝရမန်မင်းသည် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ ကမ္ဘ ပူရနိုင်ငံ၊ ဗျာဓပူရနိုင်ငံများကို တစ်နိုင်ငံတည်းစုပေါင်းလျက် အုပ်စိုးခဲ့လေသည်။ ထိုပြင် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံတွင် အင်းကောနေပြည်တော်ကို ၈၆၀ ပြည့်နှစ်လောက်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့၏။ သို့သော် အပြီးမသတ်မီ ကံကုန်ရာ နောက်ဆက်လက် စိုးစံသော ယသောဝရမန်မင်းက ၉၀၀ ပြည့်နှစ်လောက်တွင် ပြီးစီးအောင်ဆောက်လုပ်ခဲ့လေသည်။ အင်းကောမြို့တော်မှာ နီရိုဘုရင်လက်ထက်က ရောမမြို့တော်ကဲ့သို့ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခဲ့သော်လည်း နောင်အခါတွင် ထိုမြို့တော်ကြီးသည် လူသူကင်းမဲ့သော တောနက်ကြီးထဲတွင် တိမ်မြုပ်နေခဲ့သည်။

၁၈၆၀ပြည့်နှစ်ကျော်လွန်သောအခါ ပြင်သစ်လူမျိုးတစ်ယောက်သည် အင်းကော မြို့တော်ဟောင်းနှင့် အင်းကောဝတ် ကျောင်းတော်ကြီးကို တုန်လီဆက်အိုင်အနီး၌ အမှတ်မထင်တွေ့ခဲ့သည်။ အင်းကောမြို့တော်၏ တောင်ဘက် တစ်မိုင်နီးပါးအကွာတွင် အင်းကောဝတ်ကျောင်းကြီးတည်ရှိ၏။ ၁၂ရာစုနှစ်အစတွင် ထိုကျောင်းတော်ကြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟုဆိုကသည်။ ဆန်းကြယ်ခမ်းနားစွာ တည်ဆောက်ထားသဖြင့် ရှေးခေတ်ပိသုကာတို့၏လက်ရာကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည့်ပြင် ဗုဒ္ဓသာသနာထွန်းကားရာ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ တန်ခိုးကြီးခဲ့ပုံကို ခန့်မှန်းနိုင်စေသည်။ ယသောဝရမန် လက်ထက်မှသည် ၁၂ ရာစုနှစ်တိုင်အောင် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံကြီးသည် တစ်နေ့တခြားစည်ကားတိုးတက်ခဲ့လေရာ တစ်ခါက စစ်သည်ပေါင်း ၅ သန်းမျှပင်ရှိခဲ့၍ ထီးဆောင်းမင်း၂၀ခန့်သည် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများ ဆက်သခဲ့ရသည်ဟု အဆိုရှိသည်။

သို့သော် လွန်ခဲ့သည့်အနှစ် ၇၀၀ ခန့်က ယိုးဒယားတို့တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခဲ့သဖြင့် ပျက်သုဉ်းသွားရလေသည်။ ထိုနောက်တွင် ယိုးဒယားနှင့်အာနမ်နိုင်ငံတို့၏ စိုးမိုးမှုကို ခံခဲ့ရသည်။ ၁၈၆၃ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်အစောင့်အရှောက်ခံပြည်နယ်ဖြစ်သွားပြီးလျှင် ဘုရင်ရှိသော်လည်း ပြင်သစ်ကိုယ်စားလှယ်တော်ချုပ်ကသာ ပြည်နယ်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့၏။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် အင်ဒိုချိုင်းနားပြည်ထောင်စုတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်

ကမ္ဘောဇနိုင်ငံဘုရင်မင်းမြတ်တို့သည် ရှေးမူမပျက်အထက်ပါ နန်းတော်ကြီးတွင် ဆက်လက်စိုးစံကြသည်။

တုန်လီဆက်အိုင်အနီးရှိ အင်းကောဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး အနောက်မုတ်လမ်းတွင် ဖျော်ဖြေနေကြသော ကခြေသည်တစ်စု

ရသော တိုင်းပြည်ဖြစ်လာသည်။ ကမ္ဘောဒီးယား၏ ပြင်သစ်ကိုယ်စားလှယ်တော်သည် ကမ္ဘောဒီးယားဘုရင်၏ အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်လေသည်။

ယခုခေတ်တွင် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်မှာ ပနွမ်းပင်းမြို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ မဲခေါင်မြစ်ပေါ်ရှိ အရေးပါသောဆိပ်ကမ်းမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ် ကုန်ခါနီးလောက်မှစ၍ ပနွမ်းပင်း–မွန်ကောဗိုရေး မီးရထားလမ်းကို ယိုးဒယားနိုင်ငံ မီးရထားလမ်းများနှင့် ဆက်သွယ်လိုက်လေသည်။

လူ့အခြေသာယာစေရည်ညွှန်း

ကမ္ဘာကိုအမြဲတစေ လောင်မြိုက် လျှက်ရှိသော စစ်မီးများ ငြိမ်းသတ်ရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံပြည်သူခေါင်းဆောင်ကြီးများသည် အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ကြိုးစားခဲ့ကြသည်ကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် အပြုသဘောထက်အဖျက်သဘောသို့ ရောက်နေသော ဤခေတ်ကြီးတွင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ၏ကြိုးပမ်းချက်သည် မည်မျှအောင်မြင်ထမြောက်မည်ကို ကာဒန်ပ်တို့ စောင့်စားကြည့်ရှုကြပါစို့။

ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း ။ ။ကမ္ဘာ့သမိုင်းကို ပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်လျှင် ကမ္ဘာဦးအစမှ ယနေ့တိုင်အောင် လူအချင်းချင်း တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်နေသော စစ်ပွဲကြီးများကိုတွေ့ရပေမည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကိုလိုလားသော ပုဂ္ဂိုလ်အချို့တို့၏ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ချက်ဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် စစ်ပွဲကြီးများတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်သူတို့ကိုယ်တိုင် နောင်တရရှိ၍သော်လည်းကောင်း၊ စစ်ပွဲကြီးများအနားယူကာ ကမ္ဘာကြီးသည်ခဏတာမျှ ငြိမ်းအေးလျှက်ရှိသည်။

စစ်ပွဲကြီးများ စတင်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် နိုင်ငံအချင်းချင်း မသင့်တင့်မှုလူမျိုးအချင်းချင်းမုန်းတီးမှုများ ပွားများလာလျက် တစ်ဖက်ကိုတစ်ဖက် အနိုင်တိုက်ခိုက်ကြတော့သည်။ စစ်သည် စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုဆက်ဆံရေး၊ လူ့ယဉ်ကျေးမှု ပြန့်ပွားရေးတို့ကို ဟန့်တားရပ်တန့်စေရုံမျှမက၊ လူတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားများကိုလည်း ပျက်ပြားနိမ့်ကျစေသည်။ လူ့လောကကြီး၏တိုးတက်ကြီးပွားရေးတွင် မီးရှူးတန်ဆောင်များဖြစ်သော သိပ္ပံ၊ ဝိဇ္ဇာပညာရပ်တို့မှာ စစ်နိုင်ရေးတစ်ခုတည်းအတွက် အလုပ်အကေဒးပြုကြရတော့သဖြင့် ဒအပြု'လုပ်ငန်းများထက် ဒအဖျက်' လုပ်ငန်းများအဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ တိုးတက်လာသော သိပ္ပံပညာရပ်ကြောင့်ပေါ်ပေါက် လာသည့် လက်နက်သစ်၊ လက်နက်ဆန်းများသည် မြို့ရွာ၊ အိုးအိမ်၊ အဆောက်အအုံကြီးများကို ခဏ အတွင်း လောင်ကျွမ်း ပြာကျစေခဲ့ရုံသာမက၊ အပြစ်ကင်းမဲ့သော ကလေးသူငယ်နှင့် ရပ်သူရွာသားအများ၏ အသက် စည်းစိမ်တို့ကိုလည်း ဆုံးရှုံးစေခဲ့လေသည်။

ထို့ကြောင့် စစ်ပွဲကြီးများကို လူတိုင်းရွံရှာမုန်းတီးကြသည်။ စစ်ပွဲကြီးများကို ဟန့်တားနိုင်သည့် နည်းအမျိုးမျိုးတို့ကို ရှာဖွေကြံဆကြကုန်သည်။ နိုင်ငံကြီးအချင်းချင်း အုပ်စုဖွဲ့ကာ အာဏာမဲတင်းပေးသည့်စနစ်ဖြင့်သော်၎င်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များဖွဲ့စည်း၍သော်၎င်း၊ နိုင်ငံအချင်းချင်း မျက်နှာစုံညီတွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြခြင်းဖြင့်သော်၎င်း၊ စစ်ပွဲကြီးများကိုဟန့်တားနိုင်လိမ့်မည်စုယုံကြည်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း အဆိုပါနည်းလမ်းများဖြင့် စစ်ပွဲကြီးများကို ဟန့်တားရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်လျှက်ရှိကြ၏။

ရုရှားအစိုးရ၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ၁၈၉၉ ခုနှစ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ညီလာခံတစ်ခုကို ဟိတ်မြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ အဆိုပါညီလာခံသို့ နိုင်ငံပေါင်း ၂၆ နိုင်ငံမှ ကိုယ်စားလှယ်များတက်ရောက်ကြပြီးလျှင် လက်နက်လျှော့ပေါ့ရေးနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားခုံတော်ထားရှိရေးတို့ကို ဆုံးဖြတ်အတည်ပြုခဲ့သည်။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အနုညာတရားစီရင်ရေးရုံးတော်ကို ဟိတ်မြို့တွင် အမြဲတမ်းဖွင့်လှစ်ထားခဲ့၏။ ၁၉၀၇ခုနှစ်တွင် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာညီလာခံကြီးကို ဟိတ်မြို့၌ ကျင်းပပြန်သည်။ ဤအကြိမ်၌ နိုင်ငံပေါင်း ၄၄ နိုင်ငံမှ ကိုယ်စားလှယ်များ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ညီလာခံတွင် တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ အချင်းဖြစ်ပွားခဲ့လျှင် ကြားနိုင်ငံက ဖြန်ဖြေစေစပ်ရန်လည်းကောင်း၊ အမှုအခင်းများကို စုံစမ်းရေးအဖွဲ့များဖွဲ့၍ စုံစမ်းရန်လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းပြီးဖြစ်သော ခုံတော်အား အာဏာအချို့အပ်နှင်းရန်လည်းကောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ခုံတော်မှ အမှုပေါင်း ၁၅ မှုမျှ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပြီး ဖြစ်လေသည်။

၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သော အမေရိကန်နိုင်ငံများသမဂ္ဂသည် အမေရိကန်တိုက် ၂ တိုက်ရှိ နိုင်ငံများအချင်းချင်း ချစ်ကြည်ရေးကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ၁၉၁၄ခုနှစ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ သဘောတူစာချုပ်များ ပိုမို များပြားလာသဖြင့် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးကိုပင် တားဆီးနိုင်လိမ့်မည်ဟု တွေးထင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံအချင်းချင်း ချုပ်ဆိုခဲ့သော စာချုပ်ပေါင်းမှာ ၁၂၂ မျှရှိခဲ့၏။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကလည်း နိုင်ငံအသီးသီးနှင့် စာချုပ်အမျိုးပေါင်း ၃၀ မျှ ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုနှစ်တွင် ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အမြဲတမ်းစုံစမ်းရေးအဖွဲ့များ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းပင်ဖြစ်လေသည်။

သို့သော်ငြားလည်း ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးမှာ မလွဲမရှောင်သာဘဲ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့လေသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးတွင် ၁၉၂၀ပြည့်နှစ်၌ချုပ်ဆိုသော ဗားဆေးစာချုပ်အရ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

အသင်းကြီးတွင် နိုင်ငံပေါင်း ၆၀ တို့ပါဝင်၍ ပြည်ထောင်အချင်းချင်း အငြင်းဖြစ်ပွားခဲ့သော်၊ ရေးဦးစွာ စေ့စပ်ဖြန်ဖြေရေးများမပြုလုပ်ဘဲ စစ်မဖက်စတမ်း လက်မှတ်ရေးထိုးကြလေသည်။ အသင်းကြီး၏တည်ရာဌာနနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအစည်းအရုံးကြီးကို ဂျီနီဗားမြို့တွင်ထားရှ၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားခုံတော်ကို ဟိတ်မြို့တွင်ထားရှိလေသည်။

နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် နောက်ထပ် စစ်မက်များ မဖြစ်ပွားစေရန် အဓိကရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတိုင်းလက်နက်ကို အနည်းနိုင်ဆုံးအထိ လျှော့ပေါ့ကြအောင် ဆောင်ရွက်ရေးမှာ အသင်းကြီး၏ စီမံကိန်းတစ်ရပ်ဖြစ်လေသည်။ (နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်း၊ ပ-ရှု။) ၁၉၂၅ခုနှစ်တွင်ချုပ်ဆိုသောလိုကားနိုး စာချုပ်တွင်လည်းကောင်း၁၉၂၈-၂၉ ခုနှစ်များ၌ ချုပ်ဆိုသော ကဲလော့စာချုပ်ဟု ထင်ရှားသော ပါရစ်မြို့ငြိမ်းချမ်းရေး စာချုပ်တွင်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံချင်းချင်းသဘောကွဲလွဲချက်များကို အေးချမ်းသောနည်းများဖြင့်သာ ဖြေရှင်းကြရန် သဘောတူညီကြသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များတွင်ဝါရှင်တန်မြို့နှင့်လန်ဒန်မြို့များ၌ ရေတပ်အင်အား လျှော့ပေါ့ရေး စာချုပ်များကိုလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ထိုစာချုပ်များအရ အင်္ဂလန်၊ အမေရိကန်၊ အီတလီ၊ ပြင်သစ်၊ ဂျပန်နိုင်ငံများတွင် စစ်သင်္ဘောအရေအတွက်နှင့် အမျိုးအစားများကို ကန့်သတ်ထားရန် ဖြစ်လေသည်။ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးသည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ပေးစွမ်းနိုင်လိမ့်မည်ဟု ကမ္ဘာ့ လူထုကြီးတစ်ရပ်လုံးက မျှော်လင့်အားကိုးခဲ့ကြ၏။ သို့သော် နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး၏ဆောင်ရွက်ချက်တို့မှာ မျှော်မှန်းသလောက် ခရီးမပေါက်မြောက်ခဲ့ချေ။၁၉၂၅ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီအား အသင်းကြီးသို့ ဝင်ခွင့်ပြုခဲ့သော်လည်းဟစ်တလာအာဏာရှင်ဖြစ်လာပြီးနောက် ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် နုတ်ထွက်သွားလေသည်။

သံလွင်ခက်ကိုက်ချီလာသော ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးသရုပ်ဆောင်ဂျိုးဖြူ

၁၉၃၂ခုနှစ်နှင့် ၁၉၃၃ခုနှစ်များတွင် လက်နက် လျှော့ပေါ့ရေး ညီလာခံကြီးကို ဂျီနီဗားမြို့၌ ကျင်းပနိုင်ခဲ့သော်လည်း ရည်မှန်းသည့်အတိုင်း မအောင်မြင်ဘဲ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးမှ တစ်နိုင်ငံပြီးတစ်နိုင်ငံအလျှိုလျှို နုတ်ထွက်သွားကြလေတော့သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီ၊ ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်၊ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် အီတလီနိုင်ငံတို့ အသီးသီး နုတ်ထွက် သွားကြပြီးနောက်၊ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ရုရှားအားနိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးမှ ထုတ်ပယ်ခဲ့၏။ ဤသို့အားဖြင့် နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးက တားဆီးမနိုင်သော ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရပြန်သည်။

ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် အင်္ဂလန်ပြည်မှ ငြိမ်းချမ်းရေးသမဂ္ဂသည် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤအသင်းကို ၁၉၃၄ခုနှစ်တွင် ခရစ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီးရှက်ပတ်က စတင်ထူထောင်၍ အောလဒတ်ဟတ်စလေး၊ ဗာထရန်ရပ်ဆဲစသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးတွင် ကုလသမဂ္ဂအ ဖွဲ့ကြီးမှာ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်း ရေးမဏ္ဍိုင်ကြီးဖြစ်လာပေတော့သည်။ (ကုလသမဂ္ဂ -ရှု။) ၁၉၄၅ ခု ဇွန်လ ၂၆ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ကုလသမဂ္ဂ အခြေခံရည်ရွယ်ချက်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ် ကျေညာစာတမ်းကြီးတွင် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကိုရရှိစေရန် ကမ္ဘာပေါ်တွင် နောက်ထပ် စစ်မဖြစ်ပွားစေခြင်းငှါ ဤအဖွဲ့ချုပ်ကြီးကို ဖွဲ့စည်းကြောင်း အတိအလင်း ဖော်ပြထားလေသည်။

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ သေနင်္ဂဗျူဟာ ၃ မျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ပထမနည်းမှာ ငြင်းခုံဖြစ်ပွား ရင်ကြားမစေ့ဖြစ်နေသော နိုင်ငံများအရေးတွင် ဆောလျင်စွာ ဖြန်ဖြေစေ့စပ်ပေးသော နည်းဖြင့်ဖြစ်၍၊ ပါလက်စတိုင်းအရေး၊ အင်ဒိုနီးရှားအရေးနှင့်ကသ္မီရပြည်နယ်အရေးတို့တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် လမ်းစဉ်များအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ဒုတိယနည်းမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးကိုထိခိုက်စေရန် အကြောင်းပေါ်စေမည့်ဒေသများကို ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံငယ်များ ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့က ထိန်းသိမ်းအုပ်ချုပ်စေခြင်းဖြစ်သည်။ ပမာအားဖြင့် အာဖရိကတိုက် အနောက်တောင်ဘက်ဒေသ၊ တိုဂိုလန်၊ နယူးဂင်းနီ၊ ဆိုမားလီလန်အစရှိသောဒေသတို့ကို ထိန်းသိမ်းအုပ်ချုပ်ထားသည့်နည်းတူပင် ဖြစ်သည်။ တတိယနည်းလမ်းမှာ မဖွံ့ဖြိုးသေးသောဒေသများသို့ အထူးအဖွဲ့များစေလွှတ်၍လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးအကူအညီများပေး၍လည်း

ကောင်း၊ ကမ္ဘာ့သူကမ္ဘာ့သားတို့အား စီးပွားရေးကပ်ပျက်များမဆိုက်ရလေအောင် ကြိုတင်ကာကွယ်မှုများကို ပြုလုပ်ထားလေသည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အောက်တွင်ရှိသော ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၊ နိုင်ငံပေါင်းစုံပညာ၊ သိပ္ပံနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့စသည်တို့မှာ စစ်မက်အခင်းများ မဖြစ်ပွားစေရန် ပြဿနာအရပ်ရပ်များကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခဲ့လေသည်။

၁၉၅၀ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၂၅ရက်နေ့တွင် မြောက်ပိုင်းကိုရီးယားနှင့် တောင်ပိုင်းကိုရီးယားတို့ လက်နက်စွဲကိုင် စစ်ဖက်ပြိုင်ကြလေရာ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသည် အချိန်မီဟန့်တားနိုင်မည့်နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေခဲ့လေသည်။ ဖြစ်ပေါ်လာသော အခြေအနေများနှင့်လျော်ညီစွာ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသည် အရေးကြီးသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ရပြန်သည်။ (ကိုရီးယားစစ်ပွဲ-ရှု။)

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့တွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံပေါင်း ၅၂ နိုင်ငံ၏ ထောက်ခံချက်ဖြင့် ‘ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် စည်းလုံးမှု’ အဆိုကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခဲ့ကြသည်။ ဤအဆို၏ အတိုချုပ်မှာ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ချိုးဖောက်ဖျက်ဆီးလာသောအခါ၊ သို့မဟုတ် ကျူးကျော်စော်ကားမှုများ ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ လုံခြုံရေးကောင်စီက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရမည်။ လုံခြုံရေးကောင်စီတွင် နိုင်ငံကြီးများအချင်းချင်း သဘောကွဲလွဲနေခဲ့လျှင် အထွေထွေညီလာခံကြီးက တာဝန်ယူ၍ ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ အထွေထွေလွှတ်တော်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ကိစ္စများအပြင်၊ လက်နက်ကိုင်တပ်များဖြင့် ပါဝင်တိုက်ခိုက်သင့်ကလည်း တိုက်ခိုက်ရန် ထောက်ခံချက်များကို ဆုံးဖြတ်နိုင်လေသည်။ အကယ်၍ အထွေထွေလွှတ်တော်ညီလာခံကျင်းပချိန်နှင့် မတိုက်ဆိုင်ခဲ့လျှင် လုံခြုံရေး ကောင်စီဝင် ၇ နိုင်ငံကဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအများက ဖြစ်စေ အရေးပေါ်ညီလာခံကြီးကို ဖိတ်ခေါ်ရမည်။ ထို့မှတစ်ပါး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံပေါင်း ၁၄ နိုင်ငံပါဝင်သော ငြိမ်းချမ်းရေး လေ့လာမှုအဖွဲ့တစ်ခုကိုလည်း ဖွဲ့စည်းထားရန်ဆိုသောအချက်လည်း ပါဝင်လေသည်။

အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်များအရ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးသည် ကိုရီးယားတောင်ပိုင်းအား စီးပွားရေးနှင့် စစ်ရေးစစ်ရာ အကူအညီများ ပေးခဲ့လေသည်။ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ဆောင်ရွက်ချက်များကိုပါ ဖော်ပြမှသာလျှင် ပြည့်စုံမည်ဖြစ်သဖြင့် ဆိုဗီယက်အုပ်စုများ၏ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း ဖော်ပြသင့်ပေသည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ကွန်ဂရက်ကြီးကို ဗရပ်ဆဲမြို့၌ကျင်းပခဲ့ရာ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၅၀၀၀ မျှ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးဆုံးပြီးနောက် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီတွင် လက်ဝဲဂိုဏ်းသားများသာ ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးလျက်ရှိလေသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်အတွင်း ပါရစ်မြို့နှင့် ပရာဟာမြို့များတွင် ပထမအကြိမ်မြောက် ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံကြီးကို ကျင်းပခဲ့၏။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် မတ်လတွင် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကောင်စီသည် ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းစဉ်များကို စတော့ဟုမ်းမြို့၌ ရေးဆွဲခဲ့ရာ၊ ‘စတော့ဟုမ်း ငြိမ်းချမ်းရေးစီမံကိန်း’ များဟု ခေါ်တွင်လေသည်။ ဤစီမံကိန်းတွင် ကြီးငါးကြီးသဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးရေး၊ နိုင်ငံကြီးများ၏ လက်နက်အင်အားကို ၃ ပုံ ၁ ပုံ လျှော့ပေါ့ရေးများ ပါဝင်သည်။ ထိုနှစ်နိုဝင်ဘာလ ၁၆ရက်နေ့တွင် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံကြီးကို ဝါဆောမြို့တွင်စတင်ကျင်းပခဲ့၍ နိုင်ငံပေါင်း ၄၈ နိုင်ငံမှကိုယ်စားလှယ်များ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၅၂ ခု အောက်တိုဘာလတွင် အာရှနှင့်ပစိဖိတ်နိုင်ငံများ ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံကို တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ပီကင်းမြို့တော်၌ ကျင်းပခဲ့ရာ၊ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင်ဖြစ်သော နိုင်ငံပေါင်း ၃၇ နိုင်ငံမှ ကိုယ်စားလှယ်များ တက်ရောက်ခဲ့လေသည်။

၁၉၅၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့မှ ၁၉ ရက်နေ့တိုင်အောင် တတိယအကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ဂရက်ကို ဗီယင်းနားမြို့တော်၌ကျင်းပခဲ့၏။ နိုင်ငံပေါင်း ၈၅ နိုင်ငံတို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ လေ့လာသူများ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ဤညီလာခံကြီးတွင် နိုင်ငံပေါင်း ၆၄ နိုင်ငံမှ သန်းပေါင်း ၅၆၀ ကျော်မျှသောလူများကလက်မှတ်ရေးထိုးပေးပို့သော ‘ငြိမ်းချမ်းရေးမေတ္တာရပ်ခံလွှာ’ များကိုတင်ပြခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံကြီးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် အတိုချုပ်မှာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ အပါအဝင်ကြီးငါးကြီး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေး၊ ဂျာမနီနိုင်ငံကို ပြန်လည်စုစည်းရေး၊ ဂျပန်နိုင်ငံကို ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်မြောက်ရေး၊ ကိုရီးယားစစ်ပွဲ ရပ်စဲရေးနှင့် ၁၉၂၅ ခုနှစ်ကျင်းပဆုံးဖြတ်ခဲ့သော ဂျီနီဗားပရိုတိုကိုးစာချုပ်အရ ရောဂါပိုးလက်နက်ကို အသုံးမပြုရေးတို့ကို ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ဆိုဗီယက်အုပ်စု နိုင်ငံများက ပီကာဆိုထွင်ခဲ့သော သံလွင်ခက်ချီထားသော ဂျိုးဖြူငှက်ရုပ်ကို ငြိမ်းချမ်းရေးအထိမ်းအမှတ်ဖြင့် ထားကြသည်။

ထို့နောက် ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရှိ ကြီး ၄ ကြီးနိုင်ငံများ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရန်ကို အတန်တန် စကားကမ်းလှမ်းခဲ့ကြသည်။ ကြီးလေးကြီး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးကိုသာ သဘောတူညီကြပြီးနောက် မူလအခြေခံအားဖြင့် ပြင်သစ်၊ အမေရိကန်နှင့် အင်္ဂလန် ၃ နိုင်ငံတို့သည် ၁၉၅၃ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် ဗာမျူးဒါးကျွန်း၌ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြသည်။

ဗာမျူးဒါးကျွန်းမှ အစပျိုးခဲ့သော အစီအစဉ်များအရ ၁၉၅၄ ခု ဇန်နဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဂျာမနီပြည်ဘာလင်

ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ကြီးပမ်းခဲ့သော နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး၏ ဌာနချုပ်ကို ဂျီနီးဗားမြို့၌ ဤသို့တွေ့မြင်ရသည်။

မြို့၌ ကြီးလေးကြီးနိုင်ငံများဆွေးနွေးပွဲကို စတင်ကျင်းပခဲ့သည်။ အဆိုပါ ဆွေးနွေးပွဲသို့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဂျွန်ဖော့စတာဒါးလက်၊ အင်္ဂလန်ပြည်မှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး မစ္စတာအီဒင်၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဂျော့ဂျက်ဗီဒေါ၊ ဆိုဗီယက်နိုင်ငံမှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး မိုလိုတော့တို့ ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အရေးတကြီးဆွေးနွေးခဲ့သော ကိစ္စရပ်များမှာ ဂျာမနီပြည်ပြန်လည်စုစည်းရေးနှင့် ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံတွင် မဟာမိတ်နိုင်ငံများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ကိုရုပ်သိမ်းပြီးလျှင် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံအဖြစ်ထူထောင်ပေးရေးတို့ ပါဝင်လေသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံကြီးများသည် နောက်ဆုံး၌ ဆွေးနွေးပွဲကြီး ပြီးဆုံးသည့်တိုင်အောင် ပြဿနာ များကို ပြေလည်အောင် မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ကြချေ။

အချုပ်ဆိုရလျှင် ယခုလက်ရှိ အခြေအနေတွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ အုပ်စုကြီး ၂ စုကွဲလျက်ရှိသည်။ တစ်စုမှာ ဆိုဗီယက်ရုရှားခေါင်းဆောင်သော အုပ်စုဖြစ်၍ ကျန်တစ်စုမှာ အမေရိကန်ခေါင်းဆောင်သောအုပ်စု ဖြစ်သည်။ ဤအုပ်စုကြီး ၂ စုသည် ကုလသမဂ္ဂအတွင်း၌လည်းကောင်း၊ အပြင်၌လည်းကောင်း 'စစ်အေးစနစ်'ဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ရင်ဆိုင်လျက်ရှိနေကြသည်။ ဆိုဗီယက်အုပ်စုကလည်း ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလားလှပါသည်ဟု အစဉ်သဖြင့်ဟစ်အော် ကြွေးကြော်လျက်ရှိသည်။ အမေရိကန်အုပ်စုကလည်း မိမိတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို တကယ်လိုလားပါသည်ဟု အထပ်ထပ်ကျေညာလျက်ရှိနေကြသည်။သို့သော်တစ်ဖက်၏ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းစဉ်ကို တစ်ဖက်က မလေးစား တစ်ဖက်၏အလုပ်ကို တစ်ဖက်က အပြစ်ပြောယင်းနှင့်ပင် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းကြီးမှာ ရေစုန်တွင် မျောလျှက်နေသည်။

ကမ္ဘာ့လူထုကြီးတရပ်လုံးသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလားတောင်းတနေကြသည်။ ထိုငြိမ်းချမ်းရေးမှာလည်း ဝေးဝေးလံလံအရပ်တွင် တည်ရှိနေသည်မဟုတ်၊ ကမ္ဘာ့လူထုကြီးတစ်ရပ်လုံးအပေါ်တွင် တည်ရှိနေပေသည်။ ထို့ကြောင့်ကမ္ဘာ့လူထုကြီးကို ကိုယ်စားပြုနေသော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ကြီး၏ရှေ့ခြေလှမ်းကို စောင့်ဆိုင်းငံ့မျှော်လျက် ရှိနေကြရပေသည်။

ကမ္ဘာ့တိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့နေ့ ။ ။အောက်တိုဘာလ ၄ ရက်နေ့သည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ တိရစ္ဆာန်အပေါင်းတို့အဖို့ ထူးခြားသောနေ့ဟု ဆိုရပေမည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံပေါင်းများစွာတွင် ထိုနေ့ကို 'တိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့နေ့' ဟုအသိအမှတ်ပြုထား၍ ထိုနေ့တွင် တိရစ္ဆာန်များအား သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ပင်ပန်းကြီးစွာ ဝန်ထမ်းခိုင်းခြင်းတို့ကို လုံးဝရပ်စဲထားသည်။

ယင်းသို့ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ တိရစ္ဆာန်များအား တစ်ရက်တာမျှ ဘေးမဲ့ပေးထားသော ကမ္ဘာ့တိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့နေ့ဖြစ်ပေါ်လာရသည်မှာ နိုင်ငံများစွာတို့၌ ဖွဲ့စည်းထားသော 'တိရစ္ဆာန် ညှင်းပန်းမှုကာကွယ်ရေး အသင်းများ'၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ တိရစ္ဆာန်ညှင်းပန်းမှုကာကွယ်ရေး အသင်းကြီးကို ရှေးဦးစွာ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ၁၈၂၄ ခုနှစ်က စတင်တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် စကော့တလန်ပြည်တွင် ၁၈၃၉ ခုနှစ်၌ ၎င်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ၁၈၆၆ ခုနှစ်၌၎င်း၊ အလားတူ အသင်းများကို ဖွဲ့စည်း

တိရစ္ဆာန်ကို ဆေးကုပေးနေသော တ၊ ည၊ က၊ သ ဆေးခန်း

ခဲ့သည်။ ထိုနောက်တွင် ကမ္ဘာအနှံ့အပြား နိုင်ငံပေါင်းများစွာ တို့၌ တိရစ္ဆာန်ညှင်းပန်းမှုကာကွယ်ရေးအသင်းများကို ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်လာကြသည်။

ထိုအသင်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ တိရစ္ဆာန်များအား လူများက ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းများကို တားမြစ်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ဤအသင်းများမပေါ်မီက အချို့လူများသည် တိရစ္ဆာန်များအား သနားညှာတာရကောင်းမှန်း မသိကြပေ။ မိမိလက်တွင်း၌ မိမိတို့ ပြုသမျှနုကြရမည်ဖြစ်သော တိရစ္ဆာန် များအား ရက်ရက်စက်စက်ခိုင်းကြသည်။ အချို့တိရစ္ဆာန် များမှာ လူတို့၏သတ်ဖြတ်စားခြင်းကိုပင် ခံကြရသည်။ ဤသို့ လူတို့ပြုသမျှ ခံနေရခြင်းမှာ တိရစ္ဆာန်များတွင် မိမိကိုယ် ကို မိမိတို့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်စွမ်း မရှိကြ၍မဟုတ် သဘာဝအလျောက် ရှိကြသည်သာဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် လူတို့သည် တိရစ္ဆာန်များထက် ဦးနှောက်အင်အားကောင်းသောကြောင့် မိမိတို့ထက် ခွန်အားကြီးသော တိရစ္ဆာန်များကိုပင် ကျိုးနွံအောင် ခိုင်းစေနိုင်ကြခြင်းဖြစ်ပေသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ တိရစ္ဆာန်များမှာလည်းလူများ ကဲ့သို့ပင်သွေးသားနှင့် သတ္တဝါများသာဖြစ်လေရာ၊ လူတို့ကဲ့သို့ပင် ကိုယ်စိတ်ဝေဒနာခံစားမှုများ၊ အလိုဆန္ဒများရှိကြမည်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် လူတို့ခိုင်းစေရာကို ပင်ပန်းကြီးစွာ လုပ်ကြရခြင်း၊ အရိုက်အနှက်ခံရခြင်း၊ အနှောင်အဖွဲ့ခံရခြင်း၊ သတ်ဖြတ် ညှင်းဆဲခံရခြင်းတို့မှာ တိရစ္ဆာန်လောက၏ ဆိုးရွားလှသောအခြင်းအရာဖြစ်သည်ကို လူတို့သတိပြုမိခဲ့လှသဖြင့် တိရစ္ဆာန်များအပေါ်တွင် ကိုယ်ချင်းစာနာစိတ်များ နည်းပါးခဲ့ကြ၏။

တိရစ္ဆာန်ညှင်းပန်းမှု ကာကွယ်ရေးအသင်းများသည် ဤအချက်များကို ညွှန်ပြ၍၊ လူတို့အား တိရစ္ဆာန်များအပေါ်တွင် ညှာတာသနားစိတ်များ မွေးမြူစေရန် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြလေသည်။ အသင်းများ၏ ဆောင်ရွက်ချက်အရ၊ တိရစ္ဆာန် ညှင်းပန်းမှုများကို တားမြစ်သော ဥပဒေများကို အစိုးရများက ပြဋ္ဌာန်းပေးရလေသည်။

အသင်းများ၏လုပ်ငန်း အဝဝကိုအရှည်သဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရန် ရန်ပုံငွေများ ဖွင့်လှစ်ကောက်ခံ၍ တိရစ္ဆာန်များ၏အကျိုးကို အမြဲတမ်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိပေသည်။ အိမ်တွင် မွေးမြူထားသဖြင့် ယဉ်ပါးနေသောတိရစ္ဆာန်များ၊ လူတို့ဖမ်းဆီးရမိသော တိရစ္ဆာန်များ၊ ဒဏ်ရာအနာတရရှိသော တိရစ္ဆာန်များနှင့် ခိုကိုးရာမဲ့တိရစ္ဆာန်များအား ညှာတာစွာပြုမူရေး၊ ဆေးဝါးမှအစ အစာရေစာကျွေးမွေးရေးများကို အသင်းများက ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်သည်။

ယင်းသို့တိရစ္ဆာန်များ၏ သက်သာချောင်ချိရေးများကို ဆောင်ရွက်ပေးသည့်ပြင် လူတို့သည်တိရစ္ဆာန်များအပေါ် ညှာတာသနားစိတ်များ မမေ့မလျော့ထားရှိ နိုင်ကြစေရန်၊ နှစ်စဉ်အောက်တိုဘာလ ၄ ရက်နေ့ကို 'တိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့နေ့' ဟုသတ်မှတ်ထားသည်။ ထိုနေ့တွင် ဝန်ထမ်းတိရစ္ဆာန်များအား ပင်ပန်းကြီးစွာခိုင်းစေခြင်းမှနားခွင့်ပေးခြင်း၊ အစားအစာအတွက် တိရစ္ဆာန်များအား သတ်ဖြတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ခိုကိုးရာမဲ့တိရစ္ဆာန်များကို အစာရေစာပေးခြင်း၊ အနာတရရှိသော တိရစ္ဆာန်များကို လိုက်လံကုပေးခြင်း စသည့် မွန်မြတ်သောလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်လေသည်။ တိရစ္ဆာန်များအပေါ် ကြင်နာသနားသောစိတ်များပေါ်ပေါက်အောင် ဟောပြောပွဲများ ပြုလုပ်ကြသည်။

ယခုအခါ ကမ္ဘာပေါ်ရှိနိုင်ငံများစွာတို့၌ တိရစ္ဆာန်ညှင်းပန်းမှု ကာကွယ်ရေးအသင်းများ တည်ထောင်၍ အောက်တိုဘာလ ၄ ရက်နေ့တိုင်းတွင် ကမ္ဘာ့ တိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့နေ့ကို

ကမ္ဘာ့တိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့နေ့တွင် ရန်ပုံငွေအလှူခံကြစဉ်

ကျင်းပကြသည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း အလားတူ တီရစ္ဆာန်ညှင်းပန်းမှု ကာကွယ်ရေးအသင်း (တ၊ည၊က၊သ) တည်ထောင်ဖွဲ့စည်း၍ တိရစ္ဆာန်များ၏ သက်သာချောင်ချိရေးကို ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပေသည်။

ကမ္ဘာ့သမဝါယမနေ့ ။ ။ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သမဝါယမ လုပ်ငန်းအောင်မြင်ထွန်းကားသောနိုင်ငံများတွင် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း မိမိတို့နိုင်ငံတွင် သင့်လျော်သောနေ့တစ်နေ့ကို သမဝါယမနေ့ ဟူ၍သတ်မှတ်ကာ အထိမ်းအမှတ်ပွဲများ ကျင်းပကြသည်။

ကမ္ဘာ့သမဝါယမနေ့ဟူ၍ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပထမဆုံးကျင်းပသောနေ့မှာ ၁၉၂၃ ခုနှစ်ဇူလိုင်လ ပထမစနေနေ့ဖြစ်သည်။ ထိုနှစ်မှစ၍ အနောက်နိုင်ငံများတွင် နှစ်စဉ် ဇူလိုင်လ ပထမစနေနေ့တိုင်း ကမ္ဘာ့သမဝါယမနေ့ကို ကျင်းပကြသည်။

ယင်းသို့ ကမ္ဘာ့သမဝါယမနေ့ဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်မှာ အိုင်စီအေခေါ် ကမ္ဘာ့သမဝါယမအဖွဲ့ချုပ်ကြီး၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့ချုပ်ကြီးကို ၁၈၉၅ ခုနှစ်ကစ၍ တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အဖွဲ့ချုပ်ကြီး၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း ကောင်းစားရေးထက် လူအများကောင်းစားရေးကိုရှေးရှုသော သမဝါယမလုပ်ငန်းများ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပြန့်ပွားထွန်းကားစေရန် ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့ချုပ်ကြီးသည် တစ်စတစ်စ တိုးတက်ကြီးပွားခဲ့ရာ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင်နိုင်ငံပေါင်း ၄၀ မှ သမဝါယမ အဖွဲ့ချုပ် ပေါင်း ၁၁၇ ဖွဲ့သည် အသင်းဝင် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထို ၁၁၇ ဖွဲ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံပါဝင်ခဲ့သော်လည်း ထိုအခါက မြန်မာနိုင်ငံမှာ သမဝါယမစနစ်များ မထွန်းကားသေးသဖြင့် မပါဝင်ခဲ့ချေ။

ထိုနောက်တွင်ကား သမဝါယမ လုပ်ငန်းသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိနိုင်ငံအများတွင် တိုးတက်ပြန့်ပွားလာရာ၊ ကမ္ဘာ့သမဝါယနေ့အဖြစ် နေ့တစ်နေ့ကိုသတ်မှတ်၍ အထိမ်းအမှတ်ပွဲများကျင်းပရန် လိုလာလေသည်။ ထိုအခက ကမ္ဘာ့သမဝါယမ အဖွဲ့ချုပ်ကြီးက ၁၉၂၃ ဇူလိုင်လပထမ စနေနေ့မှစ၍ နှစ်စဉ် ထိုနေ့များတွင် ကမ္ဘာ့သမဝါယမနေ့ အထိမ်းအမှတ်ပွဲများကျင်းပရန် သတ်မှတ်ကြေညာခဲ့၏။ (ယင်းသို့ ဇူလိုင်လကိုသတ်မှတ်ရသည်မှာ အကြောင်း ထူးထူးထွေထွေရှိ၍ကား မဟုတ်ချေ) သို့သော်နိုင်ငံတကာတွင် မိမိတို့၏ အခါအခွင့်များနှင့် ဆီလျော်သောနေ့များတွင် သမဝါယမနေ့ အခမ်းအနားများ ကျင်းပနိုင်ခွင့် ပေးထားသည်။

သမဝါယနေ့ အထိမ်းအမှတ်ပွဲများ ကျင်းပရခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ သမဝါယမအသင်းသားများသည် ဒေသအလျောက် နေထိုင်ကြရာတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ခင်မင်ရင်းနှီးစွာ သိကျွမ်းကြစေရန်နှင့် သမဝါယမလုပ်ငန်း တိုးတက်ရာ တိုးတက်ကြောင်း အကြံဉာဏ် စသည်များကို နှီးနှောဆွေးနွေးနိုင်ကြစေရန်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သည့်နှစ် အနည်းငယ်ခန့်ကစ၍ သမဝါယမနေ့ကို ကျင်းပခဲ့သည်။ မြန်မာတို့သည် သမဝါယမ ကုန်စုံဆိုင်အသင်းများကို ရန်ကုန်မြို့၌ ၁၉၃၈ ခုနှစ်ကမှ စတင် ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။ ထိုစဉ်က ၃သင်းမျှသာ ရှိခဲ့သော်လည်း၊ တဖြည်းဖြည်း များပြား လာခဲ့၍ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် သမဝါယမ နေ့ကို နိုဝင်ဘာလ ပထမ စနေနေ့တွင် ကျင်းပခဲ့၏။ ၁၉၄၀–၄၁ ခုနှစ်များ တွင်လည်း နိုဝင်ဘာလ ပထမ စနေနေ့တွင်ပင် ဆက်လက်ကျင်းပခဲ့သည်။ နောက်နှစ်များတွင်ကား ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးကြောင့် ၁၉၄၆ခုနှစ်အထိ သမဝါယမနေ့ကို မကျင်းပနိုင်ခဲ့ချေ။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်သို့ရောက်မှပင် ဆက်လက်ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၈ ခုနှစ်များတွင် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များကကဲ့သို့ နိုဝင်ဘာလ ပထမ စနေနေ့တွင်ကျင်းပခဲ့၏။ သို့ရာတွင်၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် သမဝါယမနေ့ကို ရန်ကုန်မြို့တွင် ဒီဇင်ဘာလပထမစနေနေ့၌ ကျင်းပခဲ့၍၊ မန္တလေးမြို့တွင်ကား နိုဝင်ဘာလ၌ ပင်ကျင်းပခဲ့သည်။

ထိုသို့ ရက်အမှန်မရှိခြင်းမှာ ရာသီဥတုအခြေအနေအရ သင့်လျော်အောင် စီမံရခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေသည်။ ကမ္ဘာ့သမဝါယမ အဖွဲ့ချုပ်ကြီးကလည်း သမဝါယမ နေ့ကို ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ စက်တင်ဘာလ ဒုတိယ စနေနေ့သို့ ရွှေ့ပြောင်းသတ်မှတ် လိုက်လေသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံပေါင်းများစွာ၌ မိမိတို့ နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ အခြေအနေနှင့် ရာသီဥတုအခြေအနေကိုထည့်သွင်း စဉ်းစား၍ သင့်လျော်သောနေ့များတွင် ကမ္ဘာ့သမဝါယမနေ့ အထိမ်းအမှတ်များ ကျင်းပကြလေသည်။ (သမဝါယမအသင်းများ–ရှု။)

ကမ္ဘာ့အလုပ်သမားနေ့ ။ ။မေလ ၁ ရက်နေ့သည်ကား ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးရှိ အလုပ်သမားများ၊ အလုပ်သမားနိုင်ငံရေး ပါတီများ၊ အလုပ်သမား အစည်းအရုံးများက ဒကမ္ဘာ့အလုပ်သမားနေ့' ဟု သတ်မှတ်ထားသောနေ့ ဖြစ်လေသည်။ ထိုနေ့တွင် အစိုးရရုံးများ၊ အလုပ်ရုံများ၊ ဈေးဆိုင်ကန္တားများကို ပိတ်၍၊ အလုပ်သမားများ၏အင်အားပြပွဲများ၊ စီတန်းလမ်းလျှောက်ခြင်းများစသော အလုပ်သမားနေ့ အထိမ်းအမှတ်ပွဲများကို ကျင်းပလေ့ရှိသည်။

ယခုအခါ မေဒေးကို ကမ္ဘာ့အလုပ်သမားနေ့ဟု အသိအမှတ်ပြု၍ ကျင်းပခြင်းနှင့် ရှေးအခါက အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့နွေဦးပေါက်တွင် ကျင်းပသောမေဒေးနေ့တို့မှာ မည်သို့မျှအဆက်အသွယ်မရှိချေ။ ရှေးအခါက အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့သည် နွေဦးပေါက်ပထမလဖြစ်သော မေလ၏ ပထမနေ့တွင် နွေဦးကိုစောင့်သော မေယာနတ်သမီးအားဂုဏ်ပြုသော ပွဲတော်များ ကျင်းပလေ့ရှိသည်။။ ထိုနေ့တွင် ပန်းခူးထွက်ခြင်း၊ နွေဦးမယ်အလှဘုရင်မများ ရွေးချယ်ခြင်း၊ မြက်ခင်းပြင်တွင်တိုင်စိုက်၍ ပန်းများ၊ ဖဲကြိုးများဖြင့်ချည်ပြီးလျှင်

လှည့်ပတ်ကခုန်ခြင်း စသည်ဖြင့် ပျော်ပွဲသဘင်များ ဆင်ယင်ကြသည်။ ဥရောပတိုက်တွင်လည်းမေဒေးပျော်ပွဲသဘင်များကို ကျင်းပသောဓလေ့ထုံးစံများ ရှိသည်။

ယခုအခါတွင်ကား ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးရှိ မေဒေးနေ့ သည် နွေဦးပွဲနေ့အဖြစ်မှ တိမ်ကောပပျောက်၍ ကမ္ဘာ့အလုပ်သမားများ၏နေ့အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရသည်။ မေဒေးခေါ် ကမ္ဘာ့အလုပ်သမားနေ့သည် ကမ္ဘာ့အလုပ်သမားလူတန်းစားများအဖို့ လူမျိုးဘာသာမရွေး နိုင်ငံရေးသဘောတရားအရ လွန်စွာအရေးပါသော နေ့ကြီး ဖြစ်လာလေပြီ။ ရေးနှစ်ပေါင်းများစွာကစ၍ အလုပ်သမားပစ္စည်းမဲ့များအား ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခဲ့သော အရင်းရှင်စနစ်အား တော်လှန်၍ အလုပ်သမားတို့၏ ဘဝသစ်တည်ဆောက်ရန် အလုပ်သမားများ သွေးစည်းလိုက်သောနေ့ဟုလည်း ဆိုထိုက်ပေသည်။

ဤမေဒေးခေါ် ကမ္ဘာ့ အလုပ်သမား နေ့ ပေါ်ပေါက်လာအောင် ဖန်တီးလိုက်သော အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့၏ ပဋိပက္ခမှုမှာ ၁၉ ရာစုနှစ် ဆန်းစလောက်မှစ၍ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် နိဒါန်းပျိုးခဲ့လေသည်။ ထိုခေတ်က အလုပ်သမားများမှာ နေထွက်မှနေဝင် တစ်နေ့လျှင် ၁၆ နာရီမှ နာရီ ၂၀ အထိ ပင်ပန်းကြီးစွာ အလုပ်ရုံစက်ရုံများတွင် လုပ်ကြရလေသည်။ မည်မျှပင်ပန်းကြီးစွာလုပ်စေကာမူ သူတို့၏ဘဝမှာ များစွာအောက်ကျ၍ လူစဉ်မမှီချေ။ သူတို့၏ နေရေးထိုင်ရေးနှင့်ကျန်းမာရေးမှာ များစွာအဆင့်အတန်းနိမ့်ကျခဲ့လေသည်။

ယင်းသို့ အလုပ်သမားများ၏ဘဝဆိုးကို မျက်ဝါးထင်ထင်ရင်ဆိုင်ရသော အလုပ်သမား ခေါင်းဆောင်များသည် အလုပ်သမားများ သက်သာချောင်ချိစေရန် အလုပ်ရှင် များထံ အရေးဆိုကြသည်။ ၁၈၂၀ပြည့်နှစ်မှ ၁၈၄၀ ပြည့်နှစ်လောက်အထိ အလုပ်သမား ခေါင်းဆောင်များသည် တစ်နေ့လျှင် ၁၀ နာရီသာ အလုပ်ချိန်ကန့်သတ်ထားရန် တောင်းဆိုကြသည်။ သို့သော် အလုပ်ရှင်များက အလွယ်တကူ မလိုက်လျောခဲ့ချေ။ အလုပ်ချိန် လျှော့ပေါ့ရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်သော အလုပ်သမားများမှာသာ ဖမ်းဆီးနှိပ်ကွပ်ခြင်း ခံရလေသည်။ အလုပ်သမားအင်အားစုများကလည်း အလျှော့မပေးဘဲ ဆက်လက် ကြိုးပမ်းကြသည်။ ထိုအခါမှစ၍ အလုပ်သမားတို့၏ တိုက်ပွဲသည် အင်္ဂလန်၊ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်နှင့် ဩစတြေးလီးယားတိုက်သို့ပင် ကူးစက်သွားလေသည်။

၁၈၈၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန် အလုပ်သမားများအဖွဲ့ချုပ် ညီလာခံ၌ ၁၈၈၆ ခု မေလ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ တစ်နေ့လျှင် ၈နာရီသာ အလုပ်လုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်၏။ အလုပ်သမားအဖွဲ့ခွဲများသို့လည်း ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း အောင်မြင်သည်အထိ တိုက်ပွဲဝင်ကြရန် ညွှန်ကြားချက်များ ပေးပို့လေသည်။ အလုပ်သမားပေါင်းများစွာတို့သည် ဤညွှန်ကြားချက်အတိုင်းဆောင်ရွက်ကြရာ တစ်ဖက်မှ အစွမ်းကုန် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်းကိုခံရသည်။ အချို့မှာ အလုပ်မှထုတ်ပစ်ခြင်းခံရသည်။ အချို့ထောင်ကျ၍ သေကြေပျက်စီးသူများလည်းမနည်းချေ။ နောက်ဆုံးတွင် အလုပ်သမားများ၏ အရေးမှာ အောင်မြင်သွားလေသည်။

ကမ္ဘာ့အလုပ်သမားနေ့ကျင်းပရန် အောင်ဆန်းကစားကွင်းကြီးသို့ အားကြိုးမာန်တက်ချီတက်လာကြသော အလုပ်သမားများ

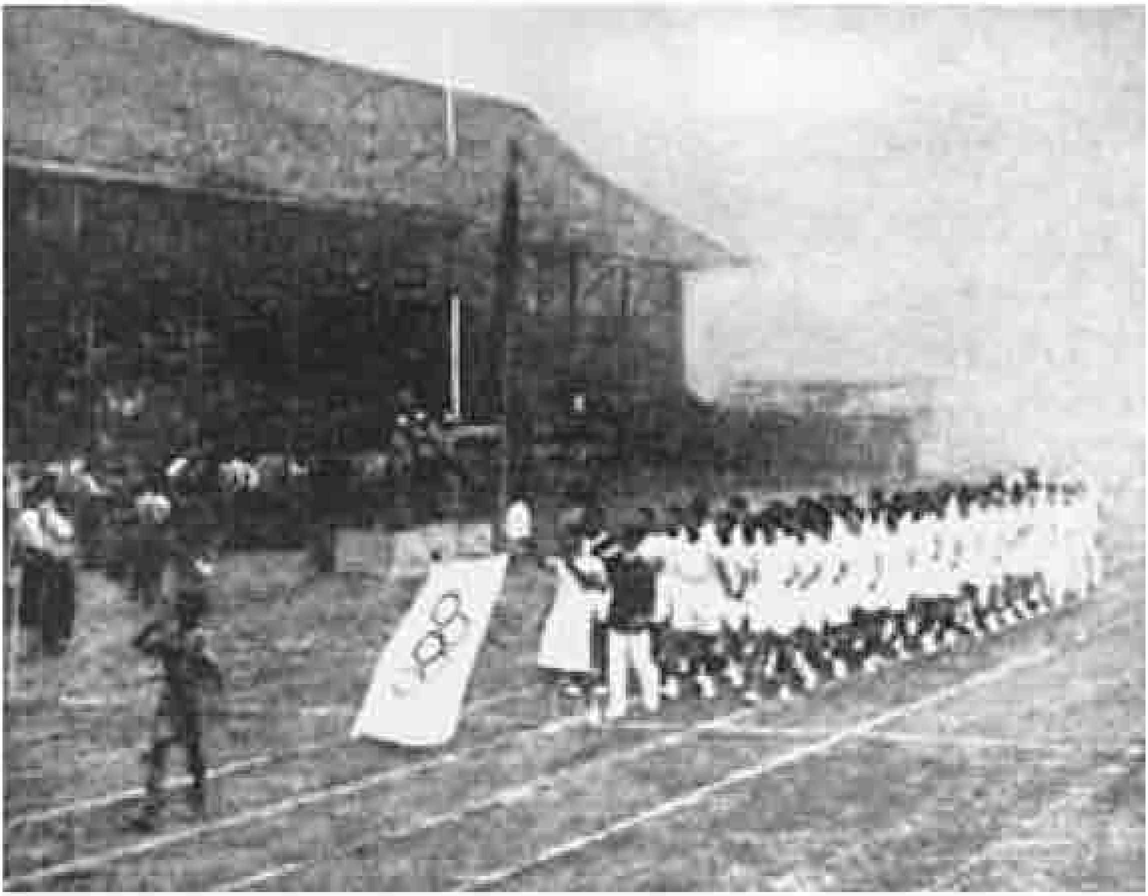

မြန်မာအိုလင်းပစ်ကစားပွဲအခမ်းအနားဖွင့်လှစ်စဉ် ချီတက် အလေးပြုနေကြပုံ

၁၈၈၉ ခုနှစ် ပါရစ်မြို့၌ ကျင်းပသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဆိုရှယ်လစ်တို့၏ ဒုတိယ ညီလာခံက မေလ ၁ ရက်နေ့ကို ကမ္ဘာ့အလုပ်သမားနေ့ဟု သတ်မှတ်ပေးလိုက်၏။ အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ နှစ်စဉ် မေလ ၁ ရက်နေ့တိုင်းတွင် အလုပ်သမားများ အင်အားပြခြင်း၊ အလုပ်သမားခေါင်းဆောင် အသီးသီးတို့က အလုပ်သမားအရေးများကိုဟောပြောခြင်း စသည်ဖြင့် အလုပ်သမားနေ့ အထိမ်းအမှတ်ပွဲများ ကျင်းပကြလေသည်။

ကမ္ဘာ့အလုပ်သမားနေ့တွင် အလုပ်သမားများ အားလုံးသည် လုပ်ခအပြည့်နှင့် အားလပ်ခွင့်ရကြသည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာ့ အလုပ်သမားနေ့ကို မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်းများစွာတို့၌ အများပြည်သူ ရုံးပိတ်ရက်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားလေသည်။

ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်နေ့ ။ ။နှစ်စဉ်ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့သည် နိုင်ငံအသီးသီးရှိ အားကစားနှင့် ကာယဗလလိုက်စားသူများအဖို့ အမှတ်တရထူးခြားလှသော နေ့တစ်နေ့ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုနေ့ကို ကမ္ဘာ့တစ်ဝှမ်းလုံး၌ ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်နေ့ဟု အသိအမှတ်ပြု၍ အထိမ်းအမှတ်ပွဲများ ကျင်းပကြလေသည်။

ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်နေ့ ပေါ်ပေါက်လာရခြင်းမှာ အိုလင်းပစ်ကစားပွဲများကြောင့် ဖြစ်သည်။ အိုလင်းပစ်ဟူသော အမည်သည် ရှေးနှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ ကျော်က ဂရိနိုင်ငံ အိုလင်းပီယာရွာကလေးအနီးရှိ ကွင်းပြင်တွင်၊ ဂရိလူမျိုးတို့ ၄နှစ်တစ်ကြိမ်ကျင်းပသောပွဲမှ အစပြု၍ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဂရိတို့သည် အဆိုပါအိုလင်းပီယာကွင်းပြင်တွင် ဇုနတ်မင်းကြီးကို ပူဇော်သောနတ်ပွဲများကို ၄ နှစ်တစ်ကြိမ်ကျင်းပ၍ ထိုပွဲများ၌ ခြေပြန်အပြေးပြိုင်ပွဲများကို ကျင်းပသော အလေ့အထ ရှိခဲ့သည်။ ထိုအိုလင်းပီယာပြေးပွဲ၌ အနိုင်ရသော လူစွမ်းကောင်းများအား ဂရိလူမျိုးတို့ အထွတ်အမြတ်ထားသော သံလွင်ပင်မှ အရွက်ဖြင့်လုပ်သည့် သရဖူကို ဦးခေါင်းတွင် ဆင်ပေးကာ လူအများက ချီးကျူးမြှောက်စားကြသည်။

အိုလင်းပစ်ပြိုင်ပွဲများကို ရှေးဦးစွာကျင်းပသောအခါက ခြေပြန်အပြေးပြိုင်ပွဲများသာ ရှိခဲ့သော်လည်း၊ နောက်ခေတ်များတွင် အပြေးသာမက၊ နပန်းသတ်၊ သံပြားဝိုင်းပစ်၊ လှံ

အဝေးပစ်၊ အမြင့်ခုန်နှင့် အလျားခုန်ပွဲများကို ထည့်သွင်းကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဘီစီ၇၇၆ခုနှစ်မှ အေဒီ၃၉၄ ခုနှစ်အထိ အိုလင်းပစ်ပြိုင်ပွဲများကို လေးနှစ်တစ်ကြိမ် မှန်မှန်ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ၃၉၄ ခုနှစ်မှ ၁၈၉၄ ခုနှစ်အထိမူကား အိုလင်းပစ်ပွဲများ တိမ်မြုပ်နေခဲ့သည်။ ၁၈၉၄ ခုနှစ်တွင်မှ တစ်ဖန်ပြင်သစ်လူမျိုး ဗဲရွန်ဘဲ့ရုပီယံဒါကူဗာတင် (၁၈၆၃–၁၉၃၇)ဆိုသူက ဂရိတို့၏အားကစားလုပ်ငန်းများကို ယခုခေတ် အရပ်ရပ်ပညာသင်ကြားရေးတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုလျှင် အလွန်တန်ဖိုးများဖွယ်ရာ ရှိကြောင်းကို နိုင်ငံတကာရှိ အားကစားလိုက်စားသူ အကြီးအကဲများထံ အကြံဉာဏ်များ ပေးပို့သဖြင့် အိုလင်းပစ်ပြိုင်ပွဲများ ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။ သူ၏ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ထိုနှစ်ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်အသင်းကြီးကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့ပေသည်။

ထိုသို့တည်ထောင်ပြီးသောအခါ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ၁၅၀၀ ကျော်က ဂရိလူမျိုးတို့ ကျင်းပခဲ့သော ကွင်းပြင်နေရာ၌ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများစွာမှ လာရောက်ပါဝင်ဆင်နွှဲသော ပထမအကြိမ် အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကြီးကို ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပနိုင်ခဲ့၏။ ထိုနောက် ၄ နှစ်အကြာ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် အိုလင်းပစ် ကစားပွဲကြီးကို ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရစ်မြို့၌ကျင်းပခဲ့သည်။ ဤသို့လျှင် ၁၉၀၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု စိန့်လူဝီမြို့၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် စတော့ဟုမ်းမြို့၌လည်းကောင်း ၄နှစ်တစ်ကြိမ် မှန်မှန်ကျင်းပခဲ့လေသည်။ ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ ဘာလင်မြို့တော်၌ ကျင်းပရန်ရှိသောပွဲကိုကား စစ်အတွင်းဖြစ်၍ မကျင်းပနိုင်တော့ချေ။ သို့ရာတွင် စစ်အပြီး ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အန့်ဝပ်မြို့၌ အိုလင်းပစ်ပွဲကြီးကို ကျင်းပခဲ့ပြန်သည်။ ထိုနောက် ၁၉၂၄ခုနှစ်တွင် ပါရစ်မြို့၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၂၈ ခုနှစ်တွင် အမ်စတာဒမ်မြို့၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် လော့စိန်းဂျလီးမြို့၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၃၆ခုနှစ်တွင် ဘာလင်မြို့၌လည်းကောင်း လေးနှစ်တစ်ကြိမ် မှန်မှန်ဆက်လက်ကျင်းပခဲ့သည်။ တစ်ဖန် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးဖြစ်ပွားပြန်ရာ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ တိုကျိုမြို့၌ ကျင်းပရမည့်ပွဲနှင့် ၁၉၄၄ခုနှစ်တွင်ဖင်လန်နိုင်ငံ ဟဲလဆင်းကီးမြို့၌ ကျင်းပရန်ဖြစ်သောအိုလင်းပစ်ပွဲများကို မကျင်းပခဲ့ရချေ။ စစ်ပြီးခေတ်တွင် ၁၉၄၈ခုနှစ် ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်ပွဲကြီးကို လန်ဒန်မြို့၌လည်းကောင်း၊ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ဖင်လန်နိုင်ငံ ဟဲလဆင်းကီးမြို့၌လည်းကောင်း ကျင်းပအောင်မြင်ခဲ့ရာ နိုင်ငံပေါင်းများစွာမှ ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့ ကြလေသည်။

ဤသို့လျှင်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအရပ်ရပ်တွင် အိုလင်းပစ်ကစားပွဲကို စစ်အတွင်းကာလများမှတစ်ပါး ၄နှစ်တစ်ကြိမ်တစ်လှည့်စီ ကျင်းပ၍ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အားကစားဖက်တွင် ထူးချွန်သူများကို အချင်းချင်း တွေ့ဆုံရင်းနှီးစေခြင်း၊ တစ်ကမ္ဘာလုံး၏ ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်ရေးကိုအားပေးခြင်း၊ အားကစားလုပ်ငန်းများကို တိုးတက်ပြန့်ပွားစေခြင်း စသည်တို့ကို ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ် အသင်းကြီးမှ ကြီးမှူး၍ ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုအသင်းကြီးတွင် နိုင်ငံပေါင်းစုံမှ ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်၍ ထိုနိုင်ငံတို့တွင် လည်း အားကစားမြှင့်တင်ရေးကို ရှေးရှုကြသည့် အိုလင်းပစ်အသင်းများ တည်ထောင် ထားကြလေသည်။

ယခုအခါ နိုင်ငံအသီးသီးရှိ အိုလင်းပစ်အသင်းများသည် ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်အသင်းကြီး ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့၌ စတင်ပေါက်ဖွားခဲ့သည်ကို သတိရဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် နှစ်စဉ်ထိုနေ့တွင် ကမ္ဘာ့အိုလင်းပစ်နေ့အထိမ်းအမှတ်ပွဲများကို ကျင်းပကြလေသည်။(အိုလံပစ်ကစားပွဲများ–ရှု။)

ကမ္ဘာ့အံ့ဖွယ်ခုနှစ်သွယ် ။ ။အယ်လက်ဇန္ဒာ–သ–ဂရိတ်လက်ထက်မှစ၍ အသိအမှတ်ပြုထားသော ရှေးဟောင်းကမ္ဘာ့အံ့ဖွယ် ခုနှစ်သွယ်ဆိုသည်မှာ (၁) အီဂျစ်နိုင်ငံရှိ ပိရမစ်ခေါ် သင်းချိုင်းဂူကြီးများ (၂) ဗာဗီလုံနိုင်ငံရှိ ဥယျာဉ်ပျံများ (၃) အက်ဖီဆပ်အရပ်ရှိ အားတီမစ် သို့မဟုတ် ဒိုင်ယာနာ(ရောမအခေါ်) နတ်သမီး၏ နတ်ကွန်းကြီး (၄) အိုလင်းပီယာအရပ်ရှိ ဇုနတ်ရုပ်ကြီး (၅) ဟယ်လီကာနက်ဆပ်မြို့ရှိ မောဆိုလီယမ်သင်းချိုင်း (၆)ရုတ်ကျွန်းရှိ ကြေးဝါရုပ်တုကြီးနှင့် (၇) အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့ရှိ ဖေးရော့မီးပြတိုက်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။

အီဂျစ်နိုင်ငံရှိ၊ ပိရမစ်သချိုင်းဂူကြီးများသည် ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀၀ ခန့်က တည်ဆောက်ထားခဲ့သည်ဖြစ်လျက်၊ ယခုခေတ်တိုင်အောင်မပျက်စီးပဲ တည်ရှိနေသဖြင့်ကမ္ဘာ၏ အံ့ချီးဖွယ်ရာတစ်ပါးဆက်လက်ဖြစ်နေပေသည်။

ဗာဗီလုံပြည့်ရှင် နက်ဗျူခတ်နက်ဇာဘုရင်၏ ချစ်လှစွာသောမိဖုရားမှာ စိမ်းလန်းသာယာသောတောင်ကုန်းဒေသမှ လာသူဖြစ်၍၊ ခြောက်သွေ့၍ အပင်များကင်းမဲ့သော ဗာဗီလုံနိုင်ငံတွင် မနေတတ်အောင်ဖြစ်နေသဖြင့်၊ မိဖုရားစိတ်လက်ကြည်လင်ရန် ဥယျာဉ်ပျံများကို စီမံဆောက်လုပ်စေသည်။ ထိုဥယျာဉ်ပျံများမှာ ကျောက်အင်္ဂတေများဖြင့် အဆင့်ဆင့်ပြုလုပ်ထား၍ ၇၅ပေမှ ပေ ၃၀၀ခန့်အထိ မြင့်လေသည်။ ထိုအဆင့်များပေါ်တွင် သစ်ပင်ပန်းပင်ပေါင်းစုံလင်စွာကို စိုက်ပျိုးစေ၍၊ ယူဖရေးတီးမြစ်မှရေကို ပိုက်လုံးများဖြင့်သွယ်လျက် သစ်ပင်များအားလောင်းစေ၏။ ဤသို့ဖြင့် လှပဆန်းကြယ်စွာသောဥယျာဉ်ပျံများဖြစ်လာ၍ ထင်ရှားကျော်ကြားလှ၏။ယခုအခါတွင်မူကားအပျက်အစီးများကိုသာ တွေ့မြင်ရတော့သည်။

အာရှမိုင်းနားနယ်ရှိ ဂရိတို့တည်ဆောက်ခဲ့သော အက်ဖီဆပ်မြို့မှ အားတီမစ် နတ်သမီး၏ နတ်ကွန်းမှာလည်း အံ့ဖွယ်တစ်ပါးဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုနတ်ကွန်းကို ဘီစီ၃၀၀ခန့်က ဆောက်လုပ်ပြီးစီးခဲ့၏။ အေဒီ ၂၆၂ ခုနှစ်တွင် ဂေါ့သလူမျိုးတို့၏

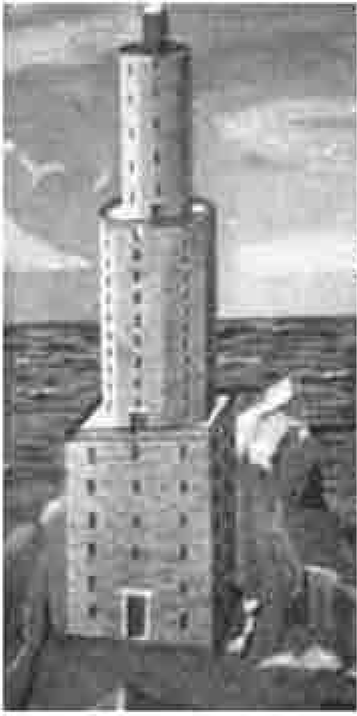

(အပေါ်-ဝဲ) အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့ရှိ ဖေးရော့မီးပြတိုက်ကြီး၊ (အပေါ်-အလယ်) မပျက်မစီးရှိခဲ့သော်ဤသို့တွေ့မြင်ရသည့်ဇုနတ်ရုပ်ကြီး၊ (အပေါ်-ယာ) ရုတ်ကျွန်းရှိ ဟီးလီယော့အမည်ရှိ နေ နတ်ကြေးရုပ်တုကြီး၊ (အလယ်-ဝဲ) အီဂျစ်နိုင်ငံရှိ ပိရမစ်သင်းချိုင်းဂူကြီးများ၊ (အလယ်-ယာ) ဒိုင်ယာနာနတ်သမီး၏ နတ်ကွန်းကြီး၊ (အောက်-ဝဲ) မောဆိုလပ်ဘုရင်၏ သင်းချိုင်းတော်၊ (အောက်-ယာ) ဗက်ဗီလုံးနိုင်ငံမှ ဥယျာဉ်ပျံကြီးတစ်ခု၊

လက်ချက်ဖြင့်ပျက်စီးသွား၍ ကာလကြာမြင့်လေသော် မြေအောက်တွင် နစ်မြုပ်နေခဲ့သည်။ ထိုနတ်ကွန်းနေရာကိုတူး ဖေါ်ကြည့်ရာမှရရှိသော ပေ ၆၀ ခန့်ရှိ တိုင်လုံးကြီး တစ်လုံးကို ဗြိတိသျှပြတိုက်တွင် ထားရှိ၏။

ဇုနတ်ရုပ်ကြီးမှာ ယခုအခါ လုံးဝပျက်စီးသွားချေပြီ။ ထိုနတ်ရုပ်ကြီး၏ ပုံပန်းသဏ္ဌာန်ကို ကျွန်ုပ်တို့သည် အီးလစ်ဒင်္ဂါးပြားများတွင်ပါသော ပုံများမှသိရှိကြရ၏။ ထိုနတ်ရုပ်ကြီးမှာ ဂရိနိုင်ငံ ပယ်လိုပွန်နီးဆပ်ကျွန်းဆွယ်၊ အိုလင်းပီယာမြို့တွင်ဘီစီ ၅၇စခုနှစ်ခန့်ကထင်ရှားသော ရုပ်လုံးထုဆရာကြီးဖီးဒီးယက်က ထုလုပ်ထားခဲ့သည်။ ထိုနတ်ရုပ်ကြီးမှာ ပေ ၆၀ ခန့်မြင့်၍ ကြေးမားလုပြီးလျှင် ဆင်စွယ်နှင့် ရွှေတို့ဖြင့် ထုလုပ်ထားကြောင်းသိရှိရ၏။

ဘီစီ ၃၇၈ ခုနှစ်လောက်တွင် နတ်ရွာစံသော ကဲရီးယားပြည့်ရှင်ဘုရင်မောဆိုလပ်အတွက် မိဖုရားကဆောက်လုပ်ခဲ့သော သင်းချိုင်းဂူကြီးမှာ အာရှမိုင်းနားနယ် ဟယ်လီကာနက်ဆပ်မြို့တွင်ရှိ၍မောဆိုလီယမ်ဟုခေါ်သည်။ လေးထောင့်လျားလျားပုံရှိသည့် ဂူကြီးပေါ်တွင် လှပသောတိုင်လုံးကြီးများစီကာ ဆောက်လုပ်ထားပြီးလျှင် ထိုအပေါ်မှ တစ်ဖန်အမိုးသဏ္ဌာန် ပိရမစ်ဖြင့် မိုးထား၏။ ထိုပိရမစ်အမိုးပေါ်တွင် ဘုရင်နှင့်မိဖုရားတို့ မြင်းလေးကောင်ကသော ရထားကို စီးနေသည့်ပုံကို ထုလုပ်ထားရာ၊ ဘုရင်ကြီး၏ရုပ်တုမှာ ၁၀ပေမြင့်လေသည်။ ထိုအဆောက်အအုံကြီးကား ဂရိပိသုကာတို့၏ လက်ရာဖြစ်၏။ ယခုအခါတွင် ပျက်စီးယိုယွင်းသွားပြီဖြစ်ရာ အချို့အပျက်အစီးများကို ဗြိတိသျှပြတိုက်တွင် ထိန်းသိမ်းထားလေသည်။ ထိုအဆောက်အအုံကြီးမှာ ခိုင်ခံ့ကြီးမားလှပတင့်တယ်သဖြင့် နောက်နောင်တွင် ကြီးမားလှသော ဂူသင်းချိုင်းများကို မောဆိုလီယမ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။

ဆဋ္ဌမအံ့ချီးဖွယ်ရာကား အီးဂျီးယန်း ပင်လယ်အတွင်းရှိ ရုတ်ကျွန်း၏သင်္ဘောဆိပ်တွင် တည်ရှိခဲ့သော အရုပ်ကြီးဖြစ်လေသည်။ ထိုအရုပ်ကြီးများ ဟီးလီယော့အမည်ရှိသော နေနတ်ရုပ်ကြီးဖြစ်၍ ကြေးနှင့်ပြုလုပ်ထားပြီးလျှင် ပေ ၁၀၀ မျှ မြင့်လေသည်။ ထိုအရုပ်ကြီးကို ဘီစီ ၂၈၀ ခန့်ကတည်လုပ်ထားလေသည်။ ဘီစီ ၂၂၄ခုနှစ်တွင် ငလျင်ကြီးလှုပ်သဖြင့် ထိုအရုပ်ကြီးသည်ပြိုလဲသွားရာ နှစ်ပေါင်းတစ် ထောင်ခန့်ကြာသောအခါတွင် ထိုအရုပ်ကြီးမှ အပျက်အစီး များကို စုဆောင်း၍ သတ္တုဟောင်းအဖြစ်ဖြင့် ရောင်းချလိုက်ကြ၏။

သတ္တမ အံ့ချီးဖွယ်ရာမှာကား အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့ရှိ ဖေးရော့ မီးပြတိုက်ကြီးဖြစ်လေသည်။ အီဂျစ်ကမ်းခြေတွင်ရှိ၍ထိုမြို့ကြီးနှင့်ကပ်နေသော ကျွန်းကလေးတစ်ကျွန်းမှာ ဖေးရော့ကျွန်းဟုခေါ်၏။ အယ်လက်ဇန္ဒာ–သ–ဂရိတ်သည် အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့ကြီးကို တည်စဉ်က ထိုဖေးရော့ကျွန်းနှင့် မြို့ကြီးကိုပိုင်းခြားသည့် ရေပြင်ကိုဖြတ်၍ ပေါင်းကူးတံတား ဆောက်လုပ်ခဲ့၏။ အီဂျစ်ဘုရင် ဒုတိယတော်လမီမင်းလက်ထက်၌ ထိုကျွန်း၏အရှေ့ဘက်စွန်းတွင် ကျောက်တုံးကြီးများဖြင့် ပေ၅၀၀ခန့်မြင့်သော မီးပြတိုက်ကြီးကို တည်ဆောက်လေသည်။ ထို အဆောက်အအုံကြီးကို ဘီစီ ၂၆၀ ပြည့်နှစ်တွင်ပြီးစီးရာ၊ အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့၏ ဖေးရော့မီးပြတိုက်ဟု ခေါ်တွင်၏။

အထက်ပါတို့ကား ရှေးဟောင်းကမ္ဘာ၏ အံ့ဖွယ်ခုနစ်သွယ်ဖြစ်လေသည်။ ယခုအခါတွင်ကား ထိုအံ့ဖွယ်များမှာ အီဂျစ်နိုင်ငံရှိ ပိရမစ်များမှတစ်ပါး ပျက်စီးယိုယွင်းကုန်ချေပြီ။ (ပိရမစ်များ။) ခေတ်သစ်ကမ္ဘာတွင် အံ့ဖွယ်များကား မည်သည်တို့ကို ခေါ်ဆိုပါမည်နည်း။ သိပ္ပံပညာရပ်ထွန်းကားသည့် ယခုခေတ်တွင် အဆန်းအပြားအံ့ဖွယ်ရာများကား တစ်နေ့တစ်ခြား ပေါ်များနေရာ၊ အံ့ဖွယ်ရာများမှာ မကြာခဏပင် ပြောင်းလဲရမည်လောဟု စဉ်းစားဖွယ်ရာ ဖြစ်တော့သည်။

လူတို့ရိပ်မြုံ မြေဝသုန်

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ကမ္ဘာကြီး လုံးကြောင်းလူတိုင်းသိကြပေသည်။ သို့ရာတွင် လူတို့အိုးအိမ်အခြေစိုက်ရာ ဤကမ္ဘာကြီး မည်သို့ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ ကမ္ဘာကြီးအတွင်းပိုင်း၌ မည်သို့ဖွဲ့စည်း တည်နေသည် စသည့် အကြောင်းတို့ကိုမူ လူတိုင်းမသိကြသေးချေ။ အောက်ပါအကြောင်းရပ်တွင် ကမ္ဘာကြီးသည် တစ်ခါကအပူရှိန် အလွန်ပြင်းသည့် မှော်တ်မိုးချိုတ်ငွေ့လုံးကြီး ဖြစ်ခဲ့ကြောင်းဖတ်မိရလျှင် လူတိုင်းပင်အံ့ဩမိကြပေလိမ့်မည်။

ကမ္ဘာ ။ ။ကမ္ဘာမြေသည် နေစကြာဝဠာတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော ဂြိုဟ်တစ်လုံးဖြစ်သည်။ အာကာသလောကတွင် အလားတူ နေစကြာဝဠာပေါင်း မရေမတွက်နိုင်အောင် ရှိနိုင်သဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာကဲ့သို့သော အခြားဂြိုဟ်များလည်း အမြောက်အမြားပင် ရှိနိုင်ပေသည်။ တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေ၊ လေတို့နှင့်ပြီးသော ဤကမ္ဘာသည် ဖြစ်ပေါ်စအချိန်က မည်သည့်အရာဝတ္ထုမျှမရှိဟုဆိုလျှင် အံ့သြကြပေမည်။ ကမ္ဘာကြီးသည် ဖြစ်တည်ခါစက အပူရှိန်အလွန်ပြင်းသောဓါတ်မိုးဓါတ်ငွေ့လုံးကြီး သာလျှင်ဖြစ်သည်။အနှစ်သန်းပေါင်းများစွာကြာ၍ ကမ္ဘာ၏အပေါ်ယံအခွံအေးသွားသောအခါ ကမ္ဘာကိုရစ်ပတ်ထားသော ဓါတ်ငွေ့တို့သည် လေဖြစ်လာသည်။ အချို့ဓါတ်ငွေ့တို့သည် ခဲ၍ရေဖြစ်လာသည်။ ကမ္ဘာ

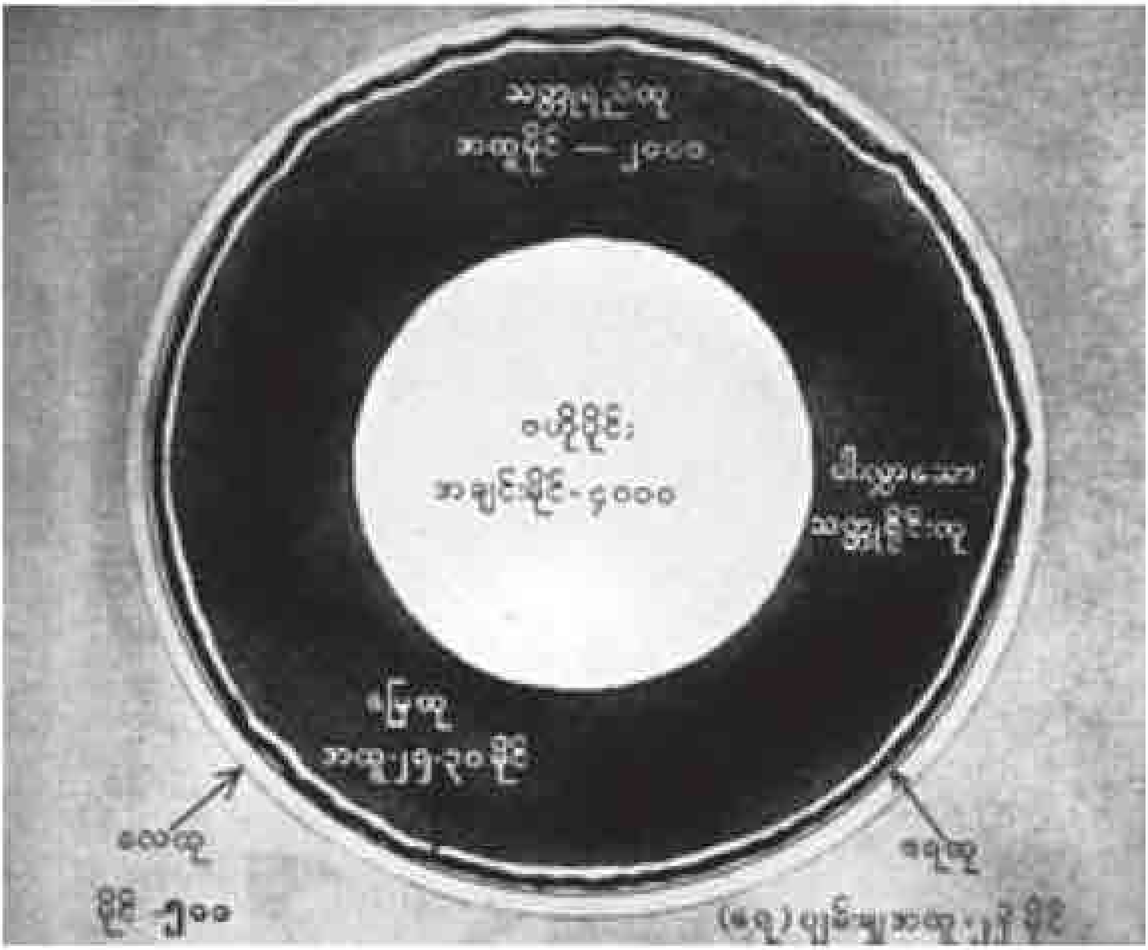

သိပ္ပံပညာအလိုအရ ကမ္ဘာတွင်အထပ်ကြီး ၆ ထပ်ပါဝင်သည်။ အတွင်းကျဆုံးဗဟိုဝိုင်းကို သံနှင့် နစ်ကယ်သတ္တုရည်ထုက ဝန်းရံထားသည်။ အပေါ်ဆုံးအထပ်မှာမူ မြေထုပင်ဖြစ်သည်။

မြေ၏ မျက်နှာပြင်ကျုံ့၍တွန့်လိပ်လာရာမှတောင်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုနောက်မှ အပင်များ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် လူများပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု ယူဆကြသည်။

ကမ္ဘာဖြစ်ပေါ်ပုံကို သိပ္ပံဆရာများက နည်းအမျိုးမျိုး ဖြင့် ကြံဆတွေးတောကြည့်ခဲ့ကြသည်။ ပြင်သစ်နက္ခတ်ဆရာ ကြီး လာပလပ် ကြံဆတီထွင်ခဲ့သော နက်ဗျူလာဟိုက်ပေါ့ သီဆစ်အရ လက်ရှိ နေ၊ လနှင့် ဂြိုဟ်တို့သည် ရှေးဦးပထမ တွင် တစ်ခုချင်းအနေနှင့် သီးသန့်မတည်ရှိခဲ့ပေ။ နေ၊ လ၊ ဂြိုဟ်များမဖြစ်ပေါ်မီက ဓါတ်ခိုးဓါတ်ငွေ့များနှင့် ပြည့်နက် နေသော နက်ဗျူလာကြီးတစ်ခု ရှိခဲ့သည်။ (နက်ဗျူ လာ။)ထိုနက်ဗျူလာကြီးသည် နက်ပကျွန်း ဂြိုဟ်သွားလမ်း လောက်အထိ ကြီးမား၏။ ထိုနက်ဗျူလာသည် အလွန်ပူ ပြင်း၍ လည်လျက်ရှိသည်။ လည်နေယင်းလည်း အလယ် ဗဟိုရှိ ဒြပ်တို့၏ဆွဲငင်မှုကြောင့် တဖြည်းဖြည်း ကျုံ့ဝင်လျက် ရှိ၏။ ထိုသို့ကျုံ့ဝင်ရာမှ ဓါတ်ငွေ့ကွင်းများ တစ်ကွင်းပြီး တစ်ကွင်း လွင့်စင်ထွက်ကြသည်။ လွင့်စင်ထွက်သွားသော ကွင်းကြီးများ သိပ်သည်းကျစ်လစ်၍ လာသောအခါ ဓါတ် ငွေ့မှအရည်၊ အရည်မှအခဲဖြစ်၍ နောက်ဆုံးတွင် ဂြိုဟ်များ ဖြစ်လာကြသည်။ ဂြိုဟ်များလည်း လည်၍နေကြသဖြင့် ထိုဂြိုဟ်များမှတစ်ဖန် လဟု ခေါ်တွင်သော အရံဂြိုဟ်ကလေး များ လွင့်စင်ဖြစ်ပေါ်လာပြန်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာသည် အဆိုပါ နက်ဗျူလာကြီးမှ လွင့်စင်ထွက်လာသော ဓါတ်ငွေ့ ကွင်းတစ်ခု သိပ်သည်းကျစ်လစ် လာရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာရသည် ဟု ဆိုလေသည်။

နက်ဗျူလာသီအိုရီကို ယခုခေတ်နက္ခတ်ဆရာတို့က လက် မခံကြပေ။ ကမ္ဘာကျော် နက္ခတ်ဆရာကြီး ဆာဂျိမ်းဂျီအင်း သည် ကမ္ဘာဖြစ်ပေါ်ပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ကြံဆကြည့် လေသည်။ ရှေးဦးပထမတွင် နက်ပကျွန်းဂြိုဟ်သွားလမ်း လောက်အထိပင် ကြီးမားသော ဓါတ်ငွေ့လုံးကြီးတစ်လုံးရှိ သည်။ ထိုဓါတ်ငွေ့လုံးကြီးမှာ ယခုကျွန်ုပ်တို့၏ နေဖြစ်၏။

ဓါတ်ငွေ့လုံး၏ အပြင်ပိုင်းသည် အလွန်ပါး၍ အတွင်းပိုင်းမှာ ထူသည်။ တစ်ခါ၌နေထက်များစွာကြီးသော နေတစ်စင်းသည် အနားမှကပ်၍ဖြတ်သွားသည်။ ထိုအခါ ထိုနေသည် မိမိ၏ဆွဲအားဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏နေမှဓါတ်ခိုးဓါတ်ငွေ့များကို ဆွဲထုတ်သည်။ဒီရေပမာမောက်ကြွလျက် ဆေးပြင်းလိပ်သဏ္ဍာန် ရှည်လျားလျားပုံဖြင့် ထွက်လိုက်လာသော ဓါတ်ခိုးဓါတ်ငွေ့အစုသည် နေဆွဲရာနောက်သို့ လိုက်ပါသွားသည်။ သို့ရာတွင်နေသည် အလွန် လျင်မြန် ကြီးမားသောအရှိန်ဖြင့် ဖြတ်သန်း ထွက်ခွာသွားသည့်အတွက်၊ အထပ်ပါအတိုင်း ထွက်လိုက်လာသော ဓါတ်ခိုးဓါတ်ငွေ့အစုသည် နေကိုမမှီတဲ နောက်တွင်ကျန်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ကျန်ရစ်ခဲ့သော ဓါတ်ခိုးဓါတ်ငွေ့အစုသည် နေနှစ်စင်း၏ဆွဲငင်မှုကြောင့် ပထမနေကို လှည့်ပတ်ပြီးနေလေသည်။ ထိုဓါတ်ခိုးဓါတ်ငွေ့အစုမှ အများအစားပင် ပထမနေပေါ်သို့ပြန်၍ကျသွား၏။ သို့သော် အချို့မှာ နေပေါ်သို့ပြန်ကျရန် ဆင်းလာသော်လည်း နေကိုလှည့်ပတ်နေသော အရှိန်ကြောင့် နေဆီသို့ မရောက်ဘဲ လွဲသွားပြီးသော် မလှမ်းမကမ်းနေရာမှ နေကိုလှည့်ပတ်ပြီး နေလေတော့သည်။ နေကဆွဲထားသောကြောင့် အခြားတစ်ပါးသို့လည်း လွင့်စင်၍မသွားပေ။ ထိုဓါတ်ခိုးဓါတ်ငွေ့တို့သည် ဖိအားများရာ ဗဟိုချက်တို့တွင် ခွဲခြား စုရုံးကြရာမှ ဂြိုဟ်များဖြစ်ပေါ်လာကြသည်ဟု ဆို၏။ ထိုသီအိုရီကို တိုက်ခဲသီအိုရီ (ဒီရေအဆို) ဟု ခေါ်လေသည်။

အချို့နက္ခတ်ဆရာတို့က နောက်တစ်မျိုးယူဆကြပြန်သည်မှာ အထက်ပါသီအိုရီနည်းတူပင် ရှေးပဝေဏီအခါတစ်ပါးက အခြားနေတစ်စင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့နေအနားသို့ ချဉ်းကပ်လာပြီးနောက် နေမှဓါတ်ခိုးတို့ကို ဆွဲထုတ်သွားသည်။ ထွက်လာသောဓါတ်ခိုးတို့သည် တဖြည်းဖြည်း အပူရှိန်လျော့သွားသောအခါ သေးငယ်သောအစိုင်အခဲကလေးများအဖြစ် ခွဲထွက်ကြသည်။ ထိုအခဲကလေးများ တစ်ဖန် တဖြည်းဖြည်းပြန်လည်စုရုံးမိပြီးနောက် ဂြိုဟ်များဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ အခဲကလေးများအချင်းချင်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တိုက်မိကြရာမှ ရှိသောအပူရှိန်မှာ ထိုအခဲကလေးများကိုအရည်ပျော်စေ၍ ပေါင်းစည်းသွားစေနိုင်လောက်အောင် ပြင်းထန်သည်ဟုဆို၏။ ထိုသီအိုရီကို ပလန်းနက်တက်စီမယ်ဟိုက်ပေါ့သီဆစ် ဟုခေါ်လေသည်။

အထပ်ပါသီအိုရီများကို မှန်ကန်သည်ဟု မည်သူမျှတစ်ထစ်ချမပြောနိုင်သေးချေ။ တစ်နေ့နေ့တွင် ထိုသီအိုရီတို့ထက်သာ သောသီအိုရီများ ပေါ်လာကောင်းပေါ်လာပေဦးမည်။

ကမ္ဘာမြေ၏အထပ်များ ။ ။ကမ္ဘာလုံးတွင်အထပ်ကြီး ၆ ထပ်ပါဝင်သည်ဟုဆိုသည်။ အတွင်းအကျဆုံးဗဟိုပိုင်းမှာ အချင်းအားဖြင့် မိုင်ပေါင်း ၄၀၀၀ရှိသည်။ ထိုဗဟိုပိုင်းသည် အလွန်ပူပြင်းသဖြင့် ထိုအပိုင်း၌ရှိသောအရာများသည် ပလတ်စတစ်အနေနှင့်သော်လည်းကောင်း၊အရည်အနေနှင့်သော်လည်းကောင်း တည်ရှိမည်ဟု သိပ္ပံဆရာများက ယူဆကြသည်။ ဗဟိုပိုင်းကိုဝန်းရံထားသော ဒုတိယအထပ်သည်ကား ကမ္ဘာ၏အရေးကြီးသော အဓိကအထပ်ပင်ဖြစ်၏။ ထိုအထပ်သည်မိုင် ၂၀၀၀မျှထူ၍ ထိုအထပ်တွင် နှစ်ကယ်နှင့်ရောနေသော သံပါရှိသည့်အပြင် အခြားသတ္တုနှင့် ကျောက်များလည်း အနည်းငယ်ပါရှိသည်။ ထိုအထပ်ကို ဗယ်ရီစဖီးယား (သတ္တုရည်ထု)ဟုခေါ်၏။ ဗယ်ရီစဖီးယားတွင်ရှိသော အပူရှိန်သည် အလွန်များသော်လည်း ပြင်ပမှဖိနှိပ်အားမှာ ကြီးမားလှသောကြောင့် ဗယ်ရီစဖီးယားသည် အစိုင်အခဲအဖြစ်ဖြင့်သာ တည်လျက်ရှိသည်။

ဗယ်ရီစဖီးယားအပေါ်က အထပ်မှာ ၂၅ မိုင်မှ မိုင် ၃၀ လောက်သာထူ၍ ထိုအထပ်တွင် ယင်းနှင့်ကပ်လျက်ရှိသော အတွင်းထပ် အပြင်ထပ်များ၌ပါရှိသည့် သတ္တုများရှိသည်။ ထိုအထပ်သည် တွင်းထွက်ပစ္စည်းများတည်ရာ အထပ်ဖြစ်၍၊ ထိုအထပ်ကို အိုးဇုန် (သတ္တုရိုင်းထု)ဟုခေါ်သည်။

သတ္တုရိုင်းထပ်ဖြစ်သောအထပ်ကို ဝန်းရံထားသောအထပ်မှာလစ်သိုစဖီးယား (မြေထု)ဖြစ်၍၊ ထိုအထပ်သည်မိုင် ၁၅၀ မှ မိုင်၂၀၀ အထိထူသည်။ လစ်သိုစဖီးယားဖြစ်ပေါ်ရခြင်းမှာ ဗယ်ရီစဖီးယားတွင်ရှိသော သံနှင့်နီကယ်ပေါင်းစပ်သည့် သတ္တုမှ အချို့ပေါ့သောသတ္တုတို့ အပေါ်ဘက်သို့ ခွဲ၍ တက်လာခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဘူမိဗေဒဆရာတို့က ယူဆကြသည်။ လစ်သိုစဖီးယား၌ အဓိကအားဖြင့် ပစ္စည်းစုနှစ်မျိုး ပါဝင်သည်။ ပထမအစုတွင် အရောင်ဖျော့၍ အလေးချိန်ပေါ့သော သတ္တုနှင့် ကျောက်နှမ်းဖတ်စသည်တို့ ပါဝင်၏။ ဒုတိယအစုတွင်မူ သံ၊ မက်ဂနီစီယမ်၊ ကယ်လဆီယမ်စသော အရောင်ရင့်၍ လေးသောသတ္တုများ ပိုမိုပါရှိလေသည်။

လစ်သိုစဖီးယားအပေါ်ဘက်တွင် သမုဒ္ဒရာ၊ ပင်လယ်၊ မြစ်တို့တည်ရာ ဟိုက်ဒြိုစဖီးယား (ရေထု)အထပ်ရှိသည်။ထိုအထပ်သည် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် ၂၄ မိုင်ထူသည်။ ထို

ကမ္ဘာမြေ၏အနေအထားကို ရှေးလူမျိုးတို့အမျိုးမျိုးကြံဆရာတွင် ရှေးကယ်လဒီယန်လူမျိုးတို့က ကမ္ဘာသည် သမုဒ္ဒရာမှပေါ်ပေါက်သော နံရံများအတွင်းတွင် ကုတ်နေသောမိုးကောင်းကင်ကို မျက်နှာကျက်ပြုလျက် တည်ရှိနေသည်ဟု (အထက်) ပုံအတိုင်းယုံကြည်ကြသည်။ ရှေးအိန္ဒိယလူမျိုးတို့ကမူ ကမ္ဘာကိုဆင်ကြီးလေးကောင်က ထမ်းထားလျက် ထိုဆင်များသည် သမုဒ္ဒရာရေပြင်တွင် ကူးခတ်လျက်ရှိသော ကမ္ဘာလိပ်ကြီး၏ကျောက်ကုန်းထက်၌ တည်လျက်ရှိသည်ဟု (အလယ်) ပုံအတိုင်း ယုံကြည်ကြသည်။ ရှေးဂရိလူမျိုးတို့ကမူကား ကမ္ဘာမှာသမုဒ္ဒရာစိုင်းရံထားသည့်မြေအပြင်ကြီးတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သည်ဟု (အောက်ဆုံး) ပုံအတိုင်း ယုံကြည်ကြသည်။

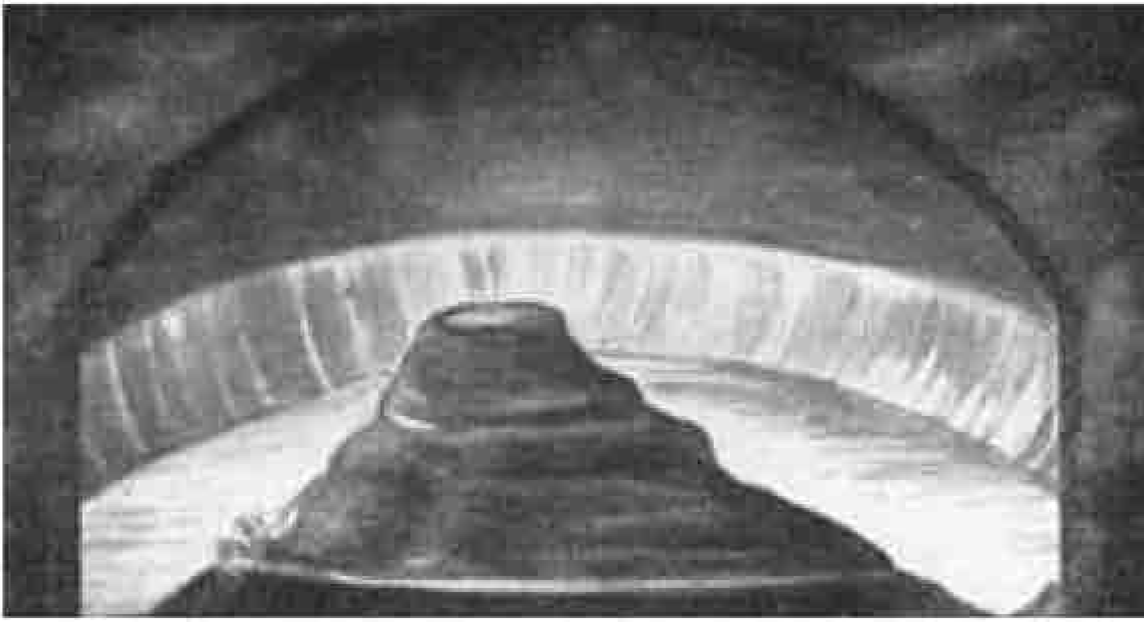

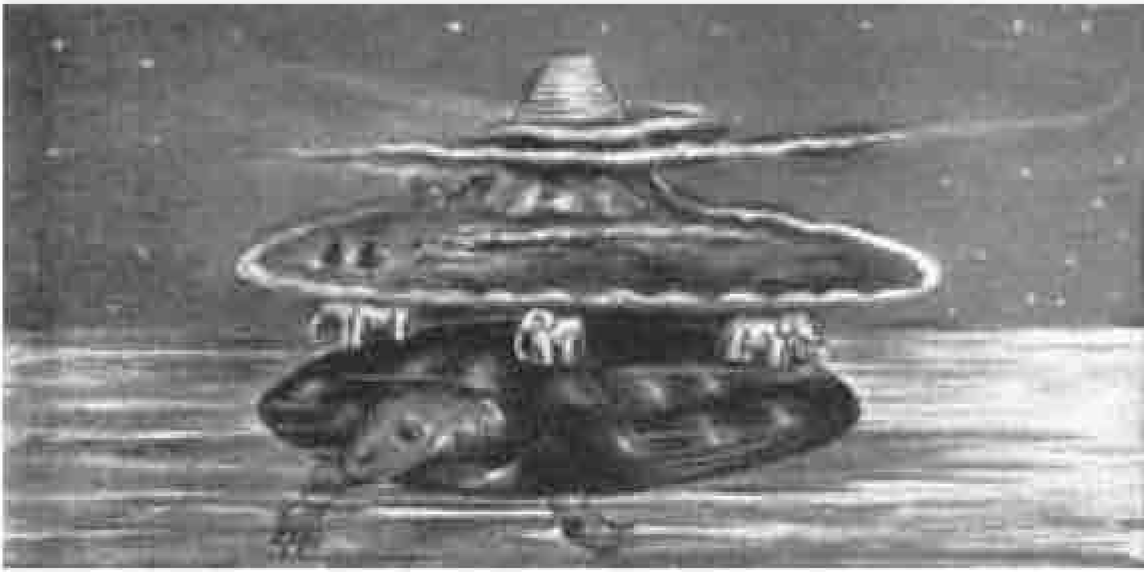

အထပ် အပေါ်ဘက်တွင် နောက်ဆုံး အထပ်ဖြစ်သော ဓါတ်ငွေ့များပါဝင်သည့် အထပ်ရှိသည်။ ထိုအထပ်သည် မိုင်၂၀၀ ခန့်ထူ၍ ထိုအထပ်ကို အက်တမိုစဖီးယား (ဓါတ်ငွေ့ထု)ဟု ခေါ်သည်။

ကမ္ဘာကြီးကို တုန်လှုပ်စေခဲ့သော စစ်ပွဲကြီး ။ ။

မီးပွားကလေးမှ စတင်သော မီးသည် တောတစ်ခုလုံးကို လောင်ကျွမ်းစေသကဲ့သို့ နိုင်ငံငယ်ချင်းဖြစ်ပွားရာမှ နိုင်ငံကြီးပေါင်းများစွာသို့ ကူးစက်ကာ ကြောက်မက်ဖွယ် လက်နက်ဆန်းများကိုသုံးသဖြင့် ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် ရှေးက မကြုံဘူးသော သွေးချောင်းစီးစစ်ပွဲကြီးပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာစစ်၊ ပထမ (ခရစ် ၁၉၁၄–၁၉၁၈)။ ။နိုင်ငံတိုင်းက စစ်မလိုလားပါဟုဆိုလျက် စစ်မဖြစ်ရဘဲ ငြိမ်းချမ်းရေးရအောင် ဆောင်ရွက်ကြရာမှ ဥရောပတိုက်တွင် ၁၉၁၄ ခုနှစ်၌ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာကောင်းလှသောလူသတ်ပွဲ၊ အခြေအနေဖျက်ဆီးပွဲကြီးဖြစ်သည့် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။

စစ်ဖြစ်ရသည့်အကြောင်းရင်း။ ။နိုင်ငံတိုင်း စစ်ကို ကြောက်၍ မဖြစ်ရအောင် ရှောင်ရှားလိုကြသည်။ သို့သော် မလွှဲ မရှောင်သာဘဲ စစ်ဖြစ်လာလျှင် အဆင်သင့်ဖြစ်ရန် ပြင်ဆင်ထားကြလေသည်။ လက်နက်အင်အား ပြည့်စုံမှသာလျှင် အရေးကြုံသည့်အခါ သက်လုံကောင်းနိုင်ကြောင်းကို နိုင်ငံကြီးတိုင်းယုံကြည်ခဲ့ကြ၏။ ထို့ပြင်နိုင်ငံကြီးများ၏ အလိုအရမှာ လက်နက် အင်အားဖြင့် အကြမ်းဖက်မှသည်သာလျှင် မိမိတို့လိုရာကို ရရှိပြည့်စုံနိုင်မည်ဖြစ်လေသည်။ ထိုကြောင့် စစ်ကိုကြောက်သဖြင့် အရေးရှိကအသင့်ဖြစ်စေရန် တစ်နိုင်ငံကလက်နက်အင်အား ဖြည့်တင်းသောအခါ၊ အခြားနိုင်ငံများကလည်း လက်ပိုက်ကြည့်မနေနိုင်တော့ဘဲ လက်နက်များ စုဆောင်းဖြည့်တင်းလာကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ စစ်ကိုကြောက်ခြင်းသည်ပင်လျှင် စစ်ဖြစ်ရခြင်း၏အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးဖြစ်ရန်အကြောင်းများမှာ ပြင်သစ်နှင့် ဂျာမနီစစ်ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ရှည်ဝေးသောကာလ ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ် ၁၈၇၁ ခုနှစ်များလောက်ကပင် အစပျိုးခဲ့လေသည်။ နိုင်ငံကြီးတိုင် ခနအင်အားကြီးမြင့်လိုကြသဖြင့်၊ တစ်နိုင်ငံထက်တစ်နိုင်ငံသာ အောင်ပြုကြရာမှ ပဋိပက္ခမှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့လေသည်။ ပမာအားဖြင့်ဆိုသော် အင်အားပြည့်ဝလာသောဂျာမနီသည် အာဖရိကတိုက်တွင် အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်ထွန်းနိုင်မည့် ဒေသများကို သိမ်းပိုက်ရန် ကြံရွယ်နေစဉ်၊ အင်္ဂလိပ်နှင့် ပြင်သစ်တို့ကအလျင်ဦးအောင် သိမ်းပိုက်လိုက်လေသည်။ ပြင်သစ်သြဇာလွှမ်းမိုးနေသော အာဖရိကမြောက်ပိုင်းရှိ မိုရိုကိုနယ်တွင် ဂျာမန်တို့ကခြေကုပ်ရရန် ကြိုးစားသောအခါတွင်လည်း၊ အင်္ဂလိပ်ကပြင်သစ်ကိုကူညီသောအားဖြင့် ဝင်ရောက်နှောင့်ယှက် ခဲ့လေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဂျာမနီသည် ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့်ပြင်သစ်တို့ကို အသာရနိုင်ဖို့ ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်အင်အားတောင့်တင်းရန် ကြိုးစားလေရာ အင်္ဂလန်လည်း ဂျာမနီကို စိုးရိမ်ကြီးစွာစောင့်ကြည့်နေခဲ့လေသည်။ ထို့ပြင် ရုရှားနှင့်သြစတြီးယားနိုင်ငံသို့သည် ဗော်လကန်နယ်များကို အုပ်စိုးလိုခဲ့ကြသည်။ အခြားဥရောပနိုင်ငံများကလည်း ထိုနယ်များကို မျက်စောင်းထိုးနေခဲ့ရာ၊ မကြာမီ အကြံတူရန်သူဟူသကဲ့သို့ ဗော်လကန်စစ်ပွဲကလေးများ နှစ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့လေသည်။ ထို့ပြင် အရေးရှိက ကူပေါ်ရရန် မဟာမိတ်များဖွဲ့ထားခဲ့ကြရာ ၁၉၁၄ ခုနှစ်လောက်တွင် အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်နှင့် ရုရှားတို့သည် သုံးနိုင်ငံမဟာမိတ်စာချုပ်များ ချုပ်ဆို၍ သွေးစည်းခဲ့လေသည်။ ထိုမဟာမိတ်အဖွဲ့နှင့် ဖက်ပြိုင်နိုင်ရန် ဂျာမနီ၊သြစတြီးလီးယားနှင့် အီတလီတို့ကလည်း သုံးနိုင်ငံ ချစ်ကြည်ရေးစာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့ကြလေသည်။

စစ်ဖြစ်ရခြင်း၏တိုက်ရိုက်အကြောင်းရင်းသည် သြစတြီးလီးယားနိုင်ငံတွင် စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့၏။ သြစတြီးလီးယားနိုင်ငံသည် အီးဂျီးယန်းပင်လယ်ဖက်တွင် သင်္ဘောဆိပ်တစ်ခုရရန်အတွက် အရှေ့ဘက်သို့နယ်ချဲ့လိုသည်။ ထိုအရေးတွင် ဆားဗီးယားနိုင်ငံက ကြားမှကန့်လန့်ခံနေသဖြင့် သြစတြေးလီးယားသည် ဆားဗီးယားနိုင်ငံအားတိုက်ခိုက်ရန် အပြစ်ရှာနေခဲ့လေသည်။ ရုရှားကလည်း ဆားဗီးယားနိုင်ငံကို ရန်သူများတိုက်ခိုက်လာခဲ့လျှင် ကူညီရန် ကတိပေးထား၏။

၁၉၁၄ ခုနှစ်ဇွန်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် သြစတြီးလီးယားနိုင်ငံ၏ အိမ်ရှေ့စံ ဖါဒီနန်နှင့် ကြင်ယာတော်တို့ကို တိုင်းခမ်းလှည့်လည်နေစဉ် ဗော့စနီးယားနယ် ဆားရာဂျဲဗို မြို့တော်၌ ဂါဗရီလိုပရင်းဇစ်ဆိုသူ ဆစ်လူမျိုးတစ်ဦးကသေနတ်ဖြင့် ပစ်သတ်လိုက်လေသည်။ ထိုအရေးကား ဥရောပယမ်းအိုးကြီး၏ စနက်မီး ဖြစ်လေတော့သည်။ သြစတြီးလီးယားသည် ပင်ကိုယ်ကပင်ဆားဗီးယားအား အပြစ်ရှာနေဆဲတွင် ထိုလုပ်ကြံမှု၌ ဆားဗီးယားအစိုးရ၏ တာဝန်မကင်းဟု တင်းမာပြင်းထန်လှသော နောက်ဆုံးရာဇသံတစ်ရပ်ပေးခဲ့၏။ သြစတြီးလီးယားကို ဂျာမနီက ထောက်ခံလေသည်။

ဆားဗီးယားအစိုးရသည် ယင်း၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ထိခိုက်မည့်အချက်မှတစ်ပါး ရာဇသံပါအခြားအချက်များကို လိုက်လျောမည်ဟုချက်ခြင်းအကြောင်းပြန်ခဲ့၏။

သို့သော် ဩစတြီးလီးယားနိုင်ငံက ဆားဗီးယားအစိုးရသည် ရာဇသံပါ အချက်တို့ကို လိုက်လျောရန် ပျက်ကွက်သည်ဟု စစ်ကြေညာလေသည်။ ရုရှားသည် ဆားဗီးယားနှင့်သာမက အခြား ဇော် လကန်နယ်ကလေးများနှင့် အကျိုးစီးပွားချင်း ဆက်စပ်နေသည်ဟုဆိုကာ ဆားဗီးယားကိုကူညီရန်စစ်ပြင် ခဲ့၏။ ထိုအခါပြင်သစ်ကလည်း မဟာမိတ် ရုရှားဖက်မှကူရန် အသင့်ပြင်လေသည်။ ရုရှား၏စစ်ပြင်ဆင်မှုမှာ ဩစတြီး လီးယားအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်နေလေရာ ဂျာမနီသည် ရုရှား နှင့်ပြင်သစ်တို့အား ၁၉၁၄ ခု ဩဂုတ်လ ၁ရက်နေ့နှင့်၃ရက် နေ့များတွင် စစ်ကြေညာခဲ့၏။ ထိုအချိန်အထိ သုံးနိုင်ငံမဟာ မိတ်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သောဗြိတိန်နိုင်ငံသည် စစ်ထဲမပါ သေးချေ။ အီတလီနိုင်ငံကလည်းကားနေမည်ဟုကြေညာ၏။

ပွဲဦးထွက်။ ။စစ်ဦးဘီလူးထွက် ထွက်လာခဲ့သောဂျာမနီကို တစ်ကမ္ဘာလုံးကအံ့ဩရလေသည်။ ဂျာမနီ၏တိုက်ခိုက်ပုံ များမှာ အနှစ်နှစ်အလလက ကြိုတင်၍ သေချာစွာ ပြင်ဆင် မှုရှိသကဲ့သို့ အချက်ကျကျ အရာရောက်ရောက်နှင့် ထိမိစွာ တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့၏။ ဂျာမနီ၏ စစ်တပ် အင်အားမှာ ဥရောပ တစ်တိုက်လုံး၌ အကြီးမားအထင်ရှားဆုံးကဲ့သို့ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဂျာမနီသည်ပြင်သစ်အား တစ်လအတွင်းသိမ်းပိုက်ပြီးမှ ရုရှား ကို တိုက်ခိုက်ရန် ရည်ရွယ်ထား ခဲ့၏။ ထို့ပြင် ဗြိတိန်ကို သိမ်း သွင်းပြီးနောက် အရှေ့ဘက်သို့ နယ်ချဲ့ရန် ဇော်လကန် နယ်များကို သိမ်းသွင်းရန် အစီအစဉ်လည်းရှိလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ်ကို ဖြတ်ကျော်ခြင်း။ ။ ထို့ကြောင့်ဂျာမနီ သည် ပြင်သစ်နိုင်ငံကို ပို၍ လျင်မြန်လွယ်ကူစွာ သိမ်း ပိုက်နိုင်ခဲ့ရန် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ ထံ ဖြတ်သန်းခွင့် တောင်းခဲ့ ၏။ ဗဲလဂျီယမ်မှာ ကြားနေ နိုင်ငံဖြစ်ရာ၊ ဖြတ်သန်းခွင့် မပေးခဲ့ချေ။ ထိုအခါ ဂျာမနီ သည် ဖွတ်အတင်း ဖြတ်ကျော် လေသည်။ ဗဲလဂျီယမ်တွင် ဂျာမန် စစ်တပ်များရှိနေပါ က အင်္ဂလန်ကျွန်း၏ လုံခြုံ ရေးကို ရိုးရိမ်ရသည် တစ် ကြောင်း၊ ဗဲလဂျီယမ်၏ ကြားနေရေးကို အာမခံထား သည့်ပြင် ယင်းကိုထိပါးလာ ပါက ကူညီပါမည်ဟုလည်း စာချုပ်ထားသည်တစ်ကြောင်း ကြောင့် ဗဲလဂျီယမ်ဘက်မှ ကူညီတိုက်ခိုက်ရန် အကြောင်းပြ၍ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ ကလေးကိုဂျာမနီစတိုက်သည့် ဩဂုတ်လ ၄ ရက်နေ့မကုန်မီပင် ဗြိတိန်နိုင်ငံသည်စစ်ကြေညာကာ စစ်ထဲ ဝင်ခဲ့လေသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ဗြိတိန်နှင့်ချုပ်ဆိုထားသော မဟာမိတ်စာချုပ်အရ မကြာမီဗြိတိန်ကိုကူညီရန် စစ်ကြေ ညာကာ စစ်ထဲဝင်ခဲ့သည်။ အခြားဟန်ဂေရီ၊ ဘူလဂေး ရီးယား၊ တူရကီစသောနိုင်ငံများကလည်း ဂျာမနီနှင့် ဩစ တြေးလီးယားဘက်မှ စစ်ထဲဝင်လာကြလေရာ၊ ဥရောပဗဟို နိုင်ငံများဟုခေါ်သော ထိုနိုင်ငံများကတစ်ဖက်၊ ရုရှား၊ ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလိပ်စသော မဟာမိတ်နိုင်ငံများကတစ်ဖက်၊ စစ်ရေးပြိုင် ကြသည့် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။

ဗဲလဂျီယမ်သည် ရှိသမျှစစ်သား ၂ သန်းခန့်နှင့် အင်အား ကြီးမားသော ဂျာမန်စစ်တပ်ကြီးကို ရက်သတ္တ ၂ ပတ်မျှ ကြာအောင် ခုခံတွန်းလှန်နေခဲ့သဖြင့်၊ ပြင်သစ်အဖို့ ဂျာမန် များဝင်ရောက်မည့်လမ်းများတွင် စစ်အင်အားထပ်ဖြည့် ထားရန် အချိန်ရခဲ့သည်ပြင်၊ ပြင်သစ်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းသို့ ရှိသမျှသော အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်များကိုလည်း တင်ပို့နိုင်ခဲ့၏။ ထိုသို့မဟာမိတ်များဘက်တွင် စစ်အင်အားဖြည့်တင်းရန်

ဩစတြီးယား အိမ်ရှေ့စံဖာဒီနန်းနှင့်ကြင်ယာတော်တို့အား ပစ်သတ်သည့်လူသတ်သမားအား ဖမ်းဆီးနေစဉ်

အချိန်ရသွားသည့်အတွက်၊ ဂျာမနီမှစစ်ကိုလျင်မြန်စွာ အနိုင်နှင့်ပိုင်းရန် ရည်မှန်းချက်ကြီး ပျက်ပြားရလေသည်။

ဗဲလဂျီယမ် အာဇာနည်စစ်သည်များသည် အစွမ်းကုန်ကြိုးစားတွန်းလှန်ကြသော်လည်း ဂျာမနီ၏ ကြီးမားတောင့်တင်းလှသောဒဏ်ကို မခံနိုင်ဘဲ ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် လီအေ့ခံတပ်ကြီး ကျိုးပေါက်သွားပြီးနောက် လေးရက်မျှအကြာတွင် ဗရပ်ဆဲမြို့တော်ကြီးကျဆုံးခဲ့ရလေသည်။ ဗဲလဂျီယမ်အစိုးရအဖွဲ့လည်း ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားရသည်။

ပထမမန်းတိုက်ပွဲ။ ။ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံကို ဖြတ်ကျော် နိုင်ခဲ့ပြီးနောက် ပြင်သစ်နိုင်ငံဘက်သို့ ဂျာမန်တပ်များ ဆက်လက်ချီတက်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါဗဲလဂျီယမ်၊ ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလိပ်တပ်များကလည်း တွန်းလှန်နိုင်သမျှတွန်းလှန်ခဲ့၏။ ဤသို့ဖြင့် မဟာမိတ်တပ်များနှင့် ဂျာမန်တပ်များသည် အနောက်ဘက်စစ်မြေပြင် မန်းမြစ်အနီးတွင် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်ကြရာ၊ ဂျာမန်တို့ နောက်ဆုတ်ပေးကြရသည်။ ထိုကြောင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံအတွက် အတန်စိတ်အေးသွားရသော်လည်း ဂျာမန်တို့မှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အကြွယ်ဝဆုံးသောနယ် ဆယ်ပုံတစ်ပုံခန့်ကို သိမ်းပိုက်မိထားကြသည်။

စစ်ဖြစ်၍ ကြည်းကြောင်းတိုက်ပွဲများတွင် မဟာမိတ်တပ်များသာလျှင် အရှုံးများလေသည်။ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံ အီးပရေး တိုက်ပွဲတွင် အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်ကြီး တပ်လုံး ပြုတ်လုမတတ် ကျဆုံးခဲ့လေသည်။ ထိုကြောင့် ဗြိတိန်သည် စစ်တပ်အင်အားကိုထပ်မံဖြည့်တင်းခဲ့ရာ၊ တစ်နှစ်အတွင်း တပ်သားပေါင်း တစ်သန်းကျော်ရရှိခဲ့၍ ဗြိတိသျှနိုင်ငံတော်အတွင်းမှ စစ်တပ် အင်အားများပါဆိုလျှင် တပ်သားနှစ်သန်းကျော်ရရှိခဲ့၏။ သို့သော်စစ်ပွဲတွင် ရန်သူတပ်များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်နိုင်လောက်အောင်ကား ကျင့်သား မရှိကြသေးပေ။ ၁၉၁၇ ခုနှစ်လောက်တွင်မှ အင်္ဂလိပ်တို့၏ တိုက်ခိုက်မှုအင်အားမှာ ထိပ်တန်းသို့ ရောက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

စစ်မျက်နှာများ။ ။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးတွင် နိုင်ငံအများပါဝင်တိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် စစ်မျက်နှာမှာ တစ်နေရာတည်းတွင် မဟုတ်ပေ။ အနောက်ဘက် စစ်မျက်နှာ၊ အရှေ့ဘက်စစ်မျက်နှာ၊ အီတာလျံစစ်မျက်နှာ၊ဗော်လကန်တောင်ပိုင်းစစ်မျက်နှာဟူ၍ နေရာအနှံ့အပြား ရှိခဲ့၏။ ထိုစစ်မျက်နှာများတွင် အရေးအပါဆုံး စစ်မျက်နှာမှာ အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားကြီးမှ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံအထိ စစ်ကြောင်း ပြန့်နေ၍ မိုင်ပေါင်း ၄၅၀ မျှ ရှည်လျားသည်။ အရှည်လျားဆုံးဖြစ်ပြီးလျှင် ဒုတိယအရေးအပါဆုံးသော စစ်မျက်နှာမှာ အရှေ့ဘက်စစ်မျက်နှာဖြစ်၍၊ ဗောလတစ်ပင်လယ်ကမ်းခြေရှိ ရီးဂမှ ပင်လယ်ကမ်းခြေတိုင်အောင် မိုင်ပေါင်း ၁၁၂၅ မိုင်မျှရှည်လျားလေသည်။ ၁၉၁၅ ခု မေလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အီတလီသည် မဟာမိတ်တို့ဖက်မှ စစ်ထဲဝင်လာသောအခါ မိုင် ၃၂၀ မျှ ရှည်လျားသည့် အီတာလျံစစ်မျက်နှာတစ်ခု ဖွင့်ခဲ့ပြန်သည်။ စစ်မပြီးမီ နောက်ဆုံးဖွင့်ရသော စစ်မျက်နှာမှာ စစ်ကြောင်းမိုင် ၃၀၀ မျှ ရှည်လျားသည့် ဗော်လကန် တောင်ပိုင်း စစ်မျက်နှာဖြစ်၏။

တိုက်ခိုက်ရာတွင် နည်းသစ်တွင်ကာ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ကတုတ်ကျင်းများထဲမှ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ကြသဖြင့်ရင်ဆိုင်တိုက်ခြင်း၊ လျင်မြန်စွာ နေရာရွှေ့ပြောင်း တိုက်ခိုက်ခြင်းများ နည်းပါးလှသည်။ ထိုနည်းဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းကြောင့် သုံးနှစ်အတွင်း အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာတွင် စစ်ကြောင်း မိုင်နှစ်ဆယ်မျှ ကျွံဝင်အောင် မည်သည့်ဘက်ကမျှ မတိုက်နိုင်ခဲ့ချေ။ သို့သော် ထိုသို့စစ်ကြောင်းကို ထိုးဖေါက်ရန်ကြိုးစားကြရာ၌ တပ်သားပေါင်းတစ်သန်းကျော် ကျဆုံးခဲ့လေသည်။

ထိုစစ်မျက်နှာတွင် မဟာမိတ် တပ်များဖက်မှ ထင်ရှား၍ စစ်မှုရေးရာ ကျွမ်းကျင်သောဆာဂျွန်ဖရင့်၊ စစ်သူကြီး ဆာဒေါက်ဂလပ်ဟိတ်၊ မာရှယ်ဂျော့ဖါး၊ ဗိုလ်ချုပ်မှူးပေတန်းနှင့်မာရှယ်ဖေါ့စသည့် စစ်ဗိုလ်ကြီးများကွပ်ကဲအုပ်ချုပ် တိုက်ခိုက်ခဲ့၏။ စစ်ထဲသို့ အမေရိကန်ဝင်လာသောအခါတွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးပါးရှင်းကဦးစီးခဲ့လေသည်။ ဂျာမနီစသည့် ဗဟိုနိုင်ငံများဘက်မှ ဂျာမနီအိမ်ရှေ့ဥပရာဇာနှင့် ဗာဗေးရီးယားဥပရာဇာများကိုယ်တိုင်ကွပ်ကဲတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။

အရှေ့ဘက်စစ်မျက်နှာတွင် ရုရှားကခေါင်းဆောင် တိုက်ခိုက်ရလေရာ နှစ်ကလတ်မင်းသားကြီးကိုယ်တိုင် တစ်နှစ်ခွဲခန့် ဦးစီးခဲ့ပြီးနောက် ရုရှားဇာဘုရင်ကိုယ်တိုင်ကွပ်ကဲတိုက်ခိုက်ခဲ့လေသည်။ ထိုစစ်မျက်နှာတွင်ဂျာမန်တို့ဘက်မှ စစ်ဦးစီးချုပ် လူဒင်ဒေါ့၏အကူအညီဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်မှူးဟင်ဒင်ဗတ်ကကြီးမှူးတိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ တန်နင်ဗတ်တိုက်ပွဲတွင် နာမည်ရခဲ့ပြီးလျှင် မကြာမီ ဂျာမန်စစ်သေနာပတိချုပ် ဖြစ်လာ၏။

၁၉၁၅ ခုနှစ်အတွင်း စစ်အခြေအနေ။ ။ အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာတွင် သုံးနှစ်ခန့်အတွင်း အကြီးအကျယ်ပြောင်းလဲခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ ထိုကြောင့် အင်္ဂလိပ်နှင့် ပြင်သစ်တို့သည် လက်နက် ခဲယမ်းမီးကျောက်များ တိုးတက် တည်ဆောက်ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့သည်ဖြစ်ရာ တိုက်ပွဲများတွင် အများအားဖြင့် အမြောက်ကို သုံးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနှစ်အတွင်း စစ်မျက်နှာ၌ အရေးအပါဆုံး တိုက်ပွဲမှာ ဗာဒန်တိုက်ပွဲဖြစ်သည်။ ဗာဒန်မှာ ပါရစ်မြို့သွားရာ လမ်းပေါ်တွင်တည်ရှိ၍ ပြင်သစ်ခံစစ်ကြောင်း၏ အချက်အခြာဖြစ်လေရာ ဂျာမန်အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာကိုယ်တိုင် ဗာဒန်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ရန် ကြိုးစားခဲ့၏။ ပြင်သစ်တို့ကလည်း ရှုပ်ရှုပ်ချွံချွံ ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့၍ သွေးချောင်းစီးသောတိုက်ပွဲကြီးများ ထိုမြို့အနီး၌ ဖြစ်ပွားခဲ့လေသည်။ သို့သော် ဗာဒန်မြို့မှာ ဗိုလ်ချုပ်မှူး(နောက်မာရှယ်)ပေတန်း၏ ကြိုးပမ်းချက်ကြောင့် မကျဘဲရှိနေခဲ့၏။ ထိုနှစ်တွင် ဂျာမန်တို့သည် အင်္ဂလန်ပြည်ဘက်သို့ လွယ်ကူစွာကူး

နိုင်ရေးအတွက် ကဲလေးမြို့ကို သိမ်းပိုက်ရန် စစ်ဆင်ကြပြန်ရာ ဓါတ်ငွေ့များကိုပင် အသုံးပြုလေသည်။ သို့သော် ကနေဒီယန် တပ်သားများ၏ ရှုပ်ရှပ်ချွံချွံတွန်းလှန်မှုကြောင့် ၁၉၁၈ ခုနှစ်တိုင်အောင် ဂျာမန်တို့၏ရန်မှကင်းလွတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုနှစ်တွင် မဟာမိတ်တို့မှ အရေးပါသောအောင်မြင်မှုမှာ သံမဏိနှင့် အင်္ဂတေတို့ဖြင့် ခိုင်ခံ့စွာ ပြုလုပ်ထားသော လက်ဗီရင့်ခေါ် ဝက်ပါ အမည်ရှိဂျာမန်မြေအောက်ခံတပ်ကြီးကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခြင်းဖြစ်လေသည်။ မဟာမိတ်တို့သည် ပြင်သစ်နှင့် ဗဲလ်ဂျီယမ်နိုင်ငံတို့မှ ရန်သူလက် ကျရောက်ခဲ့သောနယ်များကို ကယ်တင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၅၀ ခန့်သာ ပြန်ရခဲ့လေသည်။

အရှေ့ဘက် စစ်မျက်နှာမြောက်ဘက်တွင် ဖွန်ဟင်ဒင်ဗတ်၏ ဂျာမန်စစ်တပ်များသည် မဆူးရီယန်အိုင်များဒေသတစ်ပိုက်၌ အရေးသာနေကြသည်။

တောင်ဘက်တွင် ပထမသော် ရုရှားသည်စစ်ရေးလှခဲ့၏။ ဩစတြီးယားတပ်များ ဂလစ်ရှာနယ်ကိုဖြတ်၍ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံထဲသို့ပင်ဝင်နိုင်ခဲ့လေသည်။ သို့သော် ၁၉၁၅ခုနှစ် နွေရာသီတွင် ဂျာမန်နှင့်ဩစတြီးယားတပ်များပူးပေါင်း၍ ရုရှားတို့အား ဂလစ်ရှာနယ်ထဲမှ အထူးအောင်မြင်စွာ မောင်းထုတ်လိုက်သည်။ ထိုအခါ နစ်ကလပ်မင်းသားကြီးနေရာတွင် ရုရှားဇာဘုရင်ကိုယ်တိုင် ထိုတပ်များကို ကွပ်ကဲတိုက်ခိုက်လေသည်။

ရုရှားအား ဗဟိုနိုင်ငံများ၏ ဖိနှိပ်ခြင်းမှသက်သာရာရစေရန် မဟာမိတ်တပ်များသည် တူရကီပိုင်ဒါးဒနဲရေလက်ကြားမှ ဂလစ်ပိုလီကျွန်းဆွယ်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် မအောင်မြင်သည့်ပြင် ဗော်လကန်ပြည်နယ်များ၏ အထင်သေးခြင်းကိုပင်ခံရလေသည်။ ဩစတြီးယားသည် ဆားဗီးယားကိုတိုက်ခိုက်ခဲ့ရာတွင်မြော်လင့်သလောက် မလွယ်ကူလှချေ။ ဩစတြီးယားတို့က ဆားဗီးယားမြို့တော် ဗဲလဂရိတ်မြို့ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့သော်လည်း ဆားဗီးယားတို့က ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့၏။ သို့သော် မကြာမီ အူရောင်ငန်းများရောဂါ ကျရောက်သဖြင့် ဆားဗီးယားတပ်များမှ အတော်ပင် အင်အားနည်း သွားလေသည်။

ထိုအတွင်း ဘူလဂေးရီးယားနိုင်ငံသည် ဗော်လကန်စစ်အတွင်းကဆုံးရှုံးခဲ့သော ဗော်လကန်ပြည်နယ်အချို့ကို ပြန်ရရန်ရွယ်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဗဟိုနိုင်ငံများဖက်သို့ ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီးသော် ဆားဗီးယားကိုတိုက်ခိုက်၏။ ဂျာမန်နှင့်ဩစတြီးယားတပ်များကလည်း ကူညီသဖြင့် ၁၉၁၅ ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် ဆားဗီးယားတစ်ပြည်လုံးကိုပင် ရန်သူ့လက်သို့ကျရောက်သွားလေသည်။ မဟာမိတ်တို့ဘက်မှ ဆားဗီးယားကိုကူညီရန် ဆယ်လိုနီးကားမြို့သို့ သန်းဝက်မျှရှိသောတပ်များကို ၁၉၁၅ ခုအောက်တိုဘာလတွင်ပို့ခဲ့၏။ဆားဗီးယားတပ်ကိုလည်း ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။ သို့သော် ထိုတပ်များသည် မည်သို့မျှအရေးရောက်အောင် မစွမ်းဆောင်နိုင်ဘဲ ဆယ်လိုနီးကားတွင်သာ သောင်တင်နေကြလေသည်။ မဟာမိတ်တို့လည်း မိမိတို့၏ဂုဏ်သရေကို ထိခိုက်မည်စိုးသောကြောင့် ထိုတပ်များပြန်၍ မဆုတ်ခိုင်းသဖြင့် ၁၉၁၈ ခုနှစ်တိုင်အောင် ထိုတပ်များမှာ ထိုမြို့တွင်ပင် နေခဲ့ကြလေသည်။

မြေကတုတ်ကိုအားကိုးပြုစစ်ဆင်ရသော ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်း မဟာမိတ်ရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာ

စစ်မြေပြင်ဆင်းရတော့မည့် ပြင်သစ်ပြည်ရောက် အမေရိကန်စစ်သားများ အပြီးသတ်ချေမှုန်းပွဲ စစ်ရေးလေ့ကျင့်နေကြစဉ်

၁၉၁၆ ခုနှစ်အတွင်း စစ်အခြေအနေ။ ။ ထိုနှစ် ဩဂုတ်လအတွင်း ရူမေနီးယားနိုင်ငံသည် မဟာမိတ်တို့ဘက်မှ စစ်ထဲဝင်လာလေသည်။ ရူမေနီးယားသည် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံလက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သော ရူမေးနီးယန်းအမျိုးသားတို့၏ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် စစ်ထဲဝင်လာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ရူမေနီးယားသည် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ရာ ဂျာမနီနှင့် ဘူလဂေးရီးယားတပ်များက ပြန်လှန်တိုက်ခိုက်သဖြင့် အရေးနိမ့်ခဲ့ရသည့်ပြင် ရူမေးနီးယားနိုင်ငံ၏ တစ်ဝက်မျှရှိသော အဖိုးတန်သည့် ရေနံနှင့် ဂျုံစပါးထွက်သော ဒေသများမှာ ရန်သူ၏လက်သို့ ကျရောက်ခဲ့လေသည်။

၁၉၁၅ ခုမေလ ၃ ရက်နေ့တွင် အီတလီသည် ဩစတြီးယားပိုင်နယ်မြေအချို့ရမည်ဟူသော လျှို့ဝှက်ကတိကြောင့် ယခင်ကဂျာမနီနှင့်သုံးနိုင်ငံ ချစ်ကြည်ရေးစာချုပ်ကို ဖောက်ဖျက်ပြီးလျှင် မဟာမိတ်တို့ဘက်မှ စစ်ထဲသို့ဝင်လာလေသည်။ ထိုနှစ်အတွင်း၌ အီတလီစစ်မျက်နှာတွင်ကြီးကျယ်လှသော တိုက်ပွဲကြီးများ မရှိခဲ့ချေ။ ၁၉၁၆ ခု ဩဂုတ်လ အတွင်း၌ကား အီတလီသည် ဩစတြီးယားနိုင်ငံကို ထိုးစစ်ဆင်ခဲ့ရာ အရေးအပါဆုံးသော အောင်မြင်မှုမှာ ဂိုးရီးဇီးယားကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဆောင်းရာသီမကျမီလေးတွင် အီတလီသည် အေဒြီယက်တစ်ပင်လယ် သဘော်ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သော ထရီးယက်မြို့ကို သိမ်းပိုက် တိုက်ခိုက်ရန် အသင့်ပြင်ထားခဲ့လေသည်။

ထိုနှစ်အတွင်း အရေးအပါဆုံးသောတိုက်ပွဲမှာ အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာမှ ဗာဒန်တိုက်ပွဲဖြစ်၏။ ဂျာမန်တို့ဘက်မှ အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာကိုယ်တိုင် ကွပ်ကဲ၍တိုက်ခိုက်၏။ ဖေဖော်ဝါရီလမကုန်မီမှ စက်တင်ဘာလဆန်းခန့်အထိ ခြောက်လခန့် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်တွင် ရှေ့သို့လေးမိုင်ခန့်မျှသာ တိုးတက်နိုင်သဖြင့် ဗာဒန်ခံတပ်မြို့ သိမ်းပိုက်ရေးကို ဂျာမန်တို့ လက်လျှော့လိုက်ရလေသည်။ ယင်းသို့ရှိနေစဉ် မဟာမိတ်တို့သည် မြောက်ဘက်ရှိ ဆုမ်းမြစ်တစ်လျှောက်တွင် အကြီးအကျယ်ထိုးစစ်ဆင်ရန် ပြင်ဆင်ခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်လောက်တွင် မဟာမိတ်တို့၏ အမြောက်လက်နက်များမှာ အထူးတိုးတက်ကောင်းမွန်လာခဲ့ပြီဖြစ်ရာ သံမဏိ၊ အင်္ဂတေတို့ဖြင့်ခိုင်ခံ့လှသည့် မိုင်ပေါင်းများစွာ ရှည်လျားသည့် ဂျာမန်ကတုတ်ကျင်းများကိုချေမှုန်းဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့လေသည်။ ထိုပြင်ထိုနှစ်တွင် မဟာမိတ်တို့သည် တင့်ကားများကို စတင်သုံးခဲ့သည်။ ထိုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတိုင်အောင် မဟာမိတ်တို့သည် ဖိ၍တိုက်လာခဲ့ရာ ဂျာမန်တို့သည် ကြံ့ကြံ့ခံယင်း နောက်သို့တဖြည်းဖြည်း ဆုတ်ပေးခဲ့ရလေသည်။

အရှေ့ဘက် စစ်မျက်နှာတွင် ဆောင်းရာသီအတွင်း၌ ရုရှားသည် အားဖြည့်နိုင်ခဲ့၍ ဇွန်လလောက်တွင် အရှေ့ဘက်စစ်ကြောင်း တောင်ဘက်စွန်းမှ ထိုးစစ်ဆင်ကာ ဩစတြီးယားတပ်များကို ကာပေသီယန် တောင်တန်းများသို့ တိုက်ထုတ်နိုင်ခဲ့၏။

၁၉၁၆ ခုနှစ်အတွင်း အိုင်ယာလန်ပြည်၌သူပုန်ထလေရာ မဟာမိတ်တို့၏စစ်ဆင်မှုတွင် အတန်ပင်ထိခိုက်ဖို့ အကြောင်းပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ ထိုမှတစ်ပါးဗြိတိသျှအစိုးရ၏ အရေးပါသော ရာထူးများကို ထမ်းရွက်ခဲ့သူ ဆာရော်ဂျာကေ့စမင်သည် ဂျာမန်လက်များကို အိုင်ယာလန်ပြည်တွင်းသို့ ခိုးသွင်းကာ ပုန်ကန်ရန်ကြံစည်ခဲ့သဖြင့် အပေါင်းပါ အခြားခေါင်းဆောင် ၆ ဦးတို့နှင့်အတူ စစ်ဆေး၍ အဆုံးစီရင်လိုက်ရလေသည်။

ထိုနှစ်အတွင်း ဂရိနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းရေး အခြေအနေကို မဟာမိတ်တို့ဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဗဟိုနိုင်ငံများဘက်မှလည်းကောင်း စောင့်ကြည့်နေခဲ့သည်။ ဂရိနိုင်ငံသည် ဆားဗီးယားအား ရန်သူတို့ထိပါးလာလျှင် ကူညီတိုက်ခိုက်ပေးရန်သဘောတူညီချက်များရှိခဲ့၏။ သို့သော်ဂရိဘုရင်မှာ ဂျာမန်ကိုင်ဇာဘုရင်၏ ယောက်ဖတော်ဖြစ်သဖြင့် ထိုစစ်ထဲတွင် မပါဝင်ဘဲ ကြားနေမည့်ယောင်ယောင်ပြုနေခဲ့လေသည်။ ဂရိမျိုးချစ်များကား ဆားဗီးယားကို ကတိထားချက်အတိုင်း ကူညီလိုကြသည်။ ထိုကြောင့် မဟာမိတ်တပ်များ ဘူးလဂေးရီးယားကို တိုက်ခိုက်သောအခါ ဂရိမျိုးချစ်တပ်များသည် မဟာမိတ်တို့ဘက်မှ ကူညီတိုက်ခိုက်ခဲ့၏။ ထိုသို့ဂရိနိုင်ငံ၏ သဘောထားမပြတ်မသားရှိနေခဲ့သဖြင့် မဟာမိတ်တို့က ဂရိနိုင်ငံကိုစိတ်ချရအောင် ကြိုတင်၍ ရေကြောင်းမှပိတ်ဆို့ထားသည်။

အရှေ့ဖက်စစ်မျက်နှာတွင် ဦးစီးခဲ့သော ဇာဘုရင်နစ်ကလပ်

ထို့ပြင် အာမီးနီးယားပြည်ဘက်တွင် နစ်ကလပ်မင်းသားကြီး ကွပ်ကဲသော ရုရှားတပ်များသည် အတန်ပင်အရေးသာခဲ့သည်။ တူရကီနိုင်ငံသည် ဆူးအက်တူးမြောင်းကို သိမ်းပိုက်နိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း ဗြိတိသျှတပ်များက တွန်းလှန်လိုက်သဖြင့် မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။

၁၉၁၇ ခုနှစ်အတွင်း စစ်အခြေအနေ။ ။ထိုနှစ်တွင် အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာ၌ မဟာမိတ်တို့သည် စစ်အောင်နိုင်မည့် မျှော်လင့်ချက်ကလေးများပင် ထားရှိလာနိုင်လေသည်။ ထိုနှစ်အတွင်း အရေးပါသောတိုက်ပွဲများ ပြင်သစ်နိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ဘက်နှင့် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုဒေသများတွင် အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ ဗဲလဂျီယမ်နှင့် ကနေဒီယန်တပ်များပူးပေါင်း၍ ဂျာမန်တပ်များ စိတ်ဓာတ် ပျက်ပြားအောင်ပင် တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့၏။ ထို့ပြင် ထိုနှစ်ဇွန်လအတွင်း မကြုံစဖူး ထူးကဲလှစွာ အပြင်းအထန်တိုက်ခိုက်ခဲ့လေရာ ရက်အနည်းငယ်အတွင်း ဂျာမန်တို့ လေးမိုင်ခန့်မျှ နောက်သို့ဆုတ်ပေးရလေသည်။ တောင်ဘက်တွင်လည်း ဂျာမန်တို့၏ ကျောက်မီးသွေးထွက်ရာ အဖိုးတန်မြို့ကြီးတစ်မြို့ဖြစ်သော လင်းမြို့ဘက်သို့ ကနေဒီယန်တပ်များက ရှေ့ဆောင်နှိုတက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သဖြင့် ဂျာမန်တို့ တဖြည်းဖြည်း ဆုတ်ပေးရပြန်သည်။ ထိုနှစ် နိုဝင်ဘာလလောက်တွင် မဟာမိတ်တို့သည် ဂျာမန်တို့ သိမ်းပိုက်ထားသည့် ပြင်သစ်မြို့ဖြစ်သော ကမ်းဗရေးကို ရုတ်တရက်ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လေသည်။ ထိုအခါ ဗာဗေးရီးယားပြည်၏ ဥပရာဇာမင်းသားခေါင်းဆောင်သော ဂျာမန်တပ်များမှာ ငါးမိုင်ခန့် ဆုတ်ပေးခဲ့ရလေသည်။ သို့သော် ဂျာမန်တို့က ပြန်၍ ထိုးစစ်ဆင်သောအခါ မဟာမိတ်တို့သိမ်းပိုက် ရရှိသမျှ နယ်မြေများပြန်၍ ဆုံးရှုံးရပြန်သည်။

ထိုနှစ်မတ်လ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ရုရှားပြည်၌ တော်လှန်ရေးကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ နောက်လေးရက်ခန့်အကြာတွင် ဇာဘုရင်မှာ နန်းစွန့်လိုက်ရပြီးနောက် သမ္မတနိုင်ငံအဖြစ်ကျေညာခဲ့ရာ စစ်ပြေငြိမ်းရန် ကြံရွယ်နေသော ဇာဘုရင်ကြောင့် စိတ်ပျက်အားလျော့နေရသော မဟာမိတ်တို့သည်မှာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ခဲ့ရသည်။ သို့သော် ရုရှားနိုင်ငံမှာ စစ်ကို ဆက်လက် တိုက်ခိုက်ရန် အခြေအနေမျိုး မရှိတော့ချေ။ တပ်တွင်း စည်းကမ်းများပျက်ပြားကာ တပ်ပြေးဦးရေမှာလည်း များသည်ထက် များလာသည့်အပြင် နေရာတိုင်းတွင် အရှုံးကြီးရှုံးနေခဲ့သည်။ ထိုအတွင်းလူအချင်းချင်း အရင်းရှင်နယ်ချဲ့စစ်ပွဲတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တိုက်ခိုက်နေရန်

မသင့်ကြောင်း ကြွေးကြော်သံပေါ်ပေါက်ခဲ့နောက် ထိုနှစ်နိုဝင်ဘာလတွင် ဗော်လရှီဗစ်တို့သည် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို သိမ်းပိုက်ခဲ့လေသည်။ ဗောလရှီဗစ်အစိုးရသည် ဒီဇင်ဘာလထဲတွင် ဂျာမန်တို့နှင့်စစ်ပြေငြိမ်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ ၁၉၁၈ ခု မတ်လထဲတွင် ဗရက်စ-လီတော့ စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့လေသည်။ ထိုကြောင့် ဂျာမန်တို့သည် အရှေ့ဘက်စစ်မျက်နှာမှ စစ်သားထောင်ပေါင်းများစွာကို အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာသို့ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်ခဲ့ကာ ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့အား ယခင်ကထက်ပို၍ ဖိတိုက်နိုင်ခဲ့သည်။

အီတာလျံစစ်မျက်နှာတွင် အီတလီတို့သည် မူလကြံရွယ်ချက်အတိုင်း ထရီးယက်မြို့ဆီသို့ တဖြည်းဖြည်းချီတက်ခဲ့ရာ မြို့နှင့် ဆယ်မိုင်ခန့်အကွာနေရာသို့ပင် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် မကြာမီ ဂျာမန်စစ်ကူများရောက်ရှိလာ၍ သြစတြီးယားစစ်တပ်နှင့် ပူးပေါင်းကာ အောက်တိုဘာလကုန်လောက်၌ ကားပိုရက်တိုတွင် အီတာလျံတို့တပ်များကို ရှုပ်ရှပ်ခတ်မျှ တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ အီတာလျံတို့တပ်ပျက်ကာ ဆုတ်ခွာခဲ့ရသည်။ ပီယားဗေမြစ်သို့ရောက်မှ ဂျာမန်တို့၏ ချီတက်မှုကို တန့်အောင်ပြုနိုင်ပေတော့သည်။ ထိုသို့တန့်အောင် ခံနိုင်ခဲ့သည်မှာလည်း မဟာမိတ်များသည်အီတာလျံတို့အား ကူညီရန် ထိုနှစ်ဒီဇင်ဘာလမတိုင်မီ အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာမှ စစ်ကူတပ်များ ပို့ပေးသောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။

ထိုအတွင်း ဂရိနိုင်ငံ၏အခြေအနေမှာ တစ်မျိုးတစ်ဖုံဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဂရိဘုရင် ကွန်စတန်တင်းသည် ဇွန် ၂ ရက်နေ့တွင်နန်းမှဆင်းကာမဟာမိတ်တို့အားလိုလားသူ ဒုတိယသားတော် အယ်လက်ဇန္ဒာအား နန်းအပ်ခဲ့ရလေသည်။ အယ်လက်ဇန္ဒာသည် ဂရိမျိုးချစ်တပ်များကို ခေါင်းဆောင်ခဲ့သူ ဗဲနီဇေလော့ကို ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ခန့်ထား၍ မဟာမိတ်တို့ဖက်မှ ကူညီတိုက်ခိုက်လေသည်။

၁၉၁၇ ခုနှစ်စလောက်အထိ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသည်စစ်ထဲမပါဝင်သေးဘဲ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးအား လက်နက်များရောင်းချကာ ကြားနေခဲ့သည်။ ရေတပ်အင်အားတွင် ဗြိတိသျှတို့ကသာသဖြင့် ရေကြောင်းဖြင့်သယ်ယူသော အမေရိကန် လက်နက်ပစ္စည်းများမှာ မဟာမိတ်တို့ဖက်သို့သာ အရောက်များခဲ့လေရာ ဂျာမန်တို့အဖို့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံမှာ မဟာမိတ်တို့၏ လက်နက်သိုလှောင်ရာဌာနကြီး ဖြစ်နေပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဂျာမန်တို့သည် မဟာမိတ်တို့ထံပို့သော အမေရိကန်လက်နက်တင်သင်္ဘောများကို ရေငုပ်သင်္ဘောများဖြင့် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခဲ့ရာ အမေရိကန်သင်္ဘောများနှင့် လူအမြောက်အမြားပင် ဂျာမန်ရေငုပ်သင်္ဘောများ၏ လက်ချက်ကြောင့် နစ်မြုပ်သေကြေပျက်စီးကြလေသည်။ ထို့ပြင်မက္ကဆီကိုနိုင်ငံအား ယင်းဆုံးရှုံးခဲ့သော နယ်ပယ်တို့ကို ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ရေးအတွက် ဂျာမနီက ငွေကြေးထောက်ပံ့ရန် ကြံစည်နေသောကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ၁၉၁၇ ခု ဧပြီလ ၆ ရက်နေ့တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံကို စစ်ကြေညာခဲ့၏။ သို့သော် အမေရိကန်မှာစစ်တိုက်ရန် အစီအစဉ်ကျနစွာ မရှိသေးသဖြင့် ၁၉၁၇ ခု ဇွန်လ ၁၇ ရက် နေ့တွင်မှ အမေရိကန်တပ်စုတစ်စုကို ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ပထမဆုံးအကြိမ် ပို့နိုင်ခဲ့လေသည်။

ထိုနှစ်အတွင်း ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး ၁၅ ဆက်မြောက် ဗဲနီးဒစ်သည် စစ်ပြေငြိမ်းကြရန် ကြိုးစားဖြန်ဖြေခဲ့သေး၏။ သို့သော် မဟာမိတ်တို့ဘက်မှ စစ်ပြေငြိမ်းရန် မလိုလားသဖြင့် ကြိုးပမ်းချက်မှာ မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။

၁၉၁၈ ခုနှစ် စစ်အခြေအနေ။ ။ ထိုနှစ်ကား ဂျာမန်တို့ကား မဟာမိတ်တို့ကို အပြုတ်တိုက်ရန် အကြီးအကျယ် စစ်ဆင်ခဲ့သောနှစ်ဖြစ်ပေသည်။ စစ်သူကြီးဟင်ဒင်ဗတ်က ဂျာမန်တပ်များသည် ဧပြီလတစ်ရက်နေ့တွင် ပါရစ်မြို့ကို သိမ်းပိုက်နိုင်ရမည်ဟုပင် ကြေညာခဲ့လေသည်။ ဂျာမန်တို့၏ ထိုးစစ်ကြောင်းမှာ အီးပရေး၏တောင်ဘက်မှ စတင်၍ ငါးဆယ့်တစ်မိုင်မျှရှည်လျားလေသည်။ ထိုမျှလောက်ကြီးမားလှသောအင်အားနှင့် ဖိတိုက်သဖြင့် ထိုမျှလောက် လူအသေအကြေများလှသော စစ်ပွဲမျိုး ယခင်ကမရှိခဲ့ဟု ဆိုကြသည်။

ဂျာမန်တို့၏ အင်အားကြီးမားလှသဖြင့် ဆယ်ရက်ခန့်အတွင်း နှစ်ဆယ့်ခုနှစ်မိုင်ခန့်မျှ မဟာမိတ်တို့၏စစ်ကြောင်းအတွင်းသို့ကျူးဝင်ခဲ့၏။ ထိုအခါ မဟာမိတ်တပ်များအားလုံး

ပထမကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျာမန်ဗုံးဒဏ်ခံလိုက်ရသော လန်ဒန်မြို့ရှုခင်း

ပြင်သစ်နိုင်ငံ ရိမ်းမြို့အနီးရှိ လာပွန်ပယ်ခံတပ်ကို ပြင်းထန်စွာတိုက်ခိုက်ခြင်းခံရပြီးနောက်

ကို ကွပ်ကဲရန် ပြင်သစ် ဗိုလ်ချုပ်မှူး ဖော့အား အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာ စစ်သေနာပတိအဖြစ်ခန့်အပ်ကာ အစွမ်းကုန်ခုခံ တွန်းလှန်စေလေသည်။ သို့သော် ရန်သူ့အင်အား ကြီးမားလှ၍ တပ်ပေါင်းစုံမှ ဆုတ်၍ဆုတ်၍သာပေးရလေ၏။ ဂျာမန်တို့ကလည်း ပါရစ်မြို့တော်သို့ချီတက်ရန် လမ်းပွင့်ဖို့ ကြိုးစားကာ ဖိတိုက်ကြလေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဂျာမန်တို့မှာ ပါရစ်မြို့အနီး ကပ်လာလေရာ မြို့တော်ကြီးကျဆုံးရန် နာရီပိုင်းမျှလောက်သာ လိုတော့သည်။ ထိုအတောအတွင်း အမေရိကန်ရေတပ်မှ တပ်သားရှစ်ထောင်ပါသော တပ်တစ်တပ်သည် ခြောက်ထောင်မျှအကျခံကာ ဂျာမန်တို့ ပါရစ်သို့ ချီတက်ရာလမ်းကြောင်းကို တားဆီးနိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ရာ အတန်ပင် အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။ ထို့ပြင် ရှားတိုးသီယဲရီးတွင် စစ်ပန်းနေပြီဖြစ်သော ပြင်သစ်တပ်ကို လူစားထိုးရန် ရောက်ရှိလာခဲ့သည့် အမေရိကန်တပ်သည် ဂျာမန်တို့ ရှုပ်ရှုပ်ချွံချွံတိုက်ခိုက်နေသည့်အကြားမှ ထိုးစစ်ဆင်ကာ ထိုအရပ်မှ ဂျာမန်များကို ရှင်းလင်းပစ်နိုင်ခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျာမန်တို့လည်း ထိုးစစ်မှခံစစ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားရပြီးလျှင် ပါရစ်မြို့တော်ကြီးမှာလည်းရန်သူလက်ထဲကျရောက်မည့်ဘေးမှ ကင်းလွတ်ခဲ့လေသည်။

အမေရိကန်စစ်ကူတပ်များ အဆက်မပြတ်တင်ပို့ အားဖြည့်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ဗိုလ်ချုပ်မှူးဖော့မှာ ရန်သူတပ်များကို အင်အားတောင့်တင်းစွာနှင့်တိုက်နိုင်လေသည်။ စစ်ပန်းလာပြီဖြစ်သော ဂျာမန်တပ်များမှာ အားပြည့်လန်းဆန်းနေသော အမေရိကန်တို့နှင့် ယှဉ်ရသည့်အခါတိုင်းလိုလိုပင် နောက်ဆုတ်ပေးခဲ့ရလေသည်။ မြောက်ဘက်တွင်လည်း မဟာမိတ်တပ်များသည် မြောက်ပင်လယ်အနီးမှ ဖိတိုက်ခဲ့လေရာ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံမှ မြို့များကို ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့၍ ဂျာမန်တပ်များကိုလည်း အတန်ပင် ရှင်းလင်းတိုက်ထုတ်ပစ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၁၈ ခု အောက်တိုဘာလ ၁၉ ရက် နေ့တွင် ဂျာမန်တို့၏ရေငုပ်သင်္ဘောစခန်းဖြစ်သော ဇေးဗရွတ်ဂီမြို့မှ ဂျာမန်များကို တိုက်ထုတ်ပစ်ကာ ထိုမြို့ကိုပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့၏။ ထိုအတောအတွင်း အနောက်ဘက်စစ်ကြောင်းတစ်လျှောက်တွင်လည်း ဂျာမန်တို့ကိုတောင်ဘက်သို့လည်းကောင်း၊အရှေ့ဘက်သို့လည်းကောင်းရောက်အောင် တစ်ဖြည်းဖြည်းဖိ၍ တိုက်ထုတ်နိုင်ခဲ့လေသည်။ တောင်ဘက်မှဖိ၍တိုက်လာသည့် အမေရိကန်တပ်များ၏ ဒဏ်ကို မခံနိုင်သော ဂျာမန်တပ်များသည် ရှုလိုင်လမှစ၍ တဆုတ်တည်းဆုတ်ခဲ့ရလေရာ နောက်ဆုံး ပြင်သစ်မြေပေါ်၌ မိုးဇန်းခံတပ်တစ်ခုသာလျှင် ခြေကုပ်အဖြစ်ကျန်လေတော့သည်။ ထိုအတောအတွင်း ဂျာမန်၏ဘက်တော်သားများမှာလည်း ရှုံး၍

သာနေကြလေသည်။ ၁၉၁၈ခုစက်တင်ဘာလလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ဆယ်လိုနီးကား၌ သောင်တင်နေသော မဟာမိတ်တပ်များသည် ထိုးစစ်ဆင်ကာ ရှေ့သို့ချီတက်ခဲ့၏။ ရက်သတ္တ၂ပတ်အတွင်း ဆားဗီးယားနိုင်ငံတောင်ပိုင်း တစ်ခုလုံးလိုလိုပင် ပြန်လည်သိမ်းယူခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ နိုင်ငံတွင်းချီတက်တိုက်ခိုက်ခြင်းခံရမည် ကိုစိုးရိမ်သည်နှင့် ဗူလဂေးရီးယားသည် စက်တင်ဘာလ၂၉ရက်နေ့တွင် လက်နက်ချလိုက်လေသည်။ ထို့နောက်မြောက်ဘက်သို့ ဆက်လက်ချီတက်ခဲ့ရာ ဆက်လက်၍အောင်ပွဲရခဲ့လေသည်။ ဩစတြီးယန်းတပ်များလည်း အယ်လဗေးနီးယားနှင့် မွန်တီနီးဂရိုးပြည်များမှ ဆုတ်ပေးရလေသည်။ တစ်လခွဲခန့်အတွင်း ဆားဗီးယားမှ ဩစတြီးယန်း တပ်များကို မောင်းထုတ် နိုင်ခဲ့ပြီးနောက် ဗဲလဂရိတ်မြို့ကိုလည်း ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့၏။

ထိုထိုးစစ်နှင့်တစ်ပြိုင်တည်းလိုလိုပင် ပါလက်စတိုင်းချီ အယ်လင်ဗီ၏တပ်သည် အေမာဖေးဆယ်ခေါင်းဆောင်သော အာရပ်တပ်စုနှင့် ကာနယ်တီအီလောရင့်တို့၏ အကူအညီဖြင့် ထိုးစစ်ဆင်ခဲ့ရာ တူရကီတို့သည် မခံနိုင်၍ ဒမက်စကပ်၊ ဧကာ၊ ဗေးရွတ်နှင့် အလက်ပို စသောမြို့များကိုသိမ်းပိုက်ရရှိခဲ့သည်။ ၁၉၁၈ ခု အောက်တိုဘာလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် တူရကီတို့ လက်နက်ချလေသည်။

ထိုနှစ် အောက်တိုဘာလထဲတွင် ပီယားဗေးမြစ်ကိုဖြတ်၍ ချီတက်ခဲ့သော အီတလီတပ်တို့သည် ဩစတြီးယန်းတပ်များကိုနှစ်ခုကွဲအောင်တိုက်ခဲ့လေရာ တပ်ပျက်ပြီးနောက် ၁၀ ရက်ခန့်အတွင်း တပ်သား သုံးသိန်းကျော်မျှ လက်နက်ချခဲ့လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဩစတြီးယန်းတပ်များ၏ ဗိုလ်ချုပ်က စစ်ရပ်စဲရန် တောင်းပန်ခဲ့၏။

ထိုသို့ တပ်ပျက်ခဲ့သည်နှင့် ဩစတြီးယားအစိုးရအဖွဲ့လည်း ပျက်ခဲ့လေသည်။ ဩစတြီးယားနိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ ဗိုဟီးမီးယားပြည်နယ်နှင့်အခြားပြည်နယ် အသီးသီးတို့သည် တော်လှန်ပုန်ကန်ကာ လွတ်လပ်ရေးကို ကြေညာခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဂျာမနီတစ်ဦးတည်းသာကျန်နေလေတော့သည်။

၁၉၁၈ ခု နိုဝင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့တွင် ကီးရေတပ်စခန်းရှိ ဂျာမန်ရေတပ်သည် ပုန်ကန်ရာ မကြာမီ ဗရီမင်းနှင့် ဟမ်းဗတ်ရှိရေတပ်များသို့ ကူးစက်သွားလေသည်။ စစ်တပ်အခြေအနေမှာလည်း မျှော်လင့်စရာမရှိအောင် ဆိုးရွားနေသည်ကို သိရှိသော ဂျာမန်အစိုးရသည် အောက်တိုဘာလထဲကပင် စစ်ပြေငြိမ်းရန် ဂျာမန်ဝန်ကြီးချုပ် မင်းသားကြီး မက္ကဆီမီလျံက စကားကမ်းလှမ်းခဲ့လေသည်။ ထို့ပြင် သူ့အစိုးရအဖွဲ့တွင် ဆိုရှယ်လစ် များကိုလည် ပါဝင်စေခဲ့ရာ ရက်များမကြာမီ အစိုးရအဖွဲ့ကိုသူတို့ကြီးကိုင်ပြီးလျှင် အမေရိကန်သမ္မတ ဝီလဆန်ထံ စစ်ပြေငြိမ်းရေးအတွက် စကားကမ်းလှမ်းခဲ့လေသည်။ သို့သော် ဝီလဆန်က မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုံ စစ်သေနာပတိ မာရှယ်ဖော့နှင့် ဆွေးနွေးရန်ညွှန်ကြားခဲ့၏။ ထိုအတော်အတွင်း ကိုင်ဇာဘုရင်သည် ဘာလင်မြို့မှ ထွက်ခွာပြီးနောက် သူ၏စစ်တပ်များရှိရာ သွားရောက်နေထိုင်ခဲ့လေသည်။ သို့သော် ဝန်ကြီးချုပ်က ကိုင်ဇာအား နန်းစွန့်ရန် တောင်းဆိုခဲ့ရာ ဟင်ဒင်ဗတ်ကလည်း သဘောတူခဲ့သဖြင့် နိုဝင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင်နန်းစွန့်ပြီးလျှင် ဟော်လန်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးရလေသည်။

ဂျာမန်တို့လည်း သမ္မတဝီလဆန် ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း ဖာရှယ်ဖော့ထံတွင် စစ်ပြေငြိမ်းရေးအတွက် စကားကမ်းလှမ်းခဲ့ရာ မဟာမိတ်တို့အချင်းချင်း ဆွေးနွေးပြီးနောက် စစ်ရပ်စဲရေး စည်းကမ်းချက်များကိုရေးဆွဲခဲ့၏။ ထိုစည်းကမ်းချက်များကို မာရှယ်ဖော့က ကွန်းပျင်းသစ်တောအတွင်း ရပ်တန့်ထားသော မီးရထားတွဲပေါ်တွင် နိုဝင်ဘာ ၁၁ ရက် မိုးသောက်ယံအချိန်၌ ဂျာမန် အစိုးရ ကိုယ်စားလှယ်များအား ပေးအပ်လေသည်။ ယင်းတို့ကို ဂျာမန်တို့ကလက်ခံလိုက်သဖြင့် ၆ နာရီအကြာ နံနက် ၁၁ နာရီတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲသွားလေသည်။

ထိုနေ့ထိုအချိန်ကို နောင်လာ နောက်သားများသည် တော်တော်နှင့်ပင် မေ့နိုင်တော့မည် မဟုတ်ချေ။

အာရှတိုက်တွင်။ ။ ကမ္ဘာစစ်ကြီးဟု ခေါ်တွင်သည့်အတိုင်း တိုက်ပွဲများမှာ ဥရောပတိုက်တွင်သာဖြစ်ပွားသည်မဟုတ်။ အာရှတိုက်ဘက်တွင်လည်း ဖြစ်ပွားကြသေးသည်။ ၁၉၁၅ ခုနှစ်ကုန်ခါနီးလောက်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် အိန္ဒိယတပ်တစ်တပ်သည် ဘဂ္ဂဒက်မြို့ကို သိမ်းပိုက်ရန်ရောက်လာခဲ့၏။ နိုဝင်ဘာလတွင် ဗြိတိသျှတပ်များသည် ဘဂ္ဂဒက်မြို့တောင်ဘက်ရှိ တူရကီတို့ကိုတိုက်ခိုက်ရာ အတန်ငယ်မျှ အရေးသာသော်လည်း ဒီဇင်ဘာလတွင် အရေးနိမ့်ကာ ကွတ်အယ်အဲမာရားမြို့တွင် အဝိုင်းခံရလေသည်။ ၁၉၁၆ ခု ဧပြီလတွင် ရိက္ခာပြတ်လပ်၍ ဝက်မှတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေးနှင့် ကြုံရလေသဖြင့် ဗြိတိသျှတပ်များလက်နက်ချကြရလေရာ ဗြိတိသျှတို့၏ ဂုဏ်သရေကို အတန်ပင်ထိခိုက်သွားလေသည်။ သို့ရာတွင် ထိုတပ်ကိုကယ်တင်ရန် ရောက်လာသော စစ်ကူတပ်သည် ၁၉၁၇ ခု မတ်လတွင် ဘဂ္ဂဒက်မြို့ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီးလျှင် မြောက်ဘက်သို့ပင် တိုးတက် ချီတက်သွားနိုင်ခဲ့လေသည်။

၁၉၁၇ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးအယ်လင်ဗီခေါင်းဆောင်သော တပ်များသည် ဂျူရုဆလမ်မြို့သို့ ချီတက်ခဲ့၍ ၉ ရက်နေ့တွင် ထိုမြို့ကိုသိမ်းပိုက်ခဲ့၏။ ထိုအောင်မြင်မှုမှာ ၁၉၁၇ ခုနှစ်အတွင်း မဟာမိတ်တို့၏အရေးပါသော အောင်မြင်မှုများထဲတွင် အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

ရေကြောင်းတိုက်ပွဲများ။ ။ စစ်ပွဲများတွင် ဗြိတိသျှတို့အားထားရာကား ရေတပ်မတော်ဖြစ်ပေသည်။ အားထားသလောက်လည်း ဗြိတိသျှရေတပ်မှာ အခြားရေတပ်များကို

ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးနိုင်သော အင်အားနှင့် ပြည့်စုံခဲ့လေသည်။ ကမ္ဘာစစ်ကြီး မဖြစ်မီကလေးတွင် အင်္ဂလိပ်ရေတပ်ကို ထပ်မံအင်အား ဖြည့်တင်းထားခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် စစ်ဖြစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ရေတပ်မတော်သည် တိုက်ပွဲဝင်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ အင်အားကောင်းသော ရေတပ်ကြောင့် ဂျာမန်တို့ နိုင်ငံခြားနှင့် ကုန်မသွယ်နိုင်အောင် ပိတ်ပင်နိုင်ခဲ့သည့်ပြင် ဂျာမန်ရေတပ်ကြီးကို ရေတပ်စခန်းများမှ မထွက်နိုင်အောင် ပိတ်ဆို့ထားနိုင်ခဲ့သည်။ စစ်ဖြစ်စကဂျာမန်ရေတပ်ကြီးသည် ကီးတူးမြောင်းအတွင်း စခန်းများ၌ လုံခြုံစွာ ရှိနေခဲ့၏။ သို့သော် ပင်လယ်ပြင်တွင် ရှိနေသော ဂျာမန်တော်ပီဒို သင်္ဘောအချို့နှင့် ကရူဇာစစ်သင်္ဘောအချို့သည် မြောက်ပင်လယ်အတွင်း ကူးသန်းသွားလာရေးတွင် အနှောင့်အယှက် ပေးခဲ့လေသည်။ သို့သော် တဖြည်းဖြည်း ထိုသင်္ဘောများကို ဖမ်းဆီးခြင်း၊ နှစ်မြှုပ်ခြင်း ပြုလာနိုင်ခဲ့သောအခါ မဟာမိတ်နှင့် ကြားနေနိုင်ငံသင်္ဘောများမှာ ဂျာမန်ရေငုပ်သင်္ဘောများ၏ ရန်ကိုသာ ကြောက်ရွံ့ရလေတော့သည်။ (တော်ပီဒိုသင်္ဘော၊ ရေငုပ်သင်္ဘော–လည်းရှု။)

ဗြိတိသျှ ကရူဇာစစ်သင်္ဘော သုံးစင်းမှာ မြောက်ပင်လယ်တွင် ဂျာမန်ရေငုပ်သင်္ဘောများက တိုက်ခိုက်သဖြင့် နှစ်မြှုပ်သွားရလေသည်။ ၁၉၁၄ ခု နိုဝင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ချီလီကမ်းခြေကိုရိုနဲအငူအနီး၌ ဂျာမန်ကရူဇာစစ်သင်္ဘော ငါးစင်းပါဝင်သော ရေတပ်စုသည် ဗြိတိသျှရေတပ်စုကို တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းလိုက်လေသည်။ သို့သော် ယင်းဂျာမန် ရေတပ်စုမှာ ဒီဇင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ဖော့ကလန်ကျွန်းစုအနီး၌ အခြားဗြိတိသျှ စစ်သင်္ဘောတပ်စု၏ တိုက်ခိုက်ခြင်းခံရသဖြင့် ဒရက်ဇဒန်အမည်ရှိစစ်သင်္ဘောမှတစ်ပါး အခြားသင်္ဘောများ နှစ်မြှုပ်ခြင်းခံရ၏။ ဒရက်ဇဒန်မှာမူ လွတ်မြောက်သွားခဲ့လေသည်။

အင်ဒမင်အမည်ရှိ ဂျာမန်ကရူဇာစစ်သင်္ဘောတစ်စင်းသည်လည်း သမုဒ္ဒရာ ပင်လယ်ပြင်တစ်လျှောက် လှည့်လည်သွားလာကာ ဒေါလာတစ်ထွေခန့် တန်ဖိုးရှိသော သင်္ဘောများကို နှစ်မြှုပ် ဖျက်ဆီးခဲ့၏။ သို့သော်နောက်ဆုံးတွင် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာရှိ ကိုကိုကျွန်းတွင် ဩစတြေးလီးယား စစ်သင်္ဘောတစ်စင်း၏ တိုက်ခိုက် ဖျက်ဆီးခြင်းကို ခံရလေသည်။

၁၉၁၅ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၁၆ ခုနှစ်များတွင်လည်း ဒရက်ဇဒန်၊ ဖရီးဒရက်၊ ကွန်းနစ္စဗတ်စသော ဂျာမန်သင်္ဘောများသည် ပင်လယ်ပြင် အရပ်ရပ်တွင် မဟာမိတ်တို့၏ သင်္ဘောများကို နှစ်မြှုပ် ဖျက်ဆီး၍ ကူးသန်းသွားလာရေးကို အနှောင့်အယှက် ပေးခဲ့လေသည်။

ဒဏ်ရာရစစ်သည်တို့အား အမြန်ပြုစုရန် တောင်စောင်းကို အကာအကွယ်ယူကာ ရှေ့တန်းသူနာပြုစခန်းဖွင့်နေစဉ်

ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက အကြီးကျယ်ဆုံးသော ရေကြောင်းတိုက်ပွဲမှာ ၁၉၁၆ ခု မေလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ဖြစ်ပွားသော ဂျတ်တလန်တိုက်ပွဲဖြစ်ပေသည်။ ထိုတိုက်ပွဲတွင် ဂျာမန်ရေတပ်ရေကြောင်း ဗိုလ်ချုပ်ရှေးက ကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်၍ အင်္ဂလိပ်ရေတပ် တိုက်သင်္ဘောများကို ရေကြောင်းဗိုလ်ချုပ်ဗီးတီးက ဦးစီးအုပ်ချုပ်ခဲ့လေသည်။ နှစ်ဖက်စလုံးမှ သင်္ဘောများသည် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံကမ်းခြေတွင် တစ်နေ့လုံး တိုက်ခိုက်ကြရာ ညနေဘက်တွင် ရေကြောင်းဗိုလ်ချုပ်မှူး ဂျယ်လီကိုဦးစီးသည့် အင်္ဂလိပ်ရေတပ်စုတစုသည် အကူရောက်လာသဖြင့် ဂျာမန်ရေတပ်သည် ယင်း၏စခန်းများသို့ နောက်ပြန်ဆုတ် သွားလေသည်။ ထိုတိုက်ပွဲတွင် ဂျာမန်တို့က အနိုင်ရသည်ဟု ကြေညာခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ဘက်မှ အပျက်အစီး အဆုံးအရှုံးမှာ ဂျာမန်တို့နှင့်စာသော် အလွန်ပင် များပြားလှရကား တစ်နည်းအားဖြင့် ထိုကြေညာချက်မှာ မှန်သည်ဟုဆိုနိုင်ပေသည်။ သို့သော် ထိုနောက်တွင် ကိုင်ဇာဘုရင်သည် ငွေကိုရေလိုသုံးကာတည်ဆောက်ခဲ့သည့်ပြင် သူဂုဏ်ယူခဲ့သော ဂျာမန်ရေတပ်ကြီးမှာ ကီးလ်ချောင်းစခန်းများတွင် ပိတ်မိတော့သည်။ ထို့ပြင် ဂျာမန်တို့ထက် အဆုံးအရှုံးများသော်လည်း အင်္ဂလိပ်ရေတပ်သည် ပင်လယ်ပြင်တွင် ကြီးစိုးမြဲကြီးစိုးနေခဲ့လေသည်။ ဂျာမန်တို့သည် ရေတပ်ကြီးကို အသုံးမပြုနိုင်သောကြောင့် ရေကြောင်းတွင် ကြီးစိုးနိုင်ရန် ရေငုပ်သင်္ဘောများကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုခဲ့ကာ အင်္ဂလိပ်ရေတပ်ကိုကြီးစွာအနှောင့်အယှက်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ စစ်ကြီးဖြစ်စ ပထမသုံးနှစ်အတွင်း ဂျာမန်ရေငုပ် သင်္ဘောများ၏ရန်ကို ထိရောက်စွာ ကာကွယ်ရန်မှာ မကြံစည်နိုင်ခဲ့သဖြင့် ဂျာမန်တို့ရေငုပ်သင်္ဘောဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းသည်စစ်အရှုံးအနိုင်ကို ဆုံးဖြတ်တော့မည်လောဟု တွေးတောကြလေသည်။

ထို့ပြင် ဂျာမန်တို့၏ အကြံမှာ မဟာမိတ်တို့၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကို ဖျက်ဆီးပေးခြင်းဖြင့် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေးဆိုက်အောင်ပြုလုပ်ရန်လည်း ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလန်ပြည်ကမ်းရိုးတန်းများကို ရေကြောင်းမှ ပိတ်ဆို့ထားကြောင်း ကြေညာပြီးလျှင် သင်္ဘောများကို ကြားနေနိုင်ငံပိုင်များ ဖြစ်စေကာမူ၊ သတ်မှတ်ထားသော စစ်နယ်နိမိတ်အတွင်း၌တွေ့ရှိလျှင် နှစ်မြှုပ်ပစ်မည်ဟု သတိပေးခဲ့၏။ သုံးလအတွင်း ကြားနေနိုင်ငံမှ သင်္ဘောအမျိုးအစားများများ အပါအဝင် သင်္ဘောတစ်ရာခန့် နှစ်မြှုပ်ခြင်း ခံရလေသည်။ ၁၉၁၆ ခုနှစ်အကုန်လောက်တွင်ကားဗြိတိသျှတို့၏ ကုန်သင်္ဘောအပျက်အစီးမှာ အတန်ပင်များလျက်ရှိလေပြီ။ သို့သော် မဟာမိတ် နိုင်ငံများသို့ ကုန်များ၊ စားနပ်ရိက္ခာများ၊ လက်နက်များ ဆက်လက်ရောက်ရှိနေခဲ့၏။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်ရေငုပ်သင်္ဘောများသည် မဟာမိတ်နိုင်ငံများသို့အသွား သင်္ဘောများကိုသာမက မဟာမိတ်နိုင်ငံများမှ အပြန်သင်္ဘောများကိုလည်း နှစ်မြှုပ်ပစ်ကြလေသည်။ သို့သော် ဂျာမန်တို့၏ ရည်မှန်းချက်အတိုင်း မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ ထိုသို့ ဖြစ်ရသည်မှာ ရေငုပ်သင်္ဘောများ၏ အန္တရာယ်ကို ထိထိရောက်ရောက် မဟုတ်သော်လည်း အတော်အတန်ကာကွယ်နိုင်သော အစီအမံများကို တဖြည်းဖြည်း ပြုလုပ်လာနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဂရိတ်ဗြိတိန်နှင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတို့သည် သင်္ဘောများကို လျင်မြန်စွာတည်ဆောက် လာနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေသည်။ အထူးသဖြင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် သင်္ဘောများကို ဂျာမန်များဖျက်ဆီး၍ မနိုင်လောက်အောင်ပင် လျင်မြန်စွာ တိုးတက်ဆောက်လုပ် နိုင်ခဲ့လေသည်။

လေတပ် စတင် အသုံးပြုခြင်း။ ။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးမှစ၍ လေယာဉ်ပျံများကို စစ်ဆင်မှုအတွက် အသုံးပြုလာခဲ့လေသည်။ ပထမတွင် လေယာဉ်ပျံများကို ရန်သူ အခြေအနေကို အကဲခတ် ဓါတ်ပုံရိုက်ယူရန် ကင်းထောက်ရန်သာ အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က လေယာဉ်ပျံများမှလည်း သေးငယ်သည့်အပြင် တစ်နာရီ မိုင်ကိုးဆယ်မျှလောက်သာ ပျံသန်းနိုင် သေးသည်။ (လေယာဉ်ပျံများ–လည်းရှု။)

စစ်ဖြစ်စက အင်္ဂလိပ်တို့တွင် လေယာဉ်ပျံ အနည်းငယ်မျှသာရှိ၍ ပြင်သစ်တွင်မူ အများဆုံး ရှိလေသည်။ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလိပ်တို့တွင်ရှိသော လေယာဉ်ပျံ အရေအတွက် စုစုပေါင်းမှာ ၅၀၀ ခန့်မျှသာ ဖြစ်ရာ ပြင်သစ်တို့တွင် ၂၅၀ ခန့်ရှိခဲ့၏။ စစ်ဖြစ်ပြီး နောက်တွင် ထိုနိုင်ငံများသည် လေယာဉ်ပျံများကိုတိုးတက်ဆောက်လုပ်လာကြ၍ လေယာဉ်ပျံများ အသွားနှုန်းတိုးတက်အောင်နှင့် အလေးချိန် ပိုမိုသယ်ယူနိုင်အောင် ပြုပြင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် နောင်တစ်နှစ်ခန့်အကြာတွင် တစ်နာရီလျှင် ၁၇၅ မိုင်နှုန်းခန့် ပျံသန်းနိုင်သော လေယာဉ်ပျံများ တည်ဆောက်လာနိုင်ကြ၍ စက်သေနတ်နှင့် ဗုံးအလေးချိန် တစ်တန်ခန့်ကို သယ်ယူနိုင်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့်လေယာဉ်ပျံများကို ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ရန်နှင့် စက်သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ရန်အတွက် အသုံးပြုလာသဖြင့် လွန်စွာ အရေးပါလာလေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ လေတပ်သားတစ်ယောက်နှင့် ကြည်းတပ်သားတစ်ထောင် ညီမျှသည်ဟုပင် ဆိုလာကြလေသည်။

မကြာမီ လေကြောင်းတိုက်ပွဲများ မကြာခဏဖြစ်ပွားလာခဲ့၍ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် လေကြောင်း၌ ကြီးစိုးနိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြလေသည်။ ၁၉၁၇ခုနှစ်မကုန်မီ မဟာမိတ်တို့သည် အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာ၌ လေကြောင်းတွင် အရေးသာနေခဲ့၏။ ယင်းသို့ လေကြောင်းတွင် သူနိုင်ငါနိုင်ကြိုးစားကြသော်လည်း စင်စစ်မှာ အရှုံးအနိုင်တိုက်ခိုက်ရာ၌ လေကြောင်းတိုက်ပွဲများမှာ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက အရာ

ဆုမ်းမြစ်စစ်မျက်နှာတွင် ဗြိတိသျှစစ်ကူတပ်များ တိုက်ခိုက်ရန် ရှေ့သို့အပြင်းချီတက်နေကြစဉ်

မရောက်လှသေးချေ။

ဂျာမနီသည် အင်္ဂလန်ကိုလေကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်ရာ၌ ဇက်ပလင်ခေါ် ဗူးသီးပုံသဏ္ဌာန် လေသင်္ဘောများဖြင့်တိုက်ခိုက်ခဲ့လေသည်။ ထိုဇက်ပလင်လေသင်္ဘောများသည် ခရီးရှည်သွားနိုင်သော လေယာဉ်မျိုးဖြစ်သဖြင့် အင်္ဂလန်နှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံများသို့ သွားရောက် ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ရန်အတွက် အလွန်အသုံးဝင်လေသည်။ ၁၉၁၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၁၈ ခု မေလ တိုင်အောင် အင်္ဂလန်နှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့မှာ ဂျာမန်ဇက်ပလင်များ၏ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခြင်းကို မကြာခဏခံခဲ့ကြရသည်။ အင်္ဂလိပ်နှင့်ပြင်သစ်တို့ကလည်း လေယာဉ်ပျံတပ်စုများကို အသုံးပြုကြ၍လည်းကောင်း၊ အားကောင်းလှသောမီးမောင်းများထိုးကာ လေယာဉ်ပျံပစ်အမြောက်များဖြင့်လည်းကောင်း တွန်းလှန်ခုခံခဲ့ကြသည်။ ဂျာမန်တို့ လေကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်ခြင်းကြောင့် အင်္ဂလိပ်နှင့်ပြင်သစ်တို့ ဆုံးရှုံးနစ်နာမှုများ၏ အရပ်ရပ်တန်ဖိုးမှာ ဒေါ်လာ ၁၀သန်းခန့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင် တစ်နေ့တည်း၌ ဇက်ပလင်ကြီးငါးစင်းပျက်ကျ၍ တစ်စင်းအဖမ်းခံရပြီးနောက်တွင် ဂျာမန်တို့၏လေကြောင်း တိုက်ခိုက်ခြင်းများ ရပ်စဲသွားလေတော့သည်။

ဂျာမန်ပိုင်နယ်သစ်များ။ ။စစ်ကြီးမဖြစ်မီက ဂျာမနီပိုင်နယ်သစ်များရှိလေသည်။ ထိုနယ်သစ်များရရှိရေးကြောင့် ဂျာမနီနှင့် ဂရိတ်ဗြိတိန်တို့ အင်အားပြိုင်လာခဲ့လေရာ၊ ယင်းမှာ စစ်ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။

စစ်ဖြစ်စတွင် အင်အားတောင့်တင်းသော ဗြိတိသျှရေတပ်သည် ဂျာမန်နိုင်ငံပိုင် ပင်လယ်ရပ်ခြားနယ်သစ်များကို သိမ်းပိုက်လေသည်။ ကမ္ဘာ့အရှေ့ပိုင်းရှိ ဂျာမန်နယ်သစ်များဖြစ်သော နယူးဂင်နီနှင့်ဆမိုးဝါးကျွန်းများကို နယူးဇီလန်တပ်များက သိမ်းပိုက်လေသည်။ ဂျပန်က တရုပ်နိုင်ငံရှိ ဂျာမန်ခံတပ် ဆင်းတောကိုသိမ်းပိုက်လိုက်၏။

အာဖရိကတိုက်ရှိ တိုဂိုလန်နယ်ကိုလည်း မဟာမိတ်တပ်များက သိမ်းပိုက်ခဲ့၏။ ၁၉၁၅ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့်ပြင်သစ်တပ်များသည် ကမ္မရွန်းနယ်ကိုသိမ်းပိုက်ခဲ့၍၊ ဂျာမန်အနောက်တောင် အာဖရိကနယ်မှာလည်း မဟာမိတ်တို့လက်ထဲသို့ ကျရောက်ခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဂျာမန်နယ်သစ်များ အားလုံးလိုလိုပင် မဟာမိတ်တို့လက်တွင်းသို့ ကျရောက်ခဲ့၏။ ၁၉၁၈ ခုနှစ်တိုင်အောင် မဟာမိတ်တို့ကိုတွန်းလှန်နိုင်ခဲ့သော ဂျာမန်နယ်သစ်မှာ ဂျာမန် အရှေ့အာဖရိကနယ်ပင်ဖြစ်သည်။

ဗာလကန်ဒေသ ။ ။ စစ်ရပ်စဲရေးစည်းကမ်းချက်များ အရ ဂျာမန်တပ်များသည် ဘဲလဂျီယမ်၊ ပြင်သစ်၊ လပ်ဇင် ဗတ်၊ အယ်လဆက်လိုရိန်းအစရှိသည့် ဒေသများမှ ရိုင်းမြစ်

ကန်ကရစ်ဖြင့် ခိုင်ခန့်စွာပြုလုပ်ထားသော ဂျာမန်စက်သေနတ်ကတုတ်ကျင်းကို မဟာမိတ်တို့သိမ်းပိုက်ပြီးနောက်

တိုင်အောင် ဆုတ်ခွာပေးရ၏။ လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်၊ လေယဉ်ပျံ၊ စစ်သင်္ဘောနှင့် ရေငုပ်သင်္ဘောအားလုံးကို မဟာမိတ်တို့အား ပေးအပ်လေသည်။

ရုရှားနိုင်ငံ၊ ရူမေးနီးယားနိုင်ငံ၊ တူရကီနိုင်ငံနှင့်အရှေ့အာဖရိကရှိ ဂျာမန်တို့သိမ်းပိုက်ထားသော ဒေသများမှ ဂျာမန်တပ်များကို ပြန်ခေါ်ရ၏။ မဟာမိတ်စစ်သုံ့ပန်းအားလုံးကိုလည်း ချက်ခြင်းလွှတ်ပေးရ၏။ ထို့ပြင် ဂျာမန်တို့ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခဲ့သောနယ်များမှ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့သမျှကို ဂျာမန်တို့ကလျော်ကြေးပေးရ၍ ဗဲလဂျီယမ်ဘဏ်တိုက်မှ ငွေများ၊ ရုရှားနှင့် ရူမေးနီးယားနိုင်ငံတို့မှ ရွှေများကို ပြန်ပေးရန် သဘောတူရလေသည်။

ယင်းသို့ရပ်စဲရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုပြီးသည့်နောက်တွင် မဟာမိတ်တို့သည်ဂျာမနီနိုင်ငံအတွင်း စစ်အတွက်အချက်အခြာကျသော ဒေသများတွင် တပ်များချကာ ဂျာမနီလှုပ်ရှားထကြွခြင်းမပြုနိုင်အောင် စောင့်ကြပ်နေခဲ့ကြလေသည်။ ထိုအတောအတွင်း မဟာမိတ်ခေါင်းဆောင်ကြီးများသည် ဗာဆေးမြို့တော်တွင် လပေါင်းများစွာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး၍၊ ဗာဆေးစစ်ပြေငြိမ်းရေးစာချုပ်ကို ရေးဆွဲခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ ဆွေးနွေးရာတွင် ဂျာမနီနိုင်ငံသည် ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးခွင့် မရပေ။ အချက်ပေါင်း ၄၀၀ မျှပါဝင်သည့် ထိုစာချုပ်ကို ရေးဆွဲပြီးသောအခါ၊ ၁၉၁၉ ခုဇန်နဝါရီလတွင် ဂျာမနီနိုင်ငံအား လက်မှတ်ရေးထိုးစေခဲ့၏။ သို့သော်စာချုပ်ပါ အချက်များကို စဉ်းစားချင့်ချိန်ရန်နှင့် မကျေနပ်သောအချက်များကို ကန့်ကွက် ရန် အချိန်လုံလောက်အောင် မပေးခဲ့ချေ။ ဂျာမနီနိုင်ငံမှာ မတတ်သာသဖြင့် ယင်းအားနှလုံးမသာနိုင်အောင် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ် ထားသော စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ရလေသည်။

ထိုစာချုပ်အရ ဂျာမနီနိုင်ငံမှ အာဖရိကတိုက်ရှိ နယ်သစ်များ အားလုံး ဆုံးရှုံးခဲ့ရလေသည်။ ဥရောပတိုက်တွင် စစ်အတွင်း ဂျာမနီတို့ သိမ်းပိုက်ထားခဲ့သောနယ်များကို ပြန်ပေးရရုံမက၊ စစ်မဖြစ်မီက ဂျာမန်ပိုင်နယ်များဖြစ်သော အယ်လဆက်လိုရိန်းနယ်များကိုလည်း ပြန်၍ ပေးအပ်ခဲ့ရလေသည်။ အဖိုးတန်ကျောက်မီးသွေးတွင်းများတည်ရှိရာ ဆားနယ်ကို ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ၁၅ နှစ်မျှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်နှင့် အုပ်ချုပ်ရန် ပေးအပ်လိုက်ရလေသည်။ ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံသည် ဂျာမန်နယ်ခြားခရိုင်များဖြစ်သော မာလမေဒီ၊ အပ်ပင်နှင့်မောရက်ဇနဲ ခရိုင်တို့ကို ရရှိလေသည်။ ပိုဆင်ပြည်နယ်မှ နယ်အတော်များများနှင့်ဗာဗာအနောက်ပရပ်ရှားပြည်နယ်ကို တည်ထောင်စ ပိုလန် သမတနိုင်ငံသို့ ပေးအပ်ခဲ့ရ၏။

မဟာမိတ်တို့သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ အခြေကို စောင့်ကြည့်ရန်အတွက် ရိုင်းမြစ် အနောက်ဖက်ရှိ ဂျာမနီပိုင်နယ်ကို ၁၅ နှစ်မျှ သိမ်းပိုက်ထားရန်လည်းပါရှိလေသည်။

မေမယ်မြစ်ဝအနီးရှိ နယ်မြေကို ပထမတွင် မဟာမိတ်တို့

အားပေးအပ်ပြီးနောက်၊ တဖန် လစ်သွေးနီးယားနိုင်ငံသို့ ပေးအပ်ခဲ့ရ၏။ ဂျာမန်ပိုင်နယ်သစ်များအားလုံး မဟာမိတ်တို့ လက်အောက်သို့လည်းကောင်း၊ ဩဇာခံနယ်များအဖြစ်သို့ လည်းကောင်း၊ ရောက်ရှိကုန်လေသည်။

ထို့ပြင်စစ်တပ်နှင့်လက်နက်အင်အားများ လျှော့ပစ်ရလေရာ၊ ဂျာမန်စစ်တပ်မှာ ရဲအဖွဲ့မျှလောက်သာအင်အားရှိတော့၏။ ဂျာမန်ရေတပ်တွင် စစ်သင်္ဘောကြီး ၆ စင်း၊ ကရူဇာစစ်သင်္ဘောအသေးစား ၆စင်းနှင့် ဖျက်သင်္ဘောနှင့် တော်ပီဒိုသင်္ဘောအချို့သာ ထားပိုင်ခွင့်ရတော့ရာ၊ ကျန်သင်္ဘောများနှင့်စပ်လျဉ်း၍မည်သို့မည်ပုံပြုလုပ်ရမည်ကို မဟာမိတ်တို့မှာအခက်အခဲတွေ့နေစဉ် ဂျာမန်ရေတပ် အရာရှိအချို့က သင်္ဘောများကို ဖောက်ခွဲဖျက်စီးခဲ့လေသည်။ ဂျာမနီသည် ရေငုပ်သင်္ဘောများကိုလည်း မဆောက်လုပ်နိုင်သည့်ပြင်လေတပ်ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းခွင့်မရှိခဲ့ချေ။ မဟာမိတ်တို့ ဆုံးရှုံးခဲ့သော ကုန်သင်္ဘောများကို အစားထိုးရန်ဂျာမန် ကုန်သင်္ဘောများကိုလည်း ပေးအပ်ခဲ့ရလေသည်။

ဂျာမနီနိုင်ငံသည် စစ်ကြီးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တာဝန်ရှိကြောင်းဝန်ခံခဲ့ရသဖြင့် မဟာမိတ်တို့အား စစ်လျော်ကြေးများပေးရန်လည်း ဗာဆေးစာချုပ်တွင်ပါလေသည်။ သို့သော်မည်မျှ ပေးရမည်ကို ဖော်ပြထားခြင်းမပြုသဖြင့် တောင်းသမျှ ပေးရမလိုဖြစ်နေလေသည်။ သို့သော် ယင်းကိစ္စအတွက်ကော်မတီတရပ် ဖွဲ့စည်းဆွေးနွေး စဉ်းစားခဲ့ရာ ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင်မှ ဂျာမနီက ဒေါ်လာကုဋေသုံးထောင် သုံးရာခန့် ပေးရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီးစီးလေသည်။

ဗာဆေးစာချုပ်ကို ဂျာမနီကိုယ်စားလှယ်များသည် ၁၉၁၉ ခုနှစ်ဇွန်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သော်လည်း မြောက်မြားလှသော အငြင်းပွားမှုကြောင့် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ဇန္နဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့မှသာလျှင်အတည်ဖြစ်လာလေသည်။

ထို့ပြင်အခြားဗဟိုအင်အားစုနိုင်ငံများနှင့်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်များချုပ်ဆိုခဲ့သေး၏။ ဩစတြီးယား ဟန်ဂေရီနိုင်ငံနှင့် ၁၉၁၉ ခုစက်တင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ချုပ်ဆိုခဲ့ရာ ထိုစာချုပ်အရ ဩစတြီးယားနိုင်ငံမှာ လူဦးရေ ၆သန်းကျော် ၇သန်းခန့်သာရှိသော နိုင်ငံငယ်ကလေးတခု အဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့လေသည်။ ဗိုဟီးမီးယား၊ ဟန်ဂေရီနှင့် တောင်ပိုင်းဆလဗ်တို့၏ လွတ်လပ်ရေးကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့ရ၏။ အီတလီနိုင်ငံသို့ နယ်မြေအတော်များများ ပေးခဲ့ရ၏။ ထို့ပြင် စစ်လျော်ကြေးများလည်း ပေးရသေးသည်။

ဗူလဂေးရီးယားနိုင်ငံသည် နယ်မြေအများအပြားမဆုံးရှုံးခဲ့ပေ။ သို့သော်တူရကီနိုင်ငံတော်တွင် ပါဝင်သော အာရေဗျ၊ အာမီးနီးယား၊ ပါလက်စတိုင်း၊ မက်ဆိုပိုတေမီးယား၊ ဆီးရီးယား (တပိုင်းသာ) စသည့်တိုင်းပြည်များမှာ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ချုပ်ဆိုသော ဆဲဗရာစာချုပ်အရ မဟာမိတ်တို့၏ ဩဇာခံနယ်

ပထမကမ္ဘာစစ်တွင် ပတ်လည်ကြည့်မှန်ပြောင်းသည် မဟာမိတ်တို့အဖို့ အထူးအသုံးဝင်ခဲ့သည်။

များ ဖြစ်သွားလေသည်။ (တူရကီနိုင်ငံ–လည်းရှု။)

ဥရောပမြေပုံသစ်။ ။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးတွင် ဥရောပမြေပုံသစ်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဩစတြီးယား ဟန်ဂေရီနိုင်ငံတော်ကြီး ပျောက်ကွယ်သွား၍ ဩစတြီးယားနှင့် ဟန်ဂေရီဟူသော သီးခြားနိုင်ငံငယ်ကလေး နှစ်ခုအဖြစ်သာကျန်ခဲ့၏။ ယခင်က ဩစတြီးယားဟန်ဂေရီနိုင်ငံ တော်တွင်ပါဝင်သည့် ဗိုဟီးမီးယား၊ မိုရေဗီးယား၊ ရုသီးနီးယားနှင့် စလိုဗက်ကီးယားပြည်များကို စုပေါင်းထားသော ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားနိုင်ငံနှင့် ဆားဗီးယားနှင့်မွန်တီနီးဂရိုးနိုင်ငံငယ်ကလေးများကို စုပေါင်းဖွဲ့ထားသော ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံသစ်နှစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာလေသည်။

ထို့ပြင် ပရပ်ရှား၊ ဩစတြီးယားနှင့်ရုရှားမှနယ်များစုပေါင်းထားသည့်ပိုလန်သမ္မတနိုင်ငံသစ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံ အနောက်စွန်းတွင် ဖင်လန်၊ အက်စတိုးနီးယား၊ လတ်ဗီးယားနှင့် လစ်သွေးနီးယားဟူသော သီးခြားနိုင်ငံငယ် ကလေးများလည်းပေါ်ခဲ့၏။ ဒန်းဇစ်မြို့သည် လွတ်လပ်သော မြို့ဖြစ်သွား၏။ အယ်လဗေးနီးယားပြည်သည် လွတ်လပ်ရေးရရှိလေသည်။ ဆီးရီးယားနှင့် လက်ဗနွန်ပြည်များမှာ ပြင်သစ်ဩဇာခံပြည်များ ဖြစ်သွား၍ ပါလက်စတိုင်း၊ အီရတ်နှင့် ထရန်စဂျော်ဒန် ပြည်များမှာ ဗြိတိန်၏ ဩဇာခံပြည်များ ဖြစ်သွားလေသည်။

ဗာဆေးစာချုပ်တွင် ပါရှိသည့် အတိုင်း နောင်အခါ ကမ္ဘာကြီးတွင် စစ်မက် မဖြစ်ပွားစေရန်နှင့် စစ်မက်ရေးရာများ နည်းပါးစေမှုအတွက်ဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီးတခုကို ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။ အသင်းကြီး၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ ကောင်းသော်လည်း ယင်းတို့ကိုဖြစ်မြောက်အောင် မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပေ။(နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး။)

၁၉၁၄ ခုနှလိုင်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် စတင်ခဲ့သော ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးကား ၁၉၁၈ ခုနိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ပြီးဆုံးသွားလေသည်။ ထိုလူသတ်ပွဲကြီးအတွက် စစ်သားရှစ်သန်းမျှအသက်ဆုံးရှုံးခဲ့၍ ဒေါ်လာသန်းပေါင်း ၂ သိန်းမျှ စစ်စရိတ်ကုန်ကျခဲ့၏။ စစ်တွင်ပါဝင်သောနိုင်ငံများ၏ ပျက်စီး ဆုံးရှုံးမှုများမှာလည်း ကြောက်ခမန်းလိလိပင်ဖြစ်၍၊ စစ်ဆိုလျှင် နားမှလေသံ မခံချင်အောင် နိုင်ငံတိုင်းက ကြောက်ရွံ့ တုန်လှုပ်ခဲ့ကြလေသည်။ သို့သော် စစ်ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများဖြစ်သော ကမ္ဘာနိုင်ငံရေးပြဿနာများကား စစ်ဖြစ်လိုက်သည့်တိုင်အောင် ရှင်းလင်းပြေလည်မသွားကြသေးပေ။ ထို့ကြောင့် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်ပွားပြီးခဲ့၍ အနှစ်နှစ်ဆယ်မျှအကြာတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပွဲကြီးဖြစ်ပွားပြန်လေသည်။ အချို့နိုင်ငံရေးဆရာတို့က ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးကို ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့သည့် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး၏ တစိတ်တဒေသဟုသာ ခေါ်ဆိုလိုသည်။

စစ်ရပ်စဲရေးလက်မှတ်ထိုးမည့်
မဟာမိတ်ကိုယ်စားလှယ်များ

ဒုတိယအကြိမ်မြောက်လူသတ်ပွဲကြီး

ကမ္ဘာစစ်၊ ဒုတိယ (ခရစ် ၁၉၃၉-၁၉၄၅) ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်သည် တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ နေရာအနှံ့အပြားသို့ဂယက်ရိုက် ပြန့်နှံ့သွားသော တကယ့်ကမ္ဘာစစ်ဖြစ်သည်ဟုဆိုရပေမည်။ ၁၉၁၄ ခုနှစ်မှ ၁၉၁၈ ခုနှစ်တိုင်အောင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးမှာ နိုင်ငံအများအပြား ပါဝင်သည့် စစ်ပွဲကြီးပင်ဖြစ်သော်လည်း ကမ္ဘာစစ်ဟူ၍စင်စစ်ခေါ်နိုင်လောက်အောင် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးရှိနိုင်ငံတိုင်း၊ လူမျိုးတိုင်းကို ထိခိုက်ခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ (ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး-ရှု။)

၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသောစစ်ကြီးမှာမူ ကမ္ဘာစစ်ဟု အမည်ပေးလောက်အောင် နိုင်ငံတကာသို့ ကူးစက်ပြန့်နှံ့ခဲ့လေသည်။ ထိုစစ်ဘေးမှ ကင်းလွတ်ခဲ့သော နိုင်ငံကားမရှိသလောက်ပင် ရှားလှသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၁၄-၁၉၁၈ခုနှစ် စစ်ပွဲကြီးကို ပထမကမ္ဘာစစ်ဟုခေါ်ခဲ့သဖြင့် ၁၉၃၉- ၁၉၄၅ခုနှစ် စစ်ကြီးကို ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဟုခေါ်ရပေတော့မည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏စစ်မျက်နှာသည် ဆော်လမွန်ကျွန်းမှ စတာလင်ဂရက်အထိလည်းကောင်း၊ အလာစကာနယ်မှ လစ်ဗျန်သဲကန္တာရအထိလည်းကောင်း ကျယ်ပြန့်စွာတည်ရှိခဲ့သည်။ ကုန်းတိုက်ပွဲ၊ လေတိုက်ပွဲများသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိတိုက်ကြီးခြောက်တိုက်နှင့် သမုဒ္ဒရာ ခုနစ်စင်းတို့၌ သဲသဲမဲမဲနှင့် မစဲဘဲ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးကား မထိန်းနိုင်သော မီးကဲ့သို့ တစ်နေရာပြီးတစ်နေရာ တောက်လောင်ခဲ့လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်သည် လူလောကကြီးတစ်ရပ်လုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော်လည်း ထိုစစ်ကြီးတွင် လူမျိုးအလိုက်ပါဝင်ဆင်နွှဲပုံကို မဖော်ပြဘဲ စစ်ဦးတည့်ရာ စစ်လမ်းကျရာနိုင်ငံများ၌သာ မည်သို့ဖြစ်ပျက်သည်ကို အကျဉ်းချုပ်၍ဖော်ပြသွားပေမည်။ ဂျာမန်တို့ ပိုလန်ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည့် ၁၉၃၉ခု စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့ကိုဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးစတင်သည့်နေ့ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် မှတ်ယူကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် မကြုံဘူးအောင် ကြီးကျယ်ပြင်းထန်လှသော လူသတ်ပွဲကြီး ဖြစ်ပွားခဲ့၍ ထောင်ပေါင်းများစွာသော အသက်စည်းစိမ် အိုးအိမ် အဆောက်အအုံများပျက်စီးယိုယွင်းခဲ့ကြသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်မှာ ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားသို့ မကူးစက်ဘဲ ဥရောပတိုက် တစ်တိုက်တွင်သာအသဲမဲဆုံးဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာကား တောင်အမေရိက တိုက်မှလွဲ၍ တစ်ကမ္ဘာလုံးသို့ ကူးစက်ပြန့်နှံ့ခဲ့သည်။ ဥရောပတစ်တိုက်လုံးလိုလိုပင် ဂျာမန်နာဇီတို့ ခြေဖဝါးအောက် ကျရောက်ခဲ့ရသည်။ အာရှအရှေ့ တောင်ပိုင်းတစ်ခွင်မှာလည်း ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့၏ လွှမ်းမိုးခြင်းကိုခံခဲ့ရသည်။

ကြားနေနိုင်ငံကလေးများပင် စစ်ဒဏ်မှ မလွတ်ကင်းခဲ့ကြချေ။ မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ ကလေးလူကြီး အားလုံးပင်ချို့ငဲ့စွာ နေထိုင်စားသောက် ခဲ့ကြရသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံပင်လျှင် ယခုထက်တိုင်အောင် စစ်၏ဒဏ်ရာ ဒဏ်ချက်များမှ နလံမထူနိုင်သေးပေ။

ဂျာမနီက ပိုလန်အား ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်မှ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် စတင်ဖြစ်ပွားသည်ဟု မှတ်ယူကြသော်လည်း အမှန်အားဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်စေသော အကြောင်းများသည် လွန်ခဲ့သောနှစ် ၂၀ ခန့်ကပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့၍ တစ်စ တစ်စ ရင့်သန်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် မန်ချူးရီးယားကို ဂျပန်တို့ စတင်ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏အစပျိုးခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟုဆိုရပေမည်။ အာရှတိုက်တွင်စစ်အတွက် လုံလောက်စွာ ပြင်ဆင်ပြီးနေသော ဂျပန် သည် တရုတ်နိုင်ငံအားရန်စကျူးကျော်ခြင်း၊ အီသီအိုးပီးယားနိုင်ငံကို အီတလီက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ စပိန်နိုင်ငံ၌ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ခြင်းစသည်တို့ကား ၁၉၃၉ ခုနှစ် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး၏ ပွဲဦးထွက်များပင် ဖြစ်တော့သည်။

စစ်ဖြစ်ရသည့်အကြောင်းခံ

ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးဆုံးသည်မှ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး စတင်သည်အထိ ကြားကာလတွင် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်၌ လက်ရှိနှင့်လက်မဲ့ဟူ၍ လူတန်းစားနှစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ထိုသို့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရသည်မှာ စီးပွားရေးစနစ်ဆိုးကြောင့်ဖြစ်ရာ လူအချင်းချင်း မနာလိုမုန်းတီးစိတ်များမှာ ဗလောင် ဆူဝေလျက် ရှိလေသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးကို အပြီးသတ်ခဲ့သော ဗာဆေး စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုကြပြီးသည့်နောက် ကမ္ဘာ့အခြေအနေမှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်မည့် အချိန်သို့ တဖြည်းဖြည်း ချဉ်းကပ် ခဲ့လေသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၌ မဆုံးနိုင်သော ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်နေသည့်ပြင် ဒေသအချို့မှာ ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်လက်အောက်ကျရောက်ခဲ့ရလေသည်။ ဥရောပတိုက်တွင် ဆိုဗီယက်တော်လှန်ရေးကြီးကြောင့်လည်း လူအမြောက်အမြား သေကြေပျက်စီးကြရသည်။ အင်္ဂလန်နှင့် ပြင်သစ်ကမူ စစ်ကိုငြီးငွေ့ကာ ထာဝစဉ် ငြိမ်းချမ်းရေးကိုသာ အလိုရှိကြသည်။ ယင်းသို့သောအချိန်တွင် ဖော်လကန်တစ်ပိုက်နှင့် ဥရောပအလယ်ပိုင်းတို့၌ အဝတ်အထည် အစားအစာ ခေါင်းပါးခြင်းတည်းဟူသော စီးပွားပျက်ကပ်ဆိုးနှင့် ရင်ဆိုင်တိုးနေရသည်။မကြာမီပင် စီးပွားပျက် ကပ်ဆိုးကြီးသည် ဥရောပတိုက်တစ်ခုလုံးကို လွှမ်းခြုံမိတော့သည်။ အီတလီတွင် အာဏာရှင် မူဆိုလီနီက မင်းမူ၍ ဂျာမနီတွင် ဟစ်တလာက အာဏာသိမ်းလေသည်။ နောင်ထပ်ကမ္ဘာစစ်အတွက် အစစအရာရာ အဆင်သင့် ဖြစ်နေလေပြီ။ မီးတောက်ကြီးထတောက်ရန် မီးပွားတစ်ခုကျဖို့သာ လိုတော့သည်။

လေချိုသွေးသည့် မျူးနစ်အရေး။ ။ ၁၆၄၇ ခုနှစ် ဝက်စဖေးလီးယားစာချုပ် ချုပ်ဆိုသည့် အခါမှစ၍ဥရောပတိုက်ကို မရေရာလှသော အာဏာမဲတင်းပေးသည့် စနစ်အပေါ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၁၇ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန်ခေါင်းဆောင် ဗစ်ဇမတ်သည် အာဏာမဲတင်းပေးသည့်စနစ်ကို တိုက်ဖျက်၍ ဂျာမနီကို စည်းလုံးပြီးလျှင် ဥရောပတွင်ဂျာမန်တန်ခိုးထွားနိုင်အောင် ကြိုးစားခဲ့လေသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ချုပ်ဆိုသော ဗာဆေးစာချုပ်သည် ပြိုကွဲနေပြီဖြစ်သော အာဏာမဲတင်းပေးသည့်စနစ်ကို ပြန်လည်အသက်သွင်းလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ဟစ်တလာနှင့် နာဇီပါတီ တက်လာသောအခါ ဗစ်ဇမတ်၏လမ်းစဉ်အတိုင်း ဥရောပတွင် ထိပ်သီးနိုင်ငံ ကြီးဖြစ်အောင် ဂျာမနီအားပြန်လည်ထူထောင်လေသည်။ ယင်းသို့ပြဒါးတစ်လမ်းသံတစ်လမ်းဖြစ်သောဝါဒနှစ်ခုသည် မျူးနစ်သဘောတူညီချက်စာချုပ် ချုပ်ဆိုသည့်အချိန်တိုင်အောင် ပဋိပက္ခဖြစ်လာခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဗစ်ဇမတ်နှင့်ဟစ်တလာတို့၏ ဂျာမနီနိုင်ငံအာဏာလွှမ်းမိုးရေးက စစ်တပ်အင်အားထောက်ခံမှုဖြင့် အနိုင်ရသွားလေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အကြောင်းကိုရေးသားရာ၌ ဂျာမန် အာဏာရှင်ဟစ်တလာ၏အကြောင်းကို ထည့်မရေးက ပြည့်စုံမည်မဟုတ်ချေ။ ဟစ်တလာသည် ၁၉၃၃ခုနှစ်တွင်ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာပြီးလျှင် ဂျာမန်လူထုကြီးတစ်ရပ်လုံးအား စည်းရုံးလေသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် သူ၏ အင်အားမှာ အားကိုးလောက်အောင် တောင့်တင်းလာပြီးဖြစ်ရကား နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးမှ နုတ်ထွက်လိုက်ပြီးလျှင် လိုကားနိုးစာချုပ်ကိုလည်း ဖျက်သိမ်းခိုင်းလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဂျာမနီနှင့် အီတလီတို့မှာ စစ်တိုက်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေကြလေပြီ။

ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ် ချိန်ဗာလိန်က ငြိမ်းချမ်းရေးသမားကြီးဖြစ်သည်။ မည်သည့် နည်းနှင့်မဆို သူ၏လက်ထက်တွင် စစ်မဖြစ်အောင် တားဆီးနိုင်လိမ့်မည်ဟုယုံကြည်သည်။ ဂျာမန်တို့အား မျက်နှာချိုသွေးကာ လေအေးဖြင့်ချော့မြှူလျှင် ရနိုင်မည်ဟုလည်း မျှော်လင့်လေသည်။ ၁၉၃၈ခုနှစ်၌ ဂျာမနီက ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားကိုပိုင်သော ဆူဒေတင်နယ်ကို တောင်းဆိုသောအခါ ချိန်ဗာလိန်နှင့် ပြင်သစ် ဝန်ကြီးချုပ်သည် ယခင်က မိမိတို့ ကတိများကို လျစ်လျူရှုလျက် ဂျာမန်၏အလိုသို့ လိုက်လျောခဲ့ကြသည်။ အီတလီ၊ ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလိပ်နှင့် ဂျာမန်ခေါင်းဆောင်များသည် မျူးနစ်မြို့တွင် စည်းဝေးကာ မျူးနစ်စာချုပ်ကို ရေးဆွဲ၍ ဆူဒေတင်နယ်ကလေးကို ဟစ်တလာ၏ လက်သို့ပေးအပ်လိုက်သည်။

စစ်ရှုံးဂျာမနီ။ ။ဟစ်တလာသည် ဂျာမနီအား ဒုတိယကမ္ဘာစစ်သို့ မဆွဲသွင်းမီ မည်ကဲ့သို့ တန်ခိုး အာဏာရရှိလာပုံကို အနည်းငယ်မျှ သိရှိထားသင့်၏။ ပထမကမ္ဘာစစ်တွင် ဂျာမနီနှင့်အပေါင်းပါနိုင်ငံများမှာ နလံမထူနိုင်အောင် အရှုံးကြီးရှုံးခဲ့ရသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ကောင်းစွာ သိခဲ့ကြပေသည်။ ထိုစစ်တွင် ဂျာမန်တို့သည် လူပေါင်း ၇ သန်းမျှ ဆုံးရှုံးခဲ့သည်။ အချို့မှာ ဒဏ်ရာရရှိ၍ များစွာသော သူတို့မှာ ပျောက်ဆုံးနေလေသည်။ ယင်းသို့ စစ်ရှုံးသောကြောင့်ဂျာမနီတစ်နိုင်ငံလုံး အင်အားပျက်ပြုန်းခဲ့၍ဖရိုဖရဲဖြစ်နေစဉ် ၁၉၁၉ ခုနှစ်၌ နာဇီပါတီကို ထူထောင်လိုက်လေသည်။(နာဇီပါတီ–ရှု။) ဗာဆေးစာချုပ်အရ ဂျာမနီသည် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၁ သန်းမျှ ကျယ်ဝန်း၍ လူဦးရေ ၁၈ သန်းနေထိုင်သော နယ်ပယ်များ၊ ကျောက်မီးသွေး ၄၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ သံ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အခြား မြောက်မြားလှစွာသော ပစ္စည်းများကို စစ်လျော်ကြေး ပေးဆပ်ရသေးသည်။ ဂျာမနီ၏ ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်များမှာလည်း အင်အားလျှော့ပစ်ခြင်း ခံရလေသည်။

ယင်းစစ်ရှုံး ဂျာမနီသည် စစ်နိုင်သောနိုင်ငံများ၏ ဖိထောင်းခြင်းကို ခံနေရသောအချိန်တွင် ဟစ်တလာနှင့် သူ၏ အမျိုးသားဆိုရှယ်လစ် ဂျာမန်အလုပ်သမားပါတီခေါ် နာဇီပါတီ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ သို့ရာတွင် ရင်ဆိုင်နေရသော ပြဿနာများကို ပြေလည်အောင် ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းမရှိချေ။ သူတို့သည် စစ်ကြောင့် အခြေပျက်အနေပျက်ဖြစ်ရသော စီးပွားရေးသမား ကလေးများနှင့် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းရှင်များကိုမြှောက်ပင့်ပေးသည်။ မရေရာသော စီးပွားရေး ကတိများကို ပေးကြသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာစီးပွားရေးတွင်လည်း လက်ဝါးကြီးအုပ်နေသော ယဟူဒီများကြောင့်သာ ဂျာမနီနိုင်ငံကြီး စစ်ရှုံးရသည်ဟု စွပ်စွဲကြသည်။ ဂျာမန် တစ်မျိုးသားလုံး အိုးမဲသုတ်သော ဗာဆေးစာချုပ်ကိုတိုက်ဖျက်ရမည်၊ ဂျာမန်နိုင်ငံသစ် ထူထောင်မည် စသော ကြွေးကြော် သံများဖြင့် ဝါဒဖြန့်ကြသည်။ (ဗာဆေးစာချုပ်–ရှု။) နောက်ကွယ်ရာတွင် ဂျာမန်စက်မှု လက်မှု လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများ၊ စစ်ခေါင်းဆောင်များသည် အလုပ်သမားအင်အားစု ဖြိုခွဲရန်နှင့် ဂျာမနီ၏ စစ်အင်အားကို ပြန်လည်ဖြည့်တင်းရန်အတွက် အခွင့်ကောင်းယူကာ နာဇီဂိုဏ်းသားများအား ငွေကြေးဖြင့် အားပေး ကူညီလျက်ရှိကြသည်။

ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ်ချိန်ဗာလိန်နှင့် ဂျာမနီအာဏာရှင်ဟစ်တလာတို့ မျူးနစ်စာချုပ် ချုပ်ဆိုရန် တွေ့ဆုံကြစဉ်

ဝီယာအဆောင် ပုန်ကန်မှု ။ ။အစပထမတွင် နာဇီများသည် ထင်တိုင်းမပေါက်ကြချေ။ ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် ဝီယာအဆောင် ပုန်ကန်မှုကို လုပ်ကိုင်ကြရာတွင် မအောင်မြင်ဘဲ ဟစ်တလာနှင့်ခေါင်းဆောင်အချို့သာ ထောင်နန်းစံရလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဂျာမနီသည် စီးပွားရေးအားဖြင့် အနည်းငယ် နလံပြန်ထူလာသည်။ နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီး ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် စစ်လျော်ကြေး ပေးဆောင်ခြင်းမှ အနည်းငယ် သက်သာရာရသည်။ သို့ရာတွင် တစ်ကမ္ဘာလုံးသို့ ဂယက်ရိုက်စပြုသော စီးပွားပျက်ကပ်ကြီးကို ကားရောင်ကွင်း၍မရချေ။

စီးပွားပျက်ကပ်ကြောင့် နာဇီတို့ အင်အားတက်လာသည်။ အလုပ်လက်မဲ့ဦးရေ တိုးတက် များပြားလာသည်။ ကွန်မြူနစ်ရန်ကို ကြောက်ရွံ့သော ဂျာမန်သံမဏိလုပ်ငန်း အရင်းရှင်များသည် နာဇီတို့အားငွေကြေး အမြောက်အမြား ထောက်ပံ့ကြသည်။ အလုပ်လက်ကိုင်မရှိသဖြင့် ယောင်ချာချာ ဖြစ်နေသည့် သန်းပေါင်းများစွာသော ဂျာမန်တို့သည်လည်း ဟစ်တလာ၏ဝါဒကိုယုံကြည်လျက် ဟစ်တလာကိုပင် မိမိတို့အားကယ်တင်မည့်သူအဖြစ်ဖြင့် ကြည်ညို လေးစားလာကြသည်။ လက်ရှိ ဂျာမန်အစိုးရမှာ အင်အားနည်းပါး၍ နာဇီလက်နက်ကိုင် မုန်တိုင်းတပ်သားများကို ကောင်းစွာ မနှိမ်နင်းနိုင်ချေ။ ယင်းသို့ဖြင့် နာဇီတို့၏ အင်အားမှာ ဒီရေအလား တိုးပွား လာခဲ့ရာ ၁၉၃၃ ခု ဇန်နဝါရီလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ဟစ်တလာသည် အစိုးရအာဏာကို သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။သူ၏ဝါဒမှာစစ်ဝါဒဖြစ်သည့်အတိုင်း

အာဏာရသည့်နေ့မှစ၍ စစ်ကိုလုံးပန်းလေတော့သည်။ သို့မှသာလျှင် အာဏာကို လက်ကိုင်ထားနိုင်ပေမည်။ အရေးပါသော ပါတီခေါင်းဆောင်များမှာ ရာထူးကြီးများ ရရှိ၍ ချမ်းသာကြသည်။ ငယ်သားများမှာလည်း လခကောင်းသောရာထူးများ အသီးသီးရရှိ၍ ထိုရာထူးများ လက်လွတ်မသွားစေရန်သာ ကြိုးပမ်းနေကြသည်။

ဒုတိယနပိုလီယန်။ ။ဟစ်တလာကား ဒုတိယ နပိုလီယန်ပင်ဖြစ်သည်။ သူ၏ ရည်မှန်းချက်မှာ တစ်ကမ္ဘာလုံးလွှမ်းရန်ဖြစ်သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ရသည်မှာလည်း ဂျာမန်ခေါင်းဆောင်များက ကမ္ဘာကို လွှမ်းမိုးလိုသောကြောင့်ဖြစ်သည် ဟစ်တလာလည်း ထိုနည်းနှင်နှင်ဖြစ်သည်။ ဂျာမန်လူမျိုးသည် မြင့်မြတ်သောလူမျိုးဖြစ်၍ အခြားလူမျိုးများက ဂျာမန်လူမျိုးကို ကျိုးနွံစေားကြရမည်ဟု ဟစ်တလာယူဆသည်။ ဟစ်တလာ၌ နှိုင်းရည့်ချင့်ချိန်နိုင်သော စိတ်ခေါင်းပါး၍ မိမိကိုယ်ကို ရှေးခေတ်က စစ်သူကြီးဖြစ်ခဲ့သော အယ်လက်ဇန္ဒာနှင့် နပိုလီယန်တို့ထက်ပင် ထင်ပေါ်ချင်လေသည်။(အယ်လက်ဇန္ဒာ၊ နပိုလီယန်-ရှု။)

သို့ဖြစ်လေရာ ဟစ်တလာသည် အာဏာကိုသူ၏လက်ထဲတွင်မြဲအောင် ဆုပ်ကိုင်ထားလေသည်။ ဂျာမန်ရိုက် စတတ်လွှတ်တော်ကို ကြိုတင်ကြံစည်၍ မီးရှို့လိုက်ပြီးလျှင် အတိုက်အခံသမားအားလုံးကို စွပ်စွဲ၍ လိုက်လံနှိမ်နင်းလေသည်။ အချို့ ထောင်အကျဉ်းချထား၍ အချို့ကို အဆုံးစီရင်လိုက်သည်။ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုရေးသားမှုကို ပိတ်ပင်သည်။ အဲလဗတ် အိုင်စတိုင်စသော ကမ္ဘာကျော် သိပ္ပံပညာရှိကြီးများ၊ သောမတ်မန်းစသော ကမ္ဘာကျော်ဝတ္ထုရေးဆရာကြီးများကိုလည်း ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးသည်။ အင်အားနည်းပါးသော ယဟူဒီများအား စနစ်တကျညှဉ်းပန်းသည်။ မိမိအားအ တိုက်အခံ ပြောဆိုသော သာသနာရေး ခေါင်းဆောင်များအားလည်းနှိမ်နင်းလေသည်။

အတိအလင်း ဖေါက်ဖျက်ခြင်း ။ ။ဤသို့ ဟစ်တလာသည် ဗာဆေးစာချုပ်ကို စက္ကူစုတ်အသွင်သို့ ပြောင်းလဲလိုက် လေသည်။ ဂျာမနီသည် လက်နက်စုဆောင်းရေးကိုသာ လုံးပန်းလျက် ဂျာမန်ကြည်းတပ်၊ လေတပ်၊ ရေတပ်များ ကိုလည်း အပူတပြင်းချဲ့ထွင်လေသည်။

နာဇီတို့သည် ဗာဆေး စာချုပ်ကို မဖောက်ဖျက်ပါဟု ငြင်းဆိုနေသော်လည်း စစ်ပြင်ဆင်မှုများကိုကား အစွမ်းကုန်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။ နိုင်ငံခြားအစိုးရများမှာ မည်သို့မျှအရေးမယူကြဘဲ လက်ပိုက်ကြည့်နေကြသည်။ ဆိုဗီယက်

ဩစတြီးယားနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ဗီယင်းနားမြို့တော်တွင် ကျင်းပသော ဟစ်တလာ၏အောင်ပွဲအခမ်းအနား

ရုရှားတစ်ဦးတည်းသာလျှင် ဂျာမန်၏ ရန်စွယ်ကိုမြင်သဖြင့် စုပေါင်း ကာကွယ်ရေးကို ပြုလုပ်ရန် အကြံပေးသော်လည်း အချည်းနှီး ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဆိုဗီယက် ရုရှားသည် စိတ်ပျက်ခြင်းမရှိဘဲ အခြားသော ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် အချင်းချင်း ယိုင်းပင်းကူညီရန် စာချုပ်ကို မဖြစ်ဖြစ်အောင် ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ ယင်းစာချုပ်များအနက် ၁၉၃၅

မကျူးကျော်ရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုရန် မော်စကိုမြို့၌ တွေ့ဆုံကြစဉ်

ခုနှစ်တွင် ချုပ်ဆိုသော ပြင်သစ် ဆိုဗီယက် မဟာမိတ်စာချုပ်မှာ အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီး မစွမ်းနိုင်ပြီ ။ ။၁၉၅၃ ခု အောက်တိုဘာလတွင် နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီး၏ စွမ်းအားကို မှတ်ကျောက်တင် ကြည့်သော အဖြစ်အပျက် တစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာသည်။ မူဆိုလီနီကြီးစိုးနေသော အီတလီနိုင်ငံသည် အာဖရိကတိုက်ရှိ အီသီအိုးပီးယားနိုင်ငံ ကလေးကို အကြောင်းမဲ့သက်သက် ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်သည်တွင် နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီးသည် ကျူးကျော်သော အီတလီအား စီးပွားရေး ကန့်သတ်ရုံမှတစ်ပါး မည်သို့မျှထိရောက်စွာ အရေးမယူခဲ့ချေ။ ၁၉၃၆ ခု မေလ ၅ ရက်နေ့တွင် အီတလီတပ်များသည် အီသီအိုးပီးယား၏မြို့တော် အက်ဒစ်အဗာဗာသို့ ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ (နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်း –လည်းရှု။)

ယင်းသို့ အခြားနိုင်ငံတစ်ခုကို လက်နက်အားကိုးဖြင့် ကျူးကျော် သိမ်းပိုက်နိုင်ပုံကို မူဆိုလီနီက နာမူနာ ပြလိုက်ပြီးနောက် မကြာမီပင် ဟစ်တလာလည်း အားကျမခံ အစွမ်းပြလိုက်သည်။ ၁၉၃၆ ခု မတ်လတွင် ဟစ်တလာ၏ တပ်များသည် ရိုင်းလန်းနယ်ထဲသို့ ချီတက်ကြသည်။ ဗာဆေးစာချုပ်က ရိုင်းလန်းနယ်ထဲတွင် အမြဲတမ်းစစ်တပ်များကို မထားရှိစေရဟုဆိုထားသည်။ သို့သော် နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးသည် ဟစ်တလာအား ရှုတ်ချရုံမှလွဲ၍ မည်သို့မျှ မပြုစွမ်းနိုင်ခဲ့ချေ။ ဂျာမန်တပ်များသည်ရိုင်းလန်းနယ်တွင် တပ်စွဲ၍ ခံတပ်များပင် ဆောက်လုပ်ကြလေသည်။

၁၉၃၆ ခု ဇူလိုင်လတွင် ပြည်တွင်းစစ်တစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာပြန်သည်။ စပိန်နိုင်ငံတွင် သမ္မတအစိုးရကို ဖက်ဆစ်သူပုန်များက တော်လှန်ကြလေသည်။ ထိုပြည်တွင်းစစ်ပွဲတွင် ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလိပ်အမျိုးရှိသော ဥရောပနိုင်ငံများက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း မရှိသော်လည်း ဂျာမနီနှင့် အီတလီတို့ကမူ သူပုန်များအား ကူညီလေသည်။ ၁၉၃၉ ခု မတ်လတွင် သမ္မတအစိုးရပြုတ်ကျ၍ ဖက်ဆစ်သူပုန် ဗိုလ်ချုပ် ဖရန်ကို အစိုးရတက်လာသည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် အခြားအရေးကြီးသော အဖြစ်အပျက်တစ်ခုမှာ ဂျာမနီနှင့် ဂျပန်ပူးပေါင်း၍ ကွန်မင်တန်ဆန့်ကျင်ရေးစာချုပ်ပြုလုပ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်နှစ်တွင် အီတလီသည် ထိုစာချုပ်တွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်လေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလတွင်ဂျာမနီ၊ အီတလီနှင့်ဂျပန်တို့သည် ၃ နိုင်ငံ မဟာမိတ်စာချုပ် ပြုလုပ်ကြသည်။ ထို ၃ နိုင်ငံကို ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများဟူ၍ ခေါ်ကြသည်။

၁၉၃၇ ခုနှစ်အတွင်း စပိန်နိုင်ငံသည် ပြည်တွင်းစစ်ဖြင့် ဆူပွက်နေစဉ် အရှေ့နိုင်ငံ၌ ဂျပန်သည် တရုတ်နိုင်ငံအား စစ်မကြေညာဘဲ တိုက်ခိုက်လျက်ရှိသည်။ လက်နက်အင်အားချင်းအဆမတန် ကွာခြားသော်လည်း မျိုးချစ်တရုတ်များသည် အချင်းချင်းသွေးစည်းလျက် ဂျပန်ကိုခုခံကြသည်။ တရုတ်တို့၏ ခွဲသတ္တိကို ကမ္ဘာက ချီးကျူး၍ မကုန်နိုင်အောင် ရှိတော့သည်။

ဩစတြီးယားကျခြင်း ။ ။ အရှေ့ဖျားနိုင်ငံများတွင် ဂျပန်တို့ စစ်မီးမွှေးလျက်ရှိစဉ် ဥရောပတိုက်တွင် စစ်ယမ်းအိုးကြီးပေါက်ကွဲရန် တစ်နေ့တစ်ခြား နီးကပ်လာလေသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ဗိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အရေးတော်များ တသီတတန်းကြီးဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။

၁၉၃၄ ခု ဇူလိုင်လတွင် ဟစ်တလာသည် ဩစတြီးယားအား သိမ်းပိုက်ရန်ကြိုးစားသေး၏။ သို့သော် မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ဟစ်တလာသည် ဩစတြီးယား

အဓိပတိအား ရာဇသံများ တစ်ခုပြီးတစ်ခုပို့လျက် ခြိမ်းခြောက်လေသည်။ မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဂျာမန်စစ်တပ်များသည် ဩစတြီးယားသို့ ချီတက်သိမ်းပိုက်လေသည်။

ဩစတြီးယားကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် နာဇီရန်စွယ်သည် ချက်ကိုဆလိုဗက်ကီးယားဘက်သို့ ဦးလှည့်ပြန်သည်။ ဟစ်တလာသည် ချက်နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ရန် အကြောင်းအမျိုးမျိုးရှာဖွေ၍ ရန်စနေလေသည်။ ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ် ချိန်ဗာလန်သည် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ဟစ်တလာနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးသည်။ ပြင်သစ်နှင့် အင်္ဂလန်တို့သည် ဟစ်တလာ၏ အလိုသို့ လိုက်လျောနိုင်သလောက် လိုက်လျောကြသည်။ သို့ရာတွင် ဟစ်တလာ မကျေနပ်ချေ။ ၁၉၃၈ ခု စက်တင်ဘာလတွင် ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ် ချိန်ဗာလိန်၊ ပြင်သစ်ဝန်ကြီးချုပ် ဒါလာဒယေးနှင့် မူဆိုလီနီတို့သည် မျူးနစ်မြို့၌ ဟစ်တလာနှင့်ဆွေးနွေးကြသည်။ ဤကားဟစ်တလာ၏အလိုသို့ နောက် ဆုံး လိုက်လျောခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဟစ်တလာက နောက် ထပ် နယ်ပယ် မတောင်းတော့ပါဟုကတိပြုသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၃၉ ခုနှစ်၌ ဟစ်တလာသည် ပရာဟာမြို့တော်သို့ ချီတက်၍ ချက်တို့၏ လွတ်လပ်ရေး ချေမှုန်းလိုက်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး စချေပြီ

ချက်ကိုဆလိုဗားကီးယားသို့ သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် နာဇီတပ်ဦးသည် ပိုလန်လက်သို့လှည့်သွားသည်။ သို့ရာတွင် ဂျာမန်တို့သည် ချက်ခြင်း ဝင်ရောက် မတိုက်ခိုက်သေးချေ။ ဗြိတိန်နှင့်ပြင်သစ်တို့ကလည်း ပိုလန်ကိုဟစ်တလာတိုက်လျှင် ပိုလန်ဘက်မှဝင်ရောက်ကူညီမည်ဟု ကတိပေးထားကြသည်။ ထိုအတောအတွင်း ဂျာမနီသည် ဆိုဗီယက် ရုရှားနှင့် မကျူးကျော်ရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုလိုက်ပြီးနောက် ၁၉၃၉ ခု စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် ပိုလန်ကို ရုတ်တရက် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လေသည်။ ထိုနောက် နှစ်ရက်အကြာတွင် ဗြိတိန်နှင့် ပြင်သစ်တို့သည် ဂျာမနီအား စစ်ကြေညာလေသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး စတင်ဖြစ်ပွားလေ၏။

ပိုလန်တိုက်ပွဲ ။ ။နာဇီတို့၏ စစ်စက်ယန္တရားကို ပိုလန်တိုက်ပွဲတွင် ကောင်းစွာတွေ့မြင်ပေသည်။ လျှပ်တစ်ပြက်စစ်ဆင်နည်း ခရီးရောက်ပုံကိုလည်း ပိုလန်သိမ်းပွဲတွင် ရှေးဦးစွာ တွေ့မြင်ရသည်။ ပိုလန်လေယာဉ်ပျံကွင်းများ၊ မီးရထားလမ်း အချက်အချာများကို အပြင်းအထန် ဗုံးကြဲဖျက်ဆီးကြသည်။ နာဇီတို့၏ စစ်ချီစစ်တက်ပုံများအား အံ့သြဖွယ်ရာကောင်းအောင် လျင်မြန်လှပေသည်။ စက်တင်ဘာလ ၇

ဂျာမန်တို့လက်ချက်ကြောင့် ပျက်စီးဆုံးပါးခဲ့ရသော ပိုလန်နိုင်ငံဝါဆောမြို့ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ

ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ ဟန်နိုဗာမြို့ရှိ ရေနံချက်ရုံနှင့် အရေးပါသောနေရာအချို့ကို အမေရိကန်လေတပ်မှ ဗီ-၁၇ နှင့် ဗီ-၂၄ ဗုံးကြဲလေယာဉ်ပျံတို့ သွားရောက်ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ပြီးနောက် မီးစွဲလောင်နေစဉ်

ရက်နေ့တွင် ဂျာမန်များသည် ဝါဆောမြို့တော်၏ ဆင်ခြေဖုံးအထိ ရောက်လာကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက် နေ့တွင် ဂျာမန်တပ်များက ပိုလန် အနောက်ပိုင်းကို သိမ်းပိုက်ကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ရုရှားတပ်များက ပိုလန် အရှေ့ပိုင်းကို ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ကြ၏။၁၉၃၉ ခု စက်တင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ဂျာမနီနှင့် ရုရှားသည် မော်စကိုမြို့တော်ကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုပြီးလျှင် ပိုလန်ကို ခွဲဝေယူကြသည်။ လူဦးရေသန်းပေါင်း ၂၀ရှိ၍ စက်မှုလက်မှု ဗဟိုဌာနအများပါဝင်သော ပိုလန်အနောက်ပိုင်းကို ဂျာမနီက ယူသည်။ လူဦးရေ ၁၄ သန်းရှိ၍ ရေနံထွက်သော အရှေ့ပိုင်းကို ရုရှားကရရှိသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ပိုလန်နိုင်ငံသည်နိုင်ငံကြီးနှစ်ခု မတရားသိမ်းပိုက်ခြင်းကို ခံရလေသည်၊

အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာ ။ ။ပိုလန်သည် ဂျာမနီနှင့် ရုရှားစစ်တပ်များ၏ ချေမှုန်းဖျက်စီးခြင်းကို ခံနေရစဉ် အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာ၌ စစ်အခြေအနေမှာ ရှေ့မတိုးနောက်မဆုတ် ဖြစ်နေသည်။ ပြင်သစ်တပ်များသည် မက်ဂျီနိုခံတပ်နောက်တွင်၎င်း၊ လပေါင်းများစွာ စစ်မဆင်ဘဲစောင့်ဆိုင်းနေကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကင်းလှည့်တပ်များတိုက်ခိုက်သည်မှ လွဲ၍ ကြီးကျယ်သော တိုက်ပွဲများ မဖြစ်ပွားသေးချေ။

ကြည်းတပ်များ ငြိမ်သက်နေသော်လည်း ရေတပ်နှင့် လေတပ်များကား အတော်အသင့် လှုပ်ရှားလျက်ရှိသည်။ စစ်ဖြစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဂျာမန် လေတပ်သည် အင်္ဂလန်နှင့်ပြင်သစ်မြို့ကြီးများကို ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်လိမ့်မည်ဟု စိုးရိမ်ခဲ့ကြသော်လည်း ဂျာမန်လေတပ်မှာ ထိုအချိန်အထိ ထူးဆန်းစွာ ငြိမ်သက်နေသည်။ ဗြိတိသျှ အာအေအက်(ဗ)ခေါ် ဘုရင့် လေတပ်မတော်ကသာ ဂျာမန် ရေတပ်စခန်းဖြစ်သော ကီးသင်္ဘောဆိပ်မြို့ကို သွားရောက်ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်လေသည်။

စစ်ဖြစ်စ လများတွင် ဗြိတိသျှတို့မှာ အရေးကြီးသော စစ်သင်္ဘောနှစ်စင်း ဆုံးရှုံးရလေသည်။ ၁၉၃၉ ခု စက်တင်ဘာလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ကာရေးဂျီးယပ်အမည်ရှိ လေယာဉ်ပျံတင် သင်္ဘောမှာ အမြှုပ်ခံရသည်။ အောက်တိုဘာလ ၁၄ ရက် နေ့တွင် ရွိုင်ယယ်အုတ်အမည်ရှိသော သင်္ဘောသည် ဂျာမန်တို့၏ တော်ပီဒိုထိမှန်၍ နစ်မြုပ်သွားလေသည်။ ဗြိတိသျှတို့ကလည်း ဒီဇင်ဘာလတွင် ဂျာမန် ခါးပိုက်ဆောင် စစ်သင်္ဘော ဂရပ်စပီးကို အုရုဂွေးနိုင်ငံ မွန်တီဗစ်ဒီအိုမြို့ အလွန်၌ ပိတ်မိလေသည်။ ဂျာမန်စစ် သင်္ဘော၏ ကပ္ပိတန်သည် လက်နက်ချအညံ့မခံဘဲ သင်္ဘောကိုဖေါက်၍ နစ်မြုပ်လိုက်၏။

ဆိုဗီယက်–ဖင်လန်စစ်ပွဲ ။ ။အနောက်ဘက်စစ်မျက်နှာတွင်ပြင်းထန်သော တိုက်ပွဲများ မဖြစ်သေးဘဲငြိမ်သက်နေစဉ် ကမ္ဘာတစ်ဝှန်းလုံးသည် ဆိုဗီယက်ရုရှားဆီသို့ အာရုံစူးစိုက်လျက် ရှိကြသည်။ ဆိုဗီယက်တို့သည် ဂျာမန်တို့နှင့် မကျူးကျော်ရေး စာချုပ် ချုပ်ဆို၍ အနားယူကာ မိမိတို့၏ ကာကွယ်ရေးအင်အား ခိုင်လုံတောင့်တင်းအောင် အချိန်ယူလျက် ရှိသည်မှာထင်ရှားသည်။ ပိုလန်အရှေ့ပိုင်းကို သိမ်းယူပြီးသည့်နောက် ဆိုဗီယက်ရုရှားသည် အက်စတိုးနီးယား၊ လတ်ဗီးယား၊ လစ်သွေးနီးယား အစရှိသော ဗောလတစ်နိုင်ငံများနှင့်စာချုပ်ကာ ထိုနိုင်ငံများတွင် ဆိုဗီယက် ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်၊ လေတပ် စခန်းများ ပြုလုပ်ထားလေသည်။ ဖင်လန်နိုင်ငံနှင့်လည်း အထက်ပါစာချုပ်မျိုးပြုရန်အတွက် ဖင်လန်အစိုးရနှင့် ဈေးစပ်ပြောဆိုရာ ဖင်လန်က သဘောမတူသဖြင့် ရုရှားနှင့် ဖင်လန်တို့၏ ဆက်ဆံရေးမှာ အခြေအနေဆိုးလာလေသည်။ ထိုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ယခင်က ချုပ်ဆိုခဲ့သော ဆိုဗီယက်နှင့် ဖင်လန် မကျူးကျော်ရေး စာချုပ်မှာ ပျက်သွားပြီဟု ရုရှားကြေညာလေသည်။ နောက်နှစ်ရက် ကြာသောအခါ ဆိုဗီယက်ရုရှားသည် ဖင်လန်ကို စစ်သုံးကြောင်းခွဲ၍ စတင်တိုက်ခိုက်သည်။

ပထမတွင် ဖင်လန် တပ်များ၏ အပြင်းအထန် ခုခံတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ဆိုဗီယက်တပ်များမှာ ထင်သလောက် ခရီးမရောက်ကြချေ။ သို့ရာတွင် ရက်အတော်ကြာ တိုက်မိသောအခါတွင် အင်အားချင်းမမျှသဖြင့် ဖင်လန်တပ်များမှာ တဖြည်းဖြည်း အရေးနိမ့်လာသည်။ ဗြိတိန်နှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံများက ဖင်လန်အား စစ်ကူပေးမည်ဟု ဆိုသော်လည်း ယင်းအကူအညီများ ရသည်အထိ ဖင်လန်စစ်တပ်များသည် ရန်သူကို ခုခံလျက်မနေနိုင်ကြတော့ချေ။ သို့ဖြစ်ရာ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် မတ်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ဆိုဗီယက်–ဖင်လန် စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ်ကိုချုပ်ဆိုကြသည်။ ယင်းစာချုပ်အရဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုသည် မူလတောင်းဆိုချက်များအပြင် အခြားသော အခွင့်အရေးများကိုလည်း ရလိုက်သည်။

နော်ဝေးနှင့် ဒိန်းမတ် ။ ။ဆိုဗီယက်–ဖင်လန် စစ်ပြီးဆုံးခါနီးတွင် ယခင်က ငြိမ်သက်နေခဲ့သော အနောက်ဘက် စစ်မျက်နှာမှာ ရုတ်တရက်လှုပ်ရှားလာသည်။ အထူးသဖြင့် နော်ဝေနိုင်ငံတစ်ဝိုက်တွင် ပိုမိုလှုပ်ရှားလာ၏။ နော်ဝေးနိုင်ငံမှာ မည်သည့်ဘက်ကမျှမပါသော ကြားနေနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်ချင်းချင်း ဥပဒေအရ နော်ဝေးကမ်းခြေမှ သုံးမိုင်အတွင်း၌ မည်သည့်စစ်ဆင်မှုမျှ ပြုလုပ်ခွင့်မရချေ။ သို့ရာတွင် ဂျာမန်တို့သည် ပြည်ထောင်ချင်းချင်းဥပဒေကို ဖောက်ဖျက်၍နော်ဝေးသင်္ဘောဆိပ်ဖြစ်သော နားဗစ်မြို့မှသံများကို သယ်ယူလျက်ရှိသည်။ ထိုအခါ ဗြိတိသျှတို့သည် ကြည့်မနေသာတော့ဘဲ နော်ဝေး ရေလကာသတိပေးလိုက်၏။ဂျာမန်တို့လည်း ထို

အာဖရိကမြောက်ပိုင်း ဂျာမန်သံ့ပန်းစခန်းတွင် မဟာမိတ်စစ်အကျဉ်းသားများကို ဤသို့တွေ့မြင်ရ၏။

အချက်ကိုအကြောင်းပြု၍ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဧပြီလ ၉ ရက်နေ့တွင် နော်ဝေးကိုဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည်။ နာဇီပဥ္စမံ တပ်သားများသည်လည်း နော်ဝေးနိုင်ငံတွင်းမှနေ၍ မမှန်သတင်းလွှင့်ကာ လှုံ့ဆော်ပေးသည်။ ထိုနေ့မှာပင် အော့စလိုမြို့တော်နှင့် နားဗစ် ဆိပ်ကမ်းမြို့များမှာ နာဇီလက်တွင်းသို့ကျဆုံးရလေသည်။

နော်ဝေးကိုသိမ်းပိုက်သည့်နေ့မှာပင် ဂျာမန်တို့သည် ဒိန်းမတ်ကို သိမ်းယူကြသည်။ အခုအခံဟူ၍ လုံးဝမရှိချေ။ ဒိန်းမတ်အစိုးရမှာ မပြောင်းမလဲ နဂိုအတိုင်းပင် တည်ရှိသော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် ဂျာမန်စစ်တပ်က အုပ်ချုပ်နေ လေသည်။ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံတွင် အရေးကြီး၍ ကမ္ဘာကျော်ဖြစ်သော နို့ထွက်ပစ္စည်း လုပ်ငန်းများကိုလည်း ဂျာမန်တို့ သိမ်းယူကြသည်။

ဒိန်းမတ်နိုင်ငံကလေး ကိုဂျာမန်တို့သိမ်းပိုက် နိုင်သော်လည်း အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာမြောက်ပိုင်းရှိ ဒိန်းမတ်ပိုင်နယ်များကိုကား မသိမ်းပိုက်နိုင်ကြချေ။ ဖဲရိုးကျွန်းများကို စောင့်ရှောက်ထားသည့် အိုက်စလန်ကျွန်းကို ဗြိတိန်ကသိမ်းယူထားသည်။ ဂရင်းလန်းကျွန်းကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အစိုးရက ထိန်းသိမ်းထားလေသည်။

မဟာမိတ်တို့၏ အဆုံးအရှုံးများ။ ။ ဂျာမန်လက်တွင်းသို့ နော်ဝေးနိုင်ငံ ကျဆုံးသွားရခြင်းသည် မဟာမိတ်နိုင်ငံများအဖို့ ကြီးစွာသော ဆုံးရှုံးခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ အင်အားကြီးမားသော ဗြိတိသျှရေတပ်ကြီးကို ကျော်လွှန်၍ ဂျာမန်များ နော်ဝေးကိုမသိမ်းပိုက်နိုင်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်မှာ မဟာမိတ်တို့၏ အမှားကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ နော်ဝေးနိုင်ငံကိုလက်လွှတ်ရပြီးနောက် မဟာမိတ်တို့သည် ဆက်ကာဆက်ကာ အရေးနိမ့်လျက်ရှိသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ဂျာမန်များက နယ်သာလန်နိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်လေသည်။ မဟာမိတ်တို့၏ အခြေခံသေနင်္ဂဗျူဟာမှာ တစ်နေရာတည်းမှ ခုခံကာကွယ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် ခိုင်မာသော ခံတပ်များ၏ နောက်မှနေ၍ ရန်သူ၏အတိုက်ကို စောင့်နေလေ့ရှိကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာ မည်သည့်အချိန်၌ မည်သည့်နေရာကို မည်သို့တိုက်မည်ဟူသော စီစဉ်မှုများကို ဂျာမန်တို့က လွတ်လပ်စွာ ရွေးဆောင်အသုံးချလျက် ရှိ၏။

ဂျာမန်တပ်များသည် ဗဲလဂျီယမ်နှင့်ဟော်လန်သို့ဝင်သောအခါ မဟာမိတ်ခေါင်းဆောင်များသည် ဗဲလဂျီယမ်ဘုရင်လီယိုပို၏ တောင်းပန်ချက်အရတပ်မကြီး ၂၅ ခုကိုဗဲလဂျီယမ်သို့ပို့ထားလိုက်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင်

ပြင်သစ် တပ်မဟာများကို မက်ဇီးနိုးခံတပ်နောက်တွင် ဂျာမန်တို့ထိုးစစ်ကို စောင့်ဆိုင်းခုခံရန် ထားရှိလေသည်။ သို့ရာတွင် ဂျာမန်များက ခြေလှမ်းတစ်မျိုး လှမ်းကြသည်။ ဗဲလဂျီယမ် နိုင်ငံတွင်းသို့ စဝင်သည့်နေ့မှာပင် ဗဲလဂျီယမ်ကာကွယ်ရေး၌ သော့ချက်ဖြစ်သော ဖို့အေဗင်အေးမားကို ဂျာမန်တို့ သိမ်းယူလေသည်။ ဂျာမန်လေထီး တပ်သားများသည် ဟော်လန်နိုင်ငံ၏ အရေးကြီးသော လေဆိပ်အားလုံးကို သိမ်းယူ၏။ ပဉ္စမံတပ်သားများ၏အကူအညီဖြင့် ဒပ်ချတို့၏ ခုခံရေး အင်အားကို အတွင်းမှနေ၍ ဖြိုခွဲလေသည်။ လေးရက်အတွင်းတွင် ဂျာမန်တို့သည် ဟော်လန်တစ်နိုင်ငံလုံးကို သိမ်းပိုက်ကြသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဒပ်ချစစ်တပ်များ လက်နက်ချ၍ အညံ့ခံကြရလေသည်။

ဖို့အေဗင်အေးမား ကျဆုံးပြီးနောက် ဗဲလဂျီယမ်၏ အခြေအနေမှာ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ။ ဂျာမန်တပ်စုများသည် ဗရပ်ဆဲမြို့နှင့် အန်တွပ်မြို့များဆီသို့ လှိမ့်ဆင်းခဲ့၍ မေလ ၁၄ ရက်နှင့် ၁၈ ရက်နေ့များတွင် ထိုမြို့နှစ်မြို့မှာ ဂျာမန်တို့လက်အောက်သို့ ကျရောက်သွားသည်။

တောင်ဘက်ပိုင်း မျှူးစမြစ်ခံတပ်ကြောင်းတွင် ဂျာမန်များသည် သံချပ်ကာစစ်ကားများ လေယာဉ်ပျံများ၏ အကူအညီဖြင့် ဆီဒန်မြို့မှနေ၍ ပြင်သစ်မြောက်ပိုင်းသို့ ထိုးဝင်လေသည်။ မက်ဇီးနိုးခံတပ်မှာ ထင်သလောက် အားမကိုးရတော့ချေ။ ထို့နောက် ဂျာမန်များသည် အင်္ဂလိပ် ရေလက်ကြားကြီးဆီသို့ ချီတက်သည်။ မဟာမိတ်တပ်များလည်း ဆုတ်ပေးရလေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် လီယိုပိုဘုရင်သည် လက်နက်ချ၍ အညံ့ခံလေသည်။

ဒန်းကတ်မှ ဆုတ်ရခြင်း။ ။ ဗဲလဂျီယမ်ကျပြီးနောက် ဂျာမန်တပ်များသည် ဒန်းကတ်မြို့ကို ဝိုင်းကြပြန်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ကလည်း ဂျာမန်များကိုခုခံရန် တပ်တစ်တပ်ကို ထားခဲ့ပြီးနောက် ဒန်းကတ်မှအပြင်းဆုတ်ခွာကြရသည်။ မေလ ၂၉ ရက်မှ ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့တိုင် နေ့ရောညပါ ရှိနိုင်သမျှသင်္ဘော အမျိုးမျိုးဖြင့် စစ်တပ်များကို အင်္ဂလန် ကမ်းခြေသို့ ပြန်ပို့ရသည်။ ဗုံးမိုး၊ ကျည်ဆန်မိုးမစဲဘဲ ပစ်ခတ်နေသည့်အထဲမှ ဗြိတိသျှနှင့်ပြင်သစ်စစ်သား ၃၃၅၀၀၀ ခန့်ကို သင်္ဘောတစ်ထောင်ခန့်ဖြင့် ရေလက်ကြားကိုဖြတ်၍ အောင်မြင်စွာ ဆုတ်ခွာနိုင်ခဲ့လေသည်။ စစ်အသုံးအဆောင် အားလုံးကိုကား လက်လွှတ်ခဲ့ကြရသည်။

ပြင်သစ်ကို နာဇီမျိုခြင်း။ ။ ဗြိတိသျှတပ်များ ဒန်းကတ်မှ အပန်းတကြီး ဆုတ်ခွာ လာရပြီးသည့်နောက်တွင်

လေယာဉ်ပစ်အမြောက်ကို ဖုံးအုပ်ကာကွယ်ကာ ရန်သူကိုအသင့်စောင့်နေစဉ်

ဗြိတိသျှတစ်မျိုးသားလုံးစိတ်ဓါတ်မှာ ယခင်ထက်တိုး၍ လှုပ်ရှား တက်ကြွလာလေသည်။ ဗြိတိသျှ ဝန်ကြီးချုပ် မစ္စတာချာချီကလည်း တိုင်းသူပြည်သားများအား စိတ်ဓါတ်မပျက်ပြားစေရန် ဩဝါဒစကား ပြောကြားသည်။ သို့ရာတွင် ပြင်သစ်အစိုးရ၏ စိတ်ဓါတ်ကား ပျက်ပြားလျက်ရှိလေပြီ။ ဂျာမန်တို့မလာရောက်မီကပင် အညံ့ခံအရှုံးပေးလိုသော စိတ်မှာ ပြင်သစ်တို့၏ကိုယ်တွင် ကိန်းအောင်းလျက်ရှိခဲ့သည်။ ဂျာမန်ဘက်တော်သားဖြစ်သော ပြင်သစ်အစိုးရပိုင်းမှ ခေါင်းဆောင်များကလည်း အရှုံးပေးလိုကြသည်။ ပြည်သူလူထုကြီးမှာ တစ်ရှုံးတည်းရှုံးနေသဖြင့် စိတ်ပျက်အားငယ်ကာ မည်သူကိုအားကိုးရမှန်းမသိရှာကြတော့ချေ။ စိတ်ဓါတ်ပျက်ပြားနေပြီဖြစ်သော ပြင်သစ်တပ်သားများကို ပြန်လည်စည်းရုံးမိအောင် ဗိုလ်ချုပ်မက်ဇင်းဝေးဂန်းက ကြိုးစားသေးသည်။ သို့သော်လည်းဂျာမန်ယန္တယားတပ်များ၏ဒဏ်ကို မတွန်းလှန်နိုင်ချေ။ ဂျာမန်တို့သည် စိန်းမြစ်ကမ်းထိရောက်လာကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ အရေးကြီးသည့် အချိန်တွင် အီတလီသည် စစ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်လာပြီးလျှင် ပြင်သစ်၏နောက်ကျောကိုဓားနှင့် ထိုးလေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် မူဆိုလီနီက ပြင်သစ်အား စစ်ကြေညာ၍ တိုက်ခိုက်သည်။ ဇွန်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ပြင်သစ်တို့သည် ပါရစ်မြို့တော်မှ ဆုတ်သွားသဖြင့် ဂျာမန်တို့လည်းမပင်မပန်းဘဲ ပါရစ်မြို့ကို သိမ်းပိုက်နိုင်ကြသည်။

စစ်မြေပြင်တွင် အမြန်ဆုံးတပ်ချနိုင်ရန် စစ်သားများကို လေကြောင်းဖြင့်သယ်၍ ကောင်းကင်မှ လေထီးဖြင့်ချပေးနေစဉ်

ပြင်သစ်အစိုးရသည် ဗော်ဒိုးသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားရသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ရေးနိုး နုတ်ထွက်၍မာရှယ်ပေတန်းတက်လာသည်။ ပေတန်းသည် အင်္ဂလန်-ပြင်သစ် စာချုပ်ကို ဖေါက်ဖျက်ကာ ဂျာမန်နှင့်စစ်ပြေငြိမ်းရန် စေ့စပ်သည်။ ပေတန်းသည် ဂျာမန်တို့၏ တောင်းဆိုချက်များကိုလိုက်လျောကာ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဂျာမနီနှင့်စစ်ပြေငြိမ်းလိုက်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဥရောပတိုက်တွင် လက်နက်နိုင်ငံကြီးတစ်ခုဖြစ်သော ပြင်သစ်သည် ရက်သတ္တပတ် အနည်းငယ်အတွင်း နာဇီတို့၏လက်တွင်းသို့ လုံးဝသက်ဆင်းသွားရလေသည်။

ပြင်သစ်တို့ စစ်ရှုံးရသည့် အကြောင်းများကို စိစစ်ရှာဖွေသည်ရှိသော် အဓိကအချက်ကြီး သုံးခုကိုတွေ့ရသည်။ ပထမအချက်မှာ ပြင်သစ် စစ်ခေါင်းဆောင်များသည် မက်ဂျီနိုးခံတပ်ကြီးတစ်ခုကိုသာ အားကိုးလျက် ထိုးစစ်ဆင်ရန် စိတ်မကူးဘဲ နာဇီတို့၏အတိုက်ကိုသာ ခုခံရန်စောင့်ဆိုင်းနေကြသည်။ စစ်ပရိယာယ်တွင်လည်းကောင်း၊ လက်နက်တွင်လည်းကောင်း၊ ယန္တရားစစ်အတွက် ပြင်ဆင်ခြင်းမပြုလုပ်လိုကြချေ။ ဒုတိယအရေးကြီးသောအချက်မှာ ပြင်သစ်တို့တွင် အမျိုးသားစည်းလုံးမှု မရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ လူထုက အစိုးရအားအယုံအကြည်မရှိသကဲ့သို့ပင် အစိုးရကလည်း လူထုအပေါ်တွင် ယုံကြည်ထားခြင်းမရှိချေ။ နိုင်ငံရေး ပါတီများကလည်း ရန်သူကိုတိုက်မည့်အစား အချင်းချင်းသာလျှင် တိုက်ခိုက်နေကြသည်။ လူထု၏စိတ်ဓါတ်မှာလည်း ပျက်ပြားလျက်ရှိလေသည်။ နာဇီတို့ တစ်နိုင်ငံပြီးတစ်နိုင်ငံ အောင်နိုင်သည်ကို တွေ့ရသောပြင်သစ်များမှာ အလိုအလျောက် ကြောက်စိတ်ဝင် ကာခုခံလိုသော ဆန္ဒလုံးဝ မရှိကြတော့ချေ။ တတိယအချက်မှာကား ပြင်သစ်အစိုးရပိုင်းနှင့် သတင်းစာ

လောကတွင် လာဘ်စားမှု၊ သစ္စာဖေါက်မှု၊ ညစ်ပတ်မှုများ ရှိနေခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ အချို့သော ခေါင်းဆောင်များသည် ပြင်သစ်သမ္မတနိုင်ငံကြီးအား ဖက်ဆစ်နိုင်ငံအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလိုကြသည်။

ပြင်သစ်ကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခြင်းမှာ ဂျာမန်တို့အဖို့ ကြီးစွာသော အကျိုးကျေးဇူးကို ဖြစ်စေသည်။ ပြင်သစ်ကို သိမ်းပိုက်ထားရသည့်အတွက် သိမ်းပိုက်ကြေးကို ပြင်သစ်တို့က ပေးရသည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံတစ်ဝက်နီးပါးကို ဂျာမန်က သိမ်းပိုက်ထားရသည်။ ဂျာမန်တပ်များကို ပြင်သစ်တို့က ထောက်ပံ့ထားရသည်။ ဥရောပတိုက် အနောက်ကမ်းခြေကို ဂျာမန်တို့ကအုပ်ချုပ်ထားလေသည်။

ပြင်သစ်၊ ဗဲလဂျီယမ်နှင့် ဟော်လန်နိုင်ငံများကို တစ်ခုပြီးတစ်ခု သိမ်းပိုက်နိုင်သဖြင့် ဂျာမန်စစ် တပ်များအား မည်သည့် နိုင်ငံကမျှ နိုင်အောင်တိုက်နိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ဟုထင်ကြသည်။ ပေတန်အစိုးရသည် ဗီရှီမြို့သို့ရွှေ့ပြောင်း၍ ရုံးစိုက်လေသည်။ သို့ရာတွင် ဟစ်တလာ၏ သဘောတူညီချက်အရသာ ပေတန်အစိုးရ တည်မြဲနေခြင်းဖြစ်သည်။ ပြင်သစ်စစ်ခေါင်း ဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သော ဗိုလ်ချုပ်ဒီဂေါမှာ ဂျာမန်လက်အောက်သို့မဝင်ဘဲ အင်္ဂလန်တွင် ခိုလှုံနေယင်း အင်အားစုဆောင်းလျက် ရှိလေသည်။

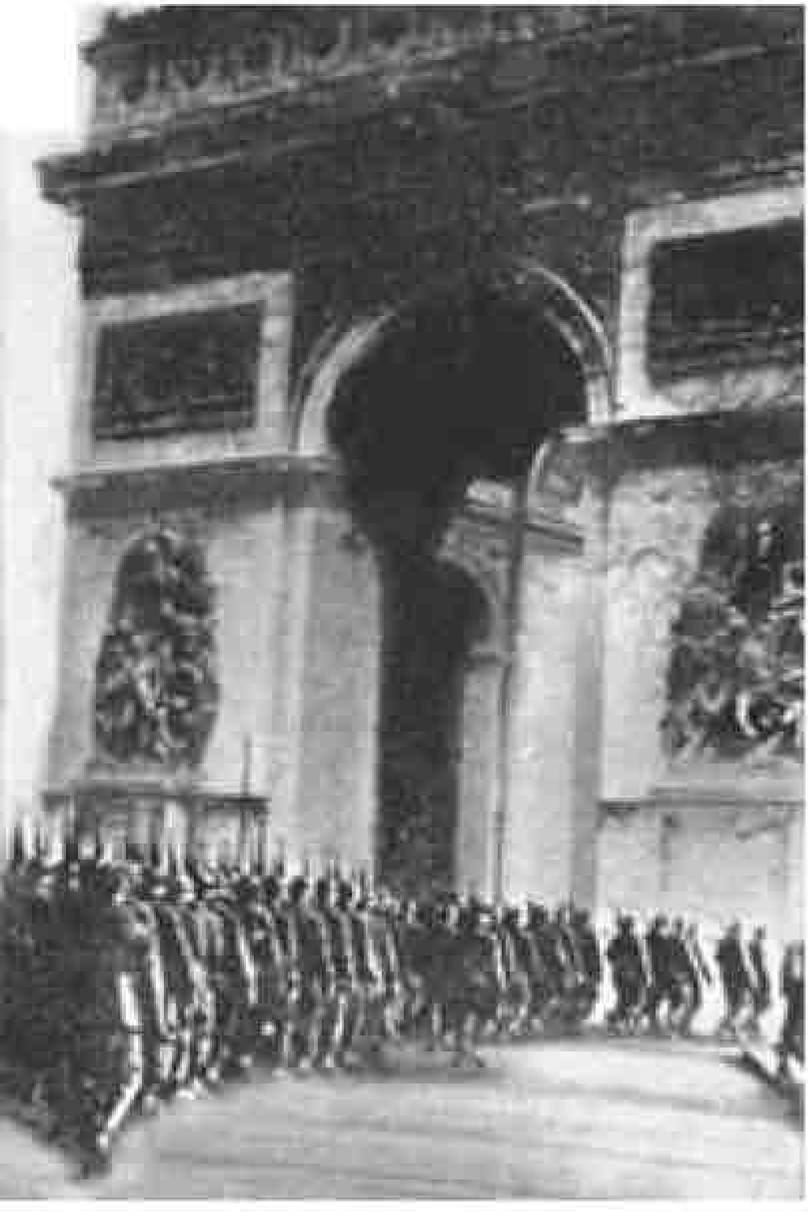

ဗြိတိန်တိုက်ပွဲ

ဂျာမန်လက်အောက်သို့ ပြင်သစ်နိုင်ငံကြီး ကျသွားရခြင်းသည် ကြားနေနိုင်ငံကြီး နှစ်နိုင်ငံဖြစ်သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆိုဗီယက်ရုရှားကို များစွာထိခိုက်စေသည်။ စစ်ဖြစ်စတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကြားနေရေးဝါဒကို ကျပ်တည်းစွာလိုက်နာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံကြီး ကျဆုံးသွားသောအခါ ကြားနေရေးဝါဒကို လိုက်မနေတော့ဘဲ မိမိ၏စစ်အင်အားကိုတိုးချဲ့၍ မဟာမိတ်နိုင်ငံများအား အစွမ်းကုန် ကူညီရတော့သည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိန်နှင့်အမေရိကန် နှစ်ပြည်ထောင် သဘောတူစာချုပ် ပြုလုပ်ကြသည်။ ထိုစာချုပ်အရ အမေရိကန် စစ်သင်္ဘောဟောင်း ၅၀ကျော်ကို ဗြိတိန်ကရရှိ၍ ဗြိတိသျှပိုင် ကာဒန်းများပေါ်တွင် အမေရိကန်စစ်စခန်းများ ဆောက်လုပ်ခွင့်ပြုရသည်။

ဗြိတိန်လေကြောင်းတိုက်ပွဲ။ ။ဟစ်တလာသည် ပြင်သစ်ကို သိမ်းပြီးနောက် နှစ်လခန့်အချိန်ယူ၍ နေလေသည်။ ထိုအတောအတွင်း ဗြိတိသျှတို့သည်စစ်အတွက်ပြင်ဆင်မှုများကိုအပြင်းအထန်လုံးပန်းလေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ရက် နေ့တွင် ဂျာမန်လေတပ်သည် အင်္ဂလန်ရှိအချက်အခြာမြို့ကြီးများကိုစတင်၍ အပြင်းအထန် ဗုံးကြဲလေသည်။ ဗြိတိန်တိုက်ပွဲကြီးကားစလေပြီ။ ဂျာမန်တို့သည် ရာပေါင်းများစွာသော လေယာဉ်ပျံဖြင့်တစ်သုတ်ပြီးတစ်သုတ် ဗြိတိသျှ

ပြင်သစ်နိုင်ငံအလုံးကိုတိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ဂျာမန်စစ်သားများ ပါရစ်မြို့တော်တွင်းသို့ ချီတက်ဝင်ရောက်လာစဉ်

ဂျာမန်လေတပ်၏ဒဏ်ကို မရှုမလှခံလိုက်ရကာ များစွာပျက်စီးဆုံးပါးခဲ့ရသော လန်ဒန်မြို့၏ရှုခင်းတစ်ခု

လေယာဉ်ပျံကွင်းများ၊ စက်ရုံများ၊ ခံတပ်များ၊ မြို့ကြီးများကို ဗုံးကြဲ တိုက်ခိုက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဗြိတိသျှတို့ကို အလွယ်တကူနှင့်မအောင်မြင်နိုင်ချေ။ ဗြိတိသျှလေတပ်ကလည်း မိမိထက် အရေအတွက်များသော ဂျာမန်လေယာဉ်ပျံများကို အောင်မြင်စွာခုခံဖျက်ဆီးလေသည်။ သို့ရာတွင် ဂျာမန်လေတပ်က အဆက်မပြတ်ဗုံးကြဲလျက်ပင်ရှိသည်။ စက်တင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံကို လာရောက် တိုက်ခိုက်သော ဂျာမန် လေယာဉ်ပျံပေါင်း ဖြ၅၀ ခန့် ရှိလေသည်။ ဗြိတိသျှ လေတပ်ကလည်း ဂျာမန်လေယာဉ်ပျံ ၁၀ စင်းလျှင် တစ်စင်းကိုပစ်ချနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက်တွင်ကား ဂျာမန်များသည် နေ့ရောညပါ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်လေသည်။ စစ်ရေးစစ်ရာနှင့်ဆိုင်သော နေရာများကိုသာမက စစ်နှင့် တိုက်ရိုက်မသက်ဆိုင်သော နေရာအများကိုလည်း ဗုံးကြဲ ဖျက်ဆီးလေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ တိုက်ပွဲမှာ အပြင်းအထန်ဆုံး ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် များစွာသော ဂျာမန်လေယာဉ်ပျံတို့မှာ ဗြိတိသျှလေကြောင်းကာကွယ်ရေး ထုထည်ကြီးကို မထိုးဖောက်နိုင်ကြချေ။ နောက်ဆုံးတွင် ဂျာမန်တို့သည် ဗြိတိန်အား လေကြောင်းမှ အပြတ်အသတ်တိုက်ခိုက်ရန် အကြံကို လက်လျှော့လိုက်ကြရသည်။

ဗြိတိန်တိုက်ပွဲကို ဗြိတိသျှတို့အောင်မြင်လိုက်ခြင်းမှာ အလွယ်တကူဖြင့် အောင်မြင်လိုက်သည်ဟူ၍ကား မထင်မှတ်သင့်ပေ။ ဤတိုက်ပွဲတွင် လန်ဒန်မြို့တော်နှင့်တကွ အခြားမြို့ကြီးများမှာ ဂျာမန်ဗုံးဒဏ်ကြောင့် မရှုမလှပျက်စီးခဲ့ရသည်။ ထောင်ပေါင်း များစွာသော အရပ်သူ အရပ်သားများမှာလည်း သေကြေပျက်စီးကြရသည်။ မသေဆုံးသူများမှာလည်း ကိုယ်လက်အင်္ဂါ ချွတ်ယွင်းကြရသည်။ ဗြိတိသျှသားကောင်းရတနာဖြစ်သော လေကြောင်းသူရဲများမှာလည်း ကျဆုံးကြရလေသည်။

ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများ။ ။ဗြိတိသျှတို့အား လေကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်ရန်အကြံကို လက်လျှော့ရပြီးနောက် ဟစ်တလာသည် နောက်ထပ်အကြီးအကျယ်ထိုးစစ်ဆင်ရန် မကြံစားတော့ချေ။ တစ်ဖက်တွင် တစ်နေ့တစ်ခြား အင်အားကြီးမား

လာသော ဆိုဗီယက်ရုရှားရန်ကို ဟစ်တလာသည် အထူး သတိထားနေရသည်။ ဆိုဗီယက်ရုရှားမှာ ထိုအချိန်အထိ ဟစ်တလာ၏ မဟာမိတ်ဖြစ်နေလည်း မူလကတည်းက နာဇီတို့အား မုန်းတီးသော စိတ်ကို ကြာရှည်စွာ လျှို့ဝှက်မထားနိုင်ကြချေ။ ထိုအချက်ကို ကောင်းစွာသိသော ဟစ်တလာသည် ရှေးဦးစွာ ဆိုဗီယက်ရုရှားကိုနှိမ်နင်းပြီးလျှင် ဥရောပတိုက်တစ်တိုက်လုံးကို စိုးမိုးရန် ကြံရွယ်လေသည်။

၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလတွင် နာဇီများ၏ အားပေးကူညီမှုဖြင့် ရူမေးနီးယားတွင် တော်လှန်ရေးဖြစ်ပွားပြီးလျှင် ကဲရောဘုရင်သည် ထီးနန်းစွန့်လွှတ်လိုက်ရသည်။ နောက်တစ်လခန့်ကြာသောအခါ ရူမေးနီးယားတစ်နိုင်ငံလုံးကို ဂျာမန်တို့က သိမ်းပိုက်လိုက်လေသည်။ ဟန်ဂေရီမှာကား ဂျာမနီ၏ သြဇာခံဖြစ်နေသည်။ ဟစ်တလာသည် ကြားနေနိုင်ငံ နှစ်နိုင်ငံဖြစ်သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆိုဗီယက်ရုရှားတို့၏ အင်အားစုကိုဖြိုခွဲရန်အတွက် အီတလီ၊ ဂျပန်တို့နှင့် ပူးပေါင်းလေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများဟူ၍ ပေါ်ပေါက် လေသည်။ ထိုနေ့တွင် ချုပ်ဆိုသောစာချုပ်အရ ဥရောပတိုက်တွင် ဂျာမနီနှင့် အီတလီတို့၏ခေါင်းဆောင်မှုကို ဂျပန်ကအသိအမှတ်ပြု၍ အာရှတွင် ဂျပန်၏ ခေါင်းဆောင်မှုကို ဂျာမနီနှင့်အီတလီက အသိအမှတ် ပြုကြရသည်။ တစ်နိုင်ငံအား ပြင်ပရန်သူများကိုတိုက်ခိုက်ခဲ့သော် တစ်ဦးကိုတစ်ဦးကူညီရန် သဘောတူညီကြသည်။ ဟစ်တလာသည်သူ၏ ခေတ်သစ်ထူထောင်မှုလုပ်ငန်းစဉ်ထဲသို့ ဆိုဗီယက်ရုရှားအား ဆွဲသွင်းရန်ကြိုးစားသေးသည်။ ဤသို့ကြိုးစား၍ မအောင်မြင်သည့်အဆုံးတွင် ဆိုဗီယက်ရုရှားအား ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်ရန် စီစဉ်လေတော့သည်။ ဆိုဗီယက်ရုရှားကလည်း ပြန်လည် ခုခံရန် ပြင်ဆင်နေလေသည်။

၁၉၃၉ ခုနှစ်က အီတလီသည် အယ်လဗေးနီးယားပြည်နယ်ကလေးကို သိမ်းခဲ့သည်။ တဖန် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂရိကို တိုက်ခိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ရုတ်တရက် မအောင်မြင်ဘဲရှိသဖြင့် ဂျာမန်တို့၏ အကူအညီကို တောင်းယူရသည်။ အီတလီတပ်များသည် ဗြိတိသျှတို့၏ လက်တွင် နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် အကြီးအကျယ်ဆုံးရှုံးသည်။ အထူးသဖြင့်လစ်ဗျန်သဲကန္တာရတိုက်ပွဲမှာ အီတလီအဖို့ အနစ်နာဆုံးတိုက်ပွဲ ဖြစ်၏။ ဗြိတိန်အား အမေရိကန်ကူညီပြီ ။ ဂရိနှင့် လစ်ဗီးယားတွင် အီတလီတပ်များ အရေးရှုံးနိမ့်နေစဉ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် စစ်ထဲဝင်ရန် ခြေလှမ်းလျက် ရှိသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် စစ်ပစ္စည်းများကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမှ ဝယ်ယူလျက်ရှိရာ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ကုန်လောက်တွင် ဒေါ်လာငွေများ ကုန်ခန်း သွားသဖြင့် အခက်အခဲနှင့် တွေ့ရလေသည်။

ဂျာမန်ယူဘုတ်ခေါ် ရေငုပ်သင်္ဘောများကလည်း မဟာမိတ် ကုန်းသင်္ဘောများကို အစားမထိုး နိုင်လောက်အောင် နှစ်မြှုပ်လျက်ရှိသည်။ ယင်းအခက်အခဲများကို ကျော်နင်းနိုင်ရန် အမေရိကန်သမ္မတ ရူးဇဗဲ့က နည်းလမ်းတစ်ခုကို တီထွင်လိုက်၏။ ထိုနည်းလမ်းမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ စစ်ပစ္စည်းများကို ဗြိတိန်နိုင်ငံသို့ ခေတ္တငှါးထားပြီးလျှင် စစ်ပြီးသောအခါမှ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသို့ ပြန်ပေးရန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ်မှာ အလွန်ကောင်းသောကြောင့် ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်လွှတ်တော်က အငှါးချအကြွေးပေး ဥပဒေကြမ်းကို အတည်ပြုလိုက်သည်။ စစ်ပစ္စည်းများကို သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရာ၌ ဂျာမန်ရေငုပ်သင်္ဘောများ၏ရန်ကိုကာကွယ်ရန် သင်္ဘောများကို အမေရိကန်ရေတပ်က ဥရောပတိုက်နှင့် အိုက်စလန်ကျွန်းအထိ အစောင့်အရှောက်နှင့် လိုက်ပို့ပေးသည်။

အာဖရိကနှင့် အရှေ့အနီးပိုင်းနိုင်ငံများ

စစ်ဖြစ်စနှစ်များအတွင်း၌ အပြင်းထန်ဆုံးတိုက်ပွဲများမှာ ဥရောပတိုက်တွင် ဖြစ်ပွားလေသည်။ ဂျာမန်တို့က အောင်ပွဲ တစ်ပွဲပြီး တစ်ပွဲရလျက်ရှိရာ ဂျာမန် စစ်မျက်နှာမှာလည်း ကျယ်ပြန့်သည်ထက် ကျယ်ပြန့်လာလေသည်။ ၁၉၄၀–၄၁ခုနှစ် ဆောင်းရာသီတွင် တိုက်ပွဲများ အကြီးအကျယ်မဖြစ်ပွားဘဲ ငြိမ်သက်နေသည်။ ထိုအတွင်း နိုင်ငံရေးပရိယာယ်များကို ပြင်ဆင်ယင်း လာမည့် တိုက်ပွဲကြီးများအတွက် အားယူနေကြသည်။ ၁၉၄၁ခုနှစ် နွေဦးပေါက်တွင် ငြိမ်သက်နေသော စစ်မျက်နှာမှာ ရုတ်တရက်လှုပ်ရှားလာသည်။ ဂျာမန်တို့သည် ဗောလကန်ဒေသ၊ အာဖရိကနှင့် အရှေ့အနီးပိုင်းနိုင်ငံများတွင် ထိုးစစ်ဆင်လေသည်။

၁၉၄၁ခု မတ်လ ၁ရက်နေ့တွင် ဘူလဂေးရီးယားနိုင်ငံသည် ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်း၍ ဂျာမန်စစ်တပ်များကို ဝင်ခွင့်ပြုလေသည်။ ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံသည်လည်း ဝင်ရိုးတန်းမဟာမိတ် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်သွားသည်။ ဂရိနိုင်ငံသည်လည်း ဂျာမန်တို့၏ တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုခံရသည်။ ယခင်က အီတလီတပ်များအား အောင်မြင်စွာခုခံနိုင်ခဲ့သော ဂရိတပ်များသည် အင်အားကြီးမားသော ဂျာမန်တပ်ကြီးများကိုမူ အရှုံးပေးရတော့သည်။ ယခုအခါတွင် ဂျာမနီသည် ဗော်လကန် တစ်လျှောက်လုံးကို သိမ်းပိုက်မိပြီးဖြစ်ရာ ဥရောပတစ်တိုက်လုံးအား မိမိခြေဖဝါးအောက်တွင်ထားရှိကာ ဆိုဗီယက်ရုရှားတစ်ဦးတည်းကိုသာ တိုက်ခိုက်ရန်ကျန်တော့သည်။

ဂျာမန်တပ်များက အောင်ပွဲတစ်ခုပြီးတစ်ခု ခံယူနေကြသည့်အချိန်တွင် ဗြိတိသျှတပ်များမှာ နောက်သို့ တဆုတ်တည်းဆုတ်နေကြရသဖြင့် ဗြိတိသျှတို့ဂုဏ်သတင်းမှာ များစွာ ယုတ်လျော့နေသည်။ အာဖရိကတိုက်ပွဲများတွင် ဂျာမန်

တိုက်ပွဲများအပြီးတွင် ပျက်စီး၍ကျန်ရစ်ခဲ့သော စစ်သုံးသံချပ်ကာကားနှင့် တင့်ကားများ

တို့သည် ပွဲဦးထွက် အောင်ပွဲများ ရရှိကြပေသည်။ ဂျာမန်စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရွှမ်းမဲ့အုပ်ချုပ်သော တပ်များသည် လစ်ဗီးယားတွင် ထိုးစစ်ဆင်ကာ အီဂျစ်ဘက်သို့ ချီတက်လျက်ရှိသည်။ ဗြိတိသျှတပ်များသည် အီဂျစ်သို့ အပြင်းဆုတ်ခွာသွားပြီးလျှင် တိုဗရွတ်မြို့သို့ ရောက်သောအခါ ထိုနေရာမှနေ၍ အပြင်းအထန် ခုခံလေသည်။ နောက်ဆုံး၌အီဂျစ်နိုင်ငံ ဆိုလမ်မြို့တွင် ဂျာမန်တို့အား ကြံ့ကြံ့ခံလေသည်။ ဂျာမန်တပ်များလည်းရှေ့သို့မတိုးနိုင်တော့ချေ။

မေလတွင် ဂျာမန်တို့သည် မြေထဲပင်လယ်အတွင်းရှိ ကရိကဒန်းကို လေထီးတပ်သားများ အသုံးပြုကာ အပြင်းအထန်တိုက်ခိုက်လေသည်။ ဗြိတိသျှတို့က စွမ်းအားရှိသမျှ ခုခံပါသော်လည်း ဂျာမန်လေတပ်ဒဏ်ကို မခံနိုင်ဘဲဆုတ်ပေးကြရသည်။ တိုက်ပွဲမှာအပြင်းထန်ဆုံးတိုက်ပွဲတစ်ရပ်ဖြစ်၏။ ယင်းတိုက်ပွဲတွင် ဂျာမန်တို့ဘက်မှ လူ၂၀၀၀၀ခန့်ဆုံးရှုံး၍ အင်္ဂလိပ် ဘက်မှ ၁၅၀၀၀ ခန့်ဆုံးရှုံးသည်။ ကရိကဒန်းကျဆုံးရခြင်းမှာ ဗြိတိသျှတို့အဖို့ ဆုံးရှုံးမှုကြီးတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

အီရက်နိုင်ငံတွင် နာဇီတို့ အကူအညီဖြင့် တော်လှန်ရေးဖြစ်ပွားပြီးလျှင် ဗြိတိသျှနှင့်အီရတ်တို့ တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ပြင်သစ်ပိုင် ဆီးရီးယားပြည်တွင်လည်း ဂျာမန်တို့ ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိသည်။ ကရိကဒန်း ကျသွားပြီးနောက် ဗြိတိသျှတို့သည် ဂျာမန်တို့ လက်မဦးခင် ဆီးရီးယားနှင့်လက်ဗနွန်ကို သိမ်းပိုက်လိုက် ကြသည်။

ဟစ်တလာသည် ဥရောပအရှေ့ပိုင်းသို့ စစ်မျက်နှာဖြန့်နေစဉ် သိမ်းပိုက်ထားသော ဥရောပအနောက်ပိုင်းတွင်လည်း အခြေအနေ ခိုင်မြဲအောင် ကြိုးပမ်းလေသည်။ ဂျာမန်သြဇာခံ ဗီရှီအစိုးရကလည်း ဟစ်တလာနှင့်ပူးပေါင်း၍ ဂျာမနီနှင့် ပြင်သစ် နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် စည်းဝေးတိုင်ပင်ကာ အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်လေသည်။

နာဇီစစ်ဦး ဆိုဗီယက်ရုရှားဘက်သို့လှည့်ပြီ

၁၉၃၉ ခုနှစ်မှစ၍ အတိအလင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဒုတိယကမ္ဘာစစ်သည် ယုတ်လျော့သည်ဟူ၍ မရှိခဲ့ဘဲ တစ်နေ့

တစ်ခြား ကျယ်ပြန့်ကူးစက်လာသည်။ ၁၉၄၁ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ရုရှားစစ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်လာသည်။ ဤသို့ဝင်ရောက်လာရခြင်းမှာလည်း ဂျာမနီက စတင်တိုက်ခိုက်ခြင်းကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ဂျာမနီသည် အခြားနိုင်ငံများကိုစိတ်ချလက်ချတိုက်ခိုက်ရန်အတွက်၊ ဆိုဗီယက်ရုရှားနှင့် မကျူးကျော်ရေး စာချုပ်ကို ပြုလုပ်ထားသော်လည်း ဆိုဗီယက်၏ အင်အားကို အမြဲတမ်း စိုးရိမ်လျက်နေခဲ့သည်။ ဗြိတိန်ကိုအင်တိုက်အားတိုက် ဝင်ရောက်မတိုက်ခိုက်ခြင်းမှာလည်း ဆိုဗီယက် ရုရှား၏ နောက်ပိုင်းရန်ကို စိတ်မချရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။သို့ဖြစ်ရာ ဥရောပတစ်တိုက်လုံးအား အုပ်စိုးမိသောအခါ နာဇီတပ်ဦးသည် ဆိုဗီယက်ရုရှားဘက်သို့ လှည့်လေသည်။ ၁၉၄၁ ခု ဇွန် ၂၂ ရက်နေ့တွင် ဂျာမန်တပ်များသည် ဆိုဗီယက်ဂျာမန် မကျူးကျော်ရေးစာချုပ်ကို ဖောက်ဖျက်ကာ ဆိုဗီယက်ရုရှားကို တိုက်ခိုက်လေတော့သည်။

ဂျာမန်တို့သည် အဓိကစစ်ကြောင်းကြီး သုံးကြောင်းခွဲ၍ ချီတက်သည်။ မြောက်ဘက်စစ်ကြောင်းမှာ ဗောလတစ်နိုင်ငံများကို ဖြတ်၍၊ လီနင်ဂရက်မြို့တော်သို့ ဦးတိုက်လေသည်။ အလယ်စစ်ကြောင်းမှာ ပိုက်ရပ်ရှားခေါ် ရုရှားဖြူနယ်ကို ဖြတ်၍ မော်စကိုမြို့တော်သို့ ဦးတည်လေသည်။ တောင်ဘက်စစ်ကြောင်းမှာ ယူကရိန်းနယ်နှင့် ကော်ကေးဆပ်နယ်သို့ ဦးလှည့်ထားသည်။ ဆိုဗီယက်တို့ကလည်း စစ်တပ်များကို သုံးစုခွဲကာ ဂျာမန်တို့အားခုခံရန် ပြင်ဆင်သည်။

ဂျာမန်တို့၏ မြောက်ဘက်စစ်ကြောင်းနှင့်အလယ်စစ်ကြောင်းမှာအလွန်လျင်မြန်စွာချီတက်လျက်ရှိသည်။ ဇူလိုင်လတွင် အလယ်စစ်ကြောင်းသည် စမိုလင့်မြို့အထိရောက်၍ မြောက်ဘက်စစ်ကြောင်းက ဗောလတစ်နယ်အားလုံးကိုသိမ်းပိုက်မိလေသည်။ စမိုလင့်တွင် ဆိုဗီယက်တို့ အပြင်းအထန် ခုခံတိုက်ခိုက်ကြရာ ဂျာမန်တပ်များမှာ ရှေ့သို့မတက်နိုင်ဘဲ တစ်လခန့်ကြန့်ကြာသွားလေသည်။ ထိုသို့ကြန့်ကြာသွားသောကြောင့်လည်း ဂျာမနီတို့သည် မော်စကိုမြို့တော်ကို လက်လွှတ်ရလေသည်။ မြောက်ဘက်တွင်ကား ဂျာမန်တို့သည် လီနင်ဂရက်မြို့အနီးသို့ရောက်လာသည်။ ဖင်းလူမျိုးတို့ကလည်း ဂျာမန်တို့ဘက်မှ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည်။ သို့ရာတွင် လီနင် ဂရက်မြို့တွင်းသို့ကား မဝင်ရောက်

ကာကွယ်ရေးမြောင်းအောက်မှ ရန်သူကိုပစ်ခွင်းနေသော မြေပြင်ပစ်အမြောက်ကြီး

မနီလာပင်လယ်အော်အတွင်း တိုက်ကင်းလှည့်စဉ်မဟာမိတ်တို့ ဗုံးဒဏ်ခံလိုက်ရသော ဂျပန်ကရူဇာသင်္ဘောနစ်မြုပ်စပြုစဉ်

နိုင်ချေ။ တောင်ဘက်တွင် ဂျာမန်တို့သည် ယူကရိန်းသို့ဝင်ရောက်ပြီးလျှင် ကီးယက်မြို့နှင့် စက်ရုံများစွာရှိသော အိုဒက်ဆာမြို့သို့ သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ခါခေါ့မြို့မှာလည်း ဂျာမန်လက်တွင်းသို့ ကျဆင်းရလေသည်။ ဤသို့လျှင် ဂျာမန်တို့သည် မြို့များကို တစ်မြို့ပြီးတစ်မြို့ သိမ်းနိုင်ကြသော်လည်း သူတို့၏ အကျအဆုံးမှာ မနည်းလှချေ။ မြေတစ်လက်မကို အသက်ပေါင်းများစွာဖြင့်လဲ၍ ခဲယဉ်းစွာ တိုက်ယူရလေသည်။

အမေရိကန်နှင့် ဂျပန်စစ်ထဲဝင်လာခြင်း

ယူကရိန်းနယ်တွင် ဆိုဗီယက်တို့၏ စက်မှုလက်မှု အဆုံးအရှုံးများမှာ ကြောက်ခမန်းလိလိ များပြားလှသော်လည်း နောက်ထပ်ပြုလုပ်သောပစ္စည်းများနှင့် နိုင်ငံခြား အကူအညီကြောင့်သာ ခံနိုင်ရည် ရှိလေသည်။ ထို့ပြင် အတ္တလန္တိတ်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုပြီးသည့်နောက် အမေရိကန်နှင့် ဗြိတိန်ကလည်း ဆိုဗီယက်အား အကူအညီပေးရန် အတိအလင်းထုတ်ပြန်ကြေညာသည်။

ဆိုဗီယက်တို့က ဒုတိယစစ်မျက်နှာ ဖွင့်ပေးရန် တောင်းဆိုကြ၏။ သို့ရာတွင် ဗြိတိသျှတို့က ဆိုင်းငံ့ထားလေသည်။ အာဖရိကတိုက် လစ်ဗီးယားနယ်တွင် ဗြိတိသျှအမှတ် ၈တပ်မဟာက ဗိုလ်ချုပ်ရွမ်းမဲ၏ ဂျာမန်တပ်များကို မောင်းထုတ်လျက်ရှိသည်။ ထိုအချိန်ကား အလွန်အေးချမ်းသော ဆောင်းဥတုဖြစ်ရာ ရုရှားစစ်မြေပြင်သို့ ရောက်ရှိနေသော ဂျာမန်တပ်များမှာ အခက်အခဲနှင့် တွေ့ကြုံကြရသည်။ အလယ်စစ်ကြောင်းတွင် ဂျာမန်တပ်များသည် မော်စကိုမြို့တော်မှ ၂၅ မိုင်ခန့်သာဝေးတော့သည်။ သို့ရာတွင် အေးမြလှသော အအေးဒဏ်နှင့် ဆိုဗီယက်တို့၏ ပြင်းထန်သောထိုးစစ်ကြောင့် ဂျာမန်တို့မှာ ရှေ့သို့မတိုးနိုင်ဘဲ ဆုတ်ပေးကြရလေသည်။

အလယ်စစ်မျက်နှာတွင် ဆိုဗီယက်တပ်များ ထိုးစစ်ဆင်နေစဉ် တစ်ကမ္ဘာလုံး မမြော်လင့်သောအဖြစ်အပျက်တစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထိုနေ့ကား ၁၉၄၁ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့ဖြစ်၏။ ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သော ဂျပန်သည် စစ်မကြေညာဘဲ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုပိုင် ဟာဝိုင်ယန်ကျွန်း ပါးဟားဗားခေါ် ပုလဲဆိပ်ကမ်းကို ရုတ်တရက်ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်သည်။ ထိုသို့ စတင်တိုက်ခိုက်ပြီးနောက် နာရီပေါင်းများစွာကြာမှ ဂျပန်အစိုးရက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့်ဗြိတိန်နိုင်ငံကို စစ်ကြေညာလေသည်။ ဒီဇင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိန်နှင့်အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့က ဂျပန်အားပြန်၍ စစ်ကြေညာသည်။ ဂျာမနီနှင့်အီတလီတို့ကလည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား စစ်ကြေညာ၍ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကလည်း ချက်ခြင်းတုံ့ပြန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်မီးမှာ တစ်ကမ္ဘာလုံးသို့ ပြန့်နှံ့သွားတော့သည်။

ပစိဖိတ်စစ်ပွဲ

အနောက်ဥရောပတွင် အစပြုခဲ့သော ဒုတိယကမ္ဘာစစ်

သည် ဂျပန်၏ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အရှေ့တိုင်းသို့ ကူးစက်လာခဲ့လေရာ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာတခုလုံးမှာ ဂျပန်နှင့် အင်္ဂလိပ် အမေရိကန်တို့ စစ်ခင်းရာ တလင်းပြင်ကြီးဖြစ်လာတော့သည်။ ဂျပန်တို့သည် အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်တို့ အငိုက်တွင် ဝင်စီးလိုက်ရသဖြင့် ပထမတွင် များစွာစစ်ရေးသာလျက် ရှိသည်။ ဂျပန်တို့သည် စစ်အတွက် နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ပြင်ဆင်ထားခဲ့သည်။ စစ်သားများကိုလည်း အထူးလေ့ကျင့် ပေးထားသည်။ ထို့အပြင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် လမ်းပန်းအဆက်အသွယ်များမှာလည်း ဂျပန်တို့အဖို့များစွာ အဆင်ပြေလျက် ရှိသည်။ တိုက်ခိုက်ရာ၌ လက်ဦးသဖြင့် အလွယ်တကူသိမ်းပိုက်ရရှိသော နေရာများကို စစ်စခန်းပြုလုပ်က နောက်ထပ် ဆက်လက်၍ နယ်ပယ်များကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူနိုင်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ငါးလတိုင်တိုင် ဂျပန်တို့သည် အောင်ပွဲများ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဆွတ်ခူးလျက်ရှိသည်။ ၁၉၄၁ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှတို့၏ အကြီးဆုံးနှင့် အကောင်းဆုံး စစ်သင်္ဘောကြီး နှစ်စင်းဖြစ်သော ဝေလမင်းသားနှင့် ရီပတ်တို့ကို ဂျပန်လေယာဉ်ပျံများက နှစ်မြှုပ်ပစ်လိုက်သည်။

ဂျပန်တို့၏အောင်ပွဲများ။ ။ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ ကျွန်းများမှာ ဂျပန်တို့လက်တွင်းသို့ တဖြည်းဖြည်းကျဆင်းလျက်ရှိလေသည်။ ဂျပန်ရေတပ်သည် ဒီဇင်ဘာလအတွင်း၌ပင် ဂွမ်ကၽွန်း၊ ဝိတ်ကၽွန်းတို့ကိုသိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ဗြိတိသျှပိုင် ဟောင်ကောင်ကျွန်းကို သိမ်းပိုက်လေသည်။ ထို့နောက် ဂျပန်တို့သည် မလေးကျွန်းဆွယ်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းတို့ကို တိုက်ခိုက်သည်။ ဖိလစ်ပိုင်ကၽွန်းရှိ ဗိုလ်ချုပ် မက်အာသာ အုပ်ချုပ်သော အမေရိကန် ဖိလစ်ပီနိုတပ်များက အပြင်းအထန် ခုခံသော်လည်း စစ်အင်အားချင်း မမျှသဖြင့် ဆုတ်ခွာပေးရသည်။ လူဇုန်၊ ဗာတန်း၊ ကော်ရက်ဂျီဒေါ်ကျွန်းတို့မှာ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဂျပန်၏လက်တွင်းသို့ သက်ဆင်းကြရသည်။ အမေရိကန်စစ်သားအမြောက်အမြားပင် သုံ့ပန်းအဖြစ် အဖမ်းခံရလေသည်။ ပစိဖိတ်အနောက်တောင်ပိုင်းတွင်လည်း ဂျပန်တို့မှာ အထူးပင်စစ်ရေးသာလျက်ရှိသည်။

စစ်ဒဏ်ကိုနှစ်ကြိမ်တိုင်မရှုမလှခံခဲ့ရသည့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်မနီလာ

၁၉၄၂ ခုဇန်နဝါရီလတွင် စလီးဗီးကျွန်းနှင့် မလေးပြည်မကြီးကိုအင်္ဂလိပ်တို့ လက်လွှတ်ရသည်။ ထိုအချိန်တွင် မြန်မာပြည်သို့လည်း စစ်မီးကူးစက်လျက် ရှိလေပြီ။

ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် အရှေ့တိုင်း၌ ဗြိတိသျှတို့၏ အကြီးဆုံးခံတပ်ဖြစ်သော စင်ကာပူခံတပ်ကြီး ကျဆုံးလေသည်။ မဟာမိတ်တို့၏ အရှေ့ပိုင်းအင်အားမှာ ပြိုကွဲလေသည်။ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်နှင့်ဒပ်ချတို့သည် ဆက်လက်မခုခံနိုင်တော့ချေ။ ဆုမတြား၊ ဂျားဗားနှင့်ဒပ်ချပိုင်ကျွန်းများမှာ တစ်ကျွန်းပြီးတစ်ကျွန်း ဂျပန်လက်အောက်သို့ ကျရောက်ရလေသည်။ မြန်မာပြည်ဘက်တွင်လည်း မေလလောက်တွင် ဂျပန်တို့သည် မြန်မာပြည်တစ်ပြည်လုံးကို သိမ်းပိုက်မိလေသည်။ ယင်းသို့အားဖြင့် ဂျပန်၏အာဏာစက်ကွင်းမှာ ခြောက်လအတွင်းတွင် ပစိဖိတ် အနောက်တောင်ဒေသများကို လွှမ်းခြုံမိလေတော့သည်။

အာရှအရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဗြိတိသျှနှင့် မဟာမိတ်နိုင်ငံများ၏ အဆုံးအရှုံးမှာ များပြားလှသည်။ သဘာဝပစ္စည်းများ၊ ကုန်ကြမ်းများ၊ အသီးအနှံများဖြင့် ကုံလုံကြွယ်ဝသောနိုင်ငံများကို လက်လွှတ်လိုက်ရသည်။ မြန်မာပြည်မှ ဆန်နှင့် ရေနံ၊ မလ္လာယု ကျွန်းဆွယ်မှ ကော်ဖတ်၊ ဒပ်ချကျွန်းများမှ သကြားစသော ပစ္စည်းများကို ဂျပန်တို့ ရရှိကြသဖြင့် ဂျပန်တို့မှာ အင်အား ပိုမိုတောင့်တင်းသွားတော့သည်။ ထို့ပြင် စစ်ရေးစစ်ရာတွင်လည်း ဂျပန်သည် ပစိဖိတ်အနောက်တောင်ပိုင်းကို လက်ကိုင်ပြုထားနိုင်သဖြင့် များစွာအခွင့်အရေးသာလျက် ရှိလေသည်။ ယင်းသို့ အဘက်ဘက်တွင် အရှုံးနှင့်သာ ရင်ဆိုင် နေရသော်လည်း မဟာမိတ် နိုင်ငံများမှာ စိတ်အားလျှော့ခြင်းမရှိဘဲ ဤစစ်ကို မနိုင်မနေဟူသောခွဲသတ္တိဖြင့် ဆက်လက်တိုက်ခိုက်လျက်ရှိလေသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ အငိုက်တွင် အတိုက်ခံရသဖြင့် ပထမတွင် အတန်ပင် နစ်နာဆုံးရှုံးသွားရသော်လည်း နောင်တွင် တဖြည်းဖြည်း အင်အားပြည့်တင်းလာပြီးလျှင် ရန်သူကိုပြန်၍ ထိရောက်စွာတိုက်ခိုက်နိုင်လေသည်။ ဂျပန်သည် ဩစတြေးလီးယား အရှေ့မြောက်ရှိ ကော်ရယ်ပင်လယ်ကို စိုးမိုးရန်ကြိုးစားသောအခါ အမေရိကန်တပ်များကအပြင်းအထန်ခုခံတိုက်ခိုက်သဖြင့် ဂျပန်တို့၏ ကြိုးပမ်းမှုမှာ အထမမြောက်တော့ချေ။ ဤတိုက်ပွဲမှာ ပစိဖိတ်တိုက်ပွဲတွင် ပထမ အကြီးကျယ်ဆုံး တိုက်ပွဲကြီး ဖြစ်သည်။

ကော်ရယ်ပင်လယ်တွင် အရေးနိမ့်သောဂျပန်တို့သည် ပစိဖိတ်အလယ်ပိုင်း အမေရိကန်စစ်စခန်းတခုဖြစ်သော မစ်ဒဝေးကၽွန်းကို ၁၉၄၂ခု ဇွန်လတွင် စစ်သင်္ဘော တပ်ကြီးဖြင့် တိုက်ခိုက်ပြန်သည်။ လေယာဉ်ပျံများလည်း နှစ်ဖက်စလုံးမှ ပင်ပါဝင်တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင်လည်း ဂျပန်တို့ပင် အရေးနိမ့်လေသည်။ ထိုနှင့်တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဂျပန်တပ်များသည် အလူးရှင်းကၽွန်းများပေါ်သို့ တက်ရောက်နိုင်ကြလေသည်။

ရုရှားစစ်မျက်နှာ

ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာဘက်တွင် အမေရိကန်နှင့်ဂျပန်တို့ သဲသဲမဲမဲတိုက်ခိုက်နေစဉ် ဥရောပတွင် ဂျာမန်များသည် ဆိုဗီယက်ရုရှားကို နွေရာသီ ထိုးစစ်ဆင်လျက် ရှိသည်။ ဆိုဗီယက်တို့သည် ဂျာမန်တို့အား ခုခံယင်း အင်္ဂလိပ် အမေရိကန်တို့ကို ဥရောပတွင် ဒုတိယစစ်မျက်နှာဖွင့်ရန် တိုက်တွန်းလျက်ရှိသည်။ ဆိုဗီယက်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး မိုလိုတော့သည် ၁၉၄၂ ခု မေလတွင် လန်ဒန်နှင့်ဝါရှင်တန်မြို့တော်များသို့ သွားရောက်ပြီးလျှင် ဒုတိယစစ်မျက်နှာ ဖွင့်လှစ်ရေးကို ဆွေးနွေးသည်။

၁၉၄၂ခုနှစ်ကစ၍ ဗြိတိသျှလေတပ်မတော်သည် ဂျာမန်စက်မှုလက်မှုအလုပ်ရုံကြီးများကို အပြင်းအထန် ဗုံးကြဲစပြုလေသည်။ မေလတွင် ကိုလုန်းမြို့ပေါ်သို့ လေယာဉ်ပျံ ၁၀၀၀ ကျော်ခန့်ဖြင့် သွားရောက်၍ ဗုံးကြဲဖျက်ဆီးသည်။ တနေ့လုံးပင် ဗြိတိသျှ လေတပ်သည် ဂျာမန်စစ်စခန်းများ၊ အလုပ်ရုံစက်ရုံများကို စနစ်တကျဗုံးကြဲဖျက်ဆီးလေသည်။

နာဇီများမှာ ဆိုဗီယက်ရုရှားကို ဖိတိုက်လျက်ရှိလေသည်။ ဂျာမန်တို့သည် ဆီဗတ်စတိုပိုမြို့ကိုသိမ်း၍ တောင်ပိုင်း စစ်မျက်နှာတွင် အတင်းထိုးစစ်ဆင်သည်။ သူတို့၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကော်ကေးဆပ်ရေနံမြေသို့ ချီတက်ရန်ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၂ခု ဩဂုတ်လတွင် ဗောလဂါမြစ်ပေါ်ရှိ ဆိုဗီယက်စက်မှုလက်မှုမြို့ကြီးဖြစ်သော စတာလင်ဂရက်မြို့ကို ဂျာမန်များဝိုင်းမိကြသည်။ ဆိုဗီယက်တပ်နီတော်သည် စတာလင်ဂရက်မြို့တော်ကို ရန်သူလက်သို့ အကျမခံဘဲ ရှိသမျှသော အင်အားကို စုပေါင်း၍ ဂျာမန်တို့အား ရှပ်ရှပ်ခဲခဲ ခုခံလေသည်။ လူအင်အား၊ လေယာဉ်ပျံအင်အား၊ တင့်ကား အင်အားချင်း အဆမတန် ကွာခြားသော်လည်း မြေတစ်လက်မအတွက် အသက်ပေါင်းများစွာပေး၍ ခုခံကြသည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင် ဆိုဗီယက်အမျိုးသားတို့၏ နိုင်မြဲသောစိတ်ဓါတ်နှင့် ခွဲသတ္တိကို ကမ္ဘာကကောင်းစွာ သိရှိလာလေသည်။

၁၉၄၂ ခုနိုဝင်ဘာလတွင် ဆိုဗီယက်တို့သည် တန်ပြန်ထိုးစစ်ဆင်ပြီးလျှင် စတာလင်ဂရက်နှင့် မော်စကိုအကြားရှိ ဂျာမန်စစ်ကြောင်းကိုဖောက်ဝင်နေသည်။ ဂျာမန်တို့ သိမ်းပိုက်ထားသောမြို့များကိုလည်း ပြန်လည်ရရှိလေသည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် စမိုလင့်၊ ခါခေါ့စသောမြို့ကြီးများကို ဂျာမန်တို့လက်မှ ပြန်လည်ရရှိလေသည်။

သဲကန္တာရတိုက်ပွဲ

နာဇီတို့သည် ဆိုဗီယက်စစ်မျက်နှာတွင် နွေရာသီထိုးစစ်ဆင်နေသည့် အချိန်မှာပင် အာဖရိကတိုက် လစ်ဗီးယားပြည်တွင်လည်းတိုက်ခိုက်လျက်ရှိသည်။ နာဇီစစ်သူကြီး ရွမ်းမဲသည် အင်္ဂလိပ်တို့အား အရှေ့ဘက်သို့ တဖြည်းဖြည်းတိုက်ထုတ်လျက်ရှိသည်။ နာဇီစစ်ကူများလည်း အဆက်မပြတ် ရောက်လျက်ရှိရာ ဗြိတိသျှတပ်များလည်း နောက်သို့ တဖြည်းဖြည်းဆုတ်ပေးရလေသည်။ တိုဗရွတ်မြို့တွင်မူကား ဗြိတိသျှတပ်သား ၃၀၀၀၀ မှာရန်သူလက်ထဲသို့ ကျရောက်သွားရသည်။ ဂျာမန်တို့လည်း ရှေ့သို့ချီတက်ရာ အယ်အားလမိန်းအရပ်တွင်မှ ရပ်တန့်သွားသည်။ အယ်အားလမိန်းမှာ အီဂျစ်နိုင်ငံ အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားမြို့မှ မိုင် ၇၀ ခန့်သာဝေးကွာလေသည်။

ဗြိတိသျှတို့လည်း ရွမ်းမဲ၏တပ်များ အယ်လက်ဇန္ဒြီးယားကို ကျော်လွန်ပြီးလျှင် ဆူးအက်တူးမြောင်းအထိ ရောက်သွားမည်စိုး၍ အလျင်အမြန် စစ်အင်အားဖြည့်တင်းလေသည်။ ဗြိတိသျှနှင့် အမေရိကန် လေတပ်ကိုလည်း အားဖြည့်၍အသင့်ပြင်ထားသည်။ နိုဝင်ဘာလတွင်မူကား မဟာမိတ်တို့ကတစ်ဖန် စစ်ရေးသာပြန်သည်။ ဗြိတိသျှအမှတ် ၈ တပ်မဟာသည် အယ်အားလမိန်းတွင် ဂျာမန်နှင့်အီတလီတပ်များကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်လိုက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဆိုဗီယက်တို့လည်း စတာလင်ဂရက်မြို့တော်ကို အပြင်းအထန် ခုခံကာကွယ်လျက်ရှိရာ ဂျာမန်တို့မှာ ရှေ့သို့မတိုးနိုင်တော့ဘဲ ထိုနေရာမှပင် နောက်သို့ပြန်ဆုတ်သွားကြရတော့သည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့သည်ရွမ်းမဲ၏တပ်များကို မောင်းထုတ်၍ ဒလကြမ်း ချီတက်လျက်ရှိသည်။ ဆိုဗီယက်ရုရှားတွင်လည်း ဂျာမန်တို့သည် ခံစစ်ဖြင့် နောက်ဆုတ်ပေးနေရသည်။ ယင်းသို့ ဂျာမန်များ စစ်ရေးမလှဖြစ်ရခြင်းမှာ ဂျာမန်လေတပ်အင်အားများစွာ ယုတ်လျော့သွားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ဂျာမန်စက်မှုလက်မှုဌာနများကို ဗြိတိသျှလေတပ်က အကြီးအကျယ်သွားရောက်ဗုံးကြဲထားခြင်းမှာ များစွာခရီးရောက်လျက် ရှိလေသည်။

ဥရောပလေကြောင်းတိုက်ပွဲ

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တွင် ထူးခြားသည့်အချက်များမှာ လေကြောင်းတိုက်ပွဲများပိုမိုပြင်းထန်၍ အရေးပါလာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ စစ်စတင်ဖြစ်ပွားသည့် ဥရောပတိုက်တွင် လေကြောင်းတိုက်ပွဲများ အများဆုံးနှင့် အပြင်းထန်ဆုံး ဖြစ်၏။ ၁၉၄၂ ခုနှစ် နှစ်ဦးမှစ၍ ဗြိတိသျှ လေတပ်မတော်သည် ဗုံးကြဲလေယာဉ်ပျံများကို တိုးတက်လုပ်ကိုင်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှပေးပို့သော လေယာဉ်ပျံများကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လေတပ်အင်အားကို ဖြည့်တင်းပြီးလျှင် ဂျာမနီလေကြောင်းကို ထိုးစစ်ဆင်ခဲ့သည်။ ရှေးဦးစွာ ပြင်သစ်နိုင်ငံပါရစ်မြို့အစွန်းအဖျားရှိ စက်မှုလက်မှုဌာနများကို ဗုံးကြဲဖျက်ဆီးသည်။ ထို့နောက် တဖြည်းဖြည်းတိုးချဲ့၍ ဥရောပ ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများကို ဗုံးကြဲလေယာဉ်ပျံကြီးများဖြင့် တိုက်ခိုက်သည်။ ဗြိတိသျှလေတပ်သည် နေရာအနှံ့အပြားကို ဗုံးကြဲခြင်းမပြုဘဲ အရေးကြီးသောနေရာတစ်ခုတည်းကိုသာဖိ၍ ဗုံးကြဲဖျက်ဆီးသဖြင့် အထူးအောင်မြင်လေသည်။

၁၉၄၂ ခု မေလတွင်ဆင်နွှဲသော ဗြိတိသျှလေတပ်ကြီး၏ ထိုးစစ်သည်ကား အပြင်းအထန်ဆုံး ဖြစ်ပေသည်။ လေယာဉ်ပျံ ၁၀၀၀ ကျော်သည် ဗုံးတန်ချိန် ၃၀၀၀ ကျော်ကို ကိုလုန်းမြို့ပေါ်သို့ ကြဲချခဲ့သည်။ ကရုပ်လက်နက်အလုပ်ရုံများရှိရာ အက်ဆင်မြို့ကိုလည်း လေယာဉ်ပျံ ၁၀၀၀ကျော်ဖြင့် ဗုံးကြဲခဲ့သည်။ ထို့နောက် အမေရိကန်လေတပ် ပါဝင်ရောက်လာသောအခါ မဟာမိတ်တို့၏ လေတပ်အင်အားမှာ ဂျာမန်တို့ထက် အဆများစွာ သာသွားလေတော့သည်။

၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် မဟာမိတ်တို့သည် အင်္ဂလန်တွင် စခန်းချ၍ ဥရောပရှိရန်သူစစ်စခန်းများ၊ စက်ရုံများ၊ လက်နက်ရုံများ၊ သင်္ဘောဆိပ်များ၊ ဘူတာရုံများနှင့် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာနေရာဌာနများကို အကြီးအကျယ် ဗုံးကြဲဖျက်ဆီးကြသည်။ နေ့ရော ညပါလိုပင် လေယာဉ်ပျံ အစင်းပေါင်း၇၀၀ ကျော်သည် အင်္ဂလိပ်ရေလက်ကြားကြီးကို ဖြတ်ကျော်ပျံ

စစ်မြေပြင်တွင်အရေးပါလှသော ခေတ်မီတင့်ကားတစ်စီးတိုက်ပွဲဝင်နေစဉ်

ရန်သူအားနောက်ကျောမှတိုက်ခိုက်ရန် ကောင်းကင်ထက်ရှိ လေယာဉ်မှ လေထီးဖြင့်ဆင်းပြီးနောက် ခြေကုပ်စခန်းအတွက်အပြင်းစီးတက်နေကြစဉ်

သန်း၍ နာဇီ စစ်အချက်အခြာ နေရာများကို မွန်းမွန်းညက် ညက် ချေမှုန်းလေသည်။ စစ်ဖြစ်စတွင် အင်အားကြီးမား၍ အလွန်အရေးပါခဲ့သော ဂျာမန် လေတပ်မှာ မဟာမိတ်လေတပ်ဒဏ်ကို အနိုင်နိုင် ခံနေရလေတော့သည်။

အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်လေတပ်၏ဗုံးဒဏ်ကို အပြင်းအထန်ဆုံးခံရသောနေရာမှာ နာဇီစက်မှုလက်မှုဌာနချုပ် ဖြစ်သော ရူးဝါးမြစ်ဝှမ်းဖြစ်သည်။ အက်ဆင်အရပ်ရှိ ကရွပ်လက်နက်ရုံများ၊ ကိုလုန်းမြို့၊ ဟမ်းဗတ်မြို့နှင့် အခြားသော စစ်နှင့်ဆိုင်သော အရေးပါသည့် မြို့များမှာလည်း ဗုံးဒဏ်ကို မချိမဆံ့ခံရလေသည်။ စစ်ဖြစ်စတွင် လန်ဒန်မြို့တော်သည် ဂျာမန်ဗုံးဒဏ်ကို အများဆုံး ခံရသကဲ့သို့ ယခုအချိန်တွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်သော ဘာလင်မြို့သည် မဟာမိတ် လေတပ်၏ ဖိထောင်းခြင်းကို ခံနေရသည်။ အမေရိကန် လေတပ်မှ မိုးပျံခံတပ်ကြီးများမှာ ဗုံးကြဲရာ၌ များစွာပင် ခရီးရောက်လေသည်။ ဂျာမန်တို့လည်း မဟာမိတ်လေကြောင်းရန်ကို တတ်နိုင်သလောက်ကာကွယ်ရန် ကြိုးစားကြ၏။ လေယာဉ်ပျံများကို ရေးကထက်ပိုမိုလုပ်ကိုင်ကြ၏။ ၁၉၄၄–၁၉၄၅ ခုနှစ်များတွင်ကား ဂျာမနီသို့ လာရောက် ဗုံးကြဲသော မိုးပျံခံတပ်များမှာ တစ်ကြိမ်လျှင် ၁၃၀၀ ထက် မနည်းပေ။ ဂျာမန်တို့ကလည်းလက်နက်ဆန်းများကိုထွင်၍ ပြန်လှန်တိုက်ခိုက်ကြသည်။ လန်ဒန်မြို့တော်အား ဗီဝမ်း၊ ဗီတူး စသော ဒုန်းပျံ လက်နက်ဆန်းများဖြင့် အဝေးမှပစ်ခွင်းကြသည်။ သို့ရာတွင် လူများကိုသာ ထိမှန်၍ စစ်နိုင်ရေးအတွက် အရာမရောက်လှချေ။ မည်သို့ပင်ဆန်းပြားသော လက်နက်မျိုးကို တီထွင်အသုံးပြုသော်လည်း ဂျာမန်လေတပ်အင်အားသည် မဟာမိတ်လေတပ်အင်အားကိုမလိုက်နိုင်တော့ချေ။ ဤသို့ဖြင့်လေကြောင်းစစ်တွင် ဂျာမန်တို့ အရေးနိမ့်ရလေသည်။

မြေထဲပင်လယ် စစ်မျက်နှာ (၁၉၄၂–၄၅)

၁၉၄၂ခုနှစ်မှစ၍ စစ်ကြီးပြီးဆုံးသည်အထိ မြေထဲပင်လယ်အတွင်းနှင့် အနီးအနားတဝိုက်ရှိ နိုင်ငံများတွင် ပြင်းထန်သော တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဟစ်တလာသည် အီဂျစ်နိုင်ငံကိုပင် အောင်နိုင်လုနီးပါးဖြစ်ခဲ့သည်။ အာဖရိကမြောက်ပိုင်း စစ်မျက်နှာတွင် ဂျာမန်စစ်သူကြီး မာရှယ်ရွမ်းမဲသည် အထူးပင် စစ်ရေးသာခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတပ်များသည် အီဂျစ်နယ်စပ်ရှိ အယ်အားလမိန်းအထိဆုတ်ပေးရသည်။ သို့ရာတွင် ရွမ်းမဲသည် ဆူးအက်တူးမြောင်းသို့ အရောက်ချီတက်ရန် အားခဲထားခြင်းကို လက်လျှော့ရလေသည်။

ဗြိတိသျှ အမှတ် ၈ တပ်မဟာ၏ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မောင်ဂို

မာရှီသည် မိမိ၏ တပ်မကြီးကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်း၍ ဂျာမန်တို့အား တန်ပြန်ထိုးစစ်ဆင်လေရာ ဂျာမန်တို့ နောက်ဆုတ်ပေးရသည်။ ထို့နောက် အမေရိကန် စစ်ဗိုလ်ချုပ်အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါးအုပ်ချုပ်သောမဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုများသည် မိုရိုကိုနှင့် အယ်လဂျီးရီးယားကမ်းခြေသို့တက်၍ တျူနစ်ဒီးယားသို့အပြင်းချီတက်သွားသည်။ ဂျာမန်တို့လည်း နှစ်ဖက်ညှပ်မိ၍ လက်နက်ချရသည်။

အာဖရိကတိုက်ကို အောင်မြင်ပြီးနောက် ၁၉၄၂ ခု ဇူလိုင်လ ၁၀ရက်နေ့တွင် အီတလီပိုင် စစ္စလီကျွန်းပေါ်တွင် မဟာမိတ်တပ်များတက်ရောက်ကြသည်။ အီတလီတပ်များပြိုကွဲ၍ မူဆိုလီနီလည်း ရာထူးမှကျလေသည်။ ၁၉၄၅ ခု မေလ ၂ ရက်နေ့တွင်ကား အီတလီ မြောက်ပိုင်းရှိ ဂျာမန်နှင့် အီတလီတပ်များ လက်နက်ချရလေသည်။

ဒုတိယစစ်မျက်နှာ

၁၉၄၂–၁၉၄၃ ခုနှစ်များတွင် ဟစ်တလာသည် ဆိုဗီယက်ရုရှားကိုသာဖိ၍ တိုက်နေသဖြင့် ဆိုဗီယက်အစိုးရက အင်္ဂလိပ်နှင့် အမေရိကန်တို့အား ဥရောပအနောက်ပိုင်း၌ ဒုတိယစစ်မျက်နှာတစ်ခုဖွင့်ရန် တိုက်တွန်းလျက် ရှိသည်။ အင်္ဂလိပ်နှင့် အမေရိကန်တို့မှာဆိုဗီယက် အစိုးရ၏ တောင်းခံချက်အတိုင်း ဒုတိယစစ်မျက်နှာကို ဖွင့်လိုသော်လည်း လုပ်ရမည့်လုပ်ငန်း မှာကြီးကျယ်ခက်ခဲလှသဖြင့် ရုတ်တရက်ထိုးစစ်မဆင်နိုင်သေးဘဲ ဥရောပတိုက်ကို ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ရေးအတွက် အစီအစဉ်များကိုအပူတပြင်း လုပ်ကိုင်နေကြရသည်။ ၁၉၄၄ခု ဇွန်လ ၆ရက်နေ့တွင်ကား ဗိုလ်ချုပ်အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါး အုပ်ချုပ်သော မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ နော်မန်ဒီကမ်းခြေမှ ဥရောပတိုက်ပေါ်သို့တက်ရောက်ကြသည်။ ထိုနေ့သည် ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် ဒီ–ဒေးဟု ထင်ရှားလေသည်။ ဤတွင်မှသာ ဆိုဗီယက်တို့တောင့်တလျက်ရှိသော ဒုတိယစစ်မျက်နှာ ပေါ်ပေါက်လာတော့သည်။ စိန့်လိုးမြို့ကျဆုံးပြီးသည့်နောက် ဂျာမန်တပ်များမှာနောက်သို့ တစ်ဆုတ်တည်း ဆုတ်နေကြရသည်။ နောက်သုံးပတ်မျှ ကြာသောအခါ အမေရိကန်နှင့် ပြင်သစ်တပ်များသည် မြေထဲပင်လယ် ကမ်းခြေမှနေ၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံပေါ်သို့ တက်ရောက်ကြပြီးလျှင် ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ပြင်သစ်မြို့တော် ပါရီမြို့ကို သိမ်းပိုက်မိကြသည်။

မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုသည် ဆုတ်ခံလျက်ရှိသော ဂျာမန်တပ်များကို လိုက်လံတိုက်ခိုက်ယင်း ရှေ့သို့ တွင်တွင်ကြီးချီတက်လျက် ဗဲလဂျီယမ်၊ လပ်ဇင်ဗတ်နှင့် ဟော်လန် စသောနိုင်ငံများကို ဂျာမန်တို့လက်မှ ကယ်တင်လိုက်သည်။ အင်္ဂလိပ် ရေလက်ကြားကြီးကိုလည်း ပြန်လည် စိုးမိုးနိုင်လေသည်။ ဂျာမန်တပ်များမှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ တဖြည်းဖြည်းမောင်းထုတ်ခြင်း ခံနေရသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်ဆန်းစတွင် ဆိုဗီယက်တပ်များက ပိုလန်နှင့်ဗော်လတစ်နိုင်ငံများကို သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ဂျာမန်လက်တွင်း ကျရောက်နေသော ရူမေးနီးယား၊ ဘူလဂေးရီးယား၊ ဖင်လန်စသောနိုင်ငံများလည်း ဆိုဗီယက်တို့အား လက်နက်ချကာအရှုံးပေးကြရသည်။ တူရကီကလည်း ဂျာမနီနှင့် အဆက်အသွယ် ဖြတ်လိုက်လေသည်။ ယခင်က ဂျာမနီ၏ မဟာမိတ်နိုင်ငံများကပင် ဂျာမနီအား စစ်ကြေညာ၍ ပြန်လှန်တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ယူဂိုဆလားဗီးယားတွင်ကား မာရှယ်တီးတိုးခေါင်းဆောင်သော ပြောက်ကျားတော်လှန်ရေး တပ်သားများသည် ဖက်ဆစ်တို့ကိုတွန်းလှန်လျက် ရှိလေသည်။ ဂရိနိုင်ငံကိုလည်း ၁၉၄၄ခု နိုဝင်ဘာလတွင် ကယ်တင်လိုက်ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဥရောပတွင်ဂျာမနီတစ်ဦးတည်းသာလျှင် ကျန်လေတော့သည်။

၁၉၄၅ခုနှစ် နွေဦးတွင် မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုသည် ဂျာမနီတွင် အပြင်းထိုးစစ်ဆင်ကာ ရိုင်းမြစ်ကိုဖြတ်ကူး၍ ဂျာမန် မြို့ကြီးများကို သိမ်းယူလေသည်။ ဧပြီလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် အရှေ့ဖက်မှအောင်ပွဲဆင်လျက်ရှိသည့် ဆိုဗီယက်တပ်နီတော်သည် ဘာလင် မြို့တော်ထဲသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဟစ်တလာကား လက်မလျှော့သေး။ ကြွင်းကျန်နေသော အင်အားစုနှင့်ပင် ခုခံလျက် ရှိသေးသည်။ အရှေ့ဖက်သို့ ချီတက်လျက်ရှိသောအမေရိကန်တပ်များနှင့် အနောက်သို့ချီတက်လျက်ရှိသော ဆိုဗီယက်တပ်များ တွေ့ဆုံမိသောအခါ ဂျာမနီသည် နှစ်ခြမ်း ကွဲသွားလေသည်။ ဂျာမန်စစ်တပ်များလည်း တဖွဲဖွဲ လက်နက်ချလျက်ရှိသည်။ စစ်ကြီးကား ပြီးလုနီးလေပြီ။

ဧပြီလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် အီတလီဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးသမားများက အာဏာရှင်မူဆိုလီနီအား သုတ်သင်လိုက်ကြသည်။ မေလ ၁ ရက်နေ့တွင်မူ ဟစ်တလာ သေဆုံးပြီဆိုသော သတင်းကို ဂျာမန်ရေဒီယိုက ကြေညာသည်။ နောက်တစ်နေ့တွင် ရုရှားတပ်နီတော်က ဘာလင်မြို့တော်ကိုသိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ထို့နောက် ငါးရက်မျှအကြာ မေလ ၇ ရက်နေ့တွင်ဂျာမနီက ခြွင်းချက်မရှိလက်နက်ချလေသည်။ သို့ဖြင့် ဥရောပစစ်ပွဲကြီးကား ပြီးဆုံးသွားလေပြီ။

အရှေ့ဖျား စစ်မျက်နှာ အခဆုံးသတ်

ဥရောပစစ်မျက်နှာတွင် ဂျာမန်နှင့်အခြားဖက်ဆစ် အင်အားစုများအရေးနိမ့်လျက်ရှိစဉ် ကမ္ဘာ့အရှေ့ဖျားစစ်မျက်နှာတွင်လည်း ဂျပန်တို့တဖြည်းဖြည်း အင်အားဆုတ်ယုတ်လျက် သိမ်းပိုက်ပြီးနယ်ပယ်များမှ ဆုတ်ခွာနေကြရသည်။ ပစိဖိတ်စစ်မျက်နှာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက တာဝန်ယူ၍ အခြားမဟာမိတ်နိုင်ငံများနှင့်အတူတိုက်နေရသည်။ ပစိဖိတ်အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် အမေရိကန်ရေ

ပြင်သစ်နိုင်ငံ၊ နော်မန်ဒီစစ်မျက်နှာမှ ဂျာမန်တို့အား တိုးစစ်ဆင်ရန် ချီတက်လာကြသည့် မဟာမိတ်စစ်သည်တော်များ

ကြောင်းဗိုလ်ချုပ်နီမစ်ကအုပ်ချုပ်၍ပစိဖိတ် အနောက်တောင်ပိုင်းတွင် ဗိုလ်ချုပ်အာသာက အုပ်ချုပ်ပြီးလျှင် အာရှအရှေ့တောင်ပိုင်းတွင်မူ ဗြိတိသျှရေကြောင်း ဗိုလ်ချုပ် မောင့်ဗက်တန်က တာဝန်ယူရသည်။ တရုတ်စစ်တပ်များကို ချန်ကေရှိတ်က ဦးစီးလျက်ရှိသည်။

မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစုများ၏ လူအင်အား လက်နက်အင်အား စစ်ပစ္စည်းအင်အားမှာ ဂျပန်တို့ထက် များစွာသာလွန်သော်လည်း ဂျပန်ကျွန်းပေါ်သို့ တက်ရောက်သိမ်းပိုက်ရန် လုပ်ငန်းမှာ မလွယ်ကူလှချေ။ အထူးလေ့ကျင့်ထားသော ဂျပန်စစ်သားများမှာလည်း အသက်နှင့်လဲ၍ ခုခံလျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ ပထဝီဝင် အနေအထားနှင့် ဂျပန်စစ်သားများ၏ အရှုံးမပေးလိုသောစိတ်ဓါတ်ကြောင့် အမေရိကန်တပ်များသည် ကျွန်းတစ်ကျွန်းကို သိမ်းယူနိုင်ရန်အတွက် အသက်ပေါင်းများစွာစွန့်လွှတ်ကာ ပြင်းထန်သော တိုက်ပွဲများကို ဆင်နွှဲရလေသည်။ ပစိဖိတ်အလယ်ပိုင်းတွင် ရေကြောင်းဗိုလ်ချုပ်နီမစ်သည် ဂျပန်ကျွန်းမကြီးများကိုတိုက်ခိုက်ရန်အတွက် စစ်စခန်းများရရှိရန် ဂီးလဗတ်ကၽွန်း၊ မာရှယ်ကၽွန်း၊ ဆိုင်ပန်ကၽွန်း၊ မယ်ရီယန္နားကၽွန်းများနှင့်ပါလောင်ကျွန်းများကို တိုက်ခိုက် သိမ်းယူလေရာ ဂျပန်စစ်သားများကလည်း စွန့်စွန့်စားစား ပြန်လှန်၍ ခုခံတိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျအဆုံးမှာ ကြောက်ခမန်းလိလိဖြစ်တော့သည်။ အလယ်ပိုင်းစစ်မျက်နှာတွင် နီမစ်၏တပ်များက ကျွန်းကလေးများကို ဤသို့ တိုက်ခိုက်နေစဉ်မက်အာသာ၏တပ်များသည် နယူးဂင်းနီကျွန်းမြောက်ဖက်ကမ်းခြေသို့ ချီတက်လျက်ရှိသည်။ ၁၉၄၄ ခု အောက်တိုဘာလတွင် မက်အာသာ၏တပ်များသည် ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစုရှိ လေးတီးကျွန်းပေါ်သို့ တက်ရောက်ကြသည်။ ၁၉၄၅ ခု ဇန္နဝါရီလတွင် လူဇုန်ကျွန်းထက်သို့ တက်ကြသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် မနီလာမြို့တော်ကို သိမ်းယူရရှိသည်။ ဇူလိုင်လ လောက်တွင် ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းအားလုံးကို သိမ်းပိုက်မိလေသည်။

အရှေ့ဖျားစစ်မျက်နှာတွင် အရေးကြီးသော စစ်မျက်နှာတစ်ခုမှာ မြန်မာပြည်မြောက်ပိုင်း အိန္ဒိယနယ်စပ်တွင်ဖြစ်သည်။ ဂျပန်တို့သည် အာသံကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရန် ပြင်ဆင်နေကြသည်။ အာသံကို သိမ်းယူရန် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင်ကြိုးစားသော်လည်း မအောင်မြင်ချေ။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ် အမေရိကန်တို့ကလည်း မြန်မာပြည်ကို ပြန်လည်သိမ်းယူရန် ကြိုးစားကြသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ဝင်းဂိတ်၏လေထီးတပ်သားများကို အထက်မြန်မာပြည်သို့ ချပေးကာ ပြောက်ကျားစစ်ဆင်နွှဲစေခဲ့သည်။

၁၉၄၅ ခု မတ်လတွင် အင်္ဂလိပ်တို့ မန္တလေးကိုပြန်လည်သိမ်းယူသည်။ ထိုမတ်လအတွင်း၌ပင် ဗမာ့ကာကွယ်ရေး

အပေါ်ပုံတွင် စစ်အတွက်အရေးပါလှသော မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖက်တောင်တန်းနှင့် ရှိမြောင်များကိုဖြတ်ကျော်ဖောက်လုပ်ထားသည့် လီဒိုလမ်းကြီးကိုကောင်းစွာမြင်နိုင်ပေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက စစ်ရိက္ခာများကို တရုပ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သို့ပို့ရာ၌ ဤလီဒိုလမ်းမကြီးကိုအထူးအားထားကာ အသုံးပြုခဲ့ရလေသည်။ လက်ယာဖက်ပုံမှာ ဂျပန်နိုင်ငံ ဟီရိုရှီးမားမြို့ကို အနုမြူဗုံးဖြင့် ကြဲပြီးနောက် ပြာပုံအတိအကျကာပျက်စီးရပုံဖြစ်သည်။ ၁၉၄၅ ခု ဩဂုတ်လ ၆ ရက်နေ့တွင် ကြဲသောထိုအနုမြူဗုံးဒဏ်ကြောင့် လူဦးရေသုံးသိန်းကျော်ရှိသော ဟီရိုရှီးမားမြို့၏ သုံးပုံနှစ်ပုံခန့်ပြာအတိဖြစ်သွားသည့်ပြင် ထောင်ပေါင်းများစွာသောလူ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့်အဆောက်အအုံများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရလေသည်။

တပ်မတော်နှင့် ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေး ပြောက်ကျားတို့သည် ဂျပန်ကို တော်လှန် တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မဟာမိတ်တို့က မြန်မာပြည်ကို လျင်မြန်စွာပြန်လည်သိမ်း ပိုက်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကြီးမှူးသော ဗမာ့တပ်မတော်သားများသည် မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံးအား ဖက်ဆစ်ဂျပန်ကိုတော်လှန်ရာ၌ ခေါင်းဆောင်ခဲ့သည်။ မြန်မာ တစ်မျိုးသားလုံးကလည်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ရှေ့ဆောင်ရာသို့ မသွေမဖီဘဲလိုက်ခဲ့၍ ဂျပန်များကို မြန်မာပြည်မှ အချိန်အနည်းငယ် အတွင်းတွင် မောင်းထုတ်နိုင်ခဲ့ပေသည်။

မဟာမိတ်တပ်များသည် ဂျပန်ကျွန်းကြီးများနှင့် မလှမ်း မကမ်းရှိသော ကျွန်းများကို တိုက်ခိုက်ကြရာ ၁၉၄၅ ခုမတ် လတွင် အီဝိုဂျီမားကျွန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဧပြီလတွင် အိုကီနာဝါး ကျွန်းကိုလည်း၊ အကျအဆုံးများစွာနှင့် သိမ်းယူရရှိသည်။ အမေရိကန် တပ်များလည်း ဂျပန်ကျွန်းမကြီးပေါ်သို့ တက်ရောက်နိုင်ရန် အကြီးအကျယ် ပြင်ဆင်လျက်ရှိသည်။

ထိုသို့ ဂျပန်တို့၏အချက်အခြာ ကျွန်းမကြီးကို တိုက်ခိုက် ရန်စီစဉ်နေခိုက် မမျှော်လင့်သော အဖြစ်အပျက်များ ပေါ် ပေါက်လာသဖြင့် မူလစစ်အခြေအနေမှာ လုံးဝပြောင်းလဲ သွားလေတော့သည်။ ၁၉၄၅ ခု ဩဂုတ်လ ၆ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်လေတပ်က ဂျပန်နိုင်ငံဟီရိုရှီးမားမြို့ပေါ်သို့ ပထမ ဆုံးအကြိမ် အနုမြူဗုံးတစ်လုံးကို ကြဲချလိုက်သည်။ ဩဂုတ်လ ၈ ရက်နေ့တွင် ဆိုဗီယက်ရုရှားက ဂျပန်အားစစ်ကြေညာပြီး လျှင် မန်ချူးရီးယားကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည်။ ဩဂုတ် လ ၉ ရက်နေ့တွင် နောက်ထပ်အနုမြူဗုံးတစ်လုံးကို ဂျပန်နိုင်ငံ နာဂစာကီမြို့ပေါ်သို့ ကြဲချလိုက်ပြန်သည်။

အနုမြူဗုံးကား သာမန်ဗုံးများထက်အဆပေါင်းများစွာ အင်အားကြီးမား၍ အထိရောက်ဆုံးသော လက်နက်ဖြစ် သည်။ လူဦးရေ သုံးသိန်းကျော်စီရှိသော ထိုမြို့ကြီး နှစ်မြို့မှာ သုံးပုံနှစ်ပုံခန့် ပြာပုံအတိဖြစ်သွားသည်။ ထောင်ပေါင်းများ စွာသော လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ အဆောက်အအုံများ သေကြေ ပျက်စီး၍ ထောင်ပေါင်းများစွာ ဒဏ်ရာရရှိကြသည်။ ဂျပန် တို့ တာရှည်မခံနိုင် တော့ဘဲ ၁၉၄၅ ခု ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် လက်နက်ချကာအရှုံးပေးလေသည်။ လက်နက် ချသောစာချုပ်ကို စက်တင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်အစိုး ရက လက်မှတ်ရေးထိုးလေသည်။ ဤတွင် ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်းလှသော ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးမှာ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်လေတော့သည်။

စစ်ပြီးနောက်

ကျွန်ုပ်တို့ မှီတင်းနေထိုင်လျက်ရှိသော ကမ္ဘာကြီးသည်

ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာစစ်မျက်နှာတွင် ဤသို့ကမ်းတက်တိုက်ပွဲများကို များစွာဆင်နွှဲရသည်။

နှစ်ငါးဆယ်အတွင်း၌ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော ကမ္ဘာစစ်ကြီးနှစ်ခုနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၁၄-၁၉၁၈ခုနှစ် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးဆုံးသွားသောအခါ ကမ္ဘာ့သူကမ္ဘာ သားများသည် စစ်၏ဆိုးရွားပုံနှင့် အဖျက်သဘောတရား များကို မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်ကြရသဖြင့် နောက်ထပ် စစ်ဖြစ်မည်ကို အထူးပင်စိုးရိမ်ခဲ့ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ စစ် နောက်ထပ်မဖြစ်ပွားစေရန် နည်းလမ်းများကို ရှာကြံရာမှ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤအသင်းကြီးမှာ မူလရည်ရွယ်ချက်များမှန် မြတ်သလောက် လုပ်ငန်းကို ထိထိရောက်ရောက်မလုပ်နိုင် သဖြင့် ကမ္ဘာ့အခြေအနေမှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်သည့် အခြေတိုင်အောင် တစတစ ဆိုးရွားလာခဲ့သည်။ (ကမ္ဘာ စစ်ကြီး၊ ပထမ။ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး-ရှု။)

၁၉၃၉-၄၅ခုနှစ် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်သည် လူတိုင်းသိရှိသည့် အတိုင်း ပထမကမ္ဘာစစ်ထက် အစစအရာရာတွင် ကြီးကျယ် ပေသည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ တိုးတက်များပြားလာသည်နှင့် အမျှ သိပ္ပံပညာလည်း ထွန်းကားလာခဲ့သဖြင့် စစ်လက်နက် များ၊ စစ်တပ်ကြီးများမှာလည်း ကြီးကျယ်ဆန်းပြားလာ လေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း၌ အပျက်အစီးများ မှာ ယခင်စစ်များမှထက် အဆပေါင်းမြောက်မြားစွာ ပိုမိုခဲ့ လေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးစီးသွားသောအခါ လူများ သည် စစ်ကို အထူးမုန်းတီး ရွံရှာလာ၍ စစ်ကိုတားဆီးနိုင် မည့် နည်းလမ်းများကို ကြံဆကြပြန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ယခင် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးတွင် တည်ထောင်ခဲ့သောနိုင်ငံ ပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးကို မူသစ်ဖြင့် ပြန်လည် အသက်သွင်း ပေးကာ ကုလသမဂ္ဂဟူသော အမည်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ (ကုလသမဂ္ဂ-ရှု။) ကုလသမဂ္ဂသည် နောက်ထပ်ကမ္ဘာစစ် ကြီးကို မဖြစ်စေရန် တားဆီးနိုင်မည်လော၊ သို့တည်းမဟုတ် နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး၏ နမူနာအတိုင်းပင် ဖြစ်သွား ဦးမည်လောဆိုသည်ကို အချိန်ကာလသာ သက်သေခံပေမည်။

စစ်ပြီး ကမ္ဘာ့အခြေအနေ။ ။မည်သည့်နိုင်ငံ မည်သည့် အရပ်ဒေသတွင် ဖြစ်စေ၊ စစ်ဖြစ်ပွားပြီးသည့်နောက် အရပ် ရပ်အခြေအနေများသည် အနည်းနှင့်အများဆိုသလို တစ်မျိုး တစ်ဖုံ ပြောင်းလဲ သွားတတ်သည်မှာ ဓမ္မတာပင်ဖြစ်ပေသည်။ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ ပညာရေး၊ ပြည်ထောင် ချင်းချင်း ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရေး စသည်တို့မှာ ဆုတ်ယုတ်သွားသည် လည်း ရှိ၏။ တိုးတက် လာသည်လည်း ရှိပေသည်။ လက် အောက်ခံနိုင်ငံ ကလေးများ အနက် အချို့မှာ သခင်အပြောင်း အလွဲရှိကြ၍အချို့မှာလွတ်လပ်ရေးရရှိသွားတတ်သည်။ စစ်ရှုံးသောနိုင်ငံများကိုစစ်နိုင်သောနိုင်ငံကြီးများက ခွဲခြမ်း အုပ်ချုပ်ကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ နိုင်ငံသစ် ကလေးများလည်း ဖြစ်ထွန်း လာတတ်သည်။ ယင်းသို့ ယေဘုယျနိုင်ငံရေးအခြေ အနေ ပြောင်းလဲသွားပုံကို ပထမကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် တွေ့ ကြုံခဲ့ရသကဲ့သို့ ယခု ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးခေတ်တွင်လည်းတွေ့ မြင်ရပြန်သည်။

ကြီးသုံးကြီး။ ။ ဒုတိကမ္ဘာစစ်ကြီးတွင် အောင်ပန်းဆွတ် ခူးခဲ့သော မဟာမိတ်နိုင်ငံများအနက် ဗြိတိသျှ၊ အမေရိကန် နှင့် ဆိုဗီယက်ရုရှားတို့ကို ကြီးသုံးကြီးဟူ၍ ခေါ်စမှတ်ပြု ကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းနိုင်ငံကြီးသုံးနိုင်ငံမှာ လက်နက်အင်အားနှင့် စက်မှုလက်မှုအင်အားတွင် အကြီး ဆုံးနိုင်ငံကြီးများဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ စစ်ကိုနိုင်လို သည်ဟုပင် ဆိုရသော်လည်း အပျက်အစီး အဆုံးအရှုံးမှာ ကြောက်ခမန်းလိလိ ဖြစ်တော့သည်။ဗြိတိန်နိုင်ငံမှာ စစ် မဖြစ်မီက ပထမ တန်းစားနိုင်ငံကြီး ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း စစ်ပြီး သည့်အချိန်တွင် တတိယတန်းစား နိုင်ငံဘဝသို့ လျှောကျ သွားလေသည်။ စစ်ပြီးခေတ် စီးပွားရေးကျပ်တည်းမှုကြောင့် ဗြိတိန် တစ်မျိုးသားလုံး ခြိုးခြံစွာ ကျင့်သုံးနေကြရသည်။ စစ်အတွင်းက ခေါင်းဆောင်ခဲ့သော ချာချီ အစိုးရပြုတ်ကျ၍ အက်တလီ ဦးစီးသော အလုပ်သမား အစိုးရတက်လာသည်။ ယခင်က နေမဝင်သော ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာကြီးမှာလည်း တစတစနှင့်ပြိုကွဲလျက် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဗြိတိသျှလူမျိုး တို့သည် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး လုပ်ငန်းများကို ဖွဲကောင်း ကောင်းနှင့် လုပ်ကိုင်နေကြပေသည်။

ကြီးသုံးကြီးတွင်ပါဝင်သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တွင် အမြတ်အထွက်ဆုံးနိုင်ငံဖြစ် သည်။ အမေရိကန်မြေပေါ်သို့ ရန်သူများလာရောက်၍ ဗုံး မကြဲနိုင်သဖြင့် အပျက်အစီးဟူ၍လုံးဝမရှိ။ သဘာဝပစ္စည်း များဖြင့်လည်း ကြွယ်ဝသည့်ပြင် စက်မှု လက်မှု အလုပ်ရုံများ ပေါများသဖြင့် လက်နက်များကို အခြားနိုင်ငံများသို့ပင် တင်ပို့ နိုင်ခဲ့လေသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အနုမြူဗုံးကို ရှေးဦး စွာအသုံးပြုသော နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။ စစ်ကြီးပြီးသောအခါ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အချမ်းသာဆုံးနိုင်ငံဖြစ်လာပြီးလျှင် အခြား နိုင်ငံများသို့ငွေကြေးအထောက်အပံ့များ ပေးလျက်ရှိရာ ယခုအခါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံမှ အထောက်အပံ့ကို မယူနိုင်သောနိုင်ငံဟူ၍ မရှိသလောက်ပင်ဖြစ်တော့သည်။ ဆိုဗီယက် ရုရှားမှာလည်း ကြီးသုံးကြီးတွင်အပါအဝင်ဖြစ် သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဒဏ်ကို အများဆုံး ခံရသော ပြည် ထောင်စုနိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် ဂျာမနီတို့ကို ပြန်လည်အောင်မြင်ခဲ့ပေသည်။ မဟာမိတ်တို့ ဂျာ မနီကို အောင်နိုင်ခြင်းမှာ ဆိုဗီယက်ရုရှားကြောင့် ဖြစ်သည် ဟုဆိုက မှားမည်မဟုတ်ချေ။ ယခုအခါ ဆိုဗီယက်ရုရှားမှာ ကမ္ဘာ့ထိပ်သီး ပထမတန်းနိုင်ငံကြီးတခုဖြစ်၍ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနှင့် ယှဉ်ပေါင်တန်းလိုက်လျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာ တွင်လည်း ဆိုဗီယက်တို့၏ ဩဇာမှာ ယခင်ကထက် ပြန့်နှံ့နေ

တိုကျိုပင်လယ်အော်အတွင်း ယူအက် (စ) အက် (စ) မိဇူးရီသင်္ဘောပေါ်တွင် ဂျပန်လက်နက်ချစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးရန်ပြင်နေကြစဉ်

လေသည်။ ဥရောပအရှေ့ပိုင်းနိုင်ငံများမှာ ဆိုဗီယက်နှင့် များစွာ သင့်မြတ်ကြသည်။ ယခုအခါ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကြီးပင် ဆိုဗီယက်ရုရှား၏ မဟာမိတ်ဖြစ်လာခဲ့သဖြင့် ဆိုဗီယက်တို့၏ အင်အားမှာ များစွာတောင့်တင်းနေသည်။

ကမ္ဘာ့အနောက်ပိုင်း။ ။ဥရောပတိုက်သည် ၁၉၃၉ခုနှစ် စစ်ဖြစ်သည့်အချိန်မှအစပြု၍ ဂျာမန်တို့လက်နက်ချသည့်အချိန်အထိစစ်တလင်းဖြစ်ခဲ့ရာ အပျက်အစီးအသေအပျောက်များလှသည်။ ပြင်သစ်၊ ဓဲလဂျီယမ်၊ ဟော်လန်စသော နိုင်ငံများမှာ နာဇီလက်အောက်တွင် နှစ်အတန်ကြာ ဖိနှိပ်ညှဉ်းပန်းခြင်းခံခဲ့ကြရသည်။ မြို့ရွာများစွာတို့မှာလည်း ပြာပုံအတိဖြစ်ခဲ့ရပြီးလျှင် လူများမှာ ရှားပါးငတ်မွတ်ခြင်း နှင့်ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရသည်။ စစ်ရှုံးသော ဂျာမနီနိုင်ငံမှာလည်း ထို့အတူပင်ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှ၊ အမေရိကန်၊ ရုရှားနှင့် ပြင်သစ်တို့သည် ဂျာမနီနိုင်ငံကိုလေးပိုင်းပိုင်း၍ တစ်ဦးလျှင် တစ်ပိုင်းစီ အုပ်ချုပ်ကြသည်။ ဘာလင်မြို့ကိုလည်းအရှေ့ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်းဟူ၍ ခွဲထားပြီးလျှင် အရှေ့ပိုင်းကိုဆိုဗီယက် ရုရှားကလည်းကောင်း၊ အနောက်ပိုင်းကို အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်တို့ကလည်းကောင်း အုပ်ချုပ်သည်။ နာဇီလက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သော ဥရောပ နိုင်ငံများမှာ ယခုအခါ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံများဖြစ်လာကြသည်။ တောင်အမေရိကတိုက်နှင့်မြောက်အမေရိကတိုက် များမှာကားစစ်၏ဒဏ်ကိုတိုက်ရိုက်မခံရသဖြင့် အပျက်အစီး မရှိချေ။ ပထဝီဝင် အနေအထားကြောင့်သက်သာရာ ရလေသည်။

ကမ္ဘာ့အရှေ့ပိုင်း။ ။ဥရောပတိုက်နှင့်ကပ်လျက်ရှိသော ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံတွင် စစ်အတွင်းက ပြင်းထန်သောတိုက်ပွဲများမဖြစ်ပွားသော်လည်း စစ်ပြီးခေတ်တွင်ပြည်တွင်းစစ်ဒဏ်ကိုခံရလေသည်။ ယဟူဒီတို့အား ပါလက်စတိုင်းတွင် နေရာချထားသည်ကို အာရပ်နိုင်ငံများက ကန့်ကွက်လျက်ရှိသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အာရပ်နှင့်ယဟူဒီတို့ လက်နက်စွဲကိုင်၍ တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ယခုအခါသော်ကား ယဟူဒီတို့သည် အစ္စရေးယယ်နိုင်ငံဟူ၍ နိုင်ငံသစ်တစ်ခုထူထောင်လိုက်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြောင့် အပြောင်းလဲဆုံးနိုင်ငံမှာ အရှေ့ဖျားနိုင်ငံများဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယပြည်ကြီးသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဗြိတိသျှလက်အောက်တွင် နေခဲ့ရပြီးနောက် ၁၉၄၈ခု ဩဂုတ်လ ၁၅ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှဓနသဟာယအဖွဲ့အတွင်း ဒိုမီနီယန်အဆင့်အတန်းကို ရလေသည်။ သို့ရာတွင် ဝမ်းနည်းဖွယ်ကောင်းသည်မှာအိန္ဒိယ

ဖြစ်ပွားခဲ့သောစစ်များအနက် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်သည်ကမ္ဘာပေါ်ရှိနိုင်ငံအားလုံးကိုစစ်ဒဏ်သင့်စေခဲ့သည်။ စစ်ပြီးဆုံးသောအခါတွင်စစ်ကြီးများကို တားဆီး၍ ထာဝစဉ်ငြိမ်းချမ်းရေး၊ လုံခြုံရေးတို့ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားတို့သည်ကုလသမဂ္ဂကိုဖွဲ့စည်းခဲ့ကြပေသည်။

ပြည်ကြီးသည် ရေးယခင်ကဲ့သို့ တလုံးတစည်းတည်း မဟုတ်တော့ဘဲ အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်ဟူ၍ နိုင်ငံနှစ်ခု ဖြစ်သွားခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

အိန္ဒိယနှင့် ကပ်လျက်ရှိသောမြန်မာပြည်သည်ကား နှစ်ကြိမ် တိုင်တိုင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏ဒဏ်ကို အလူးအလဲခံ ခဲ့ရသဖြင့် မြန်မာ့စီးပွားရေး အခြေအနေမှာ များစွာပျက် စီး ယိုယွင်းခဲ့သည်။ စီးပွားရေးအားဖြင့် ဆုတ်ယုတ်သွားခဲ့ သော်လည်း၊ နိုင်ငံရေးအားဖြင့် တိုးတက်လာသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအမှူးရှိသော ခေါင်းဆောင် ကြီးများ၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ စစ်ပြီးခေတ်တွင် မြန်မာလူထု၏ နိုးကြားလာမှုကြောင့်လည်းကောင်း ဗြိတိသျှ လက်အောက်တွင် နှစ်တရာကျော်ကျရောက်ခဲ့သော မြန်မာ ပြည်သည် ၁၉၄၈ ခု ဇန်နဝါရီလ ၄ရက်နေ့မှစ၍လွတ်လပ် သော ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံတော် အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ လာခဲ့လေသည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် အရှေ့အာရှနိုင်ငံများ၌ အမျိုး သားရေးနိုးကြားထကြွမှုများ အနံ့အပြား ပေါ်ပေါက်လာ ခဲ့သည်။ အင်ဒိုနီးရှား၊ အင်ဒိုချိုင်းနား၊ မြန်မာနိုင်ငံ စသည် တို့တွင် လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲများဆင်နွှဲကြသည်။ ယင်း နိုင်ငံများအနက် မြန်မာနိုင်ငံမှာ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင်လွတ်လပ် ရေးရပြီးနောက်ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်လာသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည်လည်းဒပ်ချတို့နှင့် အရေးဆိုပြီး နောက် လွတ်လပ်သောအင်ဒိုနီးရှားပြည်ထောင်စုသမ္မတ နိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။

အင်ဒိုချိုင်းနားတွင်ကား ဟိုချီမင်းခေါင်းဆောင်သော မျိုးချစ်တော်လှန်ရေးသမားများသည် ပြင်သစ်ကိုလိုနီအစိုးရ ကို ယခုတိုင်အောင် တော်လှန်လျက်ရှိသည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံကို မူ ၁၉၄၆ ခု ဇူလိုင်လ ၄ရက်နေ့ကပင် အမေရိကန်က လွတ်လပ် ရေးပေးလိုက်သည်။

အရှေ့ဘက်နိုင်ငံများအနက် အကျယ်ဝန်းဆုံးနှင့် လူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်သော တရုတ်နိုင်ငံကြီးမှာ စစ်ပြီးခေတ်တွင် အကြီးအကျယ်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ၁၉၂၇ ခုနှစ်မှစ၍ ချန်

ကေရိုတ်အစိုးရကို တော်လှန်ပုန်ကန်လာခဲ့သော ကွန်မြူနစ်များသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ချန်ကေရှိတ်အစိုးရနှင့်ပူးပေါင်း၍ ဖက်ဆစ်ဂျပန်ကို တော်လှန်ခဲ့ကြသည်။ ဂျပန်အရေးနိမ့် သွားသောအခါ ချန်ကေရှိတ်အစိုးရနှင့် ကွန်မြူနစ်များမှာ ရန်သူပြန်ဖြစ်မြဲ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲကြီးကို ဆင်နွှဲကြသည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်များခေါင်းဆောင်မှာ မော်စီတုံးဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ချန်ကေရှိတ်အစိုးရ၏ ညံ့ဖျင်းမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ တရုတ်ကွန်မြူနစ်များ၏ ဖွဲ့သတ္တိအရည်အခြင်းတို့ကြောင့်လည်းကောင်း ချန်ကေရှိတ်တပ်များမှာ တဖြည်းဖြည်းအရေးရှုံးနိမ့်ပြီးလျှင် ပြည်မကြီးကိုစွန့်ခွာ၍ ဖေါ်မိုဆားကျွန်းကလေးပေါ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းခိုအောင်းနေကြသည်။ ၁၉၄၉ ခုအောက်တိုဘာလ ၁ရက်နေ့တွင် တရုတ်ပြည်သူ့နိုင်ငံရေးရာအတိုင်ပင်ခံ အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ရာ မော်စီတုံးမှာ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။ ယခုသော် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတ နိုင်ငံသစ်အဖြစ် တိုးတက်လျက်ရှိချေပြီ။

ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သော ဂျပန်နိုင်ငံမှာကား စစ်အပြီးတွင် အမေရိကန်တပ်များ၏ သိမ်းပိုက်ထားခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ ဂျပန်စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ်ကို ၁၉၅၁ ခု စက်တင်ဘာလရောက်မှ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်တို့နှင့် ချုပ်ပြီးလေသည်။ ဂျပန်တို့သည် စက်မှုလက်မှုပညာရပ်တွင် ကျွမ်းကျင်သူများ ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ သူတို့၏နိုင်ငံကို ယခင်က အခြေအနေသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိအောင် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိကြသည်။

ကမ္ဘာဦးတိရစ္ဆာန်များ။

။ ကျွန်ုပ်တို့မှီတင်းနေထိုင်သော ကမ္ဘာကြီး၏သက်တမ်းသည် မည်မျှမည်မျှ ရှိခဲ့ပြီဟု မည်သူမျှ မခန့်နိုင်သေးချေ။ သို့ရာတွင် ကမ္ဘာတည်လာသည်မှာ နှစ်ပေါင်းသိန်း၊ သန်းမက ကြာရှည်လာပြီ ဖြစ်ကြောင်းကားထင်ရှားပေသည်။ ယနေ့အခြေအနေမျိုးသို့ ရောက်ရှိအောင် နှစ်ပေါင်းမည်မျှ၊ ခေတ်ပေါင်းမည်မျှ သဘာဝတရားက ဖန်တီး ပြုပြင်ပေးခဲ့ရသည်ကို မှန်းဆ၍သာ ကျေနပ်ရလေသည်။

ယခုခေတ်တွင် တိုးတက်နေသောခေတ်ဖြစ်၍ လူများသည်လည်း အစစအရာရာတွင် တိုးတက်နေကြသည့်အလျောက် ရှေးကမသိဘူးသောအရာများကို သိရှိနိုင်ကြ၏။ အတတ်ပညာအမျိုးမျိုး ထွန်းကားနေသဖြင့်လည်း အစစအရာရာ၌ လက်တွေ့စုံစမ်း ရှာဖွေကြ၏။ သို့ဖြစ်လေရာ မိမိတို့နေထိုင်ကြသော ကမ္ဘာကြီး၏ နောက်ကြောင်းကိုလည်း ပြန်လည်သုံးသပ်ကြ၏။ ကမ္ဘာဦးအခါက လူများမည်ကဲ့သို့နေထိုင်ကြသည်၊ ကမ္ဘာပေါ်တွင် မည်ကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးဖြစ်ပေါ်သည်၊ မည်သို့မည်ပုံ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည် စသောပြဿနာရပ်များကိုအဖြေရှာကြ၏။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံသမိုင်းဆရာတို့သည်အကြောင်းအကျိုးအမျိုးမျိုးကို တွေးတောဆင်ခြင်၍လည်းကောင်း၊ မြေကြီးများကိုတူးဖေါ်၍လည်းကောင်း၊ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကိုဆက်စပ်၍လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာ့နောက်ကြောင်း အခြေခံသမိုင်းကို ဆက်စပ်ကြည့်ကြ၏။ ခေတ်မီနိုင်ငံများ၌မူကား နိုင်ငံအစိုးရကိုယ်တိုင်ကပင် ငွေကြေးမြောက်မြားစွာ အကုန်အကျခံပြီးလျှင် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို တူးဖေါ်စေသည်။ တူးဖေါ်ရရှိသော ဝတ္ထုပစ္စည်းများကိုလည်း ပျောက်ပျက်မသွားစေရန် ပြတိုက်ကြီးများ၌ ကောင်းစွာထိန်းသိမ်းထားလေသည်။ လန်ဒန်မြို့ရှိ ပြတိုက်ကြီး၊ နယူးယော့ မြို့ရှိ သဘာဝသမိုင်းပြတိုက်ကြီးများတွင် မြေအောက်မှတူးဖေါ်ရရှိသောပစ္စည်းများ ကျောက်များမှ ထွင်းယူရရှိသော အရာဝတ္ထုပစ္စည်းများကို ပကတိအနေအထားဖြစ်အောင် ပုံသွင်း၍ထားသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့တွေ့ရှိနိုင်သည်။ မြေကြီးများကို တူးဖေါ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ကျောက်များကိုထွင်းသော အခါ၌လည်းကောင်း၊ ရှေးဦးကမ္ဘာတွင် ကျက်စားခဲ့သည့် သတ္တဝါများ၏ အရိုးများ၊ အရိုးစုများကိုတွေ့ရှိရပေသည်။ ထိုအရိုးများကို ဆက်ကြည့်သောအခါ ထိုခေတ်က တိရစ္ဆာန်များပုံပန်းသွင်ပြင်ကို အကြမ်းအားဖြင့် တွေ့ရှိနိုင်သည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း သိန်း၊ သန်းမကသည့် အခါက ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူဟူ၍ မရှိသေးချေ။ ထိုခေတ်ကို ကမ္ဘာဦးခေတ် (ဝါ) သမိုင်း မတင်မီခေတ်ဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။ လူမပေါ်ပေါက်သေးသည့် ကမ္ဘာ၌ တိရစ္ဆာန်များသာ ရှေးဦးစွာနေထိုင်ကျက်စားခဲ့ကြောင်းကို စူးစမ်းရှာဖွေကြရာမှ ခိုင်လုံသော အထောက်အထားများကို တွေ့ရှိရလေသည်။

ကမ္ဘာမြေပေါ်ရှိ ကျောက်အမျိုးမျိုးကို ထုခွဲကြည့်ရှုခြင်းဖြင့် ဘူမိဗေဒဆရာများသည် ကမ္ဘာပေါ်၌ ခေတ်အသီးသီးတွင်ကျက်စားခဲ့သော သတ္တဝါများအကြောင်းကို သရုပ်နှင့်တကွ ဖေါ်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပေသည်။ သို့ရာတွင်အတိအကျ မှန်ကန်သည်ဟု မပြောနိုင်ဘဲ အမှန်းအဆမျှသာဖြစ်ပေသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ရှေးခေတ် တိရစ္ဆာန်တိုင်း၏ အစအနများကို ကျောက်များ၌ မတွေ့ရဘဲ အချို့အဝက်သာ တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ကျောက်များ၌ ကျန်ရစ်ခဲ့သော အရိုး အဆစ်အပိုင်းများကို ပုံသွင်းဆက်စပ်ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ရှေးခေတ်တိရစ္ဆာန်များ၏ သဏ္ဌာန်ကို သရုပ်ဖေါ်ရလေသည်။

ကမ္ဘာပေါ်၌ ပထမဆုံးနေထိုင်သည်ဟု ယုံကြည်ရသော သက်ရှိသတ္တဝါများမှာ အသက်ရှိသည့် သာမန်အင်္ဂါစု ကလေးများသာဖြစ်ကြ၍ ထူးဆန်းသည်ဟု မဆိုသာချေ။ နှစ်ပေါင်းများစွာတိုင်အောင် ထိုအင်္ဂါစုကလေးများသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင်နေထိုင်ကြပြီးနောက် တိမ်ကောသွား

အုံညြဖွယ်ရာ ကမ္ဘာဦး တိရစ္ဆာန်ကြီး
ယခုတိုးတက်လျက်ရှိသောခေတ်တွင် နိုင်ငံသမိုင်းဆရာတို့သည် ကမ္ဘာဦးအခါက မည်သို့အခြေအနေမျိုးရှိသည်၊ မည်သို့မည်ပုံတိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်စသော ပြဿနာရပ်များကို စူးစမ်းရှာဖွေဖေါ်လာခဲ့ကြရာ၌ သမိုင်းမတင်မီခေတ်က တိရစ္ဆာန်ကြီးများအကြောင်းကို သိရှိလာခဲ့ကြသည်။ ငါးခေတ်တိမ်ကောသွားပြီးနောက် တွားသွားကောင်များ ခေတ်သို့ရောက်လာသောအခါ ပထမဆုံးတွားသွားကောင်တို့မှာ ကုန်းပေါ်၌လည်းကောင်း၊ ရေပေါ်၌လည်းကောင်း ကျက်စားသောသတ္တဝါများဖြစ်သည်။ တွားသွားကောင်များအနက် ပုံတွင်မြင်ရသည့်ဒိုင်နိုဆောကောင်ကြီးမျိုးမှာ အလွန်ကြီးမားကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း၍ ဥမှပေါက်ဖွားကြသည်။

ကြ၏။ ထိုအခါ ကျောရိုးရှိ သတ္တဝါများ၊ နို့တိုက်သတ္တဝါများလည်း မရှိသေးချေ။ ထိုအခါက ရှိခဲ့သောသတ္တဝါများမှာ ကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါများသာ ဖြစ်လေသည်။(ကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါများ–ရှု)

ထိုကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါများသည် ကုန်းပေါ်၌မနေကြဘဲ ရေ၌သာ ကျက်စားကြ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့အား ငါးဟုလည်း မခေါ်ဆိုနိုင်ချေ။ ထူးဆန်းသော ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးဖြင့် ရေထဲ၌ ကျက်စားကြ၏။ ထိုသတ္တဝါတို့တဖြည်းဖြည်းတိမ်ကောပျောက်သွားသောအခါ ကျောရိုးရှိစပြုသော သတ္တဝါများ ပေါ်လာသည်။ ပိုးမွှားများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ (ကျောရိုးရှိသတ္တဝါများ–ရှု။)

ထို့နောက် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာသောအခါ ငါးခေတ်သို့ ရောက်လာလေသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်၊ ဒက်ဗွန်ရှိုင်ယာနယ်ရှိ ကျောက်များသည် ထိုခေတ်ကငါးများအကြောင်းကိုဖော်ပြ ပေသည်။ ငါးခေတ် တိမ်ကောပြီးနောက် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာသောအခါ တွားသွားကောင်ခေတ်သို့ ရောက်လာသည်။ ပထမဆုံးတွားသွားကောင်များသည် ကုန်းပေါ်၌လည်းကောင်း၊ ရေပေါ်၌လည်းကောင်း၊ ကျက်စားသော သတ္တဝါများဖြစ်၏။ ယခုခေတ်တွေ့ရှိရသော မိကျောင်းခေါင်းတိုနှင့်ဖွတ်ပုတတ်မျိုးတို့သည် ထိုခေတ်ကတွားသွားကောင်များနှင့် သဏ္ဌာန်တူသည်။ (ငါးများ၊ တွားသွားကောင်များ–ရှု။)

နောက်တခေတ်တွင်ကား ကမ္ဘာပေါ်၌ အလွန်ကြီးမားသော တွားသွားကောင်များ ကြီးစိုးလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် ဒိုင်နိုဆောကောင်ကြီးများ ပေါ်များလေသည်။ အချို့မှာအသားစား၍ အချို့မှာအသီးအရွက်များကိုသာ စားသည်။ ယင်းတို့အားလုံးပင် ယခုခေတ် တွားသွားကောင်များကဲ့သို့ သွေးအေးသတ္တဝါများဖြစ်၍ ဥမှပေါက်ဖွားကြသည်။ ထိုခေတ်က တွားသွားကောင်များသည် ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာကြီးမားလှသည်။ အချို့မှာ အလျားပေ ၈၀ ကျော်လေသည်။ သို့ရာတွင် အရွယ်ကြီးသလောက် ဦးနှောက်သေးငယ်၍ ဉာဏ်

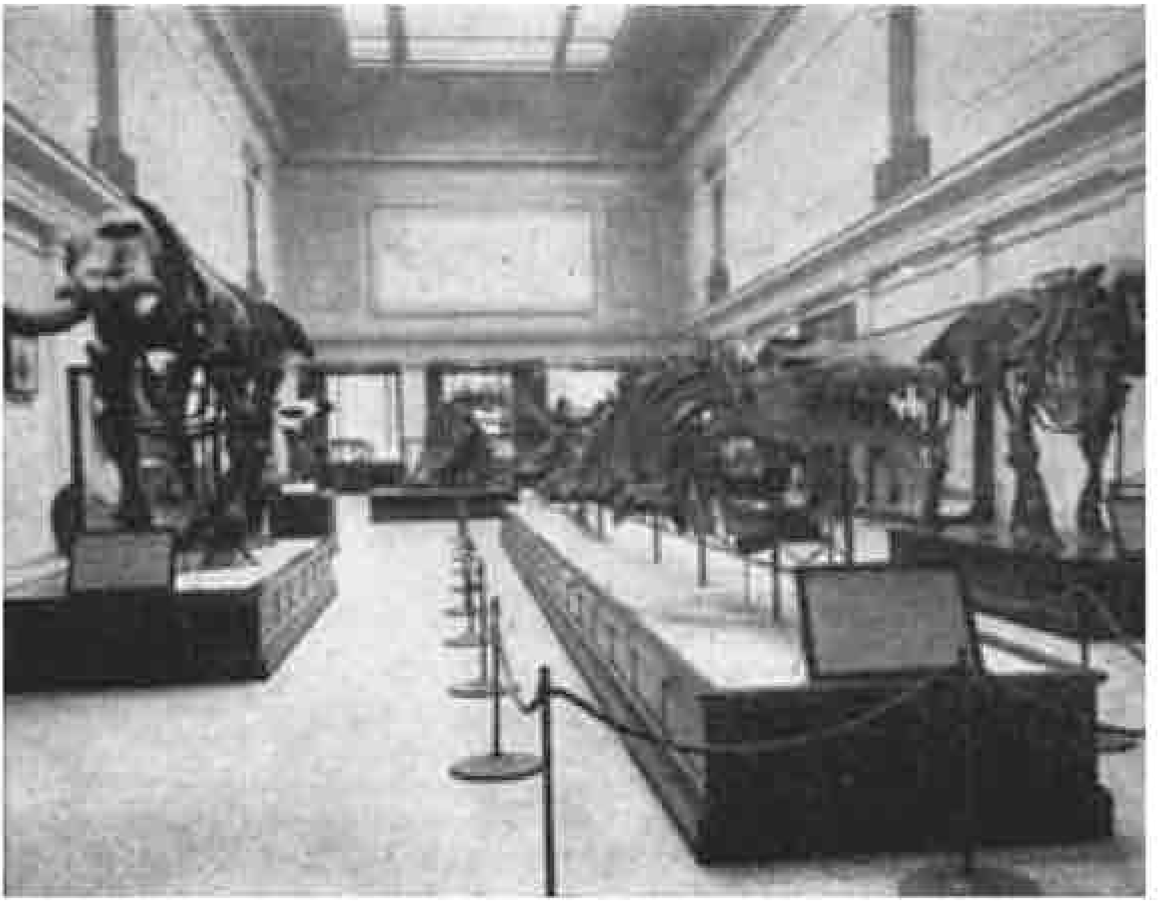

ကမ္ဘာဦးတိရစ္ဆာန်များ၏ အရိုးများကို အမေရိကန်နိုင်ငံ အမျိုးသားပြတိုက်တွင် ဤသို့ပြင်ဆင်ပြသထားသည်။

နယူးယော့မြို့ သဘာဝသမိုင်းပြတိုက်တွင်းရှိ ရှေးဟောင်းဆင်မိသားစုတို့၏ပုံကို တောင်းစွာမြင်နိုင်လေသည်။ တွားသွားကောင်များနှင့်တစ်ခေတ်တည်းပေါ်ပေါက်လာသော်လည်း နို့တိုက်သတ္တဝါမျိုးဖြစ်သည်။ နို့တိုက်သတ္တဝါများမှာ သွေးနွေးသတ္တဝါများဖြစ်၍ ကလေးမွေးပြီးလျှင်ပြုစုတတ်သည်။

မရှိကြချေ။ ထိုခေတ်အတွင်းမှာပင် တွားသွားကောင်များမှ တဖြည်းဖြည်း ငှက်များပေါ်လာသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ပထမဦးဆုံးသော ငှက်များ၌ သွားများရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထိုခေတ်မှာပင် နို့တိုက်သတ္တဝါများလည်းပေါ်ပေါက်လာလေသည်။ နို့တိုက်သတ္တဝါများသည် သွေးနွေးသတ္တဝါများဖြစ်၍ ကလေးမွေးပြီးလျှင်ပြုစုတတ်သည်။ တွားသွားကောင်များထက်ဉာဏ်ကောင်း၍ လျင်မြန်စွာပြန့်ပွားလေသည်။ ထိုအခါ ဒိုင်နိုဆောကောင်များ တိမ်ကောခဲ့၍ မျိုးပြုတ်သွားလေသည်။ (ဒိုင်နိုဆောကောင်–ရှု။) ထိုခေတ်တွင် ငှက်များ၊ ပိုးမွှားများ၊ အပင်များလည်းပေါ်လာ၍ ယနေ့ထက်တိုင် တွေ့ရှိရလေသည်။ ကမ္ဘာ့ ဥတုရာသီပြောင်းလဲ၍ နောက်ဆုံးအဆင့်တွင်ကား မျောက်များနှင့် ကမ္ဘာ ဦးလူများ ပေါ်ပေါက်လာ၏။

ဤသို့ သက်ရှိသတ္တဝါတို့ ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ်နေကြသည့်အချိန်တွင် ကမ္ဘာမြေပြင်၊ ရေပြင်တို့သည်လည်း အမျိုးမျိုးဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဆိုခဲ့သော သတ္တဝါများ၏ခေတ်အခါက ကမ္ဘာ့ပထဝီနှင့် ယခုခေတ် ကမ္ဘာ့ပထဝီတို့သည် မတူတော့ချေ။ ရေပြင်၊ မြေပြင်အသစ်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်၍ အချို့ရေပြင်၊ မြေပြင်များ ပျောက်ကွယ်ခဲ့သည်များလည်း ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အရွယ်အစားအကျယ်အဝန်းတို့တွင် ပြောင်းလဲသွားသော်လည်း ကမ္ဘာတည်စအခါမှ ယခုထက်တိုင် တည်ရှိနေသော အရပ်ဒေသများလည်း ရှိပေသေးသည်။ ထိုကဲ့သို့သောဒေသများမှ ဖော်ပြခဲ့သော ကမ္ဘာဦးတိရစ္ဆာန်ကြီးများမှာ နှစ်ပေါင်းသန်းနှင့်ချီ၍ မြေအောက်တွင် နှစ်မြုပ်နေခဲ့သောကြောင့် ကျောက်များ ဖြစ်နေကြလေသည်။ (အီဖော်လျူရှင်၊ ဘူမိဗေဒ–လည်းရှု။)

ကမ္ဘာအေးစေတီ ။ ။ကမ္ဘာအေးစေတီမှာ ရန်ကုန်မြို့ ရေကူးရပ် သီရိမင်္ဂလာကုန်းတွင် တည်ရှိသော စေတီတော် ဖြစ်သည်။ ဘွဲ့တော်အားဖြင့် သီရိမင်္ဂလာ ကမ္ဘာအေးစေတီ ဟုတွင်သည်။ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ဆုတောင်း အမိဌာန်ဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုခေါင်းဆောင်သော သာသနာ ရေးခေါင်းဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး များ စုပေါင်း မတည်ကာ အ ရပ်ရပ် ကုသိုလ်ရှင်များ၏အလှူငွေများဖြင့် တည်ထားသော စေတီတစ်ဆူဖြစ်သည်။

စေတီတော်ကြီးမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တည်ထားပြီးသော စေတီတော်များနှင့် လုံးဝမတူဘဲ ခေတ်မီ ဗိသုကာပညာအရ သံထုတ်တန်း ကြီးများဖြင့် အတွင်း၌ လိုဏ်ဂူသဖွယ် ဥပုနာ တိုက်ကို အုံထပ်၍ တည်ထားသည်။ စေတီတော်၏ လိုဏ် တွင်း၌ အလယ်ဥပုနာတိုက်ကိုပတ်၍ ဘဒ္ဒကမ္ဘာတွင်ပွင့် တော်မူပြီးနှင့် ပွင့်တော်မူဆဲ ဘုရားငါးဆူတို့ကို ပူဇော်သော အားဖြင့် ဆင်းတုတော်ကြီးငါးဆူကို ကိုးကွယ်ထားသည်။ ဆင်းတုတော်တို့မျက်နှာမူရာတွင် မှန်ငါးမှန်ထားရှိသည်။ ဘုရားငါးဆူတွင် တစ်ဆူတစ်ဆူ၌ ထိုဘုရားရှင် တို့ပွင့်တော်မူရာ ဗောဓိပင်များကို နောက် ခံကားဆေးခြယ်ထားသည်မှာ အလွန်ကြည် ညိုဖွယ် ရှိလှသည်။

လိုဏ်အတွင်း ဥပုနာတိုက်ပတ်လည် အထက်အဆင့်တွင်မူ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူသော ဘုရားရှင်တို့၏ ရုပ်တုတော်များကို ထို ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်တော်မူရာ ဗောဓိပင်နှင့် တကွ ထားသည်။ မှန်ဝများတွင်လည်း စကြာပုံတောင်းသဏ္ဌာန်နှင့် ကြာပွင့်ကြာဖူး သဏ္ဌာန်များကို သာသနာတော် ရိပ်မြုံ အဖြစ် ပုံဖော်ထားလေသည်။

စေတီတော်ကြီးကို ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်အများ နေ့ညမရွေး လာရောက်ဖူး မြော်ကြသည်။ သီရိမင်္ဂလာ ကုန်းတော် တွင် ဇရပ်၊ တန်ဆောင်း၊ ဂူ၊ ကျောင်း၊ ပြသာဒ်များပါတည်ထား၍ နိုင်ငံတော် အစိုးရ သာသနာရေးဌာန ပိဋကတ်တော် ဘာသာပြန်ဌာနကို ကမ္ဘာအေးတန် ဆောင်းအဆောက်အအုံတွင် ဖွင့်လှစ် ထားသည်။

စေတီတော်၏ ထီးတော်တင်ပွဲနှင့် ပထမ အကြိမ်ပွဲတော်ကြီးကို ၁၃၁၃ ခု တပေါင်း လတွင် ကျင်းပ၍ ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုကိုယ် တိုင် ထီးတော်တင်သည်။ ထီးတော်တင် ပွဲကို ၇ ရက်တိုင်တိုင် ကျင်းပသည်။ မကြာဘုရား

အောင် စည်းကားလှ၍ စေတီတော်အတွင်း ဥပုနာတိုက်တွင် ကျိန်းဝပ်သော သာဝက ဓါတ်တော်များ၊ ရုပ်တုဆင်း တုတော်များကို ဖူးမျှော်ခွင့်ရရှိကြသည်။

ဘုရားပွဲတော်ကို နှစ်စဉ် တပေါင်းလတွင် ကျင်းပလေ့ရှိ၍ အထူးပင်စည်ကားသည်။ ရှင်လူအများဖူးမြော်ပူဇော်နိုင် ကြရန် မန္တလေးမြို့ နန်းစဉ်ရုပ်ပွားတော်များ၊ သရေခေတ္တရာ နန်းစဉ်ရုပ်ပွားတော် ဥပုနာများ စသည့် ဓါတ်တော်၊ မွေ တော်၊ ဆင်းတုတော်များကိုအခါအားလျော်စွာ ကမ္ဘာအေး စေတီ၌ ထားရှိလေသည်။

ကမ္ဘာအေးစေတီတော်အနီးတွင် ဗောဓိပင်ကိုလည်းစိုက် ပျိုးထားသည်။ ထိုစေတီတော်ကုန်း၌ပင် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယ နာတင်ရန် လိုဏ်ဂူကြီးကို ဆောက်လုပ်ရန် လျာထား စီစဉ်၍ အုတ်မြစ်ချပွဲ အခမ်းအနား ကျင်းပခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော် အရပ်ရပ်နှင့် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်များမှ ရှင်လူအများ လာ ရောက် ဖူးမျှော်ကြသည်။ စေတီတော်၏ အမြင့်ဉာဏ်တော် မှာ ၇၈ တောင် ၂ မိုက် ဖြစ်သည်။

သီရိမင်္ဂလာကမ္ဘာအေးစေတီအတွင်း စံပယ်တော်မူသော ဆင်းတုတော်ကြီး

သီရိမင်္ဂလာကမ္ဘာအေးစေတီ

ရန်ကုန်မြို့ ရေကူးရပ် သီရိမင်္ဂလာကုန်းတွင် အတွင်း၌လိုဏ်ဂူသဖွယ် ဥဒ္ဒယနာတိုက်ကိုအုံထပ်၍တည်ထားသော စေတီတော်ကို အထက်ပါအတိုင်း ဖူးမြော်နိုင်ပေသည်။ စေတီတော်၏လိုဏ်တွင်း၌ အလယ်ဥဒ္ဒယနာတိုက်ကိုပတ်၍ ဘဒ္ဒကမ္ဘာတွင်ပွင့်တော်မူပြီးနှင့် ပွင့်တော်မူဆဲဘုရားငါးဆူတို့ကို ပူဇော်သောအားဖြင့် ဆင်းတုတော်ကြီးငါးဆူကိုမှီ၍ ပွင့်တော်မူကြရာ ဗောဓိပင်တို့နှင့်အတူ ကိုးကွယ်ထားသည်။ ဆင်းတုတော်တို့ မျက်နှာမူရာတွင် မုခ်ငါးမုခ်ထားရှိလေသည်။

ကမ္ဘရွန်းနယ် ။ ။ကမ္ဘရွန်းနယ်သည် အာဖရိကတိုက် အနောက်ဖက် ကမ်းခြေတွင် ဂင်းနီပင်လယ်ကွေ့မျက်နှာ မူလျက်ရှိသည်။ ပင်လယ်ကမ်းစပ်ရေတိမ်တလျှောက်တွင် ပုဇွန်ကျော့များ အလွန်ပေါများရာ ၁၅ ရာစုနှစ်တွင် ထိုနယ် ဒေသို့ ရှာဖွေတွေ့ရှိ ကြသော ပေါ်တူဂီလူမျိုးများသည် ယင်းတို့၏ ဘာသာအားဖြင့် ကမ္ဘရိုးဟုခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ ပုဇွန်ကျော့ ပေါများရာဒေသဟူ၍ ဖြစ်၏။ ၁၆ ရာစုနှစ်မှ ၁၉ ရာစုနှစ်တိုင်အောင် ဂင်းနီပင်လယ်ကွေ့၏ ဝန်းကျင်ဒေသတို့သည် ငွေဝယ်ကျွန် ကုန်ကူးသူတို့၏ ကျက်စားရာအရပ် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုဒေသတစ်ဝိုက်မှ တိုင်းရင်းသားလူမဲများကို နိုင်ထက်စီးနင်း ဖမ်းဆီး၍ သင်္ဘောကြီးငယ်တို့ဖြင့် အမေရိကတိုက်နှင့်အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုတို့သို့ တင်ဆောင်ပြီးနောက် စိုက်ခင်း ခြံပိုင်ရှင်ကြီးများထံ ရောင်းစားခြင်းဖြင့် ကျွန်ကုန်သည်တို့သည် စီးပွားလမ်းဖြောင့်ခဲ့ကြလေသည်။ ထိုအခြင်းအရာတို့ကြောင့် ရှေးအခါ ကမ္ဘရွန်းနယ် အပါအဝင်ဖြစ်သော အနောက်အာဖရိကသည် အာဖရိကတိုက်မှောင်တွင် အမှောင်ဆုံးသောဒေသ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ကမ္ဘရွန်းနယ်သည် အီကွေတာနှင့်နီးကပ်သည့်အလျောက် အပူပိုင်းရာသီဥတု ရှိ၍ အပူပိုင်းသီးနှံပင်များ ပေါက်ရောက်၏။ သစ်တော်များမှာ အလွန်ကြီးလျက် အက်ဗနီခေါ် မာသောသစ်သားနက်များ ထွက်သည်။ ထိုနယ်တွင် အထင်ရှားဆုံးသောတောင်မှာ ပေပေါင်း ၁၃၃၇၀ မြင့်သော ကမ္ဘရွန်းတောင်ထိပ် ဖြစ်၏။ မြစ်များမှာ ဆနဂါမြစ်၊ ဆန်ဂါမြစ်၊ လိုဂွန် ရှားရီးမြစ်နှင့် ရှားမြစ်တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုနယ်မှ ကိုကိုး၊ ကော်ဖတ်၊ ဆင်စွယ်၊ အုန်းဆီနှင့် အုန်းသီးဆန်တို့ကို ပြည်ပသို့ ရောင်းချလေသည်။

ထိုဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော ကပ္ပလီများသည် ဗန်တူအမျိုးအနွယ်များဖြစ်၍ အာဖရိတိုက်တွင် အခြားတိုင်းရင်းသားတို့ထက် ပိုမိုထွားကျိုင်းလျက် ထွားကျိုင်းသလောက်လည်း ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ကြသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီး မဖြစ်မီက ကမ္ဘရွန်းနယ်မှာ ဂျာမန်ပိုင်ဖြစ်သည်။ ထိုစစ်ကြီးအပြီးတွင် လန်ဒန်ကျေညာချက်အရ ဗြိတိသျှနှင့် ပြင်သစ်တို့ ခွဲဝေအုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှပိုင် ကမ္ဘရွန်းနယ်မှာ နိုင်ဂျီးရီးယား နယ်စပ်တလျှောက်၌သော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်၍ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၃၄၀၈၀ မျှကျယ်ဝန်းပြီးလျှင် လူဦးရေ ၈၆၉၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ ထိုမှ ကျန်သောနယ်မြေတို့ကို ပြင်သစ်တို့က အုပ်ချုပ်ကြ၏။ နယ်အကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၁၆၆၄၈၉ မျှဖြစ်၍ လူဦးရေမှာ ၂၅၁၃၀၀၀ ခန့် ရှိသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက မဟာမိတ် နိုင်ငံများသည် ကမ္ဘရွန်းမှ အင်္ဂလိုအီဂျစ်ရှင်ဆူဒန်သို့ စစ်လမ်းများဖေါက်၍

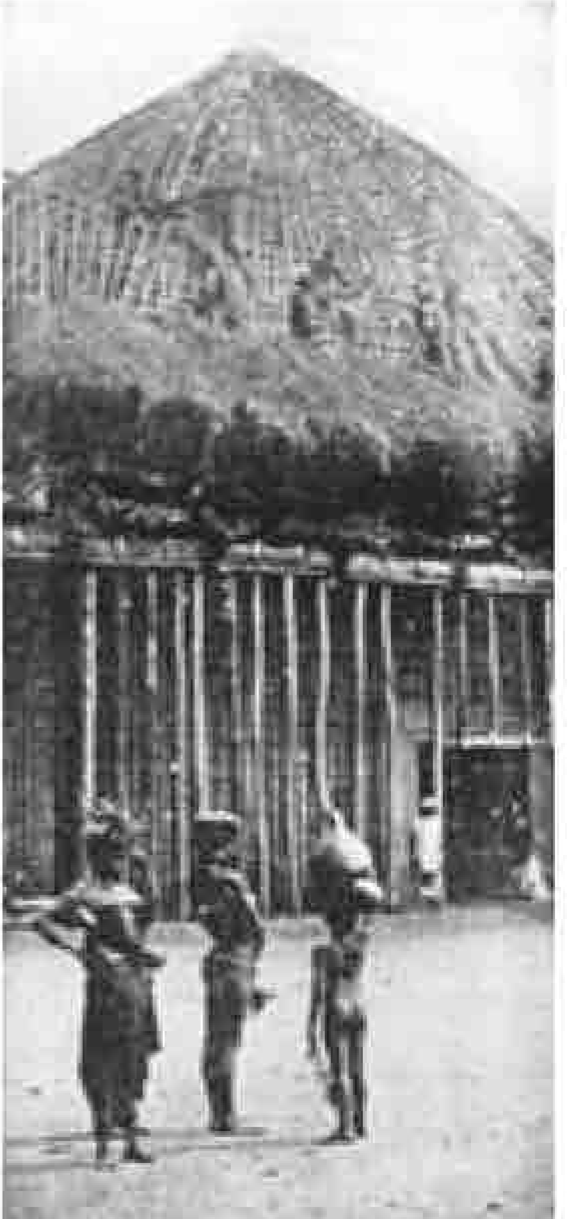

ဗြိတိသျှကမ္ဘရွန်းနယ်ရှိ ကျေးရွာမြင်ကွင်းတစ်ခု

ကမ္ဘရွန်းနယ်တွင် နေထိုင်ကြသောလူမျိုးတို့မှာ ကပ္ပလီများပင်ဖြစ်သော်လည်း ဗန်တူမျိုးနွယ်ဝင်များဖြစ်ကြသည်။ ကျေးလက်များတွင် ရှေးမူအတိုင်း ခေတ်နောက်ကျစွာ နေထိုင်လျက်ပင်ရှိကြသော်လည်း၊ တစ်ဖက်ပုံတွင်မြင်ရသည့် ကမ္ဘရွန်းနယ် ရှုလတန် ဘုရင်အဖို့မှ အနောက် ဥရောပယဉ်ကျေးမှု စနစ်အရ ခေတ်နှင့် ယင်ပေါင်တန်းမိအောင်နေထိုင်လျက်ရှိပေသည်။

အီဂျစ်နှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများသို့ စစ်ပစ္စည်းများနှင့် စစ်ကူများ ပို့ခဲ့ကြလေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးသောအခါ ဗြိတိသျှကမ္ဘာရွှန်းနှင့်ပြင်သစ် ကမ္ဘာရွှန်း ၂ နယ်စလုံးကို ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံငယ်များ ထိန်းသိမ်းရေး အဖွဲ့ကကြီးကြပ်ခဲ့၏။ ဗြိတိသျှ ကမ္ဘာရွှန်းကို နိုင်ဂျီးရီးယားအစိုးရကအုပ်ချုပ်၍ ဗိတိုရီမြို့မှာ ထိုနယ်အတွက် ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်သည်။ ပြင်သစ် ကမ္ဘာရွှန်းမှာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရသောနယ်ဖြစ်လျက် အစိုးရ ရုံးစိုက်ရာ မြို့တော်မှာ ယောင်းဒေးမြို့ ဖြစ်သည်။ ဒွါးလားမြို့မှာ ထိုနယ်အတွက် ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်၏။ ပြင်သစ် ကမ္ဘာရွှန်းနယ်တွင် ရထားလမ်း ၃၁၄ မိုင်မျှရှိ၍ ကုန်းလမ်းမိုင်ပေါင်း ၄၀၀၀ ခန့် ရှိလေသည်။

ကံရာဇာကြီး။ ။ကံရာဇာကြီးသည် မဇ္ဈိမဒေသကပိလဝတ်ပြည်၌ ပထမဦးစွာ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာသောသကျသာကီဝင်မင်း အဘိရာဇာ၏သားကြီး ဖြစ်သည်။ အဘိရာဇာသည် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မမူမီ၊ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း ရေးအကျဆုံးမြို့တော်ဖြစ်သည့် သင်္ကဿ တကောင်းပြည်ကို စတင်တည်ထောင်သည်။

သားတော် ကံရာဇာကြီးသည် ခမည်းတော် အဘိရာဇာနတ်ရွာစံသောအခါ ညီတော်ကံရာဇာငယ်နှင့် ထီးမွေနန်းမွေလုကြရာ ရန်စစ်မထိုးဘဲ ကုသိုလ်စစ်ထိုးကြရာတွင် အရှေးနိမ့်သဖြင့် ဗိုလ်ပါတို့ကို စုရုံးခေါ်ဆောင်ကာ သလွှာဝတီ မြစ်ကိုဆန်တက်၍ ကလေးတောင်ညိုအရပ်တွင် ရာဇဂြိုဟ် မြို့တော်ကို တည်ထောင်သည်။ ထိုမြို့တွင် ၆ လကြာမျှ ဗိုလ်ပါစုဆောင်းနေသည်။ ထိုမှတဖန် ကစ္ဆပနဒီမြစ် အရှေ့ဖက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းပြန်ကာ ကျောက်ပန်းတောင်းမြို့ကို တည်ထောင်ပြန်သည်။ ထိုမြို့တွင် ၇၄ နှစ်တိုင်စံနေသည်။ ထိုမှတဖန် ရေးမာလာယုမင်းတို့တည်ထောင်ခဲ့သော ဓညဝတီမြို့ဟောင်းကို သိမ်းယူ၍ ထီးနန်းမြို့ပြ ပြင်ဆင်စံနေသည်။

ကံရာဇာကြီးတွင် သုဘဒ္ဒါဒေဝီမိဖုရားမှ မုဒုစိတ္တမည်သောသားတော်တစ်ပါးဖွားသည်။ ထိုသားတော်ကို သုနာပရန္တ တိုင်းမှ ပျူ၊ ကမ်းယံ၊ သက်လူမျိုးတို့က မင်းလျာတောင်းသောကြောင့် ပျူတို့အရပ်တွင် မင်းပြုစရန် စေလွှတ်အုပ်ချုပ်စေသည်။

ကံရာဇာငယ် ။ ။ကံရာဇာငယ်သည် မဇ္ဈိမဒေသ ကပိလဝတ်ပြည်မှ ပထမဦးစွာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ရွှေ့ပြောင်းလာသော သကျသာကီဝင်မင်း အဘိရာဇာ၏သားငယ်ဖြစ်သည်။ အဘိရာဇာမှာ သင်္ကဿရဋ္ဌတကောင်းပြည်ကြီးကို စတင်တည်ထောင်သော မင်းဖြစ်သည်။

သားတော် ကံရာဇာငယ်သည် ခမည်းတော် အဘိရာဇာနတ်ရွာစံသောအခါ နောင်တော် ကံရာဇာကြီးနှင့် ထီးမွေနန်းမွေ လုကြရာ ရန်စစ်မထိုးဘဲ ကုသိုလ်စစ် ထိုးကြရာတွင် အရေးသာရသဖြင့် တကောင်းပြည်ကို ဆက်ခံစိုးအုပ်ရသည်။

ထိုမင်း၏ သားတော်မှာ ဇမ္ဗူဒီပရာဇာဖြစ်သည်။ ကံရာငယ်၏ သား၊ မြေး၊ အစဉ်အဆက်တို့သည် ၃၃ ဆက်တိုင် တကောင်းပြည်၌ပင် ဆက်လက် အုပ်စိုးကြ၍ နောက်ဆုံး ဘိန္နကရာဇမင်း လက်ထက် စိန့်ပြည်မှ တရုပ်တရက်တို့နှောင့်ယှက်သဖြင့် ကံရာဇာငယ်စိုးစံခဲ့သော တကောင်းပြည်ကြီး ပျက်စီးသည်။

ကံရာဇာငယ်၏ အနွယ်များသည် နောင်တော် ကံရာဇာကြီး၏သား မုဒိစိတ္တအနွယ်များနှင့် ပေါင်းဆုံမိ၍မြန်မာ

နိုင်ငံမင်းဆက်များ ဆက်ပွားပေါ်ထွန်းပြန့်သည်။ (ကံရာစာကြီး–ရှု။)

ကမ်းခြေကာကွယ်ရေးတပ် ။ ။ကမ်းခြေ ကာကွယ်ရေးတပ်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအားဖြင့် ရေတပ်ကဲ့သို့ဖြစ်၍ အချို့တိုင်းပြည်များ၌ ဥပဒေနှင့် မညီသော လူဝင်လူထွက်ကိစ္စ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများ စသည်တို့ကိုဖမ်းဆီးရန် ဘေးဒုက္ခတွေ့ကြုံရတတ်သောလှေ၊ သင်္ဘောများကို ကယ်ဆယ်ရန်နှင့် ပင်လယ်၌ တွေ့ကြုံရတတ်သော လေမုန်တိုင်း အချက်ပြသတိပေးရန်စသော အလုပ်တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရလေသည်။

ရေပတိုက်၌ နပိုလီယန်နှင့် ဖြစ်ရသော စစ်ပွဲများအပြီးတွင် မတရားကုန်သွယ်မှုများ ပေါ်များလှသဖြင့် ဗြိတိသျှကမ်းခြေတွင် တားမြစ်ပိတ်ပင်ရေးဌာနများ ဖွင့်လှစ်၍ စောင့်ကြပ် ခဲ့ရလေသည်။ ၁၈၃၁ ခုနှစ်တွင် ထိုတားမြစ်ပိတ်ပင်ရေး ဌာနကို အုပ်ချုပ်ရန် ရေတပ်မတော် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ချုပ် လက်အောက်သို့ ပြောင်းရွှေ့၍ ကမ်းခြေကာကွယ်ရေးတပ်ဟူသော အမည်ဖြင့် ပြောင်းလဲ ခေါ်ဝေါ်ကာ ယခင်ကဲ့သို့သောအလုပ်ဝတ္တရားများကို ဆောင်ရွက်စေလေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၄၅ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ထိုတပ်သည် ရေတပ်နှင့် အချက်အလက်များစွာတွင် တူညီလာခဲ့လေသည်။ ၁၈၅၆ ခုနှစ်တွင် ကမ်းခြေ ကာကွယ်ရေးတပ်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေတစ်ရပ်ပြဋ္ဌာန်း၍ ရေတပ်မတော်ထဲသို့ လုံးဝသွတ်သွင်း လိုက်လေသည်။

ထိုအခါ ကမ်းခြေကာကွယ်ရေးတပ်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများမှာ မူလဖွဲ့စည်းစဉ်သကဲ့သို့ မတရားကုန်သွယ်မှုနှင့် လူဝင်လူထွက်ကို စောင့်၍ ဖမ်းရန်မျှသာ မဟုတ်တော့ဘဲ ပင်လယ်ကမ်းခြေနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်၌ ဖြစ်ပျက်သမျှ အပျက်အစီးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စောင့်ရှောက်ကူညီရန်နှင့် အသက်များကယ်ဆယ်ရန် တာဝန်များ ပါဝင်လာခဲ့၏။ ထို့ပြင် စစ်မက်ဖြစ်ပွားသော အချိန်အခါများတွင် ကမ်းခြေကို ရန်သူတို့ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရသည့်ပြင် ရေတပ် အရံတပ်သဖွယ်လည်း ဆောင်ရွက်ရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ်းခြေကာကွယ်ရေးတပ် ဖွဲ့စည်းရာတွင် ကျွမ်းကျင်ပြီးသော ရေတပ်ဗိုလ်များ အုပ်ချုပ်၍ ရေတပ်မတော်သားများကဲ့သို့ပင် သင်တန်းများပေး၍ ဖွဲ့စည်းရလေသည်။ စစ်မဖြစ်သော အချိန်များတွင် ကမ်းခြေဆိုင်ရာ အထက်အဆိုပါ တာဝန်များကို ရေတပ်မတော်မှ အငြိမ်းစားယူထားသူများက ဝင်ရောက် ထမ်းရွက်ကြလေသည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ကမ်းခြေကာကွယ်ရေးတပ်ကို ကမ်းခြေ

ကမ်းခြေကာကွယ်ရေးတပ်တွင် အသင့်ထားရှိသော အသက်ကယ်မော်တော်ဘုတ် ပင်လယ်သို့ထွက်ခွာစဉ်

ဗြိတိသျှကမ်းခြေကာကွယ်ရေးတပ်၏ ဌာနခွဲရုံးကို ကျောက်ဆောင်ထက်တွင် တည်ထားရသည်။

တားမြစ်ပိတ်ပင်ရေးတပ်ဖွဲ့နှင့် ကမ်းခြေစောင့်ကြပ် ရေးတပ်ဟု အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ခွဲ၍ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကမ်းခြေ တားမြစ်ပိတ်ပင်ရေး တပ်ဖွဲ့သည် မတရားကုန်သွယ်နေသူများကို ဖမ်းဆီးရန်ဖြစ်၍ ကမ်းခြေစောင့် ကြည့်ရေးတပ်ကား ပင်လယ်ပြင်တွင် သင်္ဘောပျက်သည်ဖြစ်စေ၊ အခြားအခက်အခဲ တစ်စုံတစ်ရာ ကြုံတွေ့သည် ဖြစ်စေ၊ ကူညီကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန် ဖြစ်လေသည်။

၁၉၂၅ ခုနှစ်၌ အသစ်တဖန် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်း လိုက်သောအခါတွင် ကမ်းခြေကာကွယ်ရေးတပ်မှာ အဓိကအားဖြင့် အသက်ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းကိုသာ လုပ်ဆောင်ရလေတော့သည်။ ယခုအခါ ဗြိတိန်နိုင်ငံ ကမ်းရိုးတလျှောက်တွင် ကမ်းခြေကာကွယ်ရေး တပ်စခန်းများ ၂၅၀ ခန့်ရှိ၏။ ဌာနအကြီးဆုံးတွင် လူလေးယောက်ကျ နေ့ညလဲကာ အစောင့်ချထား၏။ ထိုဌာနများတွင် တယ်လီဖုန်း၊ ဝိုင်ယာလက်၊ အချက်ပြ ကရိယာများ၊ အဝေးကြည့်မှန်ပြောင်းများ စသည်ဖြင့် အသက်ကယ်ဆင်ရေးအတွက် အသုံးဝင်မည့် အစီအမံများကို လိုလေသေးမရှိအောင် တပ်ဆင်ထားလေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး ပင်လယ်ပြင်၌လေမုန်းတိုင်းကျမည့် အရိပ်နိမိတ်ရှိမရှိကို လေယာဉ်ပျံဖြင့် အမြဲလှည့်လည် ကြည့်ရှုလေသည်။ ဘေးအန္တရာယ်တစုံတရာမြင်လျှင် ကြိုတင်သတိပေးလျက် ဆိပ်ကမ်းရှိ အသက်ကယ်သင်္ဘောစသည့် ကယ်ဆယ်ရေးအစီအမံများကို အဆင်သင့်ပြင်ဆင်ထားရန် အကြောင်းကြားလေသည်။ ပင်လယ်ပြင်၌ သင်္ဘောတစင်း သို့မဟုတ် တံငါလှေတစင်း ဒုက္ခရောက်နေလျှင် မည်မျှပင် ကြမ်းတမ်းသော မုန်တိုင်းလှိုင်းတံပိုးများအကြား၌ဖြစ်စေ သွားရောက် ကယ်ဆယ်လေသည်။ ကုန်းပေါ်တွင် မီးသတ်အဖွဲ့ကဲ့သို့ စွန့်စား၍ ဆောင်ရွက်ကြသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ကမ်းခြေ တစ်လျှောက်၌လည်း အလားတူ ကမ်းခြေစောင့်ဌာနများ ရှိလေသည်။

ကမ်းခြေ စောင့်ရှောက်ရေး ။ ။ပင်လယ်ကမ်းခြေ နေထိုင်သူတို့သည် ကမ်းခြေကို ရေတိုက်စားမည့်ဘေးမှ တတ်စွမ်းသမျှကာကွယ်ကြရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ပင်လယ်လှိုင်းများ၏ဒဏ်ကိုခံနိုင်စေရန် နိုင်မာ၍ ရေတွင်တာရှည်ခံမည့် သစ်သား တိုင်များ ရွေးချယ်လျက် ကမ်းခြေနှင့် ခပ်လှမ်းလှမ်းနေရာ၌ စိုက်ထူထားကြရလေသည်။

ထိုကဲ့သို့ ပင်လယ်မှ ရိုက်ခတ်သည့် လှိုင်းတံပိုးများ၏

အရှိန်ကို ကြိုတင်ကာကွယ်ထားခြင်းဖြင့် ကမ်းခြေမှရေ တိုက်စားသည့်ဘေးမှ သက်သာရာရလေသည်။ သဲသောင် ပြင်ရှိလျှင်လည်း ညီညာပျံ့ပျူးလျက်ရှိနေပေမည်။ သဘော်ာဆိပ်ဆိုလျှင် သောင်ထွန်းမည့်ဘေးမှ ကာကွယ်နိုင်ပေမည်။

ပင်လယ်ကမ်းစပ်အရပ်များ တွင်လှိုင်းများတိုက်စားခြင်းကြောင့်မြေများ ဆုံးရှုံးရလေသည်၊ ယခုအခါတွင် လှိုင်းကာများနှင့် သစ်သား၊ အုတ်၊ ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ခဲတို့ဖြင့် ပင်လယ်ရေကာတံတိုင်းများကို ခိုင်ခံ့စွာ ဆောက်လုပ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ကမ်းခြေကို ရေတိုက်စားသည့် ဘေးမှ စောင့်ရှောက် ကာကွယ်ထားလေသည်။

တိုးတက်နေသော သိပ္ပံပညာကြောင့်ပေါ်ပေါက်လာသည့် ခေတ်မှီနည်းစံနစ်များကိုမှီလျက် ပြုလုပ်ထားသည်။ ဤကဲ့သို့သောအစီအမံများကြောင့် နောင်အခါများတွင် ပင်လယ် ကမ်းခြေကို ရေတိုက် စားမည့် ဘေးမှထိရောက်စွာ ကာကွယ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပေသည်။

ကမ်းပါးဂူအောင်းရှေးလူ ။ ။ပျောက်တိမ်ကောသွားပြီဟု ယူဆကြရသောရှေးဟောင်းလူမျိုးတစ်မျိုးမှာ ယခုခေတ်တွင်မြောက်အမေရိကတိုက်၌ နေထိုင်ကြသော ပွက်ဗလိုအင်းဒီးယန်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ဘိုးဘေးဘီဘင်များဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ပေသည်။ ထိုသူတို့သည်မြင့်မားမတ်စောက်သော ကျောက်ကမ်းပါးကြီးများတွင် အဆောက်အအုံများ တည်ဆောက် နေထိုင်ခဲ့ရာ ထိုအဆောက်အအုံများ၏ အကြွင်းအကျန်အစအနတို့ကိုယခုအခါ မြောက်အမေရိကတိုက် ကောလိုရားဒိုးပြည်နယ်၊ မက္ကဆီကိုပြည်နယ်၊ အယ်ရီဇိုးနား ပြည်နယ်နှင့် ယူတားပြည်နယ်များတွင် တွေ့မြင်နိုင်သေးသည်။

ယင်းသို့အတက်အဆင်းလွန်စွာ ခက်ခဲသော တောင်စောင်း ကျောက်ကမ်းပါးများကို ရွေးချယ်၍ နေအိမ်များဆောက်လုပ်နေထိုင်ကြခြင်း အကြောင်းမှာ မိမိတို့ထက် ရိုင်းစိုင်း၍ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော လူများ၏ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုကာကွယ်နိုင်ရန် ဖြစ်၏။ ထိုသူများသည် မိမိတို့ထက် ရေးကျသော လူများကဲ့သို့ရန်သူကို ခုခံနိုင်သော အရည်အချင်း စွမ်းရည်သတ္တိနှင့် မပြည့်စုံကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် ယဉ်ကျေးမှုအရာ၌ ခေတ်ပြိုင် အခြားလူမျိုးများထက် အဆင့်အတန်း မြင့်မားပေသည်။ သူတို့သည် သီးနှံစိုက်ပျိုးခြင်း၊အိုးခွက်လုပ်ခြင်း၊ အဝတ်အထည်၊ ဖျာ၊ တောင်း၊ ပလုံးများ ရက်လုပ်ခြင်းနှင့် ကျောက်ကရိယာများကို တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်လုပ်ကိုင်ခြင်းတို့ကို နားလည်ကြ၏။

အဆောက်အအုံများကို ညီညာသောကျောက်သားပြင်တွင်ကျောက်ကမ်းပါးများကို နောက်ခံပြုလျက် ဆောက်လုပ်ကြပြီးလျှင် ကမ်းပါး၏မြေသားကို ထွင်းဖောက်၍ အခန်းများ ဖွဲ့ထားကြလေသည်။ နေအိမ်ဆောက်လုပ်ရာတွင် အသုံးပြုကြသောအရာဝတ္ထုများမှာ ညီအောင်ညှိထားသောကျောက်ဟားကြီးများဖြစ်၍ ထိုကျောက်ပြားများကို အတွင်းဖက်တွင် စီခင်းပြီးလျှင် ရွှံ့သရွတ်ကိုင်ထားကြလေသည်။

အဆောက်အအုံများဆီသို့ တက်ရောက်နိုင်ရန်အတွက်

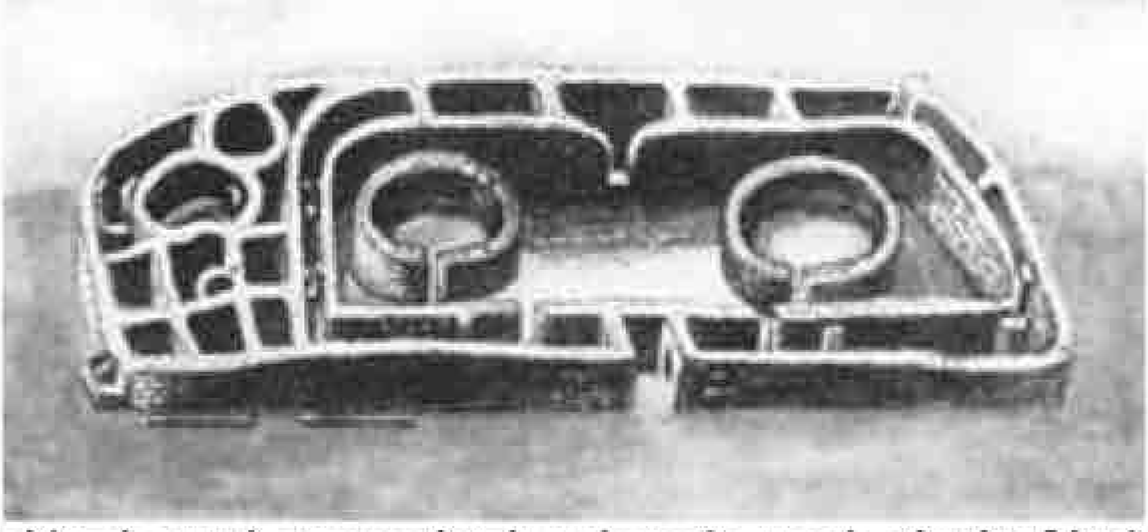

ကမ်းပါးဂူအောင်း ရှေးလူများ၏ ဘာသာရေးအဆောက်အအုံတစ်ခု၊ နေနတ်ဘုရားကျောင်းဟု ယူဆရသည်။ လက်ယာဖက်ပုံမှာ ဗြိတိသျှကမ်းခြေကိုစောင့်ရှောက်ရသော ကမ်းခြေစောင့်တပ်သားတစ်ဦး ကင်းလှည့်နေပုံဖြစ်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းခြေနှင့် ပင်လယ်ရေပြင်၌ ဖြစ်ပျက်သမျှတို့ကို ကူညီရသည့်အပြင် စစ်ဖြစ်ပွားချိန်၌ ရေတပ်အရံတပ်သားအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ရလေသည်။

ကျောက်ကမ်းပါးတွင် လှေကားသဖွယ်အထစ်များ ပြုလုပ်ထား၏။ မြေသြဇာထက်သန်သော ချိုင့်ဝှမ်းဒေသများတွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များစိုက်ပျိုးကြသည်။ ထို့အပြင် လယ်ယာများထဲသို့ ရေသွင်းရန်ပြုလုပ်ထားသော ရေလှောင်ကန်များ၊ တူးမြောင်းများနှင့် ရန်သူများ ဝိုင်းရံတိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံရသည့်အချိန်တွင် အစားအစာ အလွယ်တကူရရှိနိုင်ရန်ပြုလုပ်ထားသော အသီးအနှံလှောင်သည့် ကျီကြီးများတို့၏ အစအနများကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။ (ကျောက်ခေတ်–လည်းရှု။)

ကမ်းယံလူမျိုး ။ ။အာရှတိုက် အလယ်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသောမွန်ဂိုလူမျိုးတို့သည် မိမိတို့ဒေသ၌ အစာရေစာရှားပါးသဖြင့် ရေးနှစ်ပေါင်းများစွာကပင် တောင်ဖက်သို့ တသုတ်ပြီး တသုတ် ပြောင်းရွှေ့လာကြရာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရှေးဦးစွာ ဝင်လာသူများမှာ မွန်ခမာလူမျိုးများ ဖြစ်၍ ဒုတိယအသုတ်မှာ တိဗက်မြန်မာလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

သူတို့သည် အရှေ့ဖက်လမ်း၊ အနောက်ဖက်လမ်း ဟူ၍ လမ်းနှစ်သွယ်ဖြင့် ဝင်ရောက်လာကြသည်။ အရှေ့ဖက်လမ်းဖြင့် ဝင်ရောက်လာသူသည် မဲခေါင်မြစ်ကြောင်း၊ သံလွင်မြစ်ကြောင်းတို့ဖြင့် ဝင်ရောက် လာကြသည်။ အနောက်ဖက်လမ်းဖြင့် ဝင်ရောက် လာသူတို့အနက် အချို့မှာဒီဟောင်းခေါ် ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်ဝှမ်းအတိုင်း ဆင်းလာကြပြီးလျှင် အာသံနယ်၌ မြို့ပြတည်ထောင်နေထိုင်ကြသည်။ အချို့မှာ ဧရာဝတီမြစ်ကောင်း၊ချင်းတွင်းမြစ်ကြောင်းတို့ဖြင့် ဝင်ရောက် လာကြသည်။ ဤသို့ဖြင့်သူတို့သည် ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်နှင့် ဧရာဝတီမြစ်များအကြားရှိ ရေဝေကုန်းတန်းကြီးတွင် မှီတင်းနေထိုင်လာကြရာ နောင်ကာလကြာမြင့်သော် တောင်ဘက်သို့ပြန့်နှံ့လျက် နေထိုင်ကြလေသည်။

တိဗက်မြန်မာတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ရောက်သောအခါ ပျူ၊ ကမ်းယံ၊ သက်ဟူ၍ အမျိုးသုံးစား ကွဲပြားခဲ့သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းတလျှောက်တွင် ပျူတို့မြို့ပြတည်ထောင်နေထိုင်ကြသည်။ အနောက်ရိုးမတစ်လျှောက်ဖြစ်သော တောင်ကုန်းဒေသများတွင် နေထိုင်သူများကို သက်ဟု ခေါ်တွင်သည်။ အနောက်ရိုးမ၏ တောင်ဘက်စွန်းဖြစ်သော ရခိုင်ရိုးမနှင့် ဗင်္ဂလားအော်အကြားရှိ ပင်လယ်ကမ်းခြေ အရပ်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြသူများကို ကမ်းယံဟုခေါ်ကြသည်။ ကာလကြာမြင့်သော် ပျူတို့သည်ကွယ်ပျောက်၍ မြန်မာအစုတွင် ပါဝင်လာကြသည်ဟုဆိုသည်။ သက်နှင့် ကမ်းယံများကိုမူ ချင်း၊ ရခိုင်အစုများတွင် ထည့်သွင်းရေတွက်ကြလေသည်။

ကမ်းယံတို့ မှီတင်း နေထိုင်ရာဒေသမှာ သံတွဲမှစ၍ တောင်စဉ် ခုနစ်ခရိုင်ဖြစ်ကြောင်း၊ သရေခေတ္တရာတွင် ပျူတို့ကောင်းစားစဉ် ရခိုင်ပြည်တောင်ပိုင်းတွင် ကမ်းယံတို့ ရှိခဲ့ကြောင်း ယင်းတို့မှာ ဗုဒ္ဓဝါဒီများ ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ် ။ ။(တက္ကသိုလ်များ–ရှု။)

ကိမ်းဗရစ်မြို့ ။ ။ကိမ်းဗရစ်မြို့သည် ကိမ်းဗရစ်ရှိုင်ယာနယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်၍ လန်ဒန်မြို့မြောက်ဘက် ၅၆ မိုင် အကွာ ကမ်းမြစ်ပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ သို့သော် ၁၁ရာစုနှစ်လောက်မှစ၍ ယနေ့ထက်တိုင် ကိမ်းဗရစ်မြို့၏ အမည်မှာ ထင်ရှားဘဲ ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်လျှင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထင်ရှားကျော်စောလျက် ရှိလေသည်။ ကိန်းဗရစ်မြို့တွင် လူဦးရေ ၇၆၂၆၀ (၁၉၄၅) မျှ ရှိသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ အောက်စဖို့မြို့သည်လည်း ကိမ်းဗရစ် မြို့နည်းတူ မထင်ရှားပေ။ အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်သာလျှင် လူသိများလေသည်။

အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ ထင်ရှားကျော်စောသော တက္ကသိုလ်ကြီးနှစ်ခုအနက် တခုဖြစ်သော ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်မှာ ၁၂ ရာစုနှစ်လောက်တွင် မထင်ရှားလှသေးဘဲ ၁၃ ရာစုနှစ်သို့ ရောက်မှ တိုးတက်ထင်ရှားလာလေသည်။ ၁၂၀၉ ခုနှစ်တွင် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်မှ ကျောင်းသားတို့သည် စာပေအသင်အပြကောင်းသည်ဟု ကျော်ကြားလာသော ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့လာကြလေသည်။ ထိုနှစ်မှစ၍ ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ် သည် တဖြည်းဖြည်းကြီးပွားတိုးတက်လာရာ ၁၆ ရာစုနှစ်တွင်တက္ကသိုလ်ဟောင်းဖြစ်သော အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်ထက်ပင် ကျော်စောလာခဲ့၏။ (အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်–ရှု။)

ကိမ်းဗရစ် တက္ကသိုလ်တွင် အမျိုးသမီးများအတွက် ဂါးတန်းနှင့် ချူးနမ်းကောလိပ်ကျောင်း နှစ်ကျောင်းအပြင် ကောလိပ် ကျောင်းပေါင်း ၁၈ ကျောင်းမျှ ပါဝင်လေသည်။ ကျောင်းသူကျောင်းသားများ နေထိုင်ဖို့ ကျောင်းဆောင်များလည်းရှိသည်။

ရှေးအကျဆုံး ကောလိပ်ကျောင်းမှာ စိန့်ပီတာကောလိပ်သို့မဟုတ် ပီတာဟောက် ကောလိပ်ကျောင်းဖြစ်သည်။ စိန့်ပီတာ ကောလိပ်ကျောင်းကို ၁၂၈၄ ခုနှစ်တွင် အီလီဂိုဏ်းအုပ်ကြီးဟျူးဒါဗောလရှမ်းတည်ထောင်ခဲ့၏။

တဖန် ၁၃၂၆ ခုနှစ်တွင် ဒေါက်တာ ဗက်ချူးဆိုသူသည် ယူနီဗာစီတီဟောအမည်ရှိ ကောလိပ်ကျောင်း တစ်ဆောင်ကို တည်ထောင်ခဲ့ရာ ထိုကျောင်းမှာ မကြာမီ မီးသင့်၍ပျက်စီးသွားသည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၃၃၆ ခုနှစ်၌ ထိုကျောင်းဟောင်းတည်ရာ ကလဲယားအမည်ဖြင့် ကျောင်းဆောင်အသစ် တည် ဆောက်ခဲ့ပြန်သည်။ ကလဲယားကောလိပ်ကျောင်းကို လေဒီအယ်လစ်ဇဗက်ဒါကလဲယား တည်ဆောက်ခဲ့လေသည်။

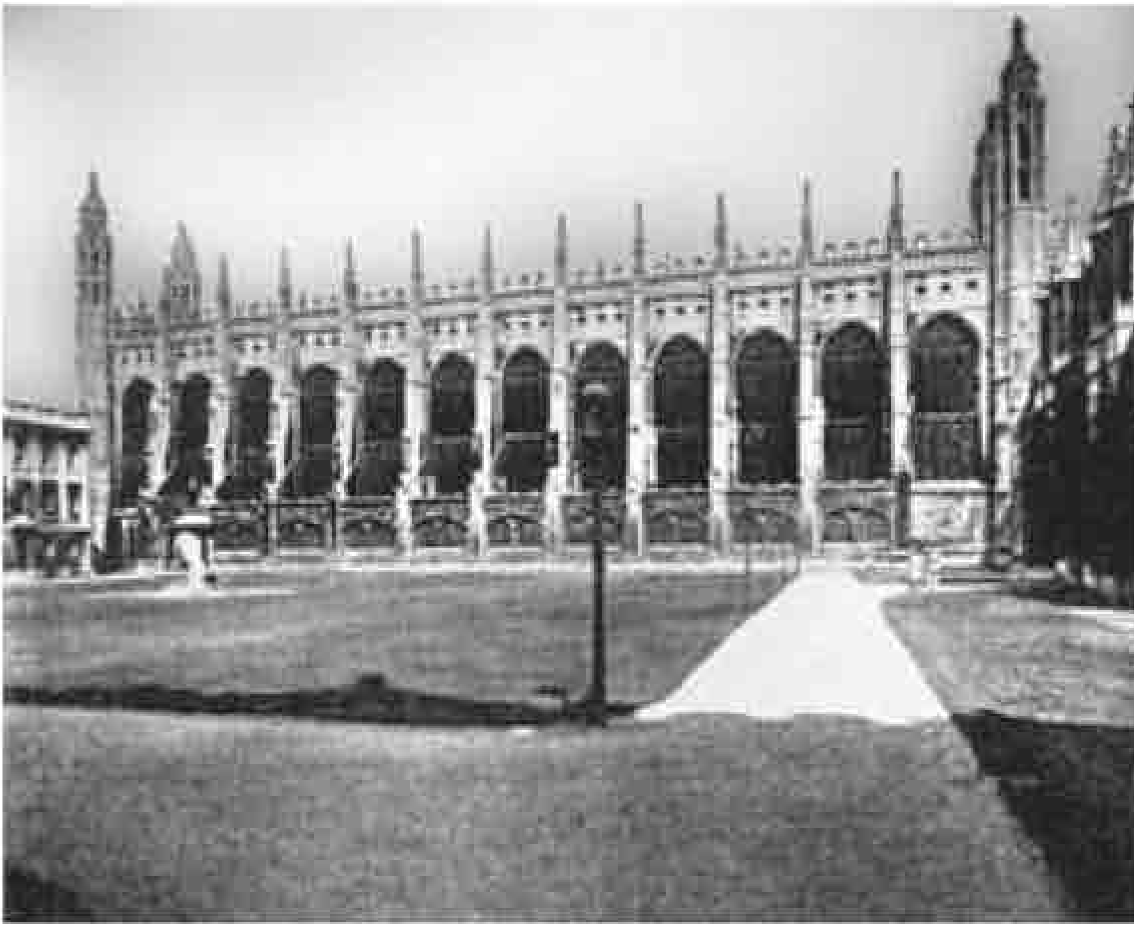

ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်ဘုရင့်ကောလိပ် အဆောက်အအုံကြီးကို ဤသို့ခမ်းနားစွာ တွေ့ရသည်။

ပင်းဗရုတ်၊ ဂွန်းဗီးနှင့် ကေးယပ်၊ ထရင်နီတီဟောနှင့်ကောပင်ခရစ္စတီကောလိပ်ကျောင်းများသည် ၁၄ ရာစုနှစ် အတွင်းက တည်ထောင်ခဲ့သော ကောလိပ်ကျောင်းလေးကျောင်း ဖြစ်ကြသည်။ ပင်းဗရုတ်ကောလိပ်ကျောင်းကို ၁၃၄၇ ခုနှစ်တွင် မာရီဒါစိန်ပေါလ တည်ထောင်ပေးခဲ့၏။ ၁၃၄၉ခုနှစ်တွင် အက်ဒမန်ဂွန်းဗီးသည် ဂွန်းဗီးဟောကောလိပ်ကျောင်းကို တည်ထောင်ခဲ့ရာ ၁၅၅၈ ခုနှစ်တွင် ထိုကျောင်းကိုတိုးချဲ့ဆောက်လုပ်ပြီးနောက် ဂွန်းဗီးနှင့် ကေးယပ်ကောလိပ်ကျောင်းဟု အမည်ပေးလိုက်လေသည်။

ထရင်နီတီဟော ကောလိပ်ကျောင်းကို ၁၃၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဝီလံဗိတ်တမင်ခေါ် ဂိုဏ်းအုပ်ကြီးတပါးက တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကောပပ်ခရစ္စတီ ကောလိပ်ကျောင်းကို ကောပပ်ခရစ္စတီဂိုးအဖွဲ့ဝင်များက ၁၃၅၂ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့၏။

ထို့နောက် ၁၄၄၄ ခုနှစ်သို့ရောက်မှ ဆဋ္ဌမ ဟင်နရီဘုရင်သည် ဘုရင့်ကောလိပ်ကျောင်းကို တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။ တဖန် ၁၄၄၈ ခုနှစ်တွင် ထိုမင်း၏ မိဖုရား မာဂရက်သည် မိဖုရား ကောလိပ်ကျောင်းသစ် တခုကို တည်ထောင်လိုက်ပြန်သည်။

ထို့နောက် ၁၄၇၃ ခုနှစ်တွင် စိန်ကက်သရင်း ကောလိပ်ကျောင်းကို ရောဗတ်ဝုဒလော့အမည်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးက တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အီလီဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော် ဂျွန်အဲလကော့သည် ၁၄၉၆ ခုနှစ်ဂျီးဆပ်ကောလိပ်ကျောင်းကို တည်ထောင်ခဲ့၏။

၁၄၄၁ ခုနှစ်တွင် ခရိုက်စ ကောလိပ်ကျောင်းကို တည်ထောင်ခဲ့သော်လည်း သတ္တမဟင်နရီဘုရင်၏ မယ်တော်ရစ်ချ မွန်စားကောင့်ကတော် လေဒီမာဂရက်ဗိုးဖတ်က ၁၅၀၅ ခုနှစ်တွင် ထိုကျောင်းကို ပြန်လည်ဆောက်လုပ်တည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။ စိန့်ဂျွန်းကောလိပ်ကျောင်းကိုလည်း လေဒီမာဂရက်ကပင် ၁၅၁၁ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့၏။

၁၆၇၈ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သော ကောလိပ်ကျောင်းများထဲတွင် ထရင်နီတီကောလိပ်ကျောင်းမှာ ၁၅၄၆ ခု

နှစ်က အဋ္ဌမဟင်နရီဘုရင်တည်ထောင်ခဲ့သောကျောင်းဖြစ်၏။ ဆာဝေါလဘားမိုင်းလမေးသည် ၁၅၈၄ ခုနှစ်တွင် အီမန်းဗျူးအယ်ကောလိပ်ကျောင်းကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဆပ်ဆက်နယ်စားကတော် လေဒီဖရန်စစ် ဆစ်ဒနီသည် ဆစ်ဒနီဆပ်ဆက်ကောလိပ်ကျောင်းကို ၁၅၉၅ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။

တဖန် ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆာဂျော့ဒေါင်းနင်းသည် ဒေါင်းနင်းကောလိပ်ကျောင်းကို တည်ထောင်ခဲ့၏။ ထိုနောက် နှစ် ပေါင်း ၈၀ ကျော်အကြာ၊ ၁၈၈၂ ခုနှစ်တွင် ဆယ်လွင်ကောလိပ်ကျောင်းကို တည်ထောင်ခဲ့ပြန်သည်။ အမျိုးသမီးများအတွက် ကောလိပ်ကျောင်းများအနက် ဂါးတန်းကောလိပ်ကျောင်းကို ၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း၊ နျူးနမ်းကောလိပ်ကျောင်းကို ၁၈၇၅ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။

ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင် ဖေါ်ပြခဲ့သော ကောလိပ်ကျောင်းကြီးများအပြင် စာကြည့်တိုက်၊ ပြတိုက်၊ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းနှင့် မျှော်စင်စသည့် အဓိကရအဆောက်အအုံကြီးများလည်း ရှိသေးသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်ရှိ အကြီးဆုံးသော စာကြည့်တိုက် သုံးခုထဲတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည့် ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ် စာကြည့်ပိဋကတ်တိုက်အဆောက်အအုံသစ်ကို ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် ဖွင့်လှစ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုစာကြည့်တိုက်သစ်တွင် စာအုပ်ပေါင်း ၁၅၀၀၀၀၀ မျှ ထားရှိနိုင်လေသည်။

၁၅၄၂ ခုနှစ်တွင် အသစ်တဖန် ပြန်လည် ဆောက်ခဲ့သော မော်ဒလင်ကောလိပ်ကျောင်းရှိ စာကြည့်ပိဋကတ်တိုက်တွင်ပီးပစ်လက်ရေးတို့နှင့်ရေးမှတ်ခဲ့သော မှတ်တမ်းလက်ရေးစာမူ တစ်ခု ရှိလေသည်။

ကိမ်းဗရစ် တက္ကသိုလ်၏ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းမှာ စိန့်မေရီဘုရားရှိခိုးကျောင်းဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ကိမ်းဗရစ် တက္ကသိုလ်နယ်တွင်ထင်ရှားသည့် အခြားဘုရားရှိခိုးကျောင်းများမှာ နော်မန်ဒီလူမျိုးများ မလာရောက်မီခေတ်က ဆောက်လုပ်လေ့ရှိသော ပုံစံမျိုးဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသည့် မျှော်စင်ရှိသော စိန့်ဗင်းနေးနှင့် ဟိုးလီးဆက်ပါး လခါးခေါ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများ ဖြစ်လေသည်။

ကိမ်းဗရစ်မြို့ရှိ ကောလိပ်ကျောင်းအားလုံးသည် ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ လက်အောက်ခံကောလိပ်ကျောင်းများဖြစ်လေသည်။ သို့သော် တက္ကသိုလ်တခုလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များမှတစ်ပါး အခြားကိစ္စရပ်များတွင် ကောလိပ်ကျောင်းအသီးသီးတို့သည် မိမိနှင့်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်စီမံရေး စည်းကမ်း ဥပဒေများအရ လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်လေသည်။ ကောလိပ်ကျောင်း၏ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို မာစတာဟု ခေါ်သည်။ (ဘုရင့်ကောလိပ်တွင် ပရောဗတ်၊ မိဖုရားကောလိပ်တွင် ဥက္ကဋ္ဌဟု ကွဲပြားခေါ်ဝေါ်သေးသည်။) ကောလိပ်ကျောင်းတစ်ခု၏ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့်ဖဲလိုးခေါ် အဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်သောကောင်စီသည် ထိုကောလိပ်ကျောင်းကို စီမံအုပ်ချုပ်ရ လေသည်။ ကောလိပ်ကျောင်းတိုင်း ရရှိသောဝင်ငွေအလိုက် တက္ကသိုလ်သို့ ငွေကြေးထောက်ပံ့ရလေသည်။

တက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့တွင် အဓိပတိ၊ ကောလိပ်ကျောင်းအသီးသီးတို့မှ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊ ဖဲလိုးများနှင့် ကျောင်းသားများ ပါဝင်ကြသည်။ ဆီးနိတ်အဖွဲ့တွင် အဓိပတိ၊ ဒုတိယအဓိပတိ၊ ပါရဂူဘွဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ မဟာဝိဇ္ဇာ သို့မဟုတ် မဟာသိပ္ပံဘွဲ့ရပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်ပြီးလျှင် ဥပဒေပြုပိုင်သော အာဏာရှိလေသည်။ တက္ကသိုလ် မှတ်ပုံတင်ကြေးများ၊ တက္ကသိုလ်မှ ကျင်းပသော စာမေးပွဲများအတွက် ဝင်ကြေးများ၊ တက္ကသိုလ်အဖွဲ့ဝင်များထံမှ ရရှိသော အခွန်ငွေများနှင့် လက်အောက်ခံကောလိပ်ကျောင်းတို့မှ ရရှိသောငွေများမှ တက္ကသိုလ်၏ ဝင်ငွေများဖြစ်သည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်အထိ ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်သည် အစိုးရထံမှ ထောက်ပံ့ကြေးမရရှိခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီး၌ နေထိုင်စရိတ် ကြီးမြင့်လာခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ငွေ၏တန်ဖိုးလျော့ကျခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ တက္ကသိုလ်တွင် ငွေကြေးမလုံမလောက် ဖြစ်လာလေရာ အစိုးရထံမှ ငွေကြေးအကူအညီကို တောင်းခံရလေသည်။ အစိုးရကလည်း စုံစမ်းရေးအဖွဲ့ကိုပါ ဖွဲ့စည်းလိုက်လေသည်။ အဆိုပါ စုံစမ်းရေးအဖွဲ့ စစ်ဆေးစုံစမ်းနေဆဲ အချိန်တွင် အစိုးရထံမှ နှစ်စဉ်ပေါင်ပေါင်း ၃၀၀၀ကို ထောက်ပံ့ကြေးအဖြစ်ရရှိခဲ့လေသည်။ ၁၉၂၅ ခုနှစ်မှစ၍ နှစ်စဉ်ပုံသေထောက်ပံ့ကြေးပေါင် ၈၅၀၀၀ ရရှိခဲ့သည်။

ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင် သင်တန်းများကို တစ်နှစ်အတွက် သုံးပိုင်းခွဲထားသည်။ ကျောင်းသားသစ်များသည် အများအားဖြင့် အောက်တိုဘာလတွင် အစပြုသောသင်တန်းမှ စတင်၍ တက်ရောက်သင်ကြားလေ့ရှိကြသည်။ ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင် ကျောင်းသားဦးရေ ၅၀၀၀ ကျော်မျှရှိသည်။ ထိုမျှသော ကျောင်းသားဦးရေကို ကျောင်းအဆောက်အအုံများတွင် ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစား အဖြစ်လက်ခံရန် မဖြစ်နိုင်သဖြင့် မြို့ထဲ၌ တက္ကသိုလ်မှ အသိအမှတ်ပြုထားသော အိမ်များတွင် ဘော်ဒါကျောင်းသားအများ နေထိုင်ကြရသည်။ ဘွဲ့မရသေးသောကျောင်းသားတဦးအဖို့ တနှစ်လျှင် စာသင်ရက်ပေါင်း ၂၄ သီတင်းမျှရှိရလေသည်။ ကောလိပ်ကျောင်းတကျောင်းသို့ဝင်နိုင်ရန် ကျောင်းစာမေးပွဲလည်း အောင်ရမည်။ သို့မဟုတ် ဝင်ရောက်သင်ကြားနိုင်အောင် ပညာအရည်အခြင်းနှင့် ပြည့်စုံကြောင်း အထောက်အထားသော်လည်း ပြနိုင်ရပေမည်။ ကျောင်းသားများသည် ဝတ်ရုံနှင့် လေးထောင့်ကက်ဦးထုပ်ကို

ကျောင်းထမင်းစားခန်းမကြီးနှင့် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း အတွင်းဝင်ထွက်သွားလာရာ၌ အမြဲတမ်းဝတ်ဆင်ရလေသည်။ သင်တန်းကိုးပိုင်း၊ သို့မဟုတ် သုံးနှစ်မျှ သင်ကြားပြီးသောအခါမှသာ ဘွဲ့တစ်ခုခုအတွက် စာမေးပွဲကို ဝင်ရောက်ဖြေဆိုနိုင်လေသည်။ ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရပြီးသူသည် သုံးနှစ်ကြာလျှင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ဆွတ်ခူးနိုင်လေသည်။ ဝိဇ္ဇာနှင့် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ထူးများ အပြင်ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင်ရနိုင်သောဘွဲ့များမှာ ဗြဟာဒေဝဗေဒပါရဂူဘွဲ့၊ ဥပဒေပါရဂူဘွဲ့၊ ဆေးပညာပါရဂူဘွဲ့၊ ဂီတပါရဂူဘွဲ့၊ စာပေပါရဂူဘွဲ့၊ သိပ္ပံပါရဂူဘွဲ့၊ ဥပဒေမဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့၊ အခွဲအစိတ်ပညာမဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့၊ သာသနာရေးဝိဇ္ဇာဘွဲ့၊ ဥပဒေဝိဇ္ဇာဘွဲ့နှင့်ဂီတဝိဇ္ဇာဘွဲ့နှင့် ဆေးပညာဝိဇ္ဇာဘွဲ့စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် သဘာဝတ္တဗေဒပညာရပ်များ၊ ဗြာဟဒေဝဗေဒ၊ သဘာဝသိပ္ပံ၊ ဥပဒေ၊ သမိုင်း၊ ဘောဂဗေဒ၊ အလယ်ခေတ်နှင့် ခေတ်သစ်ဘာသာစကားများ၊ အရှေ့တိုင်း ဘာသာစကားများ၊ စက်မှုသိပ္ပံပညာစသောပညာရပ်များအတွက် ဂုဏ်ထူးစာမေးပွဲများလည်း ရှိလေသည်။ ထိုမှတပါး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ပထဝီဝင်၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး၊ အင်ဂျင်နီယာ အတတ်၊ သစ်တောပညာစသည်တို့အတွက် စာမေးပွဲများလည်း ရှိပေသေးသည်။

ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင် အလယ်ခေတ်အခါကပင်ရှိနေခဲ့သော ဓလေ့ထုံးစံအချို့ကိုလည်း ယခုထက်တိုင် လိုက်နာဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသည်။ ယနေ့တိုင် ကျောင်းသားတို့သည် ညစာစားသောက်ရာတွင် ဆိုင်ရာ ကောလိပ်ကျောင်းဆောင်ရှိ ထမင်းစားခန်းခန်းမကြီးထဲ၌ရှိသော စားပွဲတစ်လုံးတွင် ဝိုင်းထိုင် စားသောက်ကြလေသည်။ ထမင်းစားခန်းများမှာ ခန့်ညားကျယ်ဝန်း၍ တစ်ခန်းလျှင် ကျောင်းသားပေါင်း ၆၀၀ မှ ၇၀၀ အထိဝင်ရောက်စားသောက် နိုင်လေသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ၊ မက်ဆချူးဆက်ပြည်နယ်တွင် ကိမ်းဗရစ်အမည်ဖြင့် မြို့တစ်မြို့ ရှိသည်။ ထိုမြို့သည် ဗော်စတန်မြို့နှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်လျက်၊ ချားမြစ်ပေါ်တွင်

ကမ်းမြစ်နံဘေးတင့်တယ်လှသော ကိမ်းဗရစ်တက္ကသိုလ်၏ စိန့်ဂျွန်းကောလိပ်ဘုရားကျောင်းမျှော်စင်

တည်ရှိသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ကုန်စည် အရောင်းအဝယ် ထွန်းကားသောမြို့ဖြစ်သည်။ ထိုမြို့တွင် ထင်ရှား ကျော်စောသော ဟားဗဒ် တက္ကသိုလ်ရှိသည်။ ထိုတက္ကသိုလ်ကျောင်းကို ၁၆၃၆ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ၌ ရှေးအကျဆုံးတက္ကသိုလ် ဖြစ်လေသည်။ အမျိုးသမီးများအတွက် ရက်ကလစ်ကောလိပ်ကျောင်း တခုလည်း ရှိလေသည်။ ထိုမြို့တွင် လူဦးရေ ၁၁၀၇၇၉ ယောက် (၁၉၄၀) ရှိသည်။

ကုံကုမံ။ ။ကုံကုမံသည် အဖိုးတန်သော ပန်းဝတ်ဆံတစ်မျိုးဖြစ်၍ ယင်းတို့ကို ရှေးရောမနှင့် ဂရိလူမျိုးတို့ လက်ထက်မှအစပြုကာ လိမ္မော်ဝါရောင်ဆိုးဆေးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အမွှေးနံ့သာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဘယဆေးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အစဉ်အဆက်အသုံးပြုလာခဲ့ကြသည်။ ရှေးခေတ်ဂရိနှင့်အိုင်ယာလန်နိုင်ငံတို့တွင် ကုံကုမံသည် အထက်တန်းကျလှသော ထီးနန်းသုံး ဆိုးဆေးဖြစ်ခဲ့ဘူး၏။ အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒန်ပေါက်ထမင်း၌ ထည့်လေ့ရှိသဖြင့် လူသိများသည်။ ဤကဲ့သို့ ထမင်း ဟင်းလျာများ၌ ထည့်သည့်အခါ ကုံကုမံတွင် အမွှေးပါသောကြောင့် အစားကြွစေသည်ဟုဆိုသည်။ ကုံကုမံကို ကိတ်မုံ့၊ ချိုချဉ်သကြားလုံးစသည်များ၌လည်း ထည့်သွင်းအသုံးပြုကြသည်။ ဆေးဖက်ဝင်သည်ဆိုသော်လည်း အမှန်စင်စစ်ကုံကုမံ၌ ရောဂါများကို ပျောက်ကင်းစေနိုင်သော သတ္တိမရှိဟု သိရသည်။

ကုံကုမံပင်များ ပေါက်ရာမူလဒေသမှာ ဥရောပ အနောက်တောင်ပိုင်း၊ ဂရိနိုင်ငံနှင့် အီရန် (ပါရှား)နိုင်ငံများ ပါဝင်သော မြေထဲပင်လယ် အရှေ့ပိုင်းဒေသတဝိုက်ဖြစ်သည်။ နောင်သော် ကုံကုမံ၏ အဖိုးတန်မှုကြောင့် ကုံကုမံပင်များကို စပိန် နိုင်ငံ၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊ ပင်ဆီလဗေးနီးယားပြည်နယ် (အမေရိကန်) စသော အခြားနိုင်ငံများ၌လည်း စိုက်ပျိုးလာကြသည်။

ကုံကုမံပင်သည် နှစ်ကြာခံသည့် အပင်ငယ်မျိုး ဖြစ်သည်။ မြေအောက်အမြစ်ရင်းတွင် ကြက်သွန်နီကဲ့သို့သော ဥမျိုးရှိ၍ ထိုဥ၏ ထိပ်မှ အရွက်၊ ဖူးတံနှင့် အပွင့်များ ဖူးပွင့်ထွက်ပေါ်လာကြသည်။ မြက်ရွက်နှင့်ဆင်သော အရွက်များမှာ ၅ လက်မ မှ ၉ လက်မ အထိ ရှည်လျားသည်။ ဖူးတံမှာ ရှည်လျားကာ ခေါင်းပွဖြစ်၍ ထိုဖူးတံထိပ်ဖျားမှ ဆောင်းဦးပေါက် ရာသီတွင် ခရမ်းရောင်နုသန်းသော ကတော့ပုံ ပန်းပွင့်အဖြူများပွင့်လာကြသည်။ ကုံကုမံပန်း၌ ပွင့်ချပ်ခြောက်ချပ်ပါသည်။ အပွင့်၏ အလယ်ဗဟို၌ ဝတ်ဆံမတိုင်ရှိ၍ ထိုတိုင်ထိပ်တခု၌ တစ်လက်မ သာသာရှည်သော နီရဲနေသည့် ဝတ်ဆံထိပ် ၃ ပင်စီ ပေါက်ကြသည်။

ကုံကုမံဆိုသည်ကား အခြားမဟုတ်။ စုသိမ်း အခြောက်ခံထားသော အဆိုပါ ဝတ်ဆံထိပ် ကလေးများပင် ဖြစ်၏။ ပန်းပွင့် ပေါင်း ၄၀၀၀ မှ ဝတ်ဆံမျှပေါင်း ၁၂၀၀၀ လောက်ကို စုသိမ်း၍အခြောက်ခံမှ ကုံကုမံအလေးချိန် တစ်အောင်စခန့် ရ သဖြင့် ကုံကုမံသည် ဈေးကထက် အဖိုးများစွာ တန်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ကုံကုမံတွင် အခြားပန်းဝတ်ဆံများကိုရော၍ လူမသမာများကရောင်းချစီးပွားရှာလာကြရာ ထိုပြစ်မှု ကျူးလွန်သူများကို အလယ်ခေတ်က သေဒဏ်ပေး၍ပင် နှိပ်ကွပ်သည်ဟုဆိုလေသည်။

ယခုခေတ်တွင်လည်း ကုံကုမံအတုများရှိသဖြင့် ကုံကုမံကို ဈေးကြီးပေးဝယ်၍ အသုံးပြုလိုသူများဖို့ အတုနှင့်အစစ်ကို ခွဲခြားသိရှိရန် အရေးကြီးသည်။ ကုံကုမံအစစ်သည် စီးကရက်ဆေးကဲ့သို့ နီညိုရောင်ရှိသည့်အမျှင်ကလေးများ ဖြစ်သည်။ အနံ့သင်း၍ စားကြည့်လျှင် အရသာခါးသက်သက်ရှိသည့်ပြင် ပူရှိန်းရှိန်းနေသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ လျှာပေါ်၌လည်း

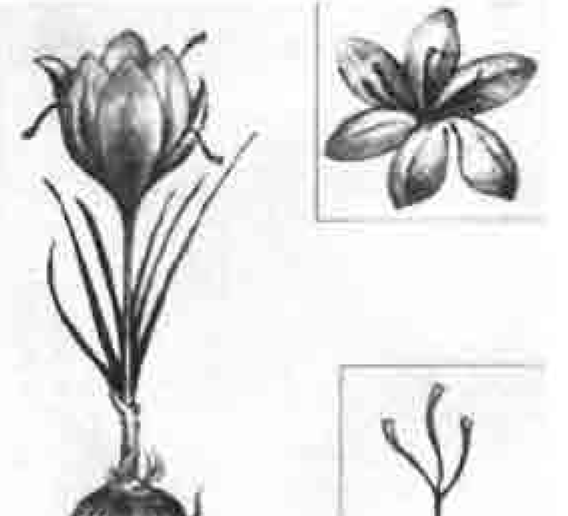

ကုံကုမံဥမှ ဝင်စည်ထွက်၍ ဖူးပွင့်လာကြပုံ

အဝါရောင် စွဲကျန်ရစ်လိမ့်မည်။ ကုံကုမံ အစစ်ကို စပိန်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းရ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၌ မီးကုံကုမံဟု တွင်သည် အသားအရေပေါ်၌ ဤကုံကုမံကို အရည်ဖျော်၍ လိမ်းထားလျှင် မီးဒဏ်ကို ခံနိုင်သဖြင့် မီးကုံကုမံဟု ခေါ်သည်ဟုဆို၏။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကုံကုမံဟူသောအမည်ဖြင့် ရောင်းလေ့ရှိသော ကုံကုမံအတုမှာ ကုံကုမံအစစ်ထက် အနီရောင်ပို၍လွင်သည်။ အနံ့နည်း၍ အရသာတွင်လည်း အခါးခါတ်၊ အပူခါတ်ခေါင်းပါးသည်။ ကြာဝတ်ဆံနှင့်တူသောကြောင့် ထိုကုံကုမံအတုမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကြာကုံကုမံ ဟူ၍ တွင်သည်။